

**Zienswijzen en reacties op
Ontwerpbesluiten
380 kV hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel**

november 2014

Inhoud

Woord vooraf	3
Kennisgeving.....	4
Mondelinge, schriftelijke, en digitale zienswijzen/reacties	5
Opzoektabel.....	6
Alfabetisch overzicht organisaties unieke zienswijzen/reacties.....	8
Zienswijzen nummer 0001 tot en met 0070 en reacties nummer R1 t/m R4	9

Woord vooraf

Van 26 september tot en met 6 november 2014 lagen de ontwerpbesluiten ter inzage voor 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel. Een ieder kon naar aanleiding van de ontwerpbesluiten een zienswijze inbrengen. Overheden konden een reactie geven.

TenneT, de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, wil een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding aanleggen van Doetinchem naar het Duitse Wesel. De verbinding is nodig voor de verdere internationale uitwisseling van elektriciteit binnen de ontwikkeling naar één Europese elektriciteitsmarkt, voor het versterken van de voorzieningszekerheid en om ruimte te geven aan het transport van duurzame elektriciteit tussen Nederland en het buitenland.

Om dit project ruimtelijk mogelijk te maken stellen de ministers van Economische Zaken (EZ) en van Infrastructuur en Milieu (IenM) een inpassingsplan op, waarin zij het tracé van de verbinding op Nederlands grondgebied vastleggen. Voor het inpassingsplan is een milieueffectrapport (MER) opgesteld om de gevolgen voor het milieu in beeld te brengen. Daarnaast zijn er voor aanleg en exploitatie van het project uitvoeringsbesluiten, zoals vergunningen en ontheffingen, van verschillende bestuursorganen nodig. Deze uitvoeringsbesluiten zijn in één procedure met het inpassingsplan voorbereid, onder coördinatie van de Minister van EZ. Deze procedure heet de rijkscoördinatierегeling.

Het gaat onder andere om de volgende ontwerpbesluiten: omgevingsvergunningen in de betrokken gemeenten voor het bouwen van de 380 kV-verbinding en het aanleggen van ondergrondse 150 kV verbindingen, ontheffingen voor het kruisen van wegen en spoorwegen, een ontheffing Flora- en faunawet en een Waterveding.

Men kon reageren op het ontwerp-inpassingsplan, alle ontwerpbesluiten en de onderliggende stukken, waaronder het MER.

Informatieavond

Er zijn twee inloopavonden georganiseerd, waar medewerkers van de verschillende betrokken overheden en van TenneT aanwezig waren om vragen te beantwoorden. De inloopavonden vonden plaats op 7 oktober 2014 in DRU Cultuurfabriek in Wehl en op 8 oktober 2014 in Partycentrum De Olde Beth in Wehl, beiden van 19.00 uur tot 21.00 uur. Men kon hier formeel een zienswijze of een reactie geven op de ontwerpbesluiten.

Zienswijzen

Op de ontwerpbesluiten zijn binnen de inspraaktermijn in totaal 133 zienswijzen binnengekomen waarvan 91 uniek. Ook zijn 4 reacties ontvangen. De zienswijzen en de reacties zijn integraal opgenomen in deze bundel. U kunt deze inspraakbundel- en reactiebundel downloaden van www.bureau-energieprojecten.nl.

Registratie en verwerking

De ontvangen zienswijzen en reacties zijn geregistreerd. Aan de indieners is een ontvangstbevestiging gezonden met daarin een registratienummer. Met de opzoektabel op pagina 6 kan bij het ontvangen registratienummer het bijbehorende reactie- of zienswijzennummer worden opgezocht.

Verdere procedure

Bij de besluiten wordt aangegeven of en hoe met de reacties en zienswijzen rekening is gehouden. Het moment waarop de terinzagelegging van de besluiten plaatsvindt wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere lokale huis-aan-huis bladen en op www.bureau-energieprojecten.nl.

Een belanghebbende die op het ontwerp van een besluit een zienswijze heeft ingebracht, kan later tegen dat besluit beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Kennisgeving 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel, Ministerie van Economische Zaken

Van vrijdag 26 september 2014 tot en met donderdag 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel gezamenlijk ter inzage. Iedereen kan reageren op het ontwerp-inpassingsplan, het MER en de ontwerpbesluiten.

TenneT, de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, wil een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding aanleggen van Doetinchem naar het Duitse Wesel. De verbinding is nodig voor de verdere internationale uitwisseling van elektriciteit binnen de ontwikkeling naar één Europese elektriciteitsmarkt, voor het versterken van de voorzieningszekerheid en om ruimte te geven aan het transport van duurzame elektriciteit tussen Nederland en het buitenland.

Om dit project ruimtelijk mogelijk te maken stellen de ministers van Economische Zaken (EZ) en van Infrastructuur en Milieu (IenM) een inpassingsplan op, waarin zij het tracé van de verbinding op Nederlands grondgebied vastleggen. Voor het inpassingsplan is een milieueffectrapport (MER) opgesteld om de gevolgen voor het milieu in beeld te brengen. Daarnaast zijn er voor aanleg en exploitatie van het project uitvoeringsbesluiten, zoals vergunningen en ontheffingen, van verschillende bestuursorganen nodig. Deze uitvoeringsbesluiten zijn in één procedure met het inpassingsplan voorbereid, onder coördinatie van de Minister van EZ. Deze procedure heet de rijkscoördinatieprocedure.

Het gaat onder andere om de volgende ontwerpbesluiten: omgevingsvergunningen in de betrokken gemeenten voor het bouwen van de 380 kV-verbinding en het aanleggen van ondergrondse 150 kV verbindingen, ontheffingen voor het kruisen van wegen en spoorwegen, een ontheffing Flora- en faunawet en een Watervergunning.

U kunt nu reageren op het ontwerp-inpassingsplan, alle ontwerpbesluiten en de onderliggende stukken, waaronder het MER.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van 26 september tot en met 6 november 2014 het ontwerp-inpassingsplan, de ontwerpuitvoeringsbesluiten, het MER en de onderliggende stukken digitaal inzien op www.bureau-energieprojecten.nl en tijdens reguliere openingstijden (op papier) bij:

- Stadhuis Doetinchem, Raadhuisstraat 2 te Doetinchem, T (0314) 377 377.

Het ontwerp-inpassingsplan is ook in te zien via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Informatiemarkten

De ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu organiseren twee inloopavonden. U bent van harte welkom om daar vragen te stellen en informatie te krijgen over het project en de procedure. Deze inloopavonden worden gehouden op:

- dinsdag 7 oktober 2014, DRU Cultuurfabriek, Hutteweg 24, 7071 BV Uift;
- woensdag 8 oktober 2014, Partycentrum De Olde Beth, Nieuwestraat 10, 7031 EW Wehl.

Van 19 uur tot 21 uur is de zaal open en heeft u de mogelijkheid om de informatiemarkt te bezoeken en vragen te stellen aan de aanwezige medewerkers van de overheid en TenneT. U kunt vrij in- en uitlopen en op ieder moment met de diverse medewerkers spreken. Ook kunt u tijdens de inloopavond uw zienswijze mondeling geven. Er is een notulist aanwezig om uw zienswijze op te schrijven.

U mag uw mening geven

In uw zienswijze kunt u ingaan op alle onderdelen van het ontwerp-inpassingsplan, de overige ontwerpbesluiten, het MER en de overige onderliggende stukken.

We stellen het op prijs als u aangeeft op welke (delen van) het ontwerp-inpassingsplan, de ontwerpbesluiten, het MER of de onderliggende stukken u reageert en u uw zienswijze onderbouwt met argumenten.

Het is goed om te weten dat alleen een belanghebbende die op het ontwerp van het inpassingsplan of van een besluit een zienswijze heeft ingebracht, later tegen dat inpassingsplan of besluit beroep in kan stellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (tenzij hem geen verwijt kan worden gemaakt van het niet indienen van een zienswijze).

Hoe kunt u reageren?

U kunt van vrijdag 26 september tot en met donderdag 6 november 2014 reageren. Wij ontvangen uw zienswijzen bij voorkeur digitaal. Dat kan via www.bureau-energieprojecten.nl onder Doetinchem-Wesel 380 kV. U kunt niet reageren via e-mail.

Per post kan ook: Bureau Energieprojecten, Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV, Postbus 23, 2290 AA Wateringen. Uw brief kan alleen als zienswijze in behandeling genomen worden als u ondertekent met uw naam en adres. Dit geldt ook voor eventuele medeondertekenaars.

Wilt u uw zienswijze mondeling geven? Dat kan tijdens een inloopavond of via Bureau Energieprojecten op werkdagen van 9.00 uur tot 12.00 uur, T (070) 379 89 79.

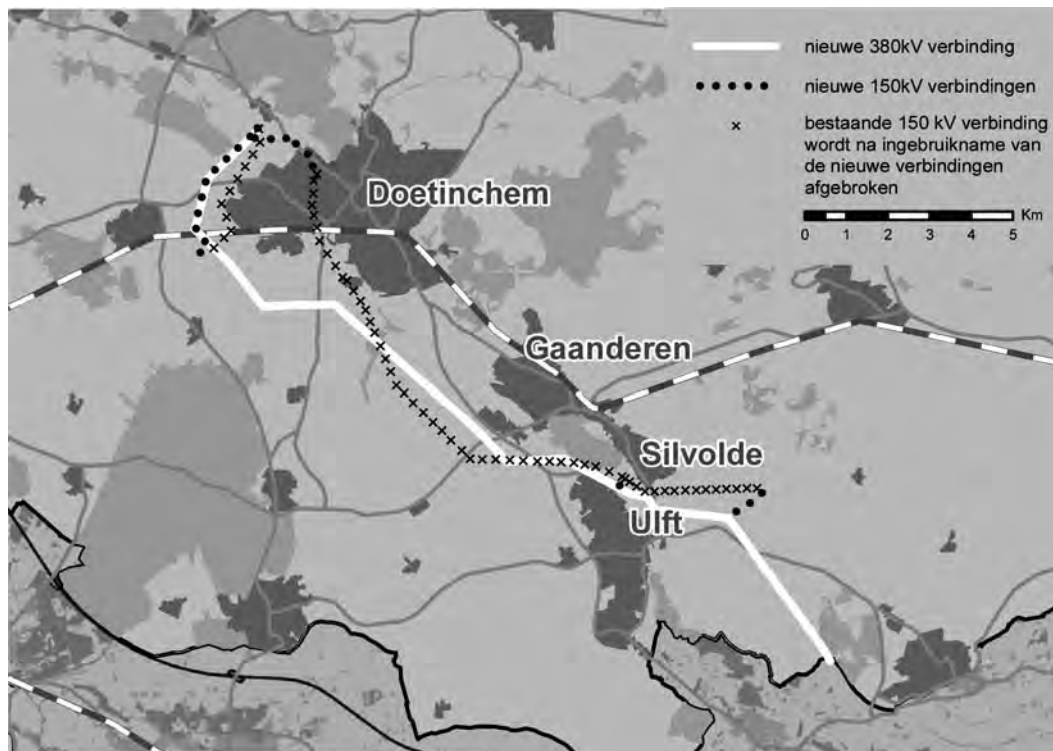
Wat gebeurt hierna?

Bureau Energieprojecten bundelt alle zienswijzen en reacties. Zo snel mogelijk na afloop van de inspraaktermijn kunt u deze downloaden via www.bureau-energieprojecten.nl. De zienswijzen en reacties worden, waar mogelijk, betrokken bij het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten. In een Nota van Antwoord wordt opgenomen of en op welke wijze de zienswijzen en reacties in de definitieve besluiten zijn verwerkt.

Het definitieve inpassingsplan en besluiten zullen ter inzage worden gelegd. Hiertegen staat dan beroep open. Dit wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere de Staatscourant, huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl.

Meer informatie

Uitgebreide informatie vindt u op www.bureau-energieprojecten.nl. Heeft u na het bezoeken van de website nog vragen? Dan kunt u bellen met Bureau Energieprojecten, T (070) 379 89 79.

Mondelinge, schriftelijke en digitale reacties en zienswijzen

Opzoektabel

In onderstaande tabel kunt u met het registratienummer het nummer van de reactie of zienswijze opzoeken. De zienswijzen zijn vanaf pagina 9 opgenomen. De reacties vindt u vanaf pagina 507.

Zienswijzen op ontwerpbesluiten 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Registratienummer	Zienswijzenummer
2E-OB-0001	0001
2E-OB-0002	0002
2E-OB-0003	0003
2E-OB-0004	0004
2E-OB-0005	0005
2E-OB-0006	0006
2E-OB-0007	0007
2E-OB-0008	0008
2E-OB-0009	0009
2E-OB-0010	0010
2E-OB-0011	0011
2E-OB-0012	0012
2E-OB-0013	0013
2E-OB-0014	0014
2E-OB-0015	0015
2E-OB-0016	0016
2E-OB-0017	0017
2E-OB-0018	0018
2E-OB-0019	0019
2E-OB-0020	0020
2E-OB-0021	0021a t/m 0021b
2E-OB-0022	0022
2E-OB-0023	0023
2E-OB-0024	0024
2E-OB-0025	0025
2E-OB-0026	0026
2E-OB-0027	0027
2E-OB-0028	0028
2E-OB-0030	0030
2E-OB-0031	0031
2E-OB-0032	0032
2E-OB-0033	0033
2E-OB-0034	0034a t/m 0034b
2E-OB-0035	0035
2E-OB-0036	0036
2E-OB-0037	0037
2E-OB-0038	0038
2E-OB-0039	0039
2E-OB-0040	0040
2E-OB-0041	0041
2E-OB-0042	0042a t/m 0042c
2E-OB-0043	0043

2E-OB-0044	0044
2E-OB-0045	0045
2E-OB-0046	0046a t/m 0046f
2E-OB-0047	0047
2E-OB-0048	0048
2E-OB-0050	0050
2E-OB-0051	0051
2E-OB-0052	0052
2E-OB-0053	0053
2E-OB-0054	0054
2E-OB-0055	0055
2E-OB-0056	0056
2E-OB-0057	0057
2E-OB-0058	0058
2E-OB-0059	0059
2E-OB-0060	0060
2E-OB-0061	0061a t/m 0061b
2E-OB-0062	0062
2E-OB-0063	0063a t/m 0063o
2E-OB-0064	0064
2E-OB-0066	0066
2E-OB-0066	0066
2E-OB-0067	0067
2E-OB-0068	0068
2E-OB-0069	0069
2E-OB-0070	0070

Reacties op ontwerpbesluiten 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Registratienummer	Reactienummer
2E-OB-0029	R1
2E-OB-0049	R2
2E-OB-0065	R3
2E-OB-0071	R4

Alfabetisch overzicht organisaties en reacties/ zienswijzen

Zienswijzen en reacties op ontwerpbesluiten 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Zienswijzenummer	Organisatie
0061a t/m 0061b	A&S Advocaten
0063a t/m 0063o	Achmea Rechtsbijstand
0021a t/m 0021b	AgriTeam Makelaars
0022	ARAG Rechtsbijstand
0069	Bontebrugschool
0041	DAS
0042a t/m 0042c	DAS
0064	De Lorijn
0043	Erfgoedvereniging Heemschut
0066	Gelderse Natuur en Milieufederatie
0044	Hekkelman Advocaten N.V.
0054	LandRaad B.V.
0010	Leefbaar Buitengebied Gelderland
0034a t/m 0034b	Maalderink en Lutke Willink makelaars en beëdigd rentmeesters
0027	Postduivenorganisatie Afdeling 9 Oost Nederland
0057	Rentmeesterskantoor Witte B.V.
0033	Springside ontwikkeling B.V.
0055	Stichting Achterhoek voor 3802 kV Ondergronds
0053	Stichting Leven met de Aarde
0046a t/m 0046f	Stichting Univé Rechtshulp
0028	Wormgoor Agrarische Makelaardij B.V.

Reactienummer	Overheid
R1	Bureau Beheer Landbouwgronden
R4	Gemeente Doetinchem
R3	Gemeente Montferland
R2	Gemeente Oude IJsselstreek

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV,
Postbus 32,
2290 AA Wateringen.

Bezwaarschrift tegen Rijksinpassingsplan en Milieueffectrapport DW380.

Hierbij maak ik bezwaar tegen bovengrondse aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De reden van mijn bezwaar is:

1. angst voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof;
2. kans op ongelukken zoals omwaaien, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke;
3. geluidoverlast (corona-effect);
4. gezichtshinder en aantasting van het landschap;
5. extra vogelsterfte;
6. groot ruimtebeslag;
7. daling van de waarde van huizen en grond;
8. negatieve invloed op recreatieve functie van het gebied;
9. gedwongen verhuizing van medeburgers.

Om deze nadelen zoveel mogelijk te beperken pleit ik voor ondergrondse aanleg van deze verbinding door middel van gelijkstroom. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen magnetisch straling en fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft geen nadelige economische effecten op de waarde van grond en huizen en op recreatie.

Vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding acht ik het onacceptabel, dat dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht. De aangegeven redenen, waarom dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht, zijn niet steekhoudend. Er is alleen een onderzoek gedaan naar de aanleg van een gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied, en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zowel voor het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

Ik verzoek u daarom met klem alsnog het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding van de gehele verbinding te onderzoeken en in het Milieueffectrapport op te nemen.

Naam:

Adres:

PC & Woonplaats:

Datum:

Handtekening:

(Voorname n. Naam)

(Straat n. Hous-Nr.)

(Plaats n. Ort)

Heelden

(Ort)

26.09.2014

(Datum)

An das
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380KV
Postbus 32
NL 2290 AA Wieringen

Einwände gegen die geplante 380 KV Leitung von Doetinchem nach Wesel

Sehr geehrte Damen und Herren,

hiermit möchte ich Einwände gegen die 380 KV Höchstspannungsfreileitung von Doetinchem nach Wesel erheben. Die oberirdische Ausführung in den Niederlanden beschränkt die Auswahlmöglichkeiten der Alternativen in Deutschland.

Die deutschen Gemeinden, die Bürgerinitiativen und viele Menschen in der Region zwischen Wesel und Doetinchem haben beantragt, dass die Gleichstromerdkabelung in der verpflichtenden Umweltverträglichkeitsprüfung ausführlich untersucht wird. Dies ist bisher nicht geschehen. Eine unterirdische Ausführung der Leitungsverbindung wurde von vornherein ausgeschlossen. Aufgrund der Europäischen Gesetzgebung (IEA Direktive) müssen mögliche Alternativen und deren Umweltauswirkungen in der Umweltverträglichkeitsprüfung untersucht werden.

Gleichzeitig muss, aufgrund der Europäischen Gesetzgebung, die ganze Verbindung zwischen Wesel und Doetinchem, als ein Projekt beurteilt werden. Eine Untersuchung kann nicht an der Landesgrenze aufhören. Auch diese Verpflichtung wurde nicht eingehalten.

Ich fordere Sie deshalb dringend auf, den Rijksinpassingsplan-MER (DW380) zu stoppen und zunächst die verpflichtende Umweltverträglichkeitsprüfung zu erstellen.

Mit freundlichen Grüßen

Verzonden: Woensdag 8 oktober 2014 15:45
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Wij maken bezwaar tegen de aanplant die langs de Oude IJssel in Ulft gepland is.

Voor lokatie zie bijlage waar op wij dit aangegeven hebben.

Wij houden ons het recht voor, om eventueel aanvullende informatie op een later tijdstip toe te voegen.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ik weet niet of het over het hoofd is gezien, maar wij zijn als belang hebbende niet schriftelijk op de hoogte gesteld van de plannen.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Wij maken bezwaar tegende beplanting die langs de Oude IJssel in Ulft gepland is.

Zie de bijlage waar in wij hebben geprobeert weer te geven waarom, want beelden zeggen vaak meer dan woorden.

Wij hebben dit huis in 2009 gekocht om het mooie uitzicht.

Voor de koop hebben wij bij de Gemeente Oude IJsslstreek navraag gedaan of er in de toekomst plannen waren die dit uitzicht zouden gaan belemmeren, er werd ons hierop meegedeeld dat dit niet het geval zou zijn.

Als de plannen zoals zij er nu liggen worden uitgevoerd zal ons woongenot aanzienlijk worden verminderd.

Op de bijgevoegde afbeeldingen ziet U het uitzicht zo als wij dat door de grote ramen van de woonkamer nu hebben, bij het onveranderd uitvoeren van de plannen, blijft er van het mooie vergezicht wat wij hebben niet veel over.

Gaan de gronden die nu als weilanden in gebruik zijn dan ook nog aangeplant worden met andere gewassen, b.v. mais zien wij helemaal niets meer.

Daarom vragen wij U om op te nemen dat de gebruiker van deze gronden, deze uitsluitend mag gebruiken als grasland, dat zou dan buiten de hoge masten de minst erge oplossing zijn, want die hoge masten verstoren het landschap al genoeg, maar wij kunnen dan nog wel het hele landschap zien net als nu het geval is.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

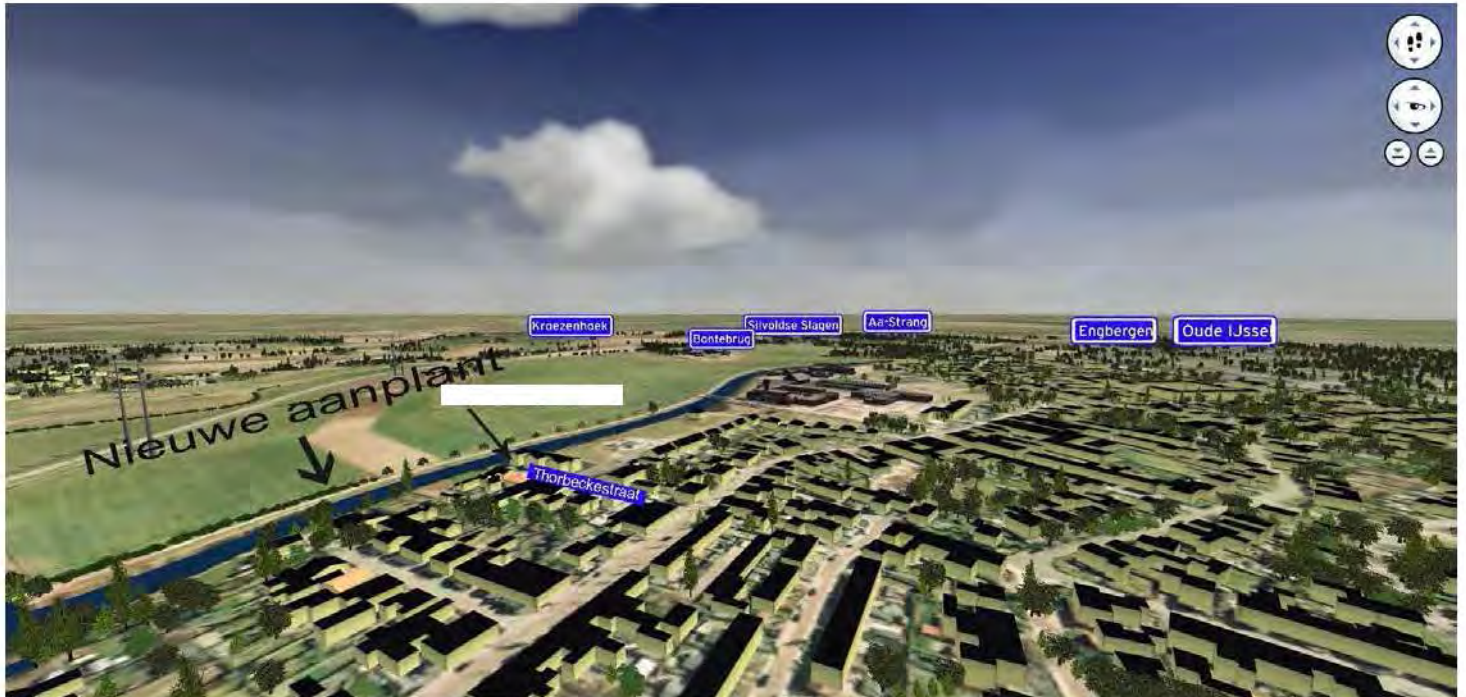
Ook zal de waarde van onze woning hierdoor sterk verminderen.

Wij zelf zouden deze woning nooit gekocht hebben zonder dit uitzicht, wij genieten er elke dag van.

Een makelaar heeft ons ooit eens gezegd, "Een huis kun je veranderen maar de omgeving niet, je kunt het huis niet zomaar even oppakken en verplaatsen".

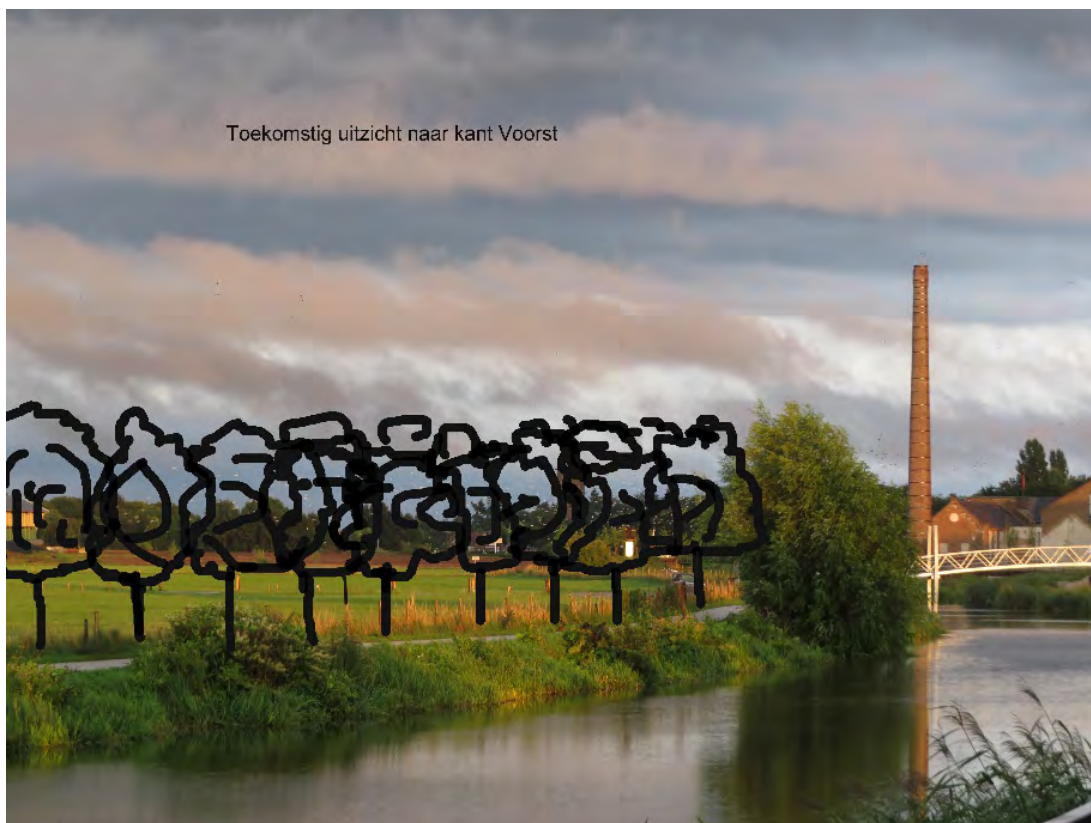
Deze uitspraak kunnen wij alleen maar volledig onderschrijven.

Reactie

Uitzicht nu

Toekomstig uitzicht?

Bezwaarschrift Bijlage 3

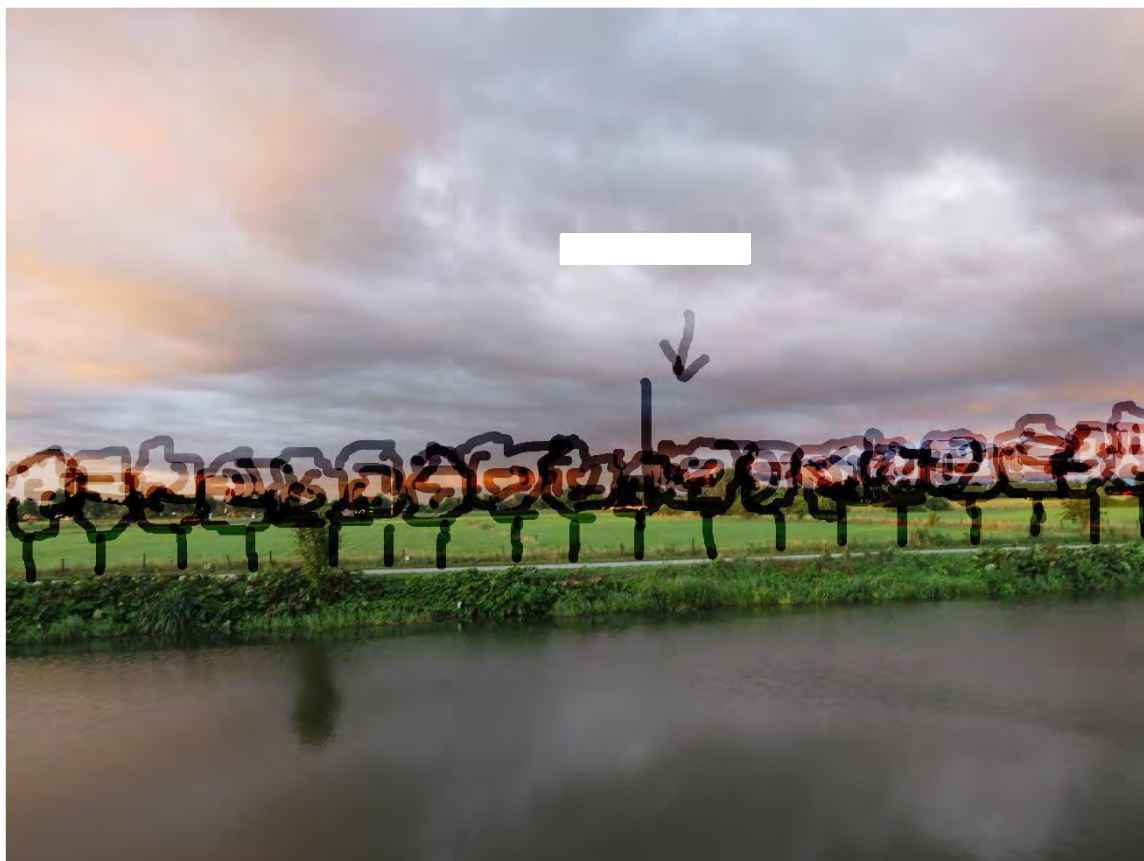
Uitzicht nu.

Toekomstig uitzicht?

Uitzicht nu

Verdwenen mooie vergezichten.

Verzonden: Vrijdag 10 oktober 2014 11:51
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

De hoogspanningsverbinding was aanvankelijk over mijn perceel gepland: Hierdoor zou mijn perceel binnen de gevarezone vallen. Het plan werd gewijzigd en nu blijft mijn woning net buiten de gevarezone.

Omdat de gevaren van leven zo dichtbij een hoogspanningsverbinding op langere termijn niet bekend zijn, wil ik dat deze verbinding in mijn omgeving ondergronds wordt aangelegd of niet langs mijn woning komt te lopen. Als het tracé niet verandert wordt, wil ik uitgekocht worden

Verder verwacht ik een waardedaling van mijn woning. Hiervoor zal ik een planschadeclaim indienen.

Reactie

Verzonden: Donderdag 6 november 2014 14:35
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Ik wil u verzoeken deze zienswijze samen te voegen met eerder genotuleerde zienswijze.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Indien de plannen van de minister doorgaan komen er hoogspanningsmasten op zeer korte afstand van mijn woning. De westelijk horizon achter mijn woning wordt erdoor verpest waardoor ik onevenredig wordt getroffen.

Voor het bouwen in de buurt van hoogspanningskabels gelden bovendien beperkingen (Bouwverordening Doetinchem 2007, artikel 2.5.19) waardoor ik onevenredig wordt getroffen.

1. Binnen een strook van 6 meter ter weerszijden van voor stroomgeleiding bestemde draden van bovengrondse hoogspanningslijnen mogen zich geen delen bevinden van andere bouwwerken, voor het bouwen waarvan een omgevingsvergunning is vereist, dan die welke deel uitmaken van de hoogspanningslijn. Bij het bepalen van deze afstand moet rekening worden gehouden met het uitzwaaien van de draden ten gevolge van de wind.

Ondanks de kleine verbetering waardoor mijn woning net niet in besluitvlak zone 1 / Kernzone valt vind ik, dat de masten zo dichtbij komen, dat het aan de minister is om het traject zo aan te passen dat een acceptabele afstand wordt gehanteerd."

Met Vriendelijke Groet,

Reactie

Verzonden: Vrijdag 10 oktober 2014 11:54
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Opvallend is dat sterk wordt afgeweken van het tracé van de 150 kV. De nieuwe zwaardere 380kV lijn komt veel dichterbij de woonwijk van Uift. Een van de overwegingen zou zijn om een rechte lijn te kunnen transporteren.

Onbegrijpelijk zijn in dit kader de berichten/waarschuwingen om ze ver mogelijk van een hoogspanningsverbinding af te gaan wonen. Vanavond blijkt in een gesprek met een medewerker van Tennet dat er niet is gekozen om het centrum tussen Uift en Sulfolde te kiezen maar een duidelijke keuze te maken voor een zo recht mogelijke lijn.

Mijns inziens speelt er in dit kader bij Tennet alleen maar een financieel belang. Niet het belang voor de burger van Uift, die dichterbij de hoogspanningslijnen komen te wonen. Tennet heeft hier geen antwoord op.

Ik wil antwoord op de vraag waarom de nieuwe lijn dichterbij de woonwijk komt te lopen. Indien het een puur financiële kwestie is, verwerp ik dat.

Reactie

Verzonden: Donderdag 6 november 2014 15:53
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Ik maak bezwaar tegen de bomen aanplant die langs het fietspad van de oude IJssel komt. Het neemt mijn uitzicht weg en dit kan ik niet accepteren. Tevens ter aanvulling van mijn standpunt die ik heb laten notuleren in de Olde Beth in Wehl ga ik ook voor ondergronds.

Reactie

0006

Verzonden: Vrijdag 10 oktober 2014 11:56
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Ik ben faliekant tegen. Nu woon ik mooi landelijk en dit moet zo blijven. De verbinding moet ondergronds worden aangelegd.

Reactie

0007

Verzonden: Vrijdag 10 oktober 2014 11:57
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Een deel van het tracé loopt over onze tuin. Daardoor bevinden wij ons in de gevarenzone. Wij willen dat het tracé wordt gewijzigd of dat wij uitgekocht worden.

Reactie

Verzonden: Vrijdag 10 oktober 2014 12:02
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

De masten van de 380kV hoogspanningsverbinding komen ca 100 meter van onze woning te staan. De leidingen komen daarmee zo dichtbij dat wij vrezen voor stralingsgevaren. In het bijzonder voor onze kleinkinderen en de buurtkinderen die bij ons spelen: zij worden langdurig aan straling blootgesteld.

Wij willen dat de verbinding ondergronds wordt aangelegd. En anders helemaal niet.

Reactie

Verzonden: Vrijdag 10 oktober 2014 12:03
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Wij bouwen een woonhuis aan de _____ in _____. Dat is op circa 300 meter afstand van het tracé Doetinchem-Wesel.

Ik ben van mening dat het niet vaststaat dat er geen risico is voor de gezondheid. Zolang niet is vastgesteld dat het geen risico heeft voor de gezondheid, willen wij niet dat de hoogspanningsverbinding zo dichtbij onze woning wordt aangelegd. Een goed alternatief zou zijn ondergrondse aanleg. Ondergrondse aanleg in samenwerking met Duitsland is naar mijn mening onvoldoende onderzocht.

Reactie

Verzonden: Vrijdag 10 oktober 2014 12:06
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Als: Organisatie
Organisatie: Leefbaar Buitengebied Gelderland

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

De kaart met de masten had via Internet ter inzage moeten worden gelegd. Ik claim dat de stukken volledig opnieuw ter inzage worden gelegd. De termijn moet dan opnieuw ingaan. Burgers kunnen vanavond geen concrete zienswijze over het tracé indienen omdat de kaart met de masten en de precieze ligging ervan, niet eerder bekend was.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Planschade.

In de toelichting van Tennet wordt onvoldoende aandacht besteed aan de gevolgen van schade aan onroerend goed die buiten de veiligheidszone liggen. In het voorlichtingsmateriaal is niets opgenomen over planschade wanneer mensen 100 tot 200 meter van de lijn af wonen.

Reactie

Verzonden: Vrijdag 10 oktober 2014 12:08
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Ik vind het een ingrijpende gebeurtenis en vind het jammer dat er alleen maar een inloopavond is. Ik had liever een informatieavond gezien, waarbij het project plenair werd gepresenteerd en waarbij het publiek vragen kon stellen. Dat past beter in een democratische samenleving. Ik zou aan minister Kamp willen vragen waarom er niet is gekeken naar de aanleg van een ondergrondse verbinding. Waarom dat niet serieus wordt afgewogen.

Reactie

Verzonden: Vrijdag 10 oktober 2014 12:12
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Ontwerpinpassingsplan.

De hoogspanningsverbinding loopt door mijn achtertuin. Dit vind ik een ongewenste vorm van horizonvervuiling want ik woon op circa 300 meter van de verbinding en wordt er dagelijks mee geconfronteerd

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

MER.

Ik zie het nut van een Europees verbindingstracé niet in want er blijft vuile energie door de hoogspanningsverbinding getransporteerd worden. Ik verwacht een erg negatief effect op het milieu. Het is beter om in te zetten op zonne-energie, biovergisting en andere, duurzame energie.

Reactie

Verzonden: Vrijdag 10 oktober 2014 12:14
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Ik vind dat de hogere de masten een te grote ingreep in het landschap vormen die leiden tot horizonvervuiling. Vogels vliegen ertegenaan. Het remt de recreatieve ontwikkeling van het DRU park. Ik vind dat de verbinding onder de grond moet worden aangelegd.

Reactie

Verzonden: Vrijdag 10 oktober 2014 12:16
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Ontwerpinpassingsplan.

Zoals de masten nu staan is het goed, maar als zij verplaatst worden richting (in welke dan ook) onze woning, dan dien ik bezwaar in.

Magnetisch veld (ik heb twee kleine kinderen) en uitzicht worden als bezwaarlijk ervaren. Het liefst zou ik de aanleg onder de grond zien, of zo dicht mogelijk bij de Slingerparallel.

Reactie

Onderwerp: Zienswijze

- 1) Waarom krijg ik 2 dezelfde schrijven van u, schijnbaar moet het geld kosten.
woont hier niet, wel .
- 2) Werd enige maanden gebeld door een rentmeester van Tennet, met een vraag over financiële gevolgen of wat het ook mag zijn. Heb tegen deze man gezegd laten we het nou eerst maar eens afwachten. U bent wel erg voorbarig.
- 3) Teken ernstig bezwaar aan tegen deze lijn. Die beste man van u kan wel zeggen dat het geen gevaar oplevert, maar zelf woont hij ergens op een prachtige mooie plek.
- 4) Waarde vermindering van woning, vernietiging van de natuur, slecht voor de gezondheid
- 5) Min. Henk Kamp, ken ik toevallig.
Komt uit de Achterhoek. Een grotere waardeloze lul moet nog geboren worden. Beloofde vroeger al bergen met goud, maar is nooit zijn afspraken na gekomen. Doe hem maar de groeten, maar laat hem niet voor mijn voeten komen. M.vr.gr.

Aan: Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem- Wezel 380 KV
Postbus 23
2290 AA Wieringen

Van:

Datum: 15 oktober 2014

Onderwerp: **Ontwerpinpassingsplan en ontwerpbesluiten inzake 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Voorst (grens)**

Hierbij geef ik mijn zienswijze m.b.t. het ontwerpinpassingsplan Doetinchem–Voorst 380 kV hoogspanningsverbinding.

Het traject dat nu ter inzage ligt zal grote gevolgen voor mijn leefomgeving hebben.

Het traject zal circa 100 meter van mijn woning te komen te liggen volgens dit plan.

De schade en gevolgschade die ik zal ondervinden zijn:

- Magnetisch veld indirecte omgeving
- Geluidslast (Corona en Windfluiten)
- Horizonvervuiling in mijn directe leefomgeving
- Waardevermindering van mijn perceel en woning
- Geen bebouwingmogelijkheden aan de westzijde van mijn perceel
- In geval van een ongeluk,omvallen van masten, groot letale gevaar voor mensen in directe omgeving

Over het rapport van DGMR onder punt 3.2.2 het volgende:

Als additionele faalkans wordt voor de bezwijkkans uitgegaan van (Pf_{mast}) van $1 \cdot 10^{-5}$ per mast per jaar. Hiervoor wordt de vakwerkmast gebruikt als referentie voor de Wintracmasten. Mijns inziens is dit niet juist. Wintracmasten zijn van een geheel andere constructie en bouw en hebben nog geen representatieve faalkansberekening en historie.

Specifiek mast nr. 29, in samenhang met de 12 duims hogedrukgasleiding, wordt in het rapport betiteld als grootste risico in de berekening van het gehele traject. Dit wordt gebaseerd op de faalkans van een vakwerkmast. Het ontwerp gaat echter uit van Wintracmasten, waar geen faalkansgegevens van zijn, en door hiervoor de gegevens van vakwerkmasten te gebruiken, is dan ook niet aangetoond dat het veilig is.

Door deze mast aan de westzijde van de gasleiding te plaatsen, waar ruimschoot voldoende ruimte is, zelfs als deze omvalt, zal deze locatie geen gevaar vormen voor de gasleiding. Door deze aanpassing van de hoogspanningslijnen zal het visuele beeld enigszins verstoord worden, maar dat zal mijn inziens van ondergeschikte rol zijn, gezien de winst die men behaalt door een veiliger leefomgeving.

Mijn verzoek is dan ook om de mast nr. 29 aan de westerzijde van de gasleiding te situeren, zodat deze geen gevaar meer vormt voor de gasleiding.

Ik verzoek U mij actief op de hoogte te houden van de ontwikkelingen en ben graag bereid om mijn visie mondeling toe te lichten.

Indien deze hoogspanningslijnen niet verder van mijn perceel worden geplaatst, zal ik na het onherroepelijk worden van dit plan dan ook overgaan tot het indienen van planschade en verhalen van bijstandskosten.

Met vriendelijke groet,

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV,
Postbus 32,
2290 AA Wateringen.

Bezwaarschrift tegen Rijksinpassingsplan en Milieueffectrapport DW380.

Hierbij maak ik bezwaar tegen bovengrondse aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De reden van mijn bezwaar is:

1. angst voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof;
2. kans op ongelukken zoals omwaaien, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke;
3. geluidoverlast (corona-effect);
4. gezichtshinder en aantasting van het landschap;
5. extra vogelsterfte;
6. groot ruimtebeslag;
7. daling van de waarde van huizen en grond;
8. negatieve invloed op recreatieve functie van het gebied;
9. gedwongen verhuizing van medeburgers;
10. mijn paarden raken er gestrest van. Dit lijkt overdreven maar ik heb in Groessen gewoond waar in de jaren '80, naast mijn paardenweiland, ook hoogspanningskabels 380Kv geplaatst werden. Na de aanleg van de hoogspanningskabels 380Kv liepen de paarden nooit meer ontspannen in hun weiland, altijd werden de hoogspanningskabels 'in de gaten gehouden' alsof ze een bepaalde spanning voelden die van de kabels afkwamen. Stress is slecht voor de gezondheid van mens en dier;
11. de paarden blijven onrustig van het corona-effect, ze wennen er niet aan zoals bijvoorbeeld het geluid van de snelweg. Ook dit heb ik uit eigen ervaring mogen ondervinden (zie punt 9).

Om deze nadelen zoveel mogelijk te beperken pleit ik voor ondergrondse aanleg van deze verbinding door middel van gelijkstroom. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen magnetisch straling en fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft geen nadelige economische effecten op de waarde van grond en huizen en op recreatie.

Vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding acht ik het onacceptabel, dat dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht.

De aangegeven redenen, waarom dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht, zijn niet steekhoudend. Er is alleen een onderzoek gedaan naar de aanleg van een gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied, en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zowel voor het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

Ik verzoek u daarom met klem alsnog het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding van de gehele verbinding te onderzoeken en in het Milieueffectrapport op te nemen.

Naam:

Adres:

PC & Woonplaats:

Datum: 18-10-2014 ,

Handtekening:

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV,
Postbus 32,
2290 AA Wateringen.

0018

Bezwaarschrift tegen Rijksinpassingsplan en Milieueffectrapport DW380.

Hierbij maak ik bezwaar tegen bovengrondse aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De reden van mijn bezwaar is:

1. angst voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof;
2. kans op ongelukken zoals omwaaien, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke;
3. geluidoverlast (corona-effect);
4. gezichtshinder en aantasting van het landschap;
5. extra vogelsterfte;
6. groot ruimtebeslag;
7. daling van de waarde van huizen en grond;
8. negatieve invloed op recreatieve functie van het gebied;
9. gedwongen verhuizing van medeburgers;
10. mijn paarden raken er gestrest van.
11. de paarden blijven onrustig van het corona-effect, ze wennen er niet aan zoals bijvoorbeeld het geluid van de snelweg.

Om deze nadelen zoveel mogelijk te beperken pleit ik voor ondergrondse aanleg van deze verbinding door middel van gelijkstroom. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen magnetisch straling en fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft geen nadelige economische effecten op de waarde van grond en huizen en op recreatie.

Vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding acht ik het onacceptabel, dat dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht.

De aangegeven redenen, waarom dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht, zijn niet steekhoudend. Er is alleen een onderzoek gedaan naar de aanleg van een gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied, en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zowel voor het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

Ik verzoek u daarom met klem alsnog het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding van de gehele verbinding te onderzoeken en in het Milieueffectrapport op te nemen.

Naam:

Adres:

PC & Woonplaats:

Datum: 18-10-2014

Handtekening: /

Verzonden: Maandag 27 oktober 2014 16:46
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Allereerst betwijfel ik de argumenten van het nut en de noodzaak. Deze extra verbinding Duitsland - Nederland is m.i. niet de financiële kosten waard. Het geld kan veel beter besteed worden aan kleinschalige initiatieven ter bevordering van een gezond leef- en werkklimaat voor mensen.

Hoeveel wil Tennet er jaarlijks mee gaan verdienen? Ze kunnen hun geldpot m.i. beter in andere projecten steken, zoals het ontwikkelen van goede accu's.

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Er zijn vragen over aanpassingen in het ontwerp. De hoogte van de palen is in elk volgend ontwerp hoger. Het nadert al de hoogte van de Dom in Utrecht: 80 meter, ofwel een flat van 40 verdiepingen. Deze niet op een plek, maar dwars door de Achterhoek van Doetinchem naar Wezel.

Ook zijn er aanpassingen in de capaciteit. Voor een leek zijn de grootte en betekenis van die aanpassingen moeilijker te beoordelen.

De bijensterfte door de elektrische velden wordt niet serieus genomen.

Er is geen onderzoek geweest naar generaties lange blootstelling aan bijv. het dagelijks 4% passeren van de 380kV masten. Er kan dus niet beoordeeld worden wat de invloed daarvan is op het welzijn van de mensen en het leven van de natuur.

Het onderzoek naar ziektes is nogal summier. Voor betere beoordelingen zou je bijv. groepen mensen die wel/niet in de buurt wonen zo'n 30 jaar moeten volgen. Hoe reageren mensen in bepaalde leeftijdsfasen? Zijn zwangeren en zieke mensen extra kwetsbaar?

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja, het eigen karakter van de Achterhoek.... die kleinschaligheid gaat geheel en al verloren! De Achterhoek wordt van zijn karakter ontroefd... alle mooie verhalen camoufleren wat gaat gebeuren. Volkomen wanverhouding techniek-landschap.

Bovendien: de betekenis van de plannen voor het leefklimaat van de mensen. DE verhoudingen aandacht aan vogels versus aandacht aan mensen kloppen van geen kant. De masten komen precies tussen Silvolde en Uift. Deze plaatsen worden van elkaar afgesneden. Er is nog steeds geen fatsoenlijk openbaar vervoer. Alleen een diesel stoptrein Arnhem-Winterswijk - met steeds opnieuw veel steringen. En een langzame trein

Emmerich-Duisburg. In zo'n qua technische luxe achterlopend gebied komt zo'n technisch hoogstand. Ook dat is buiten proporties.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja, als Silvoldenaar zal ik niet meer graag naar Ulft-Gendringen fietsen. Dan moet ik immers steeds onder die lijnen door. Voor mijn werk moet ik er soms heen. Voor cultuur en boodschappen zal ik voortaan me meer op Doetinchem richten.

Als ik gepensioneerd ben, ga ik vertrekken naar een harmonische omgeving. Graag wandel en fiets ik in de buurt. De meeste mensen hier kunnen zich geen voorstelling maken van hoe reusachtig groot dit gevaarte gaat worden. Het kan zijn dat velen wegtrekken en mijn huis enorm in waarde achter uit gaat.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Ja. Nieuwe ontwikkelingen zijn een lokale combi van natuurstroom (en wind en zon enz.), gecombineerd met accu's. Wanneer de kwaliteit van de accu's omhoog gaat - in combi met meer elektrische auto's - zal er veel minder stroom getransporteerd hoeven te worden.

Dit plan is gebaseerd op het voortrekken van het verleden: centrales die met elkaar verbonden moeten worden. De toekomst is echter veel meer regionale productie plus gebruik. Zelf koop ik nauwelijks stroom in vanwege mijn zonnepanelen. Steeds meer mensen hebben zonnepanelen, geen behoefte aan stroom vanuit verre gebieden. Goede accu's zou een enorme aanwinst zijn. Het komt me heel brutaal over wat Tennet besloten heeft. Hun wens tot goed geld verdienen via Doetinchem-Wezel heeft een enorme impact op het dagelijks leven van heel veel mensen. Ze kunnen hun doelstelling bijdragen aan milieuvriendelijke energie beter op andere wijze tot stand gaan brengen.

Niemand heeft hierom gevraagd. En minder stroomgebruik door bewuster gedrag en beter apparatuur is toch de toekomst?

Reactie

Verzonden: Woensdag 5 november 2014 09:40
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Halve waarheden kunnen dezelfde verwarring stichten als onjuistheden. Wetenschappelijk onjuist is het oordeel dat 380kV geen negatieve invloed uitoefent op de gezondheid. Op grond van het bestaand, onverantwoord beperkt onderzoek, kan de conclusie getrokken, dat men geen concrete vermoedens heeft. Niet meer mag er op grond van het huidig bestaande epidemiologisch, gezondheidskundig onderzoek geconcludeerd worden. Zo'n conclusie heeft een andere inhoud, opent de blik anders dan wat via publicaties en "deskundigen" verkondigd worden. Het kan zijn dat na meerdere jaren wonen onder en bij 380kV er concrete vermoedens opduiken. Die bij nader onderzoek nieuwe inzichten opleveren. Zo ontwikkelt de wetenschap zich. Die is niet een vast bouwwerk, maar leeft! "Uitgaand van de nieuwe inzichten, waren de voormalige oordelen voorbarig".

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja. De 380kV is een zeer dure investering voor een langjarige "aanpassing" van het landschap. Je ruimt het niet zo maar op! Dus je moet er van te voren wel bijna 100% zeker van zijn dat deze ook langjarige blootstelling geen cumulatieve schadelijke werking op de gezondheid van de mensen heeft.

Er is nog geen onderzoek gedaan of mensen na langdurige blootstelling last krijgen van verstoring van de biologische klok, slaapttekort, stress, uitvoeren van ingewikkelde taken, verwerking van informatie.

Zulke samenhangen zijn te verwachten. We moeten immers toegeven dat 380kV een nieuw fenomeen, net zoals ooit röntgenstralen, DDT een nieuw fenomeen was.

Het bestaande onderzoek heeft zich gericht op zeer extreme effecten, op zeer ernstige ziektes, zoals leukemie en kanker. De effecten kunnen ook minder extreem zijn!

Op internet staan heel veel verhalen van mensen met klachten door het leven onder 150kV. Hoezo is er geen wetenschappelijk onderzoek bij deze groep mensen gedaan?

Overigens 150kV is wat anders dan 380kV. Je mag niet simpel extrapoleren en concluderen: 380kV geeft max 253% meer klachten dan 150kV.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja, het vertrouwen in de wetenschap wordt flink ondermijnd door de rol van de epidemiologische wetenschap bij dit project.

De rol van wetenschappelijk onderzoek voor maatschappelijke ontwikkeling is bij 380kV extreem groot.

Het is nodig dat wetenschappers zelf eerst in discussie gaan en een breed draagvlak voor hun eigen conclusies verwerven alvorens ze "onrijpe conclusies" aan andere werkgebieden overhevelen als "vaststaande feiten."

Artsen en rechters leggen een eed af. Mijn vakbroeders laden nogal wat op hun geweten. Statistische resultaten zijn op onjuiste wijze geïnterpreteerd. Als over x jaar "onbegrijpbare" gezondheidskundige problemen bij bijv. zwangere vrouwen, 60-jarigen gaan opduiken, kunnen ze dan zeggen: we hebben het toen niet geweten?

De maatschappij heeft steeds minder geld over voor puur wetenschappelijk onderzoek. Nu blijkt hoe weinig onderbouwd het zogenaamde gezondheidskundig oordeel is. Dat zo iets mogelijk is, komt doordat er te weinig inzicht in wetenschappelijk oordeelsvorming is. De Gezondheidsraad heeft een belangrijke taak verzuimd.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

De onverantwoorde propaganda van Tennet op hun website en in folders.

Er wordt de indruk gewekt dat het vraagstuk gezondheid een heel belangrijke rol heeft gespeeld bij de besluitvorming. Omdat ik als Wagenings Ingenieur "Voeding van de mens" opgeleid ben tot het beoordelen van statistisch onderzoek, kan ik onderscheiden waar wetenschappelijk gezien onverantwoorde stappen zijn verricht.

Tot nu toe is elk bericht in die richting door deskundigen van Tennet bot ontkend. Ze hebben echter geen goede tegenargumenten gegeven. Dat kunne ze ook niet, want er zijn immers grote hiaten in kennis.

Wetenschappelijk gezien bestaat er nog geen gedegen fundament om de werking van 380kV op de gezondheid van mensen te kunnen beoordelen.

Het zou Tennet sieren als ze dat gewoon eerlijk berichten.

Reactie

Verzonden: Dinsdag 28 oktober 2014 13:42
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

-

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

-

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja, wij wonen in Langerak vlakbij verdeelstation.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Nu hebben wij geregeld al eens hinder van het verdeelstation. Geregeld is er een laag gezoem te horen. Met de komst van de 380 kv verbinding zal dit ons inziens alleen nog verergeren. In hoeverre gaat hier extra op gelet worden? Is er voor de mensen die er vlakbij wonen enkele tegemoetkoming te voorzien in de vorm van planschade?

Reactie

AgriTeam Olst-Wijhe BV

Boxbergerweg 16A, 8121 PT Olst • Telefoon 0570-590900 • Fax 0570-593312 • E-mail olst-wijhe@agriteam.nl
KvK 08081360 • NL80 RABO 014.62.24.272 EUR • BTW NL1368.97.952.B.01

Aantekenen
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380kv
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Olst, 28 oktober 2014

Kenmerk : 14/gk/ol
Betreft : zienswijzen

Geachte heer/mevrouw,

Tot ondergetekende hebben zich gewend:

met het verzoek zijn zienswijze kenbaar te maken inzake het ontwerp inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

Als bijlagen zijn beide zienswijzen bijgevoegd.

Deze zienswijze wordt vandaag tevens per email verstuurd met een kopie naar mijn cliënte.

Graag ontvang ik per omgaande een ontvangstbevestiging van deze zienswijze. Bij voorbaat dank.

Hoogachtend,
AGRITEAM Olst-Wijhe BV

AgriTeam Olst-Wijhe BV

Boxbergerweg 16A, 8121 PT Olst • Telefoon 0570-590900 • Fax 0570-593312 • E-mail olst-wijhe@agriteam.nl
KvK 08081360 • NL80 RABO 014.62.24.272 EUR • BTW NL1368.97.952.B.01

Aantekenen
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380kv
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Olst, 28 oktober 2014

Kenmerk : 14/gk/ol
Betreft : zienswijze 380 kV Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Geachte heer, mevrouw,

Tot ondergetekende heeft zich gewend de heer met
het verzoek zijn zienswijze kenbaar te maken inzake het ontwerp inpassingsplan, het
milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV Hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel.

Situatie

Clïënt heeft aan de een woonboerderij, waar hij met zijn familie
woont en werk: de 380 kV Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel komt op zeer korte afstand
te liggen, terwijl de woonboerderij ook al zeer korte afstand van de snelweg is gelegen.

De woonboerderij wordt door de aanleg van de 380 kV Hoogspanningsverbinding geheel ingeklemd,
hetgeen voor cliënt onaanvaardbaar is.

Gezondheid mens en dier

Op korte afstand komt de 380 kV Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel en een kabel door de
grond te liggen: de effecten voor de gezondheid zijn volstrekt onduidelijk. Bij uitbreiding en
nieuwvestiging van bedrijven worden vanwege onduidelijke effecten op de volksgezondheid door de
instanties ook geadviseerd 250 m afstand aan te houden: hiertoe is een wetsvoorstel in voorbereiding,
waarbij o.a. de Gezondheidsraad heeft geadviseerd en concludeert dat er onvoldoende
wetenschappelijk kennis en bewijs is in relatie tot de volksgezondheidsrisico's. Deze afstand wordt in
deze situatie door Tennet niet in acht genomen.

Op zeer korte afstand ligt tevens de snelweg: door het voorgenomen plan van aanleg van de 380 kV
Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel en de kabel door de grond e.d. komt de woonboerderij
van cliënt er knel tussen te zitten.

De cumulatieve effecten van geluid, fijnstof e.d. in combinatie met de snelweg zijn niet duidelijk,
alsmede ook van bijv. eventuele bliksemingslag. Naar het oordeel van cliënt is het nut en de noodzaak
niet gebleken. Voorts heeft het plan zoals uit het vorenstaande blijkt ingrijpende en onaanvaardbare
gevolgen voor het leefmilieu van zijn familie en hemzelf alsmede planten en dieren op zijn onroerend
goed en overige natuur (flora en fauna) en leefgebieden langs de hoogspanningsverbinding. Omdat
die niet is onderzocht, kan er dus geen goede beoordeling op dit punt worden gemaakt en kan er geen
juist besluit worden genomen.

Locatie-keuze en alternatieven

Er is te snel ingezet op dit tracé. Uit het plan is niet op te maken of deze locatie het meest
milieuvriendelijkst is. De huidige locatie brengt onnodige doorsnijdingen met zich mee, met alle

AgriTeam Olst-Wijhe BV

Boxbergerweg 16A, 8121 PT Olst • Telefoon 0570-590900 • Fax 0570-593312 • E-mail olst-wijhe@agriteam.nl
KvK 08081360 • NL80 RABO 014.62.24.272 EUR • BTW NL1368.97.952.B.01

geluidsoverlast, verlies aan landschappelijke elementen, natuur, uitzicht etc. van dien. Andere locaties zijn qua milieu-effecten niet vergeleken waardoor de milieu effect rapportage niet deugdelijk is. Het project is om die reden niet in overeenstemming met het m.e.r.-stelsel, op basis waarvan realistische alternatieven tegen elkaar dienen te worden afgewogen.

Een alternatief is de verbindingsslijn onder de grond te leggen: slechts vanwege het kostenaspect wordt hiervan afgeweken. Andere aspecten zoals gezondheid voor mens en dier, cultuurhistorische en archeologische aspecten e.d. zijn echter niet in geld uit te drukken.

Cultuurhistorische waarden

Het landschap kenmerkt zich door zijn veelzijdigheid: weide- en graslanden, waterlopen, houtwallen, boerderijen e.d. bepalen het karakteristieke landschap. Er is niet onderzocht of dergelijke karakteristieke landschappen in stand gehouden dienen te worden. Cliënt is dan ook van mening dat de noodzaak van het project niet is aangetoond en onvoldoende onderzoek is gedaan naar de gevolgen.

Archeologische waarden en bodem

De archeologische waarden zijn nog niet onderzocht: het is niet duidelijk wat er in de praktijk gevonden kan worden en wat de kosten zijn van deze onderzoeken. Grote kosten zijn weer van invloed op de economische uitvoerbaarheid van het plan. Dit geldt ook voor het bodemonderzoek.

Nut en noodzaak

Voorts is het nut en de noodzaak niet voldoende aangetoond: er komen voldoende alternatieven energiebronnen beschikbaar, zoals zonne-energie, windmolens e.d. Er staan in Nederland zelfs energiecentrales stil. Het commerciële belang mag niet maatgevend zijn. Gezondheid is namelijk onbetaalbaar.

Conclusie

Naar het oordeel van cliënt is het nut en de noodzaak niet gebleken. Voorts heeft het plan zoals uit het vorenstaande blijkt ingrijpende en onaanvaardbare gevolgen voor gezondheid, het leefmilieu van hemzelf en zijn familie alsmede planten en dieren. Gezien het vorenstaande is belanghebbende van mening, dat het ontwerpplan niet zorgvuldig tot stand is gekomen en niet volledig is: het plan dient opnieuw te worden beoordeeld rekening houdende met voorgaande aspecten of het plan dient te worden geschrapt. Aan de vestiging van het zakelijk recht voor het ontwerpplan e.d. zal cliënt nimmer zijn medewerking verlenen.

Deze zienswijze wordt vandaag tevens per email verstuurd met een kopie naar mijn cliënte.

Graag ontvang ik per omgaande een ontvangstbevestiging van deze zienswijze. Bij voorbaat dank.

Hoogachtend,
AGRITEAM Olst-Wijhe BV

AgriTeam Olst-Wijhe BV

Boxbergerweg 16A, 8121 PT Olst • Telefoon 0570-590900 • Fax 0570-593312 • E-mail olst-wijhe@agriteam.nl

KvK 08081360 • NL80 RABO 014.62.24.272 EUR • BTW NL1368.97.952.B.01

Aantekenen
Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380kv
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Olst, 28 oktober 2014

Kenmerk : 14/gk/ol
Betreft : zienswijze 380 kV Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Geachte heer, mevrouw,

Tot ondergetekende heeft zich gewend

met het verzoek haar zienswijze kenbaar te maken inzake het ontwerp inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

Situatie

Cliënte heeft aan de een woonboerderij, die recentelijk tot een dubbele woning is verbouwd. De 380 kV Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel komt op zeer korte afstand te liggen.

Er lopen al reeds lange tijd gesprekken met vertegenwoordigers van Tennet, te weten

Op 27 juli 2012 is I gezegd dat ze een aan de woonboerderij aangebouwde karakteristieke en monumentale schuur beter niet tot woning kon verbouwen omdat haar bouwvlak door de 380 kV Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel geraakt zou worden en dit in verband met de afstand, straling e.d. niet wenselijk is. Ze zou in aanmerking komen om weggekocht te worden.

Hierna is ze gebeld door , dat ze bij nader inzien de schuur wel tot woning kon verbouwen. Tot haar verbazing wordt nu de 380 kV Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel toch kort op de woning geprojecteerd en wordt zelfs een deel van het bouwvlak wegbestemd. Dit is voor haar onaanvaardbaar gezien het vooroverleg.

Ook met de burgemeester in het bijzijn van twee vertegenwoordigers van Tennet en de secretaris is gezegd dat ze weggekocht zou worden. De plannen staan hier haaks op.

Gezien het gevoerde vooroverleg is voor cliënte uitgangspunt dat ze wordt weggekocht.

Gezondheid mens en dier

Op haar grond komt de 380 kV Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel, twee masten en een kabel door de grond: de effecten voor de gezondheid zijn volstrekt onduidelijk. Bij uitbreiding en nieuwvestiging van bedrijven worden vanwege onduidelijke effecten op de volksgezondheid door de instanties ook geadviseerd 250 m afstand aan te houden: hiertoe is een wetsvoorstel in voorbereiding, waarbij o.a. de Gezondheidsraad heeft geadviseerd en concludeert dat er onvoldoende wetenschappelijk kennis en bewijs is in relatie tot de volksgezondheidsrisico's. Deze afstand wordt in deze situatie door Tennet niet in acht genomen.

AgriTeam Olst-Wijhe BV

Boxbergerweg 16A, 8121 PT Olst • Telefoon 0570-590900 • Fax 0570-593312 • E-mail olst-wijhe@agriteam.nl
KvK 08081360 • NL80 RABO 014.62.24.272 EUR • BTW NL1368.97.952.B.01

Op korte afstand ligt tevens de snelweg: de 380 kV Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel, de masten, de kabel door de grond e.d. komen tussen de snelweg en de woonboerderij van cliënte. De cumulatieve effecten van geluid, fijnstof e.d. in combinatie met de snelweg zijn niet duidelijk, alsmede ook van bijv. eventuele bliksemingslag. Naar het oordeel van cliënte is het nut en de noodzaak niet gebleken. Voorts heeft het plan zoals uit het vorenstaande blijkt ingrijpende en onaanvaardbare gevolgen voor het leefmilieu van haarzelf alsmede planten en dieren op haar onroerend goed en overige natuur (flora en fauna) en leefgebieden langs de hoogspanningsverbinding. Omdat die niet is onderzocht, kan er dus geen goede beoordeling op dit punt worden gemaakt en kan er geen juist besluit worden genomen.

Locatie-keuze en alternatieven

Er is te snel ingezet op dit tracé. Uit het plan is niet op te maken of deze locatie het meest milieuvriendelijkst is. De huidige locatie brengt onnodige doorsnijdingen met zich mee, met alle geluidsoverlast, verlies aan landschappelijke elementen, natuur, uitzicht etc. van dien. Andere locaties zijn qua milieu-effecten niet vergeleken waardoor de milieu effect rapportage niet deugdelijk is. Het project is om die reden niet in overeenstemming met het m.e.r.-stelsel, op basis waarvan realistische alternatieven tegen elkaar dienen te worden afgewogen.

Een alternatief is de verbindingsslijn onder de grond te leggen: slechts vanwege het kostenaspect wordt hiervan afgeweken. Andere aspecten zoals gezondheid voor mens en dier, cultuurhistorische en archeologische aspecten e.d. zijn niet in geld uit te drukken.

Cultuurhistorische waarden

Het landschap kenmerkt zich door zijn veelzijdigheid: weide- en graslanden, waterlopen, houtwallen, boerderijen e.d. bepalen het karakteristieke landschap. Er is niet onderzocht of dergelijke karakteristieke landschappen in stand gehouden dienen te worden. Cliënte is dan ook van mening dat de noodzaak van het project niet is aangetoond en onvoldoende onderzoek is gedaan naar de gevolgen.

Archeologische waarden en bodem

De archeologische waarden zijn nog niet onderzocht: het is niet duidelijk wat er in de praktijk gevonden kan worden en wat de kosten zijn van deze onderzoeken. Grote kosten zijn weer van invloed op de economische uitvoerbaarheid van het plan. Dit geldt ook voor het bodemonderzoek.

Nut en noodzaak

Voorts is het nut en de noodzaak niet voldoende aangetoond: er komen voldoende alternatieven energiebronnen beschikbaar, zoals zonne-energie, windmolens e.d. Er staan in Nederland zelfs energiecentrales stil. Het commerciële belang mag niet maatgevend zijn. Gezondheid is namelijk onbetaalbaar.

Conclusie

Naar het oordeel van cliënte is het nut en de noodzaak niet gebleken. Voorts heeft het plan zoals uit het vorenstaande blijkt ingrijpende en onaanvaardbare gevolgen voor gezondheid, het leefmilieu van haarzelf alsmede planten en dieren. Gezien het vorenstaande is belanghebbende van mening, dat het ontwerpplan niet zorgvuldig tot stand is gekomen en niet volledig is: het plan dient opnieuw te worden beoordeeld rekening houdende met voorgaande aspecten of het plan dient te worden geschrapt. Aan de in het ontwerpplan geprojecteerde masten, vestiging van het zakelijk recht e.d. zal cliënte nimmer haar medewerking verlenen. Het plan is in strijd met het gevoerde vooroverleg. Gezien het gevoerde vooroverleg is voor cliënte uitgangspunt dat ze wordt weggekocht.

Deze zienswijze wordt vandaag tevens per email verstuurd met een kopie naar mijn cliënte.

AgriTeam Olst-Wijhe BV

Boxbergerweg 16A, 8121 PT Olst • Telefoon 0570-590900 • Fax 0570-593312 • E-mail olst-wijhe@agriteam.nl
KvK 08081360 • NL80 RABO 014.62.24.272 EUR • BTW NL1368.97.952.B.01

Graag ontvang ik per omgaande een ontvangstbevestiging van deze zienswijze. Bij voorbaat dank.

Hoogachtend,
 Olst-Wijhe BV

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Ons kenmerk 2013062114-01

Doorkiesnummer

Uw kenmerk

Faxnummer

Behandeld door

E-mail

Onderwerp: zienswijze ontwerp inpassingsplan Doetinchem - Wesel 380 kV

Leusden, 23 oktober 2014

Geachte heer/mevrouw,

Namens mijn cliënten, wonende aan de te
wil ik hierbij een zienswijze indienen op het ontwerp inpassingsplan voor de 380kV Doetinchem-
Wesel dat momenteel ter inzage ligt.

Mijn cliënten merken op dat in dit plan een deel van de toegangsweg naar hun woning nu is bestemd tot Agrarisch-1. Cliënten stellen vast dat dit in tegenspraak is met de woonbestemming die door de gemeente in het bestemmingsplan 'Buitengebied 2012' aan de betreffende strook grond is toegekend. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State moet nog altijd een uitspraak doen over het beroep wat hiertegen is ingesteld door de Minister van Economische Zaken.

Naar mening van cliënten geeft de wijze van bestemmen zoals dit door de gemeente is gedaan goed weer dat de woning en bijbehorend perceel nu een woonbestemming hebben en niet langer agrarisch zijn. De feitelijke situatie wordt nu juridisch vastgelegd.

De bestemming die nu door de Minister wordt gelegd op een deel van de gronden komt niet overeen met het werkelijke gebruik. De betrokken ontsluiting/oprijlaan wordt uitsluitend gebruikt ten behoeve van het woonperceel en is eigendom van cliënten. Daarbij gaat het hier om een situatie waarbij de woning relatief ver van de weg is gelegen, midden tussen agrarische en natuurgronden.

Ten overvloede wordt opgemerkt dat de oprijlaan tot het verblijfsgebied van het perceel behoort waar de kinderen van cliënten graag mogen spelen en de familie veel tijd doorbrengt. De betrokken gronden zijn dus niet alleen als een ontsluiting maar dienen ook als erf. Een andere bestemming ligt dan ook niet in de rede.

Goed voor elkaar

0022

Blad 2
Ons kenmerk 2013062114-01

Daarnaast merken cliënten op dat vaststaat dat als gevolg van de beoogde ontwikkeling hun leefklimaat in kwaliteit zal verminderen. In plaats van een open agrarisch gebied worden zij dadelijk geconfronteerd met een rij van hoge masten en kabels direct naast hun woning, een bijna industrieel uitzicht. Om nog maar te zwijgen over eventuele nadelige gezondheidseffecten als gevolg van de ustralingen waar juist kinderen gevoelig voor zijn. Zij zullen zonder meer regelmatig zoniet permanent daar aan blootgesteld worden.

Eén en ander zal ook een aanzienlijk nadelig effect hebben op de waarde/verkoopbaarheid van de woning. Wat cliënten betreft zou verwerving van hun woning in het kader van deze ontwikkeling een logische en ook redelijke stap zijn.

Ik verzoek u in de verdere procedure rekening te houden met het bovenstaande.

Hoogachtend,
ARAG Rechtsbijstand

Verzonden: Zaterdag 1 november 2014 11:14
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?
door mij niet beoordeeld

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?
door mij niet beoordeeld

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?
Ik verwacht een forse daling van de waarde van mijn onroerend goed

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?
op dit moment niet

Reactie

Verzonden: Zaterdag 1 november 2014 17:50
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Eigenaar

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

De heer TenneT TSO BV schrijft per brief met het kenmerk GS-MPW-REM 14-2220 dd 5 juni 2014 nadere afspraken te willen maken en dat er een rentmeester binnen drie weken contact met mij opneemt.

De heer wederom schrijft per brief met het kenmerk GS-MPW-REM 14-2372 dd 24 juni 2014 dat, indien ik nog niet benaderd ben door een rentmeester er in de komende periode alsnog contact met mij opgenomen zal worden.

Het is nu eind oktober 2014 en geen van beide toezeggingen zijn tot stand gekomen.

Dit is voor mij reden om aan te nemen dat het niet meer noodzakelijk is, of dat u zich in beginsel niet aan afspraken houdt.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Bij deze als belanghebbende mijn zienswijze om indien noodzakelijk tegen het inpassingsplan of besluit, waarvan de consequenties niet aan mij worden meegedeeld, later een beroep in te kunnen stellen bij de afdeling Bestuurs-rechtspraak van de Raad van State.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Hier is mogelijk aanzienlijk sprake van.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

U kunt mijn bezwaarde grondbezitting overnemen.

Reactie

Verzonden: Zaterdag 1 november 2014 17:59
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Gesteld wordt dat: "De Ministers nemen er nota van dat door Tennet aan de bewoners van de onderhavige woning een aanbod tot uitkoop wordt gedaan (...) Deze regeling stelt de huidige bewoners in staat desgewenst met volledige schadevergoeding te verhuizen". De Ministers concluderen mede op basis hiervan dat de onderhavige woonbestemming redelijkerwijs gehandhaafd kan blijven. Een waarborg voor een zorgvuldige procedure aanpak ontbreekt echter volledig. Enkel het uitgangspunt van volledige schadeloosstelling staat vast. De voorwaarden waaronder deze schadeloosstelling dient te worden gekomen alsmede de secundaire verkoopvoorwaarden liggen echter nergens vast. Onze rechten dienaangaande zijn derhalve nergens gewaarborgd.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

zie punt hierboven

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja, wij zijn één van de bewoners waarvoor een aanbod tot uitkoop wordt gedaan. Door het ontbreken van een zorgvuldige procedure (lees structuur) voelen wij ons een speelbal van Tennet mbt de eventuele uitkoop en is het vooral een eenzijdig verhaal. Tennet bepaalt in alles de spelregels en voorwaarden, die ook nog voortdurend kunnen wijzigen. Het bizarre is dat wij, door het ontbreken van een zorgvuldige procedure, ook ons nergens officieel op kunnen beroepen. In deze zijn wij volledig afhankelijk van de eventuele vergevingsgezindheid van Tennet.

Reactie

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wessel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

3 november 2014

onderwerp: Zienswijze ontwerp Rijksinpassing 380 kV Doetinchem - Voorst grens

Als eigenaren en bewoners van een woning direct aangrenzend aan de geplande 380/150 kV verbinding hebben we kennis genomen van het ontwerp Rijksinpassingsplan 380 kV Doetinchem-Voorst grens (DW380) van 12 september 2014, dat van 26 september tot 6 november ter inzage ligt. Het voorgenomen hoogspanningstraject heeft grote gevolgen voor onze woon- en leefsituatie.

1. We krijgen direct zicht op de hoge masten en de bedrading. Het weidse en groene landschap wordt geheel aangetast door de hoogspanningsmasten.
2. Door de kabels die zeer dicht bij de grond hangen heeft een sterk negatieve invloed op de leefbaarheid met name door de gezondheidseffecten van de magneetvelden voor onze kinderen.
3. De geplande hoogspanningsverbinding heeft een zeer nadelig effect op de waarde van onze woning.

We wensen een zienswijze in te dienen om het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, dan wel de aanleg van het tracé ondergronds.

Het Rijksinpassingsplan is op de volgende punten onzorgvuldig.

- A. In het de MER behorende bij het ontwerp Rijksinpassingsplan is een ondergrondse verbinding niet als volwaardig alternatief onderzocht.
 - B. Het magneetveld van de Wintrackmasten is gebaseerd op aannames met onvoldoende wetenschappelijke metingen.
 - C. De combinatie van verkeersgeluid A18 en Corona-effect is niet het toetsingskader geluid meegenomen.
 - D. Keuze voor traject West 2 als MMA is onjuist.
 - E. In het landschap inpassingsplan ontbreken maatregelen om het verstoorde zicht van Doetinchem (Dichteren) te verbeteren.
 - F. Ontbreken compensatie waarde daling woningen.
- A. In het de MER behorende bij het ontwerp Rijksinpassingsplan is een ondergrondse verbinding onterecht niet als volwaardig alternatief onderzocht.**

In het inpassingsplan (pagina 15) wordt aangegeven dat de NMa in 2006 heeft aangegeven een capaciteit van 6500 MW benodigd is voor voldoende integratie in de Europese elektriciteitsmarkt. In 2013 is 4150 MW beschikbaar zodat nog 2350 MW gerealiseerd moeten worden. In paragraaf 1.3.2

(pagina 17) wordt aangegeven dat op basis van technisch-economische argumenten wordt uitgegaan van de maximale capaciteit van de wintrack masten (2 x 2635 MVA). Welke bijdrage dit gaat leveren aan de interconnectiecapaciteit is kennelijk niet duidelijk, omdat dit volgens het rijksinpassingplan naar verwachting is tussen de 1000 en 2000 MW.

Op basis van de niet nadere onderbouwde keuze voor een 2 x 2635 MVA verbinding is de BES studie en MMA in de MER bepaald, terwijl in SEVIII in paragraaf 6.7 is vermeld dat ondergrondse aanleg van verbindingen boven de 220 KV wordt overwogen voor korte trajecten. Op verzoek van de omwonende is een aanvullende onderzoek (Tracebel¹, 6 mei 2013) naar een ondergrondse verbinding uitgevoerd. Daarnaast heeft Arcadis een vergelijking van de milieueffecten van ondergronds DC en bovengronds AC uitgevoerd. Op basis van deze onderzoeken heeft de minister geconcludeerd dat de ondergrondse verbinding niet als alternatief in de MER mee te nemen.

In het onderzoek van Tracebel komt duidelijk naar voren dat een ondergrondse DC technisch mogelijk is, maar lijken argumenten gezocht te worden om de keuze voor een AC verbinding boven de grond te onderbouwen. Volgens de conclusie van het Tracebel onderzoek (paragraaf 10) is het niet aan te bevelen een DC verbinding te gebruiken voor een niet technisch probleem.

Argumenten voor deze conclusie (pagina 27, Tracebel onderzoek¹) zijn:

1 De betrouwbaarheid van de DC verbinding is lager, en dat het toepassen DC resulteert in een lagere betrouwbaarheid van het totale netwerk.

Deze conclusie is gebaseerd op de onderstaande argumenten:

1. De extra infrastructuur een negatieve invloed heeft op de betrouwbaarheid (paragraaf 5.2.3). Bij tornado's is de kans op schade groter vanwege het grotere oppervlakte van de hallen. Daarbij kan de reparatie een jaar duren als er geen reserve onderdelen zijn (7.1.5), dit geldt ook bij een eventuele brand.

De kans op tornado's is verwaarloosbaar in Nederland en bij een wisselspanning verbinding kunnen er ook geen reparaties plaatsvinden, als er reserve onderdelen ontbreken. De algemene conclusie dat extra infrastructuur altijd voor een lagere betrouwbaarheid zorgt lijkt in tegenspraak met ander technieken (bijv. auto's) waar complexere systeem juist voor een hogere betrouwbaarheid zorgen.

2. Gedurende het gehele rapport komt een angst naar voren aangaande de afhankelijkheid van leveranciers voor onderhoud en opleidingen en wordt dit gekoppeld aan een lagere betrouwbaarheid.

Uit tal van onderzoeken is echter gebleken dat door de leverancier verantwoordelijk te maken voor de operatie en onderhoud (DBFMO contracten) de betrouwbaarheid toe neemt. Dit wordt door de overheid in tal van PPS projecten reeds toegepast.

3. Snelle ontwikkeling van de DC-techniek, zorgt voor wezen, wat niet wenselijk is.

Als een nieuwe techniek rendabel is, zal het ingevoerd worden, anders niet, met name in een DBFMO contract. De conclusie dat snelle ontwikkeling van de DC-techniek onwenselijke is, is vanuit het oogpunt van het ontwikkelen van het MMA niet te plaatsen.

4. De betrouwbaar (FUE) van DC is 3.1% ten opzichte van AC van 0.077 % (paragraaf 9.1).

¹ TRACEBEL Engineering, MINEZDC/4NT/0281865/000/00

Deze uitspraak is gebaseerd op CIGRE paper 2012-BS-113. Bij het bestuderen van dit onderzoek blijkt direct dat deze getallen niet op deze wijze met elkaar vergeleken kunnen worden. Onder andere in het onderzoek "Availability and Risk Assessment of 380 kV Cable Systems in Transmission Grids"² wordt aangegeven dat de betrouwbaarheid van een 2 lijnen AC en een 2 lijnen DC systeem vergelijkbaar is. Eenvoudige kansberekening geeft al aan dat 5 onafhankelijk van elkaar functionerende verbindingen met een faalkans van 1,5 % (als door Tracebel aangegeven) resulteert in een faalkans van $0,015^5 = 0.0000000000008$ %. Wat duizenden malen betrouwbaarder is dan een AC verbinding met twee lijnen.

5. Door de actieve regeling van de gelijkrichters kan het AC netwerk instabiel worden (7.2.5).

Uiteraard is dat mogelijk, maar de risico hierop is zeer beperkt en verwaarloosbaar in relatie met andere mogelijke risico's zie onder andere "use of HVDC and FACTS for power System Interconnection and Grid Enhancement"³ en "Prospects of VSC Converters for Transmission System Enhancement"⁴.

6. Punten die spreken in het voordeel van een DC zijn niet meegenomen in de conclusie.

Het rapport geeft aan dat het herstellen van een kabel fout relatief kort duurt 3 tot 4 weken (7.1.3) en de kans hierop zeer klein is (7.2.3). Verder is een DC verbinding immuun voor asynchrone gebeurtenissen, heeft geen toename kortsluitniveau en heeft geen kans op bliksem inslag.

2 Meerdere DC installaties in een AC net zorgen voor instabiliteit

Tal van onderzoeken⁵ geven aan dat de inpassing van DC installaties geen stabiliteitsgevolgen hoeven te hebben voor AC systemen en DC installaties de toekomst zijn voor het hoogspanningsnet. Uit het jaarverslag 2013 van de Cigre (No.268-Juni 2013, Electra) "HVDC and Power Electronics" door Bjarne Andersen, Chairman SC B4 blijkt duidelijk dat DC verbindingen een zeer prominente rol in het distributie systeem hebben en steeds meer toegepast gaan worden.

² Cigre 2012 S. MEIJER, J.P.W. DE JONG van Tennet

³ G. Beek, D. Pohv, D. Retzmann, E. Teutsch, Use of "HVDC and FACTS for power System Interconnection and Grid Enhancement", Power-Gen Middle East, January 30-Feb 2006

⁴ J.M. Peres de Andres, J. Dorn, D. Retzman, D. Soerangr, A. Zenker "Prospects of VSC Converters for Transmission System Enhancement" PowerGrid Euroa 2007, June 26-28, Madrid Spain

⁵Onder ander:

"Maximum available power of multi-infeed hvdc system analysed by sensitivity method" [Xiaohu Zhang, Chen Chen, IET Generation, Transmission & Distribution. 2014, Vol. 8 Issue 3, p473-479. 7p.

"HVDC System Stability – Analysis, Monitoring and Control in Wide Area Power Systems", Kuehn, Walter Vanfretti, Luigi Fischer, W. 2014 : CIGRÉ Belgium Conference 2014: INNOVATION FOR SECURE AND EFFICIENT TRANSMISSION GRIDS, CIGRE (International Council on Large Electric Systems), 2014

"Enhancement of voltage quality in a passive network supplied by a VSC-HVDC transmission under disturbances" Auteurs:Tang, X, Lu, DDC Bron: INTERNATIONAL JOURNAL OF ELECTRICAL POWER & ENERGY SYSTEMS; JAN, 2014, 54 p45-p54, 10p.

"Research progress and obstacles in development of HVDC", Chen Yuanfeng Bron: Advanced Materials Research; 2014, Issue 1030-1032, p1327-1330, 4p

3 Aanzienlijke hoge verliezen

Zonder nadere onderbouwing wordt gesteld dat VSC convertor 2x 28.2 MW aan verliezen hebben bij een belasting van 1500 MVA. Meerdere onderzoeken⁶ geven een veel lagere verlies aan van de omvormers. Nadere onderbouwing van deze bewering is dan ook noodzakelijk om daar conclusies aan te kunnen koppelen.

4 Gebrek aan rendement van onderzoek en standaardisatie

Het onderzoek van Tracebel gaat uit van een verbinding van 2 x 2660 MVA. Dit uitgangspunt is gebaseerd op de maximale capaciteit van een Wintrack mast en niet van de benodigde vermogen. Als uitgegaan wordt van de benodigde capaciteit heeft de verbinding de capaciteit die in het rapport genoemd wordt als grote voor een "proefproject DC verbinding" (2 x 1000 MW).

5 Negatieve impact op de planning voor het Europese transport net

De vraag was of een ondergrondse DC onder de grond een volwaardig technisch alternatief is dat in de MER meegenomen had moeten worden en niet of het binnen een planning valt.

In het onderzoek van Arcadis⁷ wordt de conclusie getrokken dat een DC kabel geen milieuwinst heeft op basis van de volgende argumenten:

1 Woningen binnen de magneetveld zone

Daarbij wordt de conclusie getrokken dat bij een DC verbinding de woningen binnen bestaande 150 kV magneetzone blijven bestaan. Het argument dat een ondergrondse 380 kV verbinding er niet voor zorgt dat de bestaande 150 kV verdwijnen is niet relevant omdat er ook geen bovengrondse verbinding wordt toegevoegd. Onafhankelijk van de nieuwe verbinding blijft het beleid aangaande 150 kV verbindingen van kracht waardoor niet gesteld kan worden dat de bestaande woning hinder blijven ondervinden van de 150 kV verbinding. Bij een DC verbinding is er dus duidelijk sprake van een verbetering ten opzichte van de AC verbinding omdat er geen nieuwe woningen binnen de magneetzone vallen.

2 Negatieve geluidseffecten

Het rapport baseert de geluidcontouren op prognose onderzoeken van de converterstation van NordNed en BritNed. Waarbij de aannahme wordt gedaan dat inpandige opstelling een reductie van 10 dB(A) wordt gerealiseerd. In de bijlage geluid van de MER van BritNed is aangegeven dat de waarde van 121 dB(A) betreft de incidentele schakeling (2 maal per jaar). Als de schrijvers van het rapport weten heeft dit geen invloed op het lang gemiddelde geluidsniveau, want bij de effect beschrijving van AC bovengronds (paragraaf 3.3.3.) hebben ze dit wel vermeld.

Uitgaande van de prognose van BritNed (daterende uit het begin van deze eeuw) ligt het geluid van de trafo een factor 9 lager met 112 dB(A) dan in het Arcadis rapport vermeld. De aannahme dat verdubbeling van het vermogen leidt tot een verdubbeling van het bronvermogen van een trafo is nergens op gebaseerd. Hierdoor wordt het bronvermogen van het station 102 dB(A) in plaats van 116 dB(A) als vermeld in het Arcadis rapport, wat

⁶ "Analytical efficiency evaluation of two and three level VSC-HVDC transmission" Kalcon, G, Adam, GP, Anaya-Lara, Bron: INTERNATIONAL JOURNAL OF ELECTRICAL POWER & ENERGY SYSTEMS; JAN, 2013, 44 1, p1-p6, 6p.

⁷ 16 mei 2013, 076953943:B – Definitief, B02024.000024.529

enorme gevolgen heeft voor de berekende 50 db(A) etmaalwaarde. Als gebruik gemaakt wordt van werkelijke bronwaarde zoals ze nu bekend zijn van vergelijkbare omvormer stations ligt de bronwaarde nog vele malen lager, zodat er net als bij een AC verbinding geen relevante toename van de geluidshinder zal zijn. Met name niet als de in het inpassingsplan (pagina 149) genoemde bovenwettelijke maatregelen op dit gebied genomen worden.

3 Landschappelijk inpassing

Bij het rapport wordt uitgegaan van een oppervlakte beslag van 400 bij 200 m bij een vermogen van 2635 MVA. Als eerder aangegeven is dit het vermogen van de Wintrakmasten en niet het benodigde vermogen. Voor een reëel vergelijk moet met het benodigde vermogen gerekend worden. Voor het ruimte beslag is gerekend met het ontwerp van BritNed van circa 13 jaar geleden. Zoals Tracebel aangeeft in zijn rapport gaan de ontwikkeling snel en is met de huidige techniek veel minder ruimte beslag benodigd.

Het argument dat een ondergrondse 380 kV verbinding er niet voor zorgt dat de bestaande 150 kV verdwijnen is niet relevant omdat er ook geen bovengrondse verbinding wordt toegevoegd. Onafhankelijk van de interconnectiecapaciteit is er beleid om de overlast van de 150 kV verbindingen weg te nemen. Het niet hebben van masten in het gehele landschap weegt ruimschoots op tegen de beperkte benodigde ruimte voor de converterstations.

4 Natuur

Op een af andere manier vinden de rapportenschrijvers dat ondergrondse aanleg meer ruimte beslag heeft bovengronds. Duidelijk mogen zijn dat de initiële overlast van ontgraven niet opweegt tegen het ruimte beslag van tientallen jaren in het zicht hebben van hoogspanningsmasten. De conclusie in het rapport komt niet overeen met het inpassingsplan waarin wordt aangegeven dat tijdelijke ontgravingen (voor de mastvoeten) nauwelijks gevolgen hebben. Onduidelijk is ook waar de enorme ruimte beslag (56 m) bij open ontgravingen op gebaseerd zijn omdat in het inpassingsplan over een ruimtebeslag van 8 tot 10 meter bij kabels wordt gesproken. De conclusie op pagina 59 dat een ondergrondse kabel een positiever effect heeft op het milieu komt in de conclusie van hoofdstuk 4 niet meer terug.

In het bovenstaande komt duidelijk naar voren dat in beide onderzoeken (Arcadi en Tracebel) structureel een onderschatting van de gevolgen van een bovengrondse AC verbinding en een overdrijving van de gevolgen van een ondergrondse DC verbinding aanwezig is. In tegenstelling als vermeld in de rapporten dat "de meest actuele internationale ontwikkelingen meegenomen" zijn de conclusie gebaseerd op vergelijkbare installaties die in het begin van deze eeuw zijn ontworpen.

Op basis van deze incorrecte en onvolledige onderzoeken heeft de minister geconcludeerd op pagina 73 van het inpassingsplan dat de ondergrondse verbinding niet als alternatief in de MER mee te nemen. Omdat uit het bovenstaande duidelijk gebleken is dat de onderzoeken uitgevoerd zijn op basis van onjuiste uitgangspunten en onvolledig zijn moet de ondergrondse DC verbinding als volwaardig alternatief in de MER worden meegenomen om het MMA te kunnen bepalen.

We zijn dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds hoogspanningsverbinding. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële

afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

Het voorgaande neemt echter niet weg dat we ons uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband –de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en behouden we het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

B. Het magneetveld van de Wintrackmasten is gebaseerd op aannames met onvoldoende wetenschappelijke metingen.

Op pagina 29 van het rijksinpassingsplan is aangegeven dat de magneetzones berekend zijn op basis van aannames. Een dergelijk belangrijk uitgangspunt moet onomstotelijk vast liggen door wetenschappelijk uitgevoerde metingen. In het kader van zorgvuldigheid moeten, omdat er reeds trajecten met Wintrack masten zijn, deze aannames geverifieerd zijn door metingen voordat het Rijksinpassingsplan hierop gebaseerd kan worden. Met name ten aanzien van kinderen kan geen enkel risico genomen worden.

C. De combinatie van verkeersgeluid A18 en Corona-effect is niet het toetsingskader geluid meegenomen.

Een gedeelte van het traject bevindt zich nabij de snelweg A18. Bij de geluidseffecten is geen rekening gehouden met optelling van deze geluidsbronnen waardoor gebouwen in de wettelijke maximale geluidseisen gaan vallen.

D. Keuze voor West 2 als MMA

Op basis van de langere rechtstand wordt West 2 als MMA gezien. Deze optie heeft meer gevoelige bestemmingen. Bij het zuidelijke gedeelte wordt juist een (veel) meer gebogen traject als MMA gezien om gevoelige bestemmingen te ontzien. West 1A zou duidelijke de voorkeur moeten hebben vanwege het aantal gevoelige bestemmingen en het de Wehlse broeklanden niet volledig doorkruist maar een categorie 4 industrie terrein.

E. In het landschap inpassingsplan ontbreken maatregelen om het verstoorde zicht van Doetinchem (Dichteren) te verbeteren.

De hoogspanningslijn staat in het zicht vanuit Dichteren richting Montferland (het gedeelte in het landschap inpassingsplan aangeduid met figuur 13 (Broekstraat). Hier worden geen maatregelen genomen om het verstoorde zicht te verbeteren.

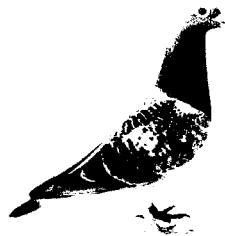
F. Ontbreken compensatie waarde daling woningen.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar –voorzover omwonenden hier al voor in aanmerking komen –wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkomend verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangen afweging in het kader van dit plan. Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stellen wij dan ook de betrokken (overheids)instanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hen geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als

gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de –in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Hoogachtend,

Afdeling 9 Oost Nederland

Secretaris: _____

Tel. _____
secretaris@afdeling9.nl

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Bezwaarschrift tegen Rijks inpassingsplan en Milieueffectrapport DW380.

Rijssen, 29 oktober 2014

Hierbij maak ik namens alle 2196 leden van de postduivenorganisatie Afdeling 9 Oost-Nederland bezwaar tegen bovengrondse aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De reden van ons bezwaar is:

1. Onze duiven hebben ernstige hinder van de hoogspanningsmasten doordat ze de draden niet kunnen zien. Hierdoor zullen er zeer veel duiven verongelukken of gewond raken. Dit brengt de duivensport ernstige schade toe in naam en spelplezier van onze leden.
2. Naast onze duiven brengen de hoogspanningsmasten ook vogelsterfte met zich mee onder andere vogels die de draden niet kunnen zien.
3. Angst voor gezondheidsrisico's op termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof.
4. Kans op ongelukken zoals omwaaien, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke.
5. Geluidoverlast (corona-effect).
6. Gezichtshinder en aantasting van het landschap.
7. Groot ruimtebeslag.
8. Daling van de waarde van huizen en grond.
9. Negatieve invloed op recreatieve functie van het gebied.
10. Gedwongen verhuizing van medeburgers.

Om deze nadelen zoveel mogelijk te beperken pleit ik voor ondergrondse aanleg van deze verbinding door middel van gelijkstroom. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen magnetisch straling en fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft geen nadelige economische effecten op de waarde van grond en huizen en op recreatie.

Vanwege de enorme milieuvordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding acht ik het onacceptabel, dat dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht.

De aangegeven redenen, waarom dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht, zijn niet steekhoudend. Er is alleen een onderzoek gedaan naar de aanleg van een gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied, en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zowel voor het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

Ik verzoek u daarom met klem alsnog het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding van de gehele verbinding te onderzoeken en in het Milieueffectrapport op te nemen.

Secretaris Afdeling 9 Oost-Nederland

Verzonden: Maandag 3 november 2014 09:42
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Als: Organisatie
Organisatie: Wormgoor Agrarische Makelaardij B.V.
Mede namens:

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Ja, de belangen van diverse grondeigenaren worden niet goed gediend.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja, straling t.o.v. van de moderne communicatiemiddelen, ook in de landbouw en de aansturing van melkmachines ermee.

De grote waardedruk op melkveehouderij, dat voornemens is een verkoop op starten, schaduwshade en ik kan het zo niet aan de man brengen.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja, de verkoop die men tracht op te starten, moet worden uitgesteld, is wellicht niet voor normaal aanvaardbare prijs te verkopen. Stel koper accepteerd een mast in zijn achtertuin, dan zal de prijs navenant zijn aangepast. Schade voor verkoper en voor diens makelaar.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

totaal geen goed overleg, men drukt het er maar door. De boer in kwestie wordt niet vergoedt in zijn deskundigenkosten, tenzij er een overeenkomst tot stand komt.

Die staat dus met de rug tegen de muur!! erg kwalijk. De aankoper zegt onafhankelijk te zijn, terwijl zijn kantoor 100% eigendom van TenneT is.

Reactie

V.O.F. [REDACTED]
[REDACTED]

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

→ Tevens verzonden op: www.bureau-energieprojecten.nl/doetinchem-wesel380kv

Beh. door : JtB/RBT/AtB
Inzake : kennisgeving nieuwe 380 kV lijn Doetinchem-Wesel

Wehl, 03 november 2014

Geachte heer, mevrouw,

Met referte aan de van 26 september 2014 tot en met 6 november 2104 ter inzage liggende "Kennisgeving 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel, berichten wij u hierbij als volgt.

Middels dit schrijven dienen wij per heden, derhalve tijdig, onze zienswijze in op voormelde kennisgeving.

Daar het door u, zoals u zelf in uw onderhavige kennisgeving vermeldt, op prijs wordt gesteld dat een zienswijze wordt onderbouwd met argumenten, willen we u wijzen op onderstaande aandachtspunten.

Allereerst mag in dezen een zienswijze door een ieder worden ingediend. Daarbij willen we aangeven dat wij in dezen een direct betrokken geardeerde partij zijn. Alle nadelen, die ontstaan door de aanleg van onderhavige hoogspanningsverbinding, zijn niet op voorhand volledig in beeld te brengen, danwel aan te geven.

Wetende met onderstaande opsomming dan ook niet volledig te zijn, noemen wij u, ad fundum, de volgende zaken/kwesties:

1.

Op één van onze percelen is een "hoekmast" (lees zwaardere mast) gepland. Hieraan hangt niet alleen een 380 kV, maar hier hangt tevens een 150 kV tussen;

2.

Ons perceel zal op grondniveau "doorsneden" worden door een 150 kV, die daar vervolgens nog als 'extra' lijn in de grond is gepland;

3.

Door de geplande aanleg zal ons bedrijf ernstig beperkt worden in haar gebruik- en uitbreidingsmogelijkheden. Ons bedrijf is, door de aanwezige gasleiding, uitsluitend richting de geplande hoekmast uit te breiden. Die hoekmast en de daar tussen hangende 380 kV met een 150 kV, alsmede de 150 kV in de grond, zal uitbreiding in de weg staan;

4.

De beperking zal zowel fysiek, als ook door de ontstane magneetvelden, lees straling, een niet te overzien probleem worden. Ons veeregistratie- en veebewakingssysteem is volledig elektronisch en communiceert draadloos op het computersysteem. Meldingen van eventuele storingen in het krachtvoersysteem of in de melkapparatuur met koeling, lopen allemaal draadloos via de mobiele telefoon. Dergelijke gevoelige apparatuur kan niet worden blootgesteld aan (magneet)straling;

5.

De bestaande afrasteringsystemen zijn alle voorzien van schrikdraad. Dit zal in de toekomst niet meer mogelijk zijn, omdat deze niet onder een hoogspanningsleiding geplaatst mogen worden;

6.

Er wordt al veelvuldig gebruikt gemaakt van GPS-systemen voor bewerking en bemesting van de percelen landbouwgrond. Het zal niet meer mogelijk zijn dit GPS-signaal te gebruiken met een huidige nauwkeurigheid (± 2 cm);

7.

Diepe grondbewerking en/of irrigatie door middel van een haspel met kanonkar is onder een hoogspanningslijn niet meer mogelijk op de betreffende percelen, hierdoor ontstaat een inkomstenderving op de getroffen percelen;

8.

Aangegeven is dat tijdens de bouw/plaatsing van de masten etc. er extra bomen (oude knotwilgen) gerooid moeten worden, dan voor de hoogspanningslijn fysiek nodig is. Er is daarbij geen rekening gehouden met hoge landschappelijke waarde ervan, staande aan een hoekpunt van het lierveld;

10.

Ten nutte van het algemeen belang, natuurgebied Engbergen, is ons bedrijf 4 jaar geleden verplaatst naar de huidige locatie. Deze locatie is zorgvuldig uitgezocht met het zicht op grootschaligere landbouwbedrijven, in samenspraak met de provincie Gelderland. De huidige locatie had immers, ten tijde van de aankoop, daarin geen beperkingen! Uw plannen voor onderhavige hoogspanningslijn haalt daar een dikke streep door;

11.

Het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL), eigenaar van de door ons thans gepachte en bij getekende koopovereenkomst gekochte grond, heeft ons laten weten dat zij aan TenneT geen medewerking hebben gegeven voor het rooien van voormelde knotwilgen e.o. Daarbij speelt bij BBL nog het gegeven dat zij door uw plannen niet kunnen voldoen aan het conformiteitsbeginsel van de door hun verkochte grond en zullen schade lijden. Die schade is u aan te rekenen;

12.

Door de aanleg van onderhavige hoogspanningslijn zal onze moderne melkveehouderij ernstig in haar vermogenspositie worden aangetast. Wel zodanig dat het onderpand voor de financier tot discussie kan leiden, ontstaan door uw plannen/ongevraagd ingrijpen;

13.

Wat nog ter bedde komt.

Wij vertrouwen erop met het vorenstaande voldoende duidelijk te zijn en dat u voormelde punten ter harte neemt. Waarop vervolgens een aanpassing van het thans voorliggende tracé zal (moeten) komen.

Wetende u hiermee voldoende en juridisch juist te hebben bericht, en verblijven wij onder voorbehouden van rechten.

Met vriendelijke groet,

V.O.F.

c.c.: Bureau Beheer Landbouwgronden te Arnhem,

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 KV
Wateringen

Betreft:
Zienswijze 380KV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij onze zienswijze m.b.t. bovenstaand project

Bij het aanleggen van deze hoogspanningsverbinding wordt ons inziens onvoldoende rekening gehouden met de volgende aspecten:

Landschap(svervuiling):

Het landschap zal enorm worden aangetast door de masten en leidingen. Ons inziens is onvoldoende onderzoek verricht naar de mogelijkheden van ondergrondse aanleg. Eenzijdige financiële factoren mogen geen overheersende rol spelen in de besluitvorming voor bovengrondse aanleg. Is overigens onderzocht of de leidingen niet in de (Oude)ijssel gelegd kunnen worden? (koeling!).

Gezondheid(srisico's):

Er heeft nog geen voldoende onderzoek plaatsgevonden naar de gezondheidsrisico's, dit ondanks de statistische bewijzen die wel een negatief verband aangeven. De vaak genoemde "verantwoorde" afstand beschouwen wij dan ook als volstrekt willekeurig.

Economische aspecten:

Te verwachten valt dat boerderijen/woningen en andere opstallen behoorlijk in waarde zullen dalen.

Alleen het uitzicht al is hier debet aan.

Op geen enkele wijze hebben wij kennis kunnen nemen van een vergoedingsregeling voor waardedaling.

Er wordt alleen gesproken over een "opkoopregeling" voor de onder het trace gelegen woningen.

De meerkosten voor ondergrondse aanleg worden door uw keus voor bovengrondse aanleg zeer eenzijdig benaderd.

Transport electriciteit:

De noodzaak voor transport van electriciteit wordt op geen enkele wijze aangetoond.

Uit recent onderzoek blijkt juist dat onze buurlanden beschikken over overcapaciteit.

Willekeur:

Het is voor ons volstrekt onduidelijk waarop het Drucomplex in Ulft wordt "ontweken"

Betreft het hier economische redenen?, of is er toch sprake van gezondheidsrisico's?

Wij verzoeken u onze op/aanmerkingen in uw besluitvorming te betrekken,

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV,
Postbus 32,
2290 AA Wateringen.

Bezwaarschrift tegen Rijksinpassingsplan en Milieueffectrapport DW380.

Hierbij maak ik bezwaar tegen bovengrondse aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De reden van mijn bezwaar is:

1. angst voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof;
2. kans op ongelukken zoals omwaaien, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke;
3. geluidoverlast (corona-effect);
4. gezichtshinder en aantasting van het landschap;
5. extra vogelsterfte;
6. daling van de waarde van huizen en grond;
7. negatieve invloed op recreatieve functie van het gebied;

Om deze nadelen zoveel mogelijk te beperken pleit ik voor ondergrondse aanleg van deze verbinding door middel van gelijkstroom. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen magnetisch straling en fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft geen nadelige economische effecten op de waarde van grond en huizen en op recreatie.

Vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding acht ik het onacceptabel, dat dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht. De aangegeven redenen, waarom dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht, zijn niet steekhoudend. Er is alleen een onderzoek gedaan naar de aanleg van een gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied, en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zowel voor het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

Ik verzoek u daarom met klem alsnog het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding van de gehele verbinding te onderzoeken en in het Milieueffectrapport op te nemen.

Naam:

Adres:

PC & Woonplaats:

Datum: 04/11/2014

Handtekening:

Verzonden: Dinsdag 4 november 2014 11:43
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Als: Organisatie
Organisatie: Springside ontwikkeling B.V.

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Wij zijn daar onvoldoende deskundig voor om daar een oordeel over te vellen.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Door de ligging van de realiseren hoogspanningslijn worden onze belangen geschaad omdat toekomstige (woning) bouw onmogelijk wordt

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

In gevolge onze overeenkomst met de heer (de huidige juridisch eigenaar) over de percelen waarbij wij een kooprecht hebben bedongen leiden wij schade door de komst van een hoogspanningslijn. Door de komst van de hoogspanningslijn zal toekomstige (woning)bouw niet meer mogelijk zijn. De pro-resto investering ad € 14,00 per m2 die in het verleden is gedaan wordt daarmee waardeloos. Om die reden onthouden wij de heer de toestemming om medewerking te verlenen aan het vestigen van welk zakelijk recht dan ook.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Door het wijzigen van de route van de hoogspanningslijn worden onze belangen niet geschaad. De route zou bijvoorbeeld aan de zuidkant van de A18 doorgetrokken kunnen worden en verderop aansluiten op de oude lijnen.

Reactie

0034a

Verzonden: Dinsdag 4 november 2014 12:43
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Als: Organisatie
Organisatie: Maalderink en Lutke Willink makelaars en beëdigd r
Mede namens:

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Voor de inhoudelijk reactie op de ter inzage gelegde stukken verwijzen wij naar de meegezonden bijlage.

Reactie

Aan Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Terborg, 4 november 2014

Betreft : zienswijze 380 kV hoogspanning Doetinchem-Wesel

Ref : es / rw

Geachte heer, mevrouw,

Thans liggen ter inzage het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor het project “Doetinchem-Wesel 380 kV” ter inzage. Langs deze weg wensen cliënten, hun zienswijze met betrekking tot deze plannen kenbaar maken.

Cliënten zijn, als bewoners van de woning direct belanghebbende, omdat het geplande tracé over hun woning is geprojecteerd.

Hun zienswijze richt zich op de volgende aspecten.

1. Zij zijn van oordeel dat aanleg van deze leiding bovengronds, onnodige gezondheidsrisico's met zich meebrengt. Zij menen dat ondergrondse aanleg valt te prefereren boven bovengrondse aanleg. Het door Tractebel verrichte onderzoek naar de mogelijkheden van ondergrondse aanleg kan bezwaarlijk serieus worden genomen, nu deze slechts ziet op het tracé Doetinchem-Duitse grens en niet op het gehele tracé tot Wesel.
2. Zij maken zich ernstige zorgen over de waardeontwikkeling van hun onroerend goed, zeker nu straling en de negatieve gevolgen hiervan steeds nadrukkelijker op de voorgrond treden.
3. Zij zijn van oordeel dat de hen opgelegde beperkingen op grond van dit inpassingsplan en de bijbehorende stukken voor hen onevenredig belastend zijn: een groot scala aan activiteiten op hun eigendommen mogen zij straks niet meer verrichten dan wel niet zonder vergunning verrichten. Voor zover zij deze activiteiten, na het verkrijgen van een vergunning alsnog zouden mogen verrichten, ontbreekt een adequate schaderegeling voor de meerkosten die zij alsdan zullen moeten maken.

4. Hun woning valt onder het zogenaamde voorzorgsbeleid (bijlage 4 van het ontwerp-inpassingsplan). Gesteld wordt dat: “De Ministers nemen er nota van dat dat door Tennet aan de bewoners van de onderhavige woning een aanbod tot uitkoop wordt gedaan (...) Deze regeling stelt de huidige bewoners in staat desgewenst met volledige schadevergoeding te verhuizen”. De Ministers concluderen mede op basis hiervan dat de onderhavige woonbestemming redelijkerwijs gehandhaafd kan blijven. Een waarborg voor een zorgvuldige procedure aanpak ontbreekt echter volledig. Enkel het uitgangspunt van volledige schadeloosstelling staat vast. De voorwaarden waaronder deze schadeloosstelling dient te worden gekomen alsmede de secundaire verkoopvoorwaarden liggen echter nergens vast. Hun rechten dienaangaande zijn derhalve nergens gewaarborgd.

Concluderend stellen zij dat het ontwerp-inpassingsplan, de MER en de ontwerpbesluiten niet, althans niet in deze vorm kunnen worden vastgesteld c.q. worden genomen.

Hoogachtend,
Maalderink en Lutke Willink

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Terborg, 5 november 2014

Betreft: Zienswijze ontwerp Rijksinpassingsplan , MER en bijbehorende besluiten 380 kV
hoogspanning Doetinchem - Wesel.
Ref : ES

Geachte heer, mevrouw

Inleiding

Deze zienswijze wordt ingediend namens _____ en
namens _____ wonende aan de _____
Deze
zienswijze gaat in op een aantal gebreken in het plan en de onzekere rechtspositie.

Belanghebbende

Cliënten zijn eigenaren en bewoners van de woning gelegen aan de _____ Het
voorgestelde tracé loopt pal over de woning en de gebouwen van cliënten.

Goede ruimtelijke ordening

Onmogelijk kan volgehouden worden dat de combinatie van een woonfunctie en een
hoogspanningkabel van de hoogste categorie leidt tot een goede ruimtelijke ordening. Beide functies
zijn onverenigbaar met elkaar. Het plan houdt hier onvoldoende rekening mee. Er is geen sprake van
een goede ruimtelijke ordening.

Rechtszekerheid

De woning van cliënten valt onder het zogenaamde voorzorgsbeleid (bijlage 4 van het
ontwerpinpassingsplan). Gesteld wordt dat: "De Ministers nemen er nota van dat dat door Tennet
aan de bewoners van de onderhavige woning een aanbod tot uitkoop wordt gedaan (...) Deze
regeling stelt de huidige bewoners in staat desgewenst met volledige schadevergoeding te
verhuizen". De Ministers concluderen mede op basis hiervan dat de onderhavige woonbestemming
redelijkerwijs gehandhaafd kan blijven. Een waarborg voor een zorgvuldige procedure aanpak
ontbreekt echter volledig. Enkel het uitgangspunt van volledige schadeloosstelling staat vast. De
voorwaarden waaronder tot deze schadeloosstelling dient te worden gekomen alsmede de
secundaire verkoopvoorwaarden liggen echter nergens vast. De rechten van cliënten met betrekking
tot dit voorzorgsbeleid zijn op geen enkele wijze gewaarborgd . Er is geen procedure die de
rechtszekerheid waarborgt. Dit is onacceptabel en in strijd met de grondbeginselen.

Termijnen en wijze van handelen

Het planproces van de 380kV leiding is in 2009 gestart. Duidelijk is dat Tennet achter is geraakt op planning. Dit mag en kan echter niet ten kosten gaan van redelijke termijnen en de wijze van handelen met direct belanghebbende. De termijnen waarop besluiten elkaar opvolgen staan op gespannen voet met het goed inzichtelijk krijgen van belangen van derden. Dit is duidelijk terug te zien in het inpassingsplan, het landschapsplan en de vergunningen. Een echt participatietraject waarbij belanghebbende serieus genomen worden vergroot het draagvlak en de kwaliteit van de besluitvorming. Tennet bewijst het tegenovergestelde. Alleen wettelijk noodzakelijke participatie achteraf, geen goed inzicht in belangen en dus een onvoldoende kwaliteit besluit en geen draagvlak. Vanachter een bureau vanuit Den Haag is het makkelijk rekenen en tekenen. De werkelijkheid is vaak weerbarstiger.

Borging landschappelijke maatregelen

Citaat inleiding landschapsplan "Dit landschapsplan voor de 380kV hoogspanningsverbinding Doetinchem - Wesel, traject Doetinchem - Duitse grens: DW380, is het overzicht van de inrichtingsmaatregelen die **noodzakelijk** zijn voor een goede inpassing van deze nieuwe verbinding".

Op geen enkele wijze is aangegeven hoe deze maatregelen zijn geborgd. Gezien de betrouwbaarheid van de overheid en de afstand tot de burger geeft dit onvoldoende zekerheid dat de leiding noodzakelijkerwijs goed wordt ingepast en zo een goede ruimtelijke ordening ontstaat. Kans is groot dat het bij mooie plaatjes blijft.

Kapvergunning

Onduidelijk is waarom de wilgen, catalpas etc. die toch echt lager dan de woning zijn en ook nooit hoger zullen worden, moeten worden gekapt. Een kaal slag is het gevolg. Een zorgvuldigere analyse is noodzakelijk.

Omgevingsvergunning

In de omgevingsvergunning voor de bouw en beheer van de leiding is onvoldoende aandacht besteed op wijze waarop de bouw van de leidingmast is voorzien. De locatie van de tijdelijke weg om de mast te kunnen bereiken is onacceptabel. Er is onvoldoende rekening gehouden met de lokale specifieke locatie. Er liggen veel betere mogelijkheden voor de hand. Cliënten treden graag in overleg om hier een betere (goedkoper, korter, minder hinder en schade) invulling aan te geven.

MER

Het gehele MER-onderzoek is gebaseerd op slechts alleen de 380kV leiding. Echter in een latere fase is daar de 150kV leiding aan toegevoegd waardoor het oorspronkelijke tracé aangepast diende te worden. In het MER is het toevoegen van 150kV leiding afgedaan als een uitvoeringsvariant. Dit is natuurlijk volledige onzin. Door het toevoegen van de 150kV leiding ontstaat een veel bredere invloedsgebied. Dit kan leiden tot andere keuzes in eerdere fasen van het MER. Kortom het te laat realiseren van het toevoegen van de 150kV-leiding kan niet afgedaan worden met een uitvoeringsvariant.

Ondergronds

Onvoldoende aandacht is besteed aan de mogelijkheid om de 380kV ondergronds aan te leggen. Argumenten die aangehaald zijn doelredeneringen onder ander inspelend op angst. Ook het getal 20 km komt volledig uit de lucht vallen en is nergens op gebaseerd. Dit alternatief had volledig meegenomen moeten worden in het MER. Zeker gezien de ontwikkeling van de techniek vanaf het punt waarop het kabinet aangegeven heeft slechts 20 km ondergronds te leggen. Inmiddels zijn we weer minimaal 5 jaar verder. En weten we natuurlijk meer. Kosten mogen bij deze afweging (wel of niet meenemen in het MER) geen rol spelen. Nu blijft onduidelijk welke voor- en nadelen dit alternatief heeft ten opzichte van de bovengrondse alternatieven. Een goede afweging kan zo niet gemaakt worden.

Geluid

Het akoestisch onderzoek is een zuiver theoretische benadering. Modellen worden heilig verklaard en de werkelijkheid lijkt niet van belang. Cliënten betwijfelen ten zeerste of deze theoretische benadering recht doet aan de werkelijkheid.

Geknipte MER in strijd met EU-richtlijn

Het knippen van beide tracé delen bij de landgrens is begrijpelijk vanuit de praktische kant gezien. Echter dit is in strijd met de EU-richtlijn voor de m.e.r. De richtlijn is juist bedoeld om bij projecten een integrale afweging te kunnen maken waarbij het milieubelang een volwaardige plek krijgt in de besluitvorming. De verschillende wetgeving in beide landen doet hier niets aan af, immers het is dezelfde EU-richtlijn.

Beleid

In het MER is ten onrechte uitgegaan van het oude beleid. Het verzoek is om het MER en het inpassingsplan te baseren op de meeste recente beleidsstukken voor ruimtelijke ordening, landschap, cultuurhistorie, natuur etc.

FF-wet

Niet alle onderzoeken zijn volledig en actueel. Ook gaat het project om een economisch belang (zie doel 1: goedkoopste stroom) een argument op basis waarvan een vergunning niet verleend kan worden. Ook zijn de effecten op vogels onderschat. En zijn mitigerende maatregelen ontoereikend.

Natura2000

In eerdere onderzoeken is aangegeven dat significant negatieve effecten op de inhoudingsdoelstellingen van de nabij gelegen natura2000-gebieden niet zijn uit te sluiten. Er zijn weldegelijk effecten op de verschillende habitattypen en vogelrichtlijnsoorten. Het opstellen van een de passende beoordeling is dan ook noodzakelijk. Deze ontbreekt.

Hoogachtend,
Maalderink & Lutke Willink

Verzonden: Dinsdag 4 november 2014 19:01
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Geen idee

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja. een serieus onderzoek naar ondergrondse aanleg, ook gelet op de toekomst en de duurzaamheid ervan.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja. Wij wonen zo'n 300 meter van de lijn vandaan (dus zo'n 150 meter vanaf de grens voor wat betreft het schadelijke stralingsgebied) en zullen daardoor waardevermindering ondervinden van onze woning doordat de lijn vol door het zichtveld loopt en tevens zullen wij geluidshinder hebben van het "zingen van de kabel" wanneer het hard waait. Daarnaast zijn wij bang dat de straling die lijn afgeeft ernstiger is voor de volksgezondheid dan tot op heden is aangetoond en dat de staling ook buiten de kaders zoals u die nu aangeeft effect zal hebben.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Zeker gelet op de toekomst vinden wij dat Tennet (de Overheid dus) het goede voorbeeld moet geven voor wat betreft duurzame energie, want dat houdt in dat je niet alleen kijkt naar de manier hoe de energie wordt opgewekt maar ook zeker zo belangrijk hoe die energie wordt getransporteerd door het landschap. En daarvoor verdient deze 380KV lijn zeker geen schoonheidsprijs want er is alleen gekeken naar het kostenplaatje en niet naar de duurzaamheid en de toekomst ervan.

Hierin zou Tennet (lees de overheid) het voorbeeld moeten geven en zeker gezien het algemene belang van deze lijn denk ik dat heel Nederland hier ook wel aan mag bijdragen. Wij zien zeker ook het belang van de lijn maar zijn wel tegen het feit hoe deze lijn nu het landschap vervuult. Wij zouden deze lijn dan ook ondergronds willen zien want op die manier is hij ook weer een stukje verduurzaamd.

Reactie

Verzonden: Dinsdag 4 november 2014 22:14
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ons belang en onze 3 kinderen met betrekking tot gezondheidsrisico's bij het plaatsen van de tijdelijke verbinding

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja, zie tekst hieronder.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Hierbij willen beide wonende
hun zienswijze geven op ontwerpbesluiten en ontwerp-inpassingsplan van 380 kV
Doetinchem-Wesel.

Wij willen bezwaar maken tegen het plaatsen van de tijdelijke verbinding tussen Etten en Uift.

Deze tijdelijke verbinding komt over ons grondgebied binnen 30 meter afstand van het woonhuis.

Onze grond, tuin en ons woonhuis vallen binnen de magneetveldzone.

De verbinding komt vele malen lager te hangen dan gebruikelijke, bestaande verbindingen. Ons is niet bekend hoe sterk het magnetisch veld is, maar door de geringe afstand tot ons huis en laag hangen van de lijnen denken we dat het vele malen hoger is dan 0,4 microtesla.

Nu hebben wij 3 dochters in leeftijd van 10, 13 en 15 jaar. Epidemiologische onderzoeken geven aanwijzingen voor verhoogde kans op kinderleukemie bijwonen in de buurt van hoogspanningslijnen.

De gevonden resultaten betreffen kinderen in deze leeftijd !

Nu adviseert de Nederlandse Rijksoverheid om in nieuwe situaties blootstelling van kinderen aan magnetisch veld van bovengrondse hoogspanningslijnen hoger dan 0,4 microtesla te voorkomen. Ook de Gezondheidsraad en WHO onderschrijven dit.

De Gezondheidsraad geeft aan blootstelling te voorkomen bij kinderen die gedurende 1 jaar 14-18 uur op locatie verblijven.

De tijdelijke verbinding blijft 1 jaar staan!

Ook zijn er aanwijzingen voor een relatie tussen hoogspanningslijnen en Alzheimer.

Wij maken bezwaar tegen het plaatsen van de tijdelijke verbinding.

Allereerst willen we weten hoe groot het magnetisch veld is waarin wij ons gedurende 1 jaar bevinden.

Als blijkt dat dit hoger is dan 0,4 microtesla dan willen we dat er en/of een andere route wordt gekozen, de afstand wordt vergroot t.o.v. ons woonhuis, de lijnen hoger komen, andere mogelijkheden worden bekeken om het magnetisch veld te verminderen.

Met vriendelijke groet,

Reactie

Verzonden: Dinsdag 4 november 2014 22:30
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Wij (als maatschap) hebben het voornemen binnen nu en 5 jaar een zorgboerderij voor kinderen te bewerkstelligen. Hierin worden wij door middel van deze ontwerpbesluiten door beperkt. Graag willen wij hierover in discussie voor een mogelijke toekomst-oplossing.

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

De intekening van onze schuren op het erf, daar hebben wij enkele vragen over.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja, aangezien de intekening niet correct is of nog niet correct is doorgevoerd willen wij hierover graag in gesprek gaan.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja, zoals hiervoor toegelicht. wij zijn voornemens een zorgboerderij te beginnen (is al een jaar bezig met de studie en moet nog 1 jaar) en worden door dit besluit hierin beperkt. Mijn toekomstdroom kan niet worden doorgevoerd op deze manier. Hierover willen we graag in onderhandeling.

Reactie

Maatschap

Graag wil ik een toelichting geven.

Wij begrijpen dat deze regeling door moet gaan. Echter sinds een jaar ben ik bezig met een studie jeugdzorg.

Mijn wens is in de toekomst een zorgboerderij te beginnen op onze maatschap. Doordat dit besluit wordt genomen kan ik niet op de gewenste locatie met de jongeren te werk gaan. Hierin worden wij als maatschap beperkt in de uitbreiding, tenzij daar een onderhandeling in mogelijk blijkt.

Dit zouden we graag willen bespreken.

Omdat 6 november 2014 de sluitingsdatum is, maken we hiervan een digitaal bericht zichtbaar.

Hopende op een spoedig reactie,

Verblijf ik met vriendelijke groet,

Verzonden: Dinsdag 4 november 2014 22:38
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Hierbij verwijzen wij u naar de inhoud van onze bijgevoegde zienswijze.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja, ondergrondse aanleg van de hoogspanningsverbinding is nooit als serieus alternatief gezien en onderzocht. Het onderzoeksrapport van Tractabel bevat onjuiste uitgangspunten. Verder hadden reeds bestaande hoogspanningsverbindingen met Duitsland verzaamd kunnen worden, zodat de deze verbinding helemaal niet nodig zou zijn geweest. Ook wordt er niet gesproken over geluidsoverlast bij langdurig buiten verblijven.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja op diverse fronten. Onze leef- en woonsituatie wordt compleet vernield. De hoogspanningsverbinding komt op te korte afstand van de speelweide en buitenmanege van de kinderen en het woonhuis. Er is een te groot en verhoogd gezondheidsrisico op het leven van onze erg jongeren kinderen (respectievelijk 4 maanden, 3 jaar en 6 jaar oud). Verder hebben wij te maken met een forse waardevermindering van ons woonhuis. Voor nog meer belangen zie inhoud van onze bijgevoegde zienswijze.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Er is sprake van willekeur. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat wij net als enkele andere bewoners, weliswaar met pijn in ons hart, weggekocht hadden moeten worden. Zie ook inhoud van onze bijgevoegde zienswijze.

Reactie

AANTEKENEN EN PER EMAIL VERZENDEN

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen.

Wehl, 2 november 2014

Onderwerp: Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV en 150 kV.

Geachte heer, mevrouw,

Bijgaand dienen wij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem- Wesel (hierna hoogspanningsverbinding). Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieurapport (MER) en de ontwerp besluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.

In onze zienswijze brengen wij de volgende punten onder uw aandacht:

- 1) Onze woonsituatie
- 2) Gezondheidsaspecten en onze gezinssamenstelling
- 3) Veiligheidszone en willekeur
- 4) Schade en gevolgen van de hoogspanningsverbinding
- 5) Schadevergoeding en aansprakelijkheid

Deze zienswijze is een aanvulling op hetgeen door [] als zienswijzen naar voren is gebracht, namens de vereniging van gedupeerden de Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds. De inhoud van die zienswijzen dienen, voor zover nodig, hier als herhaald en ingelast te worden beschouwd.

1. Onze woonsituatie

Wij zijn woonachtig aan de [] Het perceel is lang en smal en loopt in een punt. Het huis is zodanig ingedeeld dat de leef/woonsituatie gericht is op de achterkant van het huis. Precies aan deze kant van het huis is de nieuwe hoogspanningsverbinding gepland. We hebben een prachtig uitzicht op vele bomen met een werkelijk schitterende gekleurde beukenlaan. Straks zijn dat hoogspanningsmasten met vele kabels (380 kV en 150 kV). Dit zal de woonsituatie volledig veranderen. Het huidige woongenot wordt compleet teniet gedaan. Wij hebben het huis in 2003 gekocht en zijn jaren aan het verbouwen geweest om de woning helemaal naar onze specifieke wensen aan te passen. Wij hebben destijds bewust gekozen voor deze locatie vanwege de natuur en de rust. Een andere woning hebben wij destijds aan ons voorbij laten gaan omdat deze woning een hoogspanningsverbinding in de nabije omgeving had. Onze woning (met woonbestemming en geen agrarische bestemming) heeft de beschikking over een speelweide voor de kinderen. De speelweide is gevestigd in de directe nabijheid van de hoogspanningsmasten en de leidingen. De buitenmanege waar wijzelf en de kinderen paardrijden bevindt zich eveneens op zeer korte afstand van de verbinding. Direct daaraan grenzend staat ons woonhuis.

2. Gezondheidsaspecten en onze gezinssamenstelling

In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van de plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden gehouden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond

bovengrondse hoogspanningslijnen. Zoals hierboven al beschreven wonen wij op slechts beperkte afstand van de hoogspanningsverbinding. Op beide afstanden is nog steeds sprake van een forse straling met negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom de hoogspanningsverbinding.

Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat hoogspanningsverbindingen een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier.

Uit ander onderzoek is ook gebleken dat kinderen een verhoogd risico op leukemie hebben als zij in de buurt van hoogspanningsmasten wonen. Verder heeft ook de gezondheidsraad bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een redelijke consistente associatie tussen leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse hoogspanningsmasten.

Onze kinderen zijn thans 4 maanden, 3 jaar en 6 jaar oud en zij wonen samen met ons in de zeer nabije omgeving van de hoogspanningsmasten met alle negatieve gezondheidseffecten van dien.

Uit Brits wetenschappelijk onderzoek is gebleken dat stofdeeltjes welke vrijkomen bij het verkeer (A18 in de nabije omgeving) elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen veroorzaken. Op grond van voorgaande onderzoeken is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen.

Wat ons verder nog veel zorgen baart is het feit dat er veel onbekend is over de gevolgen op de lange termijn van door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling. Bijkomende onzekerheid is het feit dat de hoogspanningsverbinding 380 kV lijnen worden in combinatie met 150 kV lijnen. Kunt u ons de zorgen wegnemen door middel van onderzoeken omtrent de gezondheidsrisico's die onze kinderen en wij zelf lopen bij deze gecombineerde masten?

Tot slot geeft het beleidsadvies aan dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningsmasten waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla voorkomen moet worden dat er situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven. Opmerkelijk in deze is dat de Belgische overheid uitgaat van de opvatting dat er maximaal 0,2 microtesla blootstelling mag zijn. Zowel bij ons woonhuis als bij de speelweide en buitenmanege van de kinderen (respectievelijk 4 maanden, 3 en 6 jaar) zal er een magneetveld zijn met een blootstelling welke hoger is dan 0,2 microtesla.

3 Veiligheidszone en willekeur

Zoals eerder vermeld wonen wij aan de Parallel aan ons perceel komt de hoogspanningsverbinding met mast 12 en mast 13. Tussen mast 12 en mast 13 is de veiligheidszone minder breed dan voorbij mast 12 en voorbij mast 13. Kunt u ons aangeven wat de reden is dat de veiligheidszone minder breed is tussen mast 12 en mast 13?

Indien de veiligheidszone even breed zou zijn als voorbij mast 12 of voorbij mast 13 dan zou de veiligheidszone over ons perceel lopen.

Verder is er volgens ons sprake van willekeur. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat de veiligheidszone tussen mast 12 en mast 13 doorgetrokken had moeten worden en wij net als de eigenaren van de percelen (de zogenaamde gevoelige bestemmingen) aan de

weggekocht konden worden. Onze situatie is zonder meer daarmee vergelijkbaar en ook wij zouden ervoor kiezen, zij het met pijn in het hart, uitgekocht te worden.

4. Schade en gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Wij zijn van mening dat de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende, rekening is gehouden met onze woning in de directe omgeving. De hoogspanningsverbinding vormt een ernstige aantasting op het natuurlandschap. De plannen zullen een onherroepelijk en waardendrukkend effect hebben op onze woning. Onze woning kan niet meer, dan wel slechts tegen een aanzienlijk lagere waarde worden verkocht. Het idyllische landschap wordt compleet aangetast door de hoogspanningsmasten. Verder heeft de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van woonhuis en speelweide en buitenmanege van de kinderen een sterk negatieve invloed op de leefbaarheid in het algemeen. Een ander nadelig effect van de hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het 'corona effect' (deelontladingen in

de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer. Dit heeft zeer nadelige gevolgen voor onze leefomgeving. Aangezien wij ook veel buiten verblijven, zullen wij van deze geluidsoverlast zeer veel hinder ervaren. Wij vragen ons af of geluidsoverlast buiten de woning is gemeten.

5. Schadevergoeding en aansprakelijkheid

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding maar, wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkoming verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven de omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de hoogspanningsmasten stellen wij de betrokken overheidsinstanties aansprakelijk voor de door ons geleden schade. Dit betreft planschade maar ook schade bij eventuele ziekte in de toekomst ten gevolge van de hoogspanningsmasten. Voorts is er nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

De belangen van bovenstaande argumenten zijn niet meegewogen en enige compensatie is niet geboden. Gelet op het voorgaande verzoeken wij u de Minister aan te geven het voorliggende Rijksinpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de in deze zienswijze naar voren gebrachte punten tegemoet gekomen wordt.

Hoogachtend,

Bureau Energieprojecten,
 Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV,
 Postbus 23,
 2290 AA Wateringen.

Bezwaarschrift tegen ontwerp Rijksinpassingsplan en Milieueffectrapport DW380.

Door de voortdurende onzekerheid waar ik mij geconfronteerd zie, acht ik mijzelf gedwongen gebruik te maken van de mogelijkheden van bezwaar en beroep, en wel op de voorgenomen aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel en daarmee het ontwerp rijksinpassingsplan 380 kV Doetinchem – Voorst grens (DW380), het desbetreffende milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten. Het voorgenomen tracé loopt namelijk zeer kort langs mijn perceel en daarmee de woning en bijgebouwen.

Redenen van mijn bezwaar zijn onder andere:

1. Grote angst voor gezondheidsrisico's voor mij en mijn gezin door onder andere elektromagnetische velden/straling en fijn stof. U moet zich voorstellen dat wij een zoon hebben van ongeveer anderhalf jaar oud en vinden het mede daardoor onacceptabel om zo kort bij een hoogspanningslijn te moeten wonen. Geen enkele verhoging van de elektromagnetische velden/straling en fijn stof is voor ons acceptabel;
2. Daling van de waarde van de woning, bijgebouwen en perceel;
3. Gezichtshinder en aantasting van het landschap. Het uitzicht wat mij bij aankoop van de woning zo aansprak, is niet meer aanwezig, wanneer het voorgenomen Doetinchem-Wesel 380 kV hoogspanningsplan zou doorgaan;
4. Geluidoverlast (corona-effect);
5. Negatieve invloed op een eventuele recreatieve nevenfunctie;
6. Kans op ongelukken zoals omwaaien, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke;
7. Door jullie wordt aangegeven "Het uitgangspunt bij traceren is eenvoudig: mensen eerst. Want mensen moeten veilig kunnen leven, ook in de buurt van een hoogspanningsverbinding. Daarom wegen de eisen die met mensen te maken hebben het zwaarst. We mijden woongebieden en bebouwing zo veel mogelijk". In mijn geval lijkt hier helemaal geen rekening mee te zijn gehouden, vanwege het feit dat het voorgenomen hoogspanningstracé zeer kort langs het perceel en daarmee de woning en bijgebouwen loopt. Juist deze bijgebouwen waren bedoeld om multifunctioneel te maken en er veel tijd in door te brengen met mijn gezin, ook al omdat deze verder van de Dinxperloseweg gelegen zijn. Nu blijken deze bijgebouwen zich het meest in de nabijheid van het voorgenomen hoogspanningstracé te bevinden. Het is voor ons dan ook onaanvaardbaar dat het tracé zo gekozen is;
8. Wanneer het voorgenomen hoogspanningsplan gerealiseerd zou worden, dan wordt het perceel, woonhuis en bijgebouwen ingesloten tussen de hoogspanningslijn en de Dinxperloseweg. Dit is nadelig;
9. Het eventueel in de nabijheid kappen van bomen.

Daarnaast wil ik mededelen dat sindsdien het voorgenomen hoogspanningsplan en het voorbereidingsbesluit aan mij bekend zijn gemaakt, ik erg veel hinder en schade ondervindt. Dit komt onder andere doordat:

- Het voorbereidingsbesluit mij beperkingen op legt;
- De daling van de waarde van de woning, bijgebouwen en perceel reeds heeft voorgedaan toen het eerste voorbereidingsbesluit in 2012 genomen is;
- Het psychologisch een zware belasting vormt. Mede door het ongewisse speelt de vraag "hoe met het geheel om te gaan?" een grote rol in ons dagelijkse leven;
- Planningen die zijn afgegeven door Tennet ofwel de overheid, worden niet nagekomen

maar telkens uitgesteld. Zo deelde Tennet aan mij mede dat het “aanbod tot uitkoop” voor mij gepland stond voor augustus 2014. Daar heb ik vervolgens rekening mee gehouden. Echter tot op de dag van vandaag heb ik noch mijn rentmeester hier iets concreet op mogen vernemen. Ik voel mij dan ook machteloos en niet begrepen;

- Dit geheel voor ons veel tijd en energie kost.

Met betrekking tot het aanbod tot uitkoop wil ik opmerken: voor zover dit aanbod beoogt te rechtvaardigen dat onze woning zo dicht bij een hoogspanningslijn zou kunnen blijven staan, vragen wij ons af op welke wijze deze aankoopregeling gewaarborgd is en onze rechten hiermee daadwerkelijk veilig worden gesteld.

De Ministers stellen dat Tennet met betrekking tot de hoogte van de financiële vergoeding bereid is zich te conformeren aan een uitspraak van een commissie van drie deskundigen die de totale schade op basis van een vergoeding krachtens de onteigeningswet vaststelt. Wie garandeert mij dat Tennet geen oneigenlijke (secundaire) voorwaarden aan een taxatieopdracht voor deze commissie en / of een te sluiten koopovereenkomst verbindt? Waar wordt een eerlijke benadering door Tennet gewaarborgd?

Tenslotte willen we met klem benadrukken dat onze wens om op deze mooie plek te wonen door de voorgenomen hoogspanningsplannen teniet is gegaan.

Naam:

Adres:

Postcode & plaats:

Datum: 4 november 2014

Handtekening:

Verdere correspondentie graag per email naar: .

Verzonden: Woensdag 5 november 2014 23:06
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat:
Huisnummer:
Postcode:
Woonplaats:
Telefoonnummer:
E-mailadres:
Als: Particulier

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

zie bijlage "bezwaarschrift

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

ja, zie bijlage "bezwaarschrift

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja, zie bijlage "bezwaarschrift

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja, zie bijlage "bezwaarschrift

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Ja, zie bijlage "bezwaarschrift en

Menig reden van mijn bezwaar zoals omschreven in de bijlage "bezwaarschrift

" zouden kunnen worden beperkt middels een ondergrondse aanleg van deze verbinding door middel van gelijkstroom. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is voor zover mij bekend immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen elektromagnetischvelden/straling en fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft minder nadelige economische effecten op de waarde van grond en huizen en op recreatie.

Vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding acht ik het onacceptabel, dat dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht. De aangegeven redenen, waarom dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht, zijn niet steekhoudend. Er is alleen een onderzoek gedaan naar de aanleg van een gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied, en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zowel voor het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

Ik verzoek u daarom met klem alsnog het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding van de gehele verbinding te onderzoeken en in het Milieueffectrapport op te nemen.

Reactie

maar telkens uitgesteld. Zo deelde Tennet aan mij mede dat het “aanbod tot uitkoop” voor mij gepland stond voor augustus 2014. Daar heb ik vervolgens rekening mee gehouden. Echter tot op de dag van vandaag heb ik noch mijn rentmeester hier iets concreet op mogen vernemen. Ik voel mij dan ook machteloos en niet begrepen;

- Dit geheel voor ons veel tijd en energie kost.

Met betrekking tot het aanbod tot uitkoop wil ik opmerken: voor zover dit aanbod beoogt te rechtvaardigen dat onze woning zo dicht bij een hoogspanningslijn zou kunnen blijven staan, vragen wij ons af op welke wijze deze aankoopregeling gewaarborgd is en onze rechten hiermee daadwerkelijk veilig worden gesteld.

De Ministers stellen dat Tennet met betrekking tot de hoogte van de financiële vergoeding bereid is zich te conformeren aan een uitspraak van een commissie van drie deskundigen die de totale schade op basis van een vergoeding krachtens de onteigeningswet vaststelt. Wie garandeert mij dat Tennet geen oneigenlijke (secundaire) voorwaarden aan een taxatieopdracht voor deze commissie en / of een te sluiten koopovereenkomst verbindt? Waar wordt een eerlijke benadering door Tennet gewaarborgd?

Tenslotte willen we met klem benadrukken dat onze wens om op deze mooie plek te wonen door de voorgenomen hoogspanningsplannen teniet is gegaan.

Naam:

Adres:

Postcode & plaats:

Datum: 29 oktober 2014

Handtekening:

Verdere correspondentie graag per email naar:

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 KV
Postbus 32
2290 AA Wateringen

BEZWAARSCHRIFT TEGEN RIJKSINPASSINGSPLAN EN MILIEUEFFECTRAPPORT DW380

Hierbij maak ik bezwaar tegen bovengrondse aanleg van de 380KV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

De reden van mijn bezwaar is:

1. Angst voor gezondheidsrisico's op langere termijn voor mens en dier door magnetische Straling en fijnstof; al 32 jaar heb ik mijn hele hebben en houwen geïnvesteerd in deze Woonplek om daar een gelukkige "oude" dag door te brengen; alles is aanwezig: rust en ruimte (eind doodlopende weg); het water van de Oude IJssel, hetgeen een prominente rol Speelt in mijn leven en een extra dimensie geeft aan mijn woonsituatie.
2. Kans op ongelukken: omwaaien, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke.
3. Geluidsoverlast (corona-effect)
4. Gezichtshinder en aantasting van het landschap (wie oh wie in den lande wil een dergelijke paal plus draden in zijn achtertuin?)
5. Extra vogelsterfte; het inhuren en inpalmen van Arcades personeel is in deze niet meer dan politieke stap
6. Groot ruimtebeslag; de animatiefilmpjes brengen alles "mooi" in beeld vanaf de bovenkant; het benedenaanzicht wordt hiermee "verdoezelt"
7. Daling van de waarde van huizen en grond (vraag minister Kamp en de directeur van Tennet eens of ze dit alles in hun achtertuin willen)
8. Negatieve invloed op recreatieve functie van het gebied; ik ga al jaren niet meer op vakantie omdat mijn woonsituatie een vacantieplek is inclusief steiger en boot.
9. Gedwongen verhuizing van medeburgers

Om deze nadelen zoveel mogelijk te beperken pleit ik voor ondergrondse aanleg van deze verbinding door middel van gelijkstroom. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen magnetische straling en Fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft geen nadelige economische effecten op de waarde van grond en huizen en op de recreatie.

Vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding acht ik het onacceptabel, dat dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht.

De aangegeven redenen, waarom dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht, zijn niet steekhoudend. Er is alleen een onderzoek gedaan naar de aanleg van een gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied, en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zowel voor het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

Ik verzoek u daarom met klem alsnog het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding Van de gehele verbinding te onderzoeken en in het Milieueffectrapport op te nemen.

29 oktober 2014

Kantoor 's-Hertogenbosch / Postbus 23000, 1100 DM Amsterdam
Bezoekadres: Onderwijsboulevard 206-224, 's-Hertogenbosch Telefoon via Amsterdam

AANTEKENEN

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Bij antwoord vermelden:
CHU.7.14.014269

Behandeld door:
CW
Telefoon:
e-mail:
Afwezig: maandag, vrijdag

Datum:
30 oktober 2014
Fax:

**Betreft: Zienswijze 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel
(ontwerp (rijks)inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de
ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel)**

Excellentie,

1. Tot mij heeft zich gewend handelend op persoonlijke titel én als eigenaar van het bedrijf , wonende en gevestigd te aan de aldaar, verder te noemen cliënt, met het verzoek hem bij te staan als gemachtigde met betrekking tot het hierna volgende.
2. Cliënt heeft kennis genomen van het ontwerp (rijks)inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel die gezamenlijk ter inzage liggen van vrijdag 26 september 2014 tot en met donderdag 6 november 2014, verder te noemen de bestreden besluiten.
3. Cliënt kan zich met deze besluiten niet verenigen en dient daarom hierbij, en aldus tijdig, zienswijzen in tegen voornoemde bestreden besluiten.

Gronden van de zienswijzen

4. Cliënt heeft verschillende argumenten om niet in te stemmen met de bestreden besluiten zoals deze thans ter inzage liggen. Zo is cliënt onder andere van mening dat zijn belangen op onevenredige wijze worden aangetast. Daarbij is cliënt van mening dat er een

volwaardig alternatief is voor het tracé zoals thans voorgesteld door uw excellentie.

Cliënt is niet tegen de aanleg van het hoogspanningstracé, maar tegen de wijze waarop dit thans is voorgesteld in de bestreden besluiten. Cliënt stelt zich namelijk op het standpunt dat het volwaardige alternatief bestaat uit het aanleggen van een ondergronds tracé. Met het aanleggen van een ondergronds tracé worden ook de belangrijkste bezwaren die zorgen voor de onevenredige belangen aantasting aan de zijde van cliënt weggenomen.

Hieronder zal cliënt de zienswijzen puntsgewijs toelichten.

Volwaardig alternatief (ten onrechte niet meegenomen in de MER)

5. Cliënt stelt zich op het standpunt dat er een volwaardig alternatief voorhanden is voor het tracé zoals dat thans voorligt. Het is naar zijn mening namelijk wel degelijk mogelijk om het gehele tracé ondergronds aan te leggen als gelijkstroomverbinding.

Het ondergronds aanleggen van een gelijkstroomverbinding is dan ook naar stelling van cliënt ten onrechte niet meegenomen in de MER, zoals hij hieronder nader zal toelichten. In de MER moeten de redelijke alternatieven worden meegenomen in het onderzoek. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is naar mening van cliënt een redelijk alternatief dat onderzocht had moeten worden.

6. De Stichting Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds heeft u in oktober 2012 een nota, getiteld 'Het meest milieuvriendelijke alternatief voor de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding van Doetinchem naar Wesel' toegezonden.

In reactie hierop heeft u een onderzoek naar de technische mogelijkheid van een gelijkstroomverbinding tussen Doetinchem en Wesel laten verrichten door het Belgische ingenieursbureau Tractebel.

In de loop van 2013 heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van dit onderzoek. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is kort gezegd technisch mogelijk, maar niet geadviseerd.

Indien en voor zover u beroept op dit onderzoek om af te zien van een ondergrondse gelijkstroomverbinding, verwijst cliënt u naar de brief die namens de Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds op 5 december 2013 aan u gestuurd is en waar de tekortkomingen en fouten in het rapport van Tractabel bloot worden gelegd.

Het rapport van Tractabel bevat naar mening van cliënt dan ook onvoldoende motivering voor uw besluit om af te zien van verder onderzoek in het kader van de MER naar een ondergrondse gelijkstroomverbinding. In dit verband wijst cliënt er nog nadrukkelijk op dat er ook alleen onderzoek gedaan is naar de aanleg van gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zijn inziens voor zowel het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

7. Cliënt wijst in dit verband ook nog op het hoogspanningstracé dat is aangelegd tussen Spanje en Frankrijk. Dit project staat bekend als het Inelfe-project. Alwaar onder andere vanwege de milieuvoordelen is gekozen voor het aanleggen van een geheel ondergronds tracé vergelijkbaar met het tracé dat in de bestreden besluiten ter discussie staat.
8. Daarbij merkt cliënt op dat de mogelijke extra kosten voor een ondergrondse gelijkstroomverbinding in een periode van circa 4 jaar terugverdiend kunnen worden en dat het kostenargument om die reden niet van doorslaggevend belang kan zijn in deze discussie.

Voorts moeten naar mening van cliënt niet financiële belangen, maar ruimtelijk planologisch en milieutechnische belangen doorslaggevend zijn in een ruimtelijke procedure als de onderhavige. Helemaal nu thans de belangen van zoveel verschillende omwonenden op het spel staan.

9. Kortom: cliënt stelt zich op het standpunt dat uw motivering onvoldoende steekhoudend is om het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding niet in de MER mee te nemen. Cliënt acht dit onacceptabel. Temeer vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding en het hierdoor voorkomen van een onevenredige aantasting van zijn zowel zijn persoonlijke als zakelijke belangen.

Onevenredige belangenaantasting

10. De aanleg van het tracé zal leiden tot een onevenredige belangenaantasting aan de zijde van cliënt. Dit licht cliënt als volgt toe.

Op het moment dat er een bovengronds tracé wordt aangelegd, worden er talrijke hoogspanningsmasten geplaatst, waarvan meerdere in de directe omgeving van de woning(en) en het bedrijfspand van cliënt.

Dit heeft verschillende effecten op de woon-, leef- en werkomgeving van cliënt.

11. In zijn algemeenheid vreest cliënt voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof. Voor zijn situatie in het bijzonder, nu het perceel van cliënt direct aan het tracé grenst en hij hier zowel woon als werkt.
12. Verder vreest cliënt dat zijn veiligheid in het geding komt door een toenemende kans op ongelukken zoals omwaaien van de masten, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke. In dit verband wijst cliënt er op dat tussen zijn woning(en) en de dichtst bijgelegen mast een Gasunie pompstation gesitueerd is. De combinatie van gas en een hoogspanningsmast doet de kans op ongelukken alleen maar verder toenemen en geeft cliënt een erg onveilig gevoel.
13. Voorts is van belang dat cliënt thans aan de rand van het buitengebied woont en aan de achterzijde van zijn perceel uitkijkt op een groene landelijke omgeving. Er lopen geen grote wegen of sporen in de directe omgeving of daarbuiten van de woning(en) en het bedrijfspand van cliënt.

Door de plaatsing van het hoogspanningstracé zal cliënt geconfronteerd worden met een aantasting van zijn uitzicht en een aantasting van het landschap. Daar waar cliënt thans aan de achterzijde van zijn perceel vrij en ongestoord uitzicht geniet, zal dit uitzicht straks – bij doorgang van de plannen – worden ontsiert door de vele hoogspanningsmasten die een groot ruimtebeslag hebben en veelal overheersend en detonerend in de landelijke omgeving aanwezig zijn.

Indien en voor zover uwe excellentie zich op het standpunt stelt dat een bepaald uitzicht geen voorrecht is en er geen recht bestaat op een bepaalde uitzicht omdat ontwikkelingen nu eenmaal plaatsvinden, merkt cliënt op dat er een volwaardig alternatief is, waarbij er geen enkel belang van cliënt wordt aangetast.

14. Cliënt vreest ook aanzienlijke geluidsoverlast te hebben van het hoogspanningstracé. Onder ander door het Corona-effect zal naar mening van cliënt de geluidsdruk in het gebied, die thans te typeren is als laag tot zeer laag, in grote mate toenemen.

In het inpassingsplan wordt het volgende hierover opgemerkt:

De intensiteit van coronageluid neemt namelijk toe onder natte weersomstandigheden. Opgemerkt moet worden dat deze natte omstandigheden zich in Nederland slechts gedurende 7- 8% van de tijd voordoen.

Hier gaat u naar mening van cliënt voorbij aan het gegeven dat Nederland onder invloed van de klimaatverandering(en) steeds warmer én natter wordt.

15. Voorts meent cliënt dat de natuurwaarden in het gebied ernstig zullen worden aangetast en de ontwikkeling extra vogelsterfte met zich meebrengt.

Waardevermindering object cliënt

16. Cliënt meent dat zijn perceel in waarde zal dalen door de aanleg van het tracé. De stellingname dat deze waardevermindering geclaimd kan worden in het kader van een planschadeprocedure acht cliënt te kort door de bocht en juridisch niet houdbaar. Zoals bekend wordt verondersteld is planschade tegenwoordig een tegemoetkoming in de schade waarbij in ieder geval de eerste twee procent planschade voor rekening blijft van de aanvrager. Op grond hiervan zal cliënt bij aanleg van het tracé dus in ieder geval een deel van zijn schade niet vergoed krijgen.

Cliënt bestempeld dit als onrechtmatig nu thans genoegzaam bekend is dat er een alternatieve variant (ondergrondse aanleg van het tracé) voorhanden is waarbij er geen sprake zal zijn van een waardevermindering van zijn eigendom en aldus van schade.

Cliënt pleit ervoor dat er een zelfstandige schaderegeling wordt getroffen voor dit tracé waarin wordt voorzien in een volledige schadevergoeding voor de waardedaling van het object van omwonenden van het tracé.

Conclusie

17. Cliënt concludeert op grond van het voorgaande dat zijn belangen op onevenredige wijze worden aangetast en dat genoegzaam is aangetoond dat er een volwaardig alternatief is voor het aanleggen van het tracé door het tracé ondergronds aan te leggen. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen magnetische straling en fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft geen nadelige economische effecten op de waarde van mijn gronden.

Verzoek

18. Cliënt verzoekt uw excellentie om bovenstaande zienswijzen gegrond te verklaren, de bestreden besluiten niet verder in procedure te brengen, althans de plannen zodanig aan te passen dat de 380 kV-verbinding Doetinchem – Wesel ondergronds aangelegd zal worden.

Met vriendelijke groet,

DAS

Kantoor 's-Hertogenbosch / Postbus 23000, 1100 DM Amsterdam
Bezoekadres: Onderwijsboulevard 206-224, 's-Hertogenbosch Telefoon via Amsterdam

SPOED, AANTEKENEN

Bureau Energieprojecten
t.a.v. inspraakpunt Doetinchem – Wesel 380KV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Bij antwoord vermelden:
CHK.7.13.058435

Behandeld door:
MvK
Telefoon:
e-mail:

Datum:
30 oktober 2014
Fax:

Betreft: Zienswijze 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel (ontwerpinpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel)

Excellentie,

1. Tot mij heeft zich gewend _____, wonende te _____ aan de _____
aldaar, verder te noemen cliënt, met het verzoek hem bij te staan als gemachtigde met betrekking tot het hierna volgende.
2. Cliënt heeft kennis genomen van het ontwerpinpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel die gezamenlijk ter inzage liggen van vrijdag 26 september 2014 tot en met donderdag 6 november 2014, verder te noemen de bestreden besluiten.
3. Cliënt kan zich met deze besluiten niet verenigen en dient daarom hierbij, en aldus tijdig, zienswijzen in tegen voornoemde bestreden besluiten.

Gronden van de zienswijzen

4. Cliënt heeft verschillende argumenten om niet in te stemmen met de bestreden besluit zoals deze thans ter inzage liggen. Zo is cliënt onder andere van mening dat zijn belangen op onevenredige wijze worden aangetast. Daarbij is cliënt van mening dat er een volwaardig alternatief voor het tracé zoals thans voorgesteld door uw excellentie.

Cliënt is niet tegen de aanleg van het hoogspanningstracé, maar tegen de wijze waarop dit thans is voorgesteld in de bestreden besluiten. Cliënt stelt zich namelijk op het standpunt dat het volwaardige alternatief bestaat uit het aanleggen van een ondergronds tracé. Met het aanleggen van een ondergronds tracé worden ook de belangrijkste bezwaren die zorgen voor de onevenredige belangen aantasting aan de zijde van cliënt weggenomen.

Hieronder zal cliënt de zienswijzen puntsgewijs toelichten.

Volwaardig alternatief (ten onrechte niet meegenomen in de MER)

5. Cliënt stelt zich op het standpunt dat er een volwaardig alternatief voorhanden is voor het tracé zoals dat thans voorligt. Het is naar zijn mening namelijk wel degelijk mogelijk om het gehele tracé ondergronds aan te leggen als gelijkstroomverbinding.

Het ondergronds aanleggen van een gelijkstroomverbinding is dan ook naar stelling van cliënt ten onrechte niet meegenomen in de MER, zoals hij hieronder nader zal toelichten. In de MER moeten de redelijke alternatieven worden meegenomen in het onderzoek. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is naar mening van cliënt een redelijk alternatief dat onderzocht had moeten worden.

6. De Stichting Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds heeft u in oktober 2012 een nota, getiteld 'Het meest milieuvriendelijke alternatief voor de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding van Doetinchem naar Wesel' toegezonden.

In reactie hierop heeft u een onderzoek naar de technische mogelijkheid van een gelijkstroomverbinding tussen Doetinchem en Wesel laten verrichten door het Belgische ingenieursbureau Tractebel.

In de loop van 2013 heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van dit onderzoek. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is kort gezegd technisch mogelijk, maar niet geadviseerd.

Indien en voor zover u beroept op dit onderzoek om af te zien van een ondergrondse gelijkstroomverbinding, verwijst cliënt u naar de brief die namens de Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds op 5 december 2013 aan u gestuurd is en waar de tekortkomingen en fouten in het rapport van Tractabel bloot worden gelegd.

Het rapport van Tractabel bevat naar mening van cliënt dan ook onvoldoende motivering voor uw besluit om af te zien van verder onderzoek in het kader van de MER naar een ondergrondse gelijkstroomverbinding. In dit verband wijst cliënt er nog nadrukkelijk op dat er ook alleen onderzoek gedaan is naar de aanleg van gelijkstroomverbinding op Nederlands grondgebied en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zijn inziens voor zowel het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

7. Cliënt wijst in dit verband ook nog op het hoogspanningstracé dat is aangelegd tussen Spanje en Frankrijk. Dit project staat bekend als het Inelfe-project. Alwaar onder andere vanwege de milieuvoordelen is gekozen voor het aanleggen van een geheel ondergronds tracé vergelijkbaar met het tracé dat in de bestreden besluiten ter discussie staat.
8. Daarbij merkt cliënt op dat de mogelijke extra kosten voor een ondergrondse gelijkstroomverbinding in een periode van circa 4 jaar terugverdiend kunnen worden en dat het kostenargument om die reden niet van doorslaggevend belang kan zijn in deze discussie.

Voorts moeten naar mening van cliënt niet financiële belangen, maar ruimtelijk planologisch en milieutechnische belangen doorslaggevend zijn in een ruimtelijke procedure als de onderhavige. Helemaal nu thans de belangen van zoveel verschillende omwonenden op het spel staan.

9. Kortom: cliënt stelt zich op het standpunt dat uw motivering onvoldoende steekhoudend is om het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding niet in de MER mee te nemen. Cliënt acht dit onacceptabel. Temeer vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding en het hierdoor voorkomen van een onevenredige aantasting van zijn zowel zijn persoonlijke als zakelijke belangen.

Onevenredige belangenaantasting

10. De aanleg van het tracé zal leiden tot een onevenredige belangenaantasting aan de zijde van cliënt. Dit licht cliënt als volgt toe.

Op het moment dat er een bovengronds tracé wordt aangelegd, worden er honderden hoogspanningsmasten geplaatst, waarvan meerdere in de directe omgeving van de woning van cliënt.

Dit heeft verschillende effecten op de woon- en leefomgeving van cliënt.

11. In zijn algemeenheid vreest cliënt voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof. Voor zijn situatie in het bijzonder, nu het perceel van cliënt direct aan het tracé grenst en hij hier zowel woont als werkt.
12. Vooropgesteld zij dat cliënt thans heel landelijk, rustiek en afgelegen woont in het buitengebied. Er zijn lopen geen grote wegen of sporen in de directe omgeving of daarbuiten van de woning van cliënt.

Door de plaatsing van het hoogspanningstracé zal cliënt geconfronteerd worden met een aantasting van zijn uitzicht en een aantasting van het landschap. Daar waar cliënt thans vrij en ongestoord uitzicht geniet, zal dit uitzicht straks – bij doorgang van de plannen – worden ontsiert door de vele hoogspanningsmasten die een groot ruimtebeslag hebben en veelal overheersend en detonerend in de landelijke omgeving aanwezig zijn.

Indien en voorzover uwe excellentie zich op het standpunt stelt dat een bepaald uitzicht een voorrecht is en er geen recht bestaat op een bepaalde uitzicht omdat ontwikkelingen nu eenmaal plaatsvinden, merkt cliënt op dat er een volwaardig alternatief is, waarbij er geen enkel belang van cliënt wordt aangetast.

13. Het landschap ter plaatse heeft een recreatieve functie. Er komen vele toeristen naar deze omgeving om te genieten van het uitzicht, de rust en de ruimte. Met de komst van het hoogspanningstracé wordt het landschap verstoort en zullen er minder (tot geen) toeristen de regio meer bezoeken. Zo zijn er meerdere kleine toeristische ondernemers die bijvoorbeeld een Bed & Breakfast hebben in de regio. De economische gevolgen voor deze toeristische ondernemers zullen catastrofaal zijn.
14. Cliënt zal ferme geluidsoverlast hebben van het hoogspanningstracé. Onder ander door het Corona-effect zal de geluidsdruk in het gebied, die thans te typeren is als laag tot zeer laag, in grote mate toenemen.

In het inpassingsplan wordt het volgende opgemerkt hierover:

De intensiteit van coronageluid neemt namelijk toe onder natte weersomstandigheden. Opgemerkt moet worden dat deze natte omstandigheden zich in Nederland slechts gedurende 7- 8% van de tijd voordoen.

Hier gaat u voorbij aan het gegeven dat Nederland onder invloed van de klimaatverandering(en) steeds warmer én natter wordt.

15. Voorts meent cliënt dat de natuurwaarden in het gebied ernstig zullen worden aangetast en de ontwikkeling extra vogelsterfte met zich meebrengt.
16. Verder vreest cliënt dat zijn veiligheid in het geding komt door een toenemende kans op ongelukken zoals omwaaien van de masten, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke.

Waardevermindering woning

17. De woning van cliënt zal in waarde dalen door de aanleg van het tracé. De stellingname dat deze waardevermindering geclaimd kan worden in het kader van een planschadeprocedure acht cliënt te kort door de bocht en juridisch niet houdbaar. Zoals bekend wordt verondersteld, is planschade tegenwoordig een tegemoetkoming in de schade waarbij in ieder geval de eerste twee procent planschade voor rekening blijft van de aanvrager. Op grond hiervan zal cliënt bij aanleg van het tracé dus in ieder geval een deel van zijn schade niet vergoed krijgen.

Cliënt bestempeld dit als onrechtmatig nu thans genoegzaam bekend is dat er een alternatieve variant (ondergrondse aanleg van het tracé) voorhanden is waarbij er geen sprake zal zijn van een waardevermindering van de woning van cliënt en aldus van schade.

Cliënt pleit ervoor dat er een zelfstandige schaderegeling wordt getroffen voor dit tracé waarin wordt voorzien in een volledige schadevergoeding voor de waardedaling van de woningen van omwonenden van het tracé.

Conclusie

18. Cliënt concludeert op grond van het voorgaande dat zijn belangen op onevenredige wijze worden aangetast en dat genoegzaam is aangetoond dat er een volwaardig alternatief is voor het aanleggen van het tracé door het tracé ondergronds aan te leggen.

Verzoek

19. Cliënt verzoekt uw excellentie om bovenstaande zienswijzen gegrond te verklaren, de bestreden besluiten niet verder in procedure te brengen, althans de plannen zodanig aan te passen dat de 280 kV-verbinding Doetinchem – Wesel ondergronds wordt aangelegd.

Met vriendelijke groet,

DAS

Kantoor 's-Hertogenbosch / Postbus 23000, 1100 DM Amsterdam
Bezoekadres: Onderwijsboulevard 206-224, 's-Hertogenbosch Telefoon via Amsterdam

SPOED, AANTEKENEN

Bureau Energieprojecten
T.a.v. inspraakpunt Doetinchem – Wesel 380KV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Bij antwoord vermelden:
CHK.9.09.87892

Behandeld door:
MvK
Telefoon:
e-mail:

Datum:
30 oktober 2014
Fax:

Betreft: Zienswijze 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel (ontwerpinpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel)

Excellentie,

1. Tot mij heeft zich gewend _____, wonende te _____, aan de _____ aldaar, alwaar cliënte ook een Bed & Breakfast exploiteert onder de naam _____ met het verzoek haar bij te staan als gemachtigde met betrekking tot het hierna volgende.
2. Cliënte heeft kennis genomen van het ontwerpinpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel die gezamenlijk ter inzage liggen van vrijdag 26 september 2014 tot en met donderdag 6 november 2014, verder te noemen de bestreden besluiten.
3. Cliënte kan zich met deze besluiten niet verenigen en dient daarom hierbij, en aldus tijdig, zienswijzen in tegen voornoemde bestreden besluiten.

Gronden van de zienswijzen

4. Cliënte heeft verschillende argumenten om niet in te stemmen met de bestreden besluit zoals deze thans ter inzage liggen. Zo is cliënte onder andere van mening dat zijn belangen op onevenredige wijze worden aangetast. Daarbij is cliënte van mening dat er een volwaardig alternatief voor het tracé zoals thans voorgesteld door uw excellentie.

Cliënte is niet tegen de aanleg van het hoogspanningstracé, maar tegen de wijze waarop dit thans is voorgesteld in de bestreden besluiten. Cliënte stelt zich namelijk op het standpunt dat het volwaardige alternatief bestaat uit het aanleggen van een ondergronds tracé. Met het aanleggen van een ondergronds tracé worden ook de belangrijkste bezwaren die zorgen voor de onevenredige belangenaantasting aan de zijde van cliënte weggenomen.

Hieronder zal cliënte de zienswijzen puntsgewijs toelichten.

Volwaardig alternatief (ten onrechte niet meegenomen in de MER)

5. Cliënte stelt zich op het standpunt dat er een volwaardig alternatief voorhanden is voor het tracé zoals dat thans voorligt. Het is naar zijn mening namelijk wel degelijk mogelijk om het gehele tracé ondergronds aan te leggen als gelijkstroomverbinding.

Het ondergronds aanleggen van een gelijkstroomverbinding is dan ook naar stelling van cliënte ten onrechte niet meegenomen in de MER, zoals hij hieronder nader zal toelichten. In de MER moeten de redelijke alternatieven worden meegenomen in het onderzoek. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is naar mening van cliënte een redelijk alternatief dat onderzocht had moeten worden.

6. De Stichting Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds heeft u in oktober 2012 een nota, getiteld 'Het meest milieuvriendelijke alternatief voor de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding van Doetinchem naar Wesel' toegezonden.

In reactie hierop heeft u een onderzoek naar de technische mogelijkheid van een gelijkstroomverbinding tussen Doetinchem en Wesel laten verrichten door het Belgische ingenieursbureau Tractebel.

In de loop van 2013 heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van dit onderzoek. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is kort gezegd technisch mogelijk, maar niet geadviseerd.

Indien en voor zover u beroept op dit onderzoek om af te zien van een ondergrondse gelijkstroomverbinding, verwijst cliënte u naar de brief die namens de Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds op 5 december 2013 aan u gestuurd is en waar de tekortkomingen en fouten in het rapport van Tractabel bloot worden gelegd.

Het rapport van Tractabel bevat naar mening van cliënte dan ook onvoldoende motivering voor uw besluit om af te zien van verder onderzoek in het kader van de MER naar een ondergrondse gelijkstroomverbinding. In dit verband wijst cliënte er nog nadrukkelijk op dat er ook alleen onderzoek gedaan is naar de aanleg van gelijkstroomverbinding op Nederlands grondgebied en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zijn inziens voor zowel het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

7. Cliënte wijst in dit verband ook nog op het hoogspanningstracé dat is aangelegd tussen Spanje en Frankrijk. Dit project staat bekend als het Inelfe-project. Alwaar onder andere vanwege de milieuvoordelen is gekozen voor het aanleggen van een geheel ondergronds tracé vergelijkbaar met het tracé dat in de bestreden besluiten ter discussie staat.
8. Daarbij merkt cliënte op dat de mogelijke extra kosten voor een ondergrondse gelijkstroomverbinding in een periode van circa 4 jaar terugverdiend kunnen worden en dat het kostenargument om die reden niet van doorslaggevend belang kan zijn in deze discussie.

Voorts moeten naar mening van cliënte niet financiële belangen, maar ruimtelijk planologisch en milieutechnische belangen doorslaggevend zijn in een ruimtelijke procedure als de onderhavige. Helemaal nu thans de belangen van zoveel verschillende omwonenden op het spel staan.

9. Kortom: cliënte stelt zich op het standpunt dat uw motivering onvoldoende steekhoudend is om het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding niet in de MER mee te nemen. Cliënte acht dit onacceptabel. Temeer vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding en het hierdoor voorkomen van een onevenredige aantasting van zijn zowel zijn persoonlijke als zakelijke belangen.

Onevenredige belangenaantasting

10. De aanleg van het tracé zal leiden tot een onevenredige belangenaantasting aan de zijde van cliënte. Dit licht cliënte als volgt toe.

Op het moment dat er een bovengronds tracé wordt aangelegd, worden er honderden hoogspanningsmasten geplaatst, waarvan meerdere in de directe omgeving van de woning van cliënte.

Dit heeft verschillende effecten op de woon- en leefomgeving van cliënte.

11. In zijn algemeenheid vreest cliënte voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof. Voor zijn situatie in het bijzonder, nu het perceel van cliënte direct aan het tracé grenst en hij hier zowel woon als werkt.
12. Vooropgesteld zij dat cliënte thans heel landelijk, rustiek en afgelegen woont in het buitengebied. Er zijn lopen geen grote wegen of sporen in de directe omgeving of daarbuiten van de woning van cliënte.

Door de plaatsing van het hoogspanningstracé zal cliënte geconfronteerd worden met een aantasting van zijn uitzicht en een aantasting van het landschap. Daar waar cliënte thans vrij en ongestoord uitzicht geniet, zal dit uitzicht straks – bij doorgang van de plannen – worden ontsiert door de vele hoogspanningsmasten die een groot ruimtebeslag hebben en veelal overheersend en detonerend in de landelijke omgeving aanwezig zijn.

Indien en voorzover uwe excellentie zich op het standpunt stelt dat een bepaald uitzicht een voorrecht is en er geen recht bestaat op een bepaalde uitzicht omdat ontwikkelingen nu eenmaal plaatsvinden, merkt cliënte op dat er een volwaardig alternatief is, waarbij er geen enkel belang van cliënte wordt aangetast.

13. Het landschap ter plaatse heeft een recreatieve functie. Er komen vele toeristen naar deze omgeving om te genieten van het uitzicht, de rust en de ruimte. Met de komst van het hoogspanningstracé wordt het landschap verstoort en zullen er minder (tot geen) toeristen de regio meer bezoeken. Zo zijn er meerdere kleine toeristische ondernemers, waaronder cliënte, die een Bed & Breakfast heeft in de regio. De economische gevolgen voor deze toeristische ondernemers zullen catastrofaal zijn.
14. Cliënte zal ferme geluidsoverlast hebben van het hoogspanningstracé. Onder ander door het Corona-effect zal de geluidsdruk in het gebied, die thans te typeren is als laag tot zeer laag, in grote mate toenemen.

In het inpassingsplan wordt het volgende opgemerkt hierover:

De intensiteit van coronageluid neemt namelijk toe onder natte weersomstandigheden. Opgemerkt moet worden dat deze natte omstandigheden zich in Nederland slechts gedurende 7- 8% van de tijd voordoen.

Hier gaat u voorbij aan het gegeven dat Nederland onder invloed van de klimaatverandering(en) steeds warmer én natter wordt.

15. Voorts meent cliënte dat de natuurwaarden in het gebied ernstig zullen worden aangetast en de ontwikkeling extra vogelsterfte met zich meebrengt.
16. Verder vreest cliënte dat zijn veiligheid in het geding komt door een toenemende kans op ongelukken zoals omwaaien van de masten, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke.

Waardevermindering woning

17. De woning van cliënte zal in waarde dalen door de aanleg van het tracé. De stellingname dat deze waardevermindering geclaimd kan worden in het kader van een planschadeprocedure acht cliënte te kort door de bocht en juridisch niet houdbaar. Zoals bekend wordt verondersteld is planschade tegenwoordig een tegemoetkoming in de schade waarbij in ieder geval de eerste twee procent planschade voor rekening blijft van de aanvrager. Op grond hiervan zal cliënte bij aanleg van het tracé dus in ieder geval een deel van zijn schade niet vergoed krijgen.

Cliënte bestempeld dit als onrechtmatig nu thans genoegzaam bekend is dat er een alternatieve variant (ondergrondse aanleg van het tracé) voorhanden is waarbij er geen sprake zal zijn van een waardevermindering van de woning van cliënte en aldus van schade.

Cliënte pleit ervoor dat er een zelfstandige schaderegeling wordt getroffen voor dit tracé waarin wordt voorzien in een volledige schadevergoeding voor de waardedaling van de woningen van omwonenden van het tracé.

Conclusie

18. Cliënte concludeert op grond van het voorgaande dat zijn belangen op onevenredige wijze worden aangetast en dat genoegzaam is aangetoond dat er een volwaardig alternatief is voor het aanleggen van het tracé door het tracé ondergronds aan te leggen.

Verzoek

19. Cliënt verzoekt uw excellentie om bovenstaande zienswijzen gegrond te verklaren, de bestreden besluiten niet verder in procedure te brengen, althans de plannen zodanig aan te passen dat de 280 kV-verbinding Doetinchem – Wesel ondergronds wordt aangelegd.

Met vriendelijke groet,

DAS

ONTVANGEN 06 NOV 2014

Kantoor 's-Hertogenbosch / Postbus 23000, 1100 DM Amsterdam
Bezoekadres: Onderwijsboulevard 206-224, 's-Hertogenbosch Telefoon via Amsterdam

SPOED, AANTEKENEN

Bureau Energieprojecten
T.a.v. inspraakpunt Doetinchem – Wesel 380KV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Bij antwoord vermelden:
CHK.6.14.100828

Behandeld door:

Telefoon:
e-mail:

Datum:
4 november 2014
Fax:

Betreft: Zienswijze 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel (ontwerpinpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsver-binding Doetinchem – Wesel)

Excellentie,

1. Tot mij heeft zich gewend wonende aan de
aldaar, verder te noemen cliënt, met het verzoek hem bij te staan als
gemachtigde met betrekking tot het hierna volgende.
2. Cliënt heeft kennis genomen van het ontwerpinpassingsplan, het milieueffectrapport
(MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem –
Wesel die gezamenlijk ter inzage liggen van vrijdag 26 september 2014 tot en met don-
derdag 6 november 2014, verder te noemen de bestreden besluiten.
3. Cliënt kan zich met deze besluiten niet verenigen en dient daarom hierbij, en aldus tijdig,
zienswijzen in tegen voornoemde bestreden besluiten.

Gronden van de zienswijzen

4. Cliënt heeft verschillende argumenten om niet in te stemmen met de bestreden besluit zo-
als deze thans ter inzage liggen. Zo is cliënt onder andere van mening dat zijn belangen
op onevenredige wijze worden aangetast. Daarbij is cliënt van mening dat er een vol-
waardig alternatief voor het tracé zoals thans voorgesteld door uw excellentie.

DAS Nederlandse Rechtsbijstand Verzekeringmaatschappij N.V.

Keurmerk Klantgericht Verzekeren

Amsterdam

De Entree 222
Postadres
Postbus 23000
1100 DM Amsterdam

020 6517517
020 6914737
info@das.nl
www.das.nl

NL07 ABNA 0243 1333 59 (toesnel)
NL46 ABNA 0243 1604 96 (overig)

ABNANL2A
33110754

Cliënt is niet tegen de aanleg van het hoogspanningstracé, maar tegen de wijze waarop dit thans is voorgesteld in de bestreden besluiten. Cliënt stelt zich namelijk op het standpunt dat het volwaardige alternatief bestaat uit het aanleggen van een ondergronds tracé. Met het aanleggen van een ondergronds tracé worden ook de belangrijkste bezwaren die zorgen voor de onevenredige belangen aantasting aan de zijde van cliënt weggenomen.

Hieronder zal cliënt de zienswijzen puntsgewijs toelichten.

Volwaardig alternatief (ten onrechte niet meegenomen in de MER)

5. Cliënt stelt zich op het standpunt dat er een volwaardig alternatief voorhanden is voor het tracé zoals dat thans voorligt. Het is naar zijn mening namelijk wel degelijk mogelijk om het gehele tracé ondergronds aan te leggen als gelijkstroomverbinding.

Het ondergronds aanleggen van een gelijkstroomverbinding is dan ook naar stelling van cliënt ten onrechte niet meegenomen in de MER, zoals hij hieronder nader zal toelichten. In de MER moeten de redelijke alternatieven worden meegenomen in het onderzoek. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is naar mening van cliënt een redelijk alternatief dat onderzocht had moeten worden.

6. De Stichting Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds heeft u in oktober 2012 een nota, getiteld 'Het meest milieuvriendelijkste alternatief voor de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding van Doetinchem naar Wesel' toegezonden.

In reactie hierop heeft u een onderzoek naar de technische mogelijkheid van een gelijkstroomverbinding tussen Doetinchem en Wesel laten verrichten door het Belgische ingenieursbureau Tractebel.

In de loop van 2013 heeft u de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van dit onderzoek. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is kort gezegd technisch mogelijk, maar niet geadviseerd.

Indien en voor zover u beroept op dit onderzoek om af te zien van een ondergrondse gelijkstroomverbinding, verwijst cliënt u naar de brief die namens de Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds op 5 december 2013 aan u gestuurd is en waar de tekortkomingen en fouten in het rapport van Tractabel bloot worden gelegd.

Het rapport van Tractabel bevat naar mening van cliënt dan ook onvoldoende motivering voor uw besluit om af te zien van verder onderzoek in het kader van de MER naar een ondergrondse gelijkstroomverbinding. In dit verband wijst cliënt er nog nadrukkelijk op dat er ook alleen onderzoek gedaan is naar de aanleg van gelijkstroomverbinding op Nederlands grondgebied en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zijn inziens voor zowel het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

7. Cliënt wijst in dit verband ook nog op het hoogspanningstracé dat is aangelegd tussen Spanje en Frankrijk. Dit project staat bekend als het Inelfe-project. Alwaar onder andere vanwege de milieuvoordelen is gekozen voor het aanleggen van een geheel ondergronds tracé vergelijkbaar met het tracé dat in de bestreden besluiten ter discussie staat.
8. Daarbij merkt cliënt op dat de mogelijke extra kosten voor een ondergrondse gelijkstroomverbinding in een periode van circa 4 jaar terugverdiend kunnen worden en dat het kostenargument om die reden niet van doorslaggevend belang kan zijn in deze discussie.

Voorts moeten naar mening van cliënt niet financiële belangen, maar ruimtelijk planologisch en milieutechnische belangen doorslaggevend zijn in een ruimtelijke procedure als de onderhavige. Helemaal nu thans de belangen van zoveel verschillende omwonenden op het spel staan.

9. Kortom: cliënt stelt zich op het standpunt dat uw motivering onvoldoende steekhoudend is om het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding niet in de MER mee te nemen. Cliënt acht dit onacceptabel. Temeer vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding en het hierdoor voorkomen van een onevenredige aantasting van zijn zowel zijn persoonlijke als zakelijke belangen.

Straling

10. Cliënt heeft een boerderijwinkel. De boerderijwinkel kan cliënt in de toekomst niet meer gebruiken. Deze biologische winkel ligt in de stralingszone en zal potentiële klanten afstoten. Hierdoor kan cliënt zijn plannen voor de toekomst met de boerderijwinkel niet meer uitvoeren waardoor cliënt economische schade ondervinden van deze plannen. Voor deze boerderijwinkel is cliënten in bezit van een vergunning, inclusief terras ;

Bomenkap op terrein van cliënt, strijd met flora en faunawetgeving

11. Er zal bomenkap plaats moeten vinden op het perceel van cliënt. Cliënt gaat hier niet mee akkoord, deze groenstrook moet in tact blijven of opgeschoven worden met daarbij compensatie van verloren vierkante meters grond. In de plannen wordt aangegeven dat het gaat om de kap van twaalf bomen, in werkelijkheid gaat het evenwel om 24 bomen.

Daarnaast heeft cliënt ook zelf natuur ontwikkeld op zijn grond: naast een kerkuil, steenuil, zwaluwen en verschillende soorten vleermuizen, zijn er levendbarende hagedissen gesignaleerd. Deze staan op de rode lijst maar de kap wordt voorgesteld zonder dat er onderzoek is gedaan naar flora en fauna

Onevenredige belangenaantasting

12. De aanleg van het tracé zal leiden tot een onevenredige belangenaantasting aan de zijde van cliënt. Dit licht cliënt als volgt toe.

Op het moment dat er een bovengronds tracé wordt aangelegd, worden er honderden hoogspanningsmasten geplaatst, waarvan meerdere in de directe omgeving van de woning van cliënt.

Dit heeft verschillende effecten op de woon- en leefomgeving van cliënt.

13. In zijn algemeenheid vreest cliënt voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof. Voor zijn situatie in het bijzonder, nu het perceel van cliënt direct aan het tracé grenst en hij hier zowel woont als werkt.
14. Vooropgesteld zij dat cliënt thans heel landelijk, rustiek en afgelegen woont in het buitengebied. Er zijn lopen geen grote wegen of sporen in de directe omgeving of daarbuiten van de woning van cliënt.

Door de plaatsing van het hoogspanningstracé zal cliënt geconfronteerd worden met een aantasting van zijn uitzicht en een aantasting van het landschap. Daar waar cliënt thans vrij en ongestoord uitzicht geniet, zal dit uitzicht straks – bij doorgang van de plannen – worden ontsiert door de vele hoogspanningsmasten die een groot ruimtebeslag hebben en veelal overheersend en detonerend in de landelijke omgeving aanwezig zijn.

Indien en voorzover uwe excellentie zich op het standpunt stelt dat een bepaald uitzicht een voorrecht is en er geen recht bestaat op een bepaalde uitzicht omdat ontwikkelingen nu eenmaal plaatsvinden, merkt cliënt op dat er een volwaardig alternatief is, waarbij er geen enkel belang van cliënt wordt aangetast.

15. Het landschap ter plaatse heeft een recreatieve functie. Er komen vele toeristen naar deze omgeving om te genieten van het uitzicht, de rust en de ruimte. Met de komst van het hoogspanningstracé wordt het landschap verstoord en zullen er minder (tot geen) toeristen de regio meer bezoeken. Zo zijn er meerdere kleine toeristische ondernemers die bijvoorbeeld een Bed & Breakfast hebben in de regio. De economische gevolgen voor deze toeristische ondernemers zullen catastrofaal zijn.
16. Cliënt zal ferme geluidsoverlast hebben van het hoogspanningstracé. Onder ander door het Corona-effect zal de geluidsdruk in het gebied, die thans te typeren is als laag tot zeer laag, in grote mate toenemen.

In het inpassingsplan wordt het volgende opgemerkt hierover:

De intensiteit van coronageluid neemt namelijk toe onder natte weersomstandigheden. Opgemerkt moet worden dat deze natte omstandigheden zich in Nederland slechts gedurende 7- 8% van de tijd voordoen.

Hier gaat u voorbij aan het gegeven dat Nederland onder invloed van de klimaatverandering(en) steeds warmer én natter wordt.

17. Voorts meent cliënt dat de natuurwaarden in het gebied ernstig zullen worden aangetast en de ontwikkeling extra vogelsterfte met zich meebrengt.
18. Verder vreest cliënt dat zijn veiligheid in het geding komt door een toenemende kans op ongelukken zoals omwaaien van de masten, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke.

Waardevermindering woning

19. De woning van cliënt zal in waarde dalen door de aanleg van het tracé. De stellingname dat deze waardevermindering geclaimd kan worden in het kader van een planschadeprocedure acht cliënt te kort door de bocht en juridisch niet houdbaar. Zoals bekend wordt verondersteld, is planschade tegenwoordig een tegemoetkoming in de schade waarbij in ieder geval de eerste twee procent planschade voor rekening blijft van de aanvrager. Op grond hiervan zal cliënt bij aanleg van het tracé dus in ieder geval een deel van zijn schade niet vergoed krijgen.

Cliënt bestempeld dit als onrechtmatig nu thans genoegzaam bekend is dat er een alternatieve variant (ondergrondse aanleg van het tracé) voorhanden is waarbij er geen sprake zal zijn van een waardevermindering van de woning van cliënt en aldus van schade.

Cliënt pleit ervoor dat er een zelfstandige schaderegeling wordt getroffen voor dit tracé waarin wordt voorzien in een volledige schadevergoeding voor de waardedaling van de woningen van omwonenden van het tracé.

Conclusie

20. Cliënt concludeert op grond van het voorgaande dat zijn belangen op onevenredige wijze worden aangetast en dat genoegzaam is aangetoond dat er een volwaardig alternatief is voor het aanleggen van het tracé door het tracé ondergronds aan te leggen.

Verzoek

21. Cliënt verzoekt uw excellentie om bovenstaande zienswijzen gegrond te verklaren, de bestreden besluiten niet verder in procedure te brengen, althans de plannen zodanig aan te passen dat de 280 kV-verbinding Doetinchem – Wesel ondergronds wordt aangelegd.

Met vriendelijke groet,

DAS

0043

ONTVANGEN 04 NOV 2014

Bureau Energieproducten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 KV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Doesburg, 31 oktober 2014

Betreft: Zienswijzen Milieueffectrapport (MER) en Ontwerp-Inpassingsplan voor de 380 KV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Geachte mevrouw/heer,

De Provinciale Commissie Gelderland van Erfgoedvereniging Bond Heemschut heeft kennis genomen van bovengenoemde rapporten.

Indachtig onze doelstelling als erfgoedvereniging kan Bond Heemschut worden aangemerkt als belanghebbende.

In oktober 2009 heeft onze commissie zich reeds verdiept in de z.g. Startnotitie (Reikwijdte en Detailniveau) als voorbereiding op de MER-studie. Daarbij zijn diverse opmerkingen gemaakt en aanbevelingen gedaan, die zijn geïllustreerd met op enkele topografische kaartfragmenten, schaal 1:25 000, ingetekende tracé-mogelijkheden.

Op grond van de doelstellingen van onze vereniging heeft Heemschut zich, bij de bestudering van beide omvangrijke rapporten, geconcentreerd op de aspecten die met onze doelstellingen het meest in overeenstemming zijn en waarin leden van de commissie deskundigheid bezitten. In verband hiermee hebben wij ons vooral gericht op de aspecten Landschap, Cultuurhistorie en Archeologie. Deze aspecten zijn de leidraad geweest bij de verschillende onderdelen van de beide rapporten. In de zienswijzen wordt vanuit deze aspecten commentaar gegeven, waarbij het MER-rapport leidend is geweest als basis voor het ontwerp-Inpassingsplan.

Bond Heemschut, Vereniging tot Bescherming van Cultuurmonumenten in Nederland.

Opricht in 1911. Beschermvrouwe: H.M. Prinses Beatrix.

Milieueffectrapport DW380

Hoofdstuk 1 (Inleiding)

Deze geeft geen aanleiding voor het maken van opmerkingen.

Hoofdstuk 3 (Voorgenomen activiteit en alternatieve ontwikkelingen)

In het overzicht Wettelijk- en Beleidskader DW380 (3.1) wordt op blz. 44 in tabel 4 de opvolger gemist van de Gelderse kadernota Belvoir 3 betreffende het provinciaal cultuurhistorisch beleid.

Onder 3.2.1 (Uitbreiding 380KV ...), op blz 45 t/m 48 wordt van station Doetinchem 380KV aangegeven welke werkzaamheden voor deze uitbreiding nodig zijn. In verband met verstoring van de bodem d.m.v. afgraving en fundering met heipalen is het van belang na te gaan of ter plaatse archeologisch bodemonderzoek moet plaats vinden.

Op blz. 51 wordt aangegeven dat “lange rechtstanden” te verkiezen zijn vanuit landschappelijk oogpunt i.v.m. de zwaarte van hoekmasten. Daar staat tegenover dat het volgen van belangrijke structuurlijnen in het landschap ook gewenst kan zijn.

Op blz 53 onder 3.2.4. (Aanleg van de verbinding) wordt in stap 2 (Het leggen van de fundering) aangegeven dat geheid wordt. Hierdoor kan verstoring van archeologisch waardevol erfgoed optreden. Heemschut wijst op de noodzaak van archeologisch bodemonderzoek op alle plaatsen waar fundering moet worden aangelegd.

In paragraaf 3.3.1. (Traceringsprincipes uit het SEV III) wordt op blz 60 beschreven welke bundelingsmogelijkheden in de zoekgebieden voor DW380 aanwezig zijn.

Heemschut is van mening, dat, naast bovenregionale infrastructuur, ook gekeken moet worden naar het landschappelijk (hoofd)patroon. Daarvoor komen, in dit geval, behalve de stadsrand van Doetinchem, ook de zuidoostelijk gerichte structuurlijnen (wegen, rivierdal, zandruggen met bebouwing, bossen en akkerbouw enz.) in aanmerking, die gevormd zijn door de Oude IJssel en de Aa-Strang.

In zijn algemeenheid onderschrijven wij hetgeen geschreven en geïllustreerd is ten aanzien van “samenhang met landschap” op de blz. 61 t/m 63.

Met betrekking tot paragraaf 3.4.2. (Grensgebied) heeft Heemschut t.a.v. het aspect “Landschap” op blz 71 een enigszins afwijkende mening. Vanuit de hier getoonde gegevens in fig 22 (blz 69) en het betreffende topografische kaartbeeld, schaal 1:50 000, van deze zone, komt het ons voor dat hier aan het landschapsbeeld flink afbreuk gedaan zou worden door een hoogspanningstracé.

Hoofdstuk 4 (Gebiedsbeschrijving)

Blz 73 e.v. geeft geen aanleiding tot opmerkingen; Heemschut kan zich vinden in de globale beschrijvingen van paragraaf 4.4., Landschap en Cultuurhistorie.

Dat geldt ook voor paragraaf 4.7 Archeologie.

Hoofdstuk 5 (Tracéalternatieven voor de 380KV-verbinding)

Bestudering van deze alternatieven geeft Heemschut aanleiding tot de volgende opmerkingen:

- Alternatief West 1 (5.1.1.) heeft de voorkeur boven West 1a in verband met het gekozen tracé, vooral het landschappelijk effect ten zuiden van de A18. Bij tracé 1a bestaat overigens de mogelijkheid dat het gebied tussen de Oude IJssel, ter hoogte van havesathe De Kernnade en de N317 in gebruik genomen zal worden als nieuwe locatie voor het ziekenhuis "Slingeland".
- Alternatief West 2 (5.1.2.) heeft als voordeel de grote rechtstanden. Het ontziet echter nauwelijks havesathe De Kernnade en gaat door landgoed Wisch heen. Grote nadelen zijn verder de vele knikken die in het tracé gemaakt moeten worden. Heemschut ziet dit als groot bezwaar omdat het landschapsbeeld ernstig verstoord wordt.
- Het bezwaar bij tracé West 3 (5.1.3.) wordt gevormd door de vele knikken in het deel ten noorden van de A18 (waarom om het bedrijventerrein heen en niet dwars door?) + het "vreemde" tracé om de bebouwing van het dorp Warm te ontwijken. Waarom niet in een rechte lijn, westelijk van Warm, naar Vethuizen? De varianten West 3a en West 3b geven geen verbeterde oplossing voor het ontwijken van de bebouwing van Warm.
- Het deel van het Alternatief tracé Oost 1 ten noorden van de A18 + de bundeling met de autoweg, heeft onze voorkeur boven alternatief Oost 1a, in verband met de vele richtingsveranderingen in Oost 1a. Ten zuiden van de A18 geeft Oost 1a een rustiger beeld, maar doorkruist een relatief dichter bebouwd en gebruikt gebied. Het is de vraag of dat een voordeel is ten opzichte van Oost 1.
- Alternatief Oost 2 roept bij Heemschut vraagtekens op vanaf het punt waar deze de 150KV-Winterswijk kruist ten zuiden van de A18. De terugbuiging + kruising van de A18 heeft tot gevolg dat een verstorend beeld optreedt rond havesathe De Kernnade en het gebied bij Groot Koekendaal. Ten noorden van de A18 wordt het bosgebied "De Wrangle" doorsneden en treedt verstoring op van het karakteristieke landschapsbeeld aan de rand van landgoed "De Slangenburg". Het voordeel van Oost 2a is dat hiermee de bovengenoemde verstoring enigszins vermindert wordt.

Hoofdstuk 6 (Overzicht effecten)

In dit hoofdstuk geeft tabel 9, op blz 110, een overzicht van de effectscores van de tracéalternatieven. Heemschut heeft deze tabel vergeleken met de opmerkingen die zij hierover heeft gemaakt bij de verschillende alternatieven. Daarbij valt op dat de alternatieven West 2 en West 3 in de tabel geringer negatief worden beoordeeld dan door Heemschut; de vele richtingveranderingen zijn daarvan de oorzaak. Voor de overige effecten wordt verwezen naar ons commentaar bij hoofdstuk 5.

De conclusies in de paragrafen 6.2.1. t/m 6.4, ten aanzien van het landschap, hebben onze instemming. Een uitzondering maken wij voor de beschreven verwachting dat het tracé minder waarneembaar zal zijn als gevolg van relatieve beslotenheid van het gebied ten oosten van Gaanderen en Silvolde.

Hoofdstuk 7 (Meest Milieuvriendelijk Alternatief)

In dit hoofdstuk, blz. 122 e.v., is de conclusie dat de betreffende keuze tussen de westelijke en de oostelijke corridor helder is en heeft ook de voorkeur van Heemschut. Ook kan ingestemd worden met de keuzes in het gebied ten noorden van de A18 en ten zuiden daarvan tot en met het Grensgebied (7.2.1. t/m 7.4). Hetzelfde geldt voor de paragrafen 7.5 en 7.6.

Hoofdstukken 8 en 9

Deze geven geen aanleiding tot het maken van kritische opmerkingen.

Heemschut heeft in haar zienswijze bij de Startnotitie van 19 oktober 2009 sterk gepleit voor het zoveel mogelijk combineren van de 380KV-leiding met de bestaande 150KV en daarbij zoveel mogelijk rekening te houden met de bestaande hoofdlijnen in de landschappelijke karakteristiek. Uit cultuurhistorisch oogpunt is dat van groot belang. Geconstateerd kan worden dat met het voorgestelde Meest Milieuvriendelijke Alternatief dit in grote mate is gelukt.

Hoofdstuk 12 (Effecten landschap en cultuurhistorie)

De landschappelijke benadering (12.1., blz 186) van de problematiek rond de tracékeuze en de plaatsing van de hoogspanningslijnen spreken Heemschut aan. De visuele complexiteit van zo'n lijn dient zo klein mogelijk gehouden te worden.

De uitgangspunten voor de benadering/analyse van het landschap zijn juist. Het landschappelijk hoofdpatroon (12.2.1.) en de gebiedskarakteristiek (12.2.2.) hebben onze instemming. Dat geldt ook voor het overzicht Landgoederen en Buitenplaatsen en Waardevolle Structuren.

Het overzicht Effectscores Landschap en Cultuurhistorie (tabel 31, blz 195) komt in grote lijnen overeen met de opmerkingen van Heemschut bij de beschrijving van de verschillende tracéalternatieven van hoofdstuk 5.

De Effectbeoordeling- en Beschrijving Landschap en Cultuurhistorie (12.3) geeft geen aanleiding tot het maken van opmerkingen. In het algemeen kan Heemschut zich vinden in de beoordelingen.

Op blz. 205 wordt t.a.v. de alternatieven Oost bij het "Dekzandlandschap van de Achterhoek" opgemerkt dat de "relatieve beslotenheid van het gebied" er voor zorgt dat het gebruikte verloop van het tracé beperkt waarneembaar is. Heemschut meent echter dat de maat en schaal van de beplantingselementen en de bebouwing in het gebied niet in verhouding staan tot die van de hoogspanningslijnen. De genoemde elementen spelen dus slechts een ondergeschikte rol.

Bond Heemschut, Vereniging tot Bescherming van Cultuurmonumenten in Nederland.

Opgericht in 1911. Beschermvrouwe: H.M. Prinses Beatrix.

Opvallend is dat bij paragraaf 12.3.5. (Beïnvloeding van samenhang specifieke elementen op mastniveau) bij de tracéalternatieven steeds alleen de monumentale bomenlaan “Kruisallee” op buitenplaats De Kernnade wordt genoemd, maar niet de buitenplaats zelf + het ensemble met de Bluemerhoeve. Het totaalbeeld van deze omgeving, bij de vroegere oversteekplaats van de Oude IJssel (Het Veer) is cultuurhistorisch waardevol en zou als zodanig ook vermeld moeten worden. Ook de verharde weg die van “Het Veer” in noordoostelijke richting naar de N317 loopt, is al zeer oud en gaf toegang tot de brug over de Oude IJssel.

In relatie tot hetgeen Heemschut heeft geschreven over de rol van beplanting in verband met maat en schaal t.o.v. hoogspanningslijnen (zie hierboven), merken wij op dat wij het eens zijn met hetgeen betoogd wordt op blz 212 onder het kopje “Zicht op de verbinding”.

Hoofdstuk 15 (Effecten Archeologie)

De effecten van dit aspect worden in dit hoofdstuk (blz 255 e.v.) te summier beschreven; alleen de conclusies worden vermeld. Voor een goede beoordeling is dit te weinig. Dat komt duidelijk tot uiting in fig. 92 op blz 257, waar slechts 2 legenda-eenheden worden vermeld, terwijl op de kaart 20 nummers van relevante monumenten of monumentale situaties zijn aangegeven. Een uitvoeriger legenda was hier op zijn plaats geweest.

Heemschut is van mening dat veldonderzoek absoluut noodzakelijk is op de plaatsen waar het vermoeden bestaat van archeologische indicatoren.

Ontwerp-Inpassingsplan

Hoofdstuk 2 (Projectbeschrijving)

In paragraaf 2.3.3., blz 32/33, wordt aangegeven dat gegraven moet worden t.b.v. de uitbreiding van het hoogspanningsstation. Heemschut wijst erop dat hiervoor archeologisch bodemonderzoek gewenst is. Dit geldt ook voor de graafwerkzaamheden die nodig zijn voor het ondergronds brengen van de 150KV-kabels (2.3.4., blz 34).

Hoofdstuk 3 (Ruimtelijk beleid)

In de zienswijze voor de Milieueffectrapportage t.b.v. het inpassingsplan heeft Heemschut aangegeven dat voor het provinciaal/regionaal beleid de kadernota Belvoir wordt gemist. Ook in paragraaf 3.2. van het ontwerp-Inpassingsplan (blz 45 e.v.) wordt deze nota gemist.

Hoofdstuk 4 (Beschrijving plangebied en omgeving)

In het kader van de beschreven werkgebieden op blz 55 (onderaan) moet vermeld worden, dat het ziekenhuis "Slingeland" te Doetinchem plannen in ontwikkeling heeft om, direct ten zuiden van de A18, ter hoogte van de afslag bij de N317, een nieuw ziekenhuiscomplex te bouwen.

Het landschappelijk hoofdpatroon (paragraaf 4.1.1., blz 61 e.v.) heeft de instemming van Heemschut. Met betrekking tot de gebiedskarakteristieken (4.4.2., blz 63 e.v.) zijn er de volgende opmerkingen:

- Oude IJsseldal bij Keppel: behalve het landgebruik als grasland is opvallend dat een flinke strook gronden, globaal noord-zuid gericht, westelijk van de N814, in gebruik is voor akkerbouw. Dit zal te maken hebben met de samenstelling van de bodem. Cultuurhistorisch is ook de Wehlse Beek van belang.
- Het hoevenlandschap van Wehl: cultuurhistorisch waardevolle elementen zijn ook te vinden in het gebied tussen Wehl en Doetinchem.
- Het beekdal van de Aa-Strang: de beschrijving op blz 66, bij het Anholtse Broek, vindt Heemschut wat te summier. Het deel tussen het bosgebied van het Anholtse Broek en de Aa-Strang wordt gekenmerkt door een zekere mate van kleinschaligheid, waardoor een bijzondere karakteristiek ontstaat.

Bij paragraaf 4.4.3. , blz 66 e.v., heeft Heemschut de volgende opmerkingen:

- T.a.v. landgoed De Kemnade: aan de beschrijving kan worden toegevoegd, dat ook de weg ten oosten van de Oude IJssel, tussen de rivier en de N317, een kenmerk is van het landgoed, dat samenvalt met de voor dit oostelijke gebied karakteristieke verkaveling.
- T.a.v. Waardevolle Structuren: behalve het karakteristieke wegennet komen in het gebied ook meanderende smalle waterlopen voor, die even kenmerkend zijn. Beide patronen vinden hun oorsprong in de grillige bewegingen van het water en zijn dus cultuurhistorisch van belang.

Bij paragraaf 4.4.4., blz 67, (Landschappelijke en Cultuurhistorische karakteristiek) zijn, behalve de genoemde rijksmonumenten in het gebied, een flink aantal karakteristieke boerderijen aanwezig. Deze zijn waarschijnlijk voor een deel geen gemeentelijk monument, maar wel te beschrijven als (voor het gebied) "waardevolle cultuurhistorisch" belangrijke elementen.

Hoofdstuk 5 (Onderbouwing tracékeuze)

Hierin wordt beschreven op welke wijze de keuze tot stand is gekomen voor het Meest Milieuvriendelijke Alternatief (MMA). In feite is het een herhaling van de Milieueffectrapportage. Voor commentaar op dit hoofdstuk verwijst Heemschut derhalve naar haar zienswijze bij deze MER.

Ten overvloede wordt vermeld dat wij kunnen instemmen met de beschrijving en motivering van de tracékeuze zoals aangegeven in de paragrafen 5.6.2. en 5.6.3., Blz 86 e.v..

Hoofdstuk 6 (Milieu en waarden)

In dit hoofdstuk zijn voor Heemschut vooral de paragrafen 6.6. (Landschap en Cultuurhistorie) en 6.8 (Archeologie) van belang. Hierop richt zich dan ook onze aandacht

Opvallend is dat in 6.6.1. (blz 110), bij de opsomming van het nationaal en regionaal beleid, de provinciale nota Belvoir is genoemd, terwijl wij deze nota hebben gemist in de MER.

Voor opmerkingen betreffende het landschappelijk hoofdpatroon wordt verwezen naar hetgeen daarover is geschreven bij paragraaf 4.4.2.. Dat geldt ook voor onze opmerkingen t.a.v. de lokale elementen op blz 113 en 114; zie daarvoor onze aanvullingen bij paragraaf 4.4.3..

Zoals reeds hierboven beschreven is, behalve de samenhang tussen monument en landschap (blz 114, 5^e alinea), ook samenhang aanwezig tussen monument en geomorfologie (reliëf, bodem, water).

Heemschut stemt in met de beschreven effecten in paragraaf 6.6.3., blz 115 e.v., op het landschappelijk hoofdpatroon, de Gebiedskarakteristiek.

Betreffende de "lokale elementen", blz 117 e.v., merkt Heemschut op dat, bij de detaillering in het veld, de visuele beïnvloeding zoveel mogelijk vermeden moet worden, maar dat daaraan niet altijd te ontkomen is. Zeer gevoelig hiervoor is de omgeving van landgoed De Kemnade. Echter, op dit moment bevindt zich ter plaatse de bestaande 150KV-hoogspanningsleiding.

De paragrafen 6.6.4. (Landschapsplan) en 6.6.5. (Conclusie) hebben onze instemming.

Paragraaf 6.7. (Bodem en water) is voor Heemschut van belang waar het gaat om het aspect "Bodem" (blz 121 e.v.) en dan met name waar het gaat om "aardkundige waarde". Geomorfologische verschijnselen zijn vaak van groot belang geweest voor antropogene activiteiten en derhalve cultuurhistorisch van belang en waarde. Het betreft dan gebiedsspecifieke bodemkwaliteiten waarmee zoveel mogelijk rekening gehouden moet worden.

Voor opmerkingen t.a.v. het aspect Archeologie (paragraaf 6.8) kan verwezen worden naar hetgeen hierover is opgemerkt in onze zienswijze bij het MER, hoofdstuk 15. In het algemeen is Heemschut voorstander van een uitgebreider veldonderzoek ter plaatse van de mastvoeten, dan het vermelde inventariserend veldonderzoek. Hetzelfde voorbehoud maken wij bij het aanleggen van de ondergrondse 150KV-verbindingen in het gebied ten noordwesten van Doetinchem (paragraaf 6.12.4., blz 155). Dit tracé kruist op een aantal plaatsen Archeologische Waardevolle Verwachtingsgebieden in de categorie "hoog" en "middelhoog".

Op een aantal plaatsen in het Ontwerp-Inpassingsplan wordt, v.w.betr. het landschap en landschappelijke inpassingen, verwezen naar “bijlage 2”.

In de inhoudsopgave staat voor bijlage 2 genoteerd “Overzichtskaart DW380”. Het blijkt dat na bijlage 15, uit de inhoudsopgave, nog voorkomt het onderdeel “Regels” en dat “bijlage 2 Landschapsplan” daarvan deel uitmaakt. Dit had in de inhoudsopgave duidelijk vermeld moeten worden; nu is het bijna niet te vinden.

Overigens kan Heemschut zich zeer goed vinden in de voorgestelde landschappelijke aanpassingen in het Landschapsplan (blz 1498-1530).

Op grond van de gepresenteerde gegevens in het Milieueffectrapport en het Ontwerp-Inpassingsplan 380KV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel heeft de Provinciale Commissie Gelderland van Erfgoedvereniging Bond Heemschut opmerkingen gemaakt en aanbevelingen gedaan ten behoeve van de inhoud van beide rapporten. Deze opmerkingen hebben vooral betrekking op de aspecten Landschap, Cultuurhistorie en Archeologie, die van invloed zijn op de cultuurhistorisch waardevolle kwaliteiten van de landschappen waardoor de hoogspanningsverbinding zal worden aangelegd. Daarmee hoopt zij een waardevolle bijdrage te kunnen leveren aan de verdere detaillering en daadwerkelijke aanleg daarvan.

Afgezien van de gemaakte opmerkingen en aanbevelingen kan de commissie instemmen met het gekozen Meest Milieuvriendelijke Alternatief.

Met vriendelijke groeten,

AANTEKENEN

Minister van Infrastructuur en Milieu
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

HEKKELMAN ADVOCATEN N.V.
PRINS BERNHARDSTRAAT 1
(HOEK ORANJESINGEL 51)
POSTBUS 1094
6501 BB NIJMEGEN
WWW.HEKKELMAN.NL

Tevens per fax 070 - 456 11 11

Nijmegen, 5 november 2014

Uw kenmerk : Ontwerpbesluiten en MER 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem -
Wesel
Ons kenmerk : 20132103 - 833739/1 - TL/rb
Inzake : St. Achterhoek voor 380kV/Minister
Betreft : Zienswijzen tegen ontwerpbesluiten 380 kV Doetinchem-Wesel
Doorkiesnummer :
Direct faxnummer :
E-mail :

Excellentie,

Van vrijdag 26 september 2014 tot en met donderdag 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (hierna: 'het MER') en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel gezamenlijk ter inzage. Ter verdere afdoening zend ik u bijgaand de zienswijzen van cliënten tegen het ontwerp-inpassingsplan, het MER en de ontwerpbesluiten. Korthedshalve verwijs ik naar de bijlage (Bijlage A). Ik verzoek u de inhoud van de bijlage als hier integraal herhaald en ingelast te beschouwen.

Met vriendelijke groet,
Hekkelman Advocaten N.V.

Hekkelman Advocaten & Notarissen

BIJLAGE A

AANTEKENEN

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
 Postbus 23
 2290 AA Wateringen

HEKKELMAN ADVOCATEN N.V.

PRINS BERNHARDSTRAAT 1

(HOEK DRANJEBINGEL 51)

POSTBUS 1094

6501 BE NIJMEGEN

WWW.HEKKELMAN.NL

Nijmegen, 5 november 2014

Uw kenmerk : Ontwerpbesluiten en MER 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem -
 Wesel
 Ons kenmerk : 20132103 - 833672/1 - TL/rb
 Inzake : St. Achterhoek voor 380kV/Minister
 Betreft : Zienswijzen
 Doorkiesnummer :
 Direct faxnummer :
 E-mail :

Geachte heer, mevrouw,

Als advocaat-gemachtigde van

_____ en de stichting
 Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds, secretariaat houdende te _____ aan
 _____ de (hierna: 'de Stichting') (hierna waar mogelijk gezamenlijk
 aangeduid als: 'cliënten') dien ik hierbij zienswijzen in tegen de voor het project Doetinchem-
 Wesel 380 kV vereiste ontwerpbesluiten en het daaraan ten grondslag gelegde
 milieueffectrapport.

De zienswijzen van cliënten zijn gericht tegen het milieueffectrapport en de volgende
 ontwerpbesluiten:

1. het ontwerp-inpassingsplan;
2. het Milieueffectrapport Rijksinpassingsplan 380 kV;
3. ontwerp-omgevingsvergunning voor het aanleggen van een 150 kV
 hoogspanningsverbinding (gemeente Bronckhorst, kenmerk 2014-1406);

pagina 2

4. ontwerp-omgevingsvergunning voor het aanleggen van een bovengrondse 380 kV hoogspanningsverbinding (gemeente Bronckhorst, kenmerk 2014-0653);
5. ontwerp-omgevingsvergunning voor het uitbreiden van station Doetinchem (gemeente Bronckhorst, kenmerk 2014-0652);
6. ontwerp-omgevingsvergunning hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel 380 kV (gemeente Doetinchem, kenmerk 2014-0255) en het daarvan onderdeel uitmakende advies van gedeputeerde staten van de provincie Gelderland (d.d. 13 mei 2014, zaaknummer 2014-006428);
7. ontwerp-omgevingsvergunning bouw mast 94A inclusief hekwerk, fundering en opstijgpunt en het kappen van houtopstanden en aanleggen tijdelijk werkterreinen (kenmerk 20140445);
8. ontwerp-omgevingsvergunning aanpassen van het onderstation (gemeente Doetinchem, kenmerk 20140437);
9. ontwerp-omgevingsvergunning kappen van een boom en houtopstand (singel) (gemeente Doetinchem, kenmerk 20140436);
10. ontwerp-omgevingsvergunning (gemeente Montferland, kenmerk 20140014) en het daarvan onderdeel uitmakende advies van gedeputeerde staten van de provincie Gelderland (d.d. 12 juni 2014, zaaknummer 2014-005537);
11. ontwerp-omgevingsvergunning (gemeente Montferland, kenmerk 20140207);
12. ontwerp-omgevingsvergunning (gemeente Montferland, kenmerk 20140206);
13. ontwerp-omgevingsvergunning (gemeente Oude IJsselstreek, kenmerk W-2014-0306);
14. ontwerp-omgevingsvergunning (gemeente Oude IJsselstreek, kenmerk W-2014-0506);
15. ontwerp-omgevingsvergunning (gemeente Oude IJsselstreek, kenmerk W-2014-0505);
16. ontwerp-omgevingsvergunning (gemeente Oude IJsselstreek, kenmerk W-2014-0507);
17. ontwerpbesluit Wegenverordening provincie Gelderland (provincie Gelderland, zaaknummer 2014-005463);
18. ontwerpbesluit Wegenverordening provincie Gelderland (provincie Gelderland, zaaknummer 2014-009543);
19. ontwerpbesluit Spoorwegwetvergunning (Minister van Infrastructuur en Milieu, ProRail, kenmerk 3537168/09914);
20. ontwerpbesluit Spoorwegwetvergunning (Minister van Infrastructuur en Milieu, ProRail, kenmerk 3591583/23614);
21. ontwerp-ontheffing Flora- en faunawet (kenmerk: aanvraagnummer FF/75C/2014/0121.toek.sg);
22. ontwerp-vergunning Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Minister van Infrastructuur en Milieu, kenmerk RWS, WAVE-nummer 19324);
23. ontwerp-vergunning Wet beheer rijkswaterstaatswerken (Minister van Infrastructuur en Milieu, kenmerk RWS, WAVE-nummer 22001);
24. ontwerp-watervedgunning (Waterschap Rijn en IJssel, zaaknummer WRIJVERG-2-19508);

Een kopie van de kennisgeving uit de Staatscourant is als **Bijlage 6** aangehecht.

pagina 3

Inhoudsopgave

1. Algemeen deel ten aanzien van alle ontwerpbesluiten en het MER
2. Zienswijzen tegen het ontwerp-inpassingsplan en het MER
 - 2.1. Ondergrondse aanleg
 - 2.1.1. Algemeen
 - 2.1.2. Foutieve uitgangspunten in het rapport van Tractebel.
 - 2.1.3. Foutieve conclusies en argumenten
 - 2.1.4. Tussenconclusie
 - 2.2. Gebrekkigheid onderzoeken
 - 2.3. Nut en noodzaak
 - 2.4. MER en Natura 2000
 - 2.4.1. Project ten onrechte 'opgeknipt'
 - 2.4.2. Niet gelijktijdige terinzagelegging
 - 2.4.3. Ten onrechte niet uitgegaan van maximale mogelijkheden inpassingsplan
 - 2.4.4. Passende beoordeling
 - 2.4.5. Draadmarkeringen
 - 2.4.6. Natuurbeschermingswetvergunning
 - 2.4.7. Aanwijzingsbesluit Rijntakken
 - 2.5. Alternatieven
 - 2.5.1. Inleiding
 - 2.5.2. Opplussen en/of uitbreiden bestaande verbindingen
 - 2.5.3. Ondergrondse gelijkstroomverbinding als volwaardig alternatief
 - 2.6. Barro
 - 2.7. EHS
 - 2.8. Provinciale verordening
 - 2.8.1. Nieuwe provinciale verordening
 - 2.8.2. Groene Ontwikkelingszone
 - 2.9. Voorwaardelijke verplichting
 - 2.10. Tijdelijke lijnen
 - 2.11. Planschade analyse
 - 2.12. Geluid
 - 2.13. Trillingen
 - 2.14. Antennes
 - 2.15. Flora- en faunawet
 - 2.15.1. Algemeen
 - 2.15.2. Exploitatiefase
 - 2.15.3. Migratieroutes
 - 2.15.4. Uitvoerbaarheid inpassingsplan niet gegarandeerd
3. Ontheffing Flora- en faunawet
 - 3.1. Inleiding
 - 3.2. Aanlegfase en exploitatiefase
 - 3.3. Situering masten
 - 3.4. Diersoorten

pagina 4

- 3.5. Ontheffingsgrond voor roek en steenuil
- 3.6. Belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid
- 3.7. Andere bevredigende oplossing
- 3.8. Dwergvleermuis

1. ALGEMEEN DEEL TEN AANZIEN VAN ALLE ONTWERPBESLUITEN EN HET MER

Alvorens te komen tot een nadere toelichting van de zienswijzen van cliënten tegen het ontwerp-inpassingsplan, het MER en de hierboven vermelde ontwerp-(omgevings)vergunningen en ontheffing merken cliënten op dat zij de hiervoor genoemde ontwerpbesluiten én het MER integraal bestrijden.

Naar het oordeel van cliënten is het ontwerp-inpassingsplan onzorgvuldig voorbereid, ontbeert het een dragende motivering en is het in strijd met een goede ruimtelijke ordening (artikel 3.1 van de Wro). De belangen van cliënten zijn onvoldoende betrokken bij de totstandkoming van het ontwerp-inpassingsplan. In de aan het ontwerp-inpassingsplan ten grondslag gelegde onderzoeken zijn de effecten van het inpassingsplan op het woon- en leefklimaat van cliënten niet volledig c.q. onvoldoende beoordeeld en daarnaast is het inpassingsplan niet uitvoerbaar. Verder merken cliënten op dat het ontwerp-inpassingsplan maatschappelijk draagvlak ontbeert.

Het MER is onvolledig en in strijd met nationaal, Europees en internationaal recht. Daarnaast berust het MER op onjuiste uitgangspunten. De in het MER opgenomen alternatievenafweging voldoet niet aan de daaraan te stellen eisen.

De ontwerp-(omgevings)vergunningen zijn in strijd met de daarvoor geldende wettelijke toetsingskaders. De aan de ontwerp-(omgevings)vergunningen ten grondslag gelegde onderzoeken zijn onvolledig en vertonen leemten in kennis zodat deze niet aan de ontwerp-(omgevings)vergunningen ten grondslag gelegd kunnen worden. De belangen van cliënten zijn niet, althans onvoldoende betrokken in de belangenafweging. Mede gelet op de aan het ontwerp-inpassingsplan en het MER klevende gebreken, kunnen ook de ontwerp-(omgevings)vergunningen niet in stand blijven.

De ontwerp-ontheffing Ffw is in strijd met het daarvoor geldende wettelijke toetsingskader. Daarnaast merken cliënten op dat de ontwerp-ontheffing niet alle overtredingen dekt. De aan de ontheffing ten grondslag gelegde onderzoeken zijn onvolledig en vertonen leemten in kennis, zodat deze om die reden niet aan de ontwerp-ontheffing ten grondslag gelegd kunnen worden.

Gelet op het feit dat de exacte situering en de hoogte van de masten en de locatiespecifieke veldlengtes nog niet bekend zijn, zijn ook de aan het inpassingsplan en het MER en de overige ontwerpbesluiten ten grondslag gelegde onderzoeken onvolledig en gebrekkig.

Ter aanvulling op het voorgaande merken cliënten ten aanzien van het ontwerp-inpassingsplan, het MER en de ontwerp-ontheffing op grond van de Ffw nog het volgende op.

2. ZIENSWIJZEN TEGEN HET ONTWERP-INPASSINGSPLAN EN HET MER

2.1. Ondergrondse aanleg

2.1.1. Algemeen

De Stichting heeft in oktober 2012 een nota, getiteld 'Het meest milieuvriendelijke alternatief voor de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding van Doetinchem naar Wesel' (hierna: 'de Nota') opgesteld. Deze nota is voor de volledigheid als **Bijlage 1** bijgevoegd. In de Nota heeft de Stichting de Minister van Economische Zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu verzocht om het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding te onderzoeken en deze in het MER op te nemen. In december 2012 heeft de Minister van Economische Zaken besloten om een onderzoek naar de technische mogelijkheid van een gelijkstroomverbinding tussen Doetinchem en Wesel te laten verrichten door het Belgische ingenieursbureau Tractebel. In mei 2013 is het rapport van Tractebel verschenen. In dit rapport wordt een gelijkstroomverbinding technisch wel mogelijk geacht, maar om diverse redenen niet geadviseerd. Op basis van dit onderzoek heeft de Minister van Economische zaken bij brief van 21 mei 2013 aan de voorzitter van de Tweede Kamer zijn besluit kenbaar gemaakt om het alternatief van een gelijkstroomverbinding niet in het MER mee te nemen. Cliënten moeten tot hun teleurstelling constateren dat in het MER het alternatief van gelijkstroomverbinding inderdaad niet als volwaardig alternatief is beoordeeld. In het MER wordt slechts volstaan met een verwijzing naar het rapport van Tractebel.

Cliënten wijzen er op dat twee essentiële uitgangspunten in het rapport van Tractebel onjuist zijn en dientengevolge ook de hierop gebaseerde conclusies. Om deze reden is het besluit om het alternatief van een gelijkstroomverbinding niet in het MER op te nemen onjuist. Cliënten zullen hun standpunt hierna verder onderbouwen.

2.1.2. Foutieve uitgangspunten in het rapport van Tractebel.

Het rapport van Tractebel hanteert twee uitgangspunten die volgens cliënten onjuist zijn. Deze twee uitgangspunten leiden tot onjuiste berekeningen en onjuiste conclusies. Deze twee foutieve uitgangspunten zijn:

1. de beperking van het onderzoek van de aanleg van een gelijkspanningsverbinding tot het grondgebied van Nederland, en
2. een hogere transportcapaciteit van de verbinding Doetinchem-Wesel dan in de Startnotitie MER vermeld.

Deze beide punten worden hieronder toegelicht.

pagina 6

Ad1. De beperking van het onderzoek van de aanleg van een gelijkspanningsverbinding tot het grondgebied van Nederland.

Het rapport van Tractebel stelt dat *"any scope for application of DC technique on the Doetinchem-Wesel connection will be limited to Dutch territory"*¹ en richt als gevolg hiervan het onderzoek uitsluitend op de aanleg van een gelijkstroomverbinding op Nederlands grondgebied. Deze gevolgtrekking valt niet alleen buiten de onderzoeksopdracht, maar is ook feitelijk onjuist. Tractebel werd gevraagd om de technische en niet de politieke haalbaarheid van een gelijkstroomverbinding tussen Doetinchem en Wesel te onderzoeken. Het is niet aan Tractebel om te beslissen of het onderzoek al dan niet beperkt dient te worden tot het Nederlandse grondgebied. Dit klemmt te meer omdat vanuit milieuoogpunt de hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel als één project gezien moet worden.

Ten tweede is de bewering van Tractebel onjuist, aangezien de Duitse bevoegde autoriteiten nog geen definitieve beslissing hadden genomen over de aanleg van de verbinding Doetinchem-Wesel. Er is ook in Duitsland veel weerstand van de plaatselijke bevolking tegen bovengrondse aanleg met wisselstroom en hiertegen zal zeker ook beroep worden aangetekend. Zo heeft onder meer de gemeente Isselburg om ondergrondse aanleg verzocht bij de betreffende deelstaatregeringen. Minister Duin, van het Ministerium für Wirtschaft, Energie, Industrie, Mittelstand und Handwerk des Landes Nordrhein-Westfalen, antwoordt hierop dat de verbinding Doetinchem-Wesel weliswaar in het Energieleitungsausbaugesetz (EnLAG) niet als Erdverkabelung is opgenomen, maar dat dit *"kein Verbot von Erdverkabelungen auf dieser Strecke"* betekent en dat het de opvatting van de Landesregierung is *"dass alle technische Optionen unter Berücksichtigung technischer, zeitlicher und wirtschaftlicher Aspekte auf allen Trassen zur Anwendung kommen sollten"*. Een kopie van deze brief is als **Bijlage 2** aangehecht. Er kan daarom niet worden gesteld dat de toepassing van gelijkstroom voor het Duitse deel van de verbinding Doetinchem-Wesel onmogelijk is. Aangezien een in Nederland gemaakte keuze om de verbinding bovengronds uit te voeren gevolgen kan hebben op de keuzemogelijkheden van Duitsland, dient, alvorens een keuze gemaakt kan worden, het gehele project (de hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel) integraal beoordeeld te worden. Cliënten wijzen hierbij op overweging 7 en 17 van de preambule en artikel 7 van de SMB-richtlijn (2001/42/EG).

Zoals hiervoor is opgemerkt, heeft het onderzoek van Tractebel uitsluitend betrekking op de aanleg van een gelijkstroomverbinding op Nederlands grondgebied. Afgezien van het feit dat deze stellingname van Tractebel niet binnen de opdracht valt en feitelijk onjuist is, is een onderzoek naar de toepassing van gelijkstroom uitsluitend op Nederlands grondgebied zinloos. Zoals uit de als Bijlage 1 aangehechte nota blijkt, heeft een gelijkstroomverbinding alleen zin wanneer deze over de gehele afstand van Doetinchem naar Wesel wordt aangelegd.² De reden hiervoor is dat de kosten en het ruimtebeslag van de converterstations tweemaal zo hoog worden, als deze niet door beide landen (Nederland en Duitsland) samen gedeeld worden.

¹ Tractebel, Feasibility of technical alternatives for the 380 kV interconnection Doetinchem-Wesel, 6 mei 2013, p. 9.

² Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds, oktober 2012, p. 10-11.

pagina 7

Bovendien zullen de energieverliezen bij aanleg uitsluitend op Nederlands grondgebied veel hoger zijn dan bij aanleg over de gehele afstand tussen Doetinchem en Wesel. De reden hiervoor is dat de verliezen van de converterstations bij een verbinding over een langere afstand grotendeels of geheel gecompenseerd worden door een geringer transportverlies van de gelijkstroomverbinding ten opzichte van een wisselstroomverbinding. Immers, hoe langer de verbinding, hoe kleiner het transportverlies van een gelijkstroomverbinding in vergelijking met een wisselstroomverbinding. Een gelijkstroomverbinding die uitsluitend op Nederlands grondgebied wordt aangelegd is geen reële optie. Dit standpunt gaat echter niet op als de gelijkstroomverbinding over de gehele afstand wordt aangelegd.

Ad 2. De transportcapaciteit van de verbinding Doetinchem-Wesel.

In het onderzoek van Tractebel wordt uitgegaan van een transportcapaciteit van de nieuwe verbinding tussen Doetinchem en Wesel van 5000 MW.³ Tractebel geeft geen onderbouwing van deze transportcapaciteit, maar beschouwt deze waarde als gegeven. De door Tractebel gehanteerde transportcapaciteit komt echter niet overeen met de in de Startnotitie aangegeven transportcapaciteit van 1000-2000 MW.⁴

Uitgangspunt is dat tijdens een m.e.r.-procedure (essentiële) uitgangspunten niet gewijzigd mogen worden. Aangezien het onderzoek van Tractebel uitgaat van een aanzienlijk hogere transportcapaciteit dan die in de Startnotitie MER, zijn de berekeningen en conclusies van Tractebel niet toepasbaar op de geplande verbinding Doetinchem-Wesel. De Stichting heeft vervolgens al in de Nota aangegeven, dat er onduidelijkheid bestaat over de netwerkversterking, die voor de beoogde verhoging van de transportcapaciteit van 1000-2000 MW nodig is.⁵

TenneT geeft aan dat voor de verhoging van de transportcapaciteit van 1000-2000 MW een netwerkversterking van 2 wisselstroomcircuits van 2635 MVA (N-1) nodig is. Dit betekent dat 1 circuit de genoemde capaciteit moet kunnen transporteren en dat het andere circuit als reserveleiding dient bij storing of onderhoud. Amprion geeft aan dat zij in Duitsland voor de verbinding Doetinchem-Wesel een maximale capaciteit van 2400 MVA voor de N-1 toestand aanhoudt, omdat de vier netwerkbedrijven voor het 380 kV netwerk in Duitsland (waaronder TenneT) een maximale capaciteit van 2400 MVA hebben afgesproken (zie **Bijlage 3**).

In de gezamenlijke studie van TenneT en RWE (Joint study for a new interconnection between Germany and the Netherlands, Final report, december 2006, aangehecht als **Bijlage 5**) waarin de uitbreiding van de interconnectiecapaciteit tussen Duitsland en Nederland is onderzocht, wordt voor de verhoging van de transportcapaciteit van 1000-2000 MW een netwerkversterking van 2x1800 MVA nodig geacht.⁶ Indien gelijkstroom wordt toegepast, zijn voor een verhoging

³ Tractebel, Feasibility of technical alternatives for the 380 kV interconnection Doetinchem-Wesel, 6 mei 2013, p. 7.

⁴ Startnotitie M.E.R. Doetinchem, p. 12.

⁵ Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds, oktober 2012, p. 16.

⁶ TenneT & RWE, Joint study for a new interconnection between Germany and the Netherlands, Final report, december 2006, p. 31 en 33.

pagina 8

van de transportcapaciteit van 1000-2000 MW 2 gelijkstroomcircuits van 1100 MW vereist. Indien 1 circuit tijdelijk uitvalt is een transportcapaciteit van 1100 MW nog gewaarborgd. Indien bij uitval van 1 circuit de maximale transportcapaciteit van 2000 MW te allen tijde gehandhaafd dient te blijven, zijn er maximaal 3 gelijkstroomcircuits van 1100 MW nodig. De bewering in het rapport van Tractebel dat er 5 gelijkstroomcircuits van 1100 MW voor de gewenste transportcapaciteit nodig zijn, is dus onjuist en terug te voeren op een foutief uitgangspunt over de transportcapaciteit. De N-1 situatie zou bij 5 gelijkstroomcircuits 4400 MW bedragen, dus meer dan twee maal hoger als in de Startnotitie m.e.r. aangegeven. De berekeningen van kosten, ruimtebeslag en verlies van een gelijkstroomverbinding, die op 5 gelijkstroomcircuits gebaseerd zijn, vallen veel hoger uit dan noodzakelijk voor een transportcapaciteit van 2000 MW. Dit is vergelijkbaar met de aanleg van een autoweg voor fietsers.

2.1.3. *Foutieve conclusies en argumenten*

De Minister van Economische Zaken heeft op 21 mei 2013 het rapport van Tractebel aan de Tweede Kamer toegezonden met een samenvatting van de belangrijkste redenen uit het rapport, waarom de gelijkstroomtechniek door Tractebel wordt afgeraden. In de brief wordt te kennen gegeven dat op basis van het Tractebel-rapport geconcludeerd wordt dat het uit nettechnisch opzicht niet wenselijk is om het alternatief van bovengrondse of ondergrondse gelijkstroom als volwaardig alternatief in de procedure van besluitvorming mee te nemen. In de mondelinge toelichting op deze brief in het Algemeen Overleg van de Vaste Commissie van Economische Zaken op 22 mei 2013 merkte de Minister nog op dat Tractebel de kosten van aanleg van gelijkstroom op Nederlands grondgebied heeft geschat op 1,3 miljard Euro.

Clënten zullen hierna nog kort ingaan op de argumenten en conclusies die de Minister hebben doen besluiten om het alternatief van bovengrondse of ondergrondse gelijkstroom niet als volwaardig alternatief mee te nemen in het MER.

a. De aanleg van de 380 kV gelijkstroomverbinding Doetinchem-Wesel is technisch mogelijk. Deze conclusie is correct. Een gelijkstroomverbinding voldoet volgens het rapport van Tractebel aan de functionele eisen van de verbinding Doetinchem-Wesel.⁷

b. De toepassing van gelijkstroom wordt afgeraden vanwege de noodzaak van sturing en extra componenten.

De toepassing van gelijkstroom vergt inderdaad actieve sturing en meer technische componenten. De bewering dat dit reële risico's met zich meebrengt voor de stabiliteit van de verbinding Doetinchem-Wesel en voor de netstabiliteit in haar geheel is niet gegrond. Tractebel gaat ten onterechte uit van een veel te hoge transportcapaciteit en stelt dus ook ten onrechte dat de verbinding Doetinchem-Wesel de grootste gelijkstroomtoepassing met VSC-converteren in de wereld van vandaag zou zijn.⁸ Volgens het rapport van Tractebel voldoet een

⁷ Tractebel, Feasibility of technical alternatives for the 380 kV interconnection Doetinchem-Wesel, 6 mei 2013, p. 26.

⁸ Tractebel, Feasibility of technical alternatives for the 380 kV interconnection Doetinchem-Wesel, 6 mei 2013, p. 27.

pagina 9

gelijkstroomverbinding wel aan de functionele eisen van de verbinding Doetinchem-Wesel, maar bieden de gelijkstroomalternatieven aanvullende functionele mogelijkheden, die voor de verbinding Doetinchem-Wesel niet noodzakelijk zijn.⁹ Ook de hiervoor genoemde gezamenlijke studie van TenneT en RWE concludeert, dat de gelijkstroomoptie vanwege de veel hogere kosten zonder duidelijke technische voordelen, geen redelijk alternatief is in vergelijking met de voorgestelde wisselstroomverbinding voor de nieuwe interconnectie tussen Duitsland en Nederland.¹⁰ Dit is ook het standpunt van Amprion, zoals dit verwoord staat in het rapport van Tractebel: "As Amprion is convinced on technical grounds that DC is neither useful nor justified for an interconnection such as Doetinchem-Wesel (...)".¹¹ Er wordt dus niet van technische nadelen gesproken, maar alleen van de niet noodzakelijke voordelen, die de hogere kosten niet rechtvaardigen. Vandaar dat in het Tractebel-rapport wordt gesteld, dat Amprion toepassing van gelijkstroom wel acceptabel acht, wanneer dit strikt beperkt blijft tot Nederlands grondgebied, mits de afgesproken transportcapaciteit gehandhaafd blijft en de extra kosten geheel ten laste van TenneT komen. Ook in het rapport 'Randstad HVDC' van de Universiteit van Leuven van 29 augustus 2006 wordt geconcludeerd, dat "VSC HVDC can provide the same functionality as OHL without sacrificing stability of the grid or reliability". Het rapport van de Universiteit van Leuven is als **Bijlage 4** aangehecht.

Wanneer toepassing van gelijkstroom wel technische of economische voordelen biedt, zoals bijvoorbeeld minder transportverlies (Noord-Zuid en de Zuid-Oost verbindingen in Duitsland) of betere regelbaarheid (Alegro-project) dan gaat de voorkeur naar gelijkstroom uit en zijn de door Tractebel aangegeven stabiliteitsrisico's geen bezwaar. Zoals reeds in de Nota is opgemerkt, wordt gelijkstroomtechniek bij talloze 'punt naar punt' verbindingen toegepast, zowel in Europa als elders in de wereld.¹² Zo wil Amprion B.V. de Noord-Zuid verbindingen in Duitsland van wisselstroom in gelijkstroomtechniek veranderen, omdat hiermee stroom met minder verlies getransporteerd kan worden. Dit zogenoemde Ultranet heeft een transportcapaciteit van 2500 MW.

Bij deze transportverbinding in het Duitse netwerk, die een hogere transportcapaciteit heeft dan de verbinding Doetinchem-Wesel, worden geen reële risico's voor de stabiliteit van de verbinding en de netstabiliteit in haar geheel ingeschat en als belemmering gezien. Ditzelfde geldt ook voor de talloze bestaande en geplande overzeese verbindingen in Europa, waar uitsluitend een gelijkstroomverbinding mogelijk is, en ook voor verbindingen over land, waar de technische mogelijkheid van regelbaarheid noodzakelijk is (zoals bij het Alegro-project). Zelfs bij het Inelfe-project, waar uitsluitend op grond van milieuvoordelen de gelijkstroomtechniek wordt toepast, wordt geen probleem met de netstabiliteit verwacht. Uit het bovenstaande kan worden geconcludeerd, dat bij de verbinding Doetinchem-Wesel de keuze tussen wisselstroom en

⁹ Tractebel, Feasibility of technical alternatives for the 380 kV interconnection Doetinchem-Wesel, 6 mei 2013, p. 13 en 26.

¹⁰ TenneT & RWE, Joint study for a new interconnection between Germany and the Netherlands, Final report, december 2006, p. 53.

¹¹ Tractebel, Feasibility of technical alternatives for the 380 kV interconnection Doetinchem-Wesel, 6 mei 2013, p. 9.

¹² Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds, oktober 2012, p. 12-14.

gelijkstroom alleen op grond van de niet noodzakelijke technische functionele mogelijkheden en de daaraan gekoppelde hogere financiële kosten van de gelijkstroomtechniek bepaald is. Milieuaspecten hebben bij de keuze geen rol gespeeld.

Het is vanuit louter technisch en economisch oogpunt bezien begrijpelijk dat voor een alternatief gekozen wordt dat goedkoper, eenvoudiger en betrouwbaar is. Maar het is in het licht van het milieueffectonderzoek niet toelaatbaar dat mogelijke alternatieven, die wel duurder zijn, maar toch zeer belangrijke milieuvoordelen hebben, bij voorbaat worden uitgesloten, waardoor een maatschappelijk afweging tussen technische, economische en milieuaspecten onmogelijk wordt gemaakt. Zoals hierboven vermeld, is dit in strijd met de SMB-richtlijn en de m.e.r.-richtlijn. Mede gelet op de grote maatschappelijke roep (inclusief de roep van de betrokken gemeenten) kan een onderzoek naar ondergrondse alternatieven niet achterwege blijven.

c. Grote energieverliezen bij een gelijkstroomverbinding.

Tractebel heeft berekend dat deze verliezen jaarlijks gelijk staan aan de elektriciteitsproductie van een windpark van 130 MW of het elektriciteitsverbruik van 150.000 huishoudens. Zoals hierboven aangegeven is deze berekening gebaseerd op foutieve uitgangspunten en dus niet juist. Ten eerste wordt het energieverlies van de converterstations grotendeels gecompenseerd door het geringere transportverlies van gelijkstroom wanneer de verbinding over de gehele afstand van Doetinchem naar Wesel wordt aangelegd. Ten tweede is het energieverlies van de converterstations berekend over een te groot aantal converterstations. Het verlies moet niet van 5 paar, maar van 2 paar converterstations berekend worden. Dit komt neer op een reductie van 60%. Ten derde geeft de regelbaarheid van een gelijkstroomverbinding de mogelijkheid om het verlies in het omliggende netwerk te reduceren. Dit is beschreven op pagina 24-25 van het als **Bijlage 4** bijgevoegde rapport 'Randstad HVDC' van de Universiteit van Leuven van 29 augustus 2006. Deze drie argumenten tezamen hebben tot gevolg dat het energieverlies van een gelijkstroomverbinding in vergelijking met een wisselstroomverbinding tussen Doetinchem en Wesel te verwaarlozen is.

d. Ruimtebeslag door de converterstations.

Voor het ruimtebeslag wordt er uitgegaan van 5 paar converterstations, terwijl er maar 2 (of hooguit 3) paar nodig zijn. Tevens is er geen dubbel paar op Nederlands grondgebied nodig, als de verbinding over de gehele afstand van Doetinchem naar Wesel wordt aangelegd. Het ruimtebeslag is daarom aanzienlijk minder en zeker minder dan de 580 hectare die noodzakelijk is als zakelijk rechtstrook bij een bovengrondse wisselstroom verbinding.

e. Vergelijking met het Alegro project (gelijkstroomverbinding tussen Duitsland en België).

De geplande verbinding tussen Duitsland en België is inderdaad niet geheel vergelijkbaar met de verbinding Doetinchem-Wesel. Dit komt doordat de transportcapaciteit kleiner is en er tussen het Duitse en het Belgische netwerk een onbalans is, waardoor de regelbaarheid van een gelijkstroomverbinding een vereiste is. Zoals hierboven reeds aangegeven, is het stabiliteitsrisico geen belemmering om de verbinding in gelijkstroom ondergronds aan te leggen.

f. Vergelijking met het Inelfe-project (gelijkstroomverbinding tussen Frankrijk en Spanje).

In het rapport van Tractebel wordt gesteld dat de 380 kV verbinding Doetinchem-Wesel niet vergelijkbaar is met het Inelfe-project vanwege de omvang en de positie in het netwerk. Tractebel beweert dat de verbinding tussen Frankrijk en Spanje een zwakke en die tussen Doetinchem en Wesel een sterke verbinding is. Zoals hierboven is vermeld, berust deze bewering op een foutieve aanname van de capaciteit. Beide verbindingen hebben een capaciteit van 2000 MW en zijn dus volledig vergelijkbaar. Aanvankelijk was het plan om de nieuwe verbinding tussen Frankrijk en Spanje op technische gronden als bovengrondse wisselstroomverbinding aan te leggen. Nadat in 2003 dit plan gestrand was door het massale protest van de lokale bevolking, kreeg Mario Monti, destijds eurocommissaris, de opdracht van de Franse en Spaanse president tot "*le meilleur compromis technique, economique et environnemental pour cette ligne, compte tenu des attentes des populations locales*" (Declaration conjointe du Chef de l'État Français, M. Nicolas Sarkozy, et du Président du gouvernement Espagnol, M. Jose Zapatero, sur les interconnexions électriques et gazières entre la France et l'Espagne). Onder de bezielende leiding van Mario Monti en met behulp van het gerenommeerde ingenieursbureau CESI is toen ondanks het eerdere plan om de verbinding bovengronds met wisselstroom aan te leggen, toch gekozen voor een ondergrondse gelijkstroomverbinding vanwege de belangrijke milieuvoordelen.

Het Inelfe-project is een perfect voorbeeld van integrale afweging van technische, economische en milieuaspecten. Dit in tegenstelling tot de MER-procedure van de verbinding Doetinchem-Wesel. Al voorafgaand aan de Basis Effecten Studie is besloten om de nieuwe verbinding Doetinchem-Wesel bovengronds met wisselstroom aan te leggen en ondergrondse alternatieven uit te sluiten. Dit ondanks het feit dat een ondergrondse gelijkstroomverbinding technisch mogelijk is en aan de vereiste functionaliteit voldoet. De uitsluiting van het gelijkstroom alternatief is gebaseerd op de overweging dat ook een bovengrondse wisselstroomverbinding aan de functionele eisen voldoet en een gelijkstroomverbinding hogere kosten met zich meebrengt, terwijl deze kosten niet gerechtvaardigd zijn door technische voordelen. Bij de beslissing tussen wisselstroom en gelijkstroom hebben dus uitsluitend het technische nut en de financiële aspecten meegespeeld.

Er zijn geen aanwijzingen dat milieutechnische redenen bij de keuze tussen bovengrondse of ondergrondse aanleg van de verbinding Doetinchem-Wesel betrokken zijn, hoewel volgens de wet redelijke alternatieven wel in het MER meegenomen zouden moeten worden. In de huidige MER procedure wordt echter alleen onderzocht, hoe de bovengrondse wisselstroomverbinding het beste ingepast kan worden.

g. De kosten van aanleg van een ondergrondse gelijkstroomverbinding Doetinchem-Wesel.

In de mondelinge toelichting in het Algemeen Overleg op 22 mei 2013 gaf de Minister van Economische Zaken te kennen dat Tractebel de kosten van de aanleg van een gelijkstroomverbinding op Nederlands grondgebied geschat heeft op 1,3 miljard euro. Als de gelijkstroomverbinding over de gehele afstand Doetinchem-Wesel wordt aangelegd en Duitsland de kosten van het Duitse gedeelte voor zijn rekening neemt, zijn de kosten voor het

pagina 12

Nederlandse gedeelte veel lager, namelijk ongeveer 250 miljoen euro, wanneer 2 circuits voldoende geacht worden, en 380 miljoen Euro wanneer 3 circuits beslist nodig zouden zijn. Cliënten zijn van oordeel dat deze extra kosten van de aanleg van een gelijkstroomverbinding verantwoord zijn t.o.v. de exploitatiekosten.

2.1.4. Tussenconclusie

Op grond van het voorgaande zijn cliënten van oordeel dat op basis van onjuiste argumenten is geconcludeerd het alternatief van bovengrondse of ondergrondse gelijkstroom niet als volwaardig alternatief te beoordelen in het MER. Gelet hierop pleiten cliënten (opnieuw) voor een integrale, transparante en evenwichtige afweging van zowel de technische, economische als milieuaspecten van de gehele voorgenomen 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel. Hiervoor is opname van het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding in het MER onmisbaar. Cliënten verzoeken de (project)Ministers daarom met klem om het alternatief van gelijkstroom ondergronds wel in het MER op te nemen en te vergelijken met de voorgenomen bovengrondse aanleg met wisselstroom.

2.2. Gebrekkigheid onderzoeken

In de plantoelichting wordt opgemerkt dat de mastposities niet worden vastgelegd.¹³ Daarnaast wordt opgemerkt dat de veldlengte (de afstand tussen twee masten) kan variëren van 300 tot 450 meter. Indien uitgegaan wordt van een veldlengte van 300 meter, dan zal het aantal masten aanzienlijk meer bedragen dan wanneer uitgegaan wordt van een veldlengte van 450 meter. Dit gegeven in combinatie met het feit dat de exacte locaties van de masten nog niet bekend zijn, betekent dat de aan het bestemmingsplan ten grondslag gelegde MER en onderzoeken gebrekkig zijn en leemten in kennis bevatten. Onder deze omstandigheden kan het inpassingsplan niet vastgesteld worden.¹⁴

2.3. Nut en noodzaak

In de plantoelichting en het MER wordt opgemerkt dat in Europese landen steeds meer gebruik wordt gemaakt van duurzame energiebronnen (onder meer water, wind en zon). Vooral in Duitsland is er een sterke stijging geweest van opwekcapaciteit door windmolens en zonnepanelen. In het Energieakkoord is een doelstelling opgenomen om het aandeel duurzame energie in Nederland van 4,3% in 2011 naar 16% te laten stijgen in 2023.¹⁵ Cliënten stellen vast dat in de plantoelichting onvoldoende wordt ingegaan op de vraag op welke wijze het project (de aanleg van de 380 kV-verbinding tussen Doetinchem en Wesel) zich verhoudt tot het rijksbeleid. De wens om meer en goedkopere stroom uit Duitsland te importen is strijdig met het rijksbeleid om de productie van meer duurzame energie in Nederland (d.m.v. windmolens/-parken, het gebruik van zonnepanelen en het gebruik van biomassa) te vergroten. Het vergroten van de capaciteit om aldus goedkopere stroom uit Duitsland te halen levert op geen enkele wijze een bijdrage aan de rijksdoelstelling om het aandeel duurzame energie in de nabije toekomst te vergroten.

¹³ Plantoelichting, p. 88.

¹⁴ AbRS 29 februari 2012, zaaknr. 201002029/1/T 1/R2, ECLI:NL:RVS:2012:BV7286, M en R 2012/110.

¹⁵ Plantoelichting, p. 16.

In de plantoelichting wordt verder het volgende opgemerkt:

*"Momenteel doet zich het verschijnsel voor dat de elektriciteitsprijzen voor grootverbruik in Duitsland lager zijn dan in Nederland. Dit is toe te schrijven aan het feit dat op sommige dagen het aanbod van duurzaam opgewekte energie in Duitsland in combinatie met fossiel opgewekt vermogen groter is dan de binnenlandse vraag. De beperkte transportcapaciteit tussen Nederland en Duitsland heeft tot gevolg dat Nederland beperkt van deze lage Duitse elektriciteitsprijzen kan profiteren. De extra capaciteit die DW380 internationaal zal toevoegen draagt bij aan het reduceren van deze huidige beperkingen."*¹⁶

Cliënten stellen vast dat niet aannemelijk is gemaakt dat de prijsverschillen ook in de toekomst onveranderd blijven. Een onderbouwde prognose voor de te verwachten prijsontwikkeling ontbreekt.

Uit de plantoelichting blijkt verder dat het kabinet de komende 10 jaar fors gaat inzetten op het vergroten van de energieproductie met duurzame energiebronnen (water, wind en zon).¹⁷ Gevolg hiervan zal zijn, zo blijkt uit de plantoelichting, dat een overschot aan windenergie zal ontstaan. Het vergroten van de interconnectiecapaciteit heeft (mede) tot doel om het overschot aan windenergie af te voeren. Een deugdelijke onderbouwing voor dit standpunt ontbreekt. Het afvoeren naar Duitsland zal niet mogelijk zijn omdat, zoals uit de plantoelichting blijkt, er in Duitsland al een overschot aan met duurzame energiebronnen geproduceerde energie is. Afvoeren naar andere Europese landen zal ook niet gaan omdat ook die landen vol inzetten op het vergroten van hun aandeel duurzaam opgewekte energie.

In de plantoelichting wordt opgemerkt dat het de verwachting is dat de binnenlandse vraag naar elektriciteit ook in de toekomst een structureel stijgend verloop zal laten zien.¹⁸ Deze stelling is niet onderbouwd. Evenmin zijn prognoses voor het toekomstige energieverbruik in Duitsland overgelegd. Verder stellen cliënten vast dat concrete import- en exportcijfers niet zijn overgelegd.

Verder wijzen cliënten op het volgende.

Artikel 3.1.6 lid 2 van het Besluit ruimtelijke ordening (hierna: 'het Bro') bevat een regeling inzake de ladder voor duurzame verstedelijking. Dit artikel luidt als volgt:

"2. De toelichting bij een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, voldoet aan de volgende voorwaarden:
a. er wordt beschreven dat de voorgenomen stedelijke ontwikkeling voorziet in een actuele regionale behoefte;

¹⁶ Plantoelichting, p. 16.

¹⁷ Plantoelichting, p. 16.

¹⁸ Plantoelichting, p. 16, 40.

- b. indien uit de beschrijving, bedoeld in onderdeel a, blijkt dat sprake is van een actuele regionale behoefte, wordt beschreven in hoeverre in die behoefte binnen het bestaand stedelijk gebied van de betreffende regio kan worden voorzien door benutting van beschikbare gronden door herstructurering, transformatie of anderszins, en;*
- c. indien uit de beschrijving, bedoeld in onderdeel b, blijkt dat de stedelijke ontwikkeling niet binnen het bestaand stedelijk gebied van de betreffende regio kan plaatsvinden, wordt beschreven in hoeverre wordt voorzien in die behoefte op locaties die, gebruikmakend van verschillende middelen van vervoer, passend ontsloten zijn of als zodanig worden ontwikkeld.”.*

Ingevolge artikel 1.1.1 lid 2 van het Bro wordt een rijksinpassingsplan gelijkgesteld met een bestemmingsplan.

Cliënten stellen vast dat de met het rijksinpassingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen (ten onrechte) niet zijn getoetst aan de ladder voor duurzame verstedelijking.

Gelet op het voorgaande zijn nut en noodzaak van het project niet aangetoond.

2.4. MER en Natura 2000

2.4.1. Project ten onrechte 'opgeknipt'

Om gezamenlijk tot een geschikt principetracé te komen, hebben TenneT en RWE samen een Basis Effecten Studie (hierna: 'BES') uitgevoerd. De grensovergang die volgt uit het principetracé vormt het ruimtelijke uitgangspunt voor de verdere gescheiden trasering in beide landen en de aparte wettelijke procedures. Concreet betekent dit dat één project (de hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel) is opgesplitst in twee projecten. In de MER (en ook de plantoelichting)¹⁹ wordt het volgende opgemerkt:

“De aanleg, het gebruik en het beheer en onderhoud van een 380kV-hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en de Duitse grens is – in m.e.r.-terminologie uitgedrukt – de ‘voorgenomen activiteit’.”²⁰

Cliënten stellen vast dat de aanleg van het tracédeel op Nederlands grondgebied wordt aangemerkt als de voorgenomen activiteit. Met andere woorden, het MER neemt het tracédeel op Nederlands grondgebied als project tot uitgangspunt. Dit is onjuist. De voorgenomen activiteit betreft de aanleg van een hoogspanningsverbinding tussen Nederland (Doetinchem) en Duitsland (Wesel). Dit is het project dat in het MER beoordeeld had moeten worden. De te beoordelen alternatieven hadden dan ook betrekking moeten hebben op het gehele project (dus zowel het tracédeel op Nederlands grondgebied, als het tracédeel op Duits grondgebied). Alleen op die manier had een integrale beoordeling van de milieueffecten plaats kunnen vinden. Er is derhalve ten onrechte een afzonderlijk MER opgesteld voor het Nederlandse tracédeel en een afzonderlijk MER voor het Duitse tracédeel. Naar het oordeel van cliënten is deze handelwijze in strijd met de Europees en internationaal recht, in het bijzonder (artikel 7 van) de

¹⁹ Plantoelichting, p. 78.

²⁰ MER, p. 15.

SMB-richtlijn (Richtlijn 2001/42/EG), (artikel 4 en 7 van de) de m.e.r.-richtlijn (Richtlijn 2011/92/EU), het Espoo-verdrag (Richtlijn 97/11/EG van de Raad van 3 maart 1997) en het VN ECE-protocol bij het Espoo-verdrag inzake strategische milieubeoordeling van 21 mei 2003 (SEA Protocol). De hiervoor genoemde richtlijnen en het Espoo-verdrag (naast Nederland is ook de EU partij bij dit verdrag) brengen met zich mee dat voor het project één integraal MER opgesteld had moeten worden waarin inzicht wordt gegeven in alle (tevens grensoverschrijdende) effecten van het project. Deze integrale en grensoverschrijdende inzichten zijn ten onrechte niet verschaft. De enkele omstandigheid dat 'afstemming' heeft plaatsgevonden met de Duitse autoriteiten over het tracé is volstrekt onvoldoende. Immers, het gaat erom dat de milieueffecten van het gehele project in totaliteit worden beoordeeld. Gelet op de aangebrachte scheiding tussen het Nederlandse en Duitse deel, kan deze beoordeling niet gemaakt worden. Volledigheidshalve merken cliënten op voorhand op dat niet volstaan kan worden met een verwijzing naar artikel 7.38a e.v. van de Wet milieubeheer. Naar het oordeel van cliënten heeft in de Nederlandse wetgeving geen correcte implementatie plaatsgevonden van de verplichtingen die volgen uit de hiervoor genoemde richtlijnen en het Espoo-verdrag.

Het Hof van Justitie heeft reeds eerder vastgesteld dat de m.e.r.-richtlijn (aan de SMB-richtlijn liggen dezelfde uitgangspunten ten grondslag) een ruime werkingssfeer en een breed doel heeft.²¹ De m.e.r.-richtlijn beoogt een algehele beoordeling van de effecten van een project op het milieu, los van de vraag of het een project betreft met een grensoverschrijdend effect.²² Landsgrenzen mogen niet in de weg staan aan een integrale afweging van de milieueffecten.²³ Cliënten wijzen hierbij op de conclusie van de A-G van 25 juni 2009 (Hof van Justitie, Conclusie A-G Ruiz-Jarabo Colomer, C-205/08). De A-G maakt in zijn conclusie in niet mis te verstane bewoordingen korte metten met de gedachte dat grensoverschrijdende projecten niet integraal beoordeeld hoeven te worden. Cliënten wijzen op enkele passages uit deze conclusie:

"Het antwoord op de prejudiciële vraag moet eenduidig en overtuigend zijn. De Umweltsenat vraagt in wezen of bij een grensoverschrijdend project waarop richtlijn 85/337 van toepassing is, slechts de lengte van het in elke lidstaat gelegen deel van het project dan wel die van het project in zijn geheel in aanmerking moet worden genomen. De door het Hof te nemen beslissing heeft belangrijke praktische consequenties, want indien het voor de eerste mogelijkheid kiest zal de MEB, die meerdere landen omvat, gesplitst per land moeten worden uitgevoerd, als betrof het verschillende projecten. Bij een keuze voor de tweede moet de milieueffectbeoordeling voor het project als geheel worden uitgevoerd, ongeacht landsgrenzen, en een verplichting tot samenwerking tussen nationale instanties met zich brengen.

(...)

70. *In de derde en laatste plaats moet worden gewaakt voor uitleggingen die andere bepalingen van richtlijn 85/337 van hun zin ontdoen. Overeenkomstig dit beginsel belemmert een sektarische en eng territoriaal bepaalde uitleg de effectiviteit van bijlage IV. Zoals in punt 66 van deze conclusie reeds is vermeld, geeft de bijlage een overzicht van de informatie die de projectontwikkelaar moet verstrekken. Het betreft onder meer gegevens over „de fysieke kenmerken van het gehele project”, een prognose van „de aard en hoeveelheid van de verwachte*

²¹ Hof van Justitie 24 oktober 1996, C-72/95, p. 31 en 39.

²² Hof van Justitie 25 juli 2008, C-142/07, p. 39.

²³ Hof van Justitie 10 december 2009, C-205/08.

residuen en emissies ten gevolge van het functioneren van het voorgenomen project" en een beschrijving van „de waarschijnlijk belangrijke milieueffecten" van het project. Aan deze verplichting zal niet kunnen worden voldaan wanneer alleen de op het grondgebied van de lidstaat die het initiatief tot de MEB neemt gelegen gedeelten van het project in aanmerking worden genomen. De „fysische kenmerken van het gehele project" zijn alleen vast te stellen door het volledige project te beoordelen en niet alleen het nationale gedeelte.

(...)

De toezichtverplichting van richtlijn 85/337 moet kortom waterdicht zijn, en de verschillende bureaucratische stadia van een project mogen geen afbreuk doen aan de verwezenlijking van de doelstellingen van de richtlijn.

(...)

76. De besproken arresten laten zien dat het Hof wil voorkomen dat de opsplitsing van een project de verplichting om een MEB uit te voeren doorkruist. Door de projecten in hun geheel te beoordelen, geeft het aan dat het milieueffect een verschijnsel is dat geen lengtes, productieniveaus of opslagcapaciteiten kent.

(...)

80. In een Europa zonder belemmeringen voor het vrij verkeer van personen, goederen, diensten en kapitaal, zou het tegen elke rede indruisen om deze borstweringen weer op te trekken voor een verschijnsel dat zich door zijn aard niets aan landen of continenten gelegen laat liggen: milieuvervuiling. Wanneer het communautaire milieubeleid derhalve mede is gericht op de bestrijding van vervuiling door verschillende staten, in het besef dat deze strijd niet vanuit één enkele plaats geleverd wordt, zou het een ongenijmdheid zijn om MEB-plichtige projecten op te delen naargelang het grondgebied waarop zij zijn gelegen.

(...)

83. Ik ben derhalve van oordeel dat een landsgrens geen beperking voor de definitie van „project" in de zin van richtlijn 85/337 inhoudt." (onderstreping mijnerzijds, TL).²⁴

In het MER (en de overige aan het inpassingsplan ten grondslag gelegde onderzoeken) had dan ook de hele hoogspanningsverbinding beoordeeld moeten worden. Het is van groot belang dat de effecten in Duitsland en Nederland eenduidig in beeld worden gebracht. Daarnaast is het van belang dat beide landen dezelfde onderzoeksmethodieken hanteren om de effecten te beoordelen. De Commissie m.e.r. heeft hier ook op gewezen:

„Speciale aandacht verdient hier het grensoverschrijdende effect op Natura 2000-gebieden. Behalve de Gelderse Poort en de IJsseluitwaarden zijn er effecten mogelijk op de Duitse Natura 2000-gebieden Unterer Niederrhein en Hetter-Millinger Bruch. In de reeds uitgevoerde eerste screening bleek al een methodisch verschil tussen het vaststellen van effecten in Duitsland en Nederland. Behalve de verschillen in inventarisatiemethoden bleken er ook verschillen in het vaststellen van significantiegrenzen en de betekenis van de instandhoudingsdoelstellingen daarin. Het is van belang dat de effecten eenduidig in beeld worden gebracht en de methodieken zodanig worden afgestemd dat de uitkomsten van het effectonderzoek aan beide zijden van de grens inhoudelijk acceptabel en juridisch houdbaar zijn." (onderstreping mijnerzijds, TL).²⁵

²⁴ Hof van Justitie, Conclusie A-G Ruiz-Jarabo Colomer, C-205/08.

²⁵ Commissie m.e.r., 380 kV Verbinding Doetinchem-Duitse grens, Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport, 18 november 2009, rapportnummer 2323-33, p. 8.

pagina 17

Het gevolg van bovenstaande vaststelling is dat ook de alternatievenafweging, nu deze beperkt is gebleven tot het Nederlands grondgebied, onvolledig is. Gelet hierop zijn het ontwerp-inpassingsplan en het MER in strijd met artikel 7.7 lid 1 aanhef en onder b van de Wet milieubeheer. Ter aanvulling hierop merken cliënten nog het volgende op.

In het MER wordt het volgende opgemerkt:

*"Zoals in hoofdstuk 3 is beschreven, is het grenspunt nabij Voorst het vertrekpunt voor de ontwikkeling van tracéalternatieven voor het Nederlandse deel van DW380."*²⁶

Uit de hiervoor geciteerde passage blijkt klip en klaar dat de onderzochte tracéalternatieven zijn beperkt tot de grensovergang met Voorst. Door strikt vast te houden aan deze grensovergang zijn niet alle mogelijke alternatieven beoordeeld.

De Commissie m.e.r. heeft er reeds in haar advies voor de richtlijnen voor het milieueffectrapport op gewezen dat het opnemen van een grenspunt (Voorst) tot gevolg zou hebben dat andere oplossingsrichtingen (c.q. alternatieven) buiten beschouwing zouden blijven. Ik citeer:

"De startnotitie geeft als doelstelling voor het project 'het realiseren van bovengrondse 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel...'. Specifiek voor het MER is de doelstelling '...een 380 kV verbinding tussen het transformator- en schakelstation Doetinchem in Langerak (gemeente Bronkhorst) en het grenspunt nabij Voorst in de gemeente Oude IJsselstreek'. Het grenspunt dat in deze laatste doelstelling is opgenomen komt voort uit de Basis Effecten Studie (BES). Deze studie maakt onderdeel uit van de startnotitie en is uitgevoerd om een principetracé te bepalen (zie ook §3.1 van dit advies). Echter, door het opnemen van de grensovergang in de doelstelling voor het tracé over Nederlands grondgebied bestaat het risico dat andere reële oplossingsrichtingen buiten beschouwing worden gelaten. Daarnaast heeft er nog geen ruimtelijke besluitvorming plaatsgevonden." (onderstreping mijnerzijds, TL).²⁷

Voor zover de gedachte mocht postvatten dat artikel 7 van de m.e.r.-richtlijn en artikel 7 van de SMB-richtlijn uitsluitend verplichten tot interstatelijke samenwerking bij de totstandkoming van de MER en geen verplichting bevatten om één MER op te stellen, merken cliënten op voorhand op dat deze stelling geen stand kan houden. Cliënten wijzen hierbij op het arrest van het Hof van Justitie van 10 december 2009. Het Hof overweegt het volgende:

"45 Met zijn vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen, of de artikelen 2, lid 1, en 4, lid 1, van richtlijn 85/337 aldus moeten worden uitgelegd dat de bevoegde overheidsinstanties van een lidstaat een milieueffectbeoordeling moeten uitvoeren van een in punt 20 van bijlage I bij deze richtlijn genoemd project, zoals de aanleg van bovengrondse hoogspanningsleidingen van 220 kV of meer en langer dan 15 km, ook indien het project

²⁶ MER, p. 98.

²⁷ Commissie m.e.r., 380 kV Verbinding Doetinchem-Duitse grens, Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport, 18 november 2009, rapportnummer 2323-33, p. 2.

pagina 78

grensoverschrijdend is en slechts een gedeelte ervan met een lengte van minder dan 15 km is gelegen op het grondgebied van die lidstaat.

(...)

54 Hieruit volgt dat in bijlage I bij richtlijn 85/337 genoemde projecten die zich over het grondgebied van meerdere lidstaten uitstrekken, niet kunnen worden uitgezonderd van de toepassing van deze richtlijn om de enkele reden dat zij geen uitdrukkelijke bepaling bevat die op deze projecten betrekking heeft.

55 Een dergelijke uitzondering zou ernstig afbreuk doen aan de doelstelling van richtlijn 85/337. De nuttige werking ervan zou namelijk ernstig in het gedrang komen indien de bevoegde autoriteiten van een lidstaat bij de beslissing of van een project een milieueffectbeoordeling moet worden gemaakt, het deel dat in de andere lidstaat moet worden uitgevoerd konden negeren (zie naar analogie arrest van 16 september 2004, Commissie/Spanje, C-227/01, Jurispr. blz. I-8253, punt 53).

56 Zoals de advocaat-generaal heeft opgemerkt in punt 81 van zijn conclusie, wordt deze vaststelling versterkt door artikel 7 van richtlijn 85/337, dat voorziet in samenwerking tussen lidstaten indien een project aanzienlijke milieueffecten kan hebben in een andere lidstaat." (onderstreping mijnerzijds, TL).²⁸

Gelet op het voorgaande concluderen cliënten dat ten onrechte is afgezien van het opstellen van één MER. Cliënten gaan er van uit dat alsnog één MER wordt opgesteld. Cliënten gaan er van uit dat in dat geval het gehele MER in de Nederlandse taal wordt gesteld (artikel 2:6 lid 1 Awb).

2.4.2. Niet gelijktijdige terinzagelegging

Gelet op het feit dat de hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel als één project moet worden aangemerkt, had het ontwerp-inpassingsplan gelijktijdig met het MER voor het Duitse tracédeel ter inzage gelegd moeten worden. Door reeds nu het ontwerp-inpassingsplan en het MER (voor het Nederlandse tracédeel) ter inzage te leggen, wordt gehandeld in strijd met artikel 7.10 van de Wet milieubeheer. Er is geen inzicht verschaft in de totale (milieu)effecten van het project. Cliënten worden door deze handelwijze in hun belangen geschaad.

2.4.3. Ten onrechte niet uitgegaan van maximale mogelijkheden inpassingsplan

Zoals hiervoor reeds is opgemerkt, zijn in het inpassingsplan de mastposities en de veldlengte niet juridisch bindend vastgelegd.²⁹ Dit betekent dat de planregels geen beperkingen stellen aan het aantal masten en de daartussen aan te houden afstanden. Gelet hierop zijn het aantal, de exacte locaties, de hoogte van die masten en de daartussen aan te houden afstanden niet duidelijk. Nog afgezien van het feit dat de beoordeling van de effecten door wordt geschoven naar het moment waarop een uitvoeringsbesluit wordt genomen, is een ander gevolg dat het bestemmingsplan verschillende uitvoeringsvarianten van het project mogelijk maakt (vgl. AbRS

²⁸ Hof van Justitie 10 december 2009, C-205/08.

²⁹ Plantoelichting, p. 88; MER, p. 151.

7 december 2011, zaaknr. 200909551/1/R, r.o. 2.10.5). De milieueffecten, waaronder de effecten voor diersoorten,³⁰ van deze uitvoeringsvarianten zijn niet beoordeeld. In het MER en de aan het inpassingsplan ten grondslag gelegde onderzoeken is bij de effectbeoordeling derhalve ten onrechte niet uitgegaan van de maximale planologische mogelijkheden van het inpassingsplan.³¹

De wens om bij de projectie van de mastposities flexibiliteit te behouden, is ingegeven vanuit verschillende belangen. Van geval tot geval zal er een afweging worden gemaakt. Cliënten wijzen op onderstaande passage uit de plantoelichting:

"Bij het daadwerkelijk projecteren van concrete mastposities zal er steeds sprake zijn van een afweging tussen de veldlengte en de masthoogte (een grotere veldlengte betekent minder maar hogere masten en omgekeerd), ten einde tussen deze twee variabelen een optimum te bereiken. De volgende overwegingen spelen daarbij een rol:

- *Belemmeringen voor het grondgebruik. Door zo min mogelijk masten te plaatsen kan worden bereikt dat er zo weinig mogelijk belemmeringen zijn voor het grondgebruik.*
- *Landschappelijke overwegingen. Dit is een gecompliceerde afweging. Aan de ene kant zullen hogere masten over het algemeen in een groter gebied zichtbaar zijn. Aan de andere kant betekent meer (maar lagere) masten in het landschap dat men ze vaker tegenkomt. Daarbij wordt in overweging genomen dat de hoogte van een mast, zonder referentie in de directe omgeving van de mast, niet tot nauwelijks is in te schatten. Bovendien worden smalle, hoge objecten in het landschap (kerktorens, flatgebouwen en dus ook hoogspanningsmasten) op een afstand van meer dan circa 1.500 m (afhankelijk van het weer) opgenomen in het geheel van de horizon. De hoogte speelt dan dus nog minder een rol.*
- *Muureffect. Bij hoogspanningsmasten die in een rechte lijn staan (dat heeft de voorkeur vanuit landschappelijke optiek) kan een muureffect optreden. Dat wil zeggen dat als men langs de lijn kijkt de masten perspectivisch een visuele muur gaan vormen (bij bipole wintrackmasten is dat sneller het geval dan bij de vakwerkmasten). Bij een korte veldlengte en daardoor meer masten per rechtstand ontstaat een grotere kans op dit muureffect.*
- *Kostenoverwegingen. Meer masten impliceren hogere kosten."*³²

Cliënten stellen vast dat het milieubelang kennelijk geen enkele rol speelt in de hierboven genoemde afweging. Dit gegeven onderstreept de noodzaak om het aantal masten, de specifieke locatie daarvan en de veldlengtes juridisch bindend in de planregels vast te leggen.

2.4.4. Passende beoordeling

Mede gelet op het feit dat de exacte mastposities en veldlengte niet bekend zijn, is ten onrechte geconcludeerd dat significant negatieve effecten zijn uit te sluiten en mitsdien geen passende beoordeling ex artikel 19j van de Natuurbeschermingswet is vereist.

³⁰ MER, p. 243: "De effecten op beschermde soorten (Flora- en faunawet) is niet op het detailniveau van masten onderzocht, omdat mastlocaties voor alle tracéalternatieven niet bekend zijn. Er is daarom alleen op tracéniveau naar potentiële effecten op beschermde soorten gekeken. Bij planvaststelling is het niet relevant om de precieze mastlocaties bekend te hebben."

³¹ AbRS 5 december 2012, BR 2013, 55 en AbRS 5 maart 2014, zaaknr. 201302029/1/R1.

³² Plantoelichting, p. 88.

Mede gelet op het feit dat de gehele hoogspanningsverbinding (dus zowel het Nederlandse als Duitse tracédeel) significant negatieve invloed kan hebben op de beschermde natuurwaarden in Duitsland, had een passende beoordeling plaats moeten vinden. Immers, het Duitse tracédeel kan niet los worden gezien van het Nederlandse tracédeel.

2.4.5. Draadmarkeringen

In de plantoelichting en het MER wordt opgemerkt dat draadmarkeringen zullen worden aangebracht teneinde het aantal aanvarings-slachtoffers te beperken. Cliënten stellen vast dat geen wetenschappelijke onderzoeken zijn overgelegd waarin de preventieve werking van draadmarkeringen is aangetoond. Cliënten zijn derhalve niet overtuigd van de werking van de draadmarkeringen. Verder wijzen cliënten erop dat niet juridisch is geborgd welke draadmarkering (soort en type) op welke plaats moet worden aangebracht. In artikel 11.2 van de planregels is uitsluitend bepaald dat varkenskrullen moeten worden gerealiseerd. Verder stellen cliënten vast dat het realiseren van varkenskrullen (en/of overige draadmarkeringen) niet verplicht zijn gesteld voor de tijdelijke hoogspanningslijnen.

Verder merken cliënten op dat de draadmarkering kennelijk noodzakelijk is om significant negatieve effecten op vogelsoorten en vleermuizen te voorkomen. Dit betekent dat er sprake is van een mitigerende maatregel. Gelet hierop had een passende beoordeling opgesteld moeten worden.

2.4.6. Natuurbeschermingswetvergunning

Gelet op het hetgeen hiervoor in paragraaf 2.4.4. 2.4.5. is opgemerkt, is ten onrechte geen natuurbeschermingswetvergunning aangevraagd.

2.4.7. Aanwijzingsbesluit Rijntakken

In de plantoelichting³³ en de aan het inpassingsplan ten grondslag gelegde rapporten (waaronder het MER)³⁴ wordt getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen zoals opgenomen in de ontwerp-aanwijzingsbesluiten Gelderse Poort en Uiterwaarden IJssel. Inmiddels zijn de ontwerp-aanwijzingsbesluiten vervallen en opgegaan in het aanwijzingsbesluit Rijntakken.³⁵ Een toetsing aan het aanwijzingsbesluit Rijntakken heeft niet plaatsgevonden, omdat, zo wordt in de plantoelichting en het MER gesteld, de toetsing aan de ontwerp-aanwijzingsbesluiten Gelderse Poort en Uiterwaarden IJssel een worst-case-toetsing betreft. Cliënten zijn niet overtuigd van de juistheid van deze redenering.

De wetssystematiek brengt met zich mee dat de gevolgen van de met het inpassingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen getoetst worden aan de geldende instandhoudingsdoelen. Met de inwerkingtreding van het aanwijzingsbesluit Rijntakken zijn de ontwerp-aanwijzingsbesluiten vervallen. Om die reden kan het inpassingsplan noch het MER

³³ Plantoelichting, p. 132 en 135.

³⁴ MER, p. 87.

³⁵ Staatscourant 29 april 2014, nr. 12056.

(uitsluitend) aan de ontwerp-aanwijzingsbesluiten worden getoetst. Gelet op de rechtszekerheid had getoetst moeten worden aan het aanwijzingsbesluit Rijntakken en de daarin vastgelegde instandhoudingsdoelen. In dit kader merken cliënten op dat er mogelijk verschillen zijn tussen de ontwerp-aanwijzingsbesluiten en het aanwijzingsbesluit.

De stelling dat toetsing aan de ontwerp-aanwijzingsbesluiten een "worst-case-toetsing" betreft, wordt niet onderbouwd met een vergelijking tussen de instandhoudingsdoelen van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten en de instandhoudingsdoelen van het definitieve aanwijzingsbesluit.

2.5. Alternatieven

2.5.1. Inleiding

De in de plantoelichting en het MER opgenomen alternatievenafweging is onvolledig en gebrekkig.

2.5.2. Opplussen en/of uitbreiden bestaande verbindingen

Cliënten stellen vast dat er in de bestaande situatie reeds drie 380 kV-verbindingen zijn tussen Nederland en Duitsland. Het betreft de volgende verbindingen:

- Meeden (NL) – Diele (Dld);
- Hengelo (NL – Gronau (Dld);
- Maasbracht (NL) – Selfkant (Dld).

In de plantoelichting en het MER wordt opgemerkt dat met het verzwaren van de bestaande verbindingen niet voldoende extra interconnectiecapaciteit gerealiseerd kan worden. Cliënten betwisten dit niet nader onderbouwde standpunt.

In de Startnotitie (verschenen op 10 september 2009) is aangegeven dat de hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel, uitgaande van een studie van TenneT en RWE die in 2006 is uitgevoerd, leidt tot een verhoging van de interconnectiecapaciteit met 1000-2000 MW. In een later stadium is door TenneT en Amprion een nieuwe studie uitgevoerd. Uit deze studie blijkt dat wanneer de hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel wordt uitgevoerd met geleiders met een hogere capaciteit (4 kA) in plaats van de geleiders, waarvan in de studie van 2006 was uitgegaan (2,7 kA), de transportcapaciteit extra verhoogd kan worden met 1000 MW. Deze studie (Joint Investigation) is als Achtergrondrapport 4 aan het ontwerp-inpassingsplan gehecht. In totaal zou de hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel met de geleiders van 4 kA een verhoging van de transportcapaciteit tussen Nederland en Duitsland van 2000-3000 MW kunnen realiseren. Uit de hierboven genoemde studie van TenneT en Amprion blijkt eveneens dat wanneer de andere connectoren tussen Nederland en Duitsland met geleiders van 4 kA worden uitgevoerd, een extra verhoging van de transportcapaciteit tussen Nederland en Duitsland bereikt kan worden van 3000 MW (Maasbracht-Rommerskirchen/Sierdorf 2000 MW / Doetinchem-Hengelo-Gronau 1000 MW). Bovendien bestaat de mogelijkheid om de interconnector Meeden-Diele uit te breiden met 500 MW extra transportcapaciteit. Gelet op het voorgaande kan naar het oordeel van cliënten met

pagina 22

het verzwaren van de bestaande verbindingen tussen Nederland en Duitsland de transportcapaciteit met 3000 MW verhoogd worden. Dit alternatief is niet onderzocht noch als alternatief meegenomen in de MER.

Uit de plantoelichting noch de aan het inpassingsplan ten grondslag gelegde onderzoeken blijkt waarom deze bestaande verbindingen niet geschikt (te maken) zijn voor het vergroten van de capaciteit. Voor zover al aangenomen moet worden dat aanpassingen aan het bestaande net niet mogelijk zijn, merken cliënten op dat niet onderzocht is of de aanleg van de nieuwe verbinding niet op de reeds bestaande tracés gerealiseerd kan worden. In dit kader wijzen cliënten erop dat op die tracés reeds een aantasting van het landschap en natuurwaarden heeft plaatsgevonden.

In het MER wordt opgemerkt dat de aanleg van extra interconnectiecapaciteit onder meer noodzakelijk is om de export en import van energie te faciliteren. Als er geen maatregelen worden genomen dan zullen er momenten komen dat windenergie "weggegooid" moet worden omdat deze niet afgevoerd kan worden, aldus het MER. Maatregelen om dit te voorkomen zijn onder meer de flexibilisering van het conventionele productiepark, het oprichten van opslagsystemen en internationale handel.³⁶ Volgens onderzoek van de Universiteit Twente is opslag van elektrische energie en smart grids de meest kosteneffectieve en onontkoombare oplossing voor het probleem van de toename van fluctuaties van duurzame energie in plaats van miljardeninvesteringen in uitbreiding van het (internationale) elektriciteitsnetwerk. In het MER wordt echter geen aandacht besteed aan de invloed van opslagsystemen en smart grids op de noodzaak en mate van verhoging van de internationale interconnectiecapaciteit.

2.5.3. *Ondergrondse gelijkstroomverbinding als volwaardig alternatief*

Een (ondergrondse) gelijkstroomverbinding heeft alleen maar zin als deze over de gehele afstand tussen Doetinchem en Wesel wordt aangelegd. Alleen dan is het een reëel alternatief, dat wat betreft de impact op het milieu volgens de SMB-richtlijn en m.e.r.-richtlijn onderzocht dient te worden. In dit kader wijzen cliënten erop dat de verbinding Doetinchem-Wesel als één geheel aangemerkt moet worden (zie ook de Startnotitie m.e.r.) en voor de milieueffecten mitsdien als één project beoordeeld dient te worden.

2.6. Barro

Het ontwerp-inpassingsplan is niet getoetst aan het Barro. In de plantoelichting wordt opgemerkt dat het Barro betrekking heeft op bestaande hoogspanningsverbindingen met een spanning van tenminste 220 kV. Het Barro ziet niet op nieuwe hoogspanningsverbindingen, aldus de plantoelichting.³⁷ Cliënten betwisten dat.

Artikel 2.8.1 van het Barro luidt als volgt:

"In deze afdeling en de daarop berustende bepalingen wordt verstaan onder:

³⁶ MER, p. 31.

³⁷ Plantoelichting, p. 41.

grootschalige elektriciteitsopwekking: elektriciteitsproductie met een of meer elektriciteitsproductie-installaties met een gezamenlijk vermogen van ten minste 500 MW en de daarmee verbonden werken en infrastructuur, uitgezonderd elektriciteitsproductie-installaties die elektriciteit opwekken door splijting of versmelting van atoomkernen en uitgezonderd elektriciteitsproductie-installaties die elektriciteit opwekken door middel van windenergie;

hoogspanningsnet: net met een spanning van ten minste 220 kV en de daarin aanwezige schakel- en transformatorstations en andere hulpmiddelen;

hoogspanningsverbinding: verbinding met een spanning van ten minste 220 kV en de daarmee verbonden schakel- en transformatorstations en andere hulpmiddelen."

Cliënten wijzen erop dat de wettekst van het Barro duidelijk is en geen onderscheid maakt tussen bestaande en/of nieuwe hoogspanningsnetten en/of hoogspanningsverbindingen. Er had derhalve wel degelijk getoetst moeten worden aan het Barro. Cliënten betwisten dat het inpassingsplan in overeenstemming is met het Barro.

2.7. EHS

In de plantoelichting wordt opgemerkt dat de met het inpassingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen geen gevolgen voor de EHS hebben. Cliënten betwisten dit.

Cliënten wijzen erop dat in de plantoelichting wordt erkend dat de specifieke locaties van de masten nog niet bekend zijn. Cliënten wijzen op onderstaande passage uit de plantoelichting:

"Zoals reeds in paragraaf 5.4 vermeld gelden bij de bouw van de nieuwe 380 kV-verbinding als uitgangspunt een masthoogte van circa 60 tot 80 meter en een veldlengte van 300 tot 450 meter. In dit inpassingsplan worden de mastposities niet vastgelegd. Dit om enige flexibiliteit te hebben bij het positioneren van de masten. Het vastleggen van de mastposities gebeurt in de omgevingsvergunningen ten behoeve van het bouwen van de masten. Slechts de posities van de hoekmasten zijn herleidbaar uit de knikken in het tracé. Bij het daadwerkelijk projecteren van concrete mastposities zal er steeds sprake zijn van een afwijking tussen de veldlengte en de masthoogte (een grotere veldlengte betekent minder maar hogere masten en omgekeerd), ten einde tussen deze twee variabelen een optimum te bereiken." (onderstreping mijnerzijds, TL).³⁸

Meer specifiek wordt ten aanzien van de EHS het volgende opgemerkt:

"Net als voor beschermde soorten zijn in het kader van EHS effecten niet op het niveau van mastlocaties maar op tracéniveau onderzocht. Daarom zijn effecten niet volledig op het detailniveau van wezenlijke kenmerken bepaald, maar op niveau van permanente effecten op hoge EHS-structuren (die mede de wezenlijke kenmerken vormen). Permanente effecten zullen met name plaats vinden in bosgebieden, omdat hoge houtopstanden op de tracés verwijderd moeten worden. Wezenlijke kenmerken en waarden die uit laagblijvende vegetatie of andere

³⁸ Plantoelichting, p. 88.

structuren dan bosgebied bestaan zullen alleen te maken hebben met mastlocaties (de lijnen gaan daar overheen). Die mastlocaties zijn niet bekend voor de alternatieven.”³⁹

Gelet op de hiervoor geciteerde passages kan niet geconcludeerd worden dat het project geen gevolgen heeft voor de EHS. Een adequate beoordeling van de effecten op EHS kan uitsluitend plaatsvinden indien de exacte locatie van de masten en de veldlengtes bekend zijn. Cliënten merken hierbij nog op dat tijdens de aanlegfase ingrijpende (voorbereidende) werkzaamheden plaats zullen vinden. De gevolgen hiervan moeten reeds bij de voorbereiding van het inpassingsplan op detailniveau worden beoordeeld. Gelet op het voorgaande concluderen cliënten dat de gehanteerde toetsingsmethode in strijd is met de wetssystematiek.

De stelling dat de nieuwe masten (voor zover het de EHS-gronden betreft) in de plaats komen van de te amoveren masten voor de 150 kV-verbinding,⁴⁰ kan geen rechtvaardiging zijn om af te zien van een toetsing aan het bepaalde in de provinciale ruimtelijke verordening en artikel 2.10.5 van het Barro. Zoals uit de plantoelichting blijkt zijn de masten naar aard en omvang afwijkend van de bestaande masten.

2.8. Provinciale verordening

2.8.1. Nieuwe provinciale verordening

In de plantoelichting wordt opgemerkt dat rekening is gehouden met de nieuwe Omgevingsverordening Gelderland. Cliënten stellen vast dat de Omgevingsverordening Gelderland op 24 september 2014 is vastgesteld door provinciale staten. Het ontwerp-inpassingsplan is daags na de vaststelling door provinciale staten van de Omgevingsverordening, ter inzage gelegd. Cliënten sluiten niet uit dat de Omgevingsverordening gewijzigd is vastgesteld ten opzichte van de conceptversie waaraan het ontwerp-inpassingsplan is getoetst. Het ontwerp-inpassingsplan moet alsnog getoetst worden aan de door provinciale staten vastgestelde omgevingsverordening.

2.8.2. Groene Ontwikkelingszone

In de plantoelichting wordt opgemerkt dat de masten die binnen de Groene Ontwikkelingszone worden geplaatst, geen nieuwe grootschalige ontwikkeling betreffen en daarnaast niet leiden tot een significante aantasting van de kernkwaliteiten van de gebieden. Cliënten betwisten deze stelling. Zij wijzen erop dat, zoals in de plantoelichting wordt erkend, de specifieke locaties van de masten nog niet bekend zijn. Gelet hierop kan niet geconcludeerd worden dat het project geen gevolgen kan hebben voor de Groene Ontwikkelingszone. De stelling dat de nieuwe masten in de plaats komen van de te amoveren masten voor de 150 kV-verbinding,⁴¹ kan geen rechtvaardiging zijn om af te zien van een toetsing aan het bepaalde in de provinciale ruimtelijke verordening. Zoals uit de plantoelichting blijkt, zijn de masten naar aard en omvang verschillend van de bestaande masten.

³⁹ MER, p. 243.

⁴⁰ Plantoelichting, p. 143.

⁴¹ Plantoelichting, p. 143.

2.9. Voorwaardelijke verplichting

Mede gelet op de aanzienlijke impact die het project op natuur, landschap en het woon- en leefklimaat van cliënten kan hebben, dient naar het oordeel van cliënten in de planregels een voorwaardelijke verplichting opgenomen te worden waarin wordt bepaald dat geen aanvang gemaakt mag worden met de realisatie van de hoogspanningsverbinding zolang de voor de inpassing op Duits grondgebied vereiste ruimtelijke besluiten nog niet onherroepelijk zijn.

2.10. Tijdelijke lijnen

Artikel 9.4.1 van de planregels heeft betrekking op de tijdelijke lijnen en luidt als volgt:

"De tijdelijke hoogspanningsverbinding mag slechts korter dan 1 jaar in werking zijn. Een gebruik van de gronden ten behoeve van een tijdelijke hoogspanningsverbinding gedurende een langere periode dan 1 jaar wordt als strijdig met deze bestemming gerekend."

Artikel 9.8 van de planregels bepaalt dat de in artikel 9.4.1 van de planregels vastgelegde tijdelijke bestemming slechts vijf jaar geldig is. Uit artikel 9.8 van de planregels blijkt niet hoe de vijfjaarstermijn bepaald dient te worden. Is dat na inwerkingtreding van het inpassingsplan of is dat na het onherroepelijk worden van het inpassingsplan? De planregels laten dit in het midden. Daarnaast wijzen cliënten erop dat artikel 9.4.1 van de planregels zich niet verzet tegen herhaalde toepassing, mits het gebruik telkens niet langer dan één jaar plaatsvindt.

2.11. Planschade analyse

Cliënten stellen vast dat er geen planschaderisicoanalyse is gemaakt. Gelet op de aard en omvang van de met het inpassingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen, had dat echter wel moeten.

2.12. Geluid

Cliënten stellen vast dat geen onderzoek heeft plaatsgevonden naar de in de referentiesituatie optredende geluidsniveaus. Deze beoordeling moet alsnog plaatsvinden.

Verder merken cliënten nog het volgende op.

In de plantoelichting wordt het volgende opgemerkt:

"De heilwerkzaamheden zullen nooit langer duren dan 5 dagen per mastlocatie. Op basis van de Circulaire Bouwlawaai geldt er voor een dergelijke situatie een geluidsbelasting van maximaal 80 dB(A). De 80 dB(A) contour bevindt zich op circa 35 meter van de heillocatie. Aangezien de mastlocaties niet in het inpassingsplan worden vastgelegd, zijn ook de heillocaties niet bekend. In het worst-case-scenario bevinden zich binnen de 80 dB(A) contour een veertigtal woningen. De overige bouwwerkzaamheden ter plaatse van een mastlocatie vinden binnen maximaal 50 dagen plaats. Op grond daarvan geldt een maximale geluidsbelasting van 65 dB(A). De 65 dB(A)

pagina 26

contour bevindt zich op circa 40 meter van de mastlocatie. In het worst-case-scenario bevinden zich binnen deze contour een veertigtal woningen.”⁴²

Gelet op het feit dat de mastlocaties niet bekend zijn, is de in de plantoelichting opgenomen beoordeling van de geluidhinder onvoldoende.

Uit de plantoelichting blijkt dat aanzienlijke geluidsniveaus kunnen optreden. Cliënten hebben niet kunnen achterhalen op grond waarvan deze geluidsniveaus acceptabel worden geacht.

2.13. Trillingen

Gelet op het feit dat de mastlocaties niet bekend zijn, is de in de plantoelichting opgenomen beoordeling van trillingshinder onvoldoende.

2.14. Antennes

Uit de plantoelichting blijkt klip en klaar dat TenneT mobile operators de mogelijkheid wil bieden om de nieuwe Wintrackmasten als opstelpunt voor antennes te gebruiken.⁴³ Naar het oordeel van cliënten had in het MER en de verschillende aan het inpassingsplan ten grondslag liggende onderzoeken met dit gegeven rekening moeten worden gehouden.

2.15. Flora- en faunawet

2.15.1. Algemeen

In het mitigatie- en compensatieplan wordt opgemerkt dat zwaar beschermde soorten worden ontzien door zo min mogelijk mastvoeten te plaatsen in leefgebieden of nabij verblijfplaatsen, en het specifieke leefgebied van een soort te vermijden en/of zo min mogelijk te verstoren.⁴⁴ Cliënten vragen zich af hoe deze algemene stelling zich verhoudt tot het feit dat de locatie van de masten nog niet bekend is. Niet in alle gevallen zal het mogelijk zijn om verstoring van individuele beschermde diersoorten of hun vaste rust- en verblijfplaatsen te voorkomen. In dit kader wijzen cliënten nog op de grote ruimtelijke impact die een mast en de daaraan opgehangen lijnen op de diersoorten kunnen hebben.

Uit vaste jurisprudentie van de Afdeling volgt dat geen ontheffing van de in de Ffw vastgelegde verboden is vereist, indien met het treffen van maatregelen overtreding van die verboden wordt voorkomen. Dit impliceert dat alleen maatregelen die daadwerkelijk overtreding van de Ffw voorkomen, betrokken mogen worden bij het antwoord op de vraag of geen ontheffing van de Ffw is vereist. Cliënten stellen vast dat in het mitigatie- en compensatieplan een groot aantal maatregelen wordt voorgeschoteld die overtreding van de in de Ffw vastgelegde verboden zouden voorkomen. Zonder uitputtend te willen zijn wijzen cliënten onder andere op de volgende maatregelen:

⁴² Plantoelichting, p. 105.

⁴³ Plantoelichting, p. 110.

⁴⁴ Arcadis, Doetinchem-Wesel 380 kV, Mitigatie- en compensatiemaatregelen Flora- en faunawet, 26 maart 2014, p. 9.

pagina 27

- bij de inrichting en aanleg van de bouwplaats zal getracht worden solitaire bomen, bomenrijen en bos "zoveel mogelijk" te sparen;⁴⁵
- door gebruik te maken van kunstlicht, wordt verstoring van vleermuizen en andere nacht- en schemerdieren, "zoveel mogelijk" voorkomen.
- mitigatie van "verblijfplaatsen" van vleermuizen moet voorafgaand aan de werkzaamheden plaatsvinden⁴⁶

Cliënten betwisten dat met de voorgestelde maatregelen overtreding van de Ffw wordt voorkomen en mitsdien geen ontheffing is vereist.

Verder merken cliënten op dat met de voorgenomen maatregelen het verstoren van individuele diersoorten (artikel 9 van de Ffw) niet wordt voorkomen.

Cliënten merken op dat met de hiervoor genoemde maatregelen overtreding van de Ffw niet wordt voorkomen. Gelet hierop is niet aannemelijk gemaakt dat de Ffw niet aan de uitvoering van het project in de weg staat.

2.15.2. Exploitatiefase

Onder verwijzing naar paragraaf 3.2 van deze zienswijze, merken cliënten op dat niet is aangetoond dat de Ffw niet aan de exploitatiebaarheid van het project in de weg staat. Gelet hierop is de uitvoerbaarheid van het inpassingsplan niet aangetoond.

2.15.3. Migratieroutes

De met het inpassingsplan mogelijk gemaakte hoogspanningsverbinding heeft betrekking op een aanzienlijke lengte van 22 km op Nederlands grondgebied. Op Duits grondgebied bedraagt de lengte van de hoogspanningsverbinding 35 km. Deze aanzienlijke lengte heeft niet alleen gevolgen voor migrerende vogelsoorten tussen de Natura 2000-gebieden in Nederland en Duitsland, maar ook op vogelsoorten die vanuit het noorden naar het zuiden trekken en andersom. In het inpassingsplan en het MER en de daaraan ten grondslag gelegde onderzoeken is aan dit aspect voorbij gegaan.

Weliswaar wordt in de Natuurtoets verwezen naar een Mastenboek, maar is onduidelijk wat de status van het Mastenboek is. Daarnaast merken cliënten op dat het Mastenboek, zoals ook uit de Natuurtoets blijkt, regelmatig aangepast wordt. In de Natuurtoets wordt expliciet opgemerkt wijziging van het Mastenboek gevolgen kan hebben voor de effectbeoordeling en de mitigatie- en compensatiemaatregelen. Cliënten wijzen op onderstaande passage uit de Natuurtoets:

"Wanneer in de toekomst nog wijzigingen aan het tracé, de mastlocaties, de toegangswegen en/of de werkterreinen plaatsvinden is het niet uitgesloten dat dit gevolgen heeft voor de effectbeoordeling en de mitigatie- en compensatiemaatregelen".⁴⁷

⁴⁵ Mitigatie- en compensatieplan, p. 9.

⁴⁶ Mitigatie- en compensatieplan, p. 21.

⁴⁷ Arcadis, Natuurtoets Flora- en faunawet Doetinchem-Wesel 380 kV, 26 maart 2014, p. 6.

2.15.4. Uitvoerbaarheid inpassingsplan niet gegarandeerd

Onder verwijzing naar hetgeen in paragraaf 3.2 van deze zienswijzen is opgemerkt met betrekking tot het in artikel 9 van de Ffw vastgelegde verbod, merken cliënten op dat nu geen ontheffing is aangevraagd van dat verbod, het niet zeker is of het inpassingsplan uitvoerbaar is. Cliënten sluiten niet uit dat als gevolg van de grootschaligheid van de ingreep in het landschap, er aanzienlijke aantallen vleermuizen en vogels verwond en gedood zullen worden door de lijnen en masten van de hoogspanningsverbinding. Cliënten trekken hierbij een parallel met het Windpark Sabinapolder. Dit windmolenpark werd stilgelegd omdat aanzienlijke aantallen vleermuizen verwond en gedood werden als gevolg van de windmolens.⁴⁸

3. ONTHEFFING FLORA- EN FAUNAWET

3.1. Inleiding

Tegen de ontwerp-ontheffing Ffw voeren cliënten de volgende specifieke zienswijzen aan.

3.2. Aanlegfase en exploitatiefase

Ingevolge artikel 9 van de Ffw is het verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort te doden of te verwonden.

Zoals uit vaste jurisprudentie van de Afdeling volgt, is voor het overtreden van de in artikel 9 van de Ffw vastgelegde verboden niet noodzakelijk dat er sprake is van opzet. Elke doding van een individueel dier valt onder de reikwijdte van artikel 9 van de Ffw. De Afdeling overweegt het volgende:

"Uit het bepaalde in artikel 9 van de Ffw en voormelde wetssystematiek volgt dat met elke doding van een dier dat behoort tot een beschermde, inheemse diersoort, daargelaten of die doding voorzienbaar dan wel incidenteel is, het in artikel 9 van de Ffw vervatte verbod wordt overtreden en derhalve een bevoegdheid bestaat tot handhavend optreden."⁴⁹

Cliënten stellen vast dat de verleende ontheffing uitsluitend betrekking heeft op de aanlegfase en niet op de van de hoogspanningsverbinding. De verleende ontheffing heeft géén betrekking op de exploitatiefase, terwijl niet in geschil is dat ook in de exploitatiefase vleermuizen en vogels verwond dan wel gedood worden als gevolg van aanvaringen met de hoogspanningsmasten en/of lijnen.

Voor zover al maatregelen aan de masten en hoogspanningslijnen worden getroffen, wordt daarmee niet voorkomen dat individuele diersoorten verwond en/of gedood worden (vgl. AbRS 16 april 2014, zaaknr. 201301107/1/A3).

⁴⁸ Rechtbank Breda 14 december 2013, ECLI:NL:RBBRE:2012:BY7751.

⁴⁹ AbRS 16 april 2014, zaaknr. 201301107/1/A3.

Gelet op het voorgaande dient naar het oordeel van cliënten tevens een ontheffing aangevraagd te worden voor de exploitatiefase. Vaststaat dat deze ontheffing niet is aangevraagd. Uit bijlage 8 bij de Natuurtoets blijkt dat Arcadis globaal onderzoek heeft gedaan naar aanvaringsslachtoffers. Dit onderzoek is echter summier en gaat voorbij aan de gevolgen voor de gunstige staat van instandhouding van vleermuizen en vogelsoorten op lokaal, regionaal, nationaal en Europees niveau.

3.3. *Situering masten*

Cliënten stellen vast dat de exacte situering van de masten nog kan wijzigen. Gelet op het feit dat de ontheffing betrekking heeft op het tracé en niet is ingegaan op de exacte locaties van de masten, is deze in strijd met de systematiek van de Ffw.

3.4. *Diersoorten*

Cliënten stellen vast dat de verleende ontheffing uitsluitend betrekking heeft op de in artikel 11 van de Ffw vastgelegde verboden. Artikel 11 van de Ffw heeft uitsluitend betrekking op – kort samengevat – vaste rust- en verblijfplaatsen van diersoorten. Naar het oordeel van cliënten had tevens ontheffing gevraagd moeten worden van de in artikel 9 (doden en verwonden) en 10 (opzettelijk verontrusten) van de Ffw vastgelegde verboden.

3.5. *Ontheffingsgrond voor roek en steenuil*

In de ontwerp-ontheffing wordt – kort samengevat – opgemerkt dat de ontheffing wordt verleend op grond van het belang van 'het belang van 'dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten' en 'de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling'. Hoewel in de ontheffing erkend wordt dat de Vogelrichtlijn deze belangen niet erkent, wordt gesteld dat deze belangen desalniettemin aan de ontheffingverlening ten grondslag gelegd kunnen worden omdat er "geen sprake van verstoring met wezenlijke invloed.". Cliënten betwisten dit.

Cliënten wijzen erop dat de met het inpassingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen tot gevolg hebben dat vaste rust- en verblijfplaatsen van de steenuil en roek worden vernietigd. Er worden immers (onder andere) nestplaatsen aangetast. Deze vernietiging valt onder de reikwijdte van artikel 5 aanhef en onder b van de Vogelrichtlijn en niet zoals men kennelijk aanneemt onder de reikwijdte van artikel 5 aanhef en onder d van de Vogelrichtlijn. Gelet hierop kan het criterium 'wezenlijke invloed' geen toepassing vinden en kan er geen beroep gedaan worden op de in de uitspraken van de Afdeling van 3 oktober 2012 (zaaknr. 201107056/1/T1/A3) en AbRS 10 september 2014 (zaaknr. 201401344/1/R6) geformuleerde uitzonderingen.

Overigens, wijzen cliënten erop dat niet aannemelijk is gemaakt dat de grootschalige vernietiging van vaste rust- en verblijfplaatsen van de steenuil en roek niet van wezenlijke invloed is.

3.6. *Belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid*

Cliënten stellen vast dat tevens ontheffing wordt verleend op grond van het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid. Cliënten merken op dat het project waarvoor ontheffing wordt verleend niet is ingegeven door het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid. Uit de ontwerp-ontheffing blijkt dat realisatie van het project is ingegeven vanuit de wens te komen tot de verdere ontwikkeling van één (Noordwest) Europese elektriciteitsmarkt, het handhaven van de betrouwbaarheid van Nederlandse elektriciteitssysteem en het verder ruimte geven aan duurzame elektriciteit in Nederland. Verder wordt er op gewezen dat in Duitsland de elektriciteitsprijzen voor grootverbruik lager zijn dan in Nederland.

Cliënten merken op dat de noodzaak om de betrouwbaarheid van het Nederlandse elektriciteitssysteem te verbeteren niet is aangetoond. Er bestaan voldoende alternatieve verbindingen met het buitenland en daarnaast bestaan er voldoende alternatieve (duurzame) energiebronnen. Gelet hierop betwisten cliënten dat ontheffingverlening geschiedt met het oog op de volksgezondheid en openbare veiligheid. De overige in de ontheffing genoemde motieven (streven naar één markt en het streven naar lagere prijzen) zijn louter economische motieven die niet geschaard kunnen worden onder het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid. Cliënten wijzen er volledigheidshalve nog op dat de in de Vogelrichtlijn genoemde uitzonderingsgronden naar hun aard – het zijn immers uitzonderingsgronden – en mede gelet op de belangen die de Vogelrichtlijn beoogt te beschermen, strikt uitgelegd moeten worden.

3.7. *Andere bevredigende oplossing*

In de ontwerp-ontheffing wordt opgemerkt dat voor de versterking van de koppeling van het Nederlandse en Duitse hoogspanningsnet geen andere bevredigende oplossingen voorhanden zijn dan de aanleg van een bovengrondse 380 kV hoogspanningsverbinding. Cliënten betwisten deze stelling. Onder verwijzing naar paragraaf 2.5.2. van deze zienswijzen, merken cliënten op dat reeds in de huidige situatie er drie 380 kV-verbindingen bestaan met Duitsland. Uit het inpassingsplan noch de daaraan ten grondslag gelegde MER en (overige) onderzoeken is onderzocht in hoeverre uitbreiding van de bestaande verbindingen mogelijk is. Zoals ook in de ontheffing wordt erkend, is uitsluitend het tracé is uitsluitend het tracé Doetinchem-Wesel beschouwd. Daarnaast betwisten cliënten dat deugdelijk is aangetoond dat de aanleg van een ondergrondse verbinding niet mogelijk is. Cliënten wijzen hierbij op hetgeen zij hiervoor in paragraaf 2.1, 2.4. en 2.5. hebben opgemerkt.

3.8. *Dwergvleermuis*

In de ontwerp-ontheffing wordt opgemerkt dat de mogelijke (paar)verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis die door de kapwerkzaamheden verloren gaat, tijdig gemitigeerd wordt door het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen. Onder verwijzing naar vaste jurisprudentie van de Afdeling, merken cliënten op dat met het aanbieden van een alternatieve verblijfplaats overtreding van de Ffw niet wordt voorkomen.

pagina 31

3.9. Steenuil

Als gevolg van de met het inpassingsplan mogelijk gemaakte ontwikkelingen gaan 21 nesten van de steenuil verloren. In de ontheffing wordt opgemerkt dat, ondanks dit forse verlies, de gunstige staat van instandhouding van de steenuil niet in gevaar komt. Cliënten stellen vast dat een onderbouwing voor deze stelling ontbreekt.

3.10. Plantensoorten

Zoals reeds hiervoor is opgemerkt, heeft de verleende ontheffing uitsluitend betrekking op artikel 11 van de Ffw. Naar het oordeel van cliënten zullen als gevolg van het project tevens beschermde plantensoorten worden beschadigd en vernield. Hiervoor is geen ontheffing verleend. Gelet op de grootschaligheid van de met het inpassingsplan mogelijk gemaakte ontwikkeling, kan overtreding van artikel 8 van de Ffw niet worden voorkomen.

4. CONCLUSIE

Gelet op het voorgaande verzoeken cliënten u af te zien van de vaststelling van het inpassingsplan en het MER en af te zien van de verlening van de voor de uitvoering van het project vereiste (omgevings)vergunningen en ontheffing.

Met vriendelijke groet,
Hekkelman Advocaten N.V.

Hekkelman Advocaten & Notarissen

BIJLAGE 1

HET MEEST MILIEUVRIENDELIJKE ALTERNATIEF

voor de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding van Doetinchem naar Wesel

Stichting "Achterhoek voor 380 kV ondergronds"

Oktober 2012

Aan de ministers van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie en Infrastructuur en Milieu.

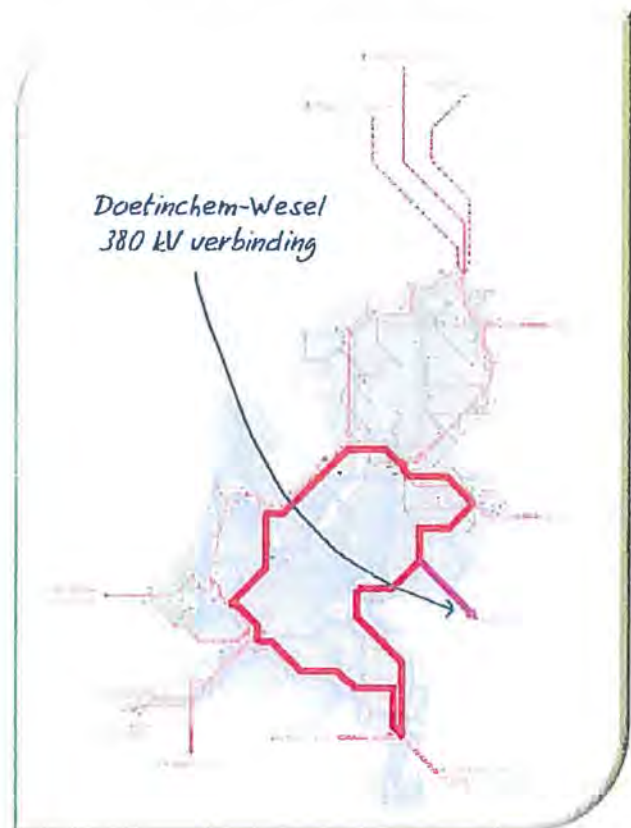
Betreft: **HET MEEST MILIEUVRIENDELIJKE ALTERNATIEF**

voor de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel.

Excellenties,

Hoewel het moment van inspraak op het milieueffectrapport (MER) nog niet is aangebroken, willen wij U nu toch reeds op de hoogte brengen van onze inzichten betreffende de geplande 380 kV hoogspanningslijn Doetinchem-Wesel. Wij doen dit omdat wij menen dat het meedenken van burgers met betrekking tot beleidsvoornemens van de overheid van wezenlijk belang is voor de totstandkoming van een weloverwogen en maatschappelijk breed gedragen besluit. Wij achten het bovendien van groot belang onze ideeën bij U kenbaar te maken voordat het MER afgerond is.

In deze brief willen wij U proberen te overtuigen van het - naar onze mening - **meest milieuvriendelijke alternatief** voor de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel, namelijk een ondergrondse gelijkstroomverbinding. Wij verzoeken U de milieueffecten en de kosten van dit alternatief te onderzoeken en vervolgens het resultaat hiervan in het MER op te nemen, zodat een verantwoorde en maatschappelijk breed gedragen afweging mogelijk is.

Wie zijn wij?

De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds, opgericht in december 2011, is in het leven geroepen omdat veel mensen in de Achterhoek zich ernstig zorgen maken over de gevolgen voor de plaatselijke bevolking en het milieu van de voorgenomen aanleg van de 380 kV bovengrondse hoogspanningslijn. De doelstelling van de stichting is om het woon- en leefklimaat in de gemeenten Doetinchem en Oude IJsselstreek in stand te houden en te bevorderen, waaronder mede is begrepen dat zij alles in het werk zal stellen om te bereiken dat de geplande hoogspanningslijn Doetinchem-Wesel ondergronds zal worden aangelegd.

Dit houdt dus in dat de stichting niet tegen de aanleg van de hoogspanningslijn is, maar ernstige bezwaren heeft tegen bovengrondse aanleg.

Veel inwoners in de regio hebben schriftelijk hun ondersteuning aan de doelstelling van de stichting kenbaar gemaakt. De stichting werkt ook samen met verschillende belangenverenigingen en actiegroepen in de regio en in Duitsland. Een zeer intensieve grensoverschrijdende samenwerking vindt ook plaats met de vereniging Bürgerinitiatieve Isselburg21. Een nota van onze Duitse partners in Isselburg gelieve u hierbij aan te treffen (bijlage 1).

Bezwaren tegen een bovengrondse 380 kV hoogspanningsleiding

De laatste jaren groeit zowel binnen als buiten Nederland het maatschappelijk verzet tegen (nieuwe) bovengrondse hoogspanningsverbindingen. Uw voorgangers erkennen deze afname van de maatschappelijke acceptatie. Daarom is één van de uitgangspunten van het Structuurschema Elektriciteitsvoorziening (SEV) III, dat een toename van het totaal aantal kilometers bovengrondse hoogspanningsverbindingen met een spanning vanaf 110 kV zoveel mogelijk moet worden voorkomen.

In de brief van minister Verhagen aan de Tweede Kamer d.d. 8 juni 2011 betreffende de 380 kV hoogspanningsverbinding Haarlemmermeer (kenmerk ETM/EM/11078357) wordt om dezelfde reden een voorstel gedaan om alle bewoners, die binnen de zakelijke rechtstrook van 220 of 380 kV-verbindingen wonen, een aanbieding tot uitkoop te doen, en om voor het 110 en 150 kV-net een meerjarenplan voor ondergronds brengen op te zetten.

Minister Verhagen stelt dat het zijn uitgangspunt is om, daar waar mogelijk, burgers te ontlasten van hoogspanningsverbindingen, omdat *“de ervaring leert dat mensen niet graag in de buurt van hoogspanningsverbindingen wonen en werken, en ook zichthinder een rol speelt”*.

In de Startnotitie MER van de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel worden de mogelijk negatieve gevolgen voor het milieu opgesomd, die onderzocht moeten worden met als doel om het **meest milieuvriendelijke alternatief** (MMA) vast te stellen. Dit overzicht behelst de volgende aspecten: ruimtegebruik, leefomgevingskwaliteit (hinder, gezondheid, veiligheid, recreatie), landschap en cultuurhistorie, archeologie, natuur en ecologie, en bodem en water.

Wat niet rechtstreeks onder de negatieve milieueffecten valt, maar waar ook terdege rekening mee gehouden dient te worden, zijn de negatieve economische effecten van de aanleg van een nieuwe bovengrondse hoogspanningslijn. Dit zijn onder meer waardedaling van woningen en grond, minder inkomsten aan onroerendezaakbelasting en negatieve gevolgen voor het toerisme door de nabijheid van een bovengrondse hoogspanningslijn.

De negatieve gevolgen van een bovengrondse hoogspanningsverbinding verontrusten ook ten eerste de bewoners in het gebied van de Achterhoek en Duitsland, waar de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel gepland is.

Wij zullen deze bezwaren voor deze regio in het kort uitwerken.

1. Een zeer belangrijk bezwaar is de angst voor gezondheidsrisico's voor mens en dier als gevolg van magnetische straling en fijnstof. U baseert zich wat betreft gezondheidsrisico's op de uitspraken van het RIVM. Het RIVM stelt dat magnetische velden in de buurt van hoogspanningslijnen negatieve invloed kunnen hebben op de gezondheid. Vanwege deze (mogelijke) gezondheidseffecten heeft het ministerie van Infrastructuur en Milieu een voorzorgsbeleid ontwikkeld. Dit voorzorgsbeleid houdt in dat geadviseerd wordt om in nieuwe situaties zoveel mogelijk te vermijden dat kinderen langdurig worden blootgesteld

aan magneetvelden van bovengrondse hoogspanningsverbindingen boven 0,4 microtesla. Bij bestaande situaties blijft de norm (voorlopig?) 100 microtesla. Aangezien de geplande verbinding Doetinchem-Wesel een nieuwe situatie is, geldt hier dus het voorzorgsbeleid. Ondanks dit voorzorgsbeleid is de ongerustheid bij mensen in de regio over de gezondheidsrisico's niet weggenomen. Dit blijkt uit de vele verontruste reacties die bij onze stichting zijn binnengekomen. Vooral over de lange termijn effecten maakt men zich grote zorgen. De belangrijkste reden hiervan is dat de

wetenschap nog niet in staat is om definitieve uitspraken te doen over de gezondheidseffecten op lange termijn ten gevolge van magnetische straling van hoogspanningsleidingen. Ook het RIVM kan slechts uitspraken doen op grond van de huidige stand van de wetenschap en moet een voorbehoud maken naar de toekomst (*“Voor zover nu bekend*”). Door tegenstrijdige wetenschappelijke onderzoeksresultaten, ook van gerenommeerde instanties en wetenschappelijke instituten in binnen- en buitenland, wordt deze ongerustheid alleen maar versterkt. Men vraagt zich af of in de toekomst niet opnieuw grenswaarden verscherpt zullen worden, zoals b.v. in Nederland in 2005 is gebeurd (van 100 naar 0,4 microtesla).

In sommige landen worden namelijk nog strengere grenswaarden aangehouden dan thans in Nederland het geval is. Het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid, een dienst van de Vlaamse overheid, adviseert te streven naar een situatie, waarbij kinderen tot 15 jaar niet langdurig verblijven in een magnetisch veld boven 0,2 microtesla. Ook in Zweden geldt de norm van 0,2 microtesla. Op de hoorzitting van de vaste kamercommissie van EL&I (14 april 2011) over de kwestie Oostzaan heeft prof. L. Reijnders, emeritus-hoogleraar milieukunde aan de Universiteit van Amsterdam, eveneens gepleit voor een norm van 0,2 microtesla. Zolang er nog geen wetenschappelijke consensus en uniforme regelgeving is over de gevaren van blootstelling aan magnetische velden en fijnstof zullen mensen zich zorgen blijven maken. De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds vindt het daarom niet voldoende dat bij de nieuwe verbinding tussen Doetinchem en Wesel alleen het voorzorgsprincipe van 0,4 microtesla wordt toegepast, maar is van mening dat de overheid eveneens uit datzelfde voorzorgsprincipe verplicht is om serieus te onderzoeken of er in alle redelijkheid alternatieven mogelijk zijn waarbij mensen gevrijwaard blijven van de blootstelling aan magnetische straling van nieuwe hoogspanningslijnen.

2. Een tweede bezwaar is de angst voor ongelukken die met bovengrondse hoogspanningsleidingen kunnen gebeuren. Op 14 juli 2010 zijn tijdens zwaar weer bij Vethuizen (ter plaatse waar de nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding is gepland) vijf hoogspanningsmasten omgewaaid! De oorzaak moet volgens het Kema-rapport van oktober 2010 bij de zeer incidentele weersomstandigheden worden gezocht, maar dit is geen geruststelling voor de toekomst. De laatste jaren nemen extreme weersomstandigheden, en daardoor de kans op ongelukken, alleen maar toe.

Ook in de directe omgeving van de Achterhoek hebben de laatste jaren verschillende ongelukken plaatsgevonden. We noemen: in 2005 kabelbreuk door extreme weersomstandigheden bij Haaksbergen; in datzelfde jaar bezweken in Münsterland masten onder het gewicht van sneeuw; in 2007 helikoptercrash bij Tiel; eveneens in 2007 kabelbreuk door een drijvende kraan bij Goor; in 2008 crash met luchtballon bij Haaksbergen; en in 2010 vond zelfs tweemaal een kabelbreuk plaats bij Haaksbergen.

3. Een volgend bezwaar komt voort uit de zorg voor de natuur en het landschap. De Achterhoek is een van de weinige gebieden in Nederland waar de natuur nog ongerept is en waar men streeft naar het behoud van het landelijk karakter. Een nieuwe hoogspanningslijn wordt als een ernstige inbreuk op het aanzien van het landschap ervaren. Ook worden de rust en de stilte bedreigd door de geluidsoverlast als gevolg van het zgn. corona-effect. Verder zullen de hoogspanningslijnen extra sterfte van vogels veroorzaken, zeker met de nieuwe Wintrackmasten, waar de draden onder elkaar worden aangebracht.
-
4. In de Achterhoek, en zeker in Voorst, zijn plannen in ontwikkeling en deels al in uitvoering genomen, die beogen de recreatieve functie van het gebied tot ontwikkeling te brengen en daarmee de economische potentie te versterken. De voorgenomen nieuwe hoogspanningslijn zal hier zeker een negatieve invloed op uitoefenen. Voorbeelden van deze plannen zijn: plan Engbergen, toeristisch medegebruik Oude IJssel en fietsroute Doesburg – Bocholt.
 5. Een bovengrondse hoogspanningslijn neemt minstens 25 maal zoveel grond in beslag als een ondergrondse verbinding. Voor de verbinding Doetinchem-Wesel betekent dit bij inachtneming van een 100 meter brede veiligheidsstrook een ruimtebeslag van 5.800.000 m² grond, ofwel 580 hectare.
 6. Voorts, en dit is zeker niet het minst belangrijke bezwaar, betekent een nieuwe lijn dat mensen hun woning of boerderij, waar families soms generaties lang hebben gewoond, zullen moeten verlaten.
 7. Tenslotte zal de waarde van grond en huizen voor veel mensen dalen en zullen de inkomsten van de onroerendezaakbelasting en grondverkoop van de betreffende gemeenten verminderen.

Hoewel al deze bezwaren elk voor zich al ernstig genoeg zijn, is de cumulatie van al deze factoren nog zwaarwegender. Het heeft ons daarom ten zeerste verbaasd dat in de Startnotitie MER zo goed als geen aandacht is besteed aan alternatieve oplossingen met minder bezwaren voor mens en milieu. Er mag toch van een ministerie, dat innovatie tot één van haar kerntaken rekent, worden verwacht dat juist alternatieve en innovatieve oplossingen met kracht worden onderzocht en bevorderd.

Vanwege de zwaarwegende bezwaren van een bovengrondse hoogspanningsverbinding hebben wij als Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds uitgebreid onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de belasting voor mens, dier en milieu zoveel mogelijk te beperken. Wij hebben hiervoor informatie ingewonnen bij wetenschap, industrie en politiek. Aangezien dit de nodige tijd heeft gekost, was het voor ons niet mogelijk om bij de inspraak op de Startnotitie met een weloverwogen reactie te komen. Het is om die reden dat wij nu ons standpunt aan u kenbaar willen maken.

Ondergrondse aanleg

Om de belasting voor mens en milieu te reduceren, biedt ondergrondse aanleg van hoogspanningslijnen zeer belangrijke voordelen. De vraag naar ondergrondse aanleg neemt daarom toe en innovatieve technieken worden in snel tempo ontwikkeld.

Er zijn twee mogelijkheden van ondergrondse hoogspanningsleidingen, namelijk door middel van wisselstroom (HVAC) en door middel van gelijkstroom (HVDC). Aangezien volgens Tennet bij ondergrondse aanleg van 380 kV wisselstroom over grote afstanden technische risico's niet uitgesloten kunnen worden, wordt er op dit ogenblik in Nederland alleen een proefproject van 20 km bij Delft aangelegd. Omdat pas na enkele jaren zal blijken of de toepassing van ondergrondse aanleg van wisselstroom over langere afstanden verantwoord is, kan deze mogelijkheid voorlopig niet worden toegepast bij de verbinding Doetinchem-Wesel. Derhalve kan de Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds zich verenigen met de zienswijze dat de aanleg van een ondergrondse wisselstroomverbinding op dit ogenblik niet voor de verbinding van Doetinchem naar Wesel in aanmerking komt. Gelijkstroomverbindingen (HVDC) kennen deze technische beperkingen echter niet, noch bovengronds, noch ondergronds.

Gelijkstroom (ondergronds)

Overall ter wereld worden gelijkstroomverbindingen veelvuldig toegepast voor transport van hoge vermogens over grote afstanden, zowel bovengronds als ondergronds. Een aanmerkelijk voordeel van gelijkstroomverbindingen is namelijk dat het transportverlies kleiner is dan bij een wisselstroomverbinding. Om deze reden overweegt Amprion om in Duitsland de bovengrondse Noord-Zuid-verbindingen om te bouwen van wisselstroom naar gelijkstroom.

Hierdoor zou niet alleen de noodzakelijke netuitbreiding goedkoper worden, maar ook de leveringszekerheid worden vergroot. Zie artikel "Ein Stromsprinter soll neue Netze überflüssig machen" in de Frankfurter Allgemeine van 23-04-2012 (bijlage 2). Amprion heeft de tests hiervoor succesvol afgesloten en is overtuigd van de technische realiseerbaarheid.

Aangezien het landelijke transportnet in Nederland (en in Europa) een wisselspanning heeft, moet bij een gelijkstroomverbinding aan het begin van de verbinding de wisselstroom naar gelijkstroom en aan het einde van gelijkstroom naar wisselstroom worden omgezet. Vanwege de hiervoor noodzakelijke zgn. converterstations, die relatief kostbaar zijn, is een gelijkstroomverbinding vooral geschikt bij "punt naar punt"-verbindingen en het meest rendabel bij verbindingen over lange afstanden (vanaf 100 km). Toch zijn er ook ondergrondse gelijkstroomverbindingen van kortere afstand. Een voorbeeld hiervan is het Inelfe project, een ondergrondse gelijkstroomverbinding tussen Frankrijk en Spanje (65 km). Voor meer informatie over het Inelfe project zie bijlage 3.

Een tweede voorbeeld hiervan is het plan van Amprion en de Belgische netbeheerder Elia om een ondergrondse gelijkstroomverbinding van ongeveer 100 km lengte te realiseren tussen Duitsland en België, het zogenaamde Alegro project. (www.amprion.net/netzausbau/belgien). Zie ook bijlage 4. Beide projecten zijn mede gefinancierd door de Europese Unie.

Een volgend toepassingsgebied van ondergrondse hoogspanningsverbindingen met gelijkstroom zijn de verbindingen, waarbij een bovengrondse leiding niet mogelijk is, zoals b.v. over zee. Voorbeelden hiervan zijn de overzeeverbindingen tussen Nederland en Noorwegen (NorNed) en tussen Nederland en Engeland (BritNed), en de overzeeverbindingen naar de windmolenparken op de Noordzee.

Voordelen gelijkstroom ondergronds

De bovengenoemde bezwaren van de geplande bovengrondse hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel zijn vrijwel geheel afwezig bij een ondergrondse gelijkstroomverbinding.

- a) Er is geen magnetisch veld, dat sterker is dan dat van de aarde;
- b) Zij is onzichtbaar en geluidloos;
- c) De veiligheid is optimaal;
- d) Er zijn geen nadelige economische effecten zoals op de waarde van huizen en grond, onroerendezaakbelasting en op het toerisme;
- e) Zoals eerder opgemerkt is het ruimtebeslag minstens 25 maal minder.

Naast deze enorme voordelen voor mens en milieu zijn er ook nadelen. Eén daarvan is de eenmalige verstoring van de bodemstructuur. Dit nadeel kan echter beperkt worden wanneer een ondergrondse gelijkstroomverbinding langs een bestaande infrastructurele verbinding wordt aangelegd, zoals b.v. een snelweg, een spoorlijn of een waterweg. Het principetracé 1 uit de Basis Effecten Studie zou hiervoor in aanmerking kunnen komen.

Een tweede nadeel is de noodzaak van een converterstation aan het begin en aan het einde van de verbinding. Deze stations nemen bij de huidige stand der techniek per stuk ongeveer 1,5 ha. in beslag. De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds meent echter dat de milieuvoordelen aanmerkelijk groter zijn dan de nadelen, en dat een ondergrondse gelijkstroomverbinding in vergelijking met de geplande bovengrondse verbinding onomstotelijk en zonder de geringste twijfel als het **meest milieuvriendelijke alternatief** moet worden aangemerkt.

De variant ondergrondse gelijkstroom in het MER

De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds vindt het onacceptabel dat in de Startnotitie MER - gezien de belangrijke voordelen voor mens en milieu – nauwelijks aandacht is besteed aan de mogelijkheid van een ondergrondse gelijkstroomverbinding. Er is zelfs bij voorbaat besloten dat de verbinding Doetinchem-Wesel bovengronds wordt aangelegd. *“De doelstelling van het project is het realiseren van een bovengrondse 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel ...”* aldus de Startnotitie (pag. 6).

De uitsluiting van mogelijkheden voor ondergrondse aanleg wordt gebaseerd op het Structuurschema Elektriciteits Voorzieningen III. Daarin wordt bepaald dat nieuwe hoogspanningsverbindingen van 220 kV en meer in beginsel bovengronds worden aangelegd. Maar daarin staat eveneens:

“Zodra het vanuit leveringszekerheid en meerkosten verantwoord is, zullen nieuwe hoogspanningslijnen van 220 kV en meer ondergronds worden aangelegd daar waar de maatschappelijke meerwaarde van ondergrondse aanleg evident is.”

De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds is er van overtuigd, en zal dit in het hierna volgende ook aantonen, dat bij de huidige stand van de techniek een ondergrondse gelijkstroomverbinding voldoet aan de gestelde voorwaarden van leveringszekerheid en verantwoorde meerkosten, terwijl de maatschappelijke meerwaarde meer dan evident is. Zij vindt daarom dat het uitsluiten van ondergrondse mogelijkheden in het MER indruist tegen de Environmental Impact Assessment Directive van de Europese Unie, welke bepaalt dat bij de bouw van een nieuwe hoogspanningslijn van 220 kV en hoger en een lengte van 15 km en meer een milieueffectrapportage (MER) verplicht is, met als doel om het **meest milieuvriendelijke alternatief** vast te stellen. Dit houdt in dat in een MER daarom zeker alternatieven en ondergrondse mogelijkheden onderzocht moeten worden. Zo staat bv. in het rapport van ICF Consulting voor de Europese Commissie, getiteld Overview of the Potential for Undergrounding the Electricity Networks in Europe (2003):

“The specific requirements as what has to be included in an EIA (Environmental Impact Assessment) are quite general, however, it would be expected that any proposal to construct a high voltage power line would address issues such alternative routes and undergrounding”(pag. 17).

Een goed voorbeeld van een Europees milieueffectrapport, dat aan deze voorwaarden voldoet en waarin ook ondergrondse varianten zijn onderzocht, is het Environmental Impact Assessment van de verbinding tussen Zuid-Frankrijk en Spanje (het **Inelfe project**). Hierin zijn naast de nu gekozen ondergrondse gelijkstroomvariant door de Pyreneeën de volgende 4 varianten onderzocht:

1. bovengronds of gedeeltelijk bovengronds;
2. versterking van de bestaande bovengrondse verbindingen;
3. wisselstroom ondergronds;
4. gelijkstroom ondergronds over land en door de zee.

De keuze is bij het Inelfe project op de ondergrondse gelijkstroomvariant door de Pyreneeën gevallen omdat dit het **meest milieuvriendelijke alternatief** is:

“La recherche d’impacts environnementaux minimaux, notamment sur le paysage, a conduit à retenir un projet de ligne électrique:

- *Entièrement souterraine;*
- *En courant continu;*
- *Qui emprunte un cheminement terrestre s’appuyant, dans toute la mesure du possible, sur les infrastructures existantes.”*

Zie bijlage 5: Non Technical Summary of the Environmental Impact Assessment – French part, pag. 9 t/m 12.

De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds vindt het op grond van het bovenstaande onacceptabel dat bij voorbaat het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding in de Startnotitie MER uitgesloten is.

Bij de inspraakronde op de Startnotitie MER hebben verschillende insprekers gevraagd om de mogelijkheid van ondergrondse aanleg te onderzoeken. In de Richtlijnen voor het MER, die door de ministers van EL&I en I&M in juni 2011 is uitgebracht wordt dit verzoek geweigerd. Er is zelfs besloten, *“dat een alternatief met een ondergrondse aanleg niet in het MER meegenomen zal worden”*. Opmerkelijk is dat deze weigering in de Richtlijnen voor het MER uitsluitend gebaseerd wordt op de onmogelijkheid van een ondergrondse wisselstroomverbinding en dat met geen enkel woord wordt gesproken over de mogelijkheid van een ondergrondse gelijkstroomverbinding! De mogelijkheid van een ondergrondse gelijkstroomverbinding wordt volledig genegeerd.

De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds heeft geen enkel begrip voor de weigering om een alternatief met ondergrondse aanleg in het MER te onderzoeken en de volledige negatie van de ondergrondse gelijkstroomvariant. Wij verzoeken u daarom met klem om op deze beslissing terug te komen en vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding dit alternatief wel in het MER op te nemen en de milieueffecten hiervan te vergelijken met die van de geplande bovengrondse verbinding.

De Commissie MER adviseert eveneens in haar advies 2323 (Hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel) van 18 nov. 2009, om *“gezien de discussie, ook in de Tweede Kamer, hieromtrent, als ook het grote aantal zienswijzen waarin ondergrondse aanleg wordt gevraagd”*, het standpunt van ondergrondse aanleg in het MER uitgebreid toe te lichten en te onderbouwen en indien het kabinetsstandpunt over ondergronds aanleggen wijzigt dit in het onderhavige MER in beschouwing te nemen.

Grensoverschrijdende verbinding

Bij de geplande hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel is sprake van een grensoverschrijdend project. Omdat in Nederland en Duitsland andere procedures gelden, is er voor gekozen om voorafgaand aan het MER een Basis Effecten Studie (BES) uit te voeren.

In deze Basis Effecten Studie is een aantal beslissingen genomen, die verregaande consequenties hebben voor het project en ons inziens een ernstige overtreding inhouden van de Europese regelgeving aangaande de Environmental Impact Assessment Directive.

Allereerst worden, zoals hierboven vermeld, alle ondergrondse mogelijkheden bij voorbaat uitgesloten terwijl van een MER toch verwacht mag worden dat alle reële alternatieven wat betreft hun impact op het milieu bekeken dienen te worden.

Ten tweede wordt een vast punt bepaald waar de verbinding de Nederlands-Duitse grens zal passeren. Dit is een verdere ontoelaatbare inperking van het aantal alternatieven.

Een laatste ontoelaatbare bepaling is dat het MER alleen betrekking heeft op het gedeelte van het (van te voren bepaalde) grenspunt naar Doetinchem. Ons inziens moet de verbinding Doetinchem-Wesel als een geheel worden gezien en moeten de milieueffecten van deze gehele verbinding in kaart worden gebracht, en niet ten aanzien van een gedeelte ervan. Wij voelen ons gesterkt in ons standpunt door de uitspraak van het Europese Hof in zaak C-205/08 waarin wordt gesteld *“dat de doelstelling van de richtlijn 85/337 (EIA Directive) niet mag worden gefrustreerd door de opsplitsing van een project”*.

Dit betekent voor de verbinding Doetinchem-Wesel dat het onderzoeken van het alternatief van een ondergrondse verbinding niet mag worden gefrustreerd doordat één van beide landen weigert om dit alternatief te onderzoeken. Het is ook niet redelijk dat één van beide landen besluit tot een ondergrondse gelijkstroomverbinding en alle kosten hiervan voor zijn rekening neemt en het andere land weigert om een ondergrondse verbinding aan te leggen.

Een ondergrondse gelijkstroomverbinding heeft alleen zin als deze over de gehele afstand wordt aangelegd. De keuze tussen een bovengrondse of een ondergrondse gelijkstroomverbinding zal door beide landen gezamenlijk dienen te worden genomen op grond van de milieueffecten, de realiseerbaarheid en de financiële kosten.

Het besluit in de Basis Effecten Studie om uitsluitend een bovengrondse leiding aan te leggen, moet worden herzien en de mogelijkheid van een ondergrondse gelijkstroomverbinding dient wat milieueffecten betreft te worden afgewogen tegen die van de geplande bovengrondse verbinding. Daarbij vervalt tevens het vaste grenspunt, omdat dit uitsluitend is bedoeld voor een bovengrondse verbinding en een ondergrondse gelijkstroomverbinding andere tracés mogelijk maakt (bv. langs autoweg, spoorlijn of door de rivier de Oude IJssel).

Bezwaren van Tennet tegen een ondergrondse gelijkstroomverbinding

Op 30 januari jl. zijn wij op initiatief van mevrouw Traag, gedeputeerde van de Provincie Gelderland, uitgenodigd voor een overleg over de hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel. Wij hadden om een onderhoud gevraagd om het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding onder haar aandacht te brengen.

Omdat mevrouw Traag ook constateerde dat er in het voorbereidingsproces van de nieuwe hoogspanningslijn tot dan toe niet naar de mogelijkheid van een ondergrondse gelijkstroomverbinding was gekeken, heeft zij een brief naar Tennet gestuurd met de vraag of ondergrondse gelijkstroomtechniek toegepast zou kunnen worden bij het traject Doetinchem-Wesel. Ook om die reden was het bovengenoemde overleg georganiseerd. Van dit overleg is een verslag gemaakt, waarvan wij een kopie hierbij voegen (bijlage 6). Wij waren zeer verheugd dat aan het eind van deze informatieve bijeenkomst is afgesproken, dat ook de Provincie Gelderland bij het ministerie van EL&I er op zal aandringen om in het MER in te gaan op de gelijkstroomvariant.

Tijdens bovengenoemde bijeenkomst op het provinciehuis van Gelderland hebben de vertegenwoordigers van Tennet informatie gegeven betreffende hun bezwaren tegen een ondergrondse gelijkstroomverbinding. Kort samengevat luiden de voornaamste bezwaren, dat een ondergrondse gelijkstroomverbinding *minder betrouwbaar en duurder* is. Graag willen wij op beide bezwaren ingaan.

Opmerkelijk is overigens dat in de Startnotitie MER alleen het eerste bezwaar (minder betrouwbaar) wordt vermeld en het financiële aspect buiten beschouwing wordt gelaten. Een bijkomende bezwaar is volgens Tennet dat bij ondergrondse aanleg de knelpunten van de bestaande 150 kV hoogspanningsverbindingen bij Doetinchem niet opgelost worden. Ook dit bezwaar zal hier toegelicht worden.

1. Betrouwbaarheid.

De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds is het oneens met de stelling van Tennet dat een ondergrondse gelijkstroomverbinding minder betrouwbaar is. In de Startnotitie MER wordt gesteld:

“Met gelijkstroom kunnen over grote afstanden grote vermogens worden getransporteerd. Het is zeer geschikt voor zogenaamde ‘punt naar punt’ hoogspanningsverbindingen.” (pag. 18).

Volgens deze beschrijving in de Startnotitie zou dus een gelijkstroomverbinding zeer geschikt zijn voor de geplande verbinding Doetinchem-Wesel, omdat dit eveneens een “punt naar punt” verbinding is voor transport van grote vermogens. Het feit, dat er bij de verbinding Doetinchem-Wesel geen sprake is van een “grote” afstand, kan geen geringere betrouwbaarheid tot gevolg hebben. Hierbij kunnen uitsluitend economische motieven een rol spelen. Immers bij korte afstanden is het voordeel van minder transportverlies bij gelijkstroom niet aanwezig.

Zoals onder het hoofd “gelijkstroom (ondergronds)” al vermeld, wordt door Amprion overwogen om in Duitsland de bovengrondse Noord-Zuid verbindingen om te bouwen van wisselstroom naar gelijkstroom. De leveringszekerheid zou hiermee vergroot worden, aldus Amprion. De testfase is met succes afgesloten en Amprion is overtuigd van de technische realiseerbaarheid. Hiermee is de betrouwbaarheid van bovengrondse gelijkstroomverbindingen aangetoond.

Tennet heeft op dit ogenblik twee ondergrondse gelijkstroomverbindingen in gebruik, namelijk de NorNed- en de BritNed hoogspanningsverbinding, en nieuwe gelijkstroomverbindingen worden overwogen (Cobra verbinding naar Denemarken en een tweede verbinding naar Noorwegen). Het is moeilijk voorstelbaar dat Tennet, die de betrouwbaarheid hoog in het vaandel heeft staan, in zee gaat met minder betrouwbare technieken.

Een doorslaggevend bewijs van de technische realiseerbaarheid van een ondergrondse gelijkstroomverbinding over land is de verbinding tussen Frankrijk en Spanje, het **Inelfe project**. Deze ondergrondse gelijkstroomverbinding, die met subsidie van de Europese Unie wordt aangelegd, heeft vrijwel dezelfde kenmerken als de geplande verbinding Doetinchem-Wesel, t.w. een trans-europese transport verbinding, dezelfde afstand, hetzelfde voltage, hetzelfde vermogen. De doelstelling van het Inelfe project is om de uitwisseling van elektrische capaciteit tussen Frankrijk en Spanje te verbeteren en de stabiliteit van het energiesysteem te vergroten.

“The (Inelfe) project will improve the security of the electricity supply and especially increase the stability of the power system by enhancing integration with the European grid. At the same time, increasing interconnection capacity between France and Spain will strengthen the overall European grid and improve resistance to possible risks and incidents.”

Aldus de European Investment Bank (www.eib.org). Naast de verbetering van de leveringszekerheid en stabiliteit worden ook maximale milieuvoordelen nagestreefd:

“... in order to minimise as much as possible the impacts on its naturel and social surroundings throughout its layout” (www.inelfe.eu).

Tennet stelt dat vanwege het hooggebergte - evenals bij overzeeverbindingen - een bovengrondse verbinding niet mogelijk is, maar dit betekent ons inziens niet dat een ondergrondse gelijkstroomverbinding daarom minder betrouwbaar is.

De bewering van Tennet is overigens onjuist, want in het milieueffectrapport van het Inelfe project is te lezen dat ook een bovengrondse verbinding tot de mogelijkheden behoorde, maar dat de keuze ondanks de lagere kosten niet op een bovengrondse hoogspanningsleiding is gevallen vanwege de nadelige gevolgen daarvan voor het landschap.

“L'avantage majeur de cette solution (la solution de ligne aérienne), outre ses caractéristiques techniques intéressantes et la parfaite maîtrise de sa réalisation, était son coût..... Cette solution n'a toutefois pas été retenue en raison de son impact paysager, à l'origine de la forte opposition des acteurs locaux exprimée lors du débat public.”

Zie bijlage 5: Non Technical Summary of the Environmental Impact – French part, pag. 9.

Op grond van de bovengenoemde gegevens over het Inelfe project kan dus de conclusie getrokken worden dat een ondergrondse gelijkstroomverbinding een realistisch alternatief is dat de stabiliteit verhoogt en de milieugevolgen minimaliseert!

De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds heeft ook informatie ingewonnen bij de wereldmarktleiders van energietransport. De Nederlandse vestigingen van deze wereldmarktleiders zijn lid van de Federatie Electrotechniek (Fedet), sectie Transport en Distributie (www.fedet.nl/ledenoverzicht/sectie/sectietend).

De vertegenwoordigers van Fedet, die op de bijeenkomst op het provinciehuis van Gelderland van 30 januari jl. op ons verzoek aanwezig waren om informatie over de mogelijkheden van gelijkstroom ondergronds te geven, hebben letterlijk gezegd:

“Fedet deelt de mening van Tennet ten aanzien van de storingsgevoeligheid van gelijkstroom niet.” (Zie verslag bijlage 6).

Integendeel: gelijkstroom heeft zelfs gunstige eigenschappen, die de stabiliteit en betrouwbaarheid van het netwerk verhogen. Zie hiervoor: HVDC Light, trendsetter inzichtbare transmissie, pagina 2 (bijlage 7).

Fedet legt op dit ogenblik de laatste hand aan een *position paper* over de mogelijkheden van gelijkstroom ondergronds, welke onder meer bedoeld is als informatie aan de politiek. Tevens heeft Fedet de bereidheid uitgesproken, om U en de landelijke politiek ook persoonlijk te informeren over de mogelijkheden van gelijkstroom ondergronds.

Tenslotte nog een laatste opmerking over de betrouwbaarheid van gelijkstroom ondergronds. Een ondergrondse verbinding is aanzienlijk minder storingsgevoelig voor weersinvloeden en beschadigingen dan een bovengrondse leiding. Als gevolg van klimaatsverandering met meer extreme weersomstandigheden en van toenemende mobiliteit neemt de kans op verstoringen en ongelukken bij bovengrondse leidingen alleen maar toe.

2. Kosten

Het aspect van de meerkosten van een gelijkstroomverbinding komt in de Startnotitie MER in het geheel niet aan de orde. Alleen het technische argument van de geringere betrouwbaarheid wordt genoemd.

In de Richtlijnen voor het MER wordt het kostenaspect heel summier en zijdelings vermeld, doch deze vermelding heeft geen betrekking op een ondergrondse gelijkstroomverbinding. Er wordt gesteld: *“Overigens zijn ook de kosten voor het ondergronds aanleggen van de hoogspanningsverbinding vele malen hoger dan bij een bovengrondse verbinding.”* (pagina 15). Aangezien in de betreffende passage uitsluitend over een ondergrondse wisselstroomverbinding wordt gesproken en het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding totaal wordt genegeerd, moet deze zinsnede dus alleen op een wisselstroomverbinding van toepassing worden geacht te zijn. In het navolgende zal duidelijk worden gemaakt dat de kosten van een ondergrondse gelijkstroomverbinding niet vele malen hoger zijn.

Op de al eerder genoemde bijeenkomst van 30 jan jl. in het provinciehuis van Gelderland hebben wij van Tennet voor het eerst vernomen dat het kostenaspect een zeer belangrijke rol speelt. Wanneer het de bedoeling is om het overheidsbeleid transparanter te maken en draagvlak bij de bevolking te creëren, dan lijkt het ons niet bevorderlijk dat de essentiële kwestie van het kostenplaatje bij de keuze tussen bovengronds of ondergronds in de Startnotitie MER achterwege is gelaten.

In de nota *Nuchter Omgaan met Risico's (2004)* wordt aangegeven dat het politiek besluitvormingsproces transparanter dient te worden en dat de gevaren en risico's van een activiteit gewogen dienen te worden met inachtneming van de maatschappelijke kosten en baten van die activiteit. Of moeten wij uit het achterwege laten van het financiële aspect in de Startnotitie MER concluderen dat dit geen doorslaggevende rol speelt bij de keuze tussen bovengronds en ondergronds, maar dat alleen het technische aspect bepalend is?

Aangezien wij van mening zijn dat bij de keuze van een alternatief een verantwoorde financiële onderbouwing onontbeerlijk is, dringen wij er bij U op aan om in het MER alsnog over de onderstaande punten duidelijkheid te geven.

a) Investeringskosten

Een begroting van de investeringskosten van de geplande bovengrondse verbinding en het alternatief van een ondergrondse gelijkspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel. Ons is door Tennet medegedeeld dat vanwege concurrentieoverwegingen een begroting niet openbaar kan worden gemaakt. Wel hebben de vertegenwoordigers van Tennet mondeling te kennen gegeven dat de kosten voor de aanleg van het Nederlandse deel van de geplande bovengrondse verbinding tussen Doetinchem en Wesel op ca. 100 miljoen Euro begroot zijn.

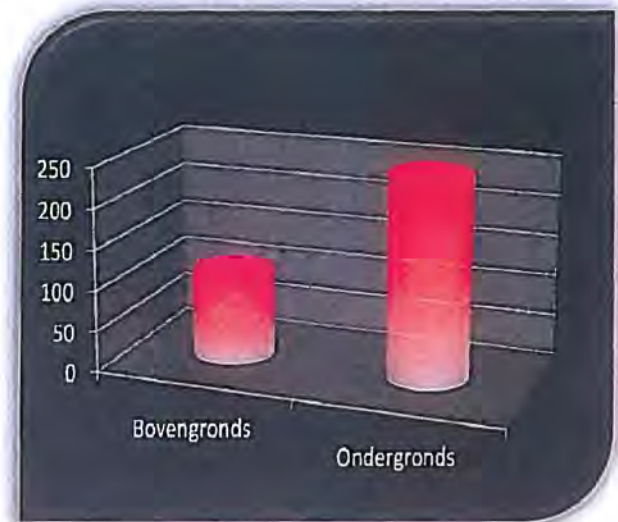
Zij geven echter aan deze bedragen niet schriftelijk te willen bevestigen en niet te willen specificeren welke kosten hierbij ingesloten zijn. Als gevolg hiervan is het niet mogelijk om een deugdelijke vergelijking tussen de kosten van een bovengrondse en ondergrondse gelijkstroomverbinding te maken en is een verantwoorde keuze niet mogelijk.

Bij de investeringskosten gaat het niet alleen om de bouwkosten, maar dienen ook de kosten van het volgens de SEV III verplichte uitruilbeginsel van de toegenomen lengte van de nieuwe 380 kV hoogspanningsleiding en die van de planschade en waardevermindering van grond en huizen begroot te worden. En dit geldt eveneens voor de negatieve economische gevolgen voor de volksgezondheid en het toerisme. Wij zouden hier graag meer duidelijkheid over willen krijgen.

De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds heeft een schatting gemaakt van de kosten van een ondergrondse gelijkstroomverbinding op grond van de gegevens van het Inelfe project. De afstand, het voltage en de capaciteit zijn immers gelijk aan die van de lijn Doetinchem-Wesel. De kosten van het Inelfe project zijn begroot op 700 miljoen Euro, waarvan 225 miljoen Euro door de Europese Unie wordt gesubsidieerd. De kosten voor de kabels en het leggen ervan zijn begroot op 230 miljoen Euro, en die voor de converterstations op 350 miljoen Euro (zie bijlage 5: Non Technical Summary of the Environmental Impact Assessment French part, pag.52). Aangezien het Nederlandse deel van de verbinding Doetinchem-Wesel ongeveer een derde van de totale lengte beslaat, moeten de kosten voor de kabels en het leggen ervan in Nederland op 75 miljoen Euro worden geschat. De kosten voor het converterstation in Nederland zijn dan 175 miljoen Euro. De totale kosten voor het Nederlandse deel van de ondergrondse gelijkstroomverbinding kunnen dus worden begroot op 250 miljoen Euro.

Vergelijken we deze kosten met die van de door Tennet mondeling opgegeven kosten van het Nederlandse deel van de bovengrondse verbinding, dan concluderen wij dat de kosten van het Nederlandse deel van een ondergrondse gelijkstroomverbinding 2,5 x hoger zijn dan die van de geplande bovengrondse verbinding. Dus niet vele malen hoger! Deze schatting is echter slechts een indicatie en te onnauwkeurig om een verantwoorde keuze te kunnen onderbouwen.

Wij verzoeken daarom met klem om een exacte en controleerbare begroting op te stellen voor zowel de bovengrondse verbinding als de ondergrondse gelijkstroomvariant, zodat een reële vergelijking mogelijk wordt.

Bij de hierboven gemaakte schatting van de kosten van de aanleg van een ondergrondse hoogspanningslijn tussen Doetinchem en Wesel zijn wij uitgegaan van de capaciteit zoals die in de Startnotitie wordt genoemd, te weten 1.000 – 2.000 Megawatt.

Op de bijeenkomst op het provinciehuis vermeldden de vertegenwoordigers van Tennet tot onze grote verbazing een veel hogere capaciteit (zie verslag, bijlage 6). Wij gaan ervan uit dat de gegevens in de Startnotitie MER de juiste zijn en zo zijn bedoeld.

Er zijn nog twee kostenbesparende mogelijkheden, die onderzocht kunnen worden. Allereerst kan onderzocht worden of de investeringskosten van een ondergrondse gelijkspanningslijn nog verminderd kunnen worden door de aanvraag van een subsidie van de Europese Unie, zoals ook aan het Inelfe project is toegekend. Eveneens zou bekeken kunnen worden of de ondergrondse gelijkstroomverbinding Doetinchem-Wesel aangesloten kan worden aan de bovengrondse Noord-Zuid verbinding in Duitsland, die over Wesel loopt, en die Amprion overweegt om te bouwen van wisselstroom naar gelijkstroom. De kosten van een converterstation in Wesel zouden dan mogelijk bespaard kunnen worden.

b) De exploitatiekosten

Een zeer belangrijk aspect in de kostenberekening is de verhouding tussen de investerings- en de exploitatiekosten. Over de exploitatiekosten is geen enkele informatie gegeven. We kunnen hiervan alleen een indicatie krijgen uit de exploitatiegegevens van andere internationale gelijkstroomverbindingen, zoals b.v. de NorNed verbinding. Uit persberichten over de NorNed verbinding valt op te maken dat de financiële opbrengst van deze verbinding zeer hoog is, zelfs veel hoger dan aanvankelijk verwacht. Op de website van Tennet staat te lezen:

“In de eerste twee maanden dat de kabel in bedrijf was, werd een zeer hoge opbrengst van ongeveer 50 miljoen Euro gerealiseerd. Dit resultaat overtrof alle verwachtingen: in de voor de NorNed-kabel opgestelde business case werd uitgegaan van een jaarlijkse opbrengst van 64 miljoen euro. In ruim twee maanden tijd is ruim 8 procent van de totale kosten van de kabel terugverdiend.”

Volgens de EnergieGids van 01-12-2008 heeft de NorNed kabel in iets meer dan een half jaar tijd een opbrengst bereikt van 100 miljoen euro. Bij een dergelijke opbrengst is de terugverdientijd uiterst kort. Wanneer van een afschrijvingsperiode van 50 jaar wordt uitgegaan, betekent dit een afschrijving per jaar van enkele procenten van de opbrengst.

Het is daarom van groot belang dat bij de keuze tussen bovengrondse- of ondergrondse aanleg van de verbinding Doetinchem-Wesel de verwachte opbrengst van de verbinding wordt verdisconteerd. Met andere woorden: wat is de verwachte terugverdientijd en rechtvaardigt deze een hogere investering?

Een ander aspect van de exploitatiekosten betreft de onderhoudskosten en de extra kosten bij storingen. Ondergrondse kabels zijn gevrijwaard van atmosferische invloeden en UV-straling, waardoor ze nagenoeg onderhoudsvrij zijn. Zoals hierboven reeds aangegeven zijn ondergrondse kabels minder storingsgevoelig voor weersinvloeden en beschadigingen, terwijl de kans op storingen bij bovengrondse leidingen door klimaatverandering en meer mobiliteit alleen maar zullen toenemen. Deze kostenpost dient ook in het algehele financiële plaatje opgenomen te worden.

Tenslotte willen wij er ook op wijzen dat de maatschappelijke acceptatie van een ondergrondse gelijkspanningslijn veel groter is, en dat dit een vertraging door beroepsprocedures in Nederland en Duitsland en een daarmee gepaard gaand exploitatieverlies kan voorkomen.

Als conclusie kan worden gesteld dat een financiële onderbouwing van de investerings- en exploitatiekosten van een bovengrondse en ondergrondse gelijkstroomverbinding tot nu toe volledig ontbreekt en dat alleen op basis daarvan een verantwoorde en maatschappelijk breed gedragen keuze mogelijk is. De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds bepleit daarom met klem dat een dergelijke financiële onderbouwing in het MER zal worden opgenomen.

3. Knelpunten 150 kV Doetinchem

Bij Doetinchem bestaan drie bovengrondse 150 kV verbindingen, die door of vlak naast verstedelijkt gebied lopen, namelijk;

1. de verbinding van Langerak naar het 150 kV station van Doetinchem,
2. de verbinding van Langerak naar Zevenaar,
3. de verbinding van het 150 kV station van Doetinchem naar Winterswijk.

Uit de kaart van het voorgenomen tracé, uitgegeven door het ministerie van EL&I en Tennet in de zomer van 2012, blijken de volgende voorgestelde oplossingen voor de knelpunten in Doetinchem:

1. De bovengrondse verbinding van Langerak naar het 150 kVstation van Doetinchem zal blijven bestaan.
2. De 150 kV verbinding van Langerak naar Zevenaar zal worden afgebroken tot het punt waar deze de nieuw geplande 380 kV verbinding naar Wesel kruist en dit stuk wordt gecombineerd met de 380 kV verbinding.
3. De verbinding van het 150 kV station van Doetinchem naar Winterswijk zal worden afgebroken vanaf het 150 kV station tot Dale (bij Silvolde). De aansluiting met de 380 kV verbinding zal dan door een nieuwe ondergrondse 150 kV verbinding van het 150 kV station naar een punt van de geplande 380 kV verbinding, dat op of voorbij de kruising met de 150 kV verbinding naar Zevenaar ligt. Vanaf dit punt zal de 150 kV verbinding naar Winterswijk tot de Kroezenhoek gecombineerd worden met de geplande 380 kV verbinding naar Wesel. Vanaf de Kroezenhoek wordt de 150 kV verbinding ondergronds aangelegd om bij Dale weer aan te sluiten op de bestaande lijn naar Winterswijk.

De hierboven beschreven oplossingen zijn naar onze mening geen oplossingen. Allereerst blijft de bestaande bovengrondse verbinding tussen Langerak en het 150 kV station van Doetinchem gehandhaafd.

De oplossing voor de 150 kV verbinding naar Zevenaar is eveneens geen oplossing. De lijn wordt ongeveer 500 meter "vershoven" naar de nieuwe bovengrondse 380 kV, die voor minstens 60 jaar wordt aangelegd. De mogelijkheid om de 150 kV lijn op een eerder tijdstip dan over 60 jaar ondergronds aan te leggen, wordt daarmee geblokkeerd. De extra kosten die het combineren van de lijn met zich meebrengt zouden beter besteed kunnen worden aan het ondergronds brengen van dit gedeelte.

Dit laatste geldt eveneens voor de 150 kV verbinding naar Winterswijk. De kosten van de nieuwe ondergrondse verbinding van het 150 kV station naar de 380 kV verbinding en die van de Kroezenhoek naar Dale zijn minstens zo hoog als het ondergronds brengen van het huidige tracé door Doetinchem van de 150 kV verbinding naar Winterswijk en zouden beter hiervoor aangewend kunnen worden. En tevens wordt ook hier het probleem "verschoven" en het ondergronds brengen van het overige deel van de gecombineerde 150 kV verbinding naar Winterswijk voor minstens 60 jaar geblokkeerd.

Een werkelijke oplossing voor de knelpunten van het 150 kV-net in Doetinchem houdt het wetsvoorstel in, dat minister Verhagen op 18 juni 2011 aan de Tweede Kamer heeft voorgelegd, waarin onder meer wordt voorgesteld om:

"...voor het 110 kV- en 150 kV-net een meerjarenverkabelingsprogramma op te zetten, waarbij knelpunten opgelost worden door de 110/150 kV-verbindingen ondergronds te brengen".

Dit wetsvoorstel sluit volledig aan bij ontwikkelingen in vele landen van Europa.

Samenvatting en conclusies

- ✓ Tennet en Amprion willen een nieuwe 380 kV bovengrondse hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel aanleggen.
- ✓ De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds meent dat de geplande bovengrondse verbinding een ernstige aanslag betekent op het welzijn en leefklimaat van de mensen en dieren in de Achterhoek; bij een gelijkstroomverbinding ondergronds is de belasting voor mens, dier en milieu minimaal. Dit is dus het meest milieuvriendelijk alternatief. Zij dringt er daarom met klem op aan dat deze mogelijkheid in het MER onderzocht zal worden.
- ✓ In de Startnotitie MER wordt ondergrondse aanleg bij voorbaat uitgesloten, en wordt uitgegaan van een vast grenspunt.
- ✓ Verschillende insprekers op de Startnotitie MER hebben gevraagd om ook de mogelijkheden van ondergrondse aanleg te onderzoeken.
- ✓ In de Richtlijnen voor het MER wordt gesteld dat ondergrondse mogelijkheden niet in het MER onderzocht zullen worden. Daarbij wordt uitsluitend bedoeld op de ondergrondse aanleg d.m.v. wisselstroom, en wordt het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding volledig genegeerd.
- ✓ De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds meent dat het indruist tegen de Environmental Impact Assessment Directive van de Europese Unie als de mogelijkheden van ondergrondse aanleg niet worden onderzocht en acht de uitsluiting hiervan bij voorbaat onacceptabel.
- ✓ De verbinding Doetinchem-Wesel is een grensoverschrijdend project en moet wat de milieueffecten betreft als een geheel worden gezien. De vergelijking van de milieueffecten tussen een bovengrondse en ondergrondse gelijkstroomverbinding moet gelden voor de gehele afstand en mag niet gefrustreerd worden door de opsplitsing van het project.
- ✓ De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds kan zich verenigen met de zienswijze dat de ondergrondse aanleg van een wisselstroomverbinding gezien de huidige technische mogelijkheden op dit ogenblik niet voor de verbinding Doetinchem-Wesel in aanmerking komt.
- ✓ De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds toont aan dat een ondergrondse gelijkstroomverbinding tussen Doetinchem en Wesel technisch betrouwbaar en zeer goed realiseerbaar is. Dit blijkt onder meer uit het feit dat tussen Frankrijk en Spanje een ondergrondse gelijkstroomverbinding wordt aangelegd met dezelfde functie, lengte en capaciteit als die van Doetinchem-Wesel (Inelfe-project).
- ✓ De investerings- en exploitatiekosten van de geplande bovengrondse verbinding tussen Doetinchem en Wesel zijn niet openbaar gemaakt, waardoor een vergelijking met de kosten van een ondergrondse gelijkstroomverbinding onmogelijk is.
- ✓ De Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds pleit met klem voor een financiële onderbouwing van investerings- en exploitatiekosten van zowel de geplande bovengrondse als een ondergrondse gelijkstroomverbinding tussen Doetinchem en Wesel, omdat alleen dan een verantwoorde en maatschappelijk breed gedragen afweging en keuze mogelijk zijn.

Middels deze brief hopen wij u op de hoogte te hebben gebracht van onze inzichten betreffende de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel en een vruchtbare bijdrage te hebben geleverd aan de totstandkoming van een weloverwogen en maatschappelijk breed gedragen beslissing. Gaarne zijn wij bereid U zo nodig verdere informatie te verschaffen. Met de meeste hoogachting,

Namens de stichting "Achterhoek voor 380 kV ondergronds",

c.c. Leden van de Vaste Kamercommissie EL&I.

Bijlagen:

1. Bürgerinitiative Isselburg 21: Stellungname zum Netzentwicklungsplan 2012 (www.isselburg21.de)
2. Frankfurter Allgemeine, 23-04-2012: Ein Stromsprinter soll neue Netze überflüssig machen. (www.faz.net)
3. Siemens AG: References 2014, Inelfe France – Spain, Press release, 12-01-2011 (www.energy.siemens.com)
4. Amprion GmbH, Alegro Leitungsverbindung Deutschland-Belgien, pag. 8 tm 10.
5. European Investment Bank: Inelfe Interconnexion France – Espagne, Non Technical Summary of the Environmental Impact Assessment – French part, pag. 9 t/m 12, en 52 (www.eib.org)
6. Overleg hoogspanningsverbinding Doetinchem- Wesel, 30-01-2012, provinciehuis Gelderland te Arnhem.
7. ABB Benelux: HVDC Light, trendsetter in onzichtbare transmissie, (www.abb.be)

Bijlage 1 : Bürgerinitiative Isselburg 21: Stellungnahme zum Netzentwicklungsplan 2012**Isselburg21****Isselburg21**Am Mühlenberg 25
46419 Isselburg
02874 902797info@isselburg21.dewww.isselburg21.dewww.facebook.com/isselburg21Isselburg21, Am Mühlenberg 25, 46419 IsselburgAn
Netzentwicklungsplan Strom
Postfach 10 05 72
10565 Berlin

Isselburg, 03.07.2012

**Geplante 380 KV Leitung zwischen Wesel (D) und Doetinchem (NL)
Forderung einer Erdverkabelung**

Sehr geehrte Damen und Herren,

wir, die Stichting „Achterhoek voor 380 KV ondergronds“ und die Bürgerinitiative „Isselburg21“, arbeiten grenzübergreifend an einem gemeinsamen Ziel:

Die geplante 380 KV Hochspannungsleitung zwischen Wesel (D) und Doetinchem (NL) als Gleichstromerdverkabelung im geplanten Trassenkorridor!

Aus unserer Sicht sprechen zahlreiche Gründe für unsere Forderung, und wir möchten Ihnen diese hier vorstellen:

1. Erdverkabelung wurde beim Raumordnungsverfahren nicht untersucht – Warum?

Im Raumordnungsverfahren zur geplanten 380 KV Hochspannungsautobahn zwischen Wesel(D) und Doetinchem(NL) wurde eine mögliche Erdverkabelung der Trasse nicht untersucht – weder als Wechselstrom- noch als Gleichstromleitung.

In der Basiseffektenstudie, welche im Vorfeld von den Netzbetreibern durchgeführt wurde, hat man sich frühzeitig auf eine Hochspannungsfreileitung festgelegt.

Bei der Trasse Wesel – Doetinchem handelt es sich laut Planungsunterlagen um eine reine Transporttrasse, wir sprechen hier also über eine „Punkt zu Punkt“-Verbindung ohne Abzweig- und Verteilpunkte. Da in der Basiseffektenstudie angeführt wurde, dass eine Gleichstromerdverkabelung für eine derartige Verbindung sehr gut geeignet ist, hätte eine Untersuchung dieser Möglichkeit zwingend erfolgen müssen. Auch führt die Trasse durch einfaches Gelände und große, bautechnische Hindernisse sind nicht

Isselburg21Am Mühlenberg 25
46419 Isselburg
Vorsitzender:Volksbank Bocholt eG
Konto-Nr. 617.055.300
Blz: 428.600.03

Isselburg21

Isselburg21

vorhanden (Berge, Felsen und große Flüsse werden nicht tangiert/durchschnitten). Auch dies begünstigt das Anlegen einer Erdverkabelung.

In § 2 des Raumordnungsgesetzes ist folgendes vermerkt:

§ 2 Grundsätze der Raumordnung

(1) Die Grundsätze der Raumordnung sind im Sinne der Leitvorstellung einer nachhaltigen Raumentwicklung nach § 1 Abs. 2 anzuwenden und durch Festlegungen in Raumordnungsplänen zu konkretisieren, soweit dies erforderlich ist.

(2) Grundsätze der Raumordnung sind insbesondere:

1. Im Gesamtraum der Bundesrepublik Deutschland und in seinen Teilräumen sind ausgeglichene soziale, infrastrukturelle, wirtschaftliche, ökologische und kulturelle Verhältnisse anzustreben. Dabei ist die nachhaltige Daseinsvorsorge zu sichern, nachhaltiges Wirtschaftswachstum und Innovation sind zu unterstützen, Entwicklungspotenziale sind zu sichern und Ressourcen nachhaltig zu schützen. Diese Aufgaben sind gleichermaßen in Ballungsräumen wie in ländlichen Räumen, in strukturschwachen wie in strukturstarken Regionen zu erfüllen. Demographischen, wirtschaftlichen, sozialen sowie anderen strukturverändernden Herausforderungen ist Rechnung zu tragen, auch im Hinblick auf den Rückgang und den Zuwachs von Bevölkerung und Arbeitsplätzen sowie im Hinblick auf die noch fortwirkenden Folgen der deutschen Teilung; regionale Entwicklungskonzepte und Bedarfsprognosen der Landes- und Regionalplanung sind einzu beziehen. Auf einen Ausgleich räumlicher und struktureller Ungleichgewichte zwischen den Regionen ist hinzuwirken. Die Gestaltungsmöglichkeiten der Raumnutzung sind langfristig offenzuhalten.
2. Die prägende Vielfalt des Gesamttraums und seiner Teilräume ist zu sichern. Es ist dafür Sorge zu tragen, dass Städte und ländliche Räume auch künftig ihre vielfältigen Aufgaben für die Gesellschaft erfüllen können. Mit dem Ziel der Stärkung und Entwicklung des Gesamttraums und seiner Teilräume ist auf Kooperationen innerhalb von Regionen und von Regionen miteinander, die in vielfältigen Formen, auch als Stadt-Land-Partnerschaften, möglich sind, hinzuwirken. Die Siedlungstätigkeit ist räumlich zu konzentrieren, sie ist vorrangig auf vorhandene Siedlungen mit ausreichender Infrastruktur und auf Zentrale Orte auszurichten. Der Freiraum ist durch übergreifende Freiraum-, Siedlungs- und weitere Fachplanungen zu schützen; es ist ein großräumig übergreifendes, ökologisch wirksames Freiraumverbundsystem zu schaffen. Die weitere Zerschneidung der freien Landschaft und von Waldflächen ist dabei so weit wie möglich zu vermeiden; die Flächeninanspruchnahme im Freiraum ist zu begrenzen.

Auf der Grundlage dieser gesetzlichen Vorgabe und der oben genannte Gründe fordern wir eine erneute Untersuchung der möglichen Trasse, dieses mal unter Einbeziehung der Gleichstromerdverkabelung.

2. Gesundheitliche Auswirkungen einer 380 KV Freileitungstrasse

Aus den Medien kann man zahlreichen Berichten und Studien entnehmen, dass eine 380 KV Freileitungstrasse sehr wahrscheinlich negative Auswirkungen auf die Gesundheit der Menschen hat. Genannt werden hier die signifikant steigenden Risiken, an Kinderleukämie, Lungen- oder Hirntumoren, Fehlgeburten, Brustkrebs und Alzheimer zu erkranken.

Die in der Luft vorhandenen Partikel werden durch die Stromleitungen elektrostatisch aufgeladen und dann mit dem Wind fortgetragen. Wenn die unter Aufladung stehenden Schmutzteilchen vom Menschen eingeatmet werden, können sie sich wegen ihrer elektrischen Ladung viel leichter in der Lunge festsetzen und so leichter eine krebsauslösende Rolle spielen. (Quelle: Krebs-Forschungsinstitut der Bristol University, UK)

Von den Netzbetreibern liegt hierzu keine Studie vor.

Aus diesem Grund fordern wir die Netzbetreiber auf, Gutachten zu erbringen, aus denen hervorgeht, wie bei bereits bestehenden 380 KV Trassen in der näheren und weiteren Umgebung das Auftreten elektrostatisch aufgeladener Luftpartikel quantifizierbar ist. Zudem muss der medizinische Nachweis erbracht werden, dass die aufgeladenen Partikel in menschlichem (oder tierischem) Gewebe keinerlei Auswirkungen hat – weder kurz-, noch langfristig.

Isselburg21

Am Mühlenberg 25
46419 Isselburg
Vorsitzender:

Volksbank Bocholt eG
Konto-Nr. 617.055.300
Blz: 428.600.03

Isselburg21

Isselburg21

Im Grundgesetz der Bundesrepublik Deutschland steht in Artikel 2 geschrieben: „(2) Jeder hat das Recht auf Leben und körperliche Unversehrtheit. Die Freiheit der Person ist unverletzlich. In diese Rechte darf nur auf Grund eines Gesetzes eingegriffen werden.“

Aufgrund dieses Grundsatzes darf aus unserer Sicht keine Freileitung erstellt werden, solange eine Gesundheitsgefährdung für die Anwohner nicht definitiv ausgeschlossen werden kann.

3. Die Kostenfrage

Von den Netzbetreibern wird immer wieder angeführt, dass die Erstellung einer Erdverkabelung deutlich teurer ist als die Erstellung einer Freileitung. Wenn man in der Kostenkalkulation nur die reinen Baukosten einrechnet, dann stimmt das sicherlich.

Werden aber alle mit der Erstellung und dem Betrieb von Hochspannungsleitungen verbundenen Kosten mit einbezogen, ergibt sich ein ganz anderes Bild. Neben den reinen Baukosten sind z.B. folgende Kosten mit zu berücksichtigen:

- Wertminderung von Grund, Boden und Gebäuden im Bereich der Trasse
- Wartungs-, Erhaltungs- und Betriebskosten
- Wesentlich höhere Kosten durch Leistungsverluste beim Stromtransport über Freileitungen
- Volkswirtschaftlicher Schaden durch erhöhte Kosten für das Gesundheitssystem (s. Punkt 2)
- Volkswirtschaftlicher Schaden durch fehlende Einnahmen im Tourismusbereich
- Kosteneinsparung durch sofortige Umsetzung von Erdkabeln, da der Protest aus der Bevölkerung ausbleibt, bzw. sich verringert.

Zu einer solchen Kostenbetrachtung haben wir Ihnen als Anlage 1 einen aktuellen Bericht vom Ecolog Institut (EMF Monitor) beigelegt. Dieser beschäftigt sich ausführlich mit den Kosten für die verschiedenen Leitungstrassen. Die Baukosten für einen Kilometer 3000 MW Freileitung belaufen sich auf rund 0,8 Mio. Euro. Die Kosten für kunststoffisolierte Erdkabeltrassen liegen in unserem Fall bei maximal 3,2 Mio. Euro pro Kilometer (wobei wir hier noch von einer Konverterstation in Wesel ausgehen, die aber wahrscheinlich nicht gebraucht wird – s. Punkt 4). Die Betriebskosten sind bei Erdkabeln mit rund 1000,- Euro pro Kilometer und Jahr deutlich günstiger als bei Freileitungen mit 3000,- Euro pro Kilometer und Jahr. Besonders bei den Kosten für Stromverluste schneiden Erdkabel deutlich besser ab. Sie betragen bis zu 68.000,- Euro pro Jahr und Kilometer, bei Freileitungen schlagen sie mit bis zu 153.000,- Euro pro Jahr und Kilometer zu Buche.

Damit wird deutlich, dass die Gleichstromerdverkabelung sogar die günstigere Alternative ist.

Die Kosten der Netzbetreiber werden nach derzeitiger Rechtslage über 40 Jahre abgeschrieben und auf den gesamten Stromverbrauch umgelegt. Selbst wenn die benötigten ca. 1000 km Freileitungen komplett als Erdkabel verlegt würden, würde dies für eine Familie Mehrkosten von nicht einmal 1,- Euro pro Jahr bedeuten (bei einem angenommenen Verbrauch von 4.500 kWh pro Jahr). (Basis: Protokoll 847. Sitzung des Deutschen Bundesrats vom 19.09.2008, Seite 261 und 262)

Isselburg21

Am Mühlenberg 25
46419 Isselburg
Vorsitzender:

Volksbank Bocholt eG
Konto-Nr. 617.055.300
Blz: 428.600.03

Isselburg21

Isselburg21

4. Stabilität der Leitungen

Ein weiteres Argument der Netzbetreiber gegen eine Gleichstromerdverkabelung ist die angeblich geringere Stabilität der Netzverbindung. Dem gegenüber haben sie selbst (die Firma Amprion) mit Bericht vom 23.04.2012 (s. Anlage 2) mitgeteilt, dass der Stromtransport mittels Höchstspannungs-Gleichstrom-Übertragung (HGÜ) als Freileitung getestet wurde und bis 2019 zum Einsatz kommen soll. Die Versorgungssicherheit der Stromkunden könne dadurch **erhöht** werden.

Außerdem gibt es bereits viele Trassen weltweit, die belegen, dass man im Zusammenhang mit Gleichstrom-Erd(oder: See-)verkabelung nicht von geringerer Leitungstabilität sprechen kann. Als Beispiel können hier die Leitungen BritNed und NorNed genannt werden, welche von Tennet (Partner von Amprion für den niederländischen Teil der Trasse Wesel-Doetinchem) betrieben werden. Wir gehen davon aus, dass Amprion und Tennet nur Techniken einsetzen und per Gesetz einsetzen dürfen, die einen stabilen Netzbetrieb gewährleisten.

Da der Stromtransport per Gleichstromkabel zwischen dem Umspannwerk Niederrhein (Wesel) und Baden Württemberg, in einer vorhandenen Trasse, eingesetzt werden soll, wäre eine Anbindung zur geplanten Trasse Wesel – Doetinchem räumlich schon erstellt. Dies könnte dann auch zur Folge haben, dass sich die Kosten für dieses Vorhaben deutlich verringern, wenn man in Wesel keine Konverter-Station benötigen würde (s. Punkt3).

Ein weiterer Aspekt zum Thema Stabilität von Freileitungen:

Wir möchten an dieser Stelle an zahlreiche umgekippte Strommasten im Münsterland im Winter 2005 erinnern. Das ist zwar eine andere Art von Stabilität, aber die sollte man auch im Blick haben.

5. Erhaltung der Natur und Umwelt/Ökologische Auswirkungen

Mehrere wissenschaftliche Untersuchungen des US Fish and Wildlife Service haben ergeben, dass in den USA alleine durch Zusammenstöße mit höheren Strommasten jährlich 200 Millionen Vögel ums Leben kommen. Allerdings geht die Behörde von weitaus mehr tödlichen Kollisionen von Vögeln mit Hochspannungsleitungen aus, da nur ein Bruchteil der verunglückten Vögel tatsächlich gefunden wird, bevor irgendwelche Aasfresser sie vertilgt haben. In den 1980er Jahren ging man noch von „nur“ 2.500 toten Vögeln pro Jahr und Mast aus. Mittlerweile liegen die Vermutungen der Behörden im Bereich einer halben Milliarde Vögel pro Jahr in den USA, die durch Strommasten tödlich verunglücken. Geht man dann noch davon aus, dass in den Nistzeiten der Vögel die Versorgung der Nachkommen der verunglückten Altvögel zu weiteren Ausfällen führt, dürfte die Verlustzahl weit oberhalb einer halben Milliarde Tiere liegen. Diese Zahlen lassen sich durchaus auch auf Mitteleuropa übertragen, da die nordamerikanische und die europäischen Avifauna vielerlei verwandtschaftliche Linien erkennen lassen und somit Parallelen bestehen.

Bei verschiedenen Arten haben Vogelphysiologen wie bspw. Robert Beason bei der Untersuchung der Augen und des Gehirns der Vögel festgestellt, dass die winzigen Magneteilchen im Kopf der Vögel dazu dienen, sich am Magnetfeld der Erde zu

Isselburg21

Am Mühlenberg 25
46419 Isselburg
Vorsitzender:

Volksbank Bocholt eG
Konto-Nr. 617.055.300
Blz: 428.600.03

Isselburg21

Isselburg21

orientieren. Dieser Mechanismus zur Aktivierung des Kompasses ist mit dem Sehsystem der Tiere gekoppelt; das kurzwellige Ende des Spektrums, Violett, Blau und Grün, löst nützliche Orientierungsreize aus. Dies führt dazu, dass die Vögel beim Aussenden der längeren roten Wellen die Orientierung verlieren, eben jene Beleuchtungen auf Sendemasten, die Flugzeuggiloten des Nachts visuell warnen sollen. Ein blinkender Strommast ist nachts anlockend und zugleich tödlich, da Vögel besonders bei schlechtem Wetter instinktiv veranlasst werden, auf helles Licht zuzufiegen. Vor der Nutzung der Elektrizität war das ausschließlich der Mond. Heute sind dies diverse künstliche Lichtreize, wozu eben auch die Blinklichter der Strommasten zählen.

Eine weitere Gefahr stellen Stromleitungen für Vögel mit größeren Spannweiten bzw. größere Vogelarten dar, die in größeren Schwärmen ziehen, etwa den sehr häufig bei uns vorkommenden Wildgänsen. Die Spannweiten von Greifvögeln wie Mäusebussarden oder anderen größeren Vögeln sind so groß, dass sie mit ihren Flügel zwei Leitungen berühren können und damit einen Stromkreislauf bilden. Immer wieder werden wir von Menschen auf die Kadaver größerer Vögel im Umkreis großer Masten hingewiesen.

In Mitteleuropa sterben 70% der Weißstörche durch Kollisionen mit Strommasten oder durch tödliche Stromschläge. Ergänzend sei dazu an dieser Stelle angemerkt, dass die **Netzbetreiber der Aufforderung des Gesetzgebers, die Strommasten deutlich mehr abzusichern und diese Maßnahme bis Ende 2012 abzuschließen, noch nicht annähernd ausreichend nachgekommen sind.**

Aus diesen Gründen halten wir Erdkabel für die einzige naturverträgliche Alternative zur Stromleitung. Hochspannungsmasten sind aus Gründen des Vogel- und Naturschutzes grundsätzlich abzulehnen.

Wir haben im Bereich der geplanten Trasse noch relativ unberührte, münsterländische Parklandschaft, teils unter Naturschutz und das weithin als „Perle des Westmünsterlandes“ bekannte Baudenkmal Wasserburg Anholt. Alle sprechen zur Zeit von „Nachhaltigkeit“ und „Schutz von gewachsenen Kulturlandschaften“ usw.

Hier wäre die Möglichkeit, das auch mal umzusetzen und nicht immer nur den kurzfristigen Profit einiger weniger als Entscheidungsgrundlage zu nehmen.

Hierzu ein Auszug aus dem aktuell erstellten Koalitionsvertrag von SPD und Grünen hier in NRW: „Wir stehen konsequent dafür ein, Profitstreben durch Raubbau und Verschwendung nicht weiter zuzulassen, sondern durch nachhaltiges Wirtschaften dauerhaft unsere Lebensgrundlagen zu erhalten“.

6. Stichwort-Flächenverbrauch

Wie bereits oben beschrieben ist im Raumordnungsgesetz vermerkt, dass die Flächeninanspruchnahme im Freiraum zu begrenzen ist. Eine 380 KV Freileitungstrasse mit einem bis zu 90 Meter breiten Schutzstreifen führt zu einem unnötig hohen Flächenverbrauch. In diesem Bereich können keine Bäume oder Sträucher gepflanzt werden, außerdem dürfen keine Gebäude errichtet werden. Bei einer Trassenlänge von rund 58 km (Wesel bis Doetinchem) und einer Trassenbreite von durchschnittlich 80 Metern ergibt sich hier ein Flächenverbrauch von rechnerisch 464 ha (Berechnung: $80 \text{ m} \times 58.000 \text{ m} = 4.640.000 \text{ m}^2 = 464 \text{ ha}$)

Isselburg21

Am Mühlenberg 25
46419 Isselburg
Vorsitzender:

Volksbank Bocholt eG
Konto-Nr. 617.055.300
Blz: 428.600.03

Isselburg21

Isselburg21

Bei der von uns geforderten Gleichstromerdverkabelung ist der Flächenverbrauch deutlich geringer und entspricht damit ausdrücklich den Anforderungen des Raumordnungsgesetzes. Der Flächenverbrauch wird auf rund 27 ha reduziert (Berechnung: $4 \text{ m} \times 58.000 \text{ m} = 232.000 \text{ m}^2 = 23,2 \text{ ha} + 3,8 \text{ ha}$ für Konverter = 27 ha). Eine landwirtschaftliche Nutzung ist im Bereich unter den Freileitungen eingeschränkt möglich, im Gegensatz zum Erdkabel, hier kann der Ackerbau uneingeschränkt betrieben werden. Aus Erfahrung und zahlreichen Gesprächen mit Landwirten wissen wir, dass die Masten bei Feld- und Ackerarbeiten störende Elemente sind, so dass auch aus Sicht der Landwirtschaft die Erdverkabelung vorteilhafter ist.

7. Geräusentwicklung einer 380 KV Hochspannungsfreileitung

An der Oberfläche hochspannungsführender Leiterseile entstehen elektrische Felder, welche in erster Linie durch die Betriebsspannung und die Oberflächenbeschaffenheit der Leiterseile beeinflusst werden. Eine neu entwickelte und in Laborversuchen untermauerte Theorie geht davon aus, dass bei hohen Betriebsspannungen, vor allem bei Regen, lokale elektrische Entladungen stattfinden. Diese führen zu einer lokalen Ionisation der Umgebungsluft. Der Vorgang wird in der Elektrotechnik als Koronaentladung bezeichnet. Dieses Phänomen führt nicht nur zu Energieverlusten (siehe 3. Die Kostenfrage), sondern erzeugt auch bei feuchten Wetterlagen Geräusche die als Knistern, Prasseln oder auch als Brummen beschrieben werden. (Quelle: <http://www.kurz-fischer.de/fileadmin/img/pdf/Veroeffentlichungen/005%29%20Vortrag%20Koronaeruesche%20Manuskript.pdf>)

In den Niederlanden wurde im Dorf Oostzaan (Nord-Holland) eine bestehende 150 KV Hochspannungsfreileitung, ohne Information der Öffentlichkeit, auf eine Betriebsspannung von 380 KV erhöht. Viele besorgte Bürger haben die Stadtverwaltung angerufen wegen ungewöhnlich lauter Geräusche der Stromleitungen. Dadurch wurde die vorgenommene Änderung an der Stromleitung erst bekannt.

8. Grenzwerte für Magnetfelder

In Deutschland gilt für Magnetfelder im Bereich von Hochspannungsleitungen ein Grenzwert von 100 Mikrottesla. **Das ist absolut inakzeptabel!** In anderen europäischen Staaten sind diese Werte deutlich geringer angesetzt (Niederlande: 0,4 Mikrottesla; Schweiz: 1 Mikrottesla, Italien 0,5 Mikrottesla im Jahresmittel, Schweden 0,2 Mikrottesla an Schulen und Kindergärten, USA 0,2 Mikrottesla an Neubaugebieten usw.). Selbst die WHO stuft eine Belastung von 0,3 bis 0,4 Mikrottesla als potentiell Krebsrisiko für Menschen ein (Jahr 2001).

Hier einige Aussagen zum Thema:

Bundesamt für Umwelt, Wald und Landschaft BUWAL, Schweiz:
 "Seit über 20 Jahren besteht der Verdacht, dass Magnetfelder der Stromversorgung ein Risikofaktor für Leukämie bei Kindern sind. Die wissenschaftlichen Ergebnisse dazu waren lange Zeit uneinheitlich und ließen keinen klaren Schluss zu. Im Sinn der Vorsorge hatte der Bundesrat auch für diese Magnetfelder in der NIS-Verordnung von Ende 1999 einen Anlagegrenzwert festgelegt. Er beträgt 1 Mikro-Tesla, dies entspricht einem Hundertstel des Wärmegrenzwertes der Heute, nicht einmal 2 Jahre nach

Isselburg21

Am Mühlenberg 25
 46419 Isselburg
 Vorsitzender:

Volksbank Bocholt eG
 Konto-Nr. 617.055.300
 Blz: 428.600.03

Isselburg21

Isselburg21

Erlass der NISV, ist sich die Wissenschaft weitgehend einig, dass Magnetfelder möglicherweise krebsierend sind, und zwar bereits ab Dauerbelastungen von 0,4 Mikro-Tesla. Die Verdachtsmomente haben sich somit bestätigt. Die Schweiz war daher gut beraten, frühzeitig vorgesorgt zu haben." (Vortrag Dr. Philippe Roch, Direktor BUWAL Fachtagung SICTA 25. September 2001)

Krebs fördernde Wirkung schwacher Magnetfelder ab 0,2 Mikrottesla:
Eine Untersuchung des Instituts für medizinische Statistik und Dokumentation der Universität Mainz, veröffentlicht im März 2001, bestätigte den Zusammenhang erneut: Schließen Kinder in Räumen, in denen die Magnetfeldstärke 0,2 Mikrottesla überstieg, war ihr Risiko, an Blutkrebs zu erkranken, gegenüber einer Kontrollgruppe etwa dreifach erhöht. "Wir sind überzeugt, dass diese Assoziation kein Zufall mehr ist", sagt Mitautor Joachim Schütz. Zwar will er statistische Fehler nicht ausschließen. Zeige sich aber, dass die Beziehung zwischen Feldern und Leukämie kausaler Natur sei, so Schütz, wäre der Grenzwert von 100 Mikrottesla nicht länger haltbar.

Deutlicher wird der Biophysiker Peter Neitzke vom Ecolog-Institut in Hannover. "Hunderte von Studien zeigen eine Krebs fördernde Wirkung schwacher Magnetfelder ab 0,2 Mikrottesla", erklärt er. "Daher müssen wir das Limit um den Faktor 1000 auf 0,1 Mikro-Tesla senken."

Weitere Informationen finden Sie auf der Internetseite:
http://www.elektrosmog.com/de/elektrosmog_ Gefahrenquellen_und_schutzmassnahmen_hochspannungsleitungen/

9. Espo-Abkommen

Die Planung der Trassenteile in den Niederlanden und Deutschland erfolgen aufgrund der unterschiedlichen nationalen Verfahren in zwei sich unterscheidenden Verfahren. Der Informationsfluss in den Niederlanden und Deutschland ist nicht einheitlich und entspricht aus unserer Sicht nicht den Anforderungen des ESPO-Abkommens, da z.B. die Planungsunterlagen nicht in beiden Landessprachen zur Verfügung standen und diese auch nicht in beiden Ländern öffentlich auslagen. Dies ist ein klarer Verstoß gegen das ESPO-Abkommen, der bei diesem grenzüberschreitenden Projekt nicht akzeptabel ist. Bei einem Projekt dieser Tragweite muss das ESPO Abkommen aus unserer Sicht unbedingt eingehalten werden.

10. Das „Inelfe“-Projekt

Als Referenzobjekt für eine transeuropäische Höchstspannungsverbindung führen wir hier das „Inelfe“- Projekt zwischen Frankreich und Spanien an. Zurzeit wird dort eine Gleichstromerdverkabelung erstellt; Siemens errichtet hierfür die Konverterstationen. Zwischen beiden Projekten („Inelfe“ und „Wesel- Doetinchem“) bestehen sehr große Übereinstimmungen:

- beide Trassen sind knapp 60 km lang

Isselburg21

Am Mühlenberg 25
46419 Isselburg
Vorsitzender:

Volksbank Bocholt eG
Konto-Nr. 617.055.300
Blz: 428.600.03

Isselburg21

Isselburg21

- bei beiden Trassen werden die Stromnetze von zwei europäischen Ländern miteinander verbunden
- bei beiden Trassen soll eine Leistung von 1000 bis 2000 MW transportiert werden

Der größte Unterschied zwischen diesen beiden Projekten besteht darin, dass bei „Inelfe“ die Pyrenäen durchquert werden müssen! Damit ist diese Erdverkabelung ungleich schwieriger zu realisieren und auch deutlich teurer.

Die EU fördert dieses Projekt mit einem Betrag von 350 Mio. Euro!

Fazit:

Aus der Sicht der Stichting „Achterhoek voor 380 KV ondergronds“ und der Bürgerinitiative „Isselburg21“ ist eine Gleichstromerdverkabelung die einzig sinnvolle Variante für die Stromautobahn zwischen Wesel und Doetinchem.

Zusammengefasst ganz kurz die eindringlichsten Argumente dafür:

- Gesundheit
- kleinerer Eingriff in Natur und Kultur
- deutlich geringere Kosten (bei Gesamtbetrachtung aller Kosten)
- größere Akzeptanz in der Bevölkerung

„Der Netzausbau in Deutschland verzögert sich“, diese Überschrift kann man regelmäßig der Presse entnehmen. Aber warum ist das so? Die Stromkonzerne suchen den kurzfristigen Profit und setzen deshalb veraltete Technik ein, anstatt in einen wirklich modernen Netzausbau zu investieren. Durch einen mutigen Schritt in die richtige Richtung könnte der Netzausbau deutlich beschleunigt werden – die Stromkonzerne und die Regierung haben es selbst in der Hand.

Tun Sie etwas dafür, dass die Energiewende endlich voran kommt!

Unterstützen Sie unsere Forderungen, damit wir schnell und für alle verträglich unsere „Strom-Autobahnen“ bekommen!

Vielen Dank im Voraus für Ihre Hilfe.

Mit freundlichen Grüßen

Isselburg21

Am Mühlenberg 25
46419 Isselburg
Vorsitzender:

Volksbank Bocholt eG
Konto-Nr. 617.055.300
Blz: 428.600.03

Bijlage 2 : Frankfurter Allgemeine, 23-04-2012: Ein Stromsprinter soll neue Netze überflüssig machen.

WIRTSCHAFTS- UND VERKEHRSPOLITIK / POLITIK / ÖKONOMIE / FRANKFURTER ALLGEMEINE ZEITUNG

Frankfurter Allgemeine Wirtschaft

aktuelle Ausgabe

Energie und

Ein Stromsprinter soll neue Netze überflüssig machen

23. April 2012. Mit einer Technik für noch zu beschreibende Transmitter, groß. Menge Strom transportieren. Die Sicherheit der Anpranger, die Transmitter, die zu überflüssig machen.

von ANTONIO MEH

Artikel

Eine neue Technik könnte den Ausbau des deutschen Höchstspannungsstromnetzes erheblich beschleunigen, den Netzausbau preiswerter machen und die Versorgungssicherheit erhöhen. Bestehende Masten und Leitungen würden so umgerüstet, dass über sie doppelt so viel Windstrom aus dem Norden ohne Verlust über Hunderte Kilometer nach Süden transportiert werden könnte. Positiver Nebeneffekt: Es müssten weniger neue Trassen gebaut werden als gedacht, Proteste gegen den Leitungsbau könnten zumindest zum Teil verhindert werden.

Geht es nach dem Netzbetreiber, soll das „Ultratnet“ in rund fünf Jahren Windstrom vom Nordsee nach Baden-Württemberg transportieren

Strom bis zur Steckdose

Interaktive Karte: Strom bis zur Steckdose

Interaktiv

Zweifel an der technischen Machbarkeit der Umrüstung hat der Netzbetreiber Amprion jetzt auf einer Versuchsanlage bei Datteln beseitigt. „Wir sind der Überzeugung, dass wir diesen Weg beschreiten sollten“, sagte Klaus Kleinkorte, der technische Geschäftsführer von Amprion der Frankfurter Allgemeinen Zeitung. Das Unternehmen hat das früher zu RWE gehörende Übertragungsstromnetz übernommen.

„Wir wollen das Ding 2019 am Laufen haben“

Kleinkorte hat auch schon einen Plan für die erste Leitung. Zusammen mit Transnet BW, der dem baden-württembergischen Stromkonzern ENBW gehörenden südwestdeutschen Netzgesellschaft, soll das „Ultratnet“ gebaut werden und über 430 Kilometer Windstrom von Nordrhein nach Baden-Württemberg transportieren. Anders als das bisherige Übertragungsnetz wäre es eine Punkt-zu-Punkt-Verbindung, eine Stromautobahn mit einer Auf- und einer Ausfahrt. Die Deutsche Bahn würde das wohl Stromsprinter nennen. Amprion ist von dem Konzept so überzeugt, dass man Markenschutz für das „Ultratnet“ beantragt hat.

Weitere Artikel

Interaktive Karte: Strom bis zur Steckdose

Offshore-Windanlagen: Wo die Grenzen der Netze

Deutschland drückt Ziel: zu verpassen. Wirtschaftswachstum lässt Kohlenstoffdioxidmission wieder steigen

Energiewirtschaft: Ohne Masterplan durch die Krise

Klimachart: De. CO₂-Ausstoß wird billiger

Ginge es nach den Dortmundern, wäre die Leitung in fünf Jahren fertig. „Wir wollen das Ding 2019 am Laufen haben, 2017 wäre uns noch lieber“, sagt Kleinekorte. Der Termin ist mit Bedacht gewählt: 2017 soll der Block 2 des bayerischen Atomkraftwerks Gundremmingen vom Netz gehen, 2019 der letzte Block des Kernkraftwerks Philippsburg in Baden-Württemberg. Mehr als 1300 Megawatt (MW) beträgt die Leistung des Reaktors in Gundremmingen, knapp 1500 MW die Leistung in Philippsburg. Werden die abgeschaltet, könnte das südwestdeutsche Stromnetz mit Windstrom aus dem neuen „UltraneT“ gespeist werden. Mit einer Kapazität von 2500 MW könnte die Leitung fast beide Reaktoren ersetzen.

Stückpreis 300 Millionen Euro

„Technisch wurden wir das schaffen“, sagt Kleinekorte. Mit dem Lehrstuhl Hochspannungstechnik der Technischen Universität Dortmund habe man auf der 2,4 Kilometer langen Versuchsstrecke in Datteln nachgewiesen, dass Wechsel- und Gleichstrom auf einer Trasse transportiert werden könnten, ohne dass Blitzschlag, Magnetfelder oder Ionenwolken zu ungewollten und unbeherrschbaren elektrischen Flüssen führten. Allerdings muss der Strom von der 400-Kilovolt-Gleichstrom-Autobahn auf die niedrigere Spannung des Verteilnetzes und auf Wechselstromspannung gewandelt werden. Dafür sind Hochspannungsgleichstromkonverter nötig. Siemens, ABB und Areva stellen solche Anlagen her. Sie kosten das Stück an die 300 Millionen Euro.

Doch im Ergebnis, sagt Amprion-Mann Kleinekorte, reche sich das Investment von rund einer Milliarde Euro für die neue Leitung auf den alten Gestängen. Denn gegenüber der herkömmlichen 380-Kilovolt-Drehstromleitung könne die neue HGÜ-Technik die für den Stromtransport nutzbare Kapazität mehr als verdoppeln. Die Übertragungsverluste seien minimal, und die Verluste bei der Umwandlung fielen kaum mehr ins Gewicht. Zudem könne Strom in beide Richtungen transportiert werden. Sollte der Süden einmal Sonnenstrom im Überfluss haben, könne dieser Richtung Norden abgeleitet werden. Mit neuen Masten auf der vorhandenen Trassen könne die Kapazität sogar noch weiter gesteigert werden.

Noch fehlen zwei Voraussetzungen

Darüber, wie viele der bisher geschätzten 4300 Kilometer zusätzlicher Hochspannungstrassen dann gar nicht mehr gebaut würden, will man bei Amprion nicht spekulieren. Auf jeden Fall sei es weniger als bei einem Ausbau in klassischer Drehstromtechnik. Der Amprion-Geschäftsführer weiß aber auch, dass er in seinem aus historischen Gründen eng vermaschten westdeutschen Versorgungsgebiet die Umrüstung seiner Leitungen einfacher haben wird als seine Konkurrenten, etwa in den neuen Ländern.

Noch fehlen zwei Voraussetzung dafür, dass das „UltraneT“ ein Erfolg wird. Ein ausreichend zuverlässiges Windstromangebot im Norden und Genehmigungen der Behörden. Mit dem nun von Schleswig-Holstein nach jahrelangen Verzögerungen erlaubten Lückenschluss der „Windsammelschiene“, die Mecklenburg, Vorpommern und damit die On- und Offshore-Windparks im Nordosten mit Hamburg verbindet, ist ein wichtiger Schritt getan. Die nächsten sind der Anschluss der Offshore-Parks in der Nordsee.

Es bleiben dann noch die notwendigen Genehmigungen der Behörden. Gerade erstellen Netzbetreiber und Netzentur den bundesweiten Netzentwicklungsplan, der Grundlage für den Ausbau des Höchstspannungsnetzes in den kommenden Jahren sein soll. Die Landesregierungen in Stuttgart und Düsseldorf haben schon Unterstützung angekündigt. Das „UltraneT“ sei „ein überaus wichtiger Schritt in Richtung der Stromversorgungsinfrastruktur und damit auch der im Netzbereich unverzichtbaren Innovationen“.

Quelle: FAZ

Hier können Sie die Rechte an diesem Artikel erwerben

Bijlage 3 : Siemens AG: References 2014, Inelfe France – Spain, Press release, 12-01-2011

References

- ▶ 2015 Offshore HVDC PLUS link HelWin2, Germany
- ▶ 2014 Offshore HVDC PLUS link SylWin1, Germany
- ▼ 2014 INELFE, France-Spain

The INELFE/Siemens transmission links 1 and 2 between Baixas, west of Perpignan in France, and Santa Llogaia, south-west of Figueras in Spain, is an important component of the trans-European electricity network. The installation can transmit rated power of 1,000 MW per link with minimal transmission losses. The converter stations use HVDC PLUS voltage-sourced converters in a modular multilevel converter arrangement (VSC-MMC) with a transmission voltage of ± 320 kV DC. The power will be transmitted over a distance of about 65 kilometers with underground cables in trenches and in a tunnel through the Pyrenees for about eight kilometers. The project illustrates

the unique capability of VSC technology to meet special technical demands. The independent exchange of reactive power for each network, as well as the black-start capability, which enables the HVDC system to restart a collapsed network, are particularly worth mentioning.

Customer	INELFE (Rte and REE)
Project name	INELFE
Location	Baixas, France Santa Llogaia, Spain
Power rating	2 x 1000 MW
Voltage levels	± 320 kV DC, 400 kV, 50 Hz
Type of plant	60 km HVDC PLUS underground cable
Type of semiconductor	IGBT
Commercial Operation	Scheduled 2014

SIEMENS**Press Presse Press Press****Energy Sector
Power Transmission Division**

Erlangen, Germany, January 12, 2011

Ready for the future: Siemens erects power converter stations for HVDC link between France and Spain as part of the Trans-European Network

Siemens Energy is currently erecting the power converter stations for a high-voltage direct-current (HVDC) transmission link between Baixas, to the west of Perpignan in France, and Santa Llogaia, south-west of Figueras in Spain, as important components of the Trans-European Network for electrical power. The installation can transmit a rated power of 2000 megawatts (MW) – enough to transport large amounts of electric power with a minimum of transmission losses. The stations use the new HVDC technology HVDC Plus with a transmission voltage of ± 320 kilovolts (kV). The distance between the two converter stations is around 65 kilometers. The power will be transmitted through cables placed underground, in trenches and in a tunnel under the Pyrenees Mountains for some eight kilometers. The purchaser is Inelfe (Interconnecteur Electrique France-Espagne), a project joint venture between the grid operators Réseau de Transport d'Electricité (RTE), Paris, and Red Eléctrica de España (REE), Madrid. The order booked by Siemens accounts for just under half of the total project value of around EUR700 million. The project is partly funded by the EU and is scheduled for commissioning in late 2013.

The new HVDC link between France and Spain will not only raise the hitherto low power transmission capacity between the two countries. At two times 1000 MW, it is also designed to handle, with low losses, the largest volumes of electrical power that are expected for the future. This makes the HVDC project an important stage in the expansion of the Trans-European network. The HVDC Plus technology used here is a new generation of power converters based on self-commutated multilevel voltage-sourced-converter technology in modular multilevel-converter configuration (VSC MMC). "We are clearly at the cutting edge of technology in this field. The Inelfe project marks the first time we are using our HVDC Plus technology at the 1000 MW level anywhere in the world," says Udo Niehage, CEO of the Power Transmission Division within Siemens' Energy Sector.

1 / 3

Siemens AG
Corporate Communications and Government Affairs
Wittelsbacherplatz 2, 80333 Munich
Germany

Reference number: EPT201101.032e

Media Relations: Dietrich Biester
Telephone: +49 9131 18-4974
E-mail: dietrich.biester@siemens.com
Siemens AG
Energy Sector - Power Transmission Division
Freyeslebenstr. 1, 91058 Erlangen, Germany

Oktober 2012

The centerpiece of the HVDC Plus power converter stations is a converter based on IGBT (insulated gate bipolar transistors) which transforms the alternating current into direct-current and back again. By contrast with grid-commutated power converter technology, the HVDC Plus system works with turn-off power semiconductors, so that the commutation processes in the power converter are completely independent of the grid voltage. Very fast control and protective intervention in the power converter makes for a highly dynamic system, which is essential especially for coping with grid faults and disturbance in the three-phase a.c. network.

In taking on the France-to-Spain HVDC project, Siemens has accepted the challenge of boosting the capacity of this modern converter technology into a hitherto not achieved order of magnitude – to match the d.c. voltage of the underground cables used. At 320 kV, this is at the boundary of what is technically feasible for extruded cables today. It also calls for incorporation of special technical features that can be provided in the required form only by this modern converter technology. This applies, for instance, to the exchange of reactive power, independent of power transmission, between each converter and the three-phase a.c. network at the two converter stations. Last but not least, the black-start capability function enables the HVDC system to restart a collapsed network.

The new HVDC technology has already proven its merit in practice: Just recently the world's first HVDC system in VSC-MMC technology commenced commercial operation: the HVDC Plus installation with its project name Transbay, likewise erected by Siemens Energy, transmits 400 MW of electrical output at a transmission voltage of ± 200 kV with low losses and high energy efficiency via an 88 kilometer marine cable link from Pittsburg, California, to San Francisco. Here the HVDC Plus technology is helping to enhance the safety and reliability of San Francisco's power supply.

Energy-efficient high-voltage direct-current transmission technology (HVDC) is part of Siemens' Environmental Portfolio. In fiscal 2010, revenue from the Portfolio totaled about EUR28 billion, making Siemens the world's largest supplier of ecofriendly technologies. In the same period, our products and solutions enabled customers to reduce their carbon dioxide (CO₂) emissions by 270 million tons, an amount equal to the total annual CO₂ emissions of the megacities Hong Kong, London, New York, Tokyo, Delhi and Singapore.

The Siemens Energy Sector is the world's leading supplier of a complete spectrum of products, services and solutions for the generation, transmission and distribution of power and for the extraction, conversion and transport of oil and gas. In fiscal 2010 (ended September 30), the Energy Sector had revenues of approximately EUR25.5 billion and received

2 / 3

Siemens AG
Corporate Communications and Government Affairs
Wittelsbacherplatz 2, 80333 Munich
Germany

Reference number: EPT201101.032e

Media Relations: Dietrich Biester
Telephone: +49 9131 18-4974
E-mail: dietrich.biester@siemens.com
Siemens AG
Energy Sector - Power Transmission Division
Freyeslebenstr. 1, 91058 Erlangen, Germany

new orders totaling more than EUR30.1 billion and posted a profit of more than EUR3.6 billion. On September 30, 2010, the Energy Sector had a work force of more than 88,000. Further information is available at: www.siemens.com/energy

Siemens Press Photo

Download of this and more press photos: www.siemens.com/Transmission/pictures/EPT201101032

Caption:

Siemens Energy is currently erecting the power converter stations for a high-voltage direct-current (HVDC) transmission link between Baixas, to the west of Perpignan in France, and Santa Llogaia, south-west of Figueras in Spain. The installation can transmit a rated power of 2000 megawatts (MW) – enough to transport large amounts of electric power with a minimum of transmission losses. The stations use the new HVDC technology HVDC Plus with a transmission voltage of ± 320 kilovolts (kV)

Siemens AG
Corporate Communications and Government Affairs
Wittelsbacherplatz 2, 80333 Munich
Germany

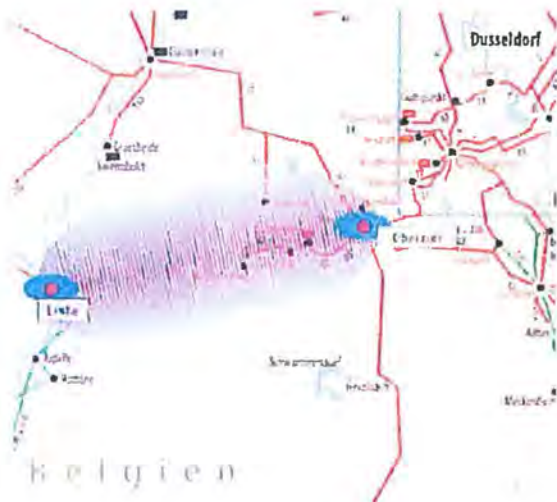
Reference number: EPT201101.032e

Media Relations: Dietrich Biester
Telephone: +49 9131 18-4974
E-mail: dietrich.biester@siemens.com
Siemens AG
Energy Sector - Power Transmission Division
Freyeslebenstr. 1, 91058 Erlangen, Germany

3 / 3

Bijlage 4 : Amprion GmbH, Alegro Leitungsverbindung Deutschland-Belgien, pag. 8 tm 10.

ALEGrO: Europäische Kuppelleitung

- Amprion und Elia entwickeln gemeinsam eine **regelbare grenzüberschreitende Transportleitung** zwischen der Region **Aachen** (Umspannwerk Oberzier) und der Region **Lüttich** (Umspannwerk Lixhe).

- Das Projekt basiert auf **HGÜ** (**H**öchstspannungs**G**leichstrom**Ü**bertragung)-Technologie, bei der die Leitung im Lastfluss steuerbar ist, die bestehenden Infrastrukturen optimal genutzt und die besonderen Anforderungen der regionalen Landschaften berücksichtigt werden. Die Verbindung besteht in einem 100 km langen Gleichstromkabel.
- Die Kapazität der geplanten grenzüberschreitenden Transportleitung liegt bei ungefähr 1.000 MW **in beide Richtungen**.
- Die Inbetriebnahme ist für **2017** geplant.
- Da dieses Projekt die erstmalige Integration eines HGÜ-Kabel in das stark vermaschte Drehstrom-Netz in Zentral-Westeuropa realisiert, kann dies als Grundlage für ein europäisches **Overlay-Netz** betrachtet werden.

Bijlage 5 : European Investment Bank: Inelfe Interconnexion France – Espagne, Non Technical Summary of the Environmental Impact Assessment – French part

français et espagnol et par les deux gestionnaires de réseau de Transport, RTE et REE.

C – LES ALTERNATIVES TECHNIQUES ETUDIEES

En dehors de la solution entièrement souterraine et en courant continu objet du présent projet, quatre familles principales d'alternatives ont été étudiées au cours de la phase de discussions avec le coordonnateur européen ; ces études ont été complétées par les éléments de l'expertise CESI (rapports n° 2, 4 et 6).

C.1 – UNE LIGNE AERIENNE OU AEROSOUTERRAINE

La solution de ligne aérienne correspondait à celle présentée lors du débat public de 2003. Cette solution est bien connue et maîtrisée techniquement (ligne 400 000 volts à deux circuits). Le dossier du maître d'ouvrage RTE pour le débat public proposait une aire d'étude au sein de laquelle un tracé envisagé consistait à créer un nouvel axe Nord-Sud en Plaine du Roussillon, en évitant les agglomérations situées le long de la Têt à l'Ouest de Perpignan, en cheminant le long de la LGV, et en traversant le Massif des Albères pour franchir la frontière au voisinage du Col du Perthus.

La consistance technique d'une telle solution permettait, par le choix judicieux de ses câbles conducteurs, d'atteindre l'objectif recherché pour la capacité d'échanges électriques entre la France et l'Espagne.

L'avantage majeur de cette solution, outre ses caractéristiques techniques intéressantes et la parfaite maîtrise de sa réalisation, était son coût : 90 M€ pour l'ensemble du projet, en France et en Espagne ; on peut aussi observer qu'aucun agrandissement du poste de Baixas n'était nécessaire, la partie 400 000 volts de ce poste comportant un nombre suffisant de pas de cellules en réserve.

Cette solution n'a toutefois pas été retenue en raison de son impact paysager, à l'origine de la forte opposition des acteurs locaux exprimée lors du débat public.

Une solution aérosouterraine a été imaginée et étudiée : cette solution consistait à prévoir des tronçons souterrains aux endroits les plus sensibles du point de vue environnemental. C'est cette solution de « mise en souterrain partielle » qui était envisagée dans le premier rapport d'étape du coordonnateur européen (en janvier 2008). Les tronçons les plus sensibles où la nécessité de mise en souterrain avait été considérée comme vraisemblable, correspondaient à la traversée de la Têt, ainsi qu'à la traversée de la partie montagneuse au niveau du Massif des Albères.

Cette solution disposait des avantages similaires à la solution aérienne (bonne maîtrise technique sous réserve d'une faible longueur des tronçons souterrains, pas d'extension nécessaire du poste de Baixas).

En revanche elle nécessitait, à chaque extrémité de chaque tronçon souterrain, l'installation de stations de passage aérien-souterrain, équivalant à un petit poste électrique. Le coût de cette solution se situait dans une fourchette de 180 à 250 M€ pour l'ensemble du projet en France et en Espagne, en fonction de la longueur cumulée des parties souterraines, des modalités techniques de traversée du Massif des Albères (pistes forestières ou tunnel), et en considérant que ces parties souterraines se trouvaient exclusivement en France.

C.2 – LE RENFORCEMENT DE LA LIGNE EXISTANTE BAIKAS-VIC ET LA VARIANTE DE LA VIRGULE

Cette solution, qui avait déjà été étudiée juste après le débat public, a fait l'objet de nouvelles études en raison de sa mise en avant par certains acteurs. Même si elle s'appuyait sur la réutilisation d'une ligne existante (à un circuit 400 000 volts) pour la reconstruire à deux circuits, et présentait des avantages identiques à la solution de ligne aérienne développée au § C.1, elle présentait toutefois l'inconvénient majeur de ne pas permettre d'atteindre l'objectif recherché de capacité d'échange de 2 800 MW. D'autre part, elle présentait également un impact paysager non négligeable dans des zones sensibles, impact aggravé par le fait que la construction de la ligne à deux circuits aurait dû se faire parallèlement à la ligne existante avant sa dépose, pour maintenir une capacité d'échange minimale pendant la phase de travaux.

Le coût de cette solution s'élevait à 180 - 190 M€, pour l'ensemble du projet en France et en Espagne.

La variante de « la virgule » reprenait le concept de reconstruction à deux circuits de la ligne existante Baixas – Vic, sur la majeure partie de sa portion française. De plus, elle prévoyait la construction, à partir d'un poste électrique « étoile » à créer, d'une ligne aérienne à deux circuits se dirigeant vers Figueras via le Haut-Vallespir et passant la frontière au niveau du Mont Capell. Cette solution, dont le coût s'élevait à 165-175 M€, permettait d'atteindre l'objectif de capacité d'échange de 2 800 MW mais s'accompagnait d'un impact paysager jugé prohibitif dans le Haut-Vallespir.

C.3 – UNE LIAISON ENTIEREMENT SOUTERRAINE EN COURANT ALTERNATIF

La consistance technique d'une telle solution, pour une puissance de transit égale à celle de la solution de ligne aérienne à deux circuits 400 000 volts envisagée au § C.1, conduisait à prévoir deux circuits souterrains chacun formé de deux tricâbles (soit un total de 12 câbles souterrains disposés en parallèle); c'est d'ailleurs cette même consistance qu'aurait eue la partie souterraine, dans le cas de la solution aérosouterraine décrite au § C.1.

Néanmoins, une telle solution aurait présenté une forte incertitude quant à sa faisabilité technique, compte-tenu de la longueur totale de la liaison (de 65 km environ pour la totalité du projet) : en effet, la liaison souterraine en courant alternatif la plus longue au monde est située à Tokyo ; sa longueur est de 40 km. D'autre part, la technologie actuelle conduit à prévoir des dispositifs de compensation de puissance réactive (installation de matériel électrique de grandes dimensions) tous les 25 à 30 km, c'est-à-dire à minima à chacun des postes d'extrémité de la liaison souterraine envisagée de longueur 65 km environ).

Enfin, l'encombrement au sol d'une telle liaison souterraine en courant alternatif est de l'ordre de 13 mètres au total : environ 9 mètres mobilisés par l'ensemble des câbles (4 groupes de trois câbles réunis « en trèfle » - les tricâbles) et une bande de servitude de 2 mètres de part et d'autre.

Le coût d'une telle solution se situait dans une fourchette de 430 à 500 M€, pour l'ensemble du Massif des Albères : pistes forestières ou tunnel).

C.4 – UNE LIGNE EN COURANT CONTINU REJOIGNANT LA COTE ET FRANCHISSANT LES PYRENEES PAR LA MER

Cette dernière solution, par l'adoption de la technique du courant continu, s'affranchissait des inconvénients d'une solution en courant alternatif, notamment en termes de garantie de faisabilité technique et d'encombrement au sol.

Néanmoins, une telle solution conduisait à un cheminement mixte terrestre – sous-marin de longueur totale 105 à 135 km (suivant les variantes marines étudiées), soit une longueur supérieure de 50 à 100 % à celle d'un cheminement terrestre plus direct, et avec :

- une longueur terrestre importante (une vingtaine de kilomètres en France, plus encore en Espagne, représentant au total environ les 2/3 de la longueur d'un cheminement terrestre direct), sans pouvoir s'appuyer sur une infrastructure existante.
- des difficultés d'ordre technique et environnemental dans le milieu marin (sur une longueur de 50 à 100 km, suivant la variante choisie) : courants marins, fonds rocheux, activités maritimes de pêche et de loisir, projet de parc naturel marin
- des difficultés d'ordre technique pour la partie terrestre française, avec un tracé sur des berges de fleuves dont la dynamique peut engager la pérennité
- des difficultés d'ordre environnemental à l'approche des côtes, particulièrement rédhibitoires sur la côte espagnole, mais aussi réelles à l'approche de la côte française en raison des zones touristiques et de zones environnementales sensibles (Loi littoral, espaces naturels à l'embouchure du fleuve Agly).

Le coût d'une telle solution, marqué par une incertitude importante liée aux conditions de pose en mer particulièrement délicates, a été estimé dans une fourchette de 750 M€ à 1 000 M€ pour l'ensemble du projet en France et en Espagne.

Une expertise CESI a été réalisée exclusivement sur la comparaison entre un cheminement terrestre et un cheminement mixte terrestre-marin (rapport n° 6) ; cette expertise met en exergue des doutes importants sur la faisabilité de cette dernière solution en matière environnementale. Elle conclut enfin clairement sur les inconvénients majeurs d'une telle solution mixte terrestre – sous-marine par rapport à la solution de cheminement terrestre direct.

D – CARACTERISTIQUES DU PRESENT PROJET

D.1 – LE PROJET BAIXAS-SANTA LLOGAIA

Les éléments précédemment développés ont montré que :

- pour augmenter la capacité d'échange au-delà des 1 400 MW actuels et pour atteindre la cible à court terme de 2 800 MW, il est nécessaire de construire un nouvel axe à très haute tension entre les deux pays ;
- l'implantation la plus favorable d'une nouvelle liaison d'interconnexion se situe dans la partie orientale des Pyrénées.

Les deux postes 400 000 volts les plus proches de la frontière sont les postes de Baixas en France (poste existant, près de Perpignan) et celui de Santa Llogaia en Espagne (poste dont la construction est en cours d'instruction administrative, dans le cadre de l'extension du réseau 400 000 volts en Catalogne espagnole).

La recherche d'impacts environnementaux minimaux, notamment sur le paysage, a conduit à retenir un projet de ligne électrique :

- entièrement souterraine ;
- en courant continu ;
- qui emprunte un cheminement terrestre s'appuyant, dans toute la mesure du possible, sur les infrastructures existantes.

D.2 – LA DECISION DE SARAGOSSE

Le 27 juin 2008, lors du sommet franco-espagnol de Saragosse, les gouvernements de la République Française et du Royaume d'Espagne entérinent cette proposition et signent un «Accord de coopération sur l'interconnexion électrique» qui demande à leur GRT respectif de la mettre en œuvre au travers d'une société commune. La société INELFE (INterconnexion Electrique France-Espagne) a ainsi été créée le 1er octobre 2008 ; c'est une Société par Actions Simplifiée (SAS), détenue à parts égales entre RTE et REE, qui a en charge l'ensemble des études et l'ingénierie de construction de la liaison électrique objet du présent projet.

Le gouvernement français s'engage également à ce qu'aucune autre interconnexion électrique ne soit implantée, à l'avenir, dans le département des Pyrénées-Orientales.

D.3 – CONSISTANCE DU PROJET EN FRANCE

La consistance du projet est donc la suivante :

- **Création d'une station de conversion** contiguë au poste actuel de Baixas, qui permettra de transformer le courant alternatif en courant continu. La surface du terrain complémentaire nécessaire (destinée à accueillir la station de conversion et nécessaire à son raccordement aux installations existantes) est de 10 hectares environ.
- **Création d'une liaison entièrement souterraine entre le poste de Baixas et un point de passage de la frontière** dans le secteur du Perthus.
- **Création d'un tunnel pour le franchissement des Albères.**

4.5 - LE COUT DU PROJET ET DES MESURES EN FAVEUR DE L'ENVIRONNEMENT

LE COUT TOTAL DU PROJET

Le coût de la totalité de la liaison électrique souterraine, entre Baixas et Santa Llogaia est de 700 M€.

Ce montant comprend :

- 230 M€ pour les câbles et les travaux de pose ;
- 350 M€ pour les stations de conversion ;
- 110 M€ pour le tunnel ;
- 10 M€ de coûts généraux.

Ces dépenses sont supportées à parts égales entre la partie espagnole et la partie française.

À ce coût du projet Baixas - Santa Llogaia supporté à 50 % par la partie française (soit 350 M€), il faut ajouter les coûts d'adaptation du poste électrique de Baixas supporté exclusivement par RTE. Ce coût, d'un montant de 20 M€, correspond au raccordement de la station de conversion aux installations du poste existant, et à son adaptation.

Le coût total supporté par RTE est en définitive de **370 M€** (aux conditions économiques de Janvier 2010).

Bijlage 6 : Overleg hoogspanningsverbinding Doetinchem- Wesel, 30-01-2012, provinciehuis Gelderland te Arnhem.

Overleg hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel, d.d. 30 januari 2012

Aanwezig:

Gemeente Oude IJsselstreek:

Belangenvereniging Breedenbroek-Voorst:

TenneT:

Fedet:

Provincie Gelderland:

Aanleiding tot dit overleg

De aanleiding voor het overleg is het verzoek van de Belangenvereniging Breedenbroek-Voorst aan ged. mw. Traag om een onderhoud over de nieuwe hoogspanningslijn Doetinchem-Wesel.

De Belangenvereniging constateerde dat er in het voorbereidingsproces tot nu toe *niet* is gekeken naar een nieuwe, elders in Europa bewezen techniek van gelijkstroom- in plaats van wisselstroomverbindingen, waarbij de hoogspanningslijnen onder de grond gelegd kunnen worden. De schade voor de omgeving en de belasting voor mens en milieu wordt dan tot een minimum beperkt.

De belangenvereniging en de gemeente Oude IJsselstreek hebben de Vaste Kamercommissie van EL&I over deze innovatieve techniek geïnformeerd en verschillende partijen hebben aangegeven hierin geïnteresseerd te zijn. Tot nu toe is deze techniek echter niet in beeld geweest voor de aanleg van de hoogspanningsverbinding.

Naar aanleiding van dit verzoek heeft mw. Traag een brief aan TenneT laten sturen met de vraag hoe deze gelijkstroomtechniek met ondergrondse aanleg toegepast zou kunnen worden bij het traject Doetinchem-Wesel.

Karakter van de bijeenkomst

Het karakter van deze bijeenkomst is het bijeenbrengen en uitwisselen van informatie en het weergeven van de laatste stand van zaken; niet onderhandelen.

Inleiding TenneT (

(Zie bijlage)

De verbinding Doetinchem-Wesel is een belangrijke schakel bij de schaalvergroting van het transportnet naar een Europees net ten behoeve van één Europese elektriciteitsmarkt. Belangrijke uitgangspunten daarbij: leveringszekerheid, transport van duurzame energie.

TenneT heeft voor de uitbreiding van het net de opdracht zoveel mogelijk gebruik te maken van bestaande verbindingen.

Het EU-net is een wisselstroomnet; alleen bij grote afstanden (zee) en natuurlijke barrières (Pyreneeën) wordt tot nu toe gelijkstroom ondergronds toegepast. In een wisselstroomnet is een verbinding met gelijkstroom aan te brengen, maar dan zijn er twee convertoren nodig. Volgens TenneT zijn er bij de toepassing van gelijkstroom meer componenten (= onderdelen) nodig (zoals converterstations, kabelsluitingen, enzovoorts) waardoor op dit moment de betrouwbaarheid van gelijkstroom lager is dan die van wisselstroom; de ervaring met gelijkstroom is minder goed (meer storingen, lastiger in te regelen na een storing, hersteltijd veel langer) en de max. capaciteit is geringer. TenneT baseert deze mening op de ervaringen met eigen gelijkstroomverbindingen.

Inleiding Fedet (

(De presentatie was niet helemaal up-to-date. De revisie wordt 8 maart besproken met de Fedet-leden m.i.v. het wel/niet toezenden aan de aanwezigen bij dit overleg.)

Transport van elektriciteit kan met zowel wisselstroom als gelijkstroom boven- of ondergronds. Gelijkstroom wordt al 50-60 jaar toegepast (met convertoren), vaak off-shore.

De benodigde convertors zijn omvangrijk. Per convertor is met de nieuwste techniek ca. 1,5 ha (3 voetbalvelden) nodig; bij oudere techniek was dat 3,5 ha.

Fedet deelt de mening van TenneT ten aanzien van de storingsgevoeligheid van gelijkstroom niet.

Stand van zaken MER e.d.

In de richtlijnen voor het MER is de optie gelijkstroom ondergronds niet opgenomen, hoewel volgens de wet redelijke alternatieven meegenomen zouden moeten worden en daar in verschillende bezwaarschriften ook om gevraagd was. Tijdens de bijeenkomst heeft TenneT aangegeven dat het niet-uitvoeren van de verbinding als gelijkstroomverbinding in het MER toegelicht wordt.

Volgens de Nederlandse wetgeving is ondergrondse aanleg niet MER-plichtig. Ook volgens de Europese richtlijn geldt de MER-plicht alleen voor bovengrondse lijnen.

Het voorkeurstracé is nu uitgekristalliseerd en wordt eind februari met minister Verhagen besproken. Bij het voorkeurstracé worden de huidige knelpunten bij Doetinchem opgelost. Eén 150 kV-lijn boven stedelijke bebouwing wordt onder de grond gebracht en een andere wordt gecombineerd op de 380 kV-masten verder van de bebouwde kom af. De verbinding wordt uitgevoerd met lange rechtstanden en met Wintrackmasten. (Niet besproken, maar later door EL&I aangegeven: ten oosten van Uft wordt de 150 kV-lijn naar Winterswijk naar het transformatorstation met een kabel ondergronds aangesloten op respectievelijk de nieuwe verbinding en de bestaande verbinding naar Winterswijk).

De huidige met de bestaande 150 kV samenhangende knelpunten bij Doetinchem worden zouden bij een ondergrondse gelijkstroomverbinding niet worden opgelost.

Planning.

De verbinding in het net tussen Doetinchem en Wesel is in een vorige knelpuntenrapport al opgenomen als knelpunt en zou in 2014 operationeel moeten zijn. Tot nu toe is er één jaar vertraging. De bouw start wanneer ook Duitsland de vergunningen rond heeft.

Eind 2012, begin 2013 worden -wanneer alles is uitgezocht- de MER en het Rijksinpassingsplan naar buiten gebracht.

Kosten

De kosten van het bovengronds aanleggen van een wisselstroomverbinding met wintrackmasten (kosten ca. 1,5 x hekwerkmasten), inclusief het onder de grond brengen van delen van het oude, bestaande 150 kV-net worden geschat op ca. € 100 miljoen. Geschat wordt dat de aanleg van een ondergrondse gelijkstroomverbinding voor dit stuk ca. € 500 miljoen bedraagt.

Capaciteit

De startnotitie voor de MER gaat uit van interconnectiecapaciteit van 1000 tot 2000 MW-lijn. De Belangenvereniging Breedenbroek-Voorst heeft op basis van deze gegevens zich verdiept in ondergrondse alternatieven. Men was onaangenaam verrast dat er nu sprake is van een transportcapaciteit van 2 x 2650 MW.

De redenen voor deze ophoging zijn:

- Aanleg op het zogenaamde N-1 niveau (ook bij onderhoud moet de lijn gewoon te gebruiken zijn, daarom wordt de capaciteit "dubbel" aangelegd)
- relatief minder netverliezen
- leveringszekerheid
- toekomst prognose en
- terugverdientijd.

Beleid TenneT t.a.v. gelijkstroom

TenneT heeft zelf gelijkstroomverbindingen aangelegd, volgt de innovatie en is voorstander van beheersde toepassing van pilots.

Vervolg acties

- Samenvatting
- Terugkoppeling overleg aan
- Terugkoppeling overleg aan
- De provincie zal bij EL&I aandringen om in MER in te gaan op gelijkstroomvariant.

Bijlage 7 : ABB Benelux: HVDC Light, trendsetter in onzichtbare transmissie.

Power Update!

HVDC Light[®] : trendsetter in onzichtbare transmissie

Tot op heden worden hoogspanningsverbindingen bij voorkeur bovengronds aangelegd met hoogspanningslijnen. Ondergrondse aanleg vormt meestal geen optie door de hoge kosten en de ongunstige elektrische eigenschappen van hoogspanningskabel. De eigenschappen van HVDC Light[®] zorgen op dit terrein voor een revolutionaire omslag.

In tegenstelling tot wisselspanning vertoont gelijkspanning een geheel ander gedrag wat HVDC Light[®] bij uitstek geschikt maakt voor een ondergrondse hoogspanningsverbinding. Bovendien zijn de kosten in veel gevallen lager dan conventionele hoogspanningskabel. De grotere zorg voor onze leefomgeving en de positieve invloed van het onzichtbaar maken van hoogspanningsverbindingen kunnen voor een nog snellere omslag in de waardering zorgen. Ondergrondse hoogspanningsverbindingen zijn nu aantrekkelijker dan ooit tevoren!

Milieu-aspecten

Er zijn verschillende redenen waarom ondergrondse HVDC Light[®] verbindingen beter aan hedendaagse milieueisen kunnen voldoen dan bovengrondse verbindingen.

EMV

In diverse landen voert men een voorzichtige en terughoudende beleid ten aanzien van magnetische velden. Zowel het Nederlandse Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer als het Swedish National Electrical Safety bevelen een veiligheidsniveau van 0,4uT aan voor 50 Hz magnetische velden van hoogspanningsleidingen. Dit veiligheidsniveau komt overeen met de veldsterkte die vandaag de dag in een stedelijke omgeving gebruikelijk is. In tegenstelling tot een wisselspanningsverbinding is een gelijkspanningsverbinding statisch (geen straling). Voor een gelijkspanningsverbinding hoeft geen "EMV-corridor" vrijgehouden te worden. Het veld boven de ingegraven ondergrondse kabel is beduidend kleiner dan het natuurlijke magnetische veld van de aarde.

Ruimtebeslag

Voor een HVDC Light[®]-verbinding is veel minder ruimte nodig. Bij een conventionele 380 kV hoogspanningslijn is een strook met een breedte van minimaal 60 meter

nodig. Binnen deze strook mogen zich geen hoge bomen of bouwwerken bevinden. Voor een HVDC Light[®]-verbinding is slechts een 4 meter breed aanleg-pad noodzakelijk. Ter vergelijking: voor een bovengrondse verbinding met een lengte van 100 km is een grondoppervlakte van 600 hectare (1 hectare = 10.000 m²) nodig. Voor een HVDC-verbinding is slechts 40 hectare nodig. Dat is minder dan 6% dan het ruimtebeslag van een vergelijkbare hoogspanningsverbinding!

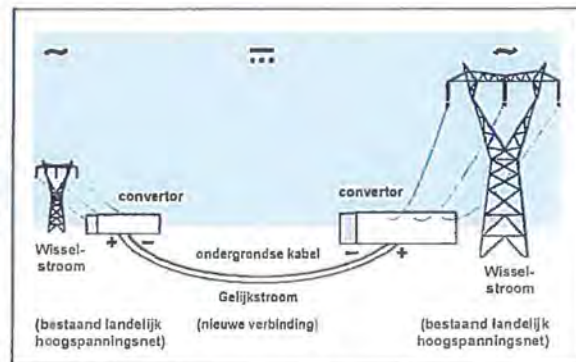
Magnetische en elektrische velden

Magnetische en elektrische velden kunnen aanvullende beperkingen voor het ruimtegebruik nabij een hoogspanningsleiding tot gevolg hebben. Ter plekke van woningen is voor een 380 kV bovengrondse hoogspanningsverbinding een bredere strook noodzakelijk om te kunnen voldoen aan het veiligheidsniveau van 0,4uT voor 50 Hz magnetische velden van hoogspanningsleidingen. De breedte van deze corridor bedraagt circa 300 meter bij de huidige toegepaste conventionele hoogspanningslijnen.

De HVDC Light[®]-converters kunnen bijna geheel inpandig worden ondergebracht en zijn kleiner dan de klassieke HVDC-converters. Zij zijn daarmee relatief makkelijker inpasbaar.

Waarneembaar geluid

De geluidsproductie van een bovengrondse hoogspanningsverbinding – die het grootst is bij vochtige weersomstandigheden – beperkt ook de mogelijkheid om dicht bij een hoogspanningsverbinding te bouwen. De breedte van deze geluidscorridor hangt af van plaatselijke verordeningen en van het ontwerp van de hoogspanningsverbinding. Bezwaarschriften kunnen de aanleg van een bovengrondse verbinding soms knap lastig maken. Bij een ondergrondse verbinding is er van een geluidsprobleem absoluut geen sprake.

Het principe van HVDC Light[®]

Wisselstroom wordt geconverteerd naar gelijkstroom, getransporteerd door de kabel en aan de andere zijde weer geconverteerd naar wisselstroom. Afhankelijk van de afstand naar het net zijn ook mogelijk HVDC Light is zeer geschikt voor toepassing in een bestaand hoogspanningsnet maar ook voor toepassingen offshore voor het verbinden van windparken of olieplatforms.

Vogelaanvaringen

Diverse onderzoeken tonen aan dat er in Nederland ongeveer één miljoen draadschlachtoffers vallen per jaar, dat komt overeen met circa 300 draadschlachtoffers per kilometer per jaar. Het ondergronds brengen lost dit probleem volledig op.

Esthetische en maatschappelijke aspecten

Diverse studies hebben aangetoond dat de aanleg van een bovengrondse hoogspanningsverbinding een negatieve invloed heeft op de ontwikkeling van de grondprijs. Als voorbeeld noemen we een onderzoek uitgevoerd in het Verenigd Koninkrijk waar de onderzoekers vaststelden dat de grondprijs van stukken land op een afstand van 100 meter van een hoogspanningsverbinding 38% lager was dan voor vergelijkbare stukken land. Uit onderzoek in Finland bleek dat de waardevermindering rechtvaardig is met de afstand tot de hoogspanningsverbinding (zie tabel 2).

Een ander voorbeeld is een recente uitspraak van de rechtbank in Utrecht die bevestigt dat het plaatsen van bovengrondse hoogspanningslijnen afbreuk doet aan de waarde van een huis. De gemeente heeft de huiseigenaar een schadevergoeding moeten betalen.

Veel regio's in de Benelux kennen een hoge bebouwingsdichtheid. Het is daarmee waarschijnlijk dat een bovengrondse hoogspanningslijn veel kavels zal beïnvloeden. Als we aannemen dat er zich gemiddeld over iedere 500 meter lengte van de hoogspanningsverbinding de volgende kavels bevinden:

- Vier kavels op 0-500 meter afstand (10% waardevermindering)

- Acht kavels op 500-1.000 meter afstand (5% waardevermindering)
- Zestien kavels op 1.000-1.500 meter afstand (3% waardevermindering)
- Twintig kavels op 1.500-2.000 meter afstand (2% waardevermindering)

Als we als gemiddelde waarde voor een kavel € 300.000,- aannemen (incl. de bebouwing) dan is er bij een 100 km lange bovengrondse hoogspanningsverbinding sprake van een waardevermindering van € 100.800.000,-.

Daarbij komt ook nog het maatschappelijke verlies aan landschap, cultuur, historisch erfgoed en natuur.

Veiligheid

Doordat HVDC Light[®] volledig gebruik maakt van ondergrondse kabel is de veiligheid optimaal. Dit in tegenstelling tot hoogspanningslijnen waar er een gevaar is voor elektrocutie door aanraking door bijvoorbeeld hoogwerkers, boomstammen, vishengels, vliegers of brandblusactiviteiten.

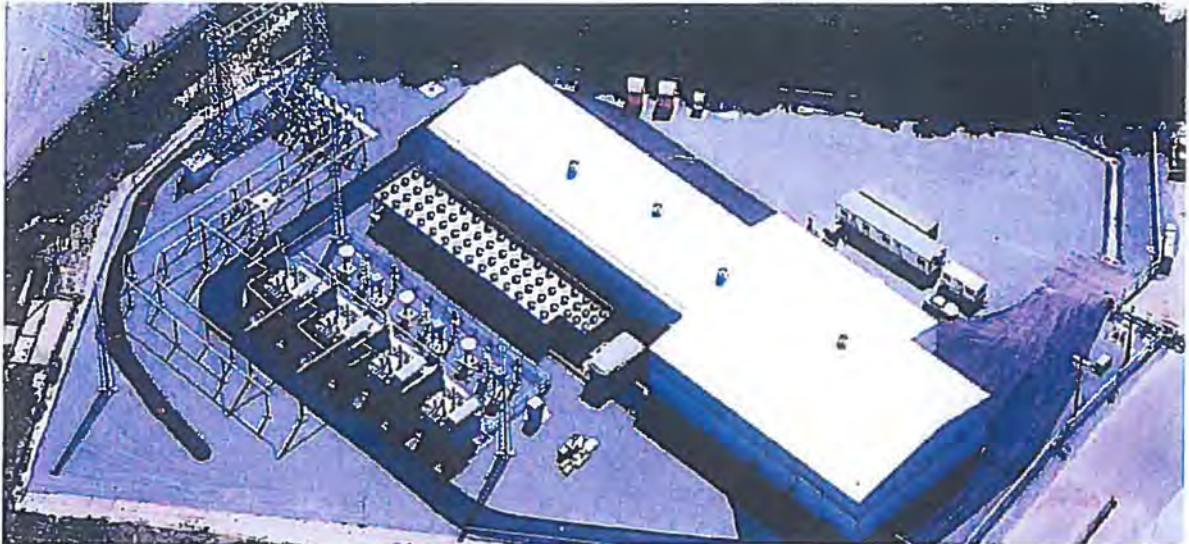
Onzichtbare energietransmissie met HVDC Light[®] spaart landschap en milieu en geeft geen waardeverlies. Bovenstaande Australië toont een verbinding in redundante uitvoering.

Bij het Murraylink project in Australië is een zeer succesvolle en eenvoudige methode toegepast waarbij gebruik gemaakt wordt van aangepast materiaal uit de glasvezelindustrie.

ABB

HVDC Light®

Het converter station "Shorham" van de HVDC Light-verbinding tussen Long Island en Connecticut in de Verenigde Staten is vrijwel volledig inspanning uitgevoerd

Ook is er bij HVDC Light® geen risico voor valschede of elektrocutie van neervalende lijnen bijvoorbeeld als gevolg van ijsafzetting of storm.

Stabiliteit en betrouwbaarheid van het netwerk

HVDC Light® verhoogt de stabiliteit en betrouwbaarheid van het netwerk doordat:

- de vermogensstromen en het spanningsniveau volledig regelbaar zijn,
- de kabels en converters nooit overbe-last kunnen raken,
- cascade verstoringen gedempt of voorkomen worden, functioneert als "fire-wall" voor verstoringen in het netwerk
- reactief vermogen gedissipeerd of gegenereerd kan worden (vier kwadrant bedrijf),
- de ondergrondse ligging van de verbinding en de inspanning plaatsing van de converters het systeem ongevoelig

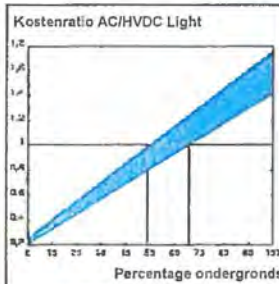

Diagram 1: Voorbeeld van een kostenratio wissel-stroom-HVDC Light versus percentage ondergronds voor Randstad380

[PDF to Word](#)

maken voor slechte weersomstandigheden als storm en ijsafzetting.

Elektrische verliezen

Bij loepassing van HVDC Light® in een bestaand net worden de totale verliezen niet noemenswaardig negatief of positief beïnvloed.

De verliezen in de HVDC Light®-verbinding worden gecompenseerd door lagere verliezen in het bestaande net.

Technische ontwikkeling van HVDC Light® systemen

HVDC Light® technologie is geïntroduceerd in 1997. Inmiddels zijn HVDC Light® systemen leverbaar met een vermogen tot 1.100 MW per systeem bij een bedrijfs-spanning van 300 kV.

Technieken bij de aanleg

Een belangrijk aspect bij de aanleg vormt

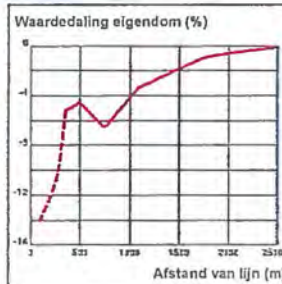

Diagram 2: Waardevermindering van grond is praktisch rechtvennig met de afstand tot de hoog-spanningslijn

de manier waarop de kabel gelegd wordt. Deze geëxtrudeerde kabels hebben een aantal specifieke voordelen tegenover traditionele geïmpregneerde kabels.

- Laag gewicht (< 10 kg/m), zeer flexibel, goede hanteerbaarheid tijdens aanleg van de kabel.
- Eenvoudige voorgefabriceerde koppelingen
- Volledig olievrij.

Bij de aanleg wordt gebruik gemaakt van aangepast materieel uit de glasvezel industrie. De aanlegkosten zijn dan ook duidelijk lager dan bij conventionele hoog-spanningskabel.

Een mooi voorbeeld hiervan is de aanleg van het Murraylink project in Australië, waar meer dan 3 kilometer kabel per dag is aangelegd. De aanlegsom voor de 170 km lange kabel bedroeg het – voor zo'n project – zeer redelijke bedrag van \$ 7,6 miljoen.

Kostenvergelijk bovengrondse hoog-spanningsleiding – ondergrondse transmissie

De nieuwe HVDC technologie beschikt over een aantal unieke en waardevolle eigenschappen. Voordat een strikte kostenvergelijking uitgevoerd wordt, is het zinvol om een evaluatie en waardering van alle aspecten en omstandigheden te maken.

Eik project is wat dat betreft uniek en maakt een aparte evaluatie per geval noodzakelijk. Pas dan kan er op gegronde redenen een keuze gemaakt worden. Indien er moeilijkheden zijn om toestem-

ming voor aanleg van een bovengrondse hoogspanningsverbinding te verkrijgen dan is dit punt alleen al reden genoeg om HVDC Light® serieus te overwegen.

Concrete case: Randstad380

De Katholieke Universiteit Leuven heeft voor het Randstad 380 project een studie uitgevoerd waarin een vergelijking is gemaakt tussen hoogspanningslijnen, conventionele kabel en HVDC Light® voor het circa 60km lange tracé Beverwijk-Bleiswijk.

Één van conclusies is dat bij een realistisch scenario HVDC Light® voordeliger is indien meer dan 50-65% van het tracé ondergronds dient te zijn. De studie is te downloaden op www.esat.kuleuven.be/electa/vsc-hvdc/reports.

Conclusie

Stringente milieueisen alsmede esthetische en maatschappelijke aspecten leiden tot hogere kosten en verhogen het risico van aanzienlijke vertraging bij toepassing van hoogspanningsverbindingen. Nieuwe HVDC technologie in de vorm van HVDC Light® heeft er toe geleid dat er een economisch aanvaardbare en technisch zeer goed toepasbaar alternatief bestaat. Dit geldt in het bijzonder indien een substantieel deel ondergronds dient te worden uitgevoerd.

Stuur voor meer informatie een e-mail aan: wessel.bakker@nl.abb.com

Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds
Secretariaat : Het Rabelink 32, 7084 CG Breedenbroek.

 380kv@breedenbroek-voorst.nl

 www.achterhoekvoor380kvondergronds.nl

 facebook.com/achterhoek380kv

Hekkelman Advocaten & Notarissen

BIJLAGE 2

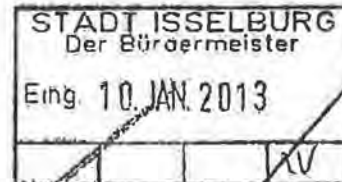
Ministerium für Wirtschaft, Energie,
Industrie, Mittelstand und Handwerk
des Landes Nordrhein-Westfalen

Der Minister

Ministerium für Wirtschaft, Energie, Industrie, Mittelstand und
Handwerk des Landes Nordrhein-Westfalen, 40190 Düsseldorf

Stadt Isselburg
Herrn
Bürgermeister Geukes
Minervastraße 12
46419 Isselburg

30. Dezember 2012

Seite 1 von 3

Aktenzeichen
(bei Antwort bitte angeben)
V B 4 - 38-30/43

Hochspannungsleitung Wesel - Doetinchem/NL

Ihr Schreiben vom 09.11.2012

Sehr geehrter Herr Geukes,

haben Sie Dank für Ihr o.g. Schreiben, auf das ich Ihnen in Abstimmung mit meinem von Ihnen gleichfalls angeschriebenen Kollegen, Herrn Umweltminister Remmel, gerne antworten möchte.

Die im vergangenen Jahr beschlossene Energiewende stellt unser Land vor besondere Herausforderungen. Der Strom wird zukünftig viel weiter entfernt von den Verbrauchsschwerpunkten erzeugt werden, z.B. mit Hilfe von Offshore-Windanlagen in der Nordsee. Deshalb müssen unsere Übertragungs- und Verteilnetze ausgebaut und ertüchtigt werden, was in den nächsten Jahren Investitionen in Milliardenhöhe erfordern wird. Hierbei gilt es, Umwelt- und Anwohnerschutz mit ebenfalls zu berücksichtigenden wirtschaftlichen Aspekten in Einklang zu bringen.

Die Leitung von Wesel nach Doetinchem in den Niederlanden ist jedoch nicht durch die beschleunigte Energiewende 2011 veranlasst. Sie ist als Projekt Nr. 13 bereits im Energieleitungsausbaugesetz (EnLAG) enthalten, das im Jahre 2009 in Kraft getreten ist. Sie dient vor allem der grenzüberschreitenden Verknüpfung des deutschen Stromnetzes mit

Dienstsitz:
Horionplatz 1
40213 Düsseldorf

Dienstgebäude:
Horionplatz 1
40213 Düsseldorf
Telefon 0211 837-02
Telefax 0211 837-2200
poststelle@mweimh.nrw.de
www.mweimh.nrw.de

Öffentliche Verkehrsmittel:
Straßenbahnlinien 704, 709,
719 bis Haltestelle
Poststraße

dem niederländischen, um den europaweiten Stromhandel unter Wettbewerbsbedingungen zu fördern. Zugleich dient sie aber auch der Verbesserung der Systemstabilität, denn in einem größeren, europäischen Markt lässt sich eine schwankende Erzeugung, z.B. aus Windstrom im Münsterland, besser ausgleichen. Seite 2 von 3

Das EnLAG ermöglicht Erdverkabelungen zu Testzwecken auf technisch und wirtschaftlich effizienten Teilabschnitten von vier sog. Pilotstrecken. Die Leitung Wesel - Doetinchem gehört nicht dazu. Das bedeutet jedoch kein Verbot von Erdverkabelungen auf dieser Strecke. Die Planfeststellungsbehörde kann allerdings nicht die Vorlage einer Erdverkabelungsalternative vom Übertragungsnetzbetreiber außerhalb der Pilottrassen verlangen. Zudem müsste selbst bei einer Bereitschaft des Übertragungsnetzbetreibers Amprion zur Ausarbeitung einer Erdverkabelungsalternative für die Anerkennung der höheren Baukosten durch die Bundesnetzagentur für deren Umlegung auf den Strompreis die Wirtschaftlichkeit einer Erdverkabelungsalternative nachgewiesen werden. Insofern liegen die Hürden für die von Ihnen gewünschte Erdverkabelung wesentlich höher als in anderen Fällen wie etwa der von Ihnen angesprochenen geplanten HGÜ-Kabelverbindung nach Belgien („Alegro“), welche im Rahmen der 2011 mit dem Netzausbaubeschleunigungsgesetz angestoßenen zweiten Tranche des Netzausbaus ein Pilotprojekt nach § 12 b Abs. 1, S. 3 Nr. 3 a) EnWG darstellt.

Die Landesregierung ist jedoch der Auffassung, dass alle technischen Optionen unter Berücksichtigung technischer, zeitlicher und wirtschaftlicher Aspekte auf allen Trassen zur Anwendung kommen sollten. Denn eine Ausweitung des rechtlichen Rahmens für Pilottrassen würde sowohl Netzbetreibern als auch Planfeststellungsbehörden einen größeren Spielraum eröffnen und eine größere Akzeptanz in der Bevölkerung ermöglichen. Dies erfordert allerdings eine Änderung des EnLAG, die auf

der Bundesebene die notwendigen politischen Mehrheiten finden muss. Seite 3 von 3
Dafür setzt sich die Landesregierung beim EnLAG genauso wie bei der derzeit diskutierten 2. Tranche des Netzausbaus ein.

Die von Ihnen gleichfalls angeschriebene Bezirksregierung Münster erhält eine Durchschrift dieses Schreibens.

Mit freundlichen Grüßen

Hekkelman Advocaten & Notarissen

BIJLAGE 3

Amprion GmbH, Rheinlanddamm 24, 44139 Dortmund

Isselburg21 e.V.

Am Mühlenberg 25
46419 Isselburg

Unternehmens-
kommunikation/Energiepolitik

Ihre Nachricht
Unsere Zeichen K/Bo
Name
Telefon
Telefax
E-Mail

5. September 2013

Seite 1 von 2

**Ihr Brief vom 5. August
Netzausbau Wesel-Doetinchem**

Amprion GmbH

Rheinlanddamm 24
44139 Dortmund
Germany

Sehr geehrter Herr, sehr geehrter Herr,

T +49 231 5849-0
F +49 231 5849-14188
www.amprion.net

gerne kommen wir Ihrer Bitte nach, im Vorfeld unserer Infoveranstaltung am 11. September in Isselburg, einige Fragen zur Tractebel-Studie über technische Alternativen für die Verbindung von Wesel nach Doetinchem zu beantworten.

Aufsichtsratsvorsitzender:

Der Einsatz der Hochspannungs-Gleichstromübertragung (HGÜ) als Freileitung oder Erdkabel kommt für Amprion für die Verbindung von Wesel und Doetinchem als Verstärkung des vermaschten europäischen Verbundnetzes nicht in Betracht.

Geschäftsführung:

Die Tractebel-Studie verweist für Deutschland zunächst auf das Energieleitungsausbaugesetz, das die Notwendigkeit der Leitung Wesel-Doetinchem fest schreibt und als 380-kV-Drehstromleitung in Freileitungsausführung definiert. In dem Gesetz wird der Einsatz von Drehstromkabeln auf einige Pilotstrecken begrenzt. Darüber hinaus sprechen v.a. technische Gründe dafür, die europäische Verbundleitung in Drehstromtechnik zu errichten.

Sitz der Gesellschaft:
Dortmund
Eingetragen beim
Amtsgericht Dortmund
Handelsregister-Nr.
HR B 15940

Amprion kann das Projekt nur auf deutscher Seite verantworten und somit keine Entscheidungen für den Projektteil in den Niederlanden treffen (vgl. Tractebel-Studie Seite 9, oben). Allerdings ist für Amprion eine Errichtung teils in Dreh- teils in Gleichstromtechnik technisch keine gleichwertige Lösung gegenüber der hohen Verfügbarkeit einer reinen Drehstromverbindung.

Bankverbindung:
Commerzbank Dortmund
BLZ 440 400 37
Kto.-Nr. 352 0087 00
BIC: COBADEFF440
IBAN:
DE27 4404 0037 0352 0087 00
USt.-IdNr. DE 8137 61 356

Seite 2 von 2

Des Weiteren fragen Sie nach der geplanten Kapazität der Leitung. In Deutschland haben die vier Übertragungsnetzbetreiber für 380-kV-Leitungen aus Gründen der Systemsicherheit eine maximale Kapazität von 2.400 MVA für den N-1 Fall vereinbart. Amprion plant deshalb für die 380-kV-Leitung Wesel-Doetinchem mit 2.400 MVA für den N-1 Zustand. Der Unterschied zum niederländischen Ansatz hat keine Auswirkungen auf die technische Auslegung der Leitung.

Wir hoffen, Ihnen mit unseren Antworten weitergeholfen zu haben und stehen für weitere Diskussionen gerne zur Verfügung.

Freundliche Grüße

Hekkelman Advocaten & Notarissen

BIJLAGE 4

Randstad HVDC

Research group Electa
Department of electrical engineering
KULeuven
Kasteelpark Arenberg 10
3001 Heverlee

1 Executive summary

The Randstad 380 project is an ambitious plan of the Dutch transmission system operator to upgrade the transmission grid in the densely populated provinces Noord-Holland and Zuid-Holland. This project, described in chapter 3, is deemed necessary by TenneT to prepare the grid for the future. Part of the Randstad 380 project, the connection Beverwijk-Bleiswijk, calls for special attention because of two specific issues. The trajectory crosses the so-called "Groene Hart", a protected natural landscape, and lies in the proximity of the of Schiphol airport. Both reasons hamper applying the standard solution, the construction of overhead lines (OHL).

This study investigates the use of a new underground transmission technology, Voltage Source Converter High Voltage Direct Current (VSC HVDC), for the Beverwijk-Bleiswijk connection. The technology is explained in chapter 4. A technical analysis of the situation has been performed (chapter 7). Three cases have been investigated, based on different assumptions for future developments, mainly in off-shore wind energy integration at Beverwijk. It has been shown that VSC HVDC can provide the same functionality as OHL without sacrificing stability of the grid or reliability. In chapter 8 the VSC HVDC solution has been economically assessed and compared to a standard overhead line and an underground ac solution.

Load flow calculations show that it is sufficient to install one 1100 MW VSC HVDC connection by 2012. It is verified that this solution is N-1 contingent. The installation of this single HVDC line also supports the region Beverwijk when both connections between Beverwijk and Oostzaan (or Diemen) are out. When this would occur, the dc link maximally has to transport about 900 MW. The overall system losses are neither positively, nor negatively affected in a major way by the choice for VSC HVDC compared to the conventional ac solution. This solution would also accommodate the installation of the planned 750 MW wind power park, connected to Beverwijk.

For the period 2012-2020, a rising load in the Beverwijk region is projected. A further increase of offshore wind power is planned. The maximum installed wind power connected to Beverwijk in 2020 is assumed no to be above 3 GW. By then, one additional VSC HVDC circuit of 1100 MW would be needed.

The comparison of different investment strategies for a 2 x 1100 MW VSC HVDC link by 2020 resulted in a net present value of the investment between 239 and 297 M€. This would make the dc connection 4 to 5 times more expensive than an overhead line, and 1.45 to 1.75 times cheaper than the ac cable connection. The dc connection is the most economical solution when more than 30 km needs to be underground (or more than 40 km in the 297 M€ case). These figures are based on cost estimates for ac overhead lines of 1 M€/km and for ac underground cables of 7 M€/km without taking into account staged development.

TenneT additionally demanded that by 2020, it should be possible to transport 2 GW of power towards Beverwijk and 4 GW of power away from Beverwijk when both connections between Beverwijk and Oostzaan are out of service. Although this scenario is not very realistic, in order to accommodate these power flows, 4 GW of dc power connections have to be studied. This would result in the installation of 3 HVDC 1100 MW and one 700 MW line. However, uncertainty is high and also in the ac approach other grid reinforcements are needed when pondering this possibility. When the 4000 MW option is considered, the investment cost for the VSC HVDC solution becomes comparable to that of the ac cable solution.

The cost depends on many factors but VSC HVDC is competitive with an ac solution when part of the trajectory is desired to be underground.

2 Table of contents

1	Executive summary.....	2
2	Table of contents.....	4
3	Introduction.....	6
3.1	Background.....	6
3.2	Goal of the study.....	6
4	HVDC.....	8
4.1	Introduction.....	8
4.2	Line-commutated HVDC.....	8
4.3	Voltage-source converter HVDC.....	8
5	Specific problems.....	10
6	Social, political and environmental aspects.....	11
6.1	Introduction.....	11
6.2	Environmental aspects.....	11
6.2.1	Introduction.....	11
6.2.2	Visual impact.....	11
6.2.3	Land use.....	11
6.3	Other aspects: permitting.....	12
7	Technical analysis.....	14
7.1	Methodology.....	14
7.2	Network model.....	15
7.3	Calculations.....	15
7.3.1	Current situation.....	15
7.3.2	2006 - 2012.....	16
7.3.3	2012 - 2020.....	18
7.3.3.1	Connection of wind in Beverwijk up to 3 GW.....	18
7.3.3.2	Total generation increase up to 4 GW in Beverwijk.....	20
7.3.4	Support of the 150 kV network.....	21
7.3.5	N-1 contingency.....	22
7.3.5.1	Methodology.....	22
7.3.5.2	Results.....	22
7.3.6	Losses.....	23
7.3.6.1	Internal losses.....	23
7.3.6.2	Grid losses.....	24
7.4	Additional technical aspects.....	26
7.4.1	Technical characteristics of the EMF field.....	26
7.4.2	Faults.....	26
7.4.3	Multiterminal.....	27
7.5	Results.....	27
8	Economical assessment.....	28
8.1	Sunk investment.....	28
8.2	Delayed investment.....	28
8.3	FACTS.....	28
8.4	Multiterminal.....	28
8.5	Short-circuit power.....	29

8.6	Present value of the expenses	29
8.6.1	Time horizon 2012	29
8.6.2	Time horizon 2020	29
8.6.2.1	2200 MW	29
8.6.2.2	3000 MW	31
8.7	Conclusions.....	32
9	Conclusions.....	34
10	References.....	35

3 Introduction

3.1 Background

Currently, the Dutch electricity grid is well functioning, reliable and secure. In the coming years, due to economical growth, a growing demand for electricity is to be expected. Together with new developments such as international trade, change in generation pattern and an increasing penetration of wind energy, energy flows will increase. To ensure reliability of electrical energy supply in future, it is necessary to upgrade the existing high-voltage grid. The Randstad 380 project [1], proposed by the Dutch transmission system operator, TenneT, is a key step in this process (fig. 1). The project includes the construction of new 380 kV and 150 kV lines, and both the construction of new, as well as upgrading of existing substations. The trajectory comprises of the following six places: Maasvlakte, Westerlee, Wateringen, Bleiswijk, Beverwijk and Diemen. Upon completion of the Randstad 380 project, the structure of the 380 kV grid in the provinces Noord-Holland and Zuid-Holland will resemble two rings: a southern, Maasvlakte-Westerlee-Wateringen-Bleiswijk-Krimpen, and a northern, Beverwijk-Bleiswijk-Krimpen-Diemen.

This study concentrates on a possible alternative for the construction of a particular part of the northern ring, the 380 kV Bleiswijk-Beverwijk connection, a trajectory with a length of approximately 60 km. Specific issues related to this connection, justify investigating alternatives. One issue is the trajectory crossing the so-called "Groene Hart", a protected natural landscape. Another is part of the connection being in the vicinity of Schiphol international airport.

The classic approach to connect two points in the high voltage grid is an overhead ac transmission line. A double circuit (2 x 1650 MVA or 2 x 1900 MVA) is used as current standard practice for investments in the Dutch transmission system. This study considers a dc connection with underground cable as an alternative.

3.2 Goal of the study

This document is a result of an independent study performed by the electrical engineering department of Katholieke Universiteit Leuven as demanded by ABB. It looks at an alternative, so-called VSC (Voltage Source Controlled) HVDC (High Voltage Direct Current), an underground solution using dc power transfer instead of ac. It is investigated whether this technology can be applied in this case, without compromising the grid stability, safety and flexibility towards the future. Some aspects of the environmental impact are also addressed. Afterwards the VSC HVDC application is economically evaluated and compared to more conventional ac solutions.

The result of the study is not a detailed solution, ready for implementation, but a first estimate that allows to see whether VSC HVDC might be considered for part of the northern ring of the Randstad 380 project and provides an order of magnitude for the costs.

Figure 1: Randstad 380 project

4 HVDC

4.1 Introduction

Traditionally, the high-voltage grid in Europe uses alternating current at 50 Hz. This is mainly due to the fact that transformers operate only with alternating current. However, high voltage ac lines have some disadvantages, such as:

- Inductive and capacitive elements put a limit on the distance of ac transmission lines
- Inductive voltage drops cause the need for compensation, requiring the so-called balance of reactive power
- Long ac lines can cause stability problems (not really an issue in The Netherlands)
- The power through ac power lines is not controllable, except if phase shifting transformers are used
- High land use, certainly in case of overhead lines (OHL)
- OHL are affected by weather influences

These problems do not, or to a far lesser extent, occur when using dc current, except for the limited local impact by the converter unit. However, other problems arise such as difficult meshing. With the development of power electronic converters, which make a conversion between ac and dc possible, dc transmission prompted renewed attention. HVDC (High Voltage Direct Current) is a technology that allows transporting electric power over long distances using direct current instead of alternating current. The first application of HVDC was the installation between Sweden and the island of Gotland in 1954. Many projects have been completed ever since. Due to the higher investment cost of the technology, the application of HVDC is limited to those cases where the benefits from the specific technological advantages outweigh the extra costs. Generally, it is only considered economically viable for the transport of large amounts of power over large distances, or for connections using cables instead of OHL, as for instance with undersea connections.

4.2 Line-commutated HVDC

Conventional HVDC is called LCC HVDC as the converters used are line commutating converters (LCC): commutation depends on the line voltage. A distortion of the ac voltage can lead to commutation failures, with an interruption of the power flow as a result. An advantage of LCC HVDC over ac connections is the controllability of the power flow although phase shifting transformers also may be used for this purpose. By controlling the voltage angle, the power flow can be controlled in both directions. Drawbacks of LCC HVDC include the need for large harmonic filters, and hence large converter stations, and the requirement of reactive power at the terminals. Also, both terminals have to be supplied by a relatively strong ac grid, enabling commutation.

4.3 Voltage-source converter HVDC

HVDC light, uses VSC HVDC technology and developed and commercialized by ABB. Siemens also offers a VSC HVDC variant, commercialized as HVDC plus.

The technology is fairly young. However, several schemes have been implemented already in Sweden, Denmark, Norway, Australia and the USA [16]. For bulk transmission of power, there is limited practical experience. The last development in VSC HVDC has a power rating of 1100 MW with a voltage of 300 kV. Even though, from the commercial data available, up till now it is only the VSC

HVDC technology of ABB, i.e. HVDC Light, that is able to provide such ratings; in the rest of the document we will refrain from using the product name and use name of the technology, i.e. VSC HVDC, instead.

VSC HVDC uses voltage source converters instead of line-commutated to convert ac to dc and vice versa. The technology used significantly differs from conventional HVDC. As such it increases the number of applications that can benefit of dc transmission. Voltage source converters do not depend on the ac system voltage for commutation. They are self-commutating, and hence do not suffer from commutation failures and associated power interruptions. Voltage source converters are extremely flexible as they are not only able to control active, but also reactive power. VSC HVDC can be operated in capacitive or inductive mode, with positive or negative active power. It can operate in all four quadrants of the PQ diagram. Converter stations of VSC HVDC are much smaller compared to those of LCC HVDC as large harmonic filters are not necessary. There are many technical advantages due to its superior controllability compared to conventional ac or HVDC techniques. These advantages come at a cost: VSC HVDC is more expensive than line-commutated HVDC. Furthermore, the losses in the VSC substations are higher.

5 Specific problems

The Beverwijk-Bleiswijk connection has to pass two special areas. The first one, close to Bleiswijk, is the so-called “Groene Hart”, a protected natural landscape. The second one is Haarlemmermeer, in the vicinity of Schiphol airport. This section focuses on the last one as the next chapter is dedicated to environmental aspects.

The line has to pass the area around Schiphol airport. There are two possible trajectories: east and west side. Routing via the east side means the line has to be undergrounded, as the line passes too close to the airport. The route via the west side is already occupied by a 150 kV line of Continuon: the 150 kV trajectories Velsen-Vijhuizen (2 x 14 km), Vijhuizen-Haarlemmermeer (2 x 8,2 km) and Haarlemmermeer-Sassenheim (1 x 9,9 km). If the Beverwijk-Bleiswijk would go via this trajectory, there are four possibilities to deal with this:

- Placing the 380 kV line next to the 150 kV line.
- Combining the 380 kV and the 150 kV line.
- Undergrounding the 150 kV lines and constructing the 380 kV line.
- Undergrounding the 380 kV line

At this moment the 150 kV lines are owned by Continuon. However, this situation may be changed by the recent governmental decision. TenneT will acquire the 150 kV grid of all other grid operators, enabling to find and implement a global economic optimum more flexibly and easily.

Placing the 380 kV line next to the 150 kV line will require a lot of space. This is probably not feasible, especially considering the 0.4 μ T directive which states that “new situations where kids are prolonged exposed to overhead line magnetic fields above 0.4 μ T are to be prevented” [14]. Information provided by Continuon states that combining the 380 kV line with the 150 kV line has a higher cost and therefore, the most probable option is undergrounding the 150 kV line. The 380 kV undergrounding solution is considered to be too costly. It is estimated by Continuon that, for a double circuit, between 55 and 65 km of 250 – 300 MVA cable is needed. This represents a cost of 0.5 M€/km. In total this investment costs between 27.5 and 33 M€. Furthermore, because of the parasitic capacity, extra reactive compensation is needed to prevent too high voltages at night. According to Continuon this represents an additional cost of 1 to 2 M€, resulting in a total investment cost between 29.5 and 35 M€.

6 Social, political and environmental aspects

6.1 Introduction

The classic approach to grid reinforcement is the construction of new three phase ac OHL. This is a proven technology with a lot of experience. Other advantages are relatively low costs and ease of connecting new substations. However, during the last years, social, political and environmental aspects, such as visual impact, acoustic noise, and electromagnetic fields (EMF), have become increasingly important. This chapter does not quantify all issues in detail, but lists the most relevant ones for the Beverwijk-Bleiswijk connection.

6.2 Environmental aspects

6.2.1 Introduction

When planning the construction of a new transmission line, several environmental aspects have to be taken into account: impact on vegetation, land use, possible devaluation of the value of the site and landscape. Already in the early 1970's, The Netherlands concluded that a network based on underground cable systems was the answer to many environmental issues, such as space occupation. The entire low and medium voltage network of the Netherlands is therefore underground [7]. Concerning the high and extra high voltage grid, only a small percentage of the network is underground. This is due to economical, but even more due to technical issues related to underground ac cables at very high voltages.

6.2.2 Visual impact

Over the last years, public opposition against the construction of new OHL throughout Europe and the rest of the world has risen [10]. This resulted in often long and difficult legal fights with environmental organizations and local committees resulting in a significant delay, or possibly even cancellation of investments.

6.2.3 Land use

An HVDC cable occupies significantly less land than an overhead high voltage ac (HVAC) line. A new EMF policy in the Netherlands states that permanent exposure to electromagnetic fields caused by OHL should not exceed $0.4 \mu\text{T}$. According to TenneT, the right-of-way for a 400 kV overhead line can be as wide as 300 m due to EMF policy [12]. No buildings are allowed in this strip. A single underground dc cable pair needs at most an 8 m wide right of way. According to TenneT, by new types of OHL currently under development, the footprint could be reduced to 75 m.

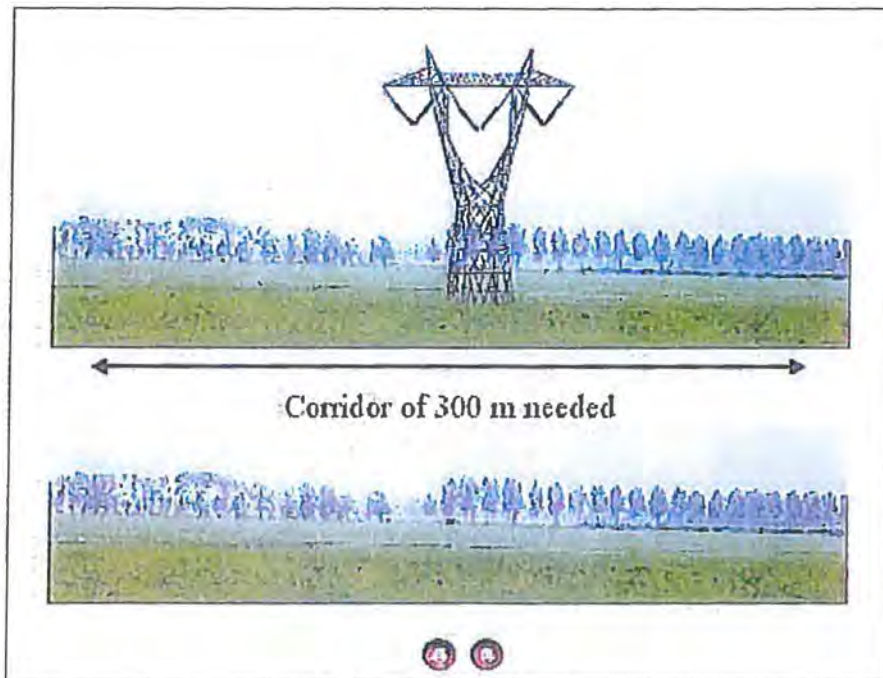

Figure 2: Use of land

A drawback of HVDC is the need for large converter stations placed at both ends of the line. The impact on the environment is local. Furthermore, while substations of conventional HVDC have a footprint of several hectares, a 700 MVA VSC HVDC substations has typically a footprint of approximately 60 m x 27 m, and a height of 23 m. These figures do not include the ac switchyard, also needed for OHL. If footprint is an issue, the ac switchyard can be reduced by use of gas insulated (GIS) technology.

In figure 3 a schematic representation of a converter station is given.

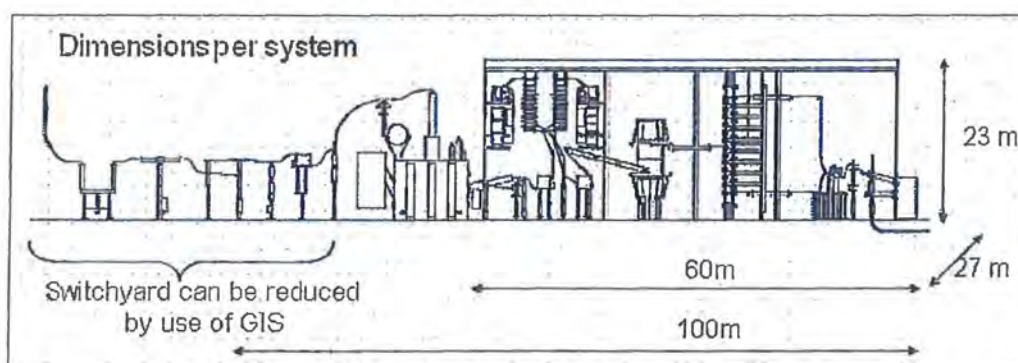

Figure 3: Size of a 700 MVA VSC HVDC converter stations.

6.3 Other aspects: permitting

The uncertainty for obtaining permits makes investments in OHL risky. In case of VSC HVDC, this risk is reduced. Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA) (Dutch wind energy association) doubts an overhead line between Beverwijk and Bleiswijk could be constructed before 2010 due to

difficulties of obtaining the necessary permits [5]. The study of KEMA predicts that one of the most difficult problems of connecting 6000 MW offshore wind energy are of planning nature [6].

The 'Groene Hart' region close to Bleiswijk is a protected natural landscape. Major difficulties might be expected to get permits to cross 'Groene Hart'. Nevertheless the High Speed Line (HSL) had to pass through this region. In order to do so, a tunnel of approximately 8 km was built.

7 Technical analysis

7.1 Methodology

In order to prepare the electricity network for the future, a long term vision has to be developed. In the capacity plan of TenneT, four scenarios have been put forward based on different future societal, economical and political developments. These developments all have an impact on demand and generation of electrical energy.

- The correlation between economic growth and increased electricity consumption is high.
- Political impact on demand and generation can be very high, the decision for a nuclear moratorium and green energy policies are two examples.
- Societal changes such as demographic aging can cause changes in electricity consumption.

The four scenarios defined in the capacity plan of TenneT are: “Sustainable Transition”, “Green Revolution”, “New Fortresses” and “Reign of Money”. Each scenario has different demand and generation patterns and different evolutions in sustainable energy, international energy exchange and so on. The future network has to be able to accommodate every possible scenario.

- *Green revolution*
On the one hand this scenario assumes a strong economical growth, but on the other efficiency and sustainable technologies become very important. Therefore, this scenario assumes a moderate growth in electrical energy consumption. Construction of new generation capacity is limited.
- *Sustainable transition*
In this scenario, it is assumed that fuel prices will be very high. As a result economical growth and associated electricity consumption will be lower than in the scenario “green revolution”.
- *New fortresses*
This scenario is not investigated by TenneT’s capacity plan because it is said not to be probable and influences on the electricity grid will be minimal.
- *Reign of money*
A very high economical growth with little attention for environment will lead to a strong increase in energy consumption and generation.

Various load flow calculations have been performed by TenneT, based on the three remaining scenarios. The results are published in the capacity plan 2006-2012 [2]. It was shown that an upgrade of the Dutch transmission network is necessary. In all cases, the Beverwijk-Bleiswijk connection is a very important element.

For this study, the load flow calculations for the “reign of money” scenario were repeated as this is the most challenging for the grid in general and the possible HVDC connection in particular. The reason that we narrowed down the number of calculations is twofold.

- For this preliminary study it is sufficient to find out that VSC HVDC can offer an alternative to OHL in the most stringent case.

- The time frame in which the calculations had to be performed was limited.

For the “reign of money” scenario, the rating of VSC HVDC cable to be necessary in order to relieve the bottlenecks pointed out in the capacity plan was calculated. Afterwards an estimate of costs of the proposed solutions is given.

7.2 Network model

A network model has been constructed, based on publicly available data of the Dutch transmission grid. This model comprises all elements, such as transformers and lines of the high voltage grid (220 kV and 380 kV). All the Randstad 380 upgrades are included in the model. As this study concentrates on the northern part, the upgrades of the southern ring are already included, although the connection between Maasvlakte and Bleiswijk is currently not yet in place. The highest load scenario of 2005, December 9th, 17h30 – 17h45, has been used as a starting case. This load scenario can be found in the “transportbalans”, published by TenneT [3]. Generation on the 220/380 kV level, not included in the “transportbalans”, is manually inserted in the model using good judgment. The model is as detailed as the available data allows it to be. This base case is a representation of the current electricity grid in a high load situation. It is a starting point that can be adapted.

7.3 Calculations

All power flow calculations have been done using MATPOWER [17], a MATLAB power system simulation package.

This base case is adapted to represent future scenarios. The time horizon is 2012. Generation and load are inserted, based on assumptions in the various scenarios in the capacity plan to provide an adequate representation of the 220/380 kV grid in the Netherlands by 2012, based on information found in the capacity plan. All calculations hereafter are performed using this data. It allows verifying the problems foreseen in the Randstad area. Where needed, shortcomings in the available data were adjusted using input from TenneT or good judgment. For each case, variables were defined, such as the exchanges with Norway and the UK via future HVDC links, and exchanges with Belgium and Germany.

In all three scenarios of the capacity plan, the Beverwijk connection causes problems in case both connections of the line are out of service. The construction of a connection between Beverwijk and Bleiswijk, such as proposed by TenneT, is indeed a solution to this problem. The construction of the line is intended by 2010. Pending the realization, special operational requirements are posed on the Diemen-Oostzaan-Beverwijk line.

From the viewpoint of this study, the time horizon 2012 is chosen as time reference. By then the upgrade of the transmission grid becomes indispensable. Also by that time the wind park of 750 MW will be installed. It might be appropriate to install the connection earlier, but this has no repercussions on the analysis. The data used in load flow calculation cases refer to those of the year 2012.

7.3.1 Current situation

The data provided by TenneT assumes a 2700 MW load in the region of Noord-Holland. Roughly speaking 1700 MW is produced locally and 1000 MW interchanged with TenneT (import in that region). Once the new substation in Beverwijk is completed, this 1000 MW will be divided over the three 380 kV busses, Diemen, Oostzaan and Beverwijk. According to TenneT, 400 MW will be exported to the 380 kV grid in Oostzaan (production), while the remainder (1400 MW) will be

transferred equally from the 380 kV grid to the lower voltage grids. This means there is 700 MW load in both Beverwijk and Diemen in 2006 (figure 4).

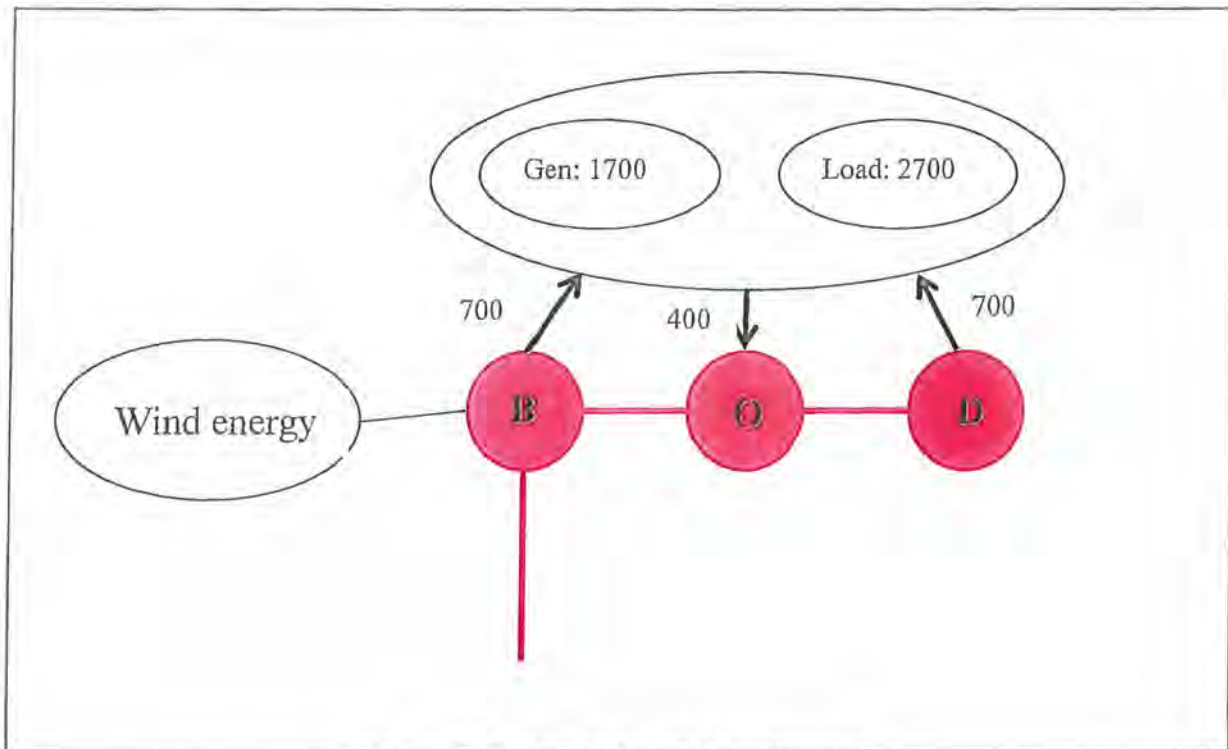

Figure 4: situation in Noord-Holland region

In the future the distribution among the three substations can change. Two extreme scenarios are a combined increase in wind power and local generation, and the disappearance of all local generation. In case a double fault occurs on the line Beverwijk-Oostzaan-Diemen, these two scenarios put high exigencies on the Bleiswijk-Beverwijk connection. In case all local generation disappears, the line has to provide 2000 MW (minus wind power) to Noord-Holland. In case local generation and wind power increase by say 4000 MW, the line has to move away 3000 MW from Beverwijk to Bleiswijk. This case has been studied in section 7.3.3.2.

In sections 7.3.2 and 7.3.3.1 the worst case from the capacity plan is used. Local generation is assumed to be 1700 MW, but different schemes for construction of wind energy generation are calculated. Note that this methodology also implicitly comprises changes in local generation because it does not matter what the origin is of the generation. Combined with the worst case, 7.3.3.2, this chapter represents a wide variety of cases. Of course others are possible.

7.3.2 2006 - 2012

In the scenario 'Reign of money', load and generation increase are the highest. This scenario puts the highest stresses on the connection and thus represents the worst case available in the capacity plan. Based on this scenario, load flow calculations showed that by 2012, the line Beverwijk-Bleiswijk must be able to transport about 900 MW of active power, in case both circuits of the line Oostzaan-Diemen are not available. Hence one VSC HVDC cable connection of 1100 MW should be sufficient.

The injections in the lower grids are linearly increased per region in order to obtain values for the 2012 and onward case. According to the capacity plan, in the worst/highest case, there will be an interchange of 1640 MW in 2012 (criterion c, high scenario on page 116 of the capacity plan). It is assumed that the rising interchange with the underlying grid will spread among the three nodes. This leads to power exchanges in 2012 to be the following: 913 MW load in Beverwijk and Diemen and 187 MW injection from the lower voltage level into the 380 kV grid in Oostzaan for the c criterion. This methodology is used throughout the entire Dutch grid and for all criteria. Note that the distribution of the extra load over the different nodes is difficult to assess and subject to interpretation.

The installation of one HVDC cable of 1100 MW by 2012 is proposed, in order to safely operate the grid in that area.

By 2012 a double overhead line connection between Diemen – Oostzaan – Beverwijk will be in operation. The grid situation in 2012, with interaction between Continuoon Noord-Holland and TenneT, is given in figure 5 (data of criterion c, high scenario).

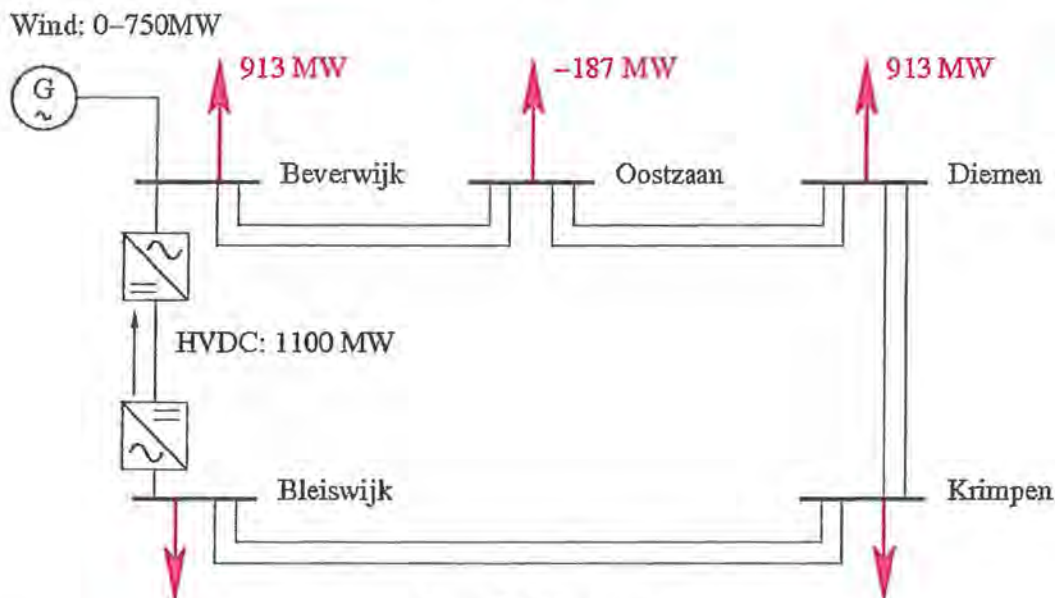

Figure 5: Criterion c

criterion a or N-1 criterion: simulations have shown that there are no problems concerning N-1 contingency as there are always two paths to transport the power to Beverwijk. Using the data on page 116 and equal distribution of the extra exchanges over the different nodes, this results in the following exchanges in the substations: Diemen and Beverwijk: 896 MW and -204 MW towards the TenneT grid in Oostzaan.

To fulfill **criterion b**: N-1 during maintenance. The exchange from the lower grid to TenneT according to criterion b is the same as for criterion a (896 MW in Diemen and Beverwijk, and -204 MW in Oostzaan, using the high variant). Upon opening of both lines between Oostzaan and Beverwijk, the connection between Beverwijk and Bleiswijk has to be able to deliver power to Beverwijk in order to maintain secure operation. When the dc line has a rating of 1100 MW, this is possible.

Furthermore, when there is wind generation, the aggregated load in Beverwijk reduces and the effective active power that has to be transported to Beverwijk in case of an n-2 contingency will vary between 146 and 896 MW.

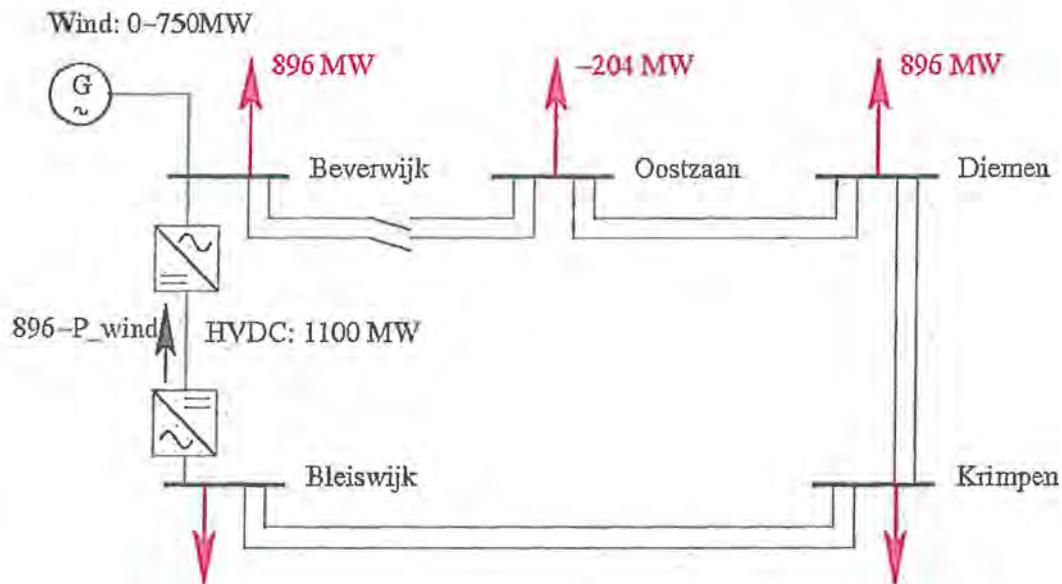

Figure 6: Criterion a and b

criterion c: N-1 contingency during maintenance, at maximum load, with optimal dispatch. The maximum estimated load under the data of criterion c (see capacity plan) amounts to 913 MW in 2012 (with ± 1700 MW generation in that area, and ± 2800 MW available). This situation can be handled without rescheduling power plants.

7.3.3 2012 - 2020

According to the Connect 6000 document by KEMA, there will be a large increase of offshore wind energy in the Netherlands by 2020. It is estimated that up to 6 GW of wind generation may be installed. Most of it will be connected to the Dutch grid at the substations of Beverwijk and Maasvlakte.

Although the aim of this project is to provide a valid solution meeting the capacity plan which only considers the 2006-2012 period, it is obvious that also future developments need to be addressed. Since no sufficient data on the power growth and its distribution in 2020 are available to do an in depth study, a quick assessment of the issues is given.

As no other data are available, a load at Beverwijk of approximately 1050 MW is assumed (2% rise per year starting from ± 900 MW in 2012). Under this assumption we can say, that the solution of one VSC HVDC line of 1100 MW gives no problem for up to 2 GW of wind connected at Beverwijk. Higher wind generation in Beverwijk calls for more connection capacity between Beverwijk and Bleiswijk.

7.3.3.1 Connection of wind in Beverwijk up to 3 GW

The 6 GW of wind energy proposed by the connect 6000 project by Novem and Kema, will not entirely be connected to one high voltage substation. In the connect 6000 document, several configurations for

connecting wind to mainland are considered. These configurations split the offshore power over two substations, Maasvlakte¹ and Beverwijk, evenly. The connect II report proposes to split the power 3500/2500. The same report outlines 4 scenarios where only one will rise above 3.5 GW wind energy by 2020 [13]. The two aforementioned reasons allow assuming that there will not be more than 3 GW of wind power connected to Beverwijk by 2020 – 2030.

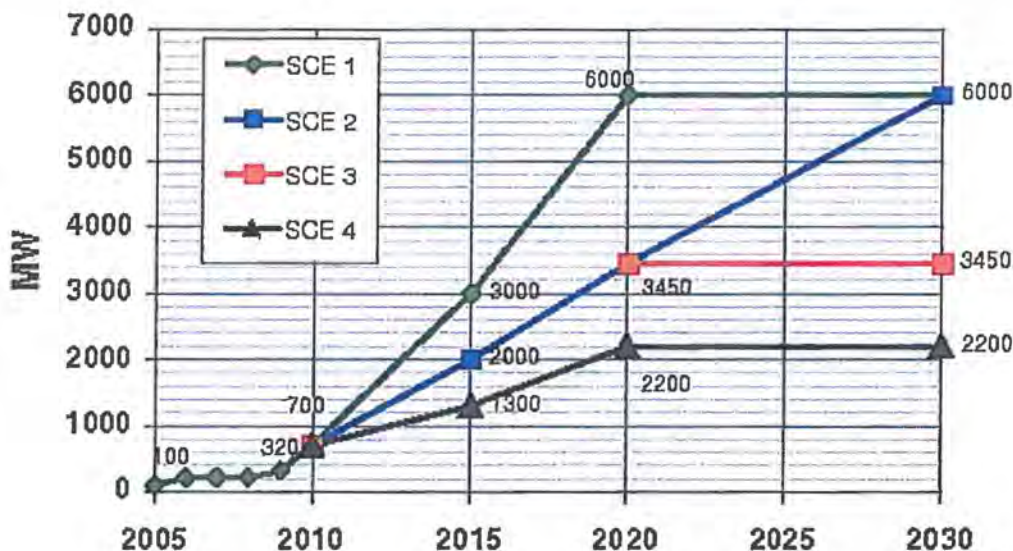

Figure 7: Scenario's for development of offshore wind energy [13]

Considering the general increasing demand it is assumed, as mentioned earlier, that the load in Beverwijk will rise, making the withdrawal from the TenneT grid rise up to roughly 1050 MW. By then an additional line of 1100 MW, resulting in 2 x 1100 MW transport capacity over the double VSC HVDC Beverwijk – Bleiswijk connection, can fulfill the needs of the local grid according to the rules set in the capacity plan.

The same reasoning as in the 2012 case holds: when the connection to Oostzaan is out of service, the dc lines have to provide sufficient power to the Beverwijk region when there is no wind power, and they have to export the excess amount of wind power if there is wind.

For the first case, this means that the dc lines will have to carry 1050 MW to the Beverwijk region, being approximately 50% of the load. For the second case, with full wind power, 3000 MW – 1050 MW will have to be withdrawn from the Beverwijk site. 1950 MW is well within the operational range of the double VSC HVDC line.

We point out that the amount of excess wind power that has to be exported depends on the amount of load there is at Beverwijk. In the calculation above, 1050 MW was presumed, but the statement stays valid as long as the load in Beverwijk during maximum wind power does not drop below 800 MW. For a more in depth evaluation data of the load pattern at the Beverwijk connection is needed.

¹ The Maasvlakte alternative can (partly or fully) be taken over by Wateringen and/or Westerlee, two new substations on the line Maasvlakte – Bleiswijk.

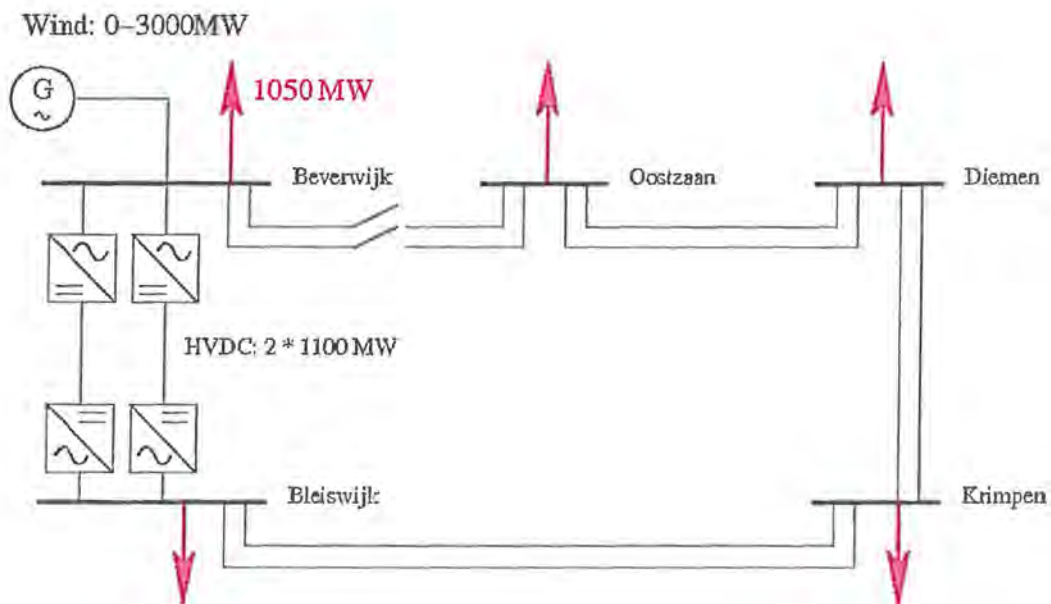

Figure 8: 0-3000 MW offshore wind energy connected to Beverwijk

7.3.3.2 Total generation increase up to 4 GW in Beverwijk

This option is assumed not to be realistic before 2030 as the offshore wind (up to 6 GW) will most likely be divided between Maasvlakte – Wateringen – Westerlee on the one hand and Beverwijk on the other. Nevertheless, it is included here because it is considered the worst case by TenneT. In figure 9, the effect of connecting an additional 4 GW in Beverwijk, 3 GW of wind generation and 1 GW extra local production, is shown. The maximal flow from Beverwijk to Bleiswijk is approximately 3 GW. The difference with the previous situation (1700 generation, 2700 load) is distributed equally over the three nodes. Two alternatives exist as the 2 lines of 1100 MW each can not carry the full power away when both the connections to Oostzaan are open.

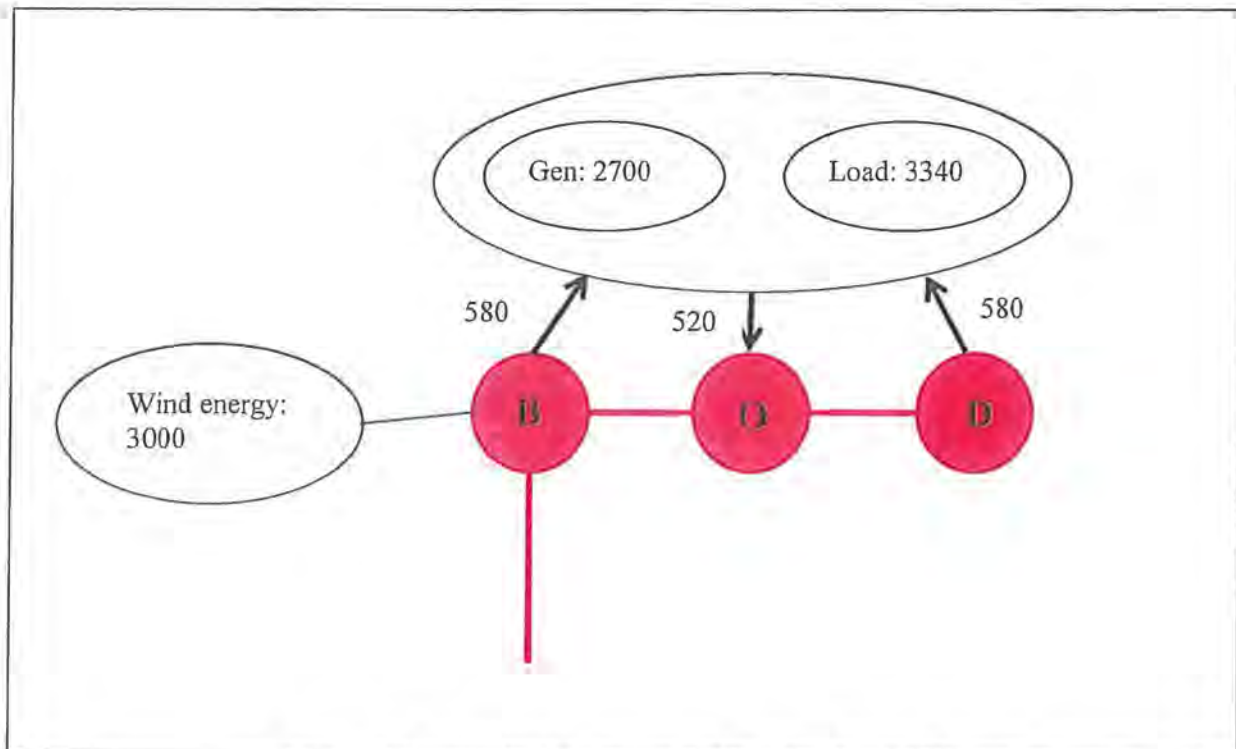

Figure 9: 4 GW generation increase in Noord-Holland region

The first option consists of building one additional HVDC line between Bleiswijk and Beverwijk or an additional circuit for the Beverwijk – Diemen connection, for a total of three 1100MW VSC HVDC systems. This would provide a transport capacity of 3.3GW. The costs of an additional HVDC line are discussed further in this document. Which solution would be most preferable, is subject to further study at that time as it depends on the future development of the regional power demand, the grid and especially the wind development.

A second alternative is curtailment of the wind power in situations where there is maintenance on one of the circuits between Diemen and Beverwijk. As wind power is intermittent, the output of a wind park is rarely maximal, while the unavailability of high voltage is lines quite low.

There are two advantages of HVDC with this solution. First of all, because of its modularity, part of the investment can be delayed. Secondly, the trajectories do not have to be the same for all three cable systems. Furthermore, delaying the investment creates the opportunity to invest in the latest, most recent developed technology. This methodology is applicable to the installation of any dual circuit solution.

7.3.4 Support of the 150 kV network

One of the most important functions the line has to fulfill is to support the 150 kV grid. If both circuits of the line Oostzaan-Diemen are not available, large flows will pass through the 150 kV network of Noord-Holland. This will cause a large, voltage drop. The 150 kV network of Noord-Holland is particularly weak. In the quality and capacity plan 2006-2012 (p. 45) of the system operator Continuon [4] of the Noord Holland region, it is stated that from 2008 onwards, N-1 contingency is no longer guaranteed. Two new cables will be placed in parallel with existing ones, strengthening the 150 kV network in this region.

If a double fault occurs on the line Diemen-Oostzaan-Beverwijk, Oostzaan and Beverwijk are no longer directly connected to the rest of the Dutch 380 kV grid. A HVDC cable between Beverwijk and Bleiswijk will feed in power to the region of Noord-Holland, as explained earlier. However, Beverwijk and Oostzaan are no longer synchronized via the 380 kV level because Beverwijk-Bleiswijk would be a direct current connection. Coupling exists therefore only on the lower voltage levels. This however forms no real challenge as the region retains synchronism through the 150 kV grid.

VSC HVDC has the property to provide, within its limits, both active and reactive power control. These limits are formed by the maximum dc voltage, maximum current, and the maximum dc power. In general, VSC HVDC can provide reactive power up to its apparent power limit. For a converter that is operating at 99% P, reactive power is $\pm 14\%$ of rated power. At 95% this is $\pm 30\%$ of the rated power. The available reactive power can be used to regulate the voltage.

As no data on the 150 kV network was provided, it is impossible to investigate in detail to which extent the Beverwijk-Bleiswijk line can support the 150 kV network, but VSC HVDC offers inherently flexible voltage support and hence good voltage stability support to the region. VSC HVDC should have better properties than conventional ac or dc solutions in this respect.

7.3.5 N-1 contingency

7.3.5.1 Methodology

The solution with one 1100 MW VSC HVDC cable has been tested for N-1 contingency. A flow in a line or transformer is tolerable if it is not higher than 110% of the rated transmission capacity of the line. For the voltages, the maximal allowed deviation from the rated voltage is 10%. Each element successively was taken out, and every other element was tested for both criteria.

7.3.5.2 Results

By making combinations of three parameters, wind generation in Beverwijk, import from Norway and import from the UK, eight scenarios were obtained. The first parameter represents maximum or minimum wind power generation, the second and third maximum import and/or export on the NorNed and BritNed HVDC cables. Table 1 shows the eight scenarios that were tested.

	Wind Beverwijk	NorNed HVDC	BritNed HVDC
1	750	700	1320
2	0	700	1320
3	750	-700	1320
4	0	-700	1320
5	750	700	-1320
6	0	700	-1320
7	750	-700	-1320
8	0	-700	-1320

Table 1: Eight scenarios

The calculation showed that the system is N-1 contingent. Neither problems nor bottlenecks were detected.

7.3.6 Losses

7.3.6.1 Internal losses

Dc cables have neither skin nor proximity effects, nor screen losses. Dielectric losses are far less compared to ac conductors. The total conductor losses are therefore far less. However, the converter losses are significant. Especially VSC HVDC, using Insulated Gate Bipolar Transistors (IGBTs) as switching elements in the converters, exhibit high converter losses, i.e. 1.7% per converter. Conductor losses depend on the length while converter losses do not. At a certain cable length and for a given rated load, total losses of the converters and cables are equal to the total losses of an ac overhead connection (Figure 10). This length is called break-even distance. In the Randstad 380 project this length will not be reached. The total losses of the VSC HVDC system remain higher than a comparable ac overhead system (Figure 12).

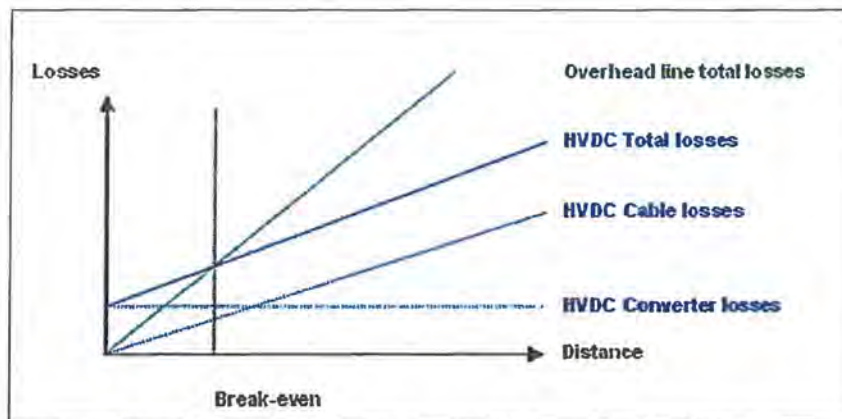

Figure 10: Comparison of overall losses at rated load

When comparing to ac underground cables, the expensive compensation to limit the charging current has to be taken into account. In this case, the break even distance is lower than the distance between Beverwijk and Bleiswijk. Figure 11 depicts qualitatively the cost structure for the Beverwijk – Bleiswijk connection in function of the fraction covered by ac cables. As an example, the cost of a VSC HVDC is also qualitatively indicated.

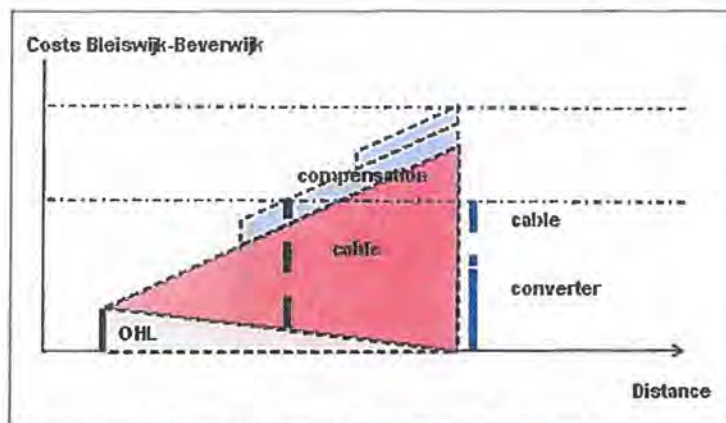

Figure 11: Cost in function of distance

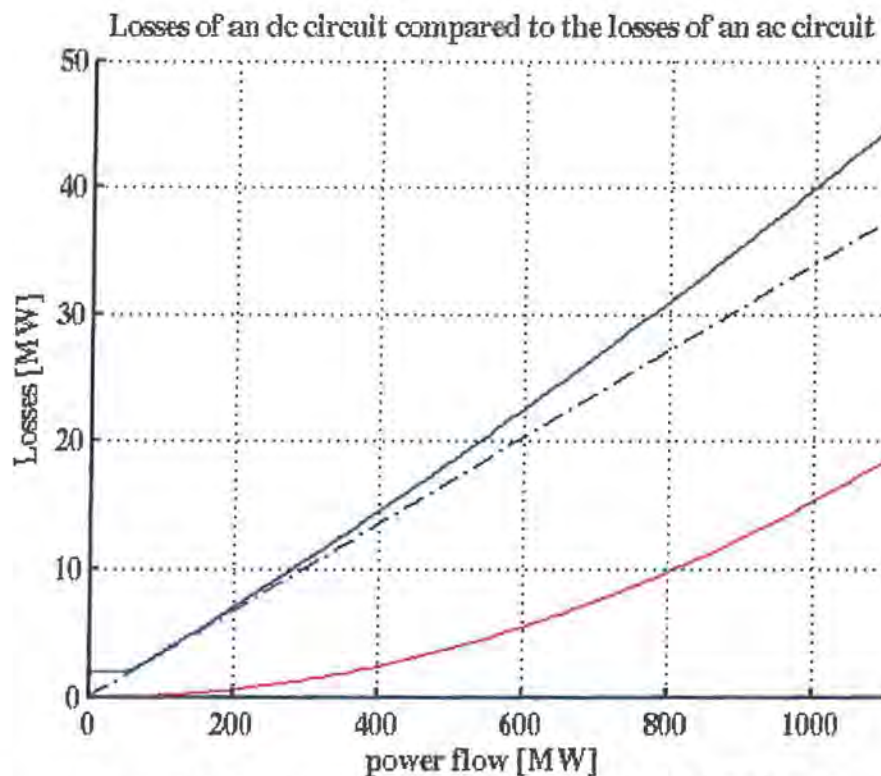

Figure 12: Losses in function of power flow for a VSC HVDC line of 1100 MW (full blue line: total losses, dotted blue line: converter losses), compared to a 1900 MW OHL (red)

7.3.6.2 Grid losses

The superior control of VSC HVDC allows operating the grid more optimally. Overall losses can be reduced. However, the dc connection itself exhibits relatively high losses. In order to assess the global power losses, the overall losses of the system are calculated with two alternatives: a VSC HVDC cable and an overhead ac line between Beverwijk and Bleiswijk. In figure 13 the losses are depicted in function of the flow through the VSC HVDC cable. Furthermore, the losses of a VSC HVDC system (blue), also the losses of a system with an ac line (green) are shown. Since in the later case there is no VSC HVDC cable and hence no power flow control, the losses in the ac case are constant in function of the dc power flow variation. As shown in figure 13a, losses of the whole system can be lower if VSC HVDC is used instead of overhead ac line, and if operated correctly (controlled for minimum overall losses). In figure 13b, the dc solution has always more losses than the ac solution. The difference, positive or negative, between the ac and dc solution controlled for minimal losses is negligible, in the order of a few MW. The high losses at -1100 MW are due to dc losses and due to circulating currents that create ohmic losses in the ac circuits.

Additionally, HVDC has the ability to control the power flow through the line. This comes at a cost, being its losses. An optimization has to be made between the minimization of losses and the ability to control. However, a VSC HVDC line compared to a traditional ac line has the possibility to control the flows. Inserting control capability in an ac line, for instance by means of a phase shifting transformer, creates comparable system losses.

As a conclusion: overall grid losses are not significantly affected by the choice for an ac or dc connection.

The data used for figure 13 are: dc line between Beverwijk and Bleiswijk of 1100 MW, 300 MW wind generation in Beverwijk, 5000 MW import from Germany and Belgium (total import), 700 MW export to Norway and the data of criteria b in 2012. The Dutch generation is matched to its load, spread equally over all generators, i.e. each generator contributes the same percentage of its rated power. Figure 13a depicts the losses with an import of 1320 MW from the UK. The power flow through the Bleiswijk – Beverwijk connection using conventional ac is 135.8 MW (146.7 MVA). In this case, for a dc solution, controlled for minimal grid losses, the overall grid losses are 1.2 MW lower compared to the ac solution. Figure 13b depicts the losses with an export of 1320 MW to the UK. Here the power flow through the Bleiswijk – Beverwijk connection with conventional ac is 441.5 MW (442.1 MVA). For a dc solution, the minimum grid losses are 4.5 MW higher compared to the ac solution.

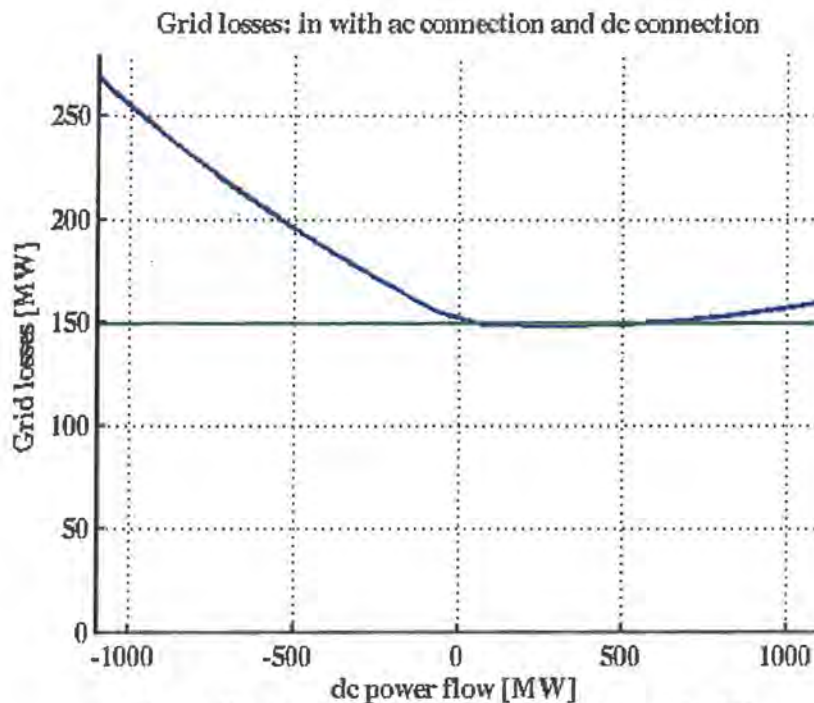

Figure 13a: Losses with 1320 MW import from the UK

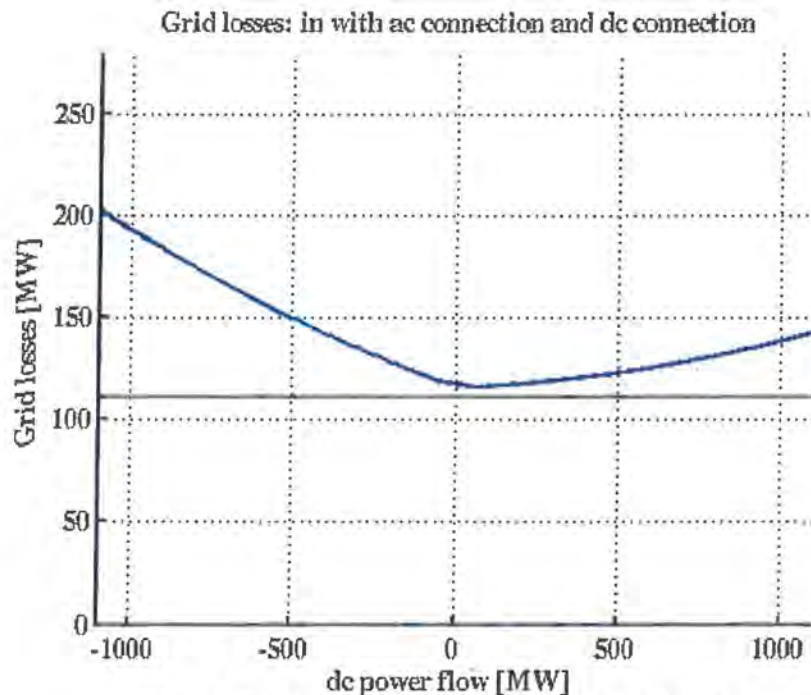

Figure 13b: Losses with 1320 MW export to the UK

7.4 Additional technical aspects

7.4.1 Technical characteristics of the EMF field

An HVDC cable generates no oscillating low frequency field. The fields of VSC HVDC cables are, contrary to ac lines, static.

7.4.2 Faults

A dc line fault can only be cleared by opening the ac circuit breakers at both ends of the cable because the fault current will be maintained via the freewheeling diodes in the converter.

Two aspects are important when looking at faults: the mean time between failures (MTBF), i.e. the frequency with which faults occur, and the mean time to repair (MTTR), i.e. the time it takes to repair a fault.

On the one hand, faults on OHL are much more common than faults on cables, because OHL are exposed to weather related conditions such as lightning and storms. On the other hand, it usually takes more time to repair cable faults, than faults on OHL as the latter can often be corrected with automatic reclosure. For cables, the largest problem is the location of the fault. For OHL, visual detection suffices, while this is impossible with underground cables. An extreme example is the 1998 Oakland, New Zealand blackout. Four cables failed and the power was restored only after five weeks with the construction of an emergency overhead line. VSC HVDC has no problems detecting faults because of the very fast, built-in fault detection system. ABB offers a guaranteed availability of 98% for their VSC HVDC technology [16].

7.4.3 Multiterminal

In contrast to LCC HVDC, with VSC HVDC it is possible to have multiple terminals, allowing the connection of substations at a later stadium. The costs for this are those of a single converter (50 M€ for 1100 MW) per tapping. Costs are lower when the tapping does not have to carry the full load.

7.5 Results

In this chapter a technical assessment of the possible installation of a VSC HVDC connection between Beverwijk and Bleiswijk is made. Important in this assessment are the network model and load flow scenarios considered. The data provided by TenneT and the capacity plan form the basis. The load flow pattern considered is that of the “reign of money” scenario as it considers the highest increase in power flow, putting the largest stress on the future grid.

Load flow calculations show that it suffices to install one 1100 MW VSC HVDC connection by 2012. It is verified that this solution is N-1 contingent. The installation of this single HVDC line also supports the region Beverwijk when both connections between Beverwijk and Oostzaan (or Diemen) are out. When this would occur, the dc link maximally has to transport about 900 MW. The overall system losses are neither positively, nor negatively affected in a major way by the choice for VSC HVDC compared to the conventional ac solution. This solution would also accommodate the installation of the planned 750 MW wind power park, which will be connected to Beverwijk.

For the period 2012-2020, a rising load at the Beverwijk region is assumed. A further increase of offshore wind power is planned. The maximum installed wind power connected to Beverwijk in 2020 is supposed not to be higher than 3 GW. By then, an additional VSC HVDC circuit of 1100 MW would be needed.

TenneT demanded that by 2020, it should be possible to transport 2 GW of power towards Beverwijk and 3 GW of power away from Beverwijk, due to an increase in generation of 4 GW, when both connections between Beverwijk and Oostzaan are open. This scenario is assumed not to be very realistic. In order to accommodate these power flows, 3 GW of dc power connections have to be established. This would result in the installation of 3 HVDC 1100 MW cable systems. However, as uncertainty is high, the investment can be delayed and the trajectories do not have to be the same for all three cable systems. This is elaborated more in chapter 8 subsection 8.1.

8 Economical assessment

8.1 Sunk investment

The modularity of HVDC is an advantage. While it is now clear that the Beverwijk-Bleiswijk connection is the most needed, changes in the future could ask for other connections. The installation of a 2 x 1645 MVA or 2 x 1900 MVA line could become (partially) a sunk investment. This uncertainty could be reduced by first installing a HVDC link with limited capacity between Beverwijk and Bleiswijk. Later a new assessment of the situation can be done. The outcome of this assessment could be that more capacity is needed between Beverwijk and Bleiswijk. This outcome would lead to the same results as installing 2 x 1645 MVA or 2 x 1900 MVA right away, except, the cost now is considerably lower. Another possibility is that transmission capacity is needed at other places.

Examples are the new corridors pointed out in the 'connect 6000 MW' study of KEMA [6]. This study proposes as an alternative, to construct new connections, i.e. north of the Beverwijk-Diemen a connection to Ens, a connection Diemen-Eemshaven, a connection Maasvlakte-Moerdijk-Geertruidenberg and a connection Krimpen-Dodewaard.

8.2 Delayed investment

Another advantage of the modularity of VSC HVDC is the possibility to delay investments. Upgrading the Beverwijk-Bleiswijk connection later on, is economically interesting because the net present value of the upgrade will be low, compared to the net present value of the first connection. The same can be said for OHL and underground cables. However, for OHL the installation of an additional circuit accounts for only 20% of the total cost. Hence the economical benefit of delaying the investment is limited. Concerning the underground ac solution, delaying part of the investment can be interesting, but was not assessed in depth in this study. As the Dutch Transmission System Operator (TSO) works in a cost based environment, this is not really an issue for TenneT as such, but it does have an impact on the overall cost for society and increases the final electricity price.

The load flow calculations show that there is no need for two 1645 MVA connections between Beverwijk and Bleiswijk right away. Before 2012 no bottlenecks will appear in the grid. Only in 2012, with the installation of wind parks, a limited upgrade is necessary.

An example of staged development is the Nelson River Bipoles I and II in Canada.

8.3 FACTS

As explained, VSC HVDC has the ability to independently control active and reactive power. Therefore, VSC HVDC can perform the functions of a STATCOM by sacrificing a few percents of its active power. This kind of flexibility is especially useful with the future connection of wind parks at Beverwijk in mind. Investment in additional FACTS devices can be delayed or may not be necessary at all. Whether this will be the case for the Beverwijk – Bleiswijk connection, is not further examined as it would require very detailed grid studies for which the necessary grid data was not available.

8.4 Multiterminal

There are different visions to build up an electricity grid. One is the vision of a "copper plate" where it is possible to connect anything anywhere. This vision complies best with TSO's objective of market facilitator. This vision comes with a cost. For ac OHL, adding substations is relatively easy and cheap

compared to VSC HVDC systems and hence the former comply better with the “copper plate” vision. Intermediate tappings or terminals require the construction of a new converter station. Because of the high cost of the converter stations – one converter station has a cost of approximately 50 M€ – this is a serious economic drawback of VSC HVDC.

Another vision is to build the grid in such a way that it can adequately perform its foreseeable tasks, without allowing over investments. A stepwise development could comply with this vision.

In a meeting with TenneT, it was made clear that there are two possible future substations on the trajectory Beverwijk-Bleiswijk: one in Leiden and one in Haarlemmermeer. Adding two converter stations in Leiden and Haarlemmermeer would be very expensive.

Depending on the preferred vision, investment strategies will differ. The decision of which vision to follow is in the regulator’s prerogative.

8.5 Short-circuit power

The installation of an ac link between Beverwijk and Bleiswijk increases the short circuit power. This might not be a problem for the 380 kV grid. For the lower voltage grids, the short circuit current breakers may not be designed for this increased short circuit power. This issue will be internalized in TenneT as it will acquire all 150 kV grids in the Netherlands. According to Continuum this issue is of minor importance with respect to the 150 kV grid of Noord-Holland.

8.6 Present value of the expenses

For the calculation of the net present value of the investments, the starting year is 2012. Inflation rate is neglected in the calculation, while three different interest rates are used, as common in investment analysis: 5%, 7.5% and 10%.

The cost of installing a 1100 MW VSC HVDC cable is as stated by ABB approximately 163 M€. This cost includes the installation of the cable, the cable itself, the two converter stations and the GIS switchyards. The cost of a 700 MW VSC HVDC cable system is approximately 152 M€.

8.6.1 Time horizon 2012

Only considering the time horizon 2012, the cost of the VSC HVDC Beverwijk-Bleiswijk connection would be 163 M€ approximately (Table 2). This solution is adequate to 2020 if no more than 2 GW of generation, e.g. off-shore wind power, would be connected to the Beverwijk substation.

	2012	
1	1100	163

Table 2: Cost of 1100 MW in 2012 (in M€)

8.6.2 Time horizon 2020

8.6.2.1 2200 MW

Taking into account a connection of wind power in Beverwijk up to 3 GW, the proposed solution is 2 x 1100 MW by 2020. In table 3 the net present value (NPV) for 3 different scenarios with 3 different interest rates is given. Others are possible.

	2012	2016	2018	2020	5%	7.5%	10%
1	1100			1100	273.3	254.4	239.0
2	1100		1100		284.6	268.6	255.0
3	1100	1100			297.1	285.1	274.3

Table 3: NPV Cost of different investment scenarios for 2200 MW (in M€)

Based on a review of different sources (e.g.: [11], [6]), the following cost estimates for ac overhead lines and ac underground cables are made. The estimated cost of a 380 kV double overhead ac line is 1 M€/km, for double undergrounded ac cable estimates are 7 M€/km. Depending on the proportion of underground cable, the estimated cost of the 60 km long northern trajectory amounts between 60 and 420 M€. This means that, depending on the investment scheme used, the VSC HVDC solution would be approximately 4 to 5 times more expensive than an overhead line but 1.45 to 1.75 times cheaper than an underground cable. When power flow controllability is desired, the costs would rise significantly by the installation of additional phase shifting transformers. A cost of 15 M€ per phase shifter would increase the project cost for a double circuit ac connection by 30 M€, or 50% for the overhead solution. In this document they are not included in the calculations.

Constructing the northern trajectory entirely using OHL is nonrealistic. As stated in section 5, the cheapest, still probable solution of the trajectory near Schiphol national airport is undergrounding the 150 kV lines and constructing the 380 kV OHL. This constitutes an extra cost of approximately 30 M€ [source: Continuo].

From section 6, it will clearly not be easy to get a permit for crossing the 'Groene Hart' region. As the HSL trajectory was built in a tunnel, the most optimistic scenario is that only 8 km has to be underground in the 'Groene Hart' region, resulting in an extra cost of 56 M€.

Comparing with scenario 1 at an interest rate of 10%, shows that VSC HVDC is 1.64 times more expensive than the former mentioned trajectory.

Depending on the percentage of the line that has to be underground, the cost varies. In figure 12 the cost ratio ac / VSC HVDC is plotted versus the percentage 400 kV underground cable. The break-even point is reached when 49% (case 1 at 10% interest) and 66% (case 3 at 5% interest) of the trajectory is underground. This means that an VSC HVDC solution is cheaper than an ac solution if more than 30 km (case 1 at 10% interest) or 39.6 km (case 3 at 5% interest) of the 60 km length of the trajectory Beverwijk-Bleiswijk is underground (Figure 14).

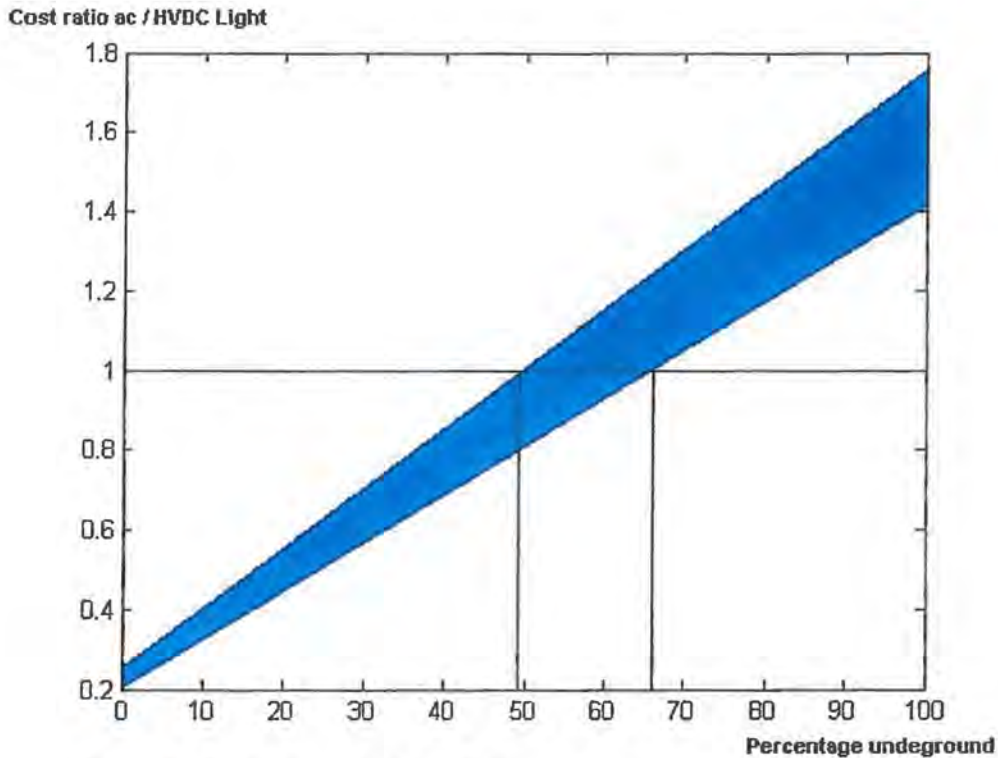

Figure 14: Cost ratio ac / VSC HVDC versus percentage undergrounding.

8.6.2.2 3000 MW

If the time horizon 2020 is considered, and if a need for 3000 MW by 2020 is assumed, there are two ways to achieve this: adding this power in the year 2020 or doing so spread in time up to 2020. As only 1100 MW is needed by 2012, the installation of 1100 MW in 2012 is assumed. The end result of all possibilities is three 1100 MW VSC HVDC systems by 2020. In table 4 we depict the NPV for 2 different scenarios with 3 different interest rates. Others are possible.

	2012	2016	2020	5%	7.5%	10%
1	1100		1100 1100	383.6	345.8	315.1
2	1100	1100	1100	407.4	376.4	350.4

Table 4: NPV Cost of different investment scenarios for 3300 MW (in M€)

This VSC HVDC solution would be approximately 5.25 to 6.79 times more expensive than an OHL but 1.03 to 1.33 times cheaper than an underground cable. If we take into account that the investment in the second underground cable also can be postponed, the total net present value (average interest rate 10%) of underground ac cable is 353 M€, leading up to the VSC HVDC solution being approximately as expensive as underground ac cable.

Depending on the percentage of the line that has to be underground, the cost varies. In figure 15 the cost ratio ac / VSC HVDC is plotted versus the percentage underground. The break-even point is reached when 71% (case 1 at 10% interest) and 97% (case 2 at 5% interest) of the trajectory is underground. This means a VSC HVDC solution is cheaper than an ac solution if more than 43 km

(case 1 at 10% interest) or 58 km (case 2 at 5% interest) of the 60 km length of the trajectory Beverwijk-Bleiswijk is underground. As there is no more precise data available, in this case a unit price of 7 M€/km for a 4 GW underground connection, the same unit price as for a 2 GW connection, is assumed, probably being an underestimation.

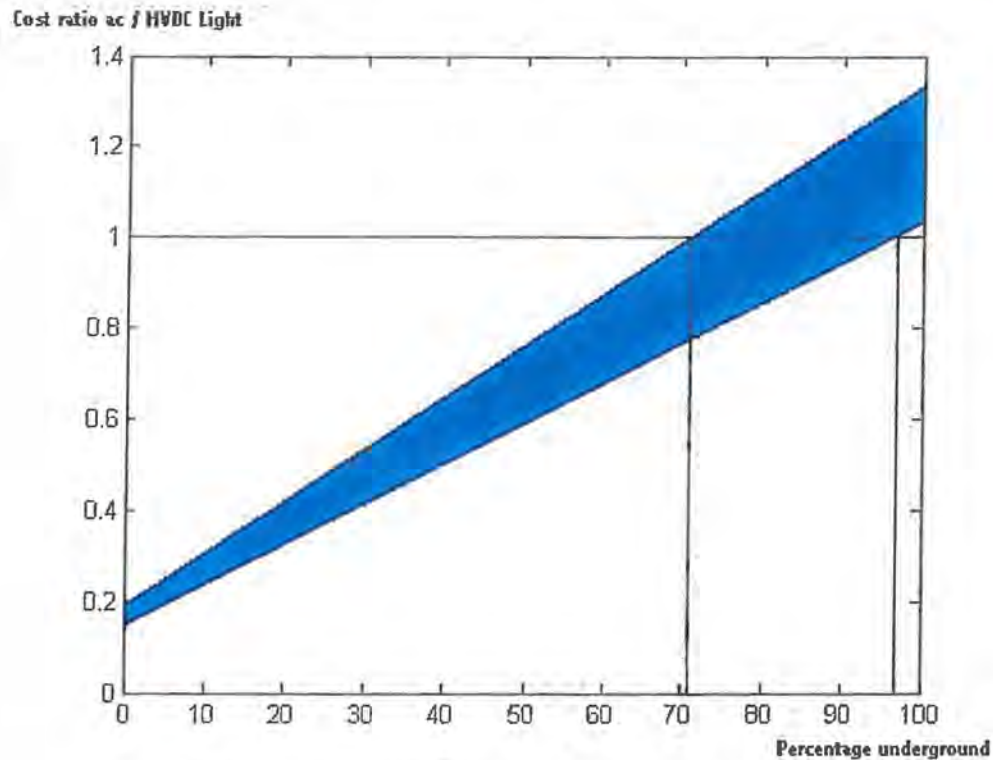

Figure 15: Cost ratio ac / VSC HVDC versus percentage underground.

8.7 Conclusions

In this chapter, the results of chapter 7 are used, as the different alternatives for the reinforcement of the Randstad region are compared on an economical basis. For the analysis the net present value method is used, with discount rates of 5, 7.5 and 10 %.

The dc solutions proposed in chapter 7 are compared to a 100% OHL and a 100% underground ac connection. The costs are estimated at 1 M€/km and 7 M€/km respectively for a double circuit. The cost for one VSC HVDC link of 1100 MW is 163 M€. In this study staged development is not taken into account for underground ac cables because the available cost estimates are too rough. When detailed cost information is available, the influence of staged development should be taken into account. Exactly the same investment scheme as VSC HVDC can be used for underground ac cable.

When the price of the dc link is between both alternatives, the break even distance (percentage that has to be overhead in order to have costs equal to the dc connection) is also calculated.

The comparison of different investment strategies for a 2 x 1100 MW VSC HVDC link by 2020, has a net present value between 239 and 297 M€. This would make the dc connection 4 to 5 times more expensive than an overhead line, and 1.45 to 1.75 times cheaper than the AC cable connection. The dc

connection becomes the most economical when more than 30 km needs to be underground (or more than 40 km in the 297 M€ case).

In the 3000 MW case, the cost for the dc connections would be between 315 M€ and 407 M€. The cost of the VSC HVDC solution is situated between the costs for an all underground or all overhead ac solution. When a significant part of the trajectory can be overhead, this solution is not economically competitive.

9 Conclusions

Load flow calculations show that it is sufficient to install one 1100 MW VSC HVDC connection by 2012. It is verified that this solution is N-1 contingent. The installation of this single HVDC line also supports the region Beverwijk when both connections between Beverwijk and Oostzaan (or Diemen) are out of service. When this would occur, the dc link maximally has to transport about 900 MW. The overall system losses are neither positively, nor negatively affected in a major way by the choice for VSC HVDC compared to the classical ac solution. The VSC HVDC solution would also accommodate the installation of the planned 750 MW wind power park, which connected to Beverwijk.

For the period 2012-2020, a rising load at the Beverwijk region is projected. A further increase of offshore wind power is planned. We estimate that the maximum installed wind power connected to Beverwijk in 2020 will not be above 3 GW. By then, one additional VSC HVDC circuit of 1100 MW would be needed.

The comparison of different investment strategies for a 2 x 1100 MW VSC HVDC link by 2020 resulted in a net present value of the investment cost between 239 and 297 M€. This would make the dc connection 4 to 5 times more expensive than an overhead line, and 1.45 to 1.75 times cheaper than the ac cable connection. This would mean that the dc connection offers a more economical solution when more than 30 km needs to be underground (or more than 40 km in the 297 M€ case). These figures are based on cost estimates for ac overhead lines of 1 M€/km and for ac underground cables of 7 M€/km without taking into account staged development.

TenneT additionally demanded that by 2020, it should be possible to transport 2 GW of power towards Beverwijk and 3 GW of power away from Beverwijk when both connections between Beverwijk and Oostzaan are open. This scenario is assumed to be not realistic. Nevertheless, in order to accommodate such power flows, 3 GW of dc power connections have to be established. This would result in the installation of 3 HVDC 1100 MW cable systems. However, uncertainty is high. When the 3000 MW option is considered, the investment cost for the VSC HVDC solution is still situated between the costs for an all overhead and all underground ac solution.

The cost depends on many factors, but VSC HVDC is competitive with an ac solution when of a part of the trajectory is desired to be underground.

10 References

- [1] <http://www.randstad380.nl/>
- [2] “Kwaliteits- en capaciteitsplan 2006-2012”, Tennet: available at <http://www.tennet.nl/publicaties/capaciteitsplan/>
- [3] <http://www.tennet.nl/publicaties/transportbalans/>
- [4] <http://www.Continuoon.nl/>
- [5] Reacties op eindrapport Connect II
http://www.senternovem.nl/mmfiles/Reacties%20op%20eindrapport%20Connect%20II_tcm24-178895.pdf
- [6] KEMA: Connect 6000 MW, deelrapport: net op land.
- [7] Background paper: Undergrounding electricity lines in Europe. Available online: http://europa.eu.int/comm/energy/electricity/publications/index_en.htm
- [8] R. Franck, “Schadevergoeding voor hoogspanning”, 10/05/2006, <http://www.ad.nl/>
- [9] Wertheimer N, Leeper E. “Electrical wiring configurations and childhood cancer” American Journal of Epidemiology 109:273-284, 1979.
- [10] <http://www.revolt.co.uk/>
- [11] http://tdworld.com/mag/power_european_utilities_invest/index.html
- [12] “In ontwikkeling: nieuwe hoogspanningslijn met gereduceerd magnetisch veld”, <http://www.tennet.nl>
- [13] Connect II: http://www.senternovem.nl/mmfiles/KEMA%20eindrapport%207%20sept_tcm24-172671.pdf
- [14] Positioning Paper, “Magnetische velden veroorzaakt door hoogspanningslijnen”, <http://www.tennet.nl>
- [15] Donahue JA, “Advanced Transmission Technologies”, Technical conference to discuss infrastructure issues for the State of Connecticut and the surrounding region, available at <http://www.ferc.gov/>
- [16] “It’s time to connect: - *technical description of HVDC Light technology*” ABB Power Technologies AB: available at <http://search.abb.com/library/ABBLibrary.asp?DocumentID=1JNL100105-122&LanguageCode=en&DocumentPartID=&Action=Launch>
- [17] <http://www.pserc.cornell.edu/matpower/>

Hekkelman Advocaten & Notarissen

BIJLAGE 5

tennet

RWE Transportnetz Strom

**Joint study for a new connection between
Germany and the Netherlands
Final report**

TenneT TSO bv
Utrechtseweg 310
6800 AS Arnhem
The Netherlands
www.tennet.org

RWE Transportnetz Strom GmbH
Rheinlanddamm 24
44139 Dortmund
Germany
www.rwetransportnetzstrom.com

December 2006

Executive Summary

The importance of interconnection capacity for the development of the European electricity market has been emphasised in recent years by the European Commission. Therefore, both regulators and governments are highly interested in the available transmission capacity to their surrounding countries. The situation between Germany and the Netherlands is characterized through grid constraints so that a joint auction of the grid capacity between both countries was implemented in 2000. Increasing transit flows in the area of BENELUX occurs and new phase shifting transformers will be installed in the Belgian grid near to the border with the Netherlands. The demand for cross border transmission capacity will remain high in a further evolving electricity market. As the grid constraint still persists, TenneT and RWE Transportnetz Strom (RWE TSO) have initiated this joint study to evaluate options for increasing the grid capacity through building of a new power line.

In a first step the most promising points of connection between the 380 kV grid of TenneT and RWE Transportnetz Strom were identified. The identified routes are the connections between the following substations:

- Doetinchem (NL) – Niederrhein (D),
- Boxmeer (NL) – Niederrhein (D) and
- Maasbracht (NL) – Dülken (D)

For each new connection the additional available transmission capacity was calculated through thorough load flow studies, (n-1)-calculations and TTC-calculations based on several scenarios (export D, export NL, high wind infeed etc.). Furthermore the need for additional phase shifting transformer was evaluated. In parallel the feasibility for getting the necessary permits for building a new power line was assessed.

The results are, that a power line Doetinchem (NL) – Niederrhein (D) could increase the available capacity by about 1000 MW up to 2000 MW and it would have a positive impact on system security due to balancing the load flow on all connections between Germany and the Netherlands. As the load flow becomes more balanced there is no need to introduce additional phase shifting transformer. In addition getting the necessary permits for this new corridor seems to be the most feasible option even though some valuable areas have to be crossed. The cost are roughly estimated to about 70 million € plus the costs in the necessary restructuring in the internal grids of each TSO.

Encouraged by those very positive results TenneT and RWE TSO decided that they want to improve the interconnection capacity of Germany and the Netherlands by building a new line Doetinchem (NL) – Niederrhein (D) provided that a financing model will be found leading to an economically realisation of the project.

Investments of this dimension need the right political and regulatory position of points. Therefore a market oriented interest of the invested capital as well as a pragmatic approval practice for new routes are essential constituents for the success of the project. Nowadays the approval procedures for a new current marked-out route takes five up to six years. The political support that this time frame can be shortened is expected and would be very helpful for the realisation of the project.

Consequently the following actions were initiated:

- TenneT and RWE TSO will contact their respective regulators to get approval for the necessary funding of the new transmission line.
- A technical study will be performed to finalise the technical concept.
- As the licensing process of the new power line seems to be the critical paths both TenneT and RWE TSO will initiate the licensing process immediately.

Contents

Executive Summary	1
1 Definitions	5
2 Introduction	6
2.1 Background	6
2.1.1 The current situation in Europe	6
2.1.2 Transmission capacity between Germany and the Netherlands	7
2.2 Goals of the study	8
3 Methods and assumptions	9
3.1 Reference network	9
3.2 Generation development in the Netherlands and Germany	9
3.3 Load development in NL and D	11
3.4 Wind infeed	12
4 Grid extension scenarios and further options	14
4.1 Introduction and Base Case Scenario	14
4.2 Scenarios	14
4.3 Improvement in the usage of installed capacity	21
4.4 Building new lines	21
5 Network calculations	22
5.1 Load flow calculations	22
5.2 (n-1) calculations	24
5.2.1 (n-1) calculations on interconnection tie-lines	24
5.2.2 (n-1) calculations extended on internal grid areas	27
5.2.3 TTC calculations	31
5.3 Additional Load Flow Controllers in combination with examined options	35
5.4 Rough evaluation of short circuit current level and stability	36
5.5 Operational consequences	36
6 Licensing	37
6.1 Licensing procedures	37
6.1.1 Licensing procedure in Germany	37
6.1.2 Licensing procedure in the Netherlands	40
6.1.3 Licensing possibilities in both countries	45

6.2	Feasibility of licensing	45
7	Effect of the provision of additional capacity to the market.....	46
8	Factors influencing the business case	47
9	Assessment of options	50
9.1	Assessment criteria.....	50
9.2	Assessment matrix.....	51
9.3	HVDC alternative	52
10	Conclusions	54
11	Annex A: References.....	56

1 Definitions

ATC	Available Transfer Capacity (ETSO definition)
BCM	Base Case Model
BE	Belgium
D	Germany
EHS network	Network for conservation and ecological development
EIA	Environmental Impact Assessment
EnWG	<i>Energiewirtschaftsgesetz</i> (German Electricity Act)
LFC	Load Flow Controller
LPA	Landscape Protected Area
LTRM	Long-Term Reference Model
NL	The Netherlands
NTC	Net Transfer Capacity (ETSO definition)
NTF	Notified Transmission Flow (ETSO definition)
RPP	<i>Rijksprojectenprocedure</i> (procedure for national projects)
RWE TSO	RWE Transportnetz Strom
SEV	<i>Structuurschema elektriciteitsvoorziening</i> (national policy document for the supply of electricity)
SMB	<i>Strategische milieubeoordeling</i> (strategic environmental assessment)
TRM	Transmission Reliability Margin (ETSO definition)
TSO	Transmission System Operator
TTC	Total Transfer Capacity (ETSO definition)
Wro	<i>Wet op de ruimtelijke ordening</i> (Spatial Planning Act)
UCTE	Union for the Co-ordination of Transmission of Electricity
dena	Deutsche Energie - Agentur

2 Introduction

2.1 Background

The importance of interconnection capacity for the development of the European electricity market has been emphasised in recent years in a number of directives and other statements issued by the European institutions, like the recent Directive on Security of Supply and Infrastructure Development and the earlier outcome of the Barcelona summit.

In the Green Paper on a European Strategy for Sustainable, Competitive and Secure Energy, presented by the European Commission to the European Parliament and the European Council, the development of a "priority interconnection plan" in order to increase interconnection capacity has been identified, among other issues of the European Energy Policy, as a priority issue in this policy for the years 2006 and 2007. On 23 March 2006, the European Council recognised that increasing the interconnection capacity and improving the infrastructure are urgent challenges to be faced at the EU level. They must be realised through the European Energy Policy and through the "reviewing of the legal framework to speed up the administrative authorisation process" for building new transmission lines.

2.1.1 The current situation in Europe

Figure 1 shows the control areas of the European transmission system, which consist of internally strongly meshed networks forming the national security areas of the interconnected system. The continental interconnected extra high-voltage grid (UCTE area) was mainly developed to link the participating countries and increase the security of supply by providing back-up in case of local shortages and to lower the necessary reserve margins for each country. In principle, it was not designed for bulk electricity transmission, although the exchange of energy gradually increased thanks to the growing available interconnection capacities.

Opening the European electricity markets led to a great increase in electricity transmission between the participating countries as traders dealt on the basis of price differences between countries. As a consequence, transmission constraints occurred and the system is being operated closer to its technical limits. As the national systems are highly meshed, today's congestions occur mainly on international tie-lines. Therefore, both the European Commission and the national governments and regulators have a strong focus on strengthening the grid between countries in regions where constraints regularly occur.

The TSOs are required to manage those constraints on market-based principles as requested by the relevant EC Directive on cross-border transmission.

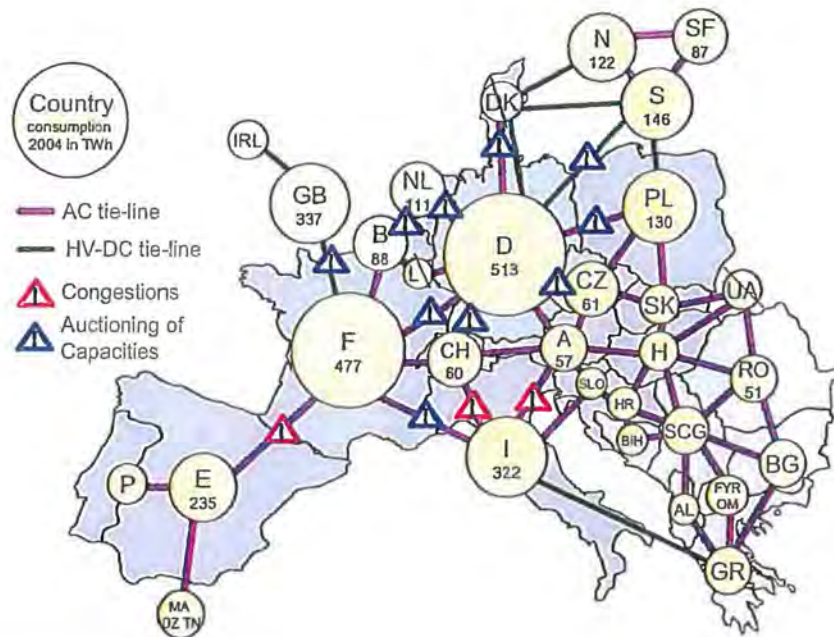

Figure 1: Interconnection in Europe

2.1.2 Transmission capacity between Germany and the Netherlands

The transmission capacity between the Netherlands and Germany is lower than required by the markets, so that constraints frequently occur. Consequently, a joint auction has been implemented. The auction for Belgium, Germany and the Netherlands is operated jointly by Elia, E.ON Netz, RWE Transportnetz Strom and TenneT.

As the constraints persist throughout the years, market players as well as the German and Dutch governments and regulators have asked whether additional capacity can be brought to the market by building new power lines between Germany and the Netherlands. A first investigation led to the conclusion that there seem to be certain grid reinforcement options. However, their feasibility has to be thoroughly investigated. For this reason, TenneT and RWE Transportnetz Strom are performing this study to evaluate the effectiveness and costs of the various options.

2.2 Goals of the study

The main goal of this study is to develop an overview of the possibilities to increase the commercially available cross-border capacity between the Netherlands and Germany. It is important to point out that in this study the maximum available possible capacity is examined which is defined as Total Transfer Capacity (TTC) value. The capacity that can be provided to the market is the TTC value reduced by the Transmission Reliability Margin (TRM) resulting in the Net Transfer Capacity (NTC) value. The robustness of the system will be analysed as well.

The following topics will be analysed:

- The impact of new extra high-voltage power lines on the available capacity and security of the grid
- The impact of new phase shifting transformers on transfer capacity
- The possibility of receiving a permit for the construction of the power line
- The economic aspects and the time required for realisation

The various options which are technically possible will be evaluated in an assessment matrix. Criteria of the assessment matrix will be the increase in available capacity, the impact on system security and costs and the options of obtaining permission for a new power line.

It is not the aim of the study to perform an in-depth analysis of the feasibility of the technical realisation of each new power line considered. If the decision, based on the first results, is made to further investigate one of the options, a full feasibility study regarding the technical realisation and financial model aspects of a new power line will need to be performed. In addition the reinforcements needed in the internal grid will have to be analysed by each TSO individually.

3 Methods and assumptions

The effect of the above-mentioned measures were analysed by means of load flow calculations. Short circuit current levels were roughly evaluated. The calculations were based on knowledge of the UCTE grid and on detailed information exchanged between TenneT and RWE Transportnetz Strom; known grid extensions were taken into consideration as well.

Both companies used the same data for their calculations to evaluate the impact of the options on the load flow and to identify potential constraints in the network with their own analysis tools. Relevant scenarios for transits, wind infeed or expected generation development were jointly outlined and formed the basis for the network calculations in both companies. Verifications of calculation results which were frequently made during the study ensuring the quality of data management and calculations.

3.1 Reference network

The base data record for the network calculations in this study is the UCTE data record for the winter of 2008. This record was enhanced with the real network data of grids of 110 kV and higher of TenneT and RWE Transportnetz Strom. To consider developments with a significant impact on the calculation results, the main changes in the grids of TenneT and RWE Transportnetz Strom to be expected until 2012 were included. All relevant phase shifting transformers in the Benelux region and in Germany were included in detail. The data records were exchanged in the common UCTE format.

3.2 Generation development in the Netherlands and Germany

Generation in NL located in networks with a voltage level of 110 kV and higher

Present situation

The present situation regarding generation in the Netherlands is characterised by large imports for economic reasons. The installed capacity of about 22 GW is able to cover the peak load of approximately 18 GW, but imports seem to be attractive.

Expected situation in 2012

Some 1,600 MW of new generation is expected to be connected to the 380-kV grid and some 300 MW to the 150-kV grid. Furthermore, many initiatives are being taken to build new generation facilities, but the final decisions still have to be made.

An interconnection to Norway is currently under construction and an interconnection to England is expected to be realised.

Generation in D located in networks with a voltage level of 110 kV and higher

Present situation

The present situation regarding the generation pattern in Germany is characterised by more than 18 GW wind infeed, predominantly in the north of Germany. The total generation capacity amounts to about 120 GW. In 2005, 17% of the total amount of electricity was produced by renewable and cogeneration units. Requests have been made for the connection of about 20 GW of new conventional generation units to the transmission grid. Of this 20 GW, about 10 GW will be located in the transmission grid of RWE Transportnetz Strom.

Expected situation in 2012

The development of generation in Germany is mostly affected by the "consensus of nuclear power" (*Kernenergiekonsens*) and the increasing wind infeed. The consensus of nuclear power will lead to a shut-down of about 7000 MW of nuclear power generation until 2012. The grid of RWE Transportnetz Strom will be affected by about 2500 MW in the south. Especially in the transmission grid of RWE Transportnetz Strom, a significant shift of generation units from the south to the northern part of the grid is expected. This can be derived from the announced investments by the power plant industry (Table 1) in the area of RWE Transportnetz Strom. In the northern part of the transmission grid of RWE Transportnetz Strom in the area from Cologne/Aachen up to the area of the Ruhrgebiet, the requested investments amount to about 10 GW conventional power plants.

Long-term development scenarios

The long-term scenarios concerning the generation development as of 2012 are based on a further increase in wind generation as well as the continuing shut-down of nuclear power plants. For the construction of new conventional power plants, the forecast is extremely difficult as it will depend on the CO₂ scenarios and the development of the European market.

Table 1: Published requests for connection to the grid of RWE Transportnetz Strom [1]

RWE Transportnetz Strom

Netzanschlussbegehren für Einspeisungen, die zur Zeit von RWE Transportnetz Strom bearbeitet werden

ID-Nummer	Standort/Übergabestelle	angefragte Leistung in MW	Eingangsdatum der Anfrage
700021117	Mainz	750	31.03.2005
700023413	Duisburg	900	01.06.2005
700023599	Frankfurt	100	08.08.2005
700023798	Düsseldorf, alternativ Köln	750	29.08.2005
700023999	Marl	450, alternativ 450 + 690	12.09.2005
700024434	Hagen	190, alternativ 790	04.10.2005
700027147	Lünen	800, alternativ 2 x 800	13.02.2006
700027225	Lünen	790	20.02.2006
700028394	Dillingen	20	20.03.2006
700027993	Essen, alternativ Hamm	1 x 850 (Essen), alternativ 2 x 850 (Essen), alternativ je 1 x 850 (Essen und Hamm)	24.03.2006
700029557	Ensdorf	900, alternativ 2 x 900	12.05.2006
700029596	Duisburg	70, alternativ 110	01.06.2006
700030326	Uerdingen	800	20.07.2006
700030384	Gelsenkirchen	1055	24.07.2006
700030384	Weither	790	28.07.2006
700030730	Köln	800	21.09.2006

Stand:

21.09.2006

3.3 Load development in NL and D

Load in NL located in networks with a voltage level of 110 kV and higher

The peak load is about 18 GW and it is expected to increase by 2% per year until 2012.

Load in D located in networks with a voltage level of 110 kV and higher

The peak load value in 2005 in Germany was about 76.7 GW. In the control area of RWE Transportnetz Strom this value was about 23 GW (vertical load) in 2005. The load structure in the transmission grid of RWE Transportnetz Strom is characterised by load centres in the areas of the Ruhrgebiet, Cologne, Frankfurt and along the Rhine to the south and in the Stuttgart and Mannheim regions.

Regarding the transmission grid the load value will probably stagnate until 2012. There are areas in which an increase of the load is expected and areas where the load will decrease due to structural changes in the area (e.g. Ruhrgebiet). As far as possible, these developments have been taken into account in the data records.

3.4 Wind infeed

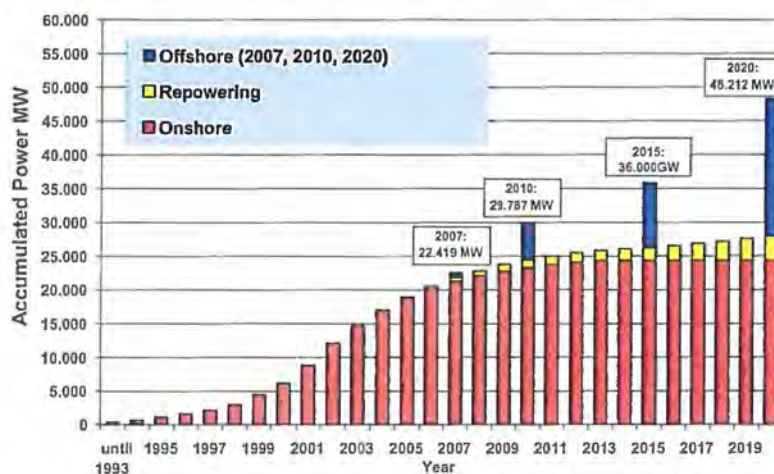
Development in the Netherlands

At the moment, 1,200 MW has been installed onshore and 220 MW of new generation is under construction offshore. Onshore, the installed capacity could grow up to 2000 MW. Offshore, there are great possibilities but the development in time is unclear. An installed offshore capacity of 750 MW is expected for 2012.

Development in Germany (dena grid study)

The development of installed wind energy capacity in Germany has been derived from the "dena grid study" [2] and forecast in a geographically differentiated manner for various regions for the years 2007, 2010 and 2015. An increase in installed wind energy capacity of 26.2 GW onshore and 9.8 GW offshore is forecast for the period up to 2015.

Wind Forecast in Germany

Source: dena study / Deutsches Windenergieinstitut

Figure 2: Wind forecast in Germany

The onshore and offshore wind power development scenarios have been drafted under the assumption of largely positive political and economical framework conditions. If these conditions should remain valid only in part, the assumed 20% share of renewable energy sources in power generation already expected for the year 2015 could only be realised with a delay of some years.

By 2015, a total capacity of 47.3 GW of renewable energy sources should be installed, raising the share of renewable energy in the total electric power generation from today's 10% to some 20%. The average full-load hour figure for wind turbines has been calculated at 1,650 h/a in 2007, rising to 1,960 h/a in 2010, and to 2,150 h/a in 2015. The reason for the increase by about 30% is the growing replacement of old wind turbines by more efficient ones, and the use of productive sites in the North Sea and the Baltic Sea.

4 Grid extension scenarios and further options

4.1 Introduction and Base Case Scenario

The Base Case Scenario is a realistic representation of the 2012 network, generation and load pattern. The Base Case Model (BCM) consists of the Dutch and German systems for the year 2012, while for the other subsystems the Long-Term Reference Model (LTRM, 2008 status) is used (see also chapter 3.1). The combined data set will be used as the BCM for the joint study.

The starting points for the Dutch system are as described in the Capacity Plan of TenneT [3] (chapter 6 describes the starting points for the network changes in 2006-2012). The German system is a detailed model (110 kV and higher) of the system of RWE (2012 status) and a model of the system of 220 kV and higher of the other German TSO on UCTE data base level.

In the base case, the following basic values are adapted (based on the scenario for the winter 2008 LTRM):

1. A total Dutch import of 4,200 MW: physical import from Germany of 3000 MW and from Belgium of 1,200 MW
2. The load is based on "today's" values; no significant increases are expected
3. Wind generation in Germany: about 6000 MW

4.2 Scenarios

Beside the BCM, several other scenarios were investigated. The main focus in these different scenarios is the international power exchange which differs from scenario to scenario. For the development of these scenarios, the most important aspects were taken into account, e.g.:

- Trends in generation development
- Trends in the development of renewable infeed
- Trends in load development
- Experiences with today's market behaviour
- Experiences with today's physical load flow behaviour
- Possible transit and exchange scenarios
- System operation margin for extreme scenarios

To consider as many market situations as possible with their different generation patterns, two situations with very different international power exchanges were taken into account by

developing the scenarios. Below, these situations will be indicated by Scenario-Groups "West" and "East".

"West" scenarios

The situation is basically characterised by the following differences compared to the LTRM UCTE power exchanges for 2008:

- o Increase in generation in Germany (5,300 MW)
- o Decrease in generation in the Netherlands (900 MW)
- o Decrease in generation in Switzerland (970 MW)
- o Decrease in generation in Austria (380 MW)
- o Decrease in generation in France (3050 MW)

With these changes, the West situation results in main power flows in the western part of Europe from the north to the south (see blue arrows in Figure 3). Only a minor part of the load flow goes through the eastern countries (see red arrows in Figure 3)

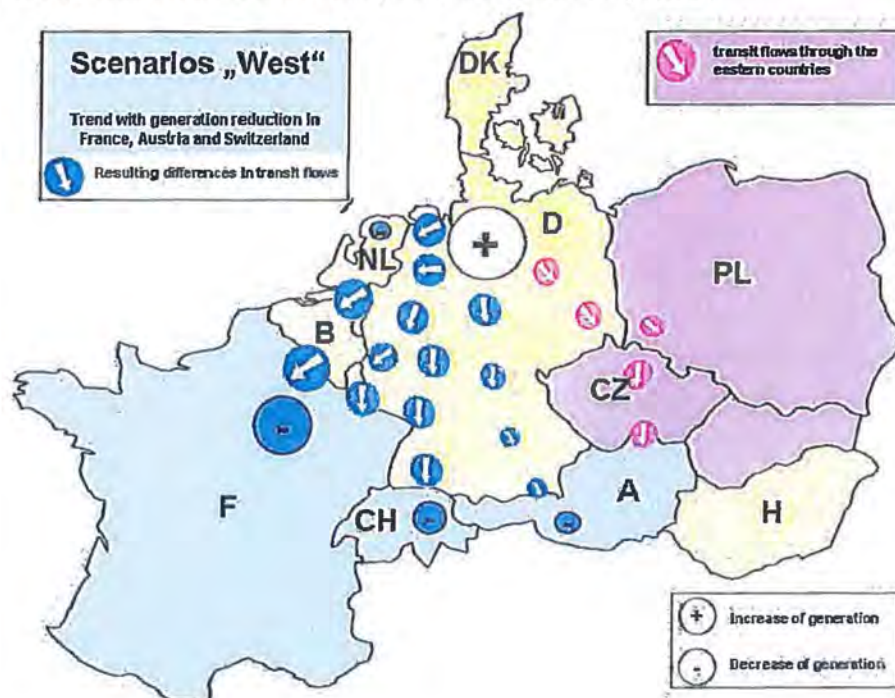

Figure 3: Shifting of power production and the resulting changes in power exchanges and additional (transit) flow directions in the "West" scenarios (qualitative illustration)

“East” scenarios

The situation is basically characterised by the following differences compared to the LTRM UCTE power exchanges for 2008:

- Increase in generation in Germany (5300 MW)
- Increase in generation in Spain (2500 MW)
- Increase in generation in Italy (1500 MW)
- Decrease in generation in the Netherlands (900 MW)
- Decrease in generation in Poland (3000 MW)
- Decrease in generation in Czech Republic (2000 MW)
- Decrease in generation in Slovakia (1000 MW)
- Decrease in generation in Denmark (500 MW)
- Decrease in generation in Switzerland (970 MW)
- Decrease in generation in Austria (380 MW)
- Decrease in generation in France (550 MW)

With these changes, the situation results in main power flows in the eastern part of Europe from the north to the south (see red arrows in Figure 4). Only a minor part of the load flow goes through the western countries (see blue arrows in Figure 4).

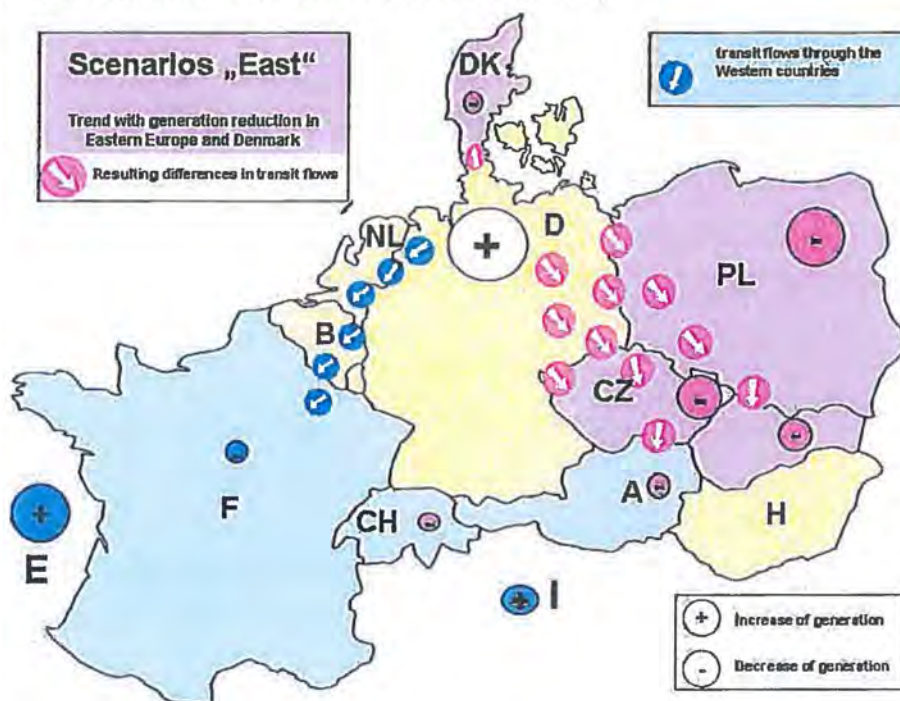

Figure 4: Shifting of power production and the resulting changes in power exchanges and additional (transit) flow directions in the “East” scenarios (qualitative illustration)

Many other situations can be imagined which result in power exchanges somewhere between those of the two considered situations ("West" and "East"), but for these investigations the load of the interconnections between the Netherlands and Germany and Belgium and the Netherlands will lie between the values reached due to the "West" and "East" scenarios.

For both of the situations illustrated in Figure 3 and Figure 4, the following scenarios are considered for the network calculations to evaluate the influence of the examined options on the power flows and the system security.

To realise the desired exchanges between Belgium and the Netherlands, in each scenario the settings of the Belgian phase shifting transformer are changed during the calculations, but they should remain within the technical range of these devices.

Including the base case, there are 18 scenarios in total which arise due to combinations of the above-named basic conditions. The various scenarios are described in more detail below:

Scenarios 1 (East/West), Base Case

- Scenarios as described before.

Scenarios 2 (East/West), Increased import Dutch system

- Scenarios with increased import by the Netherlands of up to about 6200 MW. In these scenarios a physical power exchange of 5000 MW from Germany to the Netherlands and 1200 MW from Belgium to the Netherlands is assumed. Compared to the base case, the import by the Netherlands increases by about 2000 MW.

Scenarios 2T (East/West), Increased import Dutch system

- Scenarios with increased import by the Netherlands of up to about 6200 MW. In these scenarios a physical power exchange of 6200 MW from Germany to the Netherlands should be reached. On the border between Belgium and the Netherlands the exchange should be adjusted to 0 MW by the phase shifting transformers. Compared to the base case, the import by the Netherlands increases by about 2000 MW.

Scenarios 3 (East/West), Export Dutch system

- Scenarios with export by the Netherlands of about 1800 MW. In these scenarios a physical power exchange of 3000 MW from the Netherlands to Germany is assumed. On the border between Belgium and the Netherlands an exchange of 1200 MW from

Belgium to the Netherlands is programmed. Compared to the base case, the power generation in the Dutch system increases by about 6000 MW. Therefore, the generation is reduced by about 2000 MW in Germany, 2000 MW in France, 1000 MW in Austria and 1000 MW in Switzerland.

Scenarios 3T (East/West), Export Dutch system

- Scenarios with export by the Netherlands of about 1800 MW. In these scenarios a physical power exchange of 1800 MW from the Netherlands to Germany should be reached. On the border between Belgium and the Netherlands the exchange should be adjusted to 0 MW. Compared to the base case, the power generation in the Dutch system increases by about 6000 MW. Therefore, the generation is reduced by about 2000 MW in Germany, 2000 MW in France, 1000 MW in Austria and 1000 MW in Switzerland.

Scenarios 4 (East/West), High wind

- Scenarios with high wind production in both (northern) Germany and the Netherlands. Due to wind infeed, the export of Germany increases by about 6000 MW from 4000 MW to 10000 MW and in the Dutch System the generation increases by about 2200 MW up to the base case. In these scenarios a physical power exchange of 800 MW from Germany to the Netherlands is assumed. On the border between Belgium and the Netherlands an exchange of 1200 MW from Belgium to the Netherlands is programmed. Compared to the base case, the power generation in the Dutch and German systems increases by about 8200 MW. Therefore, the generation is reduced by about 4200 MW in France, 2000 MW in Austria and 2000 MW in Switzerland.

Scenarios 4T (East/West), High wind

- Scenarios with high wind production in both (northern) Germany and the Netherlands. Due to wind infeed, the export by Germany increases by about 6000 MW from 4000 MW to 10000 MW and in the Dutch System the generation increases by about 2200 MW up to the base case. In these scenarios a physical power exchange of 2000 MW from Germany to the Netherlands should be reached. On the border between Belgium and the Netherlands the exchange should be adjusted to 0 MW. Compared to the base case, the power generation in the Dutch and German systems increases by about 8200 MW. Therefore, the generation is reduced by about 4200 MW in France, 2000 MW in Austria and 2000 MW in Switzerland.

Scenarios 5 (East/West), High wind and export to Belgium

- Scenarios with high wind production in both (northern) Germany and the Netherlands. Due to wind infeed, the export of Germany increases by about 6000 MW from 4000 MW to 10000 MW and in the Dutch System the generation increases by about 1400 MW up to the base case. In these scenarios a physical power exchange of 4000 MW from Germany to the Netherlands is assumed. On the border between Belgium and the Netherlands an exchange of 1200 MW from the Netherlands to Belgium is programmed. Compared to the base case, the power generation in the Dutch and German systems increases by about 7400 MW. Therefore, the generation is reduced by about 3400 MW in France, 2000 MW in Austria and 2000 MW in Switzerland.

All these scenarios, including the main exchange values in the Benelux region, are summarised in Table 2.

Table 2: Exchange scenarios (exchanges in MW)

Scenario	Description	Exchange NL total	Physical exchange BE-NL	Physical exchange D-NL	Exchange D total	Delta with base case D-NL
1 West	Base Case	- 4,200	- 1,200	- 3,000	4,000	
1 T West	Base Case	- 4,200	0	- 4,200	4,000	- 1,200
2 West	Increased import Dutch system	- 6,200	- 1,200	- 5,000	6,000	- 2,000
2 T West	Increased import Dutch system	- 6,200	0	- 6,200	6,000	- 3,200
3 West	Export Dutch system	1,800	- 1,200	3,000	2,000	6,000
3 T West	Export Dutch system	1,800	0	1,800	2,000	4,800
4 West	High wind	- 2,000	- 1,200	- 800	10,000	2,200
4 T West	High wind	- 2,000	0	- 2,000	10,000	1,000
5 West	High wind and Export to BE	- 2,800	1,200	- 4,000	10,000	- 1,000
1 East	Base Case	- 4,200	- 1,200	- 3,000	4,000	
1 T East	Base Case	- 4,200	0	- 4,200	4,000	- 1,200
2 East	Increased import Dutch system	- 6,200	- 1,200	- 5,000	6,000	- 2,000
2 T East	Increased import Dutch system	- 6,200	0	- 6,200	6,000	- 3,200
3 East	Export Dutch system	1,800	- 1,200	3,000	2,000	6,000
3 T East	Export Dutch system	1,800	0	1,800	2,000	4,800
4 East	High wind	- 2,000	- 1,200	- 800	10,000	2,200
4 T East	High wind	- 2,000	0	- 2,000	10,000	1,000
5 East	High wind and Export to BE	- 2,800	1,200	- 4,000	10,000	- 1,000

4.3 Improvement in the usage of installed capacity

In order to improve the utilisation of existing assets, two options exist. Firstly, one should consider enhancing the permissible transmission capacity of each line involved. This was examined some years ago. As a result reinforcement measures were taken to increase the transmission capacity of the line between Maasbracht and Rommerskirchen/Oberzier to the upper limit. The second option is to install load flow control elements such as phase shifting transformer. Such a device was installed on the Hengelo – Gronau interconnection long ago and after in in-depth investigation TenneT installed phase shifting transformers on the Meeden – Diele interconnection in 2002/2003. Recently it was found out that the placement in the grid of the phase shifting transformer in Gronau could be improved and since then the permissible transmission capacity on the Hengelo interconnection has been increased. With these measures the limits of the installed capacities are reached.

4.4 Building new lines

In this analysis, the impact of new power lines on the cross-border capacity and on system security will be evaluated. The following options will be taken into consideration in this regard:

- Niederrhein – Boxmeer
- Dülken – Maasbracht
- Doetinchem – Niederrhein

The options of interconnections between Niederrhein and Boxmeer, Dülken and Maasbracht as well as the interconnection between Doetinchem and Niederrhein will be investigated as an overhead line with a double circuit for 380 kV. The capacity of these lines is about 1800 MVA per circuit.

The employment of additional load flow controllers (phase shifting transformers) in combination with the new options on the border between Germany and the Netherlands will also be discussed.

5 Network calculations

The network calculations were made primarily with regard to the effectiveness of the investigated grid extension options. For that reason, the adopted load flow of the options in the different scenarios and the impact on the network security was examined. For these investigations, load flow calculations, (n-1) calculations and TTC calculations were necessary. Furthermore rough evaluations of the short circuit current levels were done.

5.1 Load flow calculations

For all 18 scenarios listed in Table 2, network calculations were performed. Therefore, in each scenario the load flow results were taken up without any additional interconnections and with the various new grid extension options which have been investigated in this feasibility study. Predominantly, the results were analysed with regard to the active power. The reactive power, the voltage levels and the angles in the calculation results were evaluated.

The first important result which can be noted is that because of the high transit flows through the Netherlands and the limited adjustment range of the phase shifting transformers between the Netherlands and Belgium, compliance with the preconditions set in section 4.2 is not possible in all cases. In the scenarios 1 West, 2 West, 4 West and 5 West, the desired exchange of 1200 MW from Belgium to the Netherlands can't be adjusted by the phase shifting transformers. In addition, it is even impossible to adjust the load flow between Belgium and the Netherlands to zero for the scenarios 2 West, 4 West, and 5 West. It must be stated that without any phase shifting transformer between Belgium and the Netherlands calculation results would show even higher transit flows.

A second important result is that the option of a new interconnection between Doetinchem and Niederrhein in nearly all scenarios is the new connection with the highest load flow. In most scenarios, the grid extension option between Dülken and Maasbracht is the new connection with the lowest load flows. The connection between Boxmeer and Niederrhein will adopt marginally less active power than the connection between Doetinchem and Niederrhein.

Table 3 and Table 4 show a comparison of the grid extension options with regard to the resulting load flows in the various scenarios. Because of the impact of the exchange between Belgium and the Netherlands on the exchange between Germany and the Netherlands, this value has also been added in the tables. Table 3 contains the load flow results for the "West" scenarios and Table 4 contains the results for the "East" scenarios.

For those scenarios in which the programmed exchange between Belgium and the Netherlands cannot be adjusted by the phase shifting transformers, the exchange value (preferably one that is close to the desired value) has been added to the tables (marked in yellow).

Table 3: Results of load flow calculations for the West scenarios

Interconnector	Scenario								
	1 West	1 T West	2 West	2 T West	3 West	3 T West	4 West	4 T West	5 West
Boxmeer - Niederrhein	1299 MW	1299 MW	1816 MW	1882 MW	550 MW	550 MW	1464 MW	1464 MW	1617 MW
<i>Exchange B → NL</i>	<i>-15 MW</i>	<i>-15 MW</i>	<i>230 MW</i>	<i>-5 MW</i>	<i>-1597 MW</i>	<i>-1597 MW</i>	<i>-2237 MW</i>	<i>-2237 MW</i>	<i>-1790 MW</i>
Maasbracht - Dülken	921 MW	921 MW	1379 MW	1450 MW	243 MW	243 MW	1024 MW	1024 MW	1088 MW
<i>Exchange B → NL</i>	<i>28 MW</i>	<i>28 MW</i>	<i>239 MW</i>	<i>25 MW</i>	<i>-1575 MW</i>	<i>-1575 MW</i>	<i>-2221 MW</i>	<i>-2221 MW</i>	<i>-1775 MW</i>
Doetinchem - Niederrhein	1377 MW	1387 MW	1834 MW	1889 MW	395 MW	395 MW	1231 MW	1231 MW	1332 MW
<i>Exchange B → NL</i>	<i>43 MW</i>	<i>-37 MW</i>	<i>277 MW</i>	<i>-35 MW</i>	<i>-1573 MW</i>	<i>-1573 MW</i>	<i>-2187 MW</i>	<i>-2187 MW</i>	<i>-1738 MW</i>
Scenario / Exchange B → NL	Base Case B → NL 1200 MW	Base Case B → NL 0 MW	erh. Imp. NL B → NL 1200 MW	erh. Imp. NL B → NL 0 MW	Export NL B → NL 1200 MW	Export NL B → NL 0 MW	Windszenario B → NL 1200 MW	Windszenario B → NL 0 MW	Windszenario B → NL -1200 MW

Table 4: Results of load flow calculations for the East scenarios

Interconnector	Scenario								
	1 East	1 T East	2 East	2 T East	3 East	3 T East	4 East	4 T East	5 East
Boxmeer - Niederrhein	945 MW	1224 MW	1515 MW	1775 MW	161 MW	161 MW	1041 MW	1041 MW	1527 MW
<i>Exchange B → NL</i>	<i>1191 MW</i>	<i>-28 MW</i>	<i>1199 MW</i>	<i>6 MW</i>	<i>-285 MW</i>	<i>-285 MW</i>	<i>-787 MW</i>	<i>-787 MW</i>	<i>-1790 MW</i>
Maasbracht - Dülken	506 MW	902 MW	1034 MW	1414 MW	222 MW	222 MW	522 MW	522 MW	1088 MW
<i>Exchange B → NL</i>	<i>1246 MW</i>	<i>-19 MW</i>	<i>1218 MW</i>	<i>8 MW</i>	<i>-246 MW</i>	<i>-246 MW</i>	<i>-751 MW</i>	<i>-751 MW</i>	<i>-1775 MW</i>
Doetinchem - Niederrhein	1205 MW	1409 MW	1701 MW	1909 MW	181 MW	181 MW	1012 MW	1012 MW	1333 MW
<i>Exchange B → NL</i>	<i>1196 MW</i>	<i>-9 MW</i>	<i>1227 MW</i>	<i>-5 MW</i>	<i>-275 MW</i>	<i>-275 MW</i>	<i>-758 MW</i>	<i>-758 MW</i>	<i>-1738 MW</i>
Scenario / Exchange B → NL	Base Case B → NL 1200 MW	Base Case B → NL 0 MW	erh. Imp. NL B → NL 1200 MW	erh. Imp. NL B → NL 0 MW	Export NL B → NL 1200 MW	Export NL B → NL 0 MW	Windszenario B → NL 1200 MW	Windszenario B → NL 0 MW	Windszenario B → NL -1200 MW

5.2 (n-1) calculations

The (n-1) calculations have been subdivided into two steps. In the first step the (n-1) calculations were made for outages with regard to the interconnections between the Netherlands and Germany and the Netherlands and Belgium. These calculations were done for all grid extension options. In the second step the (n-1) calculations were extended to the grid areas inside Germany and the Netherlands. Because of the results of the load flow calculations and the investigations of the feasibility of licensing, these calculations were made in more detail for the most promising option Doetinchem – Niederrhein. For all other grid extension options, these calculations were done in part only.

5.2.1 (n-1) calculations on interconnection tie-lines

Through these calculations, the impact of outages of tie-line interconnections was investigated. Firstly, the calculations were made without any additional tie-line and subsequently the various grid extension options were examined.

In the scenarios 1 West, 3 West and 1 East and 3 East, no violation of the (n-1) criterion was found at all. These scenarios were therefore no longer considered for further examinations concerning tie-line outages.

Scenario 2 West with increased import by the Netherlands results in the highest loads on the interconnections between Germany and the Netherlands. On the other hand, due to high wind infeed in the north and decreased generation in the south, scenarios 4 West and 5 West lead to the highest load on the border between Belgium and the Netherlands. These scenarios (as illustrated in Figure 5) have been examined in more detail. In all other scenarios no violation of the (n-1)-criterion was found.

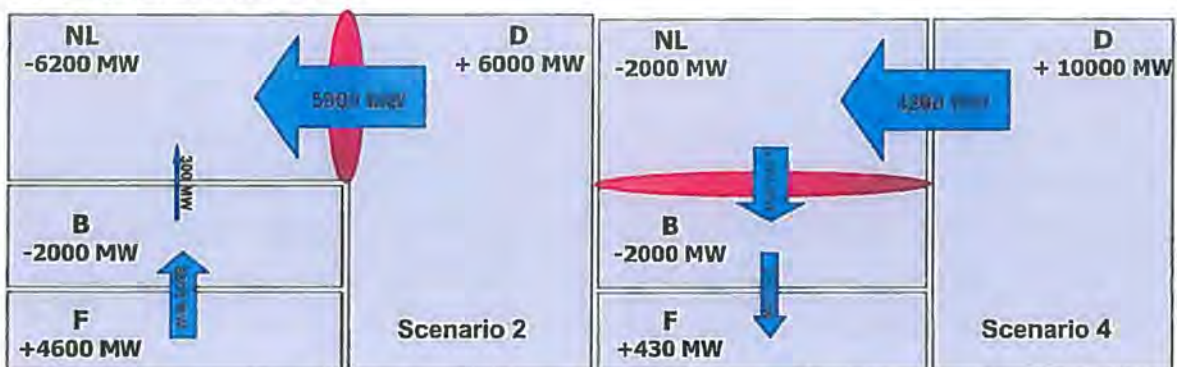

Figure 5: Scenario 2 with the highest load on the border between the Netherlands and Germany and scenarios 4 and 5 with the highest load on the border between the Netherlands and Belgium

The results of the load flow for scenario 2 West under the assumption that one line (circuit) fails, are as follows (Figure 6). The different colours represent the different grid extension options compared to the grey coloured case ("current state") which refers to the situation without any additional interconnection. Only the options of new interconnections between Doetinchem-Niederrhein and Boxmeer-Niederrhein could prevent the overload of the remaining line Gronau-Hengelo in the investigated scenarios.

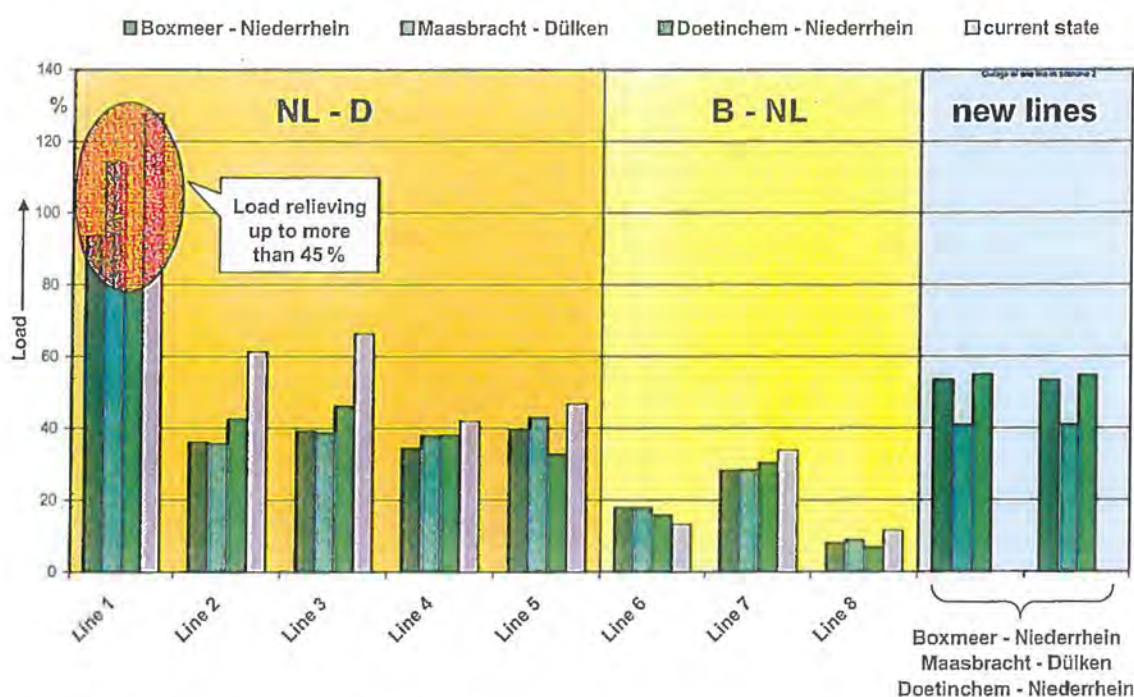

Figure 6: Load flow results in % for the outage of one line in scenario 2.

The scenarios 4 West and 5 West with the highest impact on the power flows between the Netherlands and Belgium also lead to a high flow between Germany and the Netherlands. In these scenarios in general the power flows are smaller than in scenario 2 West, but also leads to the violation of the (n-1) criterion in case of an outages of one line without any new interconnections as in scenario 2 West. With one of the grid extension options there is no breach against the (n-1) criterion on the border between Germany and the Netherlands and on the border between the Netherlands and Belgium. However, it must be stated that internal network constraints in the Belgian area should be investigated.

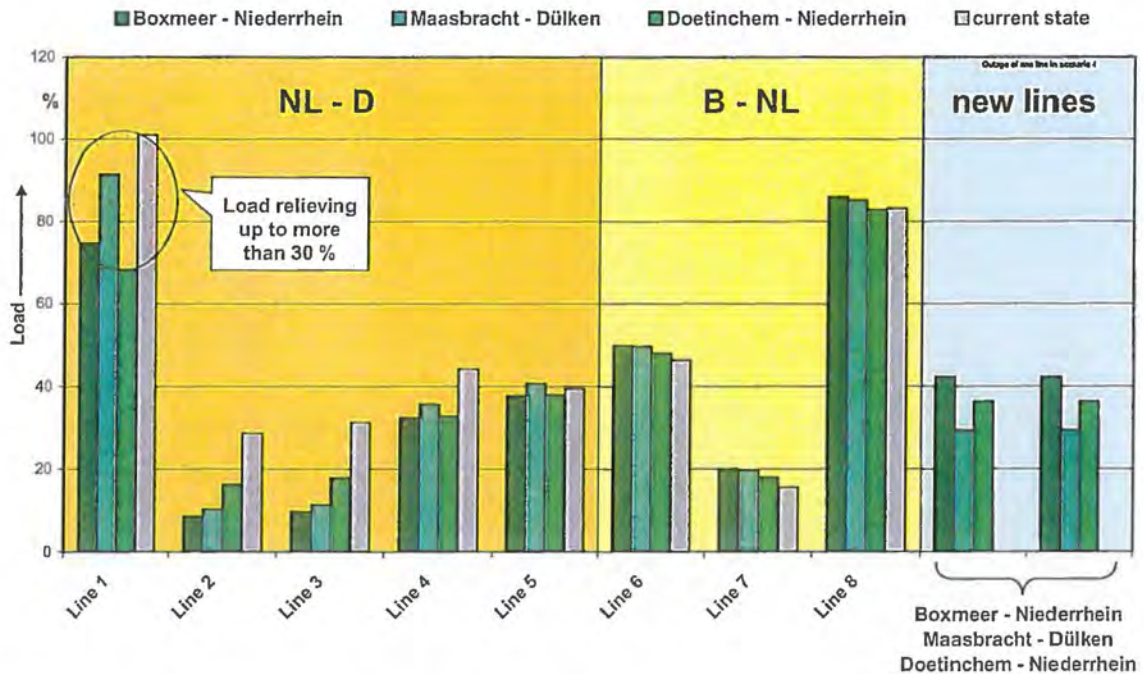

Figure 7: Load flow results in % for outage of one line in scenario 4.

Figure 8 illustrates, that the impact of a new line between the Netherlands and Germany on the border from the Netherlands to Belgium is small regarding the load flow. The increase of the loading of the interconnectors from the Netherlands to Belgium is less than 5 %. That means that the violation of the (n-1)-criterion which exists even without any new line will still occur in cases with an additional interconnection and the stress of the interconnectors will be insignificantly higher.

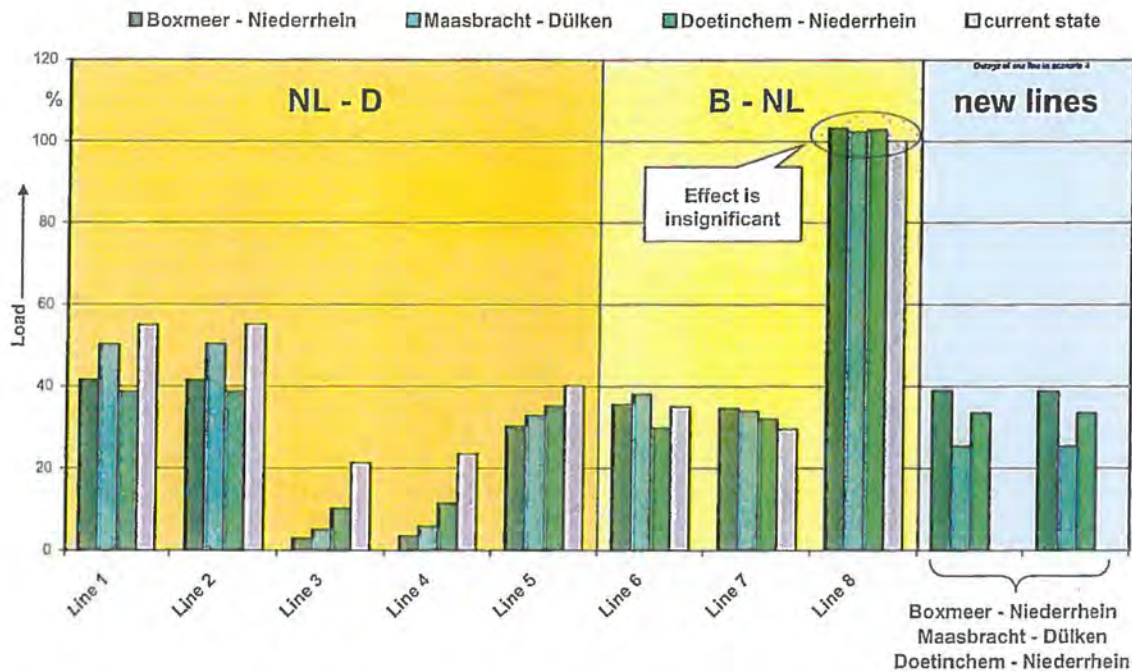

Figure 8: Load flow results in % for outage of one phase shifting transformer in scenario 4.

5.2.2 (n-1) calculations extended on internal grid areas

The (n-1)-calculations for the internal grid areas on the German and Dutch side were made without regard to any coordinated outages due to maintenance.

Internal German grid

In the internal German grid occur only in the scenarios 2 and 4 violations of the (n-1)-criterion. Therefore all other scenarios are not considered any more in the following. In Figure 9 the situation of scenario 2 West without any new interconnector is illustrated. In the internal German grid occurs in this situation a high loaded area which leads in case of an outage of one line to a light overload of the remaining line. This is the only area with problems concerning the (n-1)-criterion in scenarios 2 West and 4 West without a new interconnection.

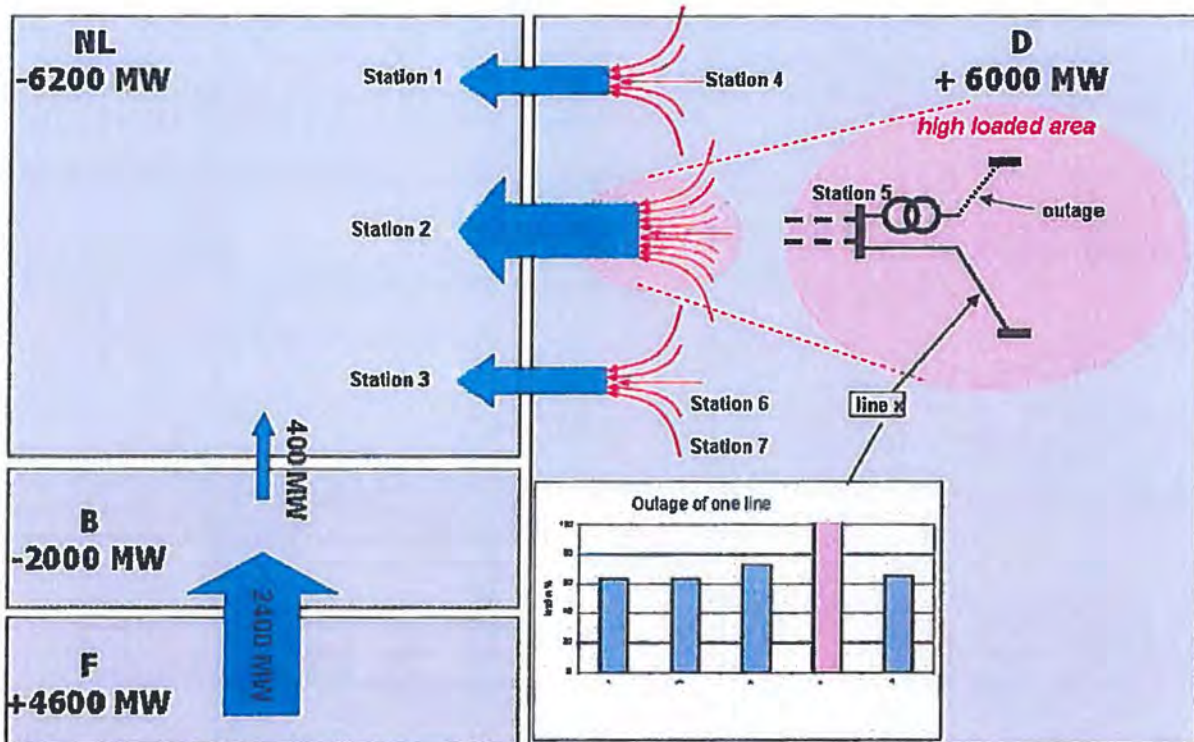

Figure 9: Violation of the (n-1)-criterion without new interconnection in scenario 2 West.

Figure 10 show the same scenario 2 West with the additional interconnector Doetinchem-Niederrhein. The load flow is now more even distributed on the interconnectors between Germany and the Netherlands as well as in the internal German grid. With the new line Doetinchem-Niederrhein the before overloaded line is loaded with about 60 %, so that there is no more breach of the (n-1)-criterion. Thus the system security in the internal German grid will be improved by a new line between Doetinchem and Niederrhein.

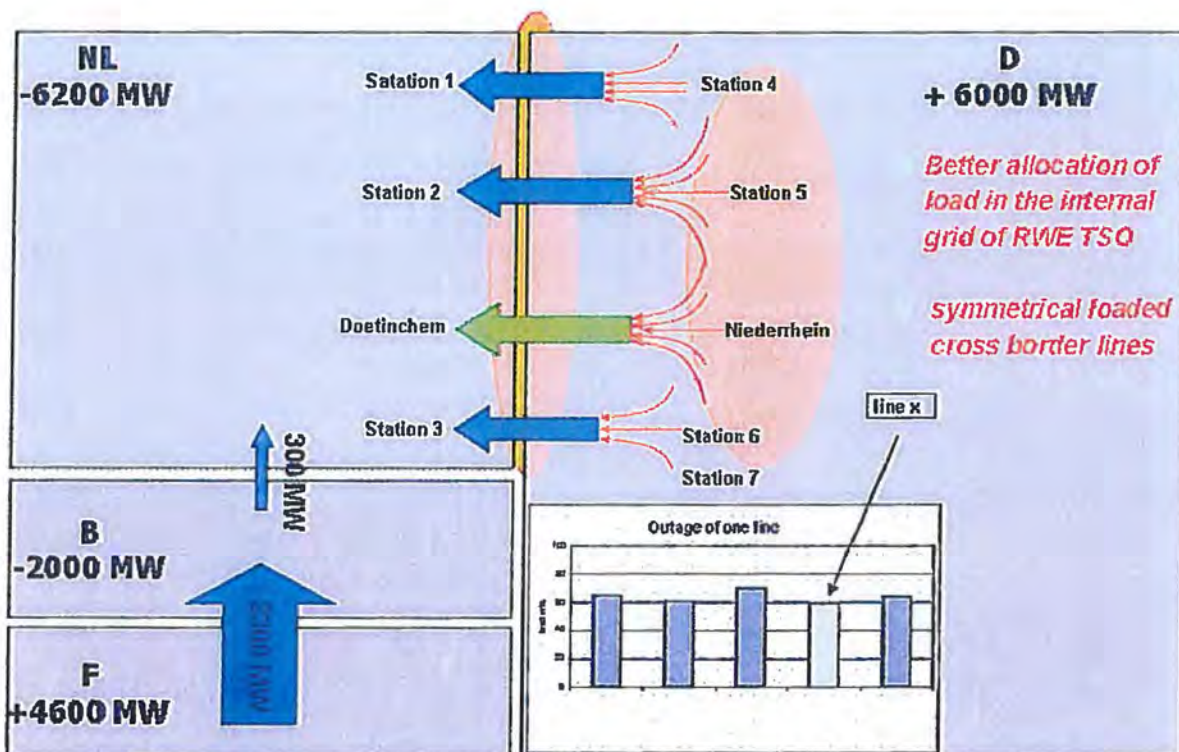

Figure 10: No more violation of the (n-1)-criterion with option Doetinchem-Niederrhein.

Internal Dutch grid

Calculations concerning the grid area inside the Netherlands have been performed for the network without network extension and for the network including the network extension 'Doetinchem - Niederrhein'. All exchange scenarios ('East' 1 through 5 and 'West' 1 through 5) have been examined.

The (n-1) calculation for the internal network of the Netherlands consists of the examination of all single branch outages and single tie line outages in the 380 kV and 220 kV network.

During the (n-1) calculation all loadings of branches and tie lines in the 380 kV and 220 kV network have been monitored as well as branches in the 150/110 kV network and transformers connecting the 380/220 kV network to the 150/110 kV network. Also voltages levels have been monitored.

Regarding the 380 kV and 220 kV network of TenneT no overloading of branches and tie lines have been found.

Regarding the voltages the calculation result is that in (n-1)-calculations no significant voltage drops were detected in any of the scenarios.

For a number of transformers connecting the 380/220 kV network to the 150/110 kV network some light overloadings were encountered. These overloadings have been encountered in all scenarios and do not relate to the examined network extension 'Doetinchem - Niederrhein'.

5.2.3 TTC calculations

This section describes the methodology applied for the TTC calculation and the calculated results for the TTC increase regarding network reinforcements between the RWE TSO Strom and the TenneT network.

Definition of TTC

(Definitions of Transfer Capacities in liberalised electricity markets, ETSO, April 2001)

TTC: Total Transfer Capacity, the maximum exchange programme between two areas compatible with operational security standards applicable at each system if future network conditions, generation and load patterns were perfectly known in advance.

In the calculations performed, one area is the Netherlands and the other area is defined as Germany and Belgium (this way, the TTC equals the import/export capabilities for the Netherlands).

In this study, the increase in the TTC as a result of network reinforcements has been determined compared to the network without reinforcements. The following network reinforcements have been examined:

- New line Dülken – Maasbracht (2 x 1800 MVA)
- New line Niederrhein – Boxmeer (2 x 1800 MVA)
- New line Niederrhein – Doetinchem (2 x 1800 MVA)

TTC calculations have been performed for all five previously defined power exchange scenarios:

1. Base Case
2. Increased import Dutch system
3. Export Dutch system
4. High wind
5. High wind and export to BE

Import capability of the Netherlands

Scenarios 1, 2, 4 and 5 were used to evaluate the potential increase in TTC for import to the Netherlands.

Export capability of the Netherlands

Scenario 3 focuses on the potential increase in TTC for export from the Netherlands.

Methodology

As a starting point, the methodology as described by ETSO was used. In this methodology, the transmission limit between neighbouring countries is determined by gradually increasing the cross-border exchange until security limits are reached. The additional exchange is applied through an increase in generation on the export side and an equivalent decrease of generation on the import side while leaving the loads in the whole system unchanged.

In the study, the security constraints have been defined as an occurrence of overload on one of the tie-lines on the German-Dutch and Belgian-Dutch borders, taking into account the n-1 criterion on these tie-lines. Overloading of the nearby phase shifting transformers was also taken into account (not doing so would lead to overoptimistic results for the Dutch-Belgian border capacity). Other (internal) network constraints were not taken into account, which makes that the results must be considered as preliminary.

The settings of the phase shifting transformers at or near the German-Dutch border (Meeden and Gronau) have been optimised to maximise the TTC. For the phase shifting transformer in Belgium near the Dutch border, a zero phase shift was assumed as a starting point. As a sensitivity analysis, other strategies for the phase shifting transformer settings of the Belgian phase shifting transformers were examined as well (limited use of the phase shifting transformers, limited border flow BE-NL, optimised setting to maximise TTC).

In Table 5 the results are given. Scenarios 1 and 2 (Base Case and Increased import Dutch system) give similar results, as do scenarios 4 and 5 (High wind and High wind with export to Belgium). Therefore, the results for these scenarios have been combined in one column in Table 5.

Table 5: TTC increase Dutch system

Network reinforcement	Reinforcement capacity	Import scenarios 1 and 2	Import scenarios 4 and 5	Export scenario 3
Base Case 2012	-	-	-	-
line Dülken – Maasbracht	2 x 1800 (MVA)	2000	1000	0
line Niederrhein – Boxmeer	2 x 1800 (MVA)	2100	2100	-100
line Niederrhein - Doetinchem	2 x 1800 (MVA)	1500	2000	-100

Import capability of the Netherlands with new lines

Network reinforcements with new lines result in an increase in the TTC value for imports between 1000 MW and 2100 MW. For all reinforcements, the maximum increase is about 2000 MW. Various TTC increases have been found in the various exchange scenarios for the Dülken-Maasbracht and Niederrhein-Doetinchem reinforcements. This was caused by an increase in wind power production in the north of Germany in the "high wind" scenarios (4 & 5) compared to the scenarios for Base Case and Increased import Dutch system (1 & 2), which led to a different load flow pattern. Adjustment of the capabilities of the phase shifting transformers in Gronau and Meeden is insufficient to neutralise this effect on the TTC increase.

The most promising new lines appear to be Niederrhein-Boxmeer and Niederrhein-Doetinchem. Further investigations should focus on the capabilities of the phase shifting transformers on the German-Dutch border to optimise the flow on the tie-lines, especially the capabilities of the phase shifting transformer in Gronau.

Export capability of the Netherlands with new lines

TTC values for export from the Netherlands have been calculated, but an increase of TTC for export was not found (in some cases there is even a slight decrease in TTC). This was caused by an increase of the north to south transit flow through Belgium in case of additional lines between Germany and the Netherlands. In case of export the higher north to south transit results in no increase of TTC or a slight decrease of TTC caused by constraints on the Belgian-Dutch tie-lines.

Bandwidth settings of the phase shifting transformers in Belgium

All previously presented results have been calculated assuming a zero phase shift of the phase shifting transformers in Belgium. As a sensitivity analysis, other assumptions (control strategies) of the settings of the Belgian phase shifting transformers have been examined as well: limited use of the phase shifting transformers; limited border flow between Belgium and the Netherlands; optimised settings to maximise the TTC for the Netherlands.

Different control strategies lead to different absolute values for the TTC. The examined case "limited border flow BE-NL = 0 MW" leads to lower TTC values and 'optimised setting to maximise TTC' leads to higher TTC values. However, in general it can be stated that more or less the same increase in TTC can be found when examining different control strategies for the phase shifting transformers in Belgium.

5.3 Additional Load Flow Controllers in combination with examined options

The results of the load flow calculations for the various options show that the load of the interconnections between the Netherlands and Germany becomes much more balanced with building of a new line due to one of these options. For example, this effect is presented in Figure 11 for the option Doetinchem – Niederrhein in scenario 4 West.

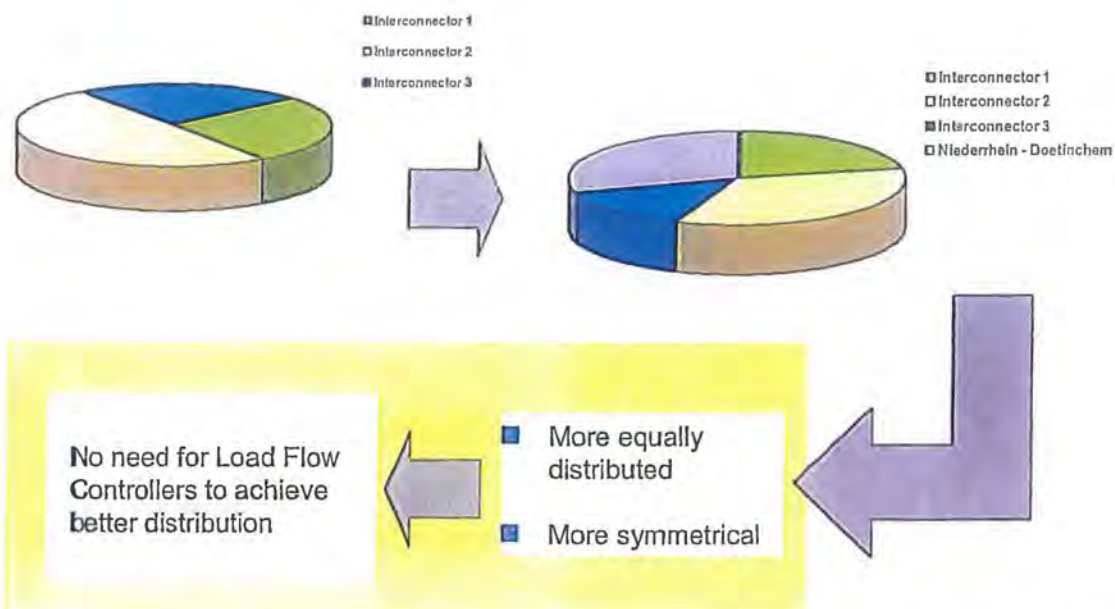

Figure 11: Distribution of the load flow over the Netherlands – Germany interconnections without and with the additional connection Doetinchem – Niederrhein

For an optimum use of cross-border capacities and for the best network security, it is preferable to get a symmetrically distributed load flow over the whole width between Germany and the Netherlands. The results shown in Figure 11 indicate that the distribution of the entire load flow between the Netherlands and Germany is much more symmetrical with the additional option Doetinchem – Niederrhein than without it. The calculations for the other options result in almost the same symmetrical load flow distribution. This leads to the conclusion that additional Load Flow Controllers in combination with the various options probably would not result in significantly higher cross-border capacity values. For this reason, combinations between the options and additional LFCs will not be further investigated in this feasibility study.

5.4 Rough evaluation of short circuit current level and stability

The short circuit current level and the transient stability as well as the static stability were evaluated from a general point of view. The short circuit current level provided by an additional interconnection between the Netherlands and Germany can be handled in the grid of RWE TSO Strom and of TenneT. Also rough investigations show that the criteria concerning the transient and static stability will not be harmed by one of the options. It is to be expected, that reinforcements in substations due to higher short circuit current levels are not necessary.

5.5 Operational consequences

At this stage of the feasibility study only general comments can be made regarding operational consequences.

The investigations show that an additional connection between Germany and the Netherlands (a new extra high-voltage power line) leads to more or less well-proportioned load flows on all interconnectors between Germany and the Netherlands. In accordance with the results of the investigations of the extra high-voltage power lines, the options Niederrhein – Doetinchem and Niederrhein – Boxmeer are the preferred ones.

In general an additional connection allows more flexibility to plan and coordinate outages of the interconnectors due to maintenance and (depending on the situation) with lower constraints for the market.

6 Licensing

Aim of the joint study is to examine the feasibility regarding the public and legal approval procedures and to examine the time needed for the procedures.

6.1 Licensing procedures

The feasibility of getting the necessary permits and the legal approval is to be examined for the new corridors. Here each partner examined the appropriate project for knockout criteria in its own country. In particular, approximations to buildings and environmental aspects were considered.

It has to be recognised that the public and legal permission procedures for overhead lines are very complex and time-consuming in both countries. Below, the partners describe the various procedures for the permission of overhead lines in both countries.

6.1.1 Licensing procedure in Germany

In Germany, the official public licensing procedures for high-voltage power lines are covered by §43 of the *Energiewirtschaftsgesetz* [German Electricity Act or EnWG], in its current version dated from July 2005. In combination with the "Council Directive concerning environmental impact assessments (EIA) for certain public and private projects (85/337/EEC)", dated March 1997, this law defines three kinds of approval procedures for overhead high-voltage transmission lines:

- *Planfeststellungsverfahren* [project approval procedure]
complexity and duration of process: high
- *Plangenehmigungsverfahren* [centralised approval procedure]
complexity and duration of process: medium
- *Fall unwesentlicher Bedeutung* [case of minor relevance]
complexity and duration of process: low

For the licensing of new high-voltage transmission lines with a length of 15 km or more an environmental impact assessment is necessary, which affects the *Planfeststellungsverfahren*. This procedure, with a very high complexity and long duration, is described in the following paragraphs.

Basis for the licensing process is a feasibility study performed by the TSOs involved, in which the economic necessity and related benefits are described and the feasibility of licensing is estimated. The feasibility study will take approximately half a year.

Regional planning procedure

The first step of the actual licensing process for a new transmission line is the *Raumordnungsverfahren* [regional planning procedure]. The aim of this procedure is to determine the approximate route (corridor of appr. 500 m) of the overhead line. The preliminary work, the preparation of the project documents, expert activities including monitoring of vegetation periods and bird migrations, and the environmental impact assessment usually take about 1.5 years. The time needed for the regional planning procedure performed by the land use authority (district or state administration, depending on the state) including the public debate is about 1 year. The time needed for regional planning procedure can be prolonged if additional expert activities are requested by the authorities, especially if a request from third parties exist.

Project approval procedure

The next step is the project approval procedure. The aim is to determine the precise route. The TSO requesting the approval for a new transmission line has to provide the project documents (explanation report, maps, technical documents, list of land owners) to the authority that is responsible for the project approval procedure (district or state administration, depending on the state).

The request for approval of a new transmission line has to be published by the authority. Land owners, public bodies and public authorities are asked to comment on the project. Possible objections have to be responded to by the TSO. The remaining objections have to be discussed in a public hearing. After this discussion the authority decides and – in the case of a positive decision – the TSO receives official construction approval for the line.

The preliminary work, the discussion and preparation of the detailed maps and the review of the compliance of the project with EU directives will take about 1.5 years. The time needed for the project approval procedure including the public debate is about another 1.5 years (in addition to the regional planning procedure, without expropriation).

Agreements with land owners

Parallel to this procedure, the TSO endeavours to reach agreements with private land owners. Land owners who do not agree can be forced to accept the construction of the line by court provided that the official approval has been granted. This may result in an additional delay of a few months in the construction work. Formal expropriation approval may be acquired at a later point of time.

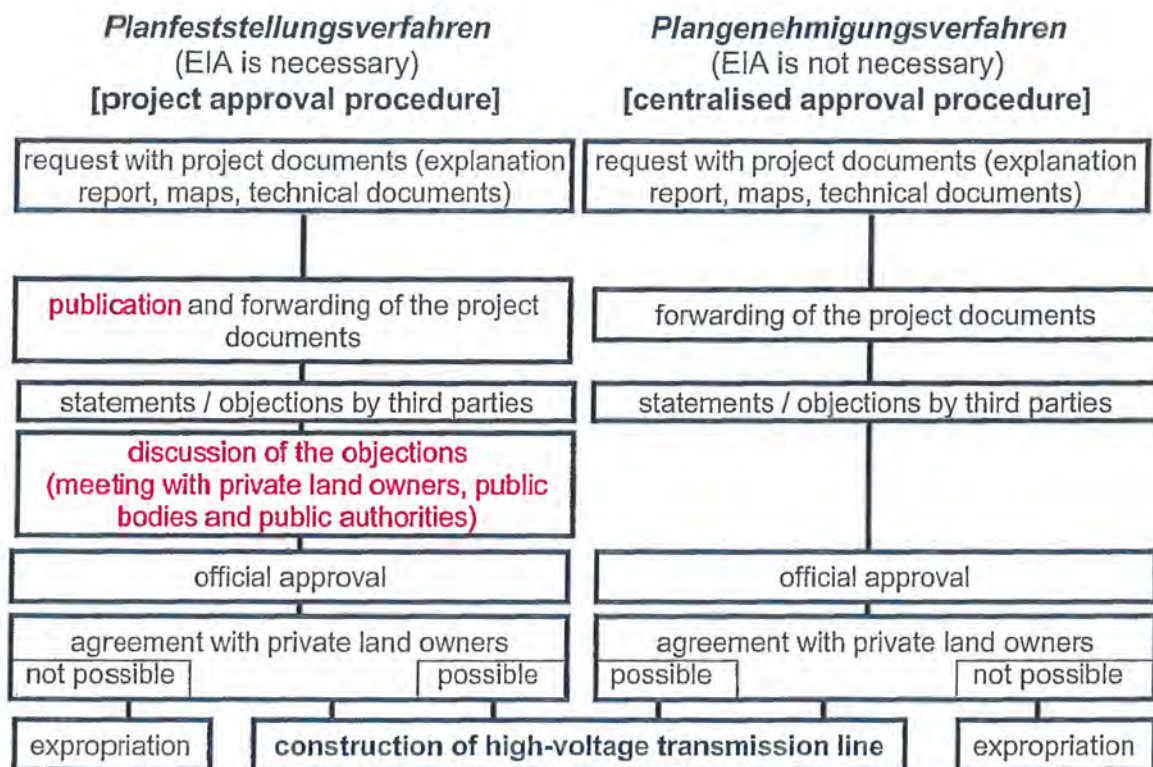

Figure 12: Licensing procedures in Germany

Timeline for procedures

The minimum time needed for the regional planning procedure is about 2.5 years. The subsequent actual project approval procedure will take a minimum of 3 years. So the total procedure of the official public licensing process for a high-voltage transmission line longer than 15 km will take a minimum of approximately 5 to 6 years.

6.1.2 Licensing procedure in the Netherlands

The licensing possibilities in the Netherlands are first and foremost linked to the acceptance of the need for (a study into one or more) cross-border connections. Economic necessity and related benefits must be acknowledged and the national government, represented by the Ministry of Economic Affairs, must support the initiative. The initiative is firstly characterised as a study with a high level of abstraction. Only when this is the case will further study with regard to the feasibility of licensing be possible. Therefore, in order to carry out the underlying feasibility study, the assumption has been made that the national government acknowledges the necessity and benefits of a cross-border connection.

At this moment, the national government is working on new approval procedures for high-voltage lines (380/220 kV). The Electricity Act will be amended and new lines (or cables) that will form part of the national grid will be approved according to Section 39a *et al* of the Spatial Planning Act [*Wet op de Ruimtelijke Ordening* or *Wro*] and according to the Procedure for National Projects [*Rijksprojectenprocedure*].

The Spatial Planning Act is being revised. The new name for the procedure concerning projects of national importance is the "National Coordination Regulation" [*Rijkscoördinatieregeling*]. This new procedure will probably be implemented in the second half of 2007. It will largely resemble the old procedure. The approval procedures for new German-Dutch interconnectors will also be based on this new Spatial Planning Act together with the new procedure model and will be anchored in the national policy document for the supply of electricity (SEVIII) by indicating that a feasibility study will be carried out. The new SEV III is expected in 2007.

Below, the new Spatial Planning Act and the accompanying procedures (National Coordination Regulation) will form the point of departure for describing the licensing procedures.

In general the Dutch model for licensing procedures consists of four steps:

1. The first step consists (of a revision or partial revision) of the *Structuurschema elektriciteitsvoorziening* (SEV). The current SEVII is the national zoning plan with regard to electricity works for the national grid and the supply of electricity. Several types of revision are possible, varying from uncomplicated tot complicated revisions. The procedure that makes the revision possible is called the *Structuurvisie*¹ and is accompanied by a Strategic Environmental Assessment [*Strategische milieubeoordeling* or SMB]. This SMB must also include a suitable evaluation².

In summary: The level of detail that is applied in this first step determines the depth (number, complexity, etc.) of the following procedures.

2. The second step is formed by the new *Rijkscoördinatiereregeling* [RCR or National Coordination Regulation] belonging to the new Spatial Planning Act. This procedure is legally grounded in the new Spatial Planning Act. The complexity of the decision-making process for the RCR depends, among other things, on criteria such as the length in km of the intended activity and/or crossing areas with certain degrees of environmental protection. With regard to high-voltage lines, the following criteria have been defined by law (in order of procedural complexity):
 - The National Coordination Regulation is based upon an Environmental Impact Assessment (EIA) if the high voltage line is 15 kilometres or longer in total. The procedure for an EIA is legally grounded in the new Spatial Planning Act (*juncto Besluit M.e.r.*).
 - If the high-voltage line crosses areas with environmental protection, and the length is 5 kilometres or longer, an evaluation of the necessity for an EIA must be initiated. Depending on the results, either the EIA procedure must be followed or a less complex environmental assessment must be written (*juncto Besluit M.e.r.*).
 - If the above-mentioned criteria are not exceeded, the National Coordination Regulation can be based upon less complex environmental assessments that form part of the decision-making document of the *Rijksprojectenprocedure*.

¹ A document containing the perception of the spatial structure of the area where the project is envisioned

² A study into the effects of the intended project on ecological aspects in the area where the project is envisioned

3. The third step consists of minor permits, such as building permits and flora and fauna permits. These permits are called *Uitvoeringsbesluiten* and are legally grounded in Section 39a *et al* of the Spatial Planning Act.
4. The fourth step consists of obtaining the right of way agreements or, in case land owners are uncooperative, starting procedures to force them to allow the transmission line on their property (expropriation). For these procedures, the Public Works (Removal of Impediments in Private Law) Act is used.

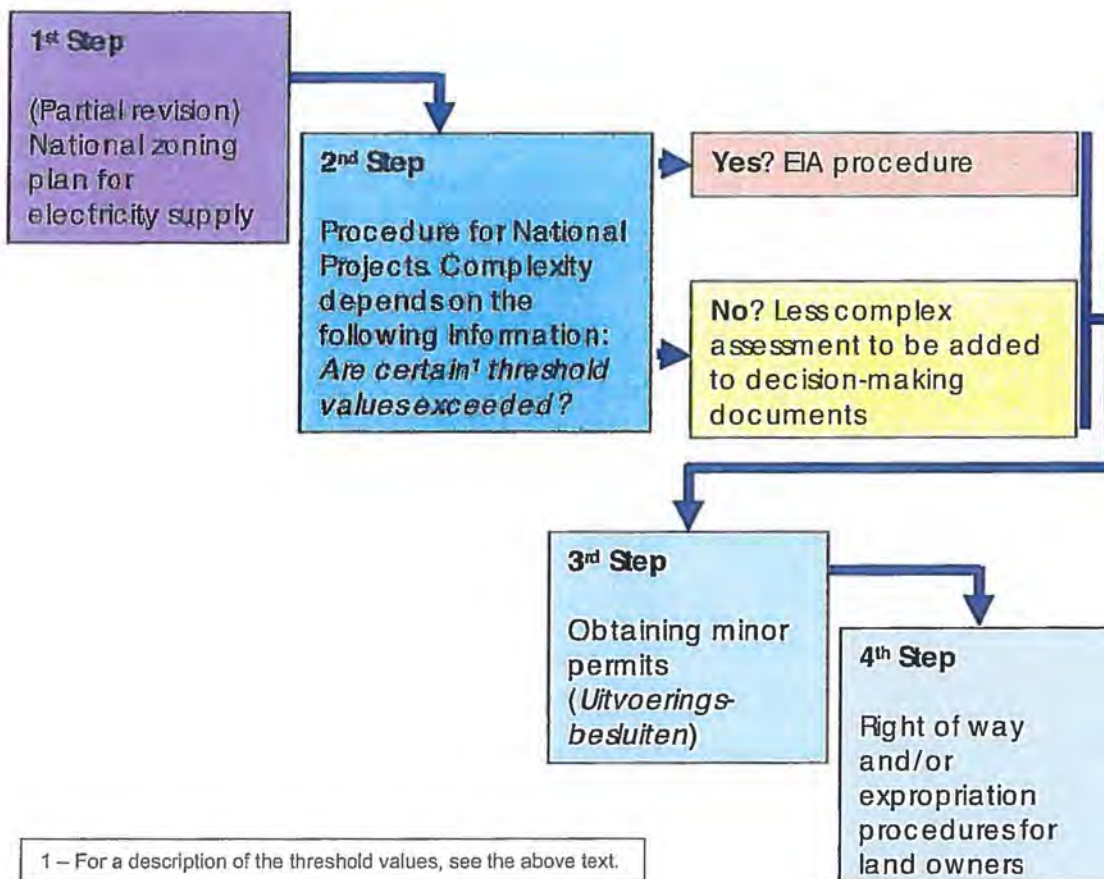

Figure 13: Procedural steps in general

Timeline for procedures

First step: (Partial) revision of national zoning plan for electricity supply

The complete procedure for this first step takes about 2 years from its kick-off and encompasses drawing up a *Structuurvisie* and the underlying Strategic Environmental Assessment (SMB document). The activities that must be carried out are: generating underlying

studies for the SMB document and writing the document itself, writing the *Structuurvisie*, facilitating the legally established participation procedures for both the SMB and the *Structuurvisie* and finalising the revision procedure via the Ministries of Economic Affairs and Housing, Spatial Planning and the Environment and the Dutch Parliament.

Second step: Procedure for national projects

In principle, the second step starts after finishing the first step. However, in practice, activities can commence some time before finishing the first step. The procedure for the National Coordination Regulation (RCR) takes between 2 and 4 years to carry out, depending on appeals.

The activities that must be carried out are: generating underlying studies for the EIA document and writing the document itself. If an EIA procedure is not necessary, it must be established which studies must be carried out for the RCR documents. The documents necessary for the National Coordination Regulation must be written and the legally established participation procedures must be facilitated. The procedure must also be finalised through the Ministries of Economic Affairs and Housing, Spatial Planning and the Environment and the Dutch Parliament.

Third step: Obtaining minor permits

In principle, the third step starts after finishing the second step. However, in practice, activities can commence earlier (after finishing the first step). Obtaining these minor permits takes between 1 and 2 years to carry out, depending on appeals. The activities that must be carried out are: preparing the applications, obtaining the permits and handling appeals.

Fourth step: Right of way and/or expropriation of land owners

In practice, the fourth step can start early, before finishing the second and third step, but must at least continue until step 3 is completed. Finalising the fourth step takes approximately 1 year after step 3 is completed. The main reasons for an early start of the activities concerned with step 4 are as follows:

- The amount of time needed to prepare the right of way agreements is long.
- The agreements can be negotiated without finalisation of the procedures concerned in steps 2 and 3.

In total, when all the steps are carried out in sequence, the complete procedure can take up to 8 years before a line can be built. Several project management measures can be taken to speed up the procedural timeline. If this occurs, it will be realistic to take into account a timeline of 5 to 6 years.

6.1.3 Licensing possibilities in both countries

It is good common practice to take the following principles into account:

1. New lines are to be realised as overhead power lines.
2. New routes should preferably be planned next to existing infrastructural elements such as high-voltage lines, road infrastructure or railways.
3. New routes must be carried out in accordance with existing and autonomous spatial developments, or in other words: correct town and country planning must take place.

6.2 Feasibility of licensing

In this study three possible routes for overhead AC lines were examined by the TSOs. The public authorities are to be contacted to verify the conclusions for the most promising route. The level of detail was in line with the level of abstraction for this feasibility study. For the possible routes between Germany and the Netherlands, relatively broad corridors have been identified between the two substations involved. It can be concluded that the corridor from Niederrhein to Doetinchem offers the best opportunities of all the investigated corridors for the construction of a overhead power line. For this corridor the main advantage is, that over large parts existing routes can be used even if there are valuable landscapes and several protected areas.

7 Effect of the provision of additional capacity to the market

Since the end of the 1990s there has been a high degree of export from Germany to the Netherlands, which has led to the constraints we still see today. Consequently, an auction has been implemented by the TSOs to manage the capacity shortage. In 2000/2001, RWE applied measures to increase the physical transmission capacity to the Netherlands. In 2002/2003, TenneT installed phase shifting transformers in Meeden in order to distribute the power flows better on the interconnectors. Even though the available capacity was increased during the years, there is still a constraint at the border and in the monthly auction the market players pay an average price of about EUR 5 per MWh for the capacity from Germany to the Netherlands. Therefore, it is to be expected that an additional increase in capacity would be used by the market as well.

If the two markets can be coupled without constraints or only minor constraints, it is to be expected that the markets would then be linked much closer and that the energy prices should be almost the same in both markets. This would increase the liquidity of the markets in Germany and the Netherlands, which is usually seen as a big advantage.

As a further consequence, there would be a higher degree of freedom for the generation companies to select a site where primary energy is readily available. This would lead to a further increase in the security of supply for the Benelux region as well as for Germany.

8 Factors influencing the business case

Since the construction of a new line is a capital intensive activity requiring an extended depreciation period, it is inevitable to look at long term developments for the justification of the investment for a new RWE TSO-TenneT interconnector. As can be foreseen now such an interconnector has to fulfil its role on the longer term in one integrated North West European electricity market, working in an uniform legislative regime. The pre-assumption is that the new interconnector will be a regulated one.

The several factors that might influence the business case for introducing such a new interconnector are addressed in the following text.

Political and regulatory framework

EC's policy is to stimulate more competition in the Internal Electricity Market by taking away technical and legal barriers for more investments on interconnectors. Most likely a new interconnector will create a higher possibility to maximize available cross-border capacity and therefore for increasing liquidity of the electricity market.

EC's other influencing policy is the one focusing on the development of Renewable Energy Sources (RES). Signals have been given by TSOs that strong RES development should be accommodated by an available strong grid to avoid jeopardizing the system's security.

Basically, approval for funding is needed from both the German regulator Bundesnetzagentur and the Dutch regulator DTe to invest in a new interconnector.

Technical issues

An extra interconnector gives extra redundancy and can create extra network security, also during maintenance periods and disturbances.

Furthermore a higher volume of cross-border capacity fits well in the target to introduce intra-day cross-border trade, thus creating possibilities to exchange regulating and reserve power.

Environmental issues

Licensing is a key factor for the realisation of any new interconnector. Depending on the trajectories that will have to be realized, extra environmental requirements will have to be met. It has been stated several times that licensing procedures for realization of large infrastructure works take too much time and have to be shortened with help of regulatory influence.

Besides that it might also be that specific technical design criteria have to be used to meet environmental requirements or constraints.

Costs versus benefits

The following table shows the estimated investment costs of the different options. From that the necessary revenue per MWh needed to reach the break-even point for investment could be evaluated for each of the new interconnector options. If we take for new interconnectors the assumption that an extra available cross-border capacity between 1000 - 2000 MW for import to the Netherlands could be realized (an export from the Netherlands to Germany was considered not feasible in case of north to south transits through Belgium).

It can be calculated that for the analysed options 0.5 to 1.0 EURO/MWh is needed. Table 6 shows the rough estimated length and costs for the different options without regarding perhaps necessary measures in the internal grids of RWE TSO and TenneT.

Table 6: Rough estimated lengths and costs for the options

	total length [km]	Length Dutch Side [km]	Length German Side [km]	estimated total Costs [mio €]
Option 1: Niederrhein - Boxmeer	72	15	57	82
Option 2: Doetinchem-Niederrhein	57	20	37	67
Option 3: Dülken-Maasbracht	32	12	20	42

estimated on base of typical costs

Currently a new Inter TSO Compensation (ITC) and its EC draft guidelines are under discussion. The ITC mechanism has to be considered as being an influencing cost factor for the investment of an interconnector. The exact consequences however cannot be given yet.

Market issues

Mid and long term market developments envisage that:

- In Germany nuclear installations will close down, gas fired capacity will be expanded to a certain extent and lignite/coal fired capacity will be replaced/expanded.
- There will be a considerable expansion of conventional capacity with both gas and coal fired units in the Netherlands, where the coal fired units presumably are meant to compete in the North Western European market and the gas units are meant to compete more on a national scale due to the large difference between the day and night peak in the Netherlands. The abundant presence of cooling water and the presence of harbour facilities for bulk carriers gives the Netherlands a competitive advantage above Germany for coal fired stations.
- Renewable energy, especially wind power, will increase in both Germany and the Netherlands to almost 20 % of total installed capacity in 2015 -2020.
- The import from Germany to the Netherlands will be possibly increased due to the grid extensions announced by Elia, i.e. phase shifting transformers at the Belgium-Dutch border and E.On Netz, i.e. phase shifting transformers close to the Dutch border in substation Diele in 2008 and a new north-south connection in Germany in 2012.
- There are ongoing developments in the field of introducing new market coupling (cross border capacity allocation) mechanisms or expansion of the existing ones.

Based on above assumptions it is clear that the main drivers for expansion of interconnector capacity between Germany and the Netherlands must be found in the creation of an integrated North Western European electricity market and in the growth of installed wind capacity in both Germany and the Netherlands. Both drivers are to be regarded at the background of already planned expansion of interconnector capacity and power plants investments. The quantification of the economic value for the new interconnector under the envisaged business case is not straight forward and might require an additional study.

9 Assessment of options

In this chapter the various grid extension options are evaluated on the basis of several assessment criteria. The criteria applied are first of all described and defined. In addition, more difficult evaluation aspects, like controllability aspects or time aspects, are taken into account by means of qualitative descriptions. Finally, the grid extension options are qualitatively evaluated on the basis of the criteria in the form of an assessment matrix.

9.1 Assessment criteria

Based on the following assessment criteria the various options are evaluated.

Total Transfer Capacity (TTC): Represents the maximum exchange capacity under consideration of compatible security standards (ETSO reference)

Influence on system security and stability: The term “system security and stability” describes the level of robustness of the transmission system. System security is additional information about the ability to survive imminent disturbances and to fulfil the mission of energy transmission. System stability is the ability to regain a steady state between generation and the transmission system after a major disturbance.

Economical aspects: A rough comparison of estimated costs regarding the investment for the different options.

Feasibility of licensing, licensing procedure: Ease of obtaining the legal approval and permission of the authorities under consideration of environmental aspects, proximity to buildings and other knockout criteria.

Lead time for implementing options: Time needed for realisation of the various options.

9.2 Assessment matrix

The following assessment matrix was developed to compare the various technical options with respect to the above-mentioned assessment criteria.

	Additional Transfer Capacity		System security	feasibility of licensing	time for implementing	estimated investment costs
	NL → D	D → NL				
Basic Options						
Option 1: Niederrhein - Boxmeer	0	++	+	-	-	+
Option 2: Doetinchem - Niederrhein/Wittenhorst	0	++	+	0	0	+
Option 3: Dülken - Maasbracht	0	+	+	--	--	++

Assessment factor: ++, +, 0, -, --
 (-- : not feasible)

Transfer capacity

The value of additional transfer capacity from Germany to the Netherlands which can be provided by the different options is the highest one for the options Doetinchem - Niederrhein and Boxmeer - Niederrhein.

System security

All grid extension options have a nearly similar positive impact on the system security.

Feasibility of licensing

Regarding the different options with view to the feasibility of licensing, the most difficult one is the interconnection between Dülken and Maasbracht. The most promising option concerning the licensing procedure is the line from Doetinchem to Niederrhein.

Time for implementing

Analog to the difficulties to be expected due to licensing procedures the time needed for implementing can be evaluated.

Estimated costs

From the three options the new line Dülken- Maasbracht has the smallest line length which results in the lowest investment.

9.3 HVDC alternative

Beside the AC grid extension options regarded so far an HVDC was investigated in this study as well. A DC cable connection between Dülken (D) and Eindhoven (NL) with a capacity of 1100 MW in one system and converter stations in the SVC light technology was taken into consideration.

The exact cable route in Germany and the Netherlands was not part of this study. However, the adjustments to the substation at, or nearby, Eindhoven and Dülken are as follows. The area to the east and south of the Eindhoven substation has been designated for several types of conservation/ reservation: nature conservation, conservation of natural habitat for vulnerable species, conservation of geological values and reservation as a potential area for regional water storage. These designations have been set down in the Provincial Zoning Plan for the Province of Noord-Brabant (2004) and imply that developments in this area are not possible. The areas to the direct west and to the northwest and southwest of the Eindhoven substation are built-up, partly as an industrial zone and mostly as residential areas. Consequently an expansion of the substation with a new converter station that needs about 1 hectare of land seems to be extremely difficult. On the German side a new converter station has to be built in the vicinity of the Dülken substation. The approximate surface area needed is also 1 hectare. From this converter station an overhead line or a cable must feed into the substation of Dülken.

This DC interconnection is with its about 70 km length and expected 200 million € costs for one system by far the most expensive one. The advantage of the high controllability of a DC interconnection is recognized. However, due to the balanced loading of all power lines with the AC options the high controllability is actually not needed. In addition the availability of the AC options with two circuits is higher than the DC connection with a single circuit. To add a second

DC system for additional 200 million € is due to the very high cost of altogether 400 million € not a feasible option.

Furthermore the investigated AC options realize a comparable additional transmission capacity while despite their non controllability a positive impact on the system security in the regarded scenarios is achieved.

Concluding the DC option is due to the much higher costs without significant technical advantages not a reasonable alternative compared to the proposed AC connection for a new interconnector between Germany and the Netherlands

10 Conclusions

The importance of interconnection capacity in the development of the EU electricity market has been emphasised over recent years by the European Commission. Therefore, the regulators and governments show great interest in the transmission capacity available to their surrounding countries.

The situation between Germany and the Netherlands is characterized through grid constraints so that a joint auction of the grid capacity between both countries was implemented in the year 2000. As constraints between the Netherlands and Germany continued to occur quite frequently TenneT and RWE Transportnetz Strom have initiated this joint study to evaluate options for increasing the grid capacity through building of a new power line.

In a first step the most promising points of connection between the 380 kV grid of TenneT and RWE Transportnetz Strom were identified. The identified routes are the connections between the following substations:

- Doetinchem (NL) – Niederrhein (D),
- Boxmeer (NL) – Niederrhein (D) and
- Maasbracht (NL) – Dülken (D)

For the new connections thorough load flow studies and (n-1)- and TTC calculations were made based on several scenarios (export D, export NL, high wind infeed etc.). Furthermore the need for additional phase shifting transformer was evaluated. In parallel the feasibility for getting the necessary permits for building a new power line was assessed.

The network calculation made for this study shows the impact of the different options on transfer capacity and system security. The interconnections Doetinchem – Niederrhein and Boxmeer – Niederrhein have the highest impact on the transfer capacity between the Netherlands and Germany. Because of a more balanced load flow of all interconnections between the Netherlands and Germany all options have a positive effect on system security.

The costs for the about 57 km new line between Doetinchem and Niederrhein are roughly estimated to about 70 million € plus the costs in the necessary restructuring in the internal grids of each TSO.

The possibilities of getting a permit for a new power line were evaluated. After the first indications, the corridor Niederrhein – Doetinchem seems to be the most promising option even though some sensible areas have to be crossed. The corridors Dülken – Maasbracht and Niederrhein – Boxmeer are both characterised by severe restrictions, as very sensible areas have to be crossed.

To sum up the interconnection capacity of Germany and the Netherlands could be improved quite significantly by building a new line Doetinchem (NL) – Niederrhein (D). In addition it seems feasible to get the necessary permits for building this connection.

11 Annex A: References

[1] Published requests for connection to the grid of RWE Transportnetz Strom available for downloading: <http://www.rwetransportnetzstrom.com>

[2] dena study

Energiewirtschaftliche Planung für die Netzintegration von Windenergie in Deutschland an Land und Offshore bis zum Jahr 2020

available for downloading: <http://www.deutsche-energie-agentur.de>

[3] Capacity Plan of TenneT

available for downloading: <http://www.tennet.org>,

Hekkelman Advocaten & Notarissen

BIJLAGE 6

Kennisgeving 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel, Ministerie van Economische Zaken

Van vrijdag 26 september 2014 tot en met donderdag 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel gezamenlijk ter inzage. Iedereen kan reageren op het ontwerp-inpassingsplan, het MER en de ontwerpbesluiten.

TenneT, de beheerder van het landelijke hoogspanningsnet, wil een nieuwe 380 kV hoogspanningsverbinding aanleggen van Doetinchem naar het Duitse Wesel. De verbinding is nodig voor de verdere internationale uitwisseling van elektriciteit binnen de ontwikkeling naar één Europese elektriciteitsmarkt, voor het versterken van de voorzieningszekerheid en om ruimte te geven aan het transport van duurzame elektriciteit tussen Nederland en het buitenland.

Om dit project ruimtelijk mogelijk te maken stellen de ministers van Economische Zaken (EZ) en van Infrastructuur en Milieu (IenM) een inpassingsplan op, waarin zij het tracé van de verbinding op Nederlands grondgebied vastleggen. Voor het inpassingsplan is een milieueffectrapport (MER) opgesteld om de gevolgen voor het milieu in beeld te brengen. Daarnaast zijn er voor aanleg en exploitatie van het project uitvoeringsbesluiten, zoals vergunningen en ontheffingen, van verschillende bestuursorganen nodig. Deze uitvoeringsbesluiten zijn in één procedure met het inpassingsplan voorbereid, onder coördinatie van de Minister van EZ. Deze procedure heet de rijkscoördinatieprocedure.

Het gaat onder andere om de volgende ontwerpbesluiten: omgevingsvergunningen in de betrokken gemeenten voor het bouwen van de 380 kV-verbinding en het aanleggen van ondergrondse 150 kV verbindingen, ontheffingen voor het kruisen van wegen en spoorwegen, een ontheffing Flora- en faunawet en een Watervergunning.

U kunt nu reageren op het ontwerp-inpassingsplan, alle ontwerpbesluiten en de onderliggende stukken, waaronder het MER.

Waar kunt u de stukken inzien?

U kunt van 26 september tot en met 6 november 2014 het ontwerp-inpassingsplan, de ontwerpuitvoeringsbesluiten, het MER en de onderliggende stukken digitaal inzien op www.bureau-energieprojecten.nl en tijdens reguliere openingstijden (op papier) bij:

- Stadhuis Doetinchem, Raadhuisstraat 2 te Doetinchem, T (0314) 377 377.

Het ontwerp-inpassingsplan is ook in te zien via www.ruimtelijkeplannen.nl.

Informatiemarkten

De ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu organiseren twee inloopavonden. U bent van harte welkom om daar vragen te stellen en informatie te krijgen over het project en de procedure. Deze inloopavonden worden gehouden op:

- dinsdag 7 oktober 2014, DRU Cultuurfabriek, Hutteweg 24, 7071 BV Uft;
- woensdag 8 oktober 2014, Partycentrum De Olde Beth, Nieuwestraat 10, 7031 EW Wehl.

Van 19 uur tot 21 uur is de zaal open en heeft u de mogelijkheid om de informatiemarkt te bezoeken en vragen te stellen aan de aanwezige medewerkers van de overheid en TenneT. U kunt vrij in- en uitlopen en op ieder moment met de diverse medewerkers spreken. Ook kunt u tijdens de inloopavond uw zienswijze mondeling geven. Er is een notulist aanwezig om uw zienswijze op te schrijven.

U mag uw mening geven

In uw zienswijze kunt u ingaan op alle onderdelen van het ontwerp-inpassingsplan, de overige ontwerpbesluiten, het MER en de overige onderliggende stukken.

We stellen het op prijs als u aangeeft op welke (delen van) het ontwerp-inpassingsplan, de ontwerpbesluiten, het MER of de onderliggende stukken u reageert en u uw zienswijze onderbouwt met argumenten.

Het is goed om te weten dat alleen een belanghebbende die op het ontwerp van het inpassingsplan of van een besluit een zienswijze heeft ingebracht, later tegen dat inpassingsplan of besluit beroep in kan stellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (tenzij hem geen verwijt kan worden gemaakt van het niet indienen van een zienswijze).

Hoe kunt u reageren?

U kunt van vrijdag 26 september tot en met donderdag 6 november 2014 reageren. Wij ontvangen uw zienswijzen bij voorkeur digitaal. Dat kan via www.bureau-energieprojecten.nl onder Doetinchem-Wesel 380 kV. U kunt niet reageren via e-mail.

Per post kan ook: Bureau Energieprojecten, Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV, Postbus 23, 2290 AA Wateringen. Uw brief kan alleen als zienswijze in behandeling genomen worden als u ondertekent met uw naam en adres. Dit geldt ook voor eventuele medeondertekenaars.

Wilt u uw zienswijze mondeling geven? Dat kan tijdens een inloopavond of via Bureau Energieprojecten op werkdagen van 9.00 uur tot 12.00 uur, T (070) 379 89 79.

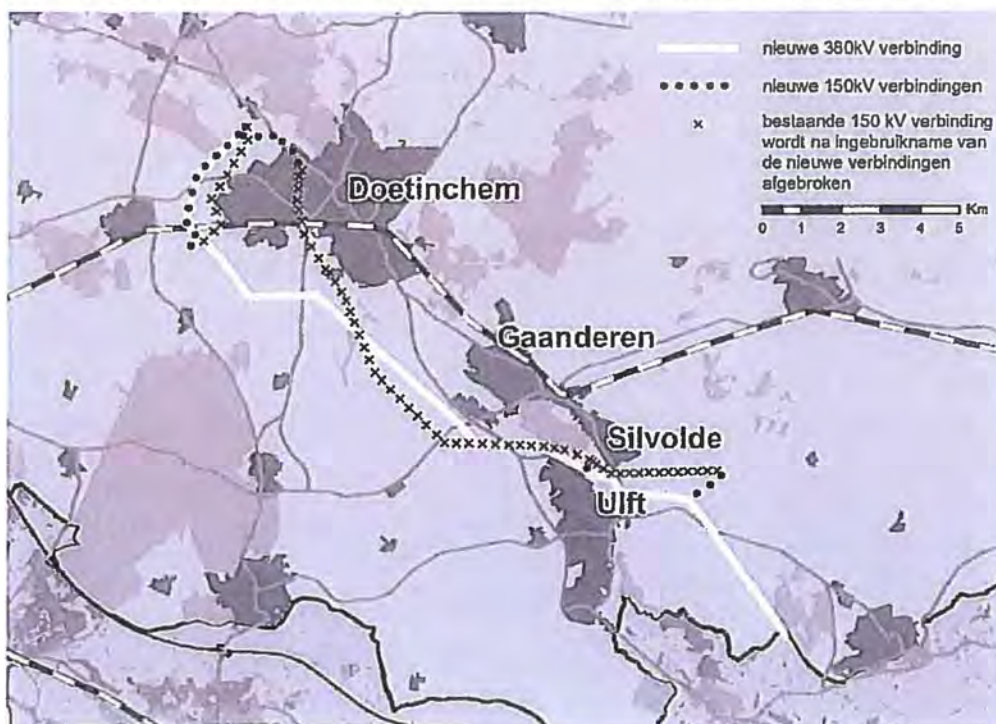
Wat gebeurt hierna?

Bureau Energieprojecten bundelt alle zienswijzen en reacties. Zo snel mogelijk na afloop van de inspraaktermijn kunt u deze downloaden via www.bureau-energieprojecten.nl. De zienswijzen en reacties worden, waar mogelijk, betrokken bij het definitieve inpassingsplan en de definitieve besluiten. In een Nota van Antwoord wordt opgenomen of en op welke wijze de zienswijzen en reacties in de definitieve besluiten zijn verwerkt.

Het definitieve inpassingsplan en besluiten zullen ter inzage worden gelegd. Hiertegen staat dan beroep open. Dit wordt te zijner tijd aangekondigd in onder andere de Staatscourant, huis-aan-huisbladen en op www.bureau-energieprojecten.nl.

Meer informatie

Uitgebreide informatie vindt u op www.bureau-energieprojecten.nl. Heeft u na het bezoeken van de website nog vragen? Dan kunt u bellen met Bureau Energieprojecten, T (070) 379 89 79.

Verzonden: Woensdag 5 november 2014 14:08
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

TEN AANZIEN VAN HET MILEU EN VEILIGHEID EN DE MEERKOSTEN VAN 25 % HEBBEN WIJ DE PLICHT OM DE 380 KABEL ONDERGRONDS AAN TE LEGGEN.

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

?

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

?

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

IK HEB PLANSCHADE.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

WAARSCHIJNLIJK WORD IN DE TOEKOMST DEZE KABEL ERG BELANGRIJK TAV WINDENERGIE, DAAROM IS DE MEERKOSTEN NU NIET HET BELANGRIJKSTE MAAR DE VISIE NOOR LATER. AARDOPWARMING BRENGT VOOR BOVENGRONDS MEER GEVAREN MET ZICH MEE IN DE TOEKOMST. ORKANEN EN WINDSTORMEN . DIT LIJKT ME VOLDOENDE OM ER NOGMAALS GOED OVER NA TE DENKEN.

Reactie

Bureau Energieprojecten
 t.a.v. Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380kV
 Postbus 23
 2290 AA WATERINGEN
AANGETEKEND en digitaal verzonden

Onze referentie :219/10639074
 Behandeld door :extern,
 Doorkiesnummer :
 E-mail :

Assen, 5 november 2014

Betreft: zienswijze 380kV hoogspanningsverbinding
 Doetinchem-Wesel

Geachte heer/mevrouw,

Op verzoek van de maatschap van de en wonende en gevestigd te
 aan de maak ik hierbij haar zienswijze bekend met
 betrekking tot het door u ter inzage gelegde ontwerp inpassingsplan, het milieueffectrapport en de
 uitvoeringsbesluiten met betrekking tot 380kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De geplande hoogspanningsverbinding is gesitueerd in een schitterend landelijk gebied. Het zal tot
 gevolg hebben dat dit gebied wordt doorsneden door op grote afstand zichtbare
 hoogspanningslijnen. Lijnen die bovendien de gezondheid van mens en dier in gevaar kunnen
 brengen en die het gebruik van gronden en gebouwen aanzienlijk kunnen beperken.

Voor deze aantasting en de risico's die dat met zich meebrengt ziet cliënte geen noodzaak.
 Weliswaar worden er algemene motieven genoemd (internationale energiemarkt, decentrale
 opwekking en het belang van leveringszekerheid), maar hier vloeit geen urgentie uit en in ieder
 geval geen verklaring voor de stelling dat aanleg van de leiding geen uitstel kan verdragen.

Vaststaat dat er geen kennis is over de gevolgen op lange termijn van een langdurige blootstelling
 aan de magneetveldstralingen van bovengrondse hoogspanningslijnen. De huidige kennis ter zake
 is beperkt; beter gezegd is te beperkt. Onderzoeksresultaten leiden er wel toe dat uit
 gezondheidsoverwegingen de toelaatbare stralingsnormen (grenswaarden) steeds worden
 bijgesteld; zowel in binnen- als buitenland. Voor een goede beoordeling van gezondheidseffecten is
 meer onderzoek nodig. En zolang er niet meer bekend is dient van uitvoering van nieuwe plannen
 voor bovengrondse 380kV leidingen te worden afgezien. Ook het voorgestelde (bovengrondse)
 alternatief houdt gevaren voor mens en dier met niet te overziene risico's in.

Ook fysieke schade door de masten is reëel. Masten kunnen omvallen en lijnen kunnen om allerlei redenen beschadigd raken. Ook de gevolgen van extreem weer zijn in dit verband te noemen. De kans op extreem weer (met veel wind, regen, ijzel) is als gevolg van de klimaatverandering aanzienlijk toegenomen.

Als TenneT het juist heeft dat ondergrondse aanleg van 380kV wisselstroom onvoorziene risico's in zich bergt dan zou met de aanleg daarvan gewacht kunnen worden tot de aanleg van 20 km wisselstroom ondergronds bij Delft geëvalueerd is. Ook dient men een ondergrondse gelijkstroomverbinding te overwegen. In het buitenland zijn meerdere voorbeelden van lange ondergrondse gelijkstroomlijnen (Frankrijk-Spanje, Duitsland-België). Het is daarom niet terecht dat een gelijkstroomverbinding niet als alternatief in het MER is onderzocht. Alle op basis van de huidige MER getrokken conclusies zijn dan ook qua referentie te beperkt en onzorgvuldig en daarmee in strijd met de Algemene wet bestuursrecht tot stand gekomen.

Er is ook strijd met de EU richtlijnen. Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 geeft voorschriften over de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's. De richtlijn beoogt te garanderen dat er passend grensoverschrijdend overleg plaatsvindt wanneer uitvoering van een plan of programma aanzienlijke milieueffecten in andere lidstaten kan hebben. Ook heeft deze richtlijn tot doel een doorzichtige besluitvorming "om ervoor te zorgen dat de voor de beoordeling verstrekte informatie volledig en betrouwbaar is". Lidstaten worden opgeroepen te voorzien in een gecoördineerde of gezamenlijke procedure teneinde dubbele beoordelingen te vermijden. Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 heeft betrekking op de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten. In de overwegingen van de richtlijn wordt verwezen naar het verdrag van Aarhus, welk verdrag op 17 februari 2005 geratificeerd is en dat als doelstelling kent het waarborgen van rechten inzake inspraak in besluitvorming in milieuaangelegenheden teneinde bij te dragen tot de bescherming van het recht in een milieu te leven dat passend is voor de persoonlijke gezondheid en welzijn (overweging 19 e.v.). Tot de projecten die onder het gezag van deze richtlijn vallen behoort de aanleg van bovengrondse hoogspanningsleidingen van 220 kV of meer en langer dan 15 km. Het is gewenst aangescherpte voorschriften vast stellen, volgens de richtlijn, betreffende milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband teneinde rekening te houden met de ontwikkelingen op internationaal niveau. Onder verwijzing naar deze richtlijnen is door het Europese Hof van Justitie op 25 juli 2008 in een arrest bepaald dat de strekking van de genoemde MER- richtlijn niet door een opsplitsing van een project mag worden gehinderd. Met andere woorden voor de beoordeling van een project dient dit in zijn geheel te worden gekend en beoordeeld.

Aan het op verzoek van de minister door Tractebel uitgevoerde onderzoek kleeft het gebrek dat niet van het hele tracé Doetinchem-Wesel de aanleg van een gelijkstroomverbinding is onderzocht. Dit is uitsluitend gebeurd met betrekking tot het Nederlandse deel. Dit levert strijd op met de EU-regels zoals zojuist hierboven aangehaald. Overigens heeft dit onderzoek ook onduidelijkheid gecreëerd wat de gewenste transportcapaciteit van de leiding is. De mogelijkheden en moeilijkheden van een gelijkstroomverbinding hangen samen met de capaciteit en wanneer daarover onduidelijkheid is, brengt dat ook met zich mee dat ook onderzoek conclusies onduidelijk zijn.

In dit verband noem ik nog dat gelijkstroomverbindingen met name van belang zijn voor een punt-puntverbinding. In casu is dit het geval. Het gaat immers om een rechtstreekse verbinding tussen Doetinchem en Wesel. Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 oktober 2010 over een 380 kV-verbinding in de Randstad is die hoedanigheid van punt-puntverbinding ook relevant genoemd. Inmiddels is er een gelijkstroomverbinding tussen Frankrijk en Spanje aangelegd en is een gelijkstroomverbinding tussen Duitsland en België gepland. Door de minister wordt gesproken over een nationaal belang, maar op geen enkele wijze concretiseert hij dit met deze internationale verbinding. Dit zou een reden moeten zijn om voorzichtig en terughoudend te zijn bij een bovengrondse 380kV-verbinding. Het is beter om eerst de resultaten van nader onderzoek af te wachten en dan pas beslissingen te nemen.

Volgens de samenvatting van het ontwerp rijksinpassingsplan (12 september 2014) vindt er afstemming met Duitsland plaats (paragraaf 1.9.5). Het zou hier volgens de minister gaan om een gezamenlijk project. Weliswaar is er een gezamenlijke basiseffectenstudie uitgevoerd, maar verder valt van die gezamenlijkheid in de stukken niet veel te bekennen. Ook uit het hoofdstuk procedures en wettelijk kader (6) blijkt geen koppeling met de Duitse procedures. Dat geldt ook voor de MER. In paragraaf 1.3 uit het milieueffectrapport blijkt dat er sprake is van gescheiden vraagstellingen, gescheiden procedures, gescheiden informatieverzameling en ook gescheiden conclusies.

De maatschap van _____ en _____ woont hier met 3 jonge kinderen. Ook wonen de ouders van _____ op de woonkavel. De afstand van de bouwkavel tot aan de dichtstbijzijnde hoogspanningslijn is ca. 50 meter en die tussen het woonhuis en de lijn ca. 100 meter. Dit is een zeer korte afstand, die mede gelet op de tot nu toe aanwezige verbanden tussen de hoogspanningslijnen en leukemie bij jonge kinderen voor _____ zeer zorgelijk zijn. Als de aanleg van de lijn al urgent is dan zou deze om dit gezondheidsargument ondergronds moeten worden aangelegd.

De maatschap is nu met een grootschalige uitbreiding van haar bedrijf bezig, straks zal zij 120 à 150 koeien melken en daarvoor zal ook een melkrobot worden aangeschaft. De maatschap maakt zich zorgen over de risico's die de hoogspanningslijnen hebben op de elektronica van de machines waaronder de melkrobot. Het moet buiten kijf zijn dat de bedrijfsvoering op geen enkele wijze door de aanwezigheid van de lijnen gehinderd wordt.

Ontwerp omgevingsvergunningen (bouw) mast 53 en 54

Cliënte verzet zich tegen de bouw van mast 54, omdat zij van deze mast en de daaraan bevestigde hoogspanningslijnen ernstige schade vreest voor haar bedrijfsvoering. Ook verwijst zij naar het hierboven gestelde over de gezondheidseffecten.

Bezwaar tegen kapvergunning voor bomen nabij mast 53

Gelet op haar bezwaren tegen de geplande hoogspanningsleiding verzet cliënte zich ook tegen de geplande kap van de bomen nabij mast 53. Het zal tevens een aantasting van het landschap betekenen die niet nodig zullen zijn indien de leiding ondergronds zal worden aangelegd.

Desgewenst zullen de
nader toelichten.

en ondergetekende het bovenstaande graag

Met vriendelijke groet, hoogachtend,

ONTVANGEN 07 NOV 2014

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380kV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN
AANGETEKEND en digitaal verzonden

Onze referentie :54/10625700
Behandeld door :extern,
Doorkiesnummer :
E-mail :

Assen, 6 november 2014

Betreft: zienswijze 380kV hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel

Geachte mevrouw, meneer,

Op verzoek van _____ wonende te _____ aan de _____ maak ik hierbij haar zienswijze bekend met betrekking tot de door u ter inzage gelegde ontwerp inpassingsplan, het milieueffectrapport en de uitvoeringsbesluiten met betrekking tot de 380 kV-hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De geplande hoogspanningsverbinding is gesitueerd in een schitterend landelijk gebied. Het zal tot gevolg hebben dat dit gebied wordt doorsneden door op grote afstand zichtbare hoogspanningslijnen. Lijnen die bovendien de gezondheid van mens en dier in gevaar kunnen brengen en die het gebruik van gronden en gebouwen aanzienlijk zullen beperken.

Voor deze aantasting en de risico's die dat met zich meebrengt ziet cliënte geen noodzaak. Weliswaar worden er algemene motieven genoemd (internationale energiemarkt, decentrale opwekking en het belang van leveringszekerheid), maar hier vloeit geen urgentie uit en in ieder geval geen verklaring voor de stelling dat aanleg van de leiding geen uitstel kan verdragen.

Het staat vast, dat er geen kennis is over de gevolgen op termijn van een langdurige blootstelling aan de magneetveldstralingen van hoogspanningslijnen. De huidige kennis ter zake is beperkt; beter gezegd is te beperkt. Onderzoeksresultaten leiden er wel toe dat uit gezondheidsoverwegingen de toelaatbare stralingsnormen (grenswaarden) steeds worden bijgesteld; zowel in binnen- als buitenland.

Voor een goede beoordeling van gezondheidseffecten is meer onderzoek nodig. En zolang er niet meer bekend is dient van uitvoering van nieuwe plannen voor bovengrondse 380kV leidingen te worden afgezien. Ook het voorgestelde bovengrondse alternatief houdt gevaren in voor mens en dier met niet te overziene risico's.

Ook fysieke schade door de masten is reëel. Masten kunnen omvallen en lijnen kunnen om allerlei redenen beschadigd raken. Ook de gevolgen van extreem weer zijn in dit verband te noemen. De kans op extreem weer (met veel wind, regen, ijzel) zijn als gevolg van de klimaatverandering aanzienlijk toegenomen.

Als TenneT het juist heeft dat ondergrondse aanleg van 380kV wisselstroom onvoorziene risico's in zich bergt dan zou met de aanleg daarvan gewacht moeten worden; dan wel zou een ondergrondse gelijkstroomleiding serieus overwogen moeten worden. In het buitenland zijn meerdere voorbeelden van lange ondergrondse gelijkstroomlijnen (Frankrijk-Spanje, Duitsland-België).

Zowel in de Startnotitie MER als in het Tractebel onderzoek is geen aandacht besteed aan een ondergrondse gelijkstroomverbinding. Alle op basis hiervan getrokken conclusies zijn dan ook qua referentie te beperkt en onzorgvuldig en in strijd met de regels van de Algemene wet bestuursrecht tot stand gekomen.

Er is ook strijd met de EU richtlijnen. Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 geeft voorschriften over de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's. De richtlijn beoogt te garanderen dat er passend grensoverschrijdend overleg plaatsvindt wanneer uitvoering van een plan of programma aanzienlijke milieueffecten in andere lidstaten kan hebben. Ook heeft deze richtlijn tot doel een doorzichtige besluitvorming en "om ervoor te zorgen dat de voor de beoordeling verstrekte informatie volledig en betrouwbaar is". Lidstaten worden opgeroepen te voorzien in een gecoördineerde of gezamenlijke procedure teneinde dubbele beoordelingen te vermijden. Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 heeft betrekking op de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten. In de overwegingen van de richtlijn wordt verwezen naar het verdrag van Aarhus, welk verdrag op 17 februari 2005 geratificeerd is en dat als doelstelling kent het waarborgen van rechten inzake inspraak in besluitvorming in milieuaangelegenheden teneinde bij te dragen tot de bescherming van het recht in een milieu te leven dat passend is voor de persoonlijke gezondheid en welzijn (overweging 19 e.v.). Tot de projecten die onder het gezag van deze richtlijn vallen behoort de aanleg van bovengrondse hoogspanningsleidingen van 220 kV of meer en langer dan 15 km. Het is gewenst aangescherpte voorschriften vast stellen, volgende de richtlijn, betreffende milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband teneinde rekening te houden met de ontwikkelingen op internationaal niveau. Onder verwijzing naar deze richtlijnen is door het Europese Hof van Justitie op 25 juli 2008 in een arrest bepaald dat de strekking van de MER-richtlijn niet door een opsplitsing van een project mocht worden gehinderd. Met andere woorden voor de beoordeling van het project dient dit in zijn geheel te worden gekend en beoordeeld.

Aan het op verzoek van de minister door Tractebel uitgevoerde onderzoek kleeft het gebrek, dat niet voor het hele tracé Doetinchem-Wesel de aanleg van een gelijkstroomverbinding is onderzocht. Dit is uitsluitend gebeurd met betrekking tot het Nederlandse deel. Dit levert strijd op met de EU-regels zoals zojuist hierboven aangehaald. Overigens heeft dit onderzoek ook onduidelijkheid gecreëerd wat de gewenste transportcapaciteit van de leiding is. De mogelijkheden en moeilijkheden van gelijkstroomverbinding hangen samen met de capaciteit en wanneer daarover onduidelijkheid is, brengt dat ook met zich mee dat de conclusies onduidelijk zijn.

In dit verband noem ik nog dat gelijkstroomverbindingen met name van belang zijn voor een punt-puntverbinding. In casu is dit het geval. Het gaat immers om een rechtstreekse verbinding tussen Doetinchem en Wesel. Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 oktober 2010 over een 380 kV-verbinding in de Randstad is die hoedanigheid van punt-puntverbinding ook genoemd. Inmiddels is er ook ervaring opgedaan met een gelijkstroomverbinding tussen Frankrijk en Spanje en Duitsland en België. Kennelijk was die ervaring nog niet bekend ten tijde van de zojuist genoemde uitspraak van de Raad van State. Het bovenstaande maakt in ieder geval duidelijk dat er op dit moment onvoldoende bekend is en wat er bekend is niet voor eenduidige conclusies vatbaar.

Door de minister wordt gesproken over een nationaal belang, maar op geen enkele wijze concretiseert hij dit met deze internationale verbinding. Dit zou een reden moeten zijn om voorzichtig en terughoudend te zijn bij een bovengrondse 380kV-verbinding. Het is beter om eerst de resultaten van nader onderzoek af te wachten en dan beslissingen te nemen.

Volgens de samenvatting van het ontwerp rijksinpassingsplan (12 september 2014) vindt er afstemming met Duitsland plaats (paragraaf 1.9.5). Het zou hier volgens de minister gaan om een gezamenlijk project. Weliswaar is er een gezamenlijke basiseffectenstudie uitgevoerd, maar verder valt van die gezamenlijkheid in de stukken niet veel te bekennen. Ook uit het hoofdstuk procedures en wettelijk kader (6) blijkt geen koppeling met de Duitse procedures. Dat geldt ook voor de MER. In paragraaf 1.3 uit het milieueffectrapport blijkt dat er sprake is van gescheiden vraagstellingen, gescheiden procedures, gescheiden informatieverzameling en ook gescheiden conclusies.

Cliënte vreest de stralingsrisico's voor haar gezondheid en dat van haar 3 jonge kinderen. Stralingen die zich in en nabij de magneetveldzone van de hoogspanningsleiding voordoen. Ook is ze bang voor de aanwezigheid van fijn stof en de geluidshinder als gevolg van het Corona effect. Cliënte heeft 10 jaar geleden op grond van de ruimte-voor-ruimte-regeling hier mogen bouwen, maar heeft nooit kunnen voorzien, dat de landelijkheid van deze woonplek geschonden zou worden door de aanleg van deze 380 kV-hoogspanningsleiding. Die hoogspanningsleiding is bovendien qua tracé driemaal in het nadeel van cliënte gewijzigd. Er heeft daarover nimmer enig overleg met haar plaatsgevonden. Er zal een ernstige aantasting plaatsvinden van de ecologische hoofdstructuur die ook ten koste zal gaan van flora en fauna.

De speelweide van de kinderen bevindt zich zeer nabij en onder het tracé van de hoogspanningsleiding en zal om die reden door de kinderen gemeden moeten worden. Een essentieel onderdeel van de woning – de tuin met de speelweide – zijn daardoor de facto onbruikbaar geworden.

Als gevolg van de kap van bomen in de werkzone van de leiding zal ook het uitzicht verslechteren. Cliënte had het normaal en zorgvuldig gevonden wanneer met haar over de tracé wijzigingen en de gevolgen daarvan voor de beleving van haar woonplek overleg had plaatsgevonden. Roept de aanwezigheid van de hoogspanningsleiding zelf al veel bezwaren bij haar op, de gang van zaken bij de voorbereiding van de nu ter inzage liggende plannen maakt cliëntes bezwaren daartegen nog groter.

Mocht de geplande bovengrondse hoogspanningsverbinding er toch komen dan zal dit een grote belasting van cliëntes woongenot en waardevermindering van haar opstallen betekenen. Er zal dan in ieder geval voldoende compensatie moeten plaatsvinden. Voor de vele beperkingen die het wonen/werken onder of nabij hoogspanningslijnen met zich meebrengt, bestaat geen adequate schadevergoedingsregeling. Alleen aankoop van haar woning c.a. is voor cliënte dan een reële benadering van haar schade en nadeel. Een juiste toepassing van het voorzorgbeginsel behoort dat met zich mee te brengen.

Kortom: cliënte vreest voor haar gezondheid en die van haar kinderen en zij is bang voor een aantasting van haar woongenot en de vermogenswaarde van haar kavel. Zij is van mening dat op grond van de huidige plannen en rapportages de bovengrondse 380kV hoogspanningsleiding niet moet worden aangelegd.

Zienswijze tegen Wabo-omgevingsvergunning (bouw mast)

Cliënte verzet zich ook tegen de ontwerp-omgevingsvergunning voor de mast(en) die dichtbij haar woonperceel is (zijn) gepland. In ieder geval komt een van die masten op ca. 70 meter afstand van haar woonperceel. Over de mastopstelling heeft geen enkel overleg met haar plaats gevonden. Ik verwijs naar het gestelde hierboven.

Zienswijze tegen landschapsplan en Wabo-omgevingsvergunning (kap)

De belevingswaarde van cliëntes omgeving (inclusief het verminderde uitzicht vanuit haar woning en vanaf haar perceel) zal sterk onder de masten en de lijnen lijden. Het landschapsplan zal dit niet goed maken. Er zal op grote schaal gekapt worden, terwijl er geen zekerheid is dat er ter plaatse het verdwenen groen gecompenseerd zal worden.

Er is bovendien geen garantie dat het landschapsplan ook daadwerkelijk zal worden uitgevoerd.

Zienswijze tegen ontheffing o.g.v. art. 75 Flora en Faunawet

De gevraagde ontheffing is gericht op de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora en Faunawet. Cliënte gaat ervan uit dat de gevraagde ontheffing ook van toepassing is op de omgeving van de geplande masten 20 en 21.

Vogels zullen niet gevrijwaard blijven van de nadelige gevolgen van de geplande leiding en diens aanleg. Ik noem hier de aanwezigheid van diverse vleermuissoorten (bron: Vleermuisonderzoek Wijnbergen-Doetinchem VZZ, november 2003). Ook de roek zal onder de kap van bomen en de aanleg van masten en lijnen lijden.

Met vriendelijke groet,
hoogachtend,

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN
AANGETEKEND en digitaal verzonden

Onze referentie :219/10643409
Behandeld door :extern,
Doorkiesnummer :
E-mail :l

Assen, 5 november 2014

Betreft: zienswijze 380kV hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel

Geachte mevrouw, meneer,

Op verzoek van de maatschap _____ en _____ wonende en gevestigd te _____ aan de _____ maak ik hierbij haar zienswijze bekend met betrekking tot het door u ter inzage gelegde ontwerp inpassingsplan, het milieueffectrapport en de uitvoeringsbesluiten met betrekking tot 380kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De geplande hoogspanningsverbinding is gesitueerd in een schitterend landelijk gebied. Het zal tot gevolg hebben dat dit gebied wordt doorsneden door op grote afstand zichtbare hoogspanningslijnen. Lijnen die bovendien de gezondheid van mens en dier in gevaar kunnen brengen en die het gebruik van gronden en gebouwen aanzienlijk kunnen beperken.

Voor de aantasting van het landschap en de risico's die een bovengrondse leiding met zich meebrengt, ziet cliënte geen noodzaak. Weliswaar worden er algemene motieven genoemd (internationale energiemarkt, decentrale opwekking en het belang van leveringszekerheid), maar hier vloeit geen urgentie uit en in ieder geval geen verklaring voor de stelling dat aanleg van de leiding geen uitstel kan verdragen.

Vaststaat dat niet vaststaat dat er geen kennis is over de gevolgen op termijn van een langdurige blootstelling aan de magneetveldstralingen van bovengrondse hoogspanningslijnen. De huidige kennis ter zake is beperkt; beter gezegd is te beperkt. Onderzoeksresultaten leiden er wel toe dat uit gezondheidsoverwegingen de toelaatbare stralingsnormen (grenswaarden) steeds worden bijgesteld; zowel in binnen- als buitenland. Voor een goede beoordeling van gezondheidseffecten is meer onderzoek nodig. En zolang er niet meer bekend is dient van uitvoering van nieuwe plannen voor bovengrondse 380kV leidingen te worden afgezien. Ook het voorgestelde (bovengrondse) alternatief houdt gevaren voor mens en dier in met niet te overziene risico's.

Ook fysieke schade door de masten is reëel. Masten kunnen omvallen en lijnen kunnen om allerlei redenen beschadigd raken. Ook de gevolgen van extreem weer zijn in dit verband te noemen. De kans op extreem weer (met veel wind, regen, ijzel) is als gevolg van de klimaatverandering aanzienlijk toegenomen.

Als TenneT het juist heeft dat ondergrondse aanleg van 380kV wisselstroom onvoorziene risico's in zich bergt dan zou met de aanleg daarvan gewacht moeten worden dan wel dient men een ondergrondse gelijkstroomleiding serieus te overwegen. In het buitenland zijn meerdere voorbeelden van lange ondergrondse gelijkstroomlijnen (Frankrijk-Spanje, Duitsland-België). Zowel in de Startnotitie MER als in het Electrabel onderzoek is geen aandacht besteed aan een ondergrondse gelijkstroomverbinding. Alle op basis hiervan getrokken conclusies zijn dan ook qua referentie te beperkt en onzorgvuldig en daarmee in strijd met de Algemene wet bestuursrecht tot stand gekomen.

Er is ook strijd met de EU richtlijnen. Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 geeft voorschriften over de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's. De richtlijn beoogt te garanderen dat er passend grensoverschrijdend overleg plaatsvindt wanneer uitvoering van een plan of programma aanzienlijke milieueffecten in andere lidstaten kan hebben. Ook heeft deze richtlijn tot doel een doorzichtige besluitvorming "om ervoor te zorgen dat de voor de beoordeling verstrekte informatie volledig en betrouwbaar is". Lidstaten worden opgeroepen te voorzien in een gecoördineerde of gezamenlijke procedure teneinde dubbele beoordelingen te vermijden. Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 heeft betrekking op de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten. In de overwegingen van de richtlijn wordt verwezen naar het verdrag van Aarhus, welk verdrag op 17 februari 2005 geratificeerd is en dat als doelstelling kent het waarborgen van rechten inzake inspraak in besluitvorming in milieuaangelegenheden teneinde bij te dragen tot de bescherming van het recht in een milieu te leven dat passend is voor de persoonlijke gezondheid en welzijn (overweging 19 e.v.). Tot de projecten die onder het gezag van deze richtlijn vallen behoort de aanleg van bovengrondse hoogspanningsleidingen van 220 kV of meer en langer dan 15 km. Het is gewenst aangescherpte voorschriften vast stellen, volgens de richtlijn, betreffende milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband teneinde rekening te houden met de ontwikkelingen op internationaal niveau. Onder verwijzing naar deze richtlijnen is door het Europese Hof van Justitie op 25 juli 2008 in een arrest bepaald dat de strekking van de genoemde MER- richtlijn niet door een opsplitsing van een project mag worden gehinderd. Met andere woorden voor de beoordeling van een project dient dit in zijn geheel te worden gekend en beoordeeld.

Uit het op verzoek van de minister door Tractebel uitgevoerde onderzoek kleeft het gebrek dat niet van het hele tracé Doetinchem-Wesel de aanleg van een gelijkstroomverbinding is onderzocht. Dit is uitsluitend gebeurd met betrekking tot het Nederlandse deel. Dit levert strijd op met de EU-regels zoals zojuist hierboven aangehaald. Overigens heeft dit onderzoek ook onduidelijkheid gecreëerd wat de gewenste transportcapaciteit van de leiding is. De mogelijkheden en moeilijkheden van een gelijkstroomverbinding hangen samen met de capaciteit en wanneer daarover onduidelijkheid is, brengt dat ook met zich mee dat ook onderzoek conclusies onduidelijk zijn.

In dit verband noem ik nog dat gelijkstroomverbindingen met name van belang zijn voor een punt-puntverbinding. In casu is dit het geval. Het gaat immers om een rechtstreekse verbinding tussen Doetinchem en Wesel. Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 oktober 2010 over een 380 kV-verbinding in de Randstad is die hoedanigheid van punt-puntverbinding ook relevant genoemd. Inmiddels is er ook ervaring opgedaan met een gelijkstroomverbinding tussen Frankrijk en Spanje en Duitsland en België. Kennelijk was die ervaring nog niet bekend ten tijde van de zojuist genoemde uitspraak van de Raad van State. Het bovenstaande maakt in ieder geval duidelijk dat er op dit moment onvoldoende bekend is. En wat er bekend is niet voor eenduidige conclusies vatbaar. Door de minister wordt gesproken over een nationaal belang, maar op geen enkele wijze concretiseert hij dit met deze internationale verbinding. Dit zou een reden moeten zijn om voorzichtig en terughoudend te zijn bij een bovengrondse 380kV-verbinding. Het is beter om eerst de resultaten van nader onderzoek af te wachten en dan pas beslissingen te nemen.

Volgens de samenvatting van het ontwerp rijksinpassingsplan (12 september 2014) vindt er afstemming met Duitsland plaats (paragraaf 1.9.5). Het zou hier volgens de minister gaan om een gezamenlijk project. Weliswaar is er een gezamenlijke basiseffectenstudie uitgevoerd, maar verder valt van die gezamenlijkheid in de stukken niet veel te bekennen. Ook uit het hoofdstuk procedures en wettelijk kader (6) blijkt geen koppeling met de Duitse procedures. Dat geldt ook voor de MER. In paragraaf 1.3 uit het milieueffectrapport blijkt dat er sprake is van gescheiden vraagstellingen, gescheiden procedures, gescheiden informatieverzameling en ook gescheiden conclusies.

Het zijn met name de gezondheidsrisico's voor mens en dier -waarvan de omvang en de intensiteit op dit moment niet bekend zijn- die de maatschap bezwaren. De afstand tussen het bouwperceel en de magneetveldzone is goed 50 meter en die gerekend vanaf het woonhuis van de maatschap ca. 125 meter. Dit zijn korte afstanden! Wanneer men bedenkt dat de maatschap 120 koeien melkt en dat zij momenteel de aanschaf van een robot overweegt dan is het begrijpelijk dat zij de toekomst somber inziet. Hoe zal de elektronica van de robot reageren op de hoogspanningslijnen? Ter zake zouden hele duidelijke toezeggingen van de kant van TenneT gedaan moeten worden. Het mag beslist niet zo zijn dat straks de maatschap met een bewijslast wordt opgezadeld die het voor haar heel lastig zou maken om haar schade op TenneT te verhalen.

Het heeft de maatschap wel verbaasd dat zij tot nu toe, hoewel er 2 masten in de directe nabijheid van het bedrijf zijn gepland, niet benaderd is door TenneT. Er is alleen een rentmeester geweest in verband met het nodige grondonderzoek voor de fundering van de masten, maar verder niets.

De masten zullen voor cliënte een aanzienlijke, zoals zij het noemt landschapsvervuiling, betekenen. De masten en de lijnen zullen op grote afstand een ernstige aantasting van de horizon vormen.

Cliënte is ook bang voor de geluidshinder van de lijnen. Zij wonen op zeer korte afstand van de lijnen en het Corona effect van de hoogspanningslijnen zal ook hun woonsituatie kunnen beïnvloeden.

De aanleg van de masten en de lijnen zal leiden tot een waardevermindering van het bedrijf en de bedrijfsgronden. Het grondgebruik zal immers beperkt worden, hetgeen ook de economische waarde van het bedrijf aantast. Cliënten zijn bang dat ze straks niet meer het land op de wijze zoals ze dat gewend waren kunnen beregenen. Als de laagste lijn op 12 meter hoogte hangt dan zal het beregeningskanon anders afgesteld moeten worden en daardoor minder efficiënt zijn. Bovendien waren er plannen voor zandwinning op bedrijfsgronden van cliënte. Deze zullen echter naar verwachting niet meer te realiseren zijn wanneer de hoogspanningslijnen zijn aangelegd.

De hoogspanningslijnen zijn gepland over een nabij gelegen strook bos. Daar waar de lijnen over het bos gaan zal er kap plaatsvinden en naar verluidt zal er vervolgens een kikkerpoel worden ingericht. Cliënte is bang dat dit tot verrommeling van het landschap zal leiden en zou liever zien dat de betreffende strook grond aan haar wordt toebedeeld.

De maatschap laat hierbij aantekenen dat zij in beginsel wel begrip heeft voor het belang van hoogspanningslijnen, mits deze ondergronds worden aangelegd. Voor zover dat op dit moment nog niet goed mogelijk is, omdat nader onderzoek afgewacht moet worden, dan zou voorlopig van de huidige plannen moeten worden afgezien.

Bezwaar tegen Wabo-bouwvergunningen voor mast 50 en 51

De maatschap wenst hierbij uitdrukkelijk aangetekend te zien dat zij bezwaar heeft tegen de ontwerp-omgevingsvergunningen voor de bouw van mast 50 en 51. Zoals hierboven uiteengezet vrezet zij gezondheidsschade voor mens en dier, schade voor bedrijf en bedrijfsvoering alsmede aantasting van hun woongenot (door onder meer uitzichtschade). Als de aanleg van een hoogspanningslijn al urgent is dan dient deze ondergronds te worden aangelegd.

Het bovenstaande zal door de maatschap en door ondergetekende indien gewenst graag nader worden toegelicht.

Met vriendelijke groet, hoogachtend,

Bureau Energieprojecten
t.a.v. Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380kV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN
AANGETEKEND en digitaal verzonden

Onze referentie :219/10642391
Behandeld door :extern,
Doorkiesnummer :
E-mail :|

Assen, 5 november 2014

Betreft: zienswijze 380kV hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel

Geachte mevrouw, meneer,

Op verzoek van _____ en _____ wonende te _____
aan de _____ maak ik hierbij hun zienswijze bekend met betrekking
tot het door u ter inzage gelegde ontwerp inpassingsplan, het milieueffectrapport en de
uitvoeringsbesluiten met betrekking tot 380kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De geplande hoogspanningsverbinding is gesitueerd in een schitterend landelijk gebied. Het zal tot
gevolg hebben dat dit gebied wordt doorsneden door op grote afstand zichtbare
hoogspanningslijnen. Lijnen die bovendien de gezondheid van mens en dier in gevaar kunnen
brengen en die het gebruik van gronden en gebouwen aanzienlijk kunnen beperken.

Voor deze aantasting en de risico's die dat met zich meebrengt ziet cliënte geen noodzaak.
Weliswaar worden er algemene motieven genoemd (internationale energiemarkt, decentrale
opwekking en het belang van leveringszekerheid), maar hier vloeit geen urgentie uit en in ieder
geval geen verklaring voor de stelling dat aanleg van de leiding geen uitstel kan verdragen.

Vaststaat dat er geen kennis is over de gevolgen op lange termijn van een langdurige blootstelling
aan de magneetveldstralingen van bovengrondse hoogspanningslijnen. De huidige kennis ter zake
is beperkt; beter gezegd is te beperkt. Onderzoeksresultaten leiden er wel toe dat uit
gezondheidsoverwegingen de toelaatbare stralingsnormen (grenswaarden) steeds worden
bijgesteld; zowel in binnen- als buitenland. Voor een goede beoordeling van gezondheidseffecten is
meer onderzoek nodig. En zolang er niet meer bekend is dient van uitvoering van nieuwe plannen
voor bovengrondse 380kV leidingen te worden afgezien. Ook het vastgestelde (bovengrondse)
alternatief houdt gevaren voor mens en dier met niet te overziene risico's in.

Ook fysieke schade door de masten is reëel. Masten kunnen omvallen en lijnen kunnen om allerlei redenen beschadigd raken. Ook de gevolgen van extreem weer zijn in dit verband te noemen. De kans op extreem weer (met veel wind, regen, ijzel) is als gevolg van de klimaatverandering aanzienlijk toegenomen.

Als TenneT het juist heeft dat ondergrondse aanleg van 380kV wisselstroom onvoorziene risico's in zich bergt dan zou met de aanleg daarvan gewacht kunnen worden tot de aanleg van 20 km wisselstroom ondergronds bij Delft geëvalueerd is. Ook dient men een ondergrondse gelijkstroomverbinding te overwegen. In het buitenland zijn meerdere voorbeelden van lange ondergrondse gelijkstroomlijnen (Frankrijk-Spanje, Duitsland-België). Het is daarom niet terecht dat een gelijkstroomverbinding niet als alternatief in het MER is onderzocht.

Alle op basis van de huidige MER getrokken conclusies zijn dan ook qua referentie te beperkt en onzorgvuldig en daarmee in strijd met de Algemene wet bestuursrecht tot stand gekomen.

Er is ook strijd met de EU richtlijnen. Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 geeft voorschriften over de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's. De richtlijn beoogt te garanderen dat er passend grensoverschrijdend overleg plaatsvindt wanneer uitvoering van een plan of programma aanzienlijke milieueffecten in andere lidstaten kan hebben. Ook heeft deze richtlijn tot doel een doorzichtige besluitvorming "om ervoor te zorgen dat de voor de beoordeling verstrekte informatie volledig en betrouwbaar is". Lidstaten worden opgeroepen te voorzien in een gecoördineerde of gezamenlijke procedure teneinde dubbele beoordelingen te vermijden.

Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 heeft betrekking op de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten. In de overwegingen van de richtlijn wordt verwezen naar het verdrag van Aarhus, welk verdrag op 17 februari 2005 geratificeerd is en dat als doelstelling kent het waarborgen van rechten inzake inspraak in besluitvorming in milieuaangelegenheden teneinde bij te dragen tot de bescherming van het recht in een milieu te leven dat passend is voor de persoonlijke gezondheid en welzijn (overweging 19 e.v.). Tot de projecten die onder het gezag van deze richtlijn vallen behoort de aanleg van bovengrondse hoogspanningsleidingen van 220 kV of meer en langer dan 15 km. Het is gewenst aangescherpte voorschriften vast stellen, volgens de richtlijn, betreffende milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband teneinde rekening te houden met de ontwikkelingen op internationaal niveau. Onder verwijzing naar deze richtlijnen is door het Europese Hof van Justitie op 25 juli 2008 in een arrest bepaald dat de strekking van de genoemde MER-richtlijn niet door een opsplitsing van een project mag worden gehinderd. Met andere woorden voor de beoordeling van een project dient dit in zijn geheel te worden gekend en beoordeeld.

Aan het op verzoek van de minister door Tractebel uitgevoerde onderzoek kleeft het gebrek dat niet van het hele tracé Doetinchem-Wesel de aanleg van een gelijkstroomverbinding is onderzocht. Dit is uitsluitend gebeurd met betrekking tot het Nederlandse deel. Dit levert strijd op met de EU-regels zoals zojuist hierboven aangehaald. Overigens heeft dit onderzoek ook onduidelijkheid gecreëerd wat de gewenste transportcapaciteit van de leiding is. De mogelijkheden en moeilijkheden van een gelijkstroomverbinding hangen samen met de capaciteit en wanneer daarover onduidelijkheid is, brengt dat ook met zich mee dat ook onderzoek conclusies onduidelijk zijn.

In dit verband noem ik nog dat gelijkstroomverbindingen met name van belang zijn voor een punt-puntverbinding. In casu is dit het geval. Het gaat immers om een rechtstreekse verbinding tussen Doetinchem en Wesel. Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 oktober 2010 over een 380 kV-verbinding in de Randstad is die hoedanigheid van punt-puntverbinding ook relevant genoemd. Inmiddels is er een gelijkstroomverbinding tussen Frankrijk en Spanje aangelegd en is een gelijkstroomverbinding tussen Duitsland en België gepland.

Door de minister wordt gesproken over een nationaal belang, maar op geen enkele wijze concretiseert hij dit met deze internationale verbinding. Dit zou een reden moeten zijn om voorzichtig en terughoudend te zijn bij een bovengrondse 380kV-verbinding. Het is beter om eerst de resultaten van nader onderzoek af te wachten en dan pas beslissingen te nemen.

Volgens de samenvatting van het ontwerp rijksinpassingsplan (12 september 2014) vindt er afstemming met Duitsland plaats (paragraaf 1.9.5). Het zou hier volgens de minister gaan om een gezamenlijk project. Weliswaar is er een gezamenlijke basiseffectenstudie uitgevoerd, maar verder valt van die gezamenlijkheid in de stukken niet veel te bekennen. Ook uit het hoofdstuk procedures en wettelijk kader (6) blijkt geen koppeling met de Duitse procedures. Dat geldt ook voor de MER. In paragraaf 1.3 uit het milieueffectrapport blijkt dat er sprake is van gescheiden vraagstellingen, gescheiden procedures, gescheiden informatieverzameling en ook gescheiden conclusies.

Cliënten maken zich zorgen –sterker nog: voelen zich bedreigd door- over de straling afkomstig van de geplande hoogspanningsleiding. Er is onzekerheid over wat straling van een zo'n hoge spanning als die van een 380kV met mens en dier zal doen. De lijn is op ca. 150 meter afstand (inclusief mast 44) van het woonhuis van cliënten gepland en zal daarmee tevens een ernstige aantasting van het uitzicht vanuit hun woning betekenen. Het heeft cliënten ook verbaasd dat er geen communicatie geweest is over het tracéverloop zoals dat nu bekend is.

Wabo bouwvergunningen voor mast 43 en mast 44

Cliënten willen hierbij ook uitdrukkelijk doen aantekenen dat zij bezwaren hebben tegen de omgevingsvergunningen voor het bouwen van de masten 43 en 44. De masten zien ze als een onderdeel van de bedreiging die hun gezondheid ondergaat. Bovendien tasten zij het uitzicht vanuit hun woning aan en zijn ook om die reden nadelig voor de economische waarde van hun huis, bijgebouwen en woonerf.

Desgewenst zullen cliënten of ondergetekende het bovenstaande graag nader toelichten.

Met vriendelijke groet, hoogachtend,

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

AANGETEKEND en digitaal verzonden

Onze referentie :219/10643275

Behandeld door :extern,

Doorkiesnummer :

E-mail :

Assen, 5 november 2014

Betreff: zienswijze 380kV hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel

Geachte mevrouw, meneer,

Op verzoek van _____ en _____ wonende te _____ aan de _____ maak ik hierbij hun zienswijze bekend met betrekking tot het door u ter inzage gelegde ontwerp inpassingsplan, het milieueffectrapport en de uitvoeringbesluiten met betrekking tot 380kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De geplande hoogspanningsverbinding is gesitueerd in een schitterend landelijk gebied. Het zal tot gevolg hebben dat dit gebied wordt doorsneden door op grote afstand zichtbare hoogspanningslijnen. Lijnen die bovendien de gezondheid van mens en dier in gevaar kunnen brengen en die het gebruik van gronden en gebouwen aanzienlijk kunnen beperken.

Voor deze aantasting en de risico's die dat met zich meebrengt ziet cliënte geen noodzaak. Weliswaar worden er algemene motieven genoemd (internationale energiemarkt, decentrale opwekking en het belang van leveringszekerheid), maar hier vloeit geen urgentie uit en in ieder geval geen verklaring voor de stelling dat aanleg van de leiding geen uitstel kan verdragen.

Vaststaat dat niet vaststaat dat er geen kennis is over de gevolgen op termijn van een langdurige blootstelling aan de magneetveldstralingen van bovengrondse hoogspanningslijnen. De huidige kennis ter zake is beperkt; beter gezegd is te beperkt. Onderzoekresultaten leiden er wel toe dat uit gezondheidsoverwegingen de toelaatbare stralingsnormen (grenswaarden) steeds worden bijgesteld; zowel in binnen- als buitenland. Voor een goede beoordeling van gezondheidseffecten is meer onderzoek nodig. En zolang er niet meer bekend is dient van uitvoering van nieuwe plannen voor bovengrondse 380kV leidingen te worden afgezien. Ook het voorgestelde (bovengrondse) alternatief houdt gevaren voor mens en dier in met niet te overziene risico's.

Ook fysieke schade door de masten is reëel. Masten kunnen omvallen en lijnen kunnen om allerlei redenen beschadigd raken. Ook de gevolgen van extreem weer zijn in dit verband te noemen.

De kans op extreem weer (met veel wind, regen, ijzel) is als gevolg van de klimaatverandering aanzienlijk toegenomen.

Als TenneT het juist heeft dat ondergrondse aanleg van 380kV wisselstroom onvoorziene risico's in zich bergt dan zou met de aanleg daarvan gewacht moeten worden dan wel dient men een ondergrondse gelijkstroomleiding serieus te overwegen. In het buitenland zijn meerdere voorbeelden van lange ondergrondse gelijkstroomlijnen (Frankrijk-Spanje, Duitsland-België). Zowel in de Startnotitie MER als in het Electrabel onderzoek is geen aandacht besteed aan een ondergrondse gelijkstroomverbinding. Alle op basis hiervan getrokken conclusies zijn dan ook qua referentie te beperkt en onzorgvuldig en daarmee in strijd met de Algemene wet bestuursrecht tot stand gekomen.

Er is ook strijd met de EU richtlijnen. Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 geeft voorschriften over de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's. De richtlijn beoogt te garanderen dat er passend grensoverschrijdend overleg plaatsvindt wanneer uitvoering van een plan of programma aanzienlijke milieueffecten in andere lidstaten kan hebben. Ook heeft deze richtlijn tot doel een doorzichtige besluitvorming "om ervoor te zorgen dat de voor de beoordeling verstrekte informatie volledig en betrouwbaar is". Lidstaten worden opgeroepen te voorzien in een gecoördineerde of gezamenlijke procedure teneinde dubbele beoordelingen te vermijden.

Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 heeft betrekking op de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten. In de overwegingen van de richtlijn wordt verwezen naar het verdrag van Aarhus, welk verdrag op 17 februari 2005 geratificeerd is en dat als doelstelling kent het waarborgen van rechten inzake inspraak in besluitvorming in milieuaangelegenheden teneinde bij te dragen tot de bescherming van het recht in een milieu te leven dat passend is voor de persoonlijke gezondheid en welzijn (overweging 19 e.v.). Tot de projecten die onder het gezag van deze richtlijn vallen behoort de aanleg van bovengrondse hoogspanningsleidingen van 220 kV of meer en langer dan 15 km. Het is gewenst aangescherpte voorschriften vast stellen, volgens de richtlijn, betreffende milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband teneinde rekening te houden met de ontwikkelingen op internationaal niveau. Onder verwijzing naar deze richtlijnen is door het Europese Hof van Justitie op 25 juli 2008 in een arrest bepaald dat de strekking van de genoemde MER- richtlijn niet door een opsplitsing van een project mag worden gehinderd. Met andere woorden voor de beoordeling van een project dient dit in zijn geheel te worden gekend en beoordeeld.

Uit het op verzoek van de minister door Tractabel uitgevoerde onderzoek kleeft het gebrek dat niet van het hele tracé Doetinchem-Wesel de aanleg van een gelijkstroomverbinding is onderzocht. Dit is uitsluitend gebeurd met betrekking tot het Nederlandse deel. Dit levert strijd op met de EU-regels zoals zojuist hierboven aangehaald. Overigens heeft dit onderzoek ook onduidelijkheid gecreëerd wat de gewenste transportcapaciteit van de leiding is. De mogelijkheden en moeilijkheden van een

gelijkstroomverbinding hangen samen met de capaciteit en wanneer daarover onduidelijkheid is, brengt dat ook met zich mee dat de onderzoeksconclusies onduidelijk zijn.

In dit verband noem ik nog dat gelijkstroomverbindingen met name van belang zijn voor een punt-puntverbinding. In casu is dit het geval. Het gaat immers om een rechtstreekse verbinding tussen Doetinchem en Wesel. Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 oktober 2010 over een 380 kV-verbinding in de Randstad is die hoedanigheid van punt-puntverbinding ook relevant genoemd. Inmiddels is er ook ervaring opgedaan met een gelijkstroomverbinding tussen Frankrijk en Spanje en Duitsland en België. Kennelijk was die ervaring nog niet bekend ten tijde van de zojuist genoemde uitspraak van de Raad van State. Het bovenstaande maakt in ieder geval duidelijk dat er op dit moment onvoldoende bekend is. En wat er bekend is niet voor eenduidige conclusies vatbaar. Door de minister wordt gesproken over een nationaal belang, maar op geen enkele wijze concretiseert hij dit met deze internationale verbinding. Dit zou een reden moeten zijn om voorzichtig en terughoudend te zijn bij een bovengrondse 380kV-verbinding. Het is beter om eerst de resultaten van nader onderzoek af te wachten en dan pas beslissingen te nemen.

Volgens de samenvatting van het ontwerp rijksinpassingsplan (12 september 2014) vindt er afstemming met Duitsland plaats (paragraaf 1.9.5). Het zou hier volgens de minister gaan om een gezamenlijk project. Weliswaar is er een gezamenlijke basiseffectenstudie uitgevoerd, maar verder valt van die gezamenlijkheid in de stukken niet veel te bekennen. Ook uit het hoofdstuk procedures en wettelijk kader (6) blijkt geen koppeling met de Duitse procedures. Dat geldt ook voor de MER. In paragraaf 1.3 uit het milieueffectrapport blijkt dat er sprake is van gescheiden vraagstellingen, gescheiden procedures, gescheiden informatieverzameling en ook gescheiden conclusies.

Bezwaren tegen de geplande bovengrondse 380kV zijn in het bijzonder het uitzichtnadeel en de mogelijke schade hiervan op mens en dier. De stralingen zullen -of ze al dan niet feitelijk aanwezig zijn en in welke mate- negatief op de waarde van het woonperceel van cliënten inwerken.

Zienswijze tegen Wabo-omgevingsvergunning voor mast 45

Vanwege uitzichtschade en negatieve stralingsinwerking door de korte afstand tussen geplande leiding en het woonhuis van cliënten (ca. 150 meter) zijn cliënten tegenstander van een bovengrondse leiding. De uitrusting van de mast, zijn uiterlijk en de negatieve beleving van de straling zijn hiervan de oorzaak.

Zienswijze tegen landschapsplan traject Doetinchem Duitse grens en de verleende kapvergunningen

De aan te leggen ondergrondse 150kV leiding komt –als cliënten dit goed gezien hebben- straks direct langs het woonperceel van cliënten te liggen. Dit zal vermoedelijk ten koste gaan van op het perceel aanwezig groen (bomen en struiken). Voor de aanleg van de ondergrondse leiding zal een bodemgat nodig zijn dat boombestendig is en dat derhalve alleen door bemaling kan functioneren. Als gevolg van die bemaling kunnen nabije bomen uitdrogen en afsterven.

Cliënten pleiten daarom voor het verschuiven van de leiding verder van het woonperceel af. Voor de leiding zelf hoeft dat geen nadelige gevolgen te hebben.

Voorts zijn cliënten van mening dat de aanleg van de ondergrondse 150kV leiding ten koste gaat van 3 oude en zeer waardevolle lanen: te weten de Oude Dinxperloseweg, de Kerspas en de Klein Saleminkdijk. Ook het landschapsplan (zie onder 8.2) erkent dit. Dat plan spreekt met zoveel woorden over het doorsnijden van bospercelen, het in hoogte beperken van bosclementen, het omzetten van bos in struweelbeplanting. Cliënten achten deze aantasting een bezwaarlijke ontwikkeling. Het valt hen bovendien op, dat de voorgeschreven compensatie van de te kappen bomen niet in de directe omgeving plaatsvindt, hetgeen dus tot een kwaliteitsverslechtering leidt.

Het heeft cliënten buitengewoon verbaasd dat zij nimmer bezocht zijn door schaderegelaars van TenneT. Er zijn wel 2 algemene brieven door TenneT verzonden, maar verder dan dat is het nooit geweest.

Op het perceel van cliënten bevinden zich veel vogels. Ik noem hier ooievaars, buizerds, torenvalken, spechten en uilen. Ook zijn er in het gebied veel reeën. Uit de stukken blijkt niet op welke wijze men de verwachte schade voor de vogels wil voorkomen. Het zou TenneT gesierd hebben wanneer ze bijtijds vertegenwoordigers naar cliënten hadden gestuurd. Nu tasten cliënten in het duister over de uitvoering van de plannen.

Met vriendelijke groet, hoogachtend,

ONTVANGEN 07 NOV 2014

Bureau Energieprojecten
Inspreekpunt Doetinchem-Wesel 380kV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN
AANGETEKEND en digitaal

Onze referentie :219/10645087
Behandeld door :extern,
Doorkiesnummer :
E-mail

Assen, 6 november 2014

Betreeft: Zienswijze 380kV hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel

Geachte mevrouw, meneer,

Op verzoek van [redacted] wonende en bedrijf houdende te [redacted] aan de [redacted] maak ik hierbij zijn zienswijze bekend tegen het ter inzage gelegde ontwerp inpassingsplan, het milieueffectrapport en de ontwerp uitvoeringsbesluiten voor de aanleg van de 380kV hoogspanningslijn Doetinchem-Wesel.

De geplande hoogspanningsverbinding is gesitueerd in een schitterend landelijk gebied. Het zal tot gevolg hebben dat dit gebied wordt doorsneden door op grote afstand zichtbare hoogspanningslijnen. Lijnen die bovendien de gezondheid van mens en dier in gevaar kunnen brengen en die het gebruik van gronden en gebouwen aanzienlijk kunnen beperken.

Voor deze aantasting en de risico's die dat met zich meebrengt ziet cliënt geen noodzaak. Weliswaar worden er algemene motieven genoemd (internationale energiemarkt, decentrale opwekking en het belang van leveringszekerheid), maar hier vloeit geen urgentie uit en in ieder geval geen verklaring voor de stelling dat aanleg van de leiding geen uitstel kan verdragen.

Vaststaat dat niet vaststaat dat er geen kennis is over de gevolgen op termijn van een langdurige blootstelling aan de magneetveldstralingen van bovengrondse hoogspanningslijnen. De huidige kennis ter zake is beperkt; beter gezegd is te beperkt. Onderzoeksresultaten leiden er wel toe dat uit gezondheidsoverwegingen de toelaatbare stralingsnormen (grenswaarden) steeds worden bijgesteld; zowel in binnen- als buitenland. Voor een goede beoordeling van gezondheidseffecten is meer onderzoek nodig. En zolang er niet meer bekend is dient van uitvoering van nieuwe plannen voor bovengrondse 380kV leidingen te worden afgezien. Ook het voorgestelde (bovengrondse) alternatief houdt gevaren voor mens en dier in met niet te overziene risico's.

Ook fysieke schade door de masten is reëel. Masten kunnen omvallen en lijnen kunnen om allerlei redenen beschadigd raken. Ook de gevolgen van extreem weer zijn in dit verband te noemen.

De kans op extreem weer (met veel wind, regen, ijzel) is als gevolg van de klimaatverandering aanzienlijk toegenomen.

Als TenneT het juist heeft dat ondergrondse aanleg van 380kV wisselstroom onvoorziene risico's in zich bergt dan zou met de aanleg daarvan gewacht moeten worden dan wel dient men een ondergrondse gelijkstroomleiding serieus te overwegen. In het buitenland zijn meerdere voorbeelden van lange ondergrondse gelijkstroomlijnen (Frankrijk-Spanje, Duitsland-België). Zowel in de Startnotitie MER als in het Tractebel onderzoek is geen aandacht besteed aan een ondergrondse gelijkstroomverbinding. Alle op basis hiervan getrokken conclusies zijn dan ook qua referentie te beperkt en onzorgvuldig en daarmee in strijd met de Algemene wet bestuursrecht tot stand gekomen.

Er is ook strijd met de EU richtlijnen. Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 geeft voorschriften over de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's. De richtlijn beoogt te garanderen dat er passend grensoverschrijdend overleg plaatsvindt wanneer uitvoering van een plan of programma aanzienlijke milieueffecten in andere lidstaten kan hebben. Ook heeft deze richtlijn tot doel een doorzichtige besluitvorming "om ervoor te zorgen dat de voor de beoordeling verstrekte informatie volledig en betrouwbaar is". Lidstaten worden opgeroepen te voorzien in een gecoördineerde of gezamenlijke procedure teneinde dubbele beoordelingen te vermijden.

Richtlijn 2011/92/EU van het Europees Parlement en de Raad van 13 december 2011 heeft betrekking op de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten. In de overwegingen van de richtlijn wordt verwezen naar het verdrag van Aarhus, welk verdrag op 17 februari 2005 geratificeerd is en dat als doelstelling kent het waarborgen van rechten inzake inspraak in besluitvorming in milieuaangelegenheden teneinde bij te dragen tot de bescherming van het recht in een milieu te leven dat passend is voor de persoonlijke gezondheid en welzijn (overweging 19 e.v.). Tot de projecten die onder het gezag van deze richtlijn vallen behoort de aanleg van bovengrondse hoogspanningsleidingen van 220 kV of meer en langer dan 15 km. Het is gewenst aangescherpte voorschriften vast stellen, volgens de richtlijn, betreffende milieueffectrapportage in grensoverschrijdend verband teneinde rekening te houden met de ontwikkelingen op internationaal niveau. Onder verwijzing naar deze richtlijnen is door het Europese Hof van Justitie op 25 juli 2008 in een arrest bepaald dat de strekking van de genoemde MER-richtlijn niet door een opsplitsing van een project mag worden gehinderd. Met andere woorden voor de beoordeling van een project dient dit in zijn geheel te worden gekend en beoordeeld.

Uit het op verzoek van de minister door Tractebel uitgevoerde onderzoek kleeft het gebrek dat niet van het hele tracé Doetinchem-Wesel de aanleg van een gelijkstroomverbinding is onderzocht. Dit is uitsluitend gebeurd met betrekking tot het Nederlandse deel. Dit levert strijd op met de EU-regels zoals zojuist hierboven aangehaald. Overigens heeft dit onderzoek ook onduidelijkheid gecreëerd wat de gewenste transportcapaciteit van de leiding is. De mogelijkheden en moeilijkheden van een

gelijkstroomverbinding hangen samen met de capaciteit en wanneer daarover onduidelijkheid is, brengt dat ook met zich mee dat ook onderzoek conclusies onduidelijk zijn.

In dit verband noem ik nog dat gelijkstroomverbindingen met name van belang zijn voor een punt-puntverbinding. In casu is dit het geval. Het gaat immers om een rechtstreekse verbinding tussen Doetinchem en Wesel. Uit de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 29 oktober 2010 over een 380 kV-verbinding in de Randstad is die hoedanigheid van punt-puntverbinding ook relevant genoemd. Inmiddels is er ook ervaring opgedaan met een gelijkstroomverbinding tussen Frankrijk en Spanje en Duitsland en België. Kennelijk was die ervaring nog niet bekend ten tijde van de zojuist genoemde uitspraak van de Raad van State. Het bovenstaande maakt in ieder geval duidelijk dat er op dit moment onvoldoende bekend is. En wat er bekend is niet voor eenduidige conclusies vatbaar.

Door de minister wordt gesproken over een nationaal belang, maar op geen enkele wijze concretiseert hij dit met deze internationale verbinding. Dit zou een reden moeten zijn om voorzichtig en terughoudend te zijn bij een bovengrondse 380kV-verbinding. Het is beter om eerst de resultaten van nader onderzoek af te wachten en dan pas beslissingen te nemen.

Volgens de samenvatting van het ontwerp rijksinpassingsplan (12 september 2014) vindt er afstemming met Duitsland plaats (paragraaf 1.9.5). Het zou hier volgens de minister gaan om een gezamenlijk project. Weliswaar is er een gezamenlijke basiseffectenstudie uitgevoerd, maar verder valt van die gezamenlijkheid in de stukken niet veel te bekennen. Ook uit het hoofdstuk procedures en wettelijk kader (6) blijkt geen koppeling met de Duitse procedures. Dat geldt ook voor de MER. In paragraaf 1.3 uit het milieueffectrapport blijkt dat er sprake is van gescheiden vraagstellingen, gescheiden procedures, gescheiden informatieverzameling en ook gescheiden conclusies.

Op grond van de voorliggende plannen moet cliënt vaststellen dat er op zijn bedrijfsgrond 2 masten zullen worden opgericht (nrs. 46 en 47). Als gevolg hiervan zal 8 ha. huiskavel aanzienlijk in hun gebruiksmogelijkheden beperkt worden. Cliënt bezit in totaal 29 ha. Grond en heeft 50 melkkoeien. Cliënt hecht eraan te vermelden dat hij 21 jaar geleden hier is neergestreken, omdat hij elders moest vertrekken. Het stoort hem derhalve des te meer dat hij ook nu met bedrijfsbeperking geconfronteerd wordt.

Als gevolg van een tracéwijziging is één van de masten dichterbij zijn huis gekomen. Het uitzicht vanuit zijn woonhuis wordt hierdoor aanzienlijk slechter. Hij maakt zich ook zorgen over de effecten van de hoogspanningsleiding op zijn bedrijf. Krijgt hij straks storingen in zijn elektronica. Zal de melkrobot wel naar behoren werken en zo niet wie vergoedt dan zijn schade. Bezwaren van de heer Zents zijn dus zowel van algemene als van bijzondere aard. Ook vreest hij waardevermindering van grond en gebouwen als gevolg van een zó nabije plaatsing van masten en hoogspanningslijnen. Hij ziet de toekomst wat dit betreft met zorg tegemoet.

Zienswijze tegen ontwerp omgevingsvergunning voor masten 46 en 47

Om hierboven genoemde redenen uit cliënt hier ook met nadruk zijn bezwaren tegen de geplande masten, vooral ook met betrekking tot die welke dicht op zijn bedrijf- en woongebouwen zijn gesitueerd. Tot zijn bebouwing behoort ook een woonhuis in gebruik bij een derde. Diens woongenot is ook in het geding.

Tenslotte wil cliënt nog aantekenen dat door verschuiving van de geplande mastopstelling een andere dan de geplande toegangsweg meer voor de hand ligt. Het bovenstaande zal ik u desgewenst graag nader toelichten.

Met vriendelijke groet, hoogachtend,

Verzonden: Woensdag 5 november 2014 14:43
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Onze situatie:

Wij, _____ en kinderen, wonen en werken op de locatie _____ . Ter plaatse hebben we een melkrundveehouderijbedrijf met 142 stuks melkvee en 91 stuks jongvee. Onze (schoon) ouders bewonen de tweede bedrijfswoning. In de bijlage is een schets van onze locatie weergegeven, evenals de geplande hoogspanningslijn. Vanwege het geplande traject worden wij op meerdere vlakken geraakt door de voorgenomen aanleg van de hoogspanningslijn. Hierbij willen wij een reactie geven op het ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpbesluiten.

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Het ontwerp en het voorbereidingsbesluit gaan uit van uw aanname dat de aanleg nuttig, noodzakelijk en haalbaar is. Hierover het volgende: Wij zijn van mening dat de noodzaak van aanleg niet voldoende is aangetoond om een dergelijk ingreep in het landschap te doen. Het is uw verwachting dat op korte termijn flexibiliteit in elektriciteitsdistributie noodzakelijk is, en dat daarvoor de 380 kV lijn Doetinchem-Wesel moet worden aangelegd. Echter, de investering in de lijn wordt gedaan voor de middellange en de lange termijn. Wij zijn van mening dat u onvoldoende heeft aangetoond dat ook de lange termijn de aanleg nuttig, noodzakelijk en haalbaar is.

Indien nut, noodzaak en haalbaarheid van de wel aangetoond is, zal uitdrukkelijk gekeken moeten worden naar de alternatieven van een bovengrondse lijn. Deze zou dan minder storend voor landschap en gezondheid aangelegd kunnen worden. Nu is er onvoldoende gekeken naar de haalbaarheid van het alternatief van een ondergrondse lijn.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Er wordt onvoldoende gekeken naar de landschappelijke gevolgen van de aanleg. Door de aanleg zal het woongenot in de beide bedrijfswoningen fors verminderen. In het uitzicht van beide woningen staan masten gepland. Het nadeel hiervan is onder andere dat de waarde van onze locatie, zowel van bedrijf als van de woonlocaties, fors zal verminderen. Hierin is in de procedure en de afwikkeling op geen enkele wijze voorzien.

Zoals hierboven aangegeven is verder onvoldoende gekeken naar de mogelijkheden van het ondergronds aanleggen van een hoogspanningslijn.

Er zijn diverse studies gedaan naar de gezondheidseffecten van een hoogspanningslijn op mensen. Ons melkveebedrijf heeft de gronden rondom in gebruik voor weidegang van ons melkvee. Speciaal voor ons vee is zelfs een tunnel onder de Terborgseweg doorgelegd om ook aan de zuidzijde ervan ons vee te kunnen weiden. Juist door deze percelen zal de hoogspanningslijn aangelegd worden. Wij vrezen voor de gezondheid van ons vee. Wij vragen ons af of we ons melkvee nog wel ter plaatse kunnen laten weiden. Hieruit blijkt des te meer de impact van de aanleg op ons gezin en ons bedrijf.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Wij worden geraakt in ons belang voor wat betreft woongenot, waarde van het onroerend goed en mogelijk gezondheidsschade van mensen en veestapel.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

In onze ogen wordt er onvoldoende rekening gehouden met belangen van omwonenden. Gezien een voorstel tot compensatie voor de aanleg van een mast op onze grond vragen wij ons af of wij wel volledig worden gecompenseerd in onze schade. Dit mede met het oog op de vermogensschade als gevolg van de waardedaling van ons onroerend goed.

Reactie

Situatieschets familie

te

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Wehl, 4 november 2014

Betreft: zienswijze diverse documenten nieuwe hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel 380 kV

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij dienen wij een zienswijze in tegen de verschillende besluiten behorende bij de beoogde hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel 380 kV zoals gepubliceerd op <http://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/doetinchem-wesel-380-kv-fase-1> (gezien op 31 oktober 2014).

Nut en noodzaak van de verbinding stellen wij niet ter discussie, hierin hebben wij vertrouwen in de keuzes en zorgvuldige afweging die de rijksoverheid neemt. Wel hebben wij onze twijfels over de uitwerking, zowel inhoudelijk als procedureel. Hieronder zal op de belangrijkste punten worden ingegaan.

1. Er worden in de diverse stukken wisselende belastingen van de leidingen genoemd. Graag zien wij de volgende MVA-capaciteit juridisch verankerd in de planregels, omdat anders een ongelimiteerde hoogspanningsverbinding is toegestaan:
380kV - 4000 A (2635 MVA)
150 kV - 955 A (250 MVA)

De onderzoeken zijn voor deze capaciteit uitgevoerd, hogere waarden (zoals gesuggereerd in hoofdstuk 1 van de plantoelichting) zijn misschien economisch wenselijk, maar milieutechnisch niet onderzocht en daardoor juridisch niet toegestaan. Dezelfde beperking zien wij graag opgenomen voor de masten. Slechts op de beoogde locaties zijn de benodigde onderzoeken uitgevoerd, in de regels dient dan ook opgenomen te worden dat alleen op die locaties masten zijn toegestaan.

2. Het blijft in alle documenten onduidelijk waarom de ondergrondse variant niet als MMA in de MER is meegenomen, maar gekozen is voor een herhaling van zetten door andere tracés te onderzoeken. In de MER dient een afweging van reële alternatieven plaats te vinden. Door bij voorbaat af te zien van ondergronds zijn alternatieve ondergrondse tracés niet afgezet tegen het bovengrondse tracé zoals vastgelegd in het ontwerp-inpassingsplan. Wij verzoeken u ondergrondse varianten mee te nemen bij het bepalen van het voorkeursalternatief, aangezien deze de best bestaande mogelijkheden bieden ter bescherming van het milieu en een realistisch alternatief zijn (TenneT is technisch in staat om de leidingen aan te leggen, slechts een langere terugverdientijd staat hiertoe in de weg).

3. In de stukken had een afweging plaats moeten vinden tussen landelijke regelgeving versus de Europese regelgeving rondom milieueffecten van ruimtelijke ontwikkelingen. Dat Nederland en/of Duitsland wetgeving hanteren die een zorgvuldige integrale afweging van het gehele traject Doetinchem-Wesel in de weg staan wil niet zeggen dat daardoor Europese wetgeving rondom procedures en milieukundige afwegingen niet toegepast hoeft te worden. Graag zien wij een nadere onderbouwing waarin wordt uitgelegd waarom dit grensoverschrijdende project past binnen de landelijke én Europese wet- en regelgeving.

4. Gesuggereerd wordt dat niet de volledige impact van de ontwikkeling in kaart is gebracht. Gronden die gebruikt worden tijdens de opslag kunnen deels buiten het plangebied van het inpassingsplan liggen. De beschikbaarheid van deze gronden wordt dan – voor zover noodzakelijk – separaat van dit

inpassingsplan via tijdelijke afwijkingen van de vigerende bestemmingsplannen (omgevingsvergunning) geregeld met de betrokken gemeenten. Dit doet vermoeden dat de omvang en daarmee de consequenties niet bekend zijn en daardoor ook niet zijn meegenomen in de diverse onderzoeken. Verzoek is om de volledige tijdelijke en eindsituatie te beoordelen, door het opknippen van procedures kan geen volledig beeld door omwonenden gevormd worden.

5. Sommige eigenaren van woningen in onze directe omgeving worden, vanwege de magneetveldzones, uitgekocht. Het opnieuw verkopen of verhuren van deze gebouwen voor bewoning lijkt in strijd met de landelijke richtlijnen over magneetvelden, omdat onvoldoende wordt onderbouwd waarom de woonbestemmingen kunnen worden gehandhaafd (alleen een minimale standaard tekstuele beschrijving in de bijlage). Er is geen sprake van een bestaande situatie, daardoor dienen de magneetveldzones gerespecteerd te worden. Daarnaast wordt de keuze gemaakt om niet-gebruikte ruimtelijke rechten wel weg te bestemmen, wat haaks staat op de systematiek voor bestaande functies. Als de opbrengsten van de verkoop van deze woningen zijn meegenomen in de exploitatie van de bovengrondse variant dan verzoeken wij u deze berekening te corrigeren en opnieuw af te wegen tegen een ondergrondse variant.

6. Bij de bescherming van de natuurwaarden is ten onrechte uitgegaan van zeer algemene soortenbescherming, waardoor aantasting van de omvang van soorten wordt toegestaan. Daarnaast zijn de compenserende en mitigerende maatregelen niet juridisch geborgd in de planregels, waardoor er onvoldoende zicht is op een zorgvuldige uitvoering. Hetzelfde geldt voor de gevolgen voor Natura2000-gebieden, doordat geen integrale afweging van het gehele traject heeft plaatsgevonden. Verzoek is deze punten aan te passen.

7. In de documenten worden conclusies getrokken over de hoogten in relatie tot vliegveiligheid, zonder dat deze onderbouwd worden. Graag zien wij een nadere onderbouwing waarom de masten geen risico veroorzaken voor vliegverkeer (welke maatregelen worden getroffen, wat zijn de toetsresultaten van de verschillende vliegvelden in de omgeving, wat is de relatie tot defensiebewegingen en de mogelijke radarverstoringen).

Op basis van bovenstaande is het verzoek om de verschillende documenten aan te passen en/of aan te vullen. Gezien het aantal wijzigingen gaan wij er vanuit dat het plan vervolgens opnieuw als ontwerp ter inzage zal worden gelegd.

Met vriendelijke groet,

Verzonden: Woensdag 5 november 2014 20:02
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Niet bekend ik ben geen deskundige.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

In aanloop van tijd dat (melding in de krant dat er een 380 KV hoogspanning verbinding Doetinchem -Wesel zou komen(voorjaar 2012) tot aan de ter inzage leggen van Ontwerpbesluiten Doetinchem - Wesel 380 KV) de woning aan de _____ in die toen te koop was, en in deze tussen tijd on verkoopbaar is geworden zodat er dubbele lasten zijn en dat dit kenbaar is gemaakt in mail aan _____ en in een brief aan Burgemeester en wethouders van de gemeente Doetinchem en dat hierdoor grote planschade is ontstaan en hiervoor geen regeling in het Ontwerpbesluiten zijn opgenomen. En dat ik hier voor onder ander bezwaar zal maken.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Waarde daling van de woning / horizon vervuiling / verkeer overlast /geluid overlast/ over de gezondheid van o.a. mijn gezin en mij zelf en mijn bijen ,en alle schade voor de mens en natuur (waar hoog spanning verbinding 380 +150 KV komt te lopen) schade onder vindt

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Als er toch een verbinding moet komen doe het dan ondergronds (al zou het iets duurder zijn) maar in het belang van schade aan mens en natuur zo klein mogelijk te houden.

Reactie

Verzonden: Woensdag 5 november 2014 21:52
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Onderzoek naar ondergrondse aanleg beperkte zich tot het Nederlandse deel van het tracé.
Uitbreiden naar het Duitse gedeelte vergroot de kans op een positieve uitkomst

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja. Zie bijlage.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Ja. Zie bijlage.

Reactie

Silvolde, 04 november 2014-11-04.

Betreft: zienswijze aanleg 380 kV hoogspanningsleiding Doetinchem-Wesel.

Geachte heer, mevrouw.

In dit schrijven willen we aangeven hoe we aankijken tegen de aanleg van bovengenoemde bovengrondse leiding.

In onze beleving is er onvoldoende aandacht besteed aan onderzoek naar de haalbaarheid van een ondergronds tracé. Het onderzoek wat gedaan is, heeft alleen betrekking op het Nederlandse deel, terwijl ook het Duitse gedeelte hierin betrokken had moeten worden. Dit zal de financiële haalbaarheid verbeteren.

De aanleg heeft voor ons vergaande gevolgen. Het tracé is dusdanig gekozen dat de leiding ons op allerlei manieren gaat belemmeren. Het woongenot gaat aangetast worden doordat beeldbepalende bomen gekapt zullen moeten worden en de omgeving in negatieve zin zal veranderen door het aanzicht van de leiding, grootschalige bedrijfsuitbreiding wordt onmogelijk, en de waarde van zowel woning als bedrijf zal drastisch afnemen. Ook het effect van straling op de gezondheid van dier en mens, en dan vooral van opgroeiende kinderen, het effect op natuur, en dan met name de effecten op vogels vervullen ons met zorg. Ook recreatie en toerisme zal nadelige effecten ondervinden van de voornoemde aanleg.

Wij zijn van voorts van mening dat de ons opgelegde beperkingen op grond van dit inpassingsplan en de bijbehorende stukken voor ons onevenredig belastend zijn: een groot scala aan activiteiten op ons eigendommen mogen wij straks niet meer verrichten dan wel niet zonder vergunning verrichten. Voor zover wij deze activiteiten, na het verkrijgen van een vergunning alsnog zouden mogen verrichten, ontbreekt een adequate schaderegeling voor de meerkosten die wij alsdan zullen moeten maken.

Tenslotte spreken wij hierbij onze zorg uit voor de waardeontwikkeling en exploitatiemogelijkheden van ons bedrijf. Wij vragen ons ten eerste af of sprake zal zijn van een adequate schaderegeling ook ten aanzien van deze

waardevermindering en of onze rechten ten aanzien van deze schadevergoeding afdoende gewaarborgd zijn.

We gaan er van uit dat U in uw verdere besluitvorming voornoemde redenen mee laat wegen, en dat aanleg van een ondergronds tracé tot de mogelijkheden gaat behoren.

Vriendelijke groet,

* Zienswijze t.a.v. Maatregelnummer M08 uit het Landschapsplan:

fig- 17 EVZ Montferland – Slagenburg en A18 met kruisende wegen.

(Originele afbeelding zoals opgenomen in Landschapsplan)

Wij pleiten ervoor om het gedeelte van 'M08' dat buiten de (gele lijnen van de) ZRO-zone valt niet te kappen maar te handhaven zoals deze situatie nu is. Ter verduidelijking: het betreft hier het **blauw gearceerde gedeelte** in de onderstaande afbeelding.

fig- 17 EVZ Montferland – Slagenburg en A18 met kruisende wegen.

(Bewerkte afbeelding waarin zichtbaar gemaakt het gedeelte M18 dat buiten de ZRO-zone valt)

De redenen dat wij ervoor pleiten om dit specifieke gedeelte van gebied 'Maatregelnummer M8' te handhaven zoals het nu is, zijn;

1.) Indien het gedeelte van M08 dat buiten de ZRO-zone valt (ook) gekapt zal worden, zal de nadruk

voor alle passerende verkeer/personen [op de Doetinchemseweg maar vooral komende vanuit Doetinchem (via de Braamtseweg) en ook voor de in de directe nabijheid wonende (straal van 500meter)] volledig op de masten komen te liggen. Deze zullen -indien de bestaande bomen vervangen worden door de lagere geplande beplanting- voor een zeer groot deel (en wellicht volledig) te zien zijn. Waar nu sprake is van een mooi groen begin van de Gemeente Montferland/een mooie en natuurlijke inkadering van het navolgende Wijnbergse landschap, zal daarvan bij kap van de bestaande bomen buiten de ZRO géén sprake meer zijn.

In het Landschapsplan wordt op pagina 16 (afbeelding 5d) een voorbeeld gegeven van het aankleden van een mastlocatie teneinde deze beter in de omgeving te doen opgaan. Dit aspect is voor dit kleine gebied (M08 buiten de ZRO-zone) bij uitstek van toepassing. Met name komende vanuit Doetinchem

In het landschapsplan wordt verder (voor het gebied ten zuiden van de A18) nadruk gelegd op het feit dat dit gebied een Ecologische Verbindingszone (EVZ) van de Ecologische Hoofdstructuur is. Zo veel mogelijk behoudt van de bestaande situatie is daarvoor van groot belang.

Waar voor de andere viaducten (specifiek het taluut naast de Europaweg, ten zijde van recreatieplas Stroombroek) inderdaad geldt dat het kappen van slechts een gedeelte (alleen binnen de ZRO-zone) van de begroeiing een rommelig beeld geeft, is dit voor 'gebied M18 buiten de ZRO-zone' veel minder van toepassing/minder zwaarwegend vanwege het totaal laten verdwijnen van "het groene gezicht" van dit gebied indien het kappen van dit specifieke gebiedje inderdaad zou plaatsvinden. Daarnaast vormen de bomen aan beide zijden van het viaduct zeer zeker een visueel (en mogelijk ook een ecologisch) geheel.

Eventueel herstel van "te enthousiast voorbereiden" van gebieden (direct) buiten de ZRO-strook zal bij herbeplanting tientallen jaren duren voordat de huidige/gewenste situatie weer is hersteld! Voor het kappen buiten de ZRO-zone is daarbij geen direct wettelijke basis vanuit het wettelijk kader waarbinnen dit zou plaatsvinden.

We willen hier niet beweren dat het wettelijk niet zou kunnen of mogen, maar willen slechts aangeven dat er niet "in het wildeweg" allerlei kapvergunningen worden aangevraagd en uitgevoerd, waarbij achteraf te zeggen valt "Er had inderdaad wel wat minder gekapt kunnen worden." Een medewerker van Tennet omschreef dit 'dilemma' treffend tijdens de meest recente informatieavond door te zeggen: "Wij hebben voor de aanleg geen zeggenschap buiten de ZRO-zone, alleen daarbinnen mogen we zonder veel moeite naar hartenlust snoeien en kappen."

*** Zienswijze t.a.v. Maatregelnummer M16:**

Opmerking 1: De legenda duidt voor M16 op 'Bos aanleggen' terwijl de begeleidende tekst in het landschapsplan spreekt van 'Laanbeplanting en lineaire struweelbeplantingen'. Ik heb het sterke vermoeden dat de onduidelijkheid die bestaat binnen het landschapsplan nu al bestaat uiteindelijk zal afstralen op de daadwerkelijke uitvoering van de plannen.

Opmerking 2. In het gebied M16 staan 2 "tientallen jaren oude" beukenbomen. Het landschapsplan geeft geen uitsluitsel wat er met deze bomen zal gebeuren bij het (her)inrichten van dit specifieke gebied. Wij pleiten er sterk voor om deze bomen te behouden, aangezien ze visueel zéér bepalend/ van hoge toegevoegde waarde zijn.

fig-17 EVZ Montferland - Slangenburg en A18 met kruisende wegen

(Bewerkte afbeelding met daarin zichtbaar gemaakt de 2 oude beukenbomen in blauw binnen het gebied 'M16'.)

Niet alleen vormen deze 2 bomen in de bestaande situatie een zeer aantrekkelijk 'Coulisselandschap-effect' maar in de toekomstige situatie zullen deze 2 bomen (en een derde in hun directe nabijheid op het erf van Kruisallee 4) ook het zicht op de achterliggende mastlocatie grotendeels ontnemen.

Aangezien de betreffende bomen minstens 20 meter hoog en zijn (en ruimschoots buiten de magneetveldzone staan) zou het in het kader van 'het indien mogelijk verhullen van de hoogspanningsverbinding' naar ons idee een grove fout zijn deze werkelijk prachtige bomen te kappen. Ook hier wijzen wij weer op de ecologische kwaliteiten van deze bomen in relatie tot de Ecologische Verbindingszone.

Opmerking 3: Uit de combinatie van Landschapsplan en de Interactieve kaart aangaande 'DW380' op internet, is niet eenduidig/ondubbelzinnig af te leiden hoe de inrichting van gebied 'M16' eruit gaat zien. Het lijkt erop alsof de 2 bestaande prachtige beukenbomen gaan sneuvelen voor wat laag struikgewas (of zeer lage/jonge bomen).

Als direct aanwonenden (gedurende ruim 30 jaar) kunnen wij stellen dat we dit gebied vanuit werkelijk elk perspectief "kunnen dromen" en dat het om meerdere redenen niet wenselijk en zelfs onzinnig is om een dergelijke lage en dichte beplanting aan te leggen in dit gebiedje.

Het specifieke voorstel voor gebied M16 zal zijn overgenomen uit het Landschapsontwikkelingsplan (LOP) van 2008, opgesteld door de Gemeente Montferland, ten doel de Ecologische Verbindingszone (EVZ) te versterken. Wij waren destijds bij de bijbehorende meeting aanwezig, waarbij duidelijk gesteld werd "dat dit plan in nauw overleg en in overeenstemming met omwonenden zal worden uitgevoerd." Onderstaand de redenen waarom gebied 'M16' naar onze mening **niet** voorzien moet worden van lineaire struweelbeplanting (of enige vorm van dichte/lage struiken en/of lage bomen)

1. De bestaande bomen doen precies dát wat vanuit EVZ-oogpunt wenselijk is: zij bieden een Coulissen-structuur waarbij herten en ander kleiner wild enige visuele geleiding langs de nabijgelegen woonhuizen en stallen ondervinden. Het aanplanten van een dichtere en bredere strook 'groen' heeft hierbij geen functie omdat het wild (zo weten wij uit véle eigen observaties) altijd direct naar de nabijgelegen bomenlaan aan het einde van de Kruisallee wil.

2. Deze neiging tot direct verder trekken richting bomenlaan Kruisallee heeft óók te maken met de 2 in de directe nabijheid gelegen varkensstallen. De geur van varkens werkt op overige dieren (met name wild) dermate afstotend dat zij niet zullen gaan verblijven in dit geplande stuk "schuil-groen".

3. Ook zullen (wilde) dieren hier niet 'op krachten gaan komen' omdat het gebied M16 (ook na een eventuele 'groene aankleding' (door de directe nabijheid van woningen, (agrarische) bedrijfsgebouwen en de drukke Doetinchemseweg) als betrekkelijk onrustig zal worden ervaren.

Vanwege bovenstaande redenen pleiten wij ervoor om gebied 'M16' als volgt in te richten:

(Bewerkte uitsnede van figuur 17)

- A) Behoudt van de bestaande 2 beukenbomen in gebied 'M16' (In bovenstaande afbeelding met blauwe stippen aangegeven).
- B) Toevoegen van (maximaal) 5 reeds 'opgekweekte' beukenbomen van gelijke soort (In bovenstaande afbeelding weergegeven als rode stippen).
- C) Geen verdere beplanting. Alleen beplanting (bomen) in de linker onderhoek van 'M16'.

Dit laatste punt (slechts $\frac{1}{4}$ van gebied 'M16' beplanten met maximaal 5 aanvullende bomen) vanwege het (niet alleen voor ons maar ook voor al het toeristisch fietsverkeer) prachtige uitzicht op de achterliggende bomenlaan aan de Kruisallee. Het tracé komt (door het kunnen opheffen van gevoelige bestemming Kruisallee 6) uiteindelijk dicht bij ons woonhuis te liggen, (gedeeltelijk) om de bomenlaan aan de Kruisallee te kunnen sparen. Deze bomenlaan vervolgens 'verstoppert' achter wat struweel zou zeer onzinnig zijn.

Bovendien durven wij wel te stellen dat juist een goed zicht op deze bomenlaan (zeker i.c.m. het hier bovenstaande alternatieve aanplantingsvoorstel voor gebied 'M16') wild/wilde dieren een goede "sense-of-direction" meegeeft t.a.v. de Ecologische verbindingzone (de hierbij gewenste route voor de betreffende dieren).

Gezien onze decennia-lange ervaring met de dieren-trek in dit gebied, onze kennis van dit gebied én onze (visuele) belangen als direct aanwonenden, stellen wij uitdrukkelijk dat we nauw betrokken willen worden in en bij de definitieve bepaling van de gewenste (her)inrichting voor gebied 'M16'. [Ook gezien de –weliswaar door de verantwoordelijk wethouder van de gemeente Montferland maar daarom niet minder relevante- gedane belofte dat aanleg van extra groenvoorzieningen slechts in nauw overleg met aanwonenden/omwonenden zal plaatsvinden.]

Zienswijze t.a.v. de funderingswerkzaamheden voor de 3 mastlocaties in de directe nabijheid:

In het ontwerpplan wordt gemeld dat het niet bekend is of de funderingswerkzaamheden overlast en/of blijvende gevolgen zal geven voor direct omwonenden. Gezien het feit dat hierover geen gegevens bekend zijn én er geen voorzorgsmaatregelen aangegeven zijn (of beter nog: met ons zijn besproken in de afgelopen tijd), eisen wij dat er op kosten van de staat minimaal 2 onafhankelijke (door ons aan te wijzen) experts een inventarisatie maken voorafgaand aan en na voltooiing van alle bouwwerkzaamheden. Aangevuld met metingen ten tijde van de heiwerkzaamheden, teneinde goed het trillingsniveau en mogelijke voortvloeiende schade te kunnen bepalen.

Verder eisen wij dat eventuele schade ten gevolge van de bouwwerkzaamheden volledig zullen worden vergoed. Met het woord 'volledig' in de vorige zin bedoelen wij dat niet alleen eventueel herstel van visuele schade (bijvoorbeeld voegwerk) zal worden vergoed, maar **alle** schade ten gevolge van de aanleg van de verbinding Doetinchem-Wesel. Hieronder inbegrepen tuin, veranda, woonhuis, bedrijfsgebouwen en eigen weg.

Algehele zienswijze:

Bottom-line hebben wij nog steeds bezwaar tegen (bovengrondse) aanleg van de betreffende hoogspanningsverbinding. Gezien het 'een zaak van algemeen belang is' en er volgens de verantwoordelijk ministers 'technische beperkingen zijn die ondergrondse aanleg onmogelijk maken', zullen wij helaas moeten berusten in het feit dat de geplande verbinding daadwerkelijk gerealiseerd zal worden.

Wij hopen echter wel dat onze opmerkingen zoals hierboven gepresenteerd, zwaarwegend meegenomen zullen worden in de uiteindelijke besluitvorming (en voor het gedeelte 'zienswijze funderingswerkzaamheden' adequaat opgepakt zullen worden).

Hoogachtend,

Etten, 5 november 2014,

Betreft zienswijze bij het Ontwerp Inpassingsplan 380 KV Doetinchem Voorst-Grens, Zienswijze op voorbereidingsbesluit en Inpassingsbesluit m.b.t. tracékeuze en aanleg van 380 KV hoogspanningsleiding bovengronds van Doetinchem naar Wesel.

ingediend door Stichting Behoud Kemnade en Waalse Water, en de Stichting Leven met de Aarde

Geachte mensen van het bureau Energieprojecten,

- De samenvatting van het voorbereidingsbesluit laat het volgende zien.

Het doel is meervoudig. Te weten:

1. Meer capaciteit aan het Europese elektriciteitsnet bieden;
2. Bijdrage leveren aan verdere ontwikkeling naar (Noord-west) Europese elektriciteitsmarkt;
3. Beter uitwisseling, dus beter mogelijk elektriciteit daar te betrekken waar die op de meest efficiënte wijze geproduceerd wordt;
4. Beter betrouwbaarheid van het elektriciteitssysteem in Noord West Europa;
5. Ruimte geven aan export en import van duurzame elektriciteit van en naar Nederland (dit past in de doelstelling het aandeel duurzame energie te vergroten)

Noot: De complete motivering van het definitieve tracé wordt t.z.t opgenomen in de toelichting bij het inpassingsplan.

Zienswijze:

Deze doelen vragen om enkele reacties.

1. Wat is democratie en wat is het doel van democratie? Democratie gaat om het belang van de mensen in hun omgeving op lange termijn. De Europese staten hebben in 1848 afgesproken de bevolking te consulteren over belangrijke beslissingen en, waar nodig, volledig te informeren over wat er aan de hand is en wat de gevolgen zijn. Alleen dan kunnen mensen verantwoorde keuzes maken, hopelijk rekening houdend met wat voor de hele schepping duurzaam en daarom nodig is. Duurzaamheid moet, gezien de uitputting van een aantal bronnen en de opwarming van de aarde, ik noem slechts de eindigheid van gas, olie en fosfaten, bovenaan staan, in het belang van alle leven en de hele schepping met al haar levenscycli.

De plannen en besluiten rond de 380 KV-leiding zijn zeer ondemocratisch tot stand gekomen. De bevolking is niets gevraagd over de hoeveelheid energie die we nodig hebben, over de gewenste capaciteit in de toekomst, over de noodzaak van een nog dichter netwerk dan we nu hebben, met al drie 380-KV verbindingen met Duitsland. De energiemarkt is in een wereld, die primair op duurzaamheid hoort te zijn ingesteld, een hoogst ongewenst verschijnsel. De privatisering van de energiemarkt is net zo ondemocratisch tot stand gekomen als de reconstructiewet voor de agrarische sector in 2002. Directeuren en aandeelhouders van utiliteitsinstellingen dienen hun inkomen drastisch te matigen en aan te passen aan die van publieke functies.

Een markt is er in de eerste plaats om geld te verdienen en in 2^e instantie om mensen te leveren wat zij graag willen hebben. In onze qua biodiversiteit sterk gedegenereerde wereld mogen wij niet langer denken in de trant van: u vraagt, wij draaien. De energieautoriteiten, producenten, leveranciers en overheid, horen de bevolking te wijzen op de noodzaak binnen afzienbare tijd hun energiebehoefte te verminderen en dienen - samen met wie in staat is - alle persoonlijke energie te

stoppen in de zoektocht naar en het werken aan duurzame alternatieven.

Alleen de energiebedrijven hebben belang bij een grotere netwerkcapaciteit, omdat men dan op termijn nog makkelijker kan handelen in energie. Handel in een utiliteit als energie is verfoeilijk en draagt in de toekomst niet bij aan een leefbare wereld.

Energie moet dus ook niet perse geleverd worden tegen de laagste kostprijs. In eerste instantie dient u er naar toe te werken dat onze maatschappij geen groei laat zien in energiebehoefte. De drie grote en talrijke kleinere verbindingen tussen Duitsland en ons land leveren voldoende capaciteit voor dit moment.

Bovendien beginnen slimme netwerken (gebruik a.u.b. niet het Engelse smart grids, want onze taal bestaat ook nog), nodig om lokaal en regionaal opgewekte energie te kunnen beheren en verdelen, opgang te maken. Deze dienen, in aanvulling op te ontwikkelen duurzame energieopwekking, uw steun te krijgen boven uitbreiding van netwerken die alleen of vooral de handel en het kapitaal dienen.

Bij de huidige interne energieconsumptie zijn de drie 380-KV verbindingen ruim voldoende voor de betrouwbaarheid van ons systeem, gezien de vrij onlangs opgeleverde derde verbinding en het feit dat verreweg de grootste hoeveelheid energie via de talrijke kleinere verbindingen kan worden vervoerd.

De noodzaak van de vierde verbinding om het aandeel duurzame energie te vergroten is niet aangetoond. U laat namelijk geen berekening zien van de te verwachten groei van duurzaam energieaanbod in Nederland bij maximale inzet door de producenten, leveranciers en overheid tegenover de extra hoeveelheid duurzame energie die de vierde verbinding mogelijk maakt.

2. Voorzorgbeginsel elektromagnetische velden:

De nota zegt: in verband met gevoelige bestemmingen wordt de zone berekend overeenkomstig de handreiking van het RIVM. Dit levert de vragen op:

- Wat is de handreiking?
 - Wat is de status van de handreiking? Is deze verplichtend?
 - Wat is uw berekening voor het onderhavige geval?
 - Wie maakt wanneer de berekening?
3. Met betrekking tot het ondergronds aanleggen stelt u: Deelgebied 1: ondergronds terugvoeren tot vlak bij station Langerak, en ondergronds 150 KV van Langerak naar Zevenaar gedeeltelijk ondergronds maken. Hierover deze vragen:
- Zijn deze ondergrondse tracées afgesproken als ruilmiddel voor woningbouw en of bestaande woningen/bedrijven?
 - Hoe komt de 380-KV leiding in Doetinchem of is deze er al?
 - Zo ja, wat zijn de stralingseffecten tot nu toe?

Vragen bij de samenvatting van het Inpassingsbesluit:

1. Waarom moet het rijk een inpassingsplan maken voor een project van een private onderneming?
2. Blz 6: capaciteit 1.2.2: de bestaande 3 380-KV verbindingen met Duitsland geven al ong 2450 KW, resultaat van een gestage groei in de afgelopen jaren. De ene nieuwe verbinding geeft 2x 2635 MVA. Wat zijn de technisch-economische argumenten voor het besluit de capaciteit meer dan te verdrievoudigen? De noodzaak in geval van storingen of regulier onderhoud reservecapaciteit te hebben is hier natuurlijk niet voldoende motivatie. Het netwerk is voor nu voldoende vermaasd; we moeten zelfs Europees naar minder energieconsumptie.

1.5.2 Voorzorgsbeleid:

U stelt: ... te vermijden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen (onder 15 jaar) langdurig Dit levert de volgende vragen op:

1. Waarom geldt de voorzorgsplicht niet voor anderen, zoals mensen die regelmatig onder de leiding door fietsen of wandelen, of voor vee dat er onder graast of voor de humus en de planten onder de leiding?
2. Welke ervaring is in dat verband opgedaan met 2x 2635 MVA, gecombineerd met 150-KV bovengronds?

1.5.3: Ondergronds aanleggen:

Uw motieven om ondergronds niet verantwoord te vinden, deugen niet, want:

1. Het maximum van 20 km dat betrouwbaar lijkt, is al aangelegd, maar de monitoring (Zuidring) is pas net begonnen;
2. Belang van continuïteit en netstabiliteit: de bedreiging daarvan ondergronds is niet aangetoond. Storingen met lange hersteltijd zijn ook onzeker.
3. Omdat TenneT en TU Delft nu een vervolgonderzoek entameren voor spanningsstabiliteit en leveringszekerheid dat in 6 a 8 jaar betrouwbare gegevens zal moeten opleveren en de netcapaciteit op dit moment ruim voldoende is, mag men **nu** niet besluiten dat alleen bovengrondse aanleg kan.

Algemeen:

1. Bovendien: gezien de grote verbindingscapaciteit die er nu al met Duitsland is en de noodzaak duurzame energie veel centraler te stellen en te combineren met slimme netwerken en regionale consumptie, is **dit** niet het tijdstip nog extra 380-KV aan te leggen.
2. De Europese markt zal niet versterkt worden door een 4^e verbinding met Duitsland.
3. De extra verbinding vergroot niet de mogelijkheid energie te kopen van de plek waar het het meest efficiënt wordt geproduceerd. Hier dient u weer te denken aan het belang van lokaal opwekken en consumeren, dat allereerst uw aandacht en investeringen verdient.

Ontwerp rijksinpassingsplan 380-KV

1.3.1 Nut en noodzaak van de verbinding:

U stelt: de beperkte transportcapaciteit tussen Nederland en Duitsland betekent dat wij beperkt goedkope energie uit Duitsland kunnen invoeren. Dit levert de volgende vragen op:

1. Wat is financieel de omvang van dit nadeel?
2. Hoe lang verwacht men dat het duurt voor toegenomen capaciteit van alternatieve energie in ons land de energieprijzen hier voldoende verlaagt?
3. Wat is de relatie tussen het voordeel door de lagere prijs van de Duitse energie en de kosten van de dure 380-KV verbinding met alle extra kosten, ook voor milieu en gezondheid van mens en dier, hiervan?
4. Hoe lang blijft de Duitse overheid uitvoer van energie zo goedkoop toestaan?
M.a.w.: heeft alleen Nederland behoefte aan de extra verbinding?

Vergroting van interconnectie met het argument van de flexibilisering die nodig zou zijn vanwege niet-inpasbare windproductie is nauwelijks relevant. Als het bij ons op zee en aan de kust hard waait en wij in de na te streven duurzame situatie overproductie hebben, zit het Duitse net niet op onze overtollige energie te wachten en vice versa. In Duitsland waait het dan ook! Alleen interconnectiecapaciteit met België of achterland zonder kustlijn zou dan **misschien** nodig zijn. Kunt u ons een Europees energieplan voor de toekomst laten zien waar dat uit blijkt?

De groeiende vraag naar flexibiliteit van het conventionele productiepark is geen argument voor nog grotere connectiecapaciteit met Duitsland.

De 380-KV verbinding kan een belangrijke bijdrage leveren aan de import van goedkope elektriciteit uit Duitsland. Dit argument is een schijnargument. Sinds 2013 is er al een drietal 380-KV verbindingen met onze oosterburen. Die geven ons voldoende capaciteit (2450 MW), zeker als we onze consumptie niet willen vergroten. Willen we dat??? We hebben nu voldoende energie. Duitsland ook. Toename van energiebehoefte, voor zover onvermijdbaar, moeten we in elk geval dekken door duurzame bronnen, o.a. omdat verdere opwarming van de aarde dan we nu kunnen voorkomen, absoluut desastreus zal blijken. Bovendien: de niet-380-KV verbindingen hebben, volgens 1.3.2 een veel grotere gezamenlijke capaciteit dan de 380-KV verbindingen samen. Die kleinere verbindingen gebruiken voor export en import, zo regionaal mogelijk, gecombineerd met toename van duurzame, lokaal opgewekte energie, kan de 380-KV verbinding volledig overbodig maken. Dat eerst stimuleren gaat dan voor de 4^e connectie nu.

1.4.3 Verbinding Boxmeer – Wesel: Hierover is in de Strategische Milieu Beoordeling aangegeven dat significante negatieve effecten met betrekking tot het Natura 2000-gebied Maasduinen niet uit te sluiten zijn. (zie ook MER hoofdrapport pag 71: Natuur) Dit levert de volgende vragen op:

1. Gezien de drastische achteruitgang van biodiversiteit in ons land en de onophoudelijke bedreiging van vele soorten moet aantasting van levensvoorwaarden overal absoluut worden afgewezen.
2. Hoort de mens niet bij de natuur?
3. Waarom hanteert u dit argument niet voor gebieden waar mensen zich dagelijks bewegen in auto, op de fiets of te voet? (zoals op de Zeddamseweg)
4. Wat is het effect van de straling van 380-KV op de levende bodem, op de humus, de aaltjes en bacteriën, schimmels en hun samenhang in de bodem? Hun bestaan moet ook beschermd worden.
5. Het is een grote omissie in de voorzorgplicht het vee dat in deze gebieden graast, niet gelijk te stellen aan alle leven in Natura-2000 gebieden. Compensatie aan betreffende boeren is omkoping en betekent dat men niet voldoet aan de overheidsplicht van zorg.

Hierbij een aantal opmerkingen en vragen bij het “ontwerp inpassingsplan”.

De beoogde vernieuwing en capaciteitsvergroting van de hoogspanningslijn zullen een grote hindernis vormen voor bewoners, vee, planten en dieren.

Het zal het oude rivierenlandschap dermate aantasten, dat de kwaliteit van het landschap onherstelbaar wordt vernietigd.

De aanleg van de hoogspanningslijn zal voor onaanvaardbaar veel overlast zorgen, maar erger nog, de aanleg vraagt veel aan materialen en energie, in een tijd waarin wij energie en materialen dienen te besparen.

De gezondheid van de bewoners en passanten zal iedere dag na de ingebruikname negatief worden beïnvloed.

Dit alles achten wij in het waardevolle oude rivieren gebied van de Vahalis onaanvaardbaar.

De integriteit van het zijnde wordt aangetast.

Bij de ontwerpbesluiten valt het volgende op

U herhaalt vele malen de motivatie voor het aanleggen van de lijn. Steeds in precies de zelfde

bewoordingen, heel zorgvuldig. U denkt dat de kracht in de herhaling zit? Geen van deze motivaties is steekhoudend.

Bij de inleiding op pagina 11:

“In Europa is de elektriciteitsmarkt vrijgegeven” en “zo kan er gekozen worden voor conventioneel opgewekte stroom, of voor duurzame stroom” en “ook de keuze voor een aanbieder van elektriciteit is vrij”.

Hierbij bestrijden wij het besluit om de elektriciteitsmarkt “vrij te geven”. Ook bestrijden wij dat de keuze van type stroom en de aanbieder van elektriciteit “vrij” zou zijn. Het systeem van garanties van oorsprong in de energiemarkt functioneert niet waterdicht.

Het concurreren in de wereld van energie is geen goed idee. Ieder zou energie moeten kunnen krijgen voor de werkelijke kosten.

De energie wordt niet geduid naar de bron van herkomst, dus is er geen verantwoordelijkheid mogelijk voor de verbruiker. Energie wordt te vanzelfsprekend beschikbaar gesteld, het “knopje aan, licht aan”, maakt mensen niet bewust van de wereld achter de energieproductie.

Bij het eerste punt t.a.v. het vrijgevingsbesluit:

In hoeverre is dit besluit democratisch tot stand gekomen?

Bij het tweede en derde punt. Daar de elektronen vrij door het net verspreiden is er geen zekerheid over welke stroom men krijgt. De theorie is anders dan de praktijk. U gebruikt dus onmogelijke, oneigenlijke argumenten.

Deze zgn. “vrije” keuze betekent in dit systeem NIET dat de doelen t.a.v. verduurzaming én klimaatharmonisatie worden gehaald. Er ontbreekt in deze zgn. “vrije” markt een VLOER in de energiewereld vanwaaruit tezamen kan worden gewerkt aan veel bewuster omgaan met energie. De overheden en elektriciteitsproducenten gaan ervan uit dat wij steeds meer en nog meer energie zullen verbruiken. Deze aanname/wensgedachte gaan in tegen de realiteit van de mogelijkheden en de realiteit van de democratie en onze verantwoordelijkheid inzake klimaatverandering en menselijke ethiek en moraal.

Het aanleggen van een extra verbinding voor het handelen in energie is geen activiteit die de stuurloze, op drift geraakte energiewereld zal helpen om ons als maatschappij terug te brengen bij de mogelijkheden die de natuur zelf biedt, wind en zon benutten wanneer die beschikbaar zijn. Liefst “real time real place”. Het principe voor mensen te zijn verbonden met die bronnen dient veel meer de duurzaamheid, dan het idee vrijuit te kunnen produceren, handelen en verdienen aan energie.

Het recht op energie is een beperkt recht, dat tevens voor iedere verbruiker een plicht meebrengt: de plicht zorgvuldig om te gaan met energie. Die plicht wordt door de aanleg van deze 380 KV lijn NIET aangesproken.

Het staat zo geformuleerd in alinea 3

“Het Nederlandse hoogspanningsnetwerk vormt met zijn.... een belangrijke schakel in het Noord West-Europese elektriciteitsnetwerk, Om de voorzieningszekerheid te kunnen handhaven , verdere ruimte te geven aan duurzame elektriciteit uit Nederland en het buitenland èn de verdere ontwikkeling naar één Noordwest Europese elektriciteitsmarkt mogelijk te maken is een nieuwe hoogspanningsverbinding met Duitsland noodzakelijk.

Wij vragen met klem en willen dat u hier conclusies aan verbindt:

1. Wie bepaalt waarom dit noodzakelijk is en op grond van welk toekomstbeeld, door wie bepaald? Totdat deze behoefte onomstotelijk vaststaat en democratisch bevestigd, mag u deze conclusies niet trekken en de lijn dus niet aanleggen.
2. Is genoemd toekomstbeeld gedeeld in de democratie en wie is bevoegd op grond waarvan om deze beslissing met niet duurzame gevolgen te nemen?
3. De gelden om dit plan uit te voeren, waar komen die vandaan?
- 4.a Is er een vergelijkend onderzoek geweest (inclusief kosten baten analyse) naar alle alternatieven inzake omgaan met energie, waarbij ook meegenomen een scenario gericht op de uiterste energiebesparing?
- 4.b. Is er een vergelijkend onderzoek geweest (inclusief kosten baten analyse) naar alle alternatieven inzake omgaan met energie, met een scenario dat de basislast bijna halveert.. nodig om te voldoen aan de doelstelling op tijd fossiel onafhankelijk te worden?

Het woord “noodzakelijk” is onterecht gebruikt. In een tijd waarin een volkomen transitie nodig is, inclusief ons sociaal economisch systeem is het onverantwoord op deze oude neoliberalistische tour door te gaan. Bij het ontwikkelen van lokale “Slimme netwerken”, om een zo laag mogelijke basislast te bewerkstelligen, is een grootschalig hoogspanningsnet ten behoeve van een ongewenste groeiende energievraag ongepast.

De huidige 150 KV hoogspanningslijn heeft altijd goed voldaan. Dat deze in bewoonde gebieden ondergronds wordt gebracht is begrijpelijk, maar in de nieuwe tijd zal deze de functie van verknoping met het Duitse net goed kunnen volbrengen, samen met de drie 380-KV lijnen en de vele andere lijnen met kleinere capaciteit.

Kort geleden is een derde verbinding met Duitsland tot stand gekomen. En vierde 380KV mag niet worden aangelegd, omdat wij de transitie in dienen te zetten.

TenneT heeft de plicht tot energietransport. Wie garandeert TenneT dat het aanbod van energie zo groot zal zijn. Hier zijn geen garanties te geven.

“De nieuwe verbinding “verknoot” het Nederlandse en Duitse elektriciteitsnet met elkaar en er ontstaat meer capaciteit om aan de toenemende import en export te kunnen lijven voldoen.

Het is de plicht van de overheid de toenemende export- en importvraag niet te accepteren. Wij en de overheid moeten eindelijk werk maken van energiebesparing. Het geld voor dit project kan ingezet worden voor het verminderen van de energievraag.

Vreemd dat er in het ministerie een bureau energieprojecten is, dat is gericht op groei i.p.v. op verantwoord zorgvuldig omgaan met energie.

Uitwisseling en balanceren in het energiewerkveld- het net – kan ook via de 150KV.

Zoals gezegd, het hele net moet in capaciteit juist naar beneden, willen we de klimaatdoelstellingen halen.

Vraag: Op grond waarvan zijn de minister van EZ en de minister van I en M het bevoegd gezag?

Het uitgewerkte voorliggende plan is voorbarig en niet gericht op het zorgvuldig uitbalanceren van de energiebalans, maar gericht op meer en meer handel. Dat is een niet gelegitimeerde doelstelling.

Uw tekst gaat uit van een juridische basis die al zou bestaan, maar als u als volgt zou formuleren “ Het voorliggende inpassingsplan biedt – NA WERKELIJK DEMOCRATISCHE PROCESSEN – en GOEDKEURING een juridisch planologische basis.”. zal blijken dat uw plan niet gegrond kan

zijn.

Bij pagina 12 Deze wet uit 1998 was een grote vergissing. De splitsing van de drie sectoren in drie bedrijven moet ongedaan gemaakt worden.

U zegt dat u aan de wet moet voldoen en daarnaar handelt, maar zegt die wet concreet dat er meer dan het dubbele aan capaciteit moet komen van wat er al aan verbindingcapaciteit is?

Het is onwijs verder te gaan op deze weg, die niet gericht is op duurzaam welzijn van de energievragers, de energieproducent en de aarde als levend wezen.

Bij 1.2.4. De visie 2030 van TenneT is gebaseerd op "U vraagt en wij draaien". Dat is een onwenselijke en onverantwoorde situatie.

Bij stip 2 staat:

"De directe verbindingen van de productie naar de belastingscentra of de 380 KV ring"

Wij constateren niet dat dit traject is gelegen aan een direct grootschalig productiecentrum of een direct grootschalig belastingscentrum. Derhalve is deze verbinding overbodig.

Bij Doetinchem is geen extra opwekking, bovendien wordt geen extra belasting verwacht, eerder krimp.

In de laatste alinea staat dat ZELFS voor de scenario's met veel duurzaam vermogen dit netconcept in de periode tot 2030 een cruciale rol BLIJFT spelen.

Dit betekent dat het argument duurzame energie te vervoeren wordt ontkracht. Het concept is in wezen gestoeld op de oude wijze van productie met fossiele brandstoffen en ook gas.

Bovendien wordt deze stelling niet onderbouwd.

De 150 KV bestaand, maakt ook deel uit van het vermaasde landelijke hoogspanningsnet.

Het marktmechanisme, dat wordt omarmd en in feite de enige drijfveer is voor deze grootschalige dure aanleg, gaat in tegen de absolute noodzaak van duurzame energieproductie en consumptie.

1.2.4. Ook zonder de noodzaak om meer duurzame energie te produceren was men deze verbinding van plan te realiseren.

1.3. Nut en noodzaak

De drie punten genoemd bij 1.3.1.

Hierover is eerder gezegd dat de noodzaak niet is bewezen.

Op grond van welke argumenten heeft de Europese Commissie het belang onderstreept?

Zij lijkt zich te hebben laten misleiden door mooie woorden en het herhalen van wensscenario's, die niet zijn gestoeld op duurzame ontwikkeling.

Communautair belang kan ook gediend zijn wanneer die handel onder voorwaarden plaats vindt, dus niet volledig "vrij".

De kostenvoordelen zijn niet aangetoond en berusten met grote waarschijnlijkheid op niet onderbouwde wensscenario's vergelijkbaar met de oneigenlijke argumentatie bij de aanleg van de Betuweroute.

Waar is het overzicht van de kostenvoordelen die ontstaan door deze kostbare investering?
m.a. woorden waar is de degelijke kosten-baten analyse?

Pg 15 Er zijn verbindingen en verknopingen genoeg. Dit heeft niets te maken met vrije invoer uit gebieden waar “energie het goedkoopste is”.

Het “Periterlaterale energieforum”

Begrijpen wij het goed dat de voorwaarden van de NMA om mee te mogen doen zijn dat er capaciteitstoename moet zijn van 3000 MW om te kunnen integreren?

Wanneer wij zelf te weinig energie opwekken, moeten wij dan wel mee willen doen?
Heeft de politiek wel de juiste vragen gesteld?

Enkele opmerkingen en vragen bij het Milieueffectrapport
MER ontwerpbesluiten Doetinchem Wesel 380 KV

Vraag Is deze milieueffectrapportage gemaakt om te gebruiken bij het beslissen over het al of niet uitvoeren van het beoogde, de 380KV, de extra capaciteit in een tijd waarin wij moeten besparen op energie? M.a.w. heeft TenneT voldoende gedaan om niet klakkeloos te hoeven doen wat hen gezegd wordt?

Bij Pag. 9 In 2009 is uiteengezet waarom de 380 KV verbinding nuttig en noodzakelijk is. Deze uiteenzetting van vijf jaar geleden is de aanname dat de verbinding noodzakelijk is, maar vijf jaar maatschappelijke, o/a/ milieutechnische- economische en andere technische ontwikkelingen en inzichten ondergraven die stelling op dit moment. Zonder actueel onderzoek is de stelling onhoudbaar.

Ook in het milieurapport is geen duidelijke kosten-baten analyse te vinden met verwerking van alle maatschappelijke voor- en nadelen.

Zijn Waterschap, Gemeenten en Provincie genegen om alle nodige vergunningen te verlenen?
Welk belang dienen zij daarbij voor de inwoners van hun gebied, anders dan de niet-duurzame groei-economie?

Zijn gemeenten en provincie en waterschap op de hoogte van criteria voor duurzame energievoorziening alvorens zij toestemming gaan geven, en is voldoende deskundigheid geraadpleegd, die niet onderworpen was aan “wiens brood men eet diens woord men spreekt?”

Zijn Waterschap, gemeenten en provincie genegen als tegenstander van genoemde grootschalige energiehandel, hun stellingname kritisch te bezien , wanneer alles afwegende deze ontwikkeling niet in het algemeen belang blijkt?

Genoemde overheden dienen de IPCC rapporten meer serieus te nemen.

In de MER zijn niet meegenomen de effecten op het geheel van de energiemarkt en dus ook niet op het milieu van zoiets als de eerder genoemde “vloer” in de energiewereld. Dit zou kunnen door bijvoorbeeld de invloed van een concept als GPX Green Power eXchanger door te rekenen in het gedrag van mensen en ten aanzien van energie. De verantwoordelijkheid die de consument heeft wordt nu totaal genegeerd. De handelwijze van de energieconsument moet betrokken worden bij het beslissen over een project als de 380KV ring.

Het overal toepassen van GPX, een waterdichte verbinding van de bron van energie met de verbruiker, is onmisbaar bij de nodige energietransitie.

Op pagina 27 bij 2.4 zien we weer de drie punten die nog steeds discutabel zijn.

De studie naar de aansluiting bij Duitsland langs de Noordzijde van Doetinchem en ten oosten van Terborg , Gaanderen zou men kunnen afwachten alvorens iets te doen, aan te kopen, te beslissen. Evenals het alternatief Boxmeer-Wesel. Dit afwachten is gerechtvaardigd en nuttig, ware het niet dat ook voor die acties bovenstaande van toepassing is.

Het valt op dat men “voortvarend” en snel te werk wil gaan. Een goede planning zal kostenbesparend zijn. Maar... een voorbarige te haastige spoed levert een grote hoeveelheid weggegooid geld.

De aanleg van de nieuwe 380 KV hoogspanning strookt niet met de doelstelling van St Leven met de Aarde. Deze doelstelling hebben wij voor u toegevoegd.

Graag vernemen wij uw antwoorden en reacties op deze vragen en opmerkingen zo spoedig mogelijk,

Hoogachtend,

Namens de Stichtingen Leven met de Aarde en Stichting Behoud Kemnade en Waalse Water,

De doelstelling en werkwijze van de Stichting Leven met de Aarde luidt:

Het bevorderen van duurzaam samen leven van alle leven, planten, bomen, dieren en mensen met de aarde op welke schaal dan ook. Indachtig dat een duurzame samenleving een holarchie is waarbij vier hoofdaspecten kunnen worden onderscheiden:

- a. Een spiritueel:
Open zijn voor en naar het onbekende, het misschien alles omvattende; eerbiedig verwonderd zijn in alle bestaan, aandachtig zijn; bewust leven, denken, willen, meedoen, verantwoordelijkheden willen dragen; creatief willen zijn met visie; schoonheid nastreven; vrij zijn.
- b. Een ecologisch:
Biodiversiteit onderhouden, biomassa/milieugebruiksruimte zo groot mogelijk maken en koesteren; rechtvaardig delen en optimaal benutten van natuurlijke kringlopen voor het noodzakelijke voor blijvend voortbestaan van alle leven met de aarde, in gezondheid en vrede.
- c. Een sociaal:
Aandacht en zorg geven aan elkaar en aan de natuur; samen overleggen, werken en delen op basis van gelijkwaardigheid; tijd besteden aan sport, spel, theater, zang, muziek, dans, kunst, met vreugde en liefde.
- d. Een economisch:
Richten op ontplooiing en welzijn van alle mensen en de natuur met de aarde; het benutten van fossiele energieën vervangen door het benutten van alternatieve energieën en natuurlijke kringlopen; spaarzaam benutten van grondstoffen, materialen en producten; het hergebruiken van producten, materialen, en grondstoffen.

en voorts al wat hiermee rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door:

- a. Te streven naar een bewogen deskundig eigen bestuur
- b. Studie en onderzoek
- c. Voorlichting en/of communicatie en/of samenwerking van/met particulieren, organisaties, verenigingen, stichtingen, bedrijven, instellingen en overheden;
- d. Ondersteuning van activiteiten en innovaties gericht op of passend in een duurzame samenleving;
- e. Tegengaan van gangbare en nieuwe denkwijzen en gewoonten die duurzaam samen leven met de aarde in de weg staan;
- f. Te streven naar een oprecht gebruik van de term “duurzaamheid”;
- g. De bovenstaande punten in de meest algemene zin te bedoelen ook buiten Nederland.

Secretaris:

Tel:

levenmetdearde@live.nl

KvK Arnhem nr.09122301 opgericht op 11 juni 2001 te Doetinchem

Sinds 15 oktober 2008 lid van PGL

IBAN van de stichting is NL76 INGB 0009143133.

Verzonden: Donderdag 6 november 2014 02:55
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

E-mailadres: levenmetdeearde@live.nl
Als: Organisatie
Organisatie: Stichting Leven met de Aarde
Mede namens:
en Stichting Behoud Kemnade en Waalse Water
en Stichting Leven met de Aarde

Een ieder kan reageren op de ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV. Wij stellen het op prijs als u ingaat op de volgende vragen:

Wij voegen een extra bijlage (link) toe waardoor meer bekend wordt over de geschiedenis van het gebied, klimaatstrategie, en gezondheidseffecten

Alle aspecten in de stukken achter onderstaande links zijn belangrijk en willen wij aandacht geven.

Ook de in de vorige inspraak aangegeven zienswijzen.

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Als onvoldoende bekend is meer onderzoek doen.

We kijken vooral naar ziekte effecten op mensen, ook de effecten op bomen planten en dieren zijn belangrijk , denk bijv aan bijen.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Waarom mag het totaal aantal kilometers bovengronds niet toenemen?

Er is geen wetenschappelijk onderzoek bekend naar invloed op voedselveiligheid. Er is niet bekend wat de effecten zijn op vee en bijvoorbeeld melkgifte.

Bij de masten een verhoogde concentratie zware metalen, GPS systemen ontregeld.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Het gaat om algemeen belang.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

zie http://ecohydro.falw.vu.nl/studbibtex/literature/450335_russel_2011_doetinchem.pdf,

<http://www.wrr.nl/fileadmin/nl/publicaties/PDF-Rapporten/Klimaatstrategie.pdf>,

<http://edepot.wur.nl/166017>,

http://www.rivm.nl/Onderwerpen/H/Hoogspanningslijnen/RIVM_onderzoek,

<http://www.kennisplatform.nl/Onderwerpen/hoogspanningslijnen/CochleairImplantaten.aspx>,
e.a.

<http://www.kennisplatform.nl/Onderwerpen/hoogspanningslijnen/LeukemienabijHoogspanni>

ngslijnen.aspx,
[http://www.stopumts.nl/doc.php/Juridische%20Informatie/5961/raad_van_state_den_haag_zitting zendmast_nieuwkoop._\(update_met_getuigenverklaringen\)](http://www.stopumts.nl/doc.php/Juridische%20Informatie/5961/raad_van_state_den_haag_zitting zendmast_nieuwkoop._(update_met_getuigenverklaringen))

Reactie

LandRaad

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
 De Minister van EZ en van I en M
 Postbus 23
 2290 AA WATERINGEN

Tevens digitaal: www.bureau-energieprojecten.nl

Ons kenmerk : 990248b02/FK

6 november 2014

Betreft : 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Excellenties,

Namens mijn cliënt, dient
 ondergetekende onderstaande zienswijzen in vanwege het thans ter visie liggende
 ontwerp inpassingsplan "380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel", de MER
 en de ontwerpbesluiten voor de bijbehorende omgevingsvergunningen.

Cliënt is eigenaar van een fok- en vleesvarkensbedrijf aan het te
 Het bovengenoemde ontwerp inpassingsplan ziet op en raakt een groot
 gedeelte van het bedrijf van cliënt.

De zienswijzen van cliënt zien op:

- 1.) Verlegging tracé;
- 2.) Regels;
- 3.) Magnetisch veld.

1.) Verlegging tracé

Het tracé van de hoogspanningsverbinding 150/380 kV tussen de masten 5 en 8 en de bijbehorende magneetveldzone ligt voor een deel op het bedrijf van cliënt. Dit veroorzaakt beperkingen in de bedrijfsvoering zoals een beperking van de uitbreidingsmogelijkheden en een beperking van het doelmatig gebruik van zijn bouwperceel. Verder worden door de leidingbeheerder vanwege het tracé aanvullende maatregelen opgelegd bij de uitvoering van gangbare werkzaamheden binnen deze zone. Door de masten 6,7 en 8 in westelijke richting te verplaatsen, kan een groot deel van het bedrijf van cliënt worden ontzien, zonder dat dit gevolgen heeft voor de omgeving. Het tracé kan ter hoogte van het bedrijf van cliënt ruim 55 meter opschuiven, zonder dat andere objecten daardoor in de magneetveldzone komen te liggen. Ook kunnen de afstanden tussen de masten hiervoor worden vergroot, zonder overschrijding van de maximale overspanning. Cliënt verzoekt u, gelet op zijn gerechtvaardigde belangen in het kader van een goede ruimtelijke ordening, het tracé in westelijke richting te verschuiven, zodat zijn bedrijf geen hinder ondervindt.

LandRaad.nl
 postbus 4486
 6800 VA Arnhem

ijsselland.nl
 Arnhem

T: 0261 304 344
 E: info@ijsselland.nl

www.landraad.nl

LandRaad.nl
 OOSTELINGEN
 AAN DE VEERBOER
 TAAFTJE
 GIBBETJE
 SCHADELOOSHEID
 BOSTOEN
 ALBARANDE
 VERBODEN
 GELIJKEN
 VERBODEN
 VERBODEN

REGULIER
 REGULIER

2.) *Regels*

Op een gedeelte van het bedrijf komt de dubbelbestemming "Artikel 11 Leiding-Hoogspanningsverbinding 150/380 kV en 380 kV" te rusten. Hierdoor komen uitbreidingsmogelijkheden op grond het vigerende bestemmingsplan te vervallen. Uitbreiding is alleen dan nog mogelijk indien de belangen en de veiligheid van de betrokken hoogspanning niet wordt geschaad. Voor cliënt is dit een ongewenste en onredelijke beperking. Immers, elders gelegen bedrijven, eveneens gelegen binnen het tracé, hebben bedrijfsgebouwen waar de dubbelbestemming van artikel 11 op komt te rusten. Deze gebouwen worden niet geamoveerd en ondervinden geen beperkingen in het gebruik. Cliënt ziet niet in waarom vervolgens in zijn situatie aan uitbreidingen extra beperkingen gesteld moeten worden. Dit is in strijd met het gelijkheidsbeginsel en een goede ruimtelijke ordening. Cliënt verzoekt u in de regels de bepaling op te nemen dat geen toestemming van de leidingbeheerder is vereist voor het bebouwen van het resterende gedeelte van zijn bouwblok, gelegen in de dubbelbestemming Artikel 11 van de regels, indien de hoogte van de op te richten bouwwerken de hoogst gemeten hoogte van de bestaande bouwwerken niet overschrijdt.

3.) *Magnetisch veld*

Cliënt verwacht dat de elektrische installatie en de ICT infrastructuur binnen zijn bedrijf storingen gaan ondervinden vanwege het magnetische veld. Het betreft onder andere storingen aan frequentieregelaars, temperatuursensoren, databekabeling en computersystemen. Ook verwacht cliënt vanwege het magnetische veld groeistoornissen bij de vleesvarkens in het bijzonder bij de biggen, problemen rond de vruchtbaarheid van de zeugen en te vroeg geboren biggen. In de MER en in het inpassingsplan ontbreekt een inventarisatie van de aanwezige installaties en infrastructuur op het bedrijf van cliënt en de invloed van het magnetische veld van de hoogspanningsverbinding hierop, alsmede een onderzoek naar de gevolgen van het magnetische veld op de veestapel van zijn fok- en vleesvarkensbedrijf. Cliënt verzoekt u de MER en het inpassingsplan hierin te laten voorzien.

Deze zienswijzen zien tevens op de MER en alle omgevingsvergunningen, voor zover deze zien op de plaatsing van de masten 6, 7 en 8 en het aanleggen van de ondergrondse 150 kV verbinding, en voor zover dit de verplaatsing van de eerder genoemde masten in de weg staat.

Cliënt meent dat U met dit ontwerp inpassingsplan de bedrijfsbelangen van cliënt niet danwel onvoldoende heeft afgewogen en daarmee niet voldoet aan de vereiste bepalingen die een inpassingsplan in zich moet dragen. Cliënt verzoekt u dan ook het plan en de omgevingsvergunningen niet verder in procedure te brengen, danwel de bovengenoemde voorgestelde wijzigingen op te nemen in het inpassingsplan.

Uiteraard zijn wij bereid een mondelinge toelichting te verstrekken op het bovenstaande.

Hoogachtend,

Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds
Secretariaat: Het Rabelink 32, 7084 CG Breedenbroek,
E-mailadres: 380kv@breedenbroek-voorst.nl,
Internetsite: www.achterhoekvoor380kvondergronds.nl.
Facebook: <http://www.facebook.com/Achterhoek380kv>

Ministerie van Economische Zaken,
Aan minister H.G.J. Kamp
Postbus 20401,
2500 EK Den Haag

Breedenbroek, 5 november 2014.

Betreft: 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

Geachte Excellentie,

Het Rijksinpassingsplan en het Milieueffectrapport van het Nederlandse deel van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem - Wesel zijn op 26 september j.l. ter inzage gelegd. Wij hebben u hierop een zienswijze doen toekomen. Tevens hebben wij een bezwaarschriftenactie en een online petitie georganiseerd om het maatschappelijk draagvlak van de geplande bovengrondse aanleg van de DW380 te peilen. Bij deze willen wij u het resultaat hiervan doen toekomen.

Het bezwaarschrift tegen bovengrondse aanleg van de DW380 is door ruim 1750 personen ingevuld en ondertekend. De online petitie via internet hebben 650 personen ondertekend. De betreffende documenten hebben wij samen met deze brief aan u doen toekomen. Ook in de naburige regio in Duitsland zijn bij een online petitie eerder 1262 handtekeningen tegen bovengrondse aanleg verzameld.

Uit deze peilingen kunt u de conclusie trekken, dat een zeer groot aantal bewoners van de Achterhoek en omstreken bezwaar hebben tegen bovengrondse aanleg van de DW380 en dat het maatschappelijk draagvlak voor bovengrondse aanleg dus niet aanwezig is.

In de hoop dat u de mening van de plaatselijke bevolking serieus zult nemen, verblijven wij

hoogachtend,

Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds

Secretariaat: Het Rabelink 32, 7084 CG Breedenbroek,

E-mailadres: 380kv@breedenbroek-voorst.nl,

Internetsite: www.achterhoekvoor380kvondergronds.nl.

Facebook: <http://www.facebook.com/Achterhoek380kv>

Bijlagen:

- Bezwaarschriften tegen bovengrondse aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel,
- Geprinte versie van de online petitie "Stop bovengrondse aanleg 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel"

Kopie aan:

- Minister van Infrastructuur en Milieu, mevr. drs. M.H. Schulz van Haegen-Maas Geesteranus, Postbus 20901, 2500 EX Den Haag,
- Leden van de Vaste Commissie voor Economische Zaken, van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, Postbus 20018, 2500 EA Den Haag.

Stop bovengrondse aanleg 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Wij

bewoners en vrienden van de Achterhoek en de aangrenzende regio in Duitsland.

Constateren

dat ons leefklimaat door de bovengrondse aanleg ernstig wordt geschaad,
 dat ondergrondse aanleg met gelijkstroom tegenwoordig technisch zeer goed mogelijk is,
 dat ondergrondse aanleg met gelijkstroom het meest milieuvriendelijke alternatief is,
 dat de Europese wetgeving verplicht tot vergelijking van redelijke alternatieven,
 dat de ministers Kamp en Schultz van Haegen desondanks ondergrondse aanleg met gelijkstroom
 als alternatief uitsluiten.

Verzoeken

de ministers Kamp en Schultz van Haegen met klem:
 om alsnog ondergrondse aanleg met gelijkstroom als alternatief in het Milieueffectrapport op te
 nemen,
 om de milieueffecten van bovengrondse en ondergrondse aanleg van de gehele verbinding met
 elkaar te vergelijken,
 om bij de keuze tussen bovengrondse en ondergrondse aanleg (naast technische en economische
 gronden) de milieueffecten een zeer belangrijk gewicht toe te kennen.

645 ondertekeningen

	naam	woonplaats	functie of situatie	datum ondertekening
1				25-09-2014
2				25-09-2014
3				25-09-2014
4				25-09-2014
5				25-09-2014
6				25-09-2014
7				25-09-2014
8				25-09-2014
9				25-09-2014
10				25-09-2014
11				25-09-2014
12				25-09-2014

Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds

www.achterhoekvoor380kvondergronds.nl

<http://www.facebook.com/Achterhoek380kv>

Hierbij maak ik **bezwaar** tegen bovengrondse aanleg van de 380 KV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

De nadelen van een bovengrondse verbinding zijn:

- Gezondheidsrisico's voor mens en dier door invloed van magnetische straling en het inademen van fijnstof;
- Calamiteiten als gevolg van omvallende masten, kabelbreuk en crash;
- Geluidsoverlast bij vochtig weer (corona-effect);
- Aantasting van het landschap door 60 m hoge palen en de kabels;
- Vogelsterfte doordat vogels tegen de kabels vliegen;
- Waardedaling van huizen en grond;
- Gedwongen ontruiming/verplaatsing van woningen en bedrijven;
- Negatieve invloed op de recreatieve ontwikkeling van het gebied;
- Groot ruimtebeslag door o.a. enorme plateaus voor de palen.

Bij ondergrondse aanleg met gelijkstroom is van al deze nadelen geen sprake!

Daarom pleit ik voor ondergrondse aanleg met gelijkstroom van de hele verbinding.

Naam:

Adres:

PC & Woonplaats:

Datum: 28-09-19

Handtekening:

Vethuizen, 5 november 2014

Geachte mevrouw/mijnheer,

Bij dezen dien ik een zienswijze in. Dit in verband met het ontwerp-inpassingsplan over de nieuw aan te leggen 380 KV hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel. Ik heb met mijn melkveebedrijf het gebruik van van het perceel grond kadastraal bekend onder Bergh D 392, waar mastlocatie 21 is ingepland. Ik ben er ook deels eigenaar van.

Deze grond heb ik op 17 februari 2012 in samenwerking met ASR via een erfpachtconstructie in gebruik gekregen van BBL. De mede eigenaar van de grond, ASR, heeft laten weten achter de navolgende zienswijze te staan.

Op 4 juli 2012 verscheen een bericht dat er een voorbereidingsbesluit lag en het tracé bekend was. Hieruit bleek dat op ons perceel ook een mastlocatie (twee naast elkaar gelegen masten) was gepland. Hierover voelden ik mij uiteraard zeer onaangenaam verrast omdat de prijs van de grond gebaseerd was op een perceel zonder hindernissen en beperkingen.

Zienswijze 1. Over de permanente situatie

Ik houd Tennet verantwoordelijk en aansprakelijk voor de ontstane situatie.

Ik ga ervan uit dat Tennet de grond koopt waarop de twee geplande masten met hun fundering zijn gepland. En dat Tennet er voor zorgt dat ik minimaal dezelfde hoeveelheid grond terug kan kopen die grenst aan dit perceel zonder dat daarvoor door mij extra kosten gemaakt moeten gaan worden.

Ter toelichting het volgende.

De situatie die nu dreigt te ontstaan is zodanig dat er een hoek overblijft die niet machinaal bewerkt kan worden voor het doel dat ik met het perceel heb: kunnen aanbrengen van mest, het bewerken van het land en het oogsten van de gewassen. Dit met machines die een ruimte nodig hebben van bijna 20 meter breed. Verder dient voorkomen te worden dat de machines moeten keren op een kleine ruimte. Dit heeft tot gevolg dat de grond vast gereden wordt en daarmee onbruikbaar voor het doel.

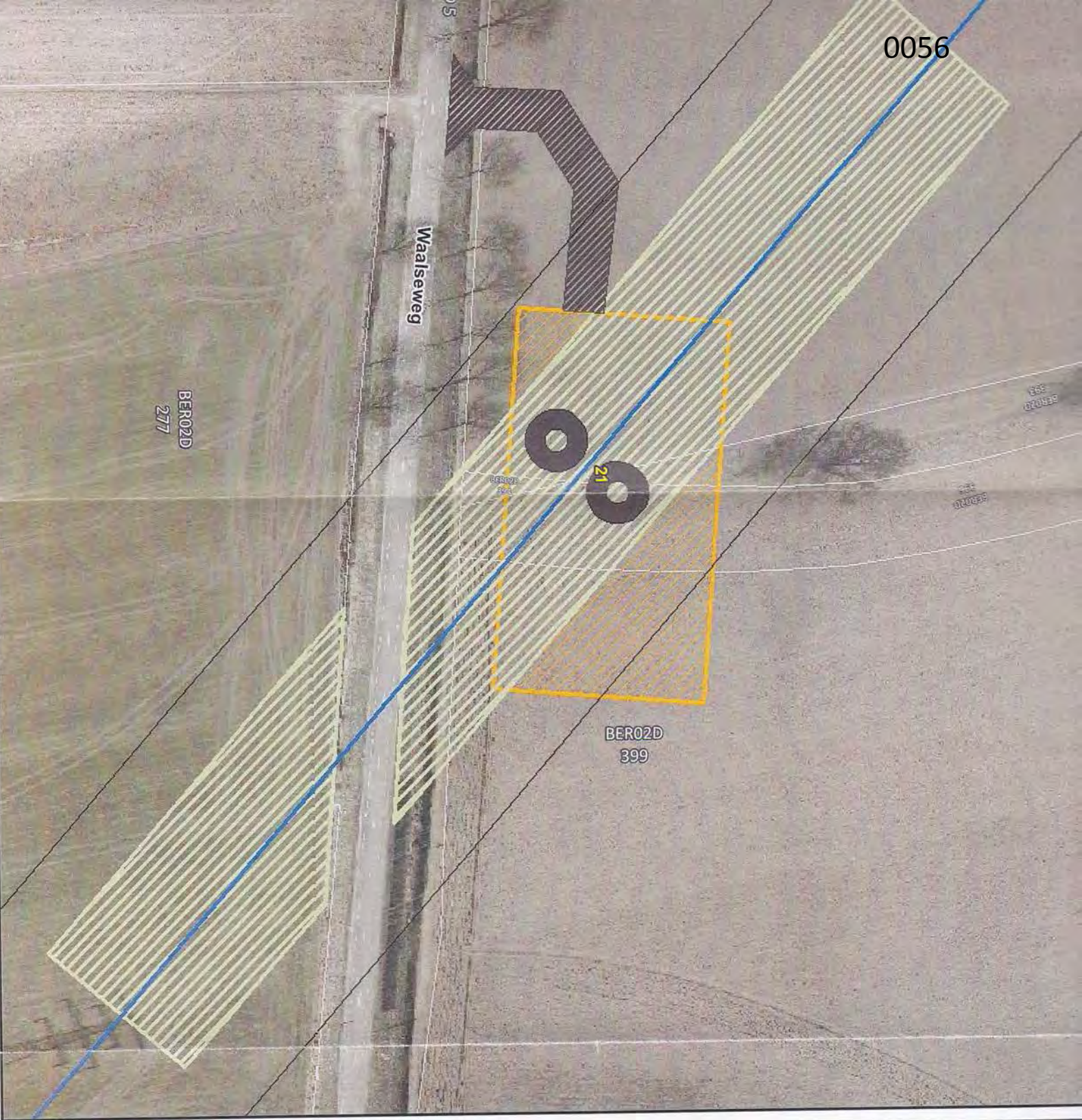
Een complicerende factor is verder de sloot die thans de scheiding vormt en die verplaatst zal moeten worden, omdat hij anders onder een mast zou komen te liggen.

Zienswijze 2. Over de situatie tijdens de realisatie

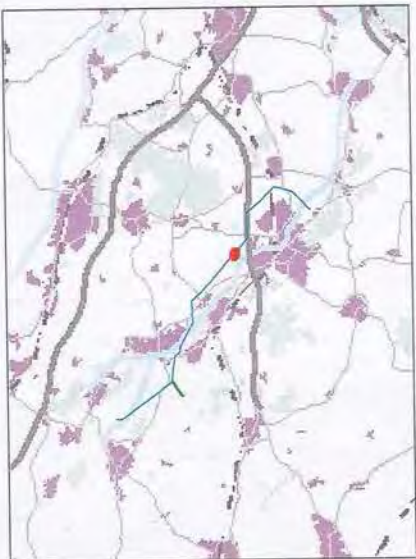
Tijdens de periode dat de masten gebouwd worden is een gedeelte van het perceel in gebruik als aan- en afvoer weg en een gedeelte als werkruimte. Ik mis daardoor mestplaatsingsruimte en opbrengst. De vergoeding die u voorziet vind ik te laag. Weliswaar krijg ik op deze grond toeslagrechten uitbetaald maar die zullen na realisatie niet meer uitgekeerd worden op de mastlocatie. Dit leidt tot directe inkomstenderving. Dit dient geheel vergoed te worden. Daarnaast zal door de bouw de mast ernstige structuurschade aan het perceel ontstaan. Wij menen dan ook dat een gespecialiseerd bedrijf de grond weer in cultuur brengt zodat het minimaal in dezelfde toestand wordt opgeleverd als voor aanvang van de werkzaamheden.

Tot overleg bereid.

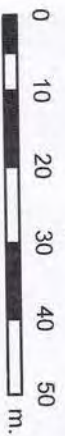
Met vriendelijke groet,

Doetinchem • Wesel 380 kV mast 21

Versie	Concept	Datum	26-9-2014
Schaal	1:1.000	Formaat	A3
Kenmerk	A:\p_dw\380\producten\vergunningen\140925p_dw\380Bouwweg_mast21		

Aan deze tekening kunnen geen rechten worden ontleend. © Tennet TSO B.V.

Verzonden: Donderdag 6 november 2014 11:31
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Aanspreekvorm:
Aanspreektitel:
Achternaam:
Voorvoegsel(s):
Voorletters:
Straat: Burgemeester Vrijlandweg
Huisnummer: 6
Postcode: 6997 AC
Woonplaats: HOOG KEPPEL
Telefoonnummer: 0314382121
E-mailadres: info@witterentmeesters.nl
Als: Organisatie
Organisatie: Rentmeesterskantoor Witte B.V.
Mede namens:

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Geachte heer, mevrouw,

Ondergetekende _____ dient namens _____, wonende aan de _____ te _____ een zienswijze in op het Ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpbesluiten ten behoeve van de 380 kV hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Voorst. Onderstaand zal ik mijn zienswijze puntsgewijs nader toelichten.

Algemeen

De woning van de familie _____ is gelegen aan de _____ te _____. De bestaande hoogspanningsverbinding ligt ten westen van de woning op een afstand van circa 230 meter. De nieuw geplande 380 kV verbinding tussen Doetinchem en Wesel komt aan de noord-oostzijde van de bovengenoemde woning te lopen op een afstand van circa 50 meter. Een deel van de woning, de schuur en de een deel van tuin zijn gelegen binnen het "Besluitvlak Zone 2". Verder is een deel van de tuin aangewezen als "Besluitvlak Zone 1".

Gezondheidsrisico's

Het wonen nabij een hoogspanningsverbinding neemt gezondheidsrisico's met zich mee. Er is veel onzekerheid inzake de gevolgen van het magneetveld met betrekking tot de ontwikkeling van kanker en Alzheimer. Mijn cliënten leven hierdoor in grote onzekerheid. In het kader van het "Voorzorgbeginsel van Van Geel" wil ik u verzoeken om voor deze onderhavige locatie een specifieke magneetveldberekening uit te voeren.

Geluidsoverlast

Hoogspanningsverbindingen kunnen zorgen voor geluidsoverlast. Er zijn twee soorten van overlast te onderscheiden, te weten; geluidsoverlast door wind en het zoemen c.q. knetteren van de kabels. Wanneer wind met hoge snelheid langs de masten waait dan kan dit zorgen voor een hinderlijke fluittoon. Verder kunnen de kabels bij vochtig weer knetteren en zoemen als

gevolg van een elektrische ontlading. Voor sommige mensen kan dit geluid als zeer hinderlijk en ondraaglijk worden ervaren waardoor het woongenot afneemt. Wij ontvangen graag van u een specifiek onderzoek voor de locatie te waaruit blijkt welke geluidsoverlast er te verwachten is.

Mocht er sprake zijn van geluidsoverlast dan kan dit waardedaling van het object tot gevolg hebben. Wij stellen TenneT dan ook aansprakelijk voor de ontstane vermogensschade.

Flora en fauna

De realisatie van de nieuwe hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel heeft veel effect op de aanwezige flora en fauna. Onze zorg gaat dan ook uit naar de effecten van masten en het magneetveld op de aanwezige vleermuizen, steenuilen en andere kritische soorten. Er zal waarschijnlijk leef- en faurageergebied verloren gaan. Dit is onwenselijk. Wij ontvangen daarom ook graag een Flora- en faunaonderzoek waaruit blijkt dat de nieuwe hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel geen effect heeft op de aanwezige flora- en fauna. Mocht dit wel het geval zijn dan ontvangen wij ook graag de rapportage waarin de mitigerende maatregelen worden beschreven.

Om aan te kunnen tonen dat de voorafgedane voorspellingen met betrekking tot de verstoring van plant- en diersoorten kloppen moet er na afloop van de werkzaamheden een monitoring en evaluatie plaatsvinden. Wij ontvangen dan ook graag het plan van aanpak van dit evaluatieprogramma.

Beperkingen "Besluitvlak Zone 2 en 1"

In artikel 2 van het Voorbereidingsbesluit 380 kV verbinding Doetinchem-Wesel worden een aantal beperkingen opgelegd met betrekking tot ontwikkelingen in de zones 1 en 2. De onderhavige woning met tuin is gelegen in beide zones. Zo is het niet toegestaan om installaties, constructies aan te brengen hoger dan 2,5 meter, mag er geen hoogopgaande beplanting worden aangelegd en geen voorwerpen in de bodem worden gedreven. Artikel 2 van 380 kV verbinding Doetinchem-Wesel beperkt de planologische ontwikkelingen op het perceel. Deze beperkingen hebben waardevermindering van het onroerend goed tot gevolg. Wij stellen TenneT dan ook aansprakelijk voor de ontstane vermogensschade.

"Wonen dicht bij een hoogspanningsmast"

Door de grote onzekerheid met betrekking tot de gezondheidsrisico's door het wonen nabij een hoogspanningsverbinding zijn huizen nabij een hoogspanningsverbinding minder geliefd. In de praktijk is gebleken – en schriftelijke door TenneT bevestigd - dat mensen liever niet nabij een hoogspanningsverbinding wonen. Verder zorgt de nieuwe mast nabij de woning voor zichthinder.

Dit heeft een waardeverminderd effect op de woning. Wij stellen TenneT dan ook aansprakelijk voor de ontstane vermogensschade.

Ondergrondse verbinding

In de omgeving van de te liggen nog een aantal objecten die hinder ondervinden van het aanleggen van de nieuwe hoogspanningsverbinding. Veel problemen zijn weg te nemen door het aanleggen van een ondergrondse hoogspanningsverbinding. Ik wil u dan ook verzoeken om een onderzoek uit voeren naar de mogelijkheden van het ondergronds aanleggen van de hoogspanningsverbinding in de omgeving van de te .

In afwachting van uw reactie teken ik.

Met vriendelijke groet,
Rentmeesterskantoor Witte B.V.

Reactie

Verzonden: Donderdag 6 november 2014 13:37
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Onvoldoende onderzoek gedaan naar de mogelijkheden van een ondergrondse aanleg over het gehele traject Doetinchem-Wesel. Rapport Tractabel gaat slechts tot de grens met DLD.

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

De gezondheidsschade op lange termijn onvoldoende onderzocht. (leukemie , alzheimer, door straling etc) Geluidsoverlast (corona) kabels . ongelukken. Met de nieuwe soort masten gigantische horizonvervuiling.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Ja, wij wonen in de directe nabijheid , tevens onverkoopbaar huis dus vermogensschade, maar ook immateriële schade, gezondheid, woongenot.

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

De zienswijze is door AANGETEKEND verstuurd, vandaag(06112014) via de post aangetekend stuk persoonlijk retour ontvangen wegens niet afgehaald door uw instantie!!!!. Dit is een erg kwalijke zaak en getuigd niet van het feit dat u de zaken op orde hebt!!!!

Reactie

ONTVANGEN 07 NOV 2014

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV,
Postbus 23,
2290 AA Wateringen.

Bezwaarschrift tegen Rijksinpassingsplan en Milieueffectrapport DW380.

Hierbij maak ik bezwaar tegen bovengrondse aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De reden van mijn bezwaar is:

1. angst voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof;
2. kans op ongelukken zoals omwaaien, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke;
3. geluidoverlast (corona-effect);
4. gezichtshinder en aantasting van het landschap;
5. extra vogelsterfte;
6. groot ruimtebeslag;
7. daling van de waarde van huizen en grond;
8. negatieve invloed op recreatieve functie van het gebied;
9. gedwongen verhuizing van medeburgers.

Om deze nadelen zoveel mogelijk te beperken pleit ik voor ondergrondse aanleg van deze verbinding door middel van gelijkstroom. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen magnetisch straling en fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft geen nadelige economische effecten op de waarde van grond en huizen en op recreatie.

Vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding acht ik het onacceptabel, dat dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht.

De aangegeven redenen, waarom dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht, zijn niet steekhoudend. Er is alleen een onderzoek gedaan naar de aanleg van een gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied, en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zowel voor het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

Ik verzoek u daarom met klem alsnog het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding van de gehele verbinding te onderzoeken en in het Milieueffectrapport op te nemen.

Naam:

Adres:

PC & Woonplaats:

Datum: 20-10-2014

Handtekening

ONTVANGEN 05 NOV 2014

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wieringen

Silvolde, 28 Oktober 2014

Betreft : zienswijze ontwerp-inpassingsplan, milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten Doetinchem - Wesel 380kV

Geachte mevrouw, mijnheer,

Naar mijn mening is de MER procedure niet correct gevolgd. De MER zoals die is uitgevoerd betreft een onderzoek naar tracé 5 (BES) en een niet-relevant tracé ten oosten van Gaanderen, Terborg en Silvolde.

Op grond van de Basis-Effecten Studie en de zienswijzen zoals die zijn ingebracht naar aanleiding van de startnotitie zou de MER zich gericht moeten hebben op tracé 5 (BES), tracé 4 (BES) en de mogelijkheid voor ondergrondse verkabeling. Door deze laatste twee reële alternatieven uit te sluiten is er geen volwaardige en gelijkwaardige vergelijking tot stand gekomen. Tracé 4 (BES) en ondergrondse verkabeling zijn weliswaar in separate onderzoeken verder uitgewerkt maar dit is op basis van andere uitgangspunten (startnotitie) en richtlijnen (MER) gedaan.

Als voorbeeld geldt dat, in de aanvullende onderzoeken, voor tracé 4 gesteld wordt dat significante effecten op beschermde soorten (onder andere kolganzen) in Duitse Natura 2000 gebieden niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten. Een volwaardig MER onderzoek naar dit alternatief had hier duidelijkheid over gegeven. Zo zijn er meerdere voorbeelden aan te dragen waarbij een volwaardig vergelijk tussen deze alternatieven (tracé's 4 en 5 uit de BES en ondergrondse verkabeling) tot een mogelijk andere keuze zouden hebben geleid dan nu.

Door het proces op deze wijze te sturen is er onvoldoende gehoor gegeven aan de naar voren gebrachte zienswijzen en is daarmee tekort gedaan aan de inspraakrechten. Ik verzoek u dan ook de MER aan te vullen met een volledig onderzoek naar deze alternatieven (tracé's 4 en 5 uit de BES en ondergrondse verkabeling), op basis van gelijkwaardige uitgangspunten en richtlijnen en rekening houdend met de voorstellen zoals die onder andere door de Stichting Achterhoek voor 380kV ondergronds zijn aangedragen.

Ik zou het op prijs stellen als U mij de ontvangst van deze zienswijze kunt bevestigen.

Met vriendelijke groet,

Verzonden: Donderdag 6 november 2014 19:46
Onderwerp: Zienswijzeformulier
Ontwerpbesluiten Doetinchem-Wesel 380 kV

Staan er naar uw mening onjuistheden in de ontwerpbesluiten?

Ja er zijn overwegingen gebaseerd op oude en achterhaalde onderzoeken

Zijn er zaken en/of belangen over het hoofd gezien?

Ja, er is geen redelijke afweging gemaakt m.b.t. het te kiezen traject.

Wordt u geraakt in uw belang? Zo ja, kunt u dat toelichten?

Wij wonen dicht bij de lijn. Het algemeen belang is ons belang. Als er lager kosten en minder belasting voor het milieu mogelijk is, is dat in ons belang

Zijn er andere zaken die u naar voren wilt brengen?

Er loopt langs de A18 en langs de A12 en het verlengde van de A12 in Duitsland tot Wesel, al grotendeels (80 procent van het traject) een hoogspanningslijn bovengronds. Waarom zou op deze bestaande lijn niet de nieuwe lijn kunnen worden geplaatst. Er zouden grotere masten moeten komen. De bestaande zijn niet heel hoog. Voordeel minder kosten, minder belasting van het milieu. Wij verzoeken om een mogelijkheid voor nadere toelichting en motivering.

Reactie

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Agro Business Park 3
Postbus 150
6700 AD Wageningen
t (0317) 42 53 00
f (0317) 42 19 22
e wag@aens.nl

Tevens per telefax: 070 - 379 7071
Tevens per e-mail: bep@mineleni.nl

www.aens.nl

Wageningen, 5 november 2014

Kenmerk : 11388/af_1/56/cd
Dossier :
Betreft : zienswijze ontwerpbesluiten "Doetinchem-Wesel 380 kV"

Geachte dames en heren,

Namens cliënten:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
5. de v.o.f. _____ | (met de personen sub 1 tot en met 3 als vennoten);

_____ allen wonende, respectievelijk gevestigd en kantoorhoudende aan de _____ te _____, hierna gezamenlijk ook genoemd

_____ doe ik u toekomen een zienswijze naar aanleiding van de van 26 september 2014 tot en met 6 november 2014 ter inzage liggende stukken in het kader van het project "Doetinchem-Wesel 380 kV", waaronder het ontwerpinpassingsplan, het milieueffectrapport en de volgende ontwerpbesluiten: omgevingsvergunningen in de betrokken gemeenten voor het bouwen van de 380 / 150 kV-verbinding en het aanleggen van ondergrondse 150 kV-verbindingen, ontheffingen voor het kruisen van wegen en spoorwegen en ontheffing Flora- en faunawet en een watervergunning.

_____ kiest voor deze zaak woonplaats ten kantore van A & S Advocaten te Wageningen, van wie _____ tot gemachtigde wordt gesteld.

advocaten

mr J.H. van Vliet
mr B. Nijman
mr P.H.N. van Spanje
mw mr F.C. Hilderink
mw mr ir W. de Jongh
(MfN-registermediator)
mw mr ir J.M.M. Kroon
mr M. Verkuil-Boessenkool
mr M.J.H. van Baalen

Alle diensten en/of werkzaamheden worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht met A&S Advocaten B.V. te Wageningen (handelsregister nr. 09 07 01 36, BTW nr. NL.0087.30.660.B01). Daarop zijn algemene voorwaarden van toepassing die zijn gedeponeerd bij de K.v.K. te Arnhem. Deze zijn in te zien op de website. Daarin wordt onder meer de aansprakelijkheid beperkt tot het bedrag waarop de afgesloten beroepsaansprakelijkheidsverzekering aanspraak geeft, vermeerderd met het eigen risico onder die verzekering.

Belanghebbendheid

is belanghebbende omdat het project zijn eigendommen en activiteiten (nadelig) beïnvloedt. Het ontwerp van het inpassingsplan en de overige ontwerpplannen hebben bijzonder onwenselijke gevolgen voor het bedrijf. Nu het een gezonde onderneming betreft, met een uitbreidingswens, -noodzaak en -capaciteit waar de personen sub 1-4 en hun gezinnen hun brood verdienen, is het voor Steenbreker niet acceptabel dat hij als gevolg van het traject de onderneming zou moeten staken terwijl dat (het staken) alsdan el noodzakelijk is.

Onvoldoende aandacht voor bedrijf

Op voormeld woon- en vestigingsadres exploiteert een intensieve varkenshouderij (thans circa 7.000 vleesvarkens, met ruime uitbreidingsmogelijkheden). De personen sub 1 tot en met 4 bewonen ten behoeve van hun bedrijf de aldaar aanwezige woning. In de exploitatie zijn betrokken de percelen kadastraal bekend gemeente Wehl, sectie K, nummers 267, 280, 610 en 611.

heeft zich er danig aan gestoord dat uit de ontwerpstukken niet, althans volstrekt onvoldoende blijkt dat de ministers zich rekenschap geven van het feit dat ter plaatse een bedrijf exploiteert en de belangen van hebben betrokken. Voor zover er een belangenafweging heeft plaats gevonden is daarin niet althans onvoldoende betrokken. De stukken bevatten weliswaar (lucht)foto's van de locatie en men constateert dat ter plaatse een bedrijfswoning aanwezig is, maar daarbij blijft het. Slechts in algemene zin wordt in de toelichting opgemerkt dat in de nabijheid van de hoogspanningsverbinding veehouderijen aanwezig zijn.

Dit staat in schril contrast met het bijzonder intensieve voortraject. Tennet en haar vertegenwoordigers hebben al jaren geleden contact gezocht met . Er zijn vele besprekingen geweest en er is sprake van een intensieve briefwisseling, waaraan op een gegeven moment ook de gemeente Doetinchem deelnam. Dit traject is gestart, omdat Tennet voorzag dat het niet zonder meer mogelijk is dat de hoogspanningsverbinding over de intensieve varkenshouderij wordt aangelegd. Tennet realiseert zich in wezen terdege dat het verwijderen/verplaatsen van de varkenshouderij beter is voor alle betrokken partijen en dat het slechts een "centenkwestie" is of het bedrijf daadwerkelijk wordt verplaatst.

Uit de ontwerpstukken valt te herleiden dat de ministers, en met hen Tennet en de gemeente Doetinchem, van mening zijn dat de realisatie van de hoogspanningsverbinding zonder meer in overeenstemming is met het vereiste van een goede ruimtelijke ordening. bestrijdt dat. Tennet acht het noodzakelijk dat wordt onderzocht of de hoogspanningsverbinding boven het bedrijf kan worden gerealiseerd. De gemeente Doetinchem deelt dat standpunt. De ministers hebben kennelijk onvoldoende onderzocht of de hoogspanningsverbinding op de thans gepresenteerde wijze mag en kan worden gerealiseerd en/of geëxploiteerd.

heeft grote bezwaren tegen deze werkwijze. Hem wordt aldus immers gevraagd te reageren op ontwerpstukken waarin het voortraject - welbewust - wordt veronachtzaamd. wordt hierdoor op achterstand gezet. Het is aan de ministers om concrete en heldere ontwerpstukken ter inzage te leggen. Daarvan is geen sprake, zodat naar mening van sprake is van strijd met het bepaalde in Afdeling 3.4 Awb. Uiteindelijk zal dit leiden tot vernietiging van het Rijksinpassingsplan en de overige besluiten. Bezien vanuit de positie van de ministers, Tennet en de gemeente, die rekening dienen te houden met de belangen van Steenbreker, zou het beter zijn om alle belangen alsnog af te wegen en nieuwe, verbeterde ontwerpen ter visie te leggen.

Alternatieven

constateert dat er onvoldoende onderzoek is gedaan naar alternatieven. Aldus is niet komen vast te staan dat het noodzakelijk is dat de hoogspanningsverbinding over zijn locatie wordt gerealiseerd. Het huidige ontwerptraacé is bepaald op basis van onjuiste aannames.

Milieuthema's

Naar mening van is er onvoldoende rekening gehouden met diverse milieuthema's, zoals de leefomgeving en landschappelijke inpassing. Uit de ontwerpstukken blijkt onvoldoende dat de diverse belangen zijn afgewogen, laat staan dat er verantwoorde keuzes zijn gemaakt.

Bouwverbod

Uit de ontwerpstukken volgt dat de bedrijfslocatie feitelijk "op slot" wordt gezet. De voor de bedrijfsvoering noodzakelijke uitbreiding en ontwikkeling (zoals vervanging bestaande opstallen) zou onvoldoende mogelijk worden. constateert dat niet wordt gemotiveerd waarom er bijzonder stringente bouwvoorschriften en planologische bepalingen noodzakelijk zouden zijn. Mede gelet op de ingrijpende gevolgen geven de ministers onvoldoende rekenschap van hun zware motiveeringsverplichting. Dit is des te opmerkelijker nu de ministers, Tennet en de gemeente er kennelijk vanuit gaan dat de bestaande situatie niet in de weg staat aan de realisatie van de hoogspanningsverbinding.

Op onderdelen, bijvoorbeeld ten aanzien van de bouwhoogte van silo's en andere gebouwen, worden voorschriften opgelegd waarvan de noodzaak niet wordt toegelicht. Juist omdat die voorschriften bijzonder belastend zijn voor , had het op de weg van de ministers gelegen om de voorschriften toe te lichten, zodat Steenbreker daarop vervolgens kon reageren. Dat is voor met de nu gepresenteerde ontwerpstukken niet goed mogelijk.

Plangrens / masten / magneetveldzone

Uit de ontwerpstukken blijkt niet afdoende op basis waarvan de grens van het ontwerp Rijksinpassingsplan is bepaald. Voor zover de berekende magneetveldzone van belang is geweest bij het bepalen van de plangrens, wijst erop dat deze methode gelet op de ontwerpstukken niet toepasbaar is. De locatie, hoogte en uitvoering van de masten worden blijkens de ontwerpstukken immers niet vastgelegd. De magneetveldzone daarentegen lijkt exact te zijn berekend. Het is aldus niet uitgesloten dat de plangrens te eng of te ruim zal blijken te zijn.

Ten aanzien van de berekende magneetveldzone geldt dat deze evenmin juist kan zijn, omdat uit het rekenmodel blijkt dat daarin vereenvoudigingen zijn gehanteerd die in dit geval onbruikbaarheid van de rekenmethode met zich brengt.

Het is niet gebleken dat de (thans) berekende magneetveldzone is gebaseerd op het gekozen tracé en het daarin begrepen terrein (en haar bebouwing).

De afstand tussen de masten 11 en 12, waartussen ligt, is in de bijlage 5 "specifieke magneetveldzone VKA 3.0" bij de toelichting van het ontwerp-inpassingsplan onjuist gehanteerd.

Nu de mastlocaties niet zijn vastgelegd, valt niet uit te sluiten dat de mast op het eigendom van [redacted] wordt geplaatst. De noodzaak daarvan is niet aangetoond of aannemelijk gemaakt, terwijl een dergelijk alternatief vergaande consequenties zou hebben. Bovendien kunnen de mastlocaties exact worden vastgelegd, omdat de te hanteren techniek en de omgeving een gegeven zijn. Gelet hierop kan ook de hoogte van de masten en de geleiders exact worden bepaald.

De veldlengte (afstand tussen de masten) wordt bepaald op 300 tot 450 meter. Uit de toelichting en bijlagen bij het ontwerp blijkt dat dat voorschrift in de praktijk niet zal worden nageleefd.

De breedte van de zakelijk rechtstrook is onvoldoende onderbouwd. Een verwijzing naar de door Tennet gehanteerde overeenkomsten kan geen onderbouwing van de planologische regeling zijn; Tennet gaat er ten onrechte vanuit dat met alle grondeigenaren overeenkomsten kunnen worden gesloten, of dat de in het ontwerp bedrijfsinpassingsplan opgenomen ZR-strook anderszins de nu opgenomen omvang zou kunnen krijgen. Een ZR-strook kan in beginsel via een procedure uit hoofde van de Belemmeringenwet privaatrecht worden aangevraagd, maar uit de planning blijkt dat een dergelijke procedure niet zal worden doorlopen zodat een (tijdige) realisatie van de hoogspanningsverbinding onmogelijk is.

Uit de ontwerpstukken blijkt dat het in principe mogelijk zou moeten zijn om in de masten mobiele communicatieapparatuur te plaatsen. Het ontwerp-inpassingsplan kent hiervoor geen regelgeving, maar Tennet wil dergelijke apparatuur wel kunnen plaatsen. Aldus is onduidelijk of antennes planologisch worden toegestaan. -

[redacted] merkt op dat de toelaatbaarheid hiervan niet is onderzocht, laat staan aangetoond en dat ook niet is aangetoond dat er behoefte aan is. [redacted] meent dan ook dat de plaatsing van antennes expliciet moet worden uitgesloten.

Uit de ontwerpstukken blijkt dat het in het geheel nog niet bekend is van welk materiaal de masten worden gerealiseerd. Aldus is het ook niet mogelijk om de gevolgen voor en van de bedrijfsvoering van [redacted] in beeld te brengen. -

[redacted] meent dat dit onacceptabel is en dat vooraf bekend moet zijn welke uitvoering men kan verwachten, zodat alsdan (wel) de consequenties in beeld kunnen worden gebracht.

Combinatie 380 kV met 150 kV

constateert dat een combinatie van een 380- en 150 kV hoogspanningsverbinding is voorzien. merkt op dat niet is aangetoond of zelfs maar onderzocht dat een dergelijke combinatie verantwoord is.

Duur realisatie

acht onvoldoende onderbouwd waarom er vergunning zou moeten worden verleend om de verbinding gedurende drie jaar te realiseren, aangezien de werkzaamheden anderhalf jaar duren en de lijn zo spoedig mogelijk zou moeten worden gerealiseerd.

Brandveiligheid

Uit de ontwerpstukken blijkt onvoldoende dat de ministers, noch Tennet, noch de gemeente Doetinchem, zich voldoende rekenschap hebben gegeven van de aspecten van brandveiligheid. hecht eraan te herhalen dat de hoogspanningsverbinding in geval van een (stal)brand tot gevolg zal hebben dat er niet, of op zijn best niet doeltreffend en/of veel later kan worden geblust. Immers, zolang er spanning op de hoogspanningsverbinding staat, mag de brandweer niet blussen. Daardoor wordt het risico van brandoverslag vergroot. Bij een brand zal er aldus een onbeheersbare toestand ontstaan, mede veroorzaakt door de wijze waarop de bebouwing is geplaatst en ingericht.

Een hoogspanningsverbinding vergroot de kans op het ontstaan van brand en kan deze zelfs veroorzaken. Dit blijkt uit recente waarnemingen in Zutphen en Noorwegen. De ontwerpstukken houden hiermee geen rekening.

In geval van brand vormt de aanwezige zwavelzuuropslag, dat wordt aangewend vanwege de chemische luchtwassers een extra gevaar. Hiermee is geen rekening gehouden.

Recentelijk is in de praktijk gebleken dat een stalbrand negatieve gevolgen kan hebben voor hoogspanningsverbindingen. De geleiders kunnen knappen, waardoor de bedrijfszekerheid van de verbinding en het varkensbedrijf in gevaar wordt gebracht.

Tevens vraagt [] aandacht voor de herhaaldelijk na stalbranden ontsta-
ne maatschappelijke verontwaardiging. De samenleving accepteert het niet dat
dieren levend verbranden of stikken. Tegen de achtergrond van het voorgaande
dienen de ministers te motiveren waarom zij het risico van een onbeheersbare
stalbrand, mede gelet op de aspecten van goede ruimtelijke ordening, verantwoord
achten.

[] wijst erop dat verzekeraars te kennen hebben gegeven voor een var-
kenshouderij waarboven een hoogspanningsverbinding is gerealiseerd, geen dek-
king verlenen. Verzekeraars keren na brandschade (enerzijds) pas uit wanneer
opstallen worden herbouwd, maar accepteren (anderzijds) niet dat herbouw onder
of nabij hoogspanningsverbindingen plaats vindt. Ook zullen verzekeraars (afzon-
derlijke) verzekeringen voor verstikking, inductie of overspanning niet langer ver-
strekken, althans niet onder voor [] aanvaardbare condities.

In de bedrijfsgebouwen is asbest verwerkt. Bij brand zal zich dit in de omgeving
verspreiden, met risico's voor de volksgezondheid. Dit aspect is blijkens de ont-
werpstukken niet in de besluitvorming betrokken.

Chemische luchtwassers / installaties

Ten behoeve van de bedrijfsvoering heeft [] diverse chemische lucht-
wassers in gebruik. [] heeft herhaaldelijk gewezen op de omstandigheid
dat de chemische luchtwassers corrosieve effecten hebben. Tennet weet dit, maar
heeft dit niet onderzocht.

Daarnaast bestaat het gevaar dat de spanning op de geleiders via de emissie van
de chemische luchtwassers overslaat op het bedrijf, met de gevaren van dien.

Gelet op de combinatie chemische luchtwassers/hoogspanningsverbinding is de
bedrijfszekerheid van zowel de varkenshouderij als de hoogspanningsverbinding
geen gegeven. In de ontwerpstukken is hieraan ten onrechte geen aandacht be-
steed.

[] constateert dat uit de ontwerpstukken blijkt dat niet is onderzocht of
de hoogspanningsverbinding gevolgen zal hebben voor de aanwezige technische
installaties. De installaties van [] zullen echter wel effecten ondervinden
van de hoogspanningsverbinding.

Gezondheid

meent dat uit de ontwerpstukken onvoldoende blijkt dat de hoogspanningsverbinding geen, althans een aanvaardbaar risico met zich brengt voor de gezondheid van mens en dier. vreest voor alzheimer (in de stallen wordt onder de hoogspanningsverbinding wordt immers gewerkt) en leukemie (ter plaatse zijn opgroeiende kinderen aanwezig).

Uit de ontwerpstukken blijkt dat er in het geheel geen aandacht is besteed aan het effect van de hoogspanningsverbinding op de, mede aan gezondheidsaspecten verbonden technische en financiële resultaten van de varkenshouderij.

Economische haalbaarheid

merkt op dat de economische haalbaarheid van het project niet, althans onvoldoende aannemelijk is gemaakt. De enkele overweging dat middelen beschikbaar zijn, is onvoldoende aangezien noch de omvang van die middelen noch de kosten bekend zijn.

Het is niet aannemelijk dat de planschadetegemoetkomingen zullen worden verhaald. Daartoe zijn immers geen overeenkomsten gesloten. Dit betekent dat de gemeente de tegemoetkomingen in geleden planschade zal moeten dragen, terwijl de gemeente te kennen heeft gegeven daartoe niet bereid te zijn.

Uit de stukken blijkt niet dat rekening is gehouden met (de kosten van) de uitkoop/verplaatsing van

Waardedaling bedrijf

De hierboven genoemde aspecten hebben een forse impact op de waarde van het bedrijf. Nu is het nog een bedrijf met ruime (ontwikkelings)mogelijkheden (ook anders dan varkenshouderij), een goede ligging en een effectieve bedrijfsuitrusting. De weergegeven beperkingen door de aanleg van het hoogspanningstracé doen deze voordelen teniet. De waarde van een bedrijf is ook mede bepalend voor de financierbaarheid van een bedrijf.

Wageningen, 5 november 2014

Bladnummer: 9

0061a
advocaten

Slot

Desgewenst is bereid het voorgaande toe te lichten. Bovendien ver-
onderstelt u ermee bekend dat hij bereid kan worden gevonden me-
dewerking te verlenen aan de noodzakelijke onderzoeken.

Met verschuldigde hoogachting,

AANTEKENEN

Bureau Energieprojecten

t.a.v. inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV

Postbus 23

2290 AA WATERINGEN

Tevens per fax: 070 - 379 7071

Tevens per e-mail: bep@mineleni.nl;Agro Business Park 3
Postbus 150
6700 AD Wageningen
(0317) 42 53 00
(0317) 42 19 22
wag@aens.nlwww.aens.nl

Wageningen, 6 november 2014

Kenmerk : 12282/a_1/56/bf

Dossier :

Betreft : zienswijze ontwerpbesluiten "Doetinchem-Wesel 380 kV"

Geachte dames en heren,

Namens cliënten:

1.

2. de vennootschap onder firma v.o.f. alsmede haar vennoten:

a. cliënt sub 1;

b. (tevens echtgenote van cliënt sub 1);

allen wonende, dan wel statutair gevestigd en kantoorhoudende aan de

tevens beschikkende over de nevenvestiging aan

de hierna gezamenlijk ook genoemd

doe ik u toekomen een zienswijze naar aanleiding van de van 26 september 2014 tot en met 6 november 2014 ter inzage liggende stukken in het kader van het project "Doetinchem-Wesel 380 kV", waaronder het ontwerp-inpassingsplan, het milieu-effectrapport en de volgende ontwerpbesluiten: omgevingsvergunningen in de betrokken gemeenten voor het bouwen van de 380 / 150 kV-verbinding en het aanleggen van ondergrondse 150 kV-verbindingen, ontheffingen voor het kruisen van wegen en spoorwegen en ontheffing Flora- en faunawet en een watervergunning.

advocaten
mr J.H. van Vliet
mr B. Nijman
mr P.H.N. van Spanje
mr mr F.C. Hilderink
mr mr ir W. de Jongh
(MfN-registermediator)
mr mr ir J.M.M. Kroon
mr mr M. Verkuij-Boessenkool
mr M.J.H. van Baalen

Alle diensten en/of werkzaamheden worden verricht op basis van een overeenkomst van opdracht met A&S Advocaten B.V. te Wageningen (handelsregister nr. 09 07 01 36, BTW nr. NL.0087.30.660.B01). Daarop zijn algemene voorwaarden van toepassing die zijn gedeponeerd bij de K.v.K. te Arnhem. Deze zijn in te zien op de website. Daarin wordt onder meer de aansprakelijkheid beperkt tot het bedrag waarop de afgesloten beroepsaansprakelijkheidsverzekering aanspraak geeft, vermeerderd met het eigen risico onder die verzekering.

kiest voor deze zaak woonplaats ten kantore van A & S Advocaten B.V. te Wageningen, van wie tot gemachtigde wordt gesteld.

Belanghebbendheid

is belanghebbende, omdat het project zijn eigendommen en activiteiten (nadelig) beïnvloedt. Het ontwerp van het inpassingsplan en de overige ontwerpplannen hebben potentieel bijzonder onwenselijke gevolgen voor het bedrijf. Nu het een gezonde onderneming betreft met een uitbreidingswens, -noodzaak en capaciteit-, waarvan en diens gezinsleden afhankelijk zijn voor de broodwinning, is het niet acceptabel dat de bedrijfsvoering door het project zou worden benadeeld.

Nevenvestiging

drijft een onderneming gericht op het fokken en houden van varkens. De nevenvestiging is gevestigd op het perceel kadastraal bekend gemeente , eigendom van cliënt sub 1. In de nevenvestiging, die door het project nadelig wordt beïnvloed, zijn circa 630 dieren aanwezig. De nevenvestiging maakt volledig deel uit van de bedrijfsvoering van . Zo is er recentelijk nog een chemische luchtwasser geplaatst, wat betekent dat ook in de nevenvestiging wordt geïnvesteerd. Er zijn evenwel plannen om op termijn de dieren "over te halen" naar de hoofdvesting aan de en ter plaatse van de nevenvestiging gebruik te maken van de planologisch reeds aanwezige mogelijkheden voor functieverandering/ruimte voor ruimte.

constateert dat in de ter inzage gelegde ontwerpstukken geen rekening is gehouden met de gevolgen van de hoogspanningsverbinding voor de huidige bedrijfsvoering, noch voor de functieveranderingsmogelijkheden. meent dat alsnog onderzoek moet worden gedaan naar de omvang van de gevolgen.

heeft van (vertegenwoordigers van) Tennet vernomen dat men ermee bekend is dat onderzocht moet worden op welke wijze het bedrijf op de lijn zou moeten worden aangepast. Dát aanpassingen noodzakelijk zijn, staat aldus niet ter discussie. De onderzoeken hebben evenwel nog niet plaats gevonden. meent dan ook dat in de ter inzage gelegde stukken geen sprake is of zelfs kan zijn van overwegingen over wat een goede ruimtelijke ordening zou zijn. is aldus niet in de gelegenheid om afdoende op het ontwerp te reageren, eenvoudigweg omdat niet duidelijk is waarop het ontwerp is gebaseerd. De voorbereidingsprocedure geschiedt onvoldoende zorgvuldig.

Alternatieven

constateert dat er onvoldoende onderzoek is gedaan naar alternatieven. Aldus is niet komen vast te staan dat het noodzakelijk is dat de hoogspanningsverbinding op de thans voorgestelde wijze wordt gerealiseerd. Het onderzoek dat concludeert dat ondergrondse aanleg niet mogelijk / haalbaar is, overtuigt niet. Het huidige ontwerptracté is bepaald op basis van onjuiste aannames.

Verskillende ontwikkelingsmogelijkheden van het bedrijf, het perceel en het bouwblok die - de hoogspanningsverbinding weggedacht - gelet op de huidige (planologische) situatie in de rede liggen, zouden worden belemmerd of (zelfs) onmogelijk door een hoogspanningsverbinding. Dat is voor niet acceptabel.

Brandveiligheid

Uit de ontwerpstukken blijkt onvoldoende dat de ministers, noch Tennet, noch de gemeente Doetinchem, zich voldoende rekenschap hebben gegeven van de aspecten van brandveiligheid. merkt op dat de hoogspanningsverbinding in geval van een (stal)brand tot gevolg zal hebben dat er niet, of op zijn best niet doeltreffend en/of veel later (te laat) kan worden geblust. Immers, zolang er spanning op de hoogspanningsverbinding staat, mag de brandweer niet blussen. Daardoor wordt het risico van brandoverslag vergroot. Bij een brand zal er aldus een onbeheersbare toestand ontstaan, mede veroorzaakt door de wijze waarop de bebouwing is geplaatst en ingericht.

Een hoogspanningsverbinding vergroot de kans op het ontstaan van brand en kan deze zelfs veroorzaken. Dit blijkt uit recente waarnemingen in Zutphen en Noorwegen. De ontwerpstukken houden hiermee geen rekening.

In geval van brand vormt het aanwezige zwavelzuur, dat wordt aangewend vanwege de chemische luchtwassers een extra gevaar. Hiermee is geen rekening gehouden.

Recentelijk is in de praktijk gebleken dat een stalbrand negatieve gevolgen kan hebben voor hoogspanningsverbindingen. De geleiders kunnen knappen, waardoor de bedrijfszekerheid van de verbinding en het varkensbedrijf in gevaar wordt gebracht.

Tevens vraagt [redacted] aandacht voor de herhaaldelijk na stalbranden ontstane maatschappelijke verontwaardiging. De samenleving accepteert het niet dat dieren levend verbranden of stikken.

Tegen de achtergrond van het voorgaande dienen de ministers te motiveren waarom zij het risico van een ongecontroleerde stalbrand, mede gelet op de aspecten van goede ruimtelijke ordening, verantwoord achten.

[redacted] weet dat verzekeraars te kennen hebben gegeven voor een varkenshouderij waarboven een hoogspanningsverbinding is gerealiseerd, geen dekking verlenen. Verzekeraars keren na brandschade (enerzijds) pas uit wanneer opstallen worden herbouwd, maar accepteren (anderzijds) niet dat herbouw onder of nabij hoogspanningsverbindingen plaats vindt. Ook zullen verzekeraars (afzonderlijke) verzekeringen voor verstikking, inductie of overspanning niet langer verstrekken, althans niet onder voor Keurntjes aanvaardbare condities.

In de bedrijfsgebouwen is asbest verwerkt. Bij brand zal zich dit in de omgeving verspreiden, met risico's voor de volksgezondheid. Dit aspect is blijkens de ontwerpstukken niet in de besluitvorming betrokken.

Chemische luchtwassers/installaties

Ten behoeve van de bedrijfsvoering heeft [redacted] een chemische luchtwasser in gebruik. Chemische luchtwassers kunnen corrosie veroorzaken. Uit de ontwerpstukken blijkt niet dat hier rekening mee is gehouden.

Daarnaast bestaat het gevaar dat de spanning op de geleiders via de emissie van de chemische luchtwassers overslaat op het bedrijf, met de gevaren van dien.

Gelet op de combinatie chemische luchtwassers/hogspanningsverbinding is de bedrijfszekerheid van zowel de varkenshouderij als de hogspanningsverbinding geen gegeven.

[redacted] constateert dat uit de ontwerpstukken blijkt dat niet is onderzocht of de hogspanningsverbinding gevolgen zal hebben voor de aanwezige technische installaties. De installaties van [redacted] zullen echter wel effecten ondervinden van de hogspanningsverbinding.

Gezondheid

meent dat uit de ontwerpstukken onvoldoende blijkt dat de hoogspanningsverbinding geen, althans een aanvaardbaar risico met zich brengt voor de gezondheid van mens en dier. vreest onder meer voor alzheimer (in de stallen wordt onder de hoogspanningsverbinding wordt immers gewerkt) en leukemie.

Uit de ontwerpstukken blijkt dat er in het geheel geen aandacht is besteed aan het effect van de hoogspanningsverbinding op de, mede aan gezondheidsaspecten verbonden technische en financiële resultaten van de varkenshouderij.

Milieuthema's

Naar mening van is er onvoldoende rekening gehouden met diverse milieuthema's, zoals de leefomgeving en de landschappelijke inpassing. Uit de ontwerpstukken blijkt onvoldoende dat de diverse belangen zijn afgewogen, laat staan dat er verantwoorde keuzes zijn gemaakt.

vraagt bijzondere aandacht voor de aanwezigheid van en met name het zicht op de nabij gelegen monumentale bomenrij aan de Kruisallee. De hoogspanningsverbinding is tussen de nevenlocatie en deze bomenrij geprojecteerd. Reeds nu, maar met name in het kader van het nader uitwerken van de functieveranderingsplannen zou een hoogspanningsverbinding (het zicht op) deze bomenrij dermate ernstig verstoren dat de locatie minder aantrekkelijk zal worden. Mede daardoor daalt de waarde van de locatie terwijl niet is gebleken dat deze zal worden vergoed.

Daarbij merkt op dat vanaf de nevenvestiging bezien het zicht op de geprojecteerde hoogspanningsverbinding rechtstreeks en "langs de lijn" is. In zijn algemeenheid kan het weliswaar zo zijn dat lange rechtstanden van de hoogspanningsverbinding maatschappelijk het meest verantwoord zijn en landschappelijk kunnen worden ingepast, maar voor is deze lange rechtstand juist nadelig. Het is ; onbekend waarom de nieuwe hoogspanningsverbinding op een andere locatie is geprojecteerd dan de bestaande 150 kV-verbinding. Daarbij zijn wellicht financiële/economische afwegingen gemaakt. Hoe het ook zij, meent dat de waardevermindering onvoldoende in de belangenafweging is meegenomen en dit moet daarom alsnog gebeuren.

Plangrens / masten / magneetveldzone

Naar mening van [] blijkt uit de ontwerpstukken onvoldoende op basis waarvan de begrenzing van het project en in het bijzonder het ontwerp-rijksinpassingsplan is bepaald. Ook als dat het thans gekozen voorkeursalternatief definitief wordt vastgelegd, valt niet in te zien op basis waarvan de plangrens en in het bijzonder de breedte van de zakelijk rechtstrook en de magneetveldzone werd bepaald.

In de ontwerpstukken is niet, althans ontoereikend gemotiveerd waarom de plangrens afwijkt van de grens van de daaraan voorafgaande voorbereidingsbesluiten.

Voor zover de berekende magneetveldzone van belang is geweest bij het bepalen van de plangrens, wijst [] erop dat deze methode gelet op de ontworpen stukken niet toepasbaar is. De locatie, hoogte en uitvoering van de masten en geleiders zijn blijkens de ontwerpstukken immers nog niet bekend. De magneetveldzone daarentegen lijkt exact te zijn berekend, terwijl op bepaalde tracégedeelten de plangrens op de magneetveldzone is gelegd en elders (bijvoorbeeld nabij [] nevenvestiging) niet. Het is dus niet uitgesloten dat de plangrens te eng of te ruim zal blijken te zijn.

Ten aanzien van de berekende magneetveldzone geldt dat deze evenmin juist kan zijn, omdat uit het rekenmodel blijkt dat daar vereenvoudigingen zijn gehanteerd, die in dit geval onbruikbaarheid van de rekenmethode met zich brengt.

Het is niet gebleken dat de thans berekende magneetveldzone is gebaseerd op het gekozen tracé en het daarin begrepen terrein (en haar bebouwingen).

De breedte van de zakelijk rechtstrook is zoals gezegd onvoldoende onderbouwd. Een verwijzing naar de door Tennet gehanteerde overeenkomsten kan geen onderbouwing van de planologische regeling zijn; Tennet gaat er ten onrechte vanuit dat met alle betrokkenen overeenkomsten kunnen worden gesloten, of dat de in het ontwerp-rijksinpassingsplan opgenomen zakelijk rechtstrook anderszins de thans geprojecteerde omvang zal kunnen krijgen. De zakelijk rechtstrook kan in beginsel via een procedure uit hoofde van de Belemmeringenwet privaatrecht worden aangevraagd, maar uit de planning blijkt dat een dergelijke procedure niet zal worden doorlopen, zodat een (tijdelijke) realisatie van de hoogspanningsverbinding wellicht niet mogelijk zal blijken te zijn.

Uit de ontwerpstukken blijkt dat het in principe mogelijk zou zijn om in de masten mobiele communicatieapparatuur te plaatsen. Het ontwerp-rijksinpassingsplan kent hiervoor geen regelgeving, maar blijkens de toelichting bij het ontwerp-rijksinpassingsplan wil Tennet dergelijke apparatuur wel kunnen plaatsen. Aldus is onduidelijk of antennes planologisch worden toegestaan. merkt op dat de toelaatbaarheid van mobiele communicatieapparatuur niet is onderzocht, laat staan is aangetoond. Ook is in het kader van het project niet onderzocht of aangetoond dat aan (extra) mobiele communicatieapparatuur behoefte bestaat. meent dat de plaatsing van antennes en andere mobiele communicatieapparatuur expliciet moet worden uitgesloten.

Combinatie 380 kV met 150 kV

constateert dat een combinatie van 380 en 150 kV-hoogspanningsverbinding wordt voorzien. Hij merkt daarbij op dat het niet is aangetoond of zelfs maar is onderzocht of een dergelijke combinatie verantwoord is.

Duur en realisatie

acht onvoldoende onderbouwd waarom een vergunning zou moeten worden verleend om de verbinding gedurende drie jaar te realiseren, aangezien de werkzaamheden anderhalf jaar duren en de lijn zo spoedig mogelijk zou moeten worden gerealiseerd.

Economische haalbaarheid

merkt op dat de economische haalbaarheid van het project niet, althans onvoldoende aannemelijk is gemaakt. De enkele overweging dat middelen beschikbaar zijn, is onvoldoende aangezien noch de omvang van die middelen noch de kosten bekend zijn.

Het is niet aannemelijk dat de planschadetegemoetkomingen zullen worden verhaald. Daartoe zijn immers geen overeenkomsten gesloten. Dit betekent dat de gemeente de tegemoetkomingen in geleden planschade zal moeten dragen, terwijl de gemeente te kennen heeft gegeven daartoe niet bereid te zijn.

Uit de stukken blijkt niet dat rekening is gehouden met (de kosten van) de uitkoop/verplaatsing van

Wageningen, 6 november 2014

Bladnummer: 8

Dossier:

Waardedaling bedrijf

De hierboven genoemde aspecten hebben een forse impact op de waarde van het bedrijf. Nu is het nog een bedrijf met ruime (ontwikkelings)mogelijkheden (ook anders dan varkenshouderij), een goede ligging en een effectieve bedrijfsuitrusting. De weergegeven beperkingen door de aanleg van het hoogspanningstracé doen deze voordelen teniet. De waarde van een bedrijf is ook mede bepalend voor de financierbaarheid van een bedrijf.

Slot

Desgewenst is bereid het voorgaande toe te lichten. Bovendien veronderstelt Keurntjes u ermee bekend dat hij bereid kan worden gevonden medewerking te verlenen aan de noodzakelijke onderzoeken.

Hoogachtend,

ONTVANGEN 06 NOV 2014

Wehl, 29 oktober 2014

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV,
Postbus 23,
2290 AA Wateringen

Betreft: Zienswijze ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpbesluiten inzake de 380 kV
hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Geachte heer/mevrouw,

Met deze zienswijze reageren _____ en _____ op het
ontwerp-inpassingsplan en de ontwerpbesluiten inzake de 380 kV hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel.

De indieners runnen gezamenlijk in maatschap een agrarisch bedrijf aan de _____ te
_____. Indieners zijn belanghebbenden aangezien het voorgenomen trace meerdere percelen
grond van de indieners doorkruist en de specifieke magneetveldzone een deel van het
agrarische bouwblok overlapt.

In een eerder stadium hebben alle drie de indieners afzonderlijk reeds een verzoek gedaan
tot onderzoek om de hoogspanningsverbinding ondergronds aan te leggen. Op basis van het
ontwerp-inpassingsplan hebben wij verder de volgende zienswijzen.

MER

Gezondheidsrisico's voor mens en dier zijn niet acceptabel. Een deel van de agrarische
bebouwing valt binnen de specifieke magneetveldzone. Dit betekent dat binnen deze zone
(jonge) dieren verblijven en dagelijks gewerkt door indieners of medewerkers. Verder,
aangezien het bedrijf een agrarisch familiebedrijf betreft, vindt er veel interactie plaats tussen
wonen en werken. De opmerking dat de tuin en bedrijfswoning buiten de magneetveldzone
vallen en daarmee impliceert dat er geen gezondheidsrisico's voor ons als mens zijn doet
onze bedrijfsopzet in grote mate tekort. Het niet benoemen van de risico's voor onze dieren
in de MER is voor ons niet acceptabel.

Inpassingsplan

1. Indieners constateren dat bij het ontwerpbesluit en het inpassingsplan verschillende
en verouderde kaarten en plattegronden gebruikt zijn. Eerdere correspondentie over
mastposities komt niet overeen met de gegevens uit het inpassingsplan.
2. Het inpassingsplan gaat uit van het aanleggen van drie houtwallen (D09) tussen de
Broekstraat en de Slagenweg. Alle drie op en grenzend aan onze grond. Hier maken
wij bezwaar tegen, aangezien de houtwallen niet alleen voor de benodigde
oppervlakte grond kosten maar in een veelvoud ook de aangrenzende grond door
schaduwwerking voor ons onbruikbaar wordt. Daarnaast schaden de houtwallen het
open karakter van onze directe leefomgeving met verlies van woongenot, sociale
controle en verkeersveiligheid.

3. Het voorgenomen traject beperkt de maatschap in het aanpassen van de vorm van het bouwblok en de mogelijkheden binnen het bouwblok. Elke vorm van beperking in bedrijfsvoering is voor ons onacceptabel.

Ondertekend, 29-10-2014 te Wehl

ONTVANGEN 06 NOV 2014

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
 Postbus 23
 2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
 Postbus 10100
 5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
 Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
 Fax 088 462 2799
 klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
 www.achmearechtsbijstand.nl

<i>Datum</i>	<i>Ons zaaknummer</i>	<i>Behandeld door</i>
5 november 2014	R209833415	
<i>Onderwerp</i>	<i>Uw kenmerk</i>	donderdag afwezig
Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel		

Zienswijze Riksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

Namens cliënt, dien ik hierbij een
 zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-riksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding
 Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).

Publicatie

Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieu-effectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.

Namens cliënt wens ik de navolgende zienswijze in te dienen.

Situatie cliënt

Cliënt heeft een agrarisch bedrijf en is woonachtig te Het hoogspanningstraject in de buurt van de woning van cliënt heeft grote gevolgen voor zijn woon- en leefsituatie. De hoogspanningsleiding direct over de bedrijfsgebouwen en in de directe nabijheid van één van de woningen bij het bedrijf van cliënt.

Beperkingen

Onder een hoogspanningstraject mag niet meer gebouwd worden en dit betekent dat cliënt zijn bedrijf niet meer kan uitbreiden. Dit is voor cliënt zeer nadelig en een aanzienlijke schadepost.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

Verplaatsing

Om deze reden is het uitdrukkelijk verzoek van cliënt om de lijn op grotere afstand van zijn bedrijf en de aanwezige woningen af te plaatsen, danwel hem volledig uit te kopen. Dit verzoek is uitdrukkelijk ook aan Tennet voorgelegd. Cliënt doet een uitdrukkelijk verzoek tot uitkoop.

Nadeel

Wanneer het traject niet wordt aangepast en cliënt niet wordt uitgekocht betekent dit een groot nadeel voor het bedrijf en voor cliënt persoonlijk. Dit heeft een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect op de bedrijfsgebouwen en de woning. Afgezien hiervan krijgt cliënt op zeer korte afstand direct uitzicht op de hoge masten en de bedrading. Het weidse landschap wordt daarmee aanzienlijk aangetast.

Belangenafweging

Cliënt is van mening dat bij de keuze voor de locatie van het hoogspanningstraject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met zijn (bedrijfs)situatie en belangen. Het is van het grootste belang dat het bedrijf als volwaardig bedrijf kan blijven functioneren en uitbreidingsmogelijkheden behoudt. De aanleg van een hoogspanningsverbinding over het bedrijf van cliënt heeft dan ook verstrekende negatieve financiële gevolgen.

Verder heeft de hoogspanningsverbinding in de directe over het perceel van cliënt een sterk negatieve invloed op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënt nu reeds veel hinder en schade ondervindt en in de toekomst zal dit nog toenemen. Cliënt is van mening dat de hoogspanningslijn verplaatst dient te worden of dat hij – gelet op de verstrekende consequenties - uitgekocht dient te worden. Het kan niet zo zijn dat cliënt blijft zitten met de schade en gevolgen van de aanleg van deze hoogspanningslijn.

Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënt. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

en enige compensatie richting cliënt is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënt onacceptabel.

Aanpassing of schadevergoeding

Cliënt verzoekt u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt.

Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënt zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om zijn schade nader aan te tonen middels een deskundigenrapport en hij behoudt zich het recht voor om aanvullend stukken over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

Voor cliënten is aanpassing van het tracé van zeer groot belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een ongewijzigde situatie voor cliënt zeer groot.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten kan cliënt dan ook niet anders dan de betrokken (overheids)instanties uitdrukkelijk aansprakelijk te stellen voor de door hem geleden en in de toekomst nog te lijden schade.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoet gekomen wordt.

Hoogachtend,

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
 Postbus 23
 2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
 Postbus 10100
 5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
 Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
 Fax 088 462 2799
 klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
 www.achmearechtsbijstand.nl

Datum
 3 november 2014

Ons zaaknummer
 R209589565

Behandeld door

Onderwerp
 Zienswijze hoogspanningsverbinding
 Doetinchem-Wesel

Uw kenmerk

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënt, _____ te _____ dien ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Op 20 oktober 2009 heeft cliënt reeds een brief toegezonden aan het Bureau Energieprojecten. Deze treft u hierbij als bijlage 1 aan. Ik verzoek u de inhoud van deze brief hierbij als ingelast en herhaald te beschouwen. Namens cliënt wens ik verder een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te brengen:
 - I. Woonsituatie cliënt
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden aangaande de woonsituatie van cliënt.

II Woonsituatie cliënt

5. Cliënt is woonachtig aan de te Het hoogspanningstraject in de buurt van de woning heeft grote gevolgen voor zijn woon- en leefsituatie. De aanleg van het hoogspanningstraject zal een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect hebben op de woning. De woning kan niet meer, danwel slechts tegen een aanzienlijk lager waarde worden verkocht. De leefomgeving van cliënt verandert aanzienlijk. Hij krijgt direct uitzicht op de hoge masten en de bedrading. Het weidse en groene landschap wordt aanzienlijk aangetast door de hoogspanningsmasten.

6. Cliënt is voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met zijn woning en de andere woningen in de directe omgeving. Vooralnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het landschap. Cliënt heeft een nieuwe woning en bewust gekozen voor deze locatie vanwege het landelijke karakter en het weidse uitzicht. Het voorheen prachtige uitzicht wordt thans vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding. De aanleg van een hoogspanningsverbinding heeft dan ook een zeer negatieve invloed op de woonomgeving van cliënt.

In het MER Hoofdrapport staat in onderdeel 3.3.1. op bladzijde 61 dat volgens het SEV III zo veel mogelijk moet worden gebundeld, ook met andere infrastructuur. Men doet dit langs de A18 tot een volstrekt willekeurig punt, waarna men een agrarisch gebied met verhoogde landschappelijke waarde doorsnijdt. Dit is vervolgens aangewezen als tracé 1, het voorkeurstracé. Volgens tracé 1a kan men nog een heel eind verder bundelen, eerst met de A18 en daarna met de Slingerparallel. Dit doet men niet om een drietal woningen die zeer dicht op de A18 liggen te sparen. Hier gaat men in tracé 1A met een klein boogje omheen of - zo stelt men - er wordt overgestoken wat een onrustig beeld geeft. Deze redenering acht cliënt niet consequent. Het is volstrekt onduidelijk waarom er niet voor gekozen is om het tracé strak langs de A18 te leggen, met uitkoop van de drie "probleem" woningen. In de toekomst is er dan ook meer ruimte voor wegverbredingen en is men af van belemmerende werking van de woningen bij milieumaatregelen, geluidsoverlast, fijnstof en Corona effecten. In tracé 1 gaat men echter wel over een in de directe nabijheid gelegen woning met een hertenfokkerij heen.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

Voorzover onverhoopt de bovengrondse aanleg doorgang mocht vinden pleit cliënt uitdrukkelijk voor een aangepast tracé 1a. Inzet moet zijn een duidelijk uitgewerkte bundelingvariant. Hier slaat men twee vliegen in één klap. Men gaat niet door een landschappelijk waardevol gebied, waarin een aantal boerenbedrijven met grote hoeveelheden melkvee (meer dan 150 stuks melkkoeien per bedrijf) gesitueerd is en tevens doorsnijdt men de lanenstructuur bij de Kemnade niet en men lost problemen - die ook het Ministerie van Infrastructuur aangaan - op met de drie woningen.

7. Een hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning van cliënt zal een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch. Cliënt wenst op te merken dat met name de gevolgen van de magnetische velden voor bijvoorbeeld melkvee niet, althans volstrekt onvoldoende is onderzocht. In veel situaties staat vee tegenwoordig het gehele jaar door in stallen en heeft te maken met een doorlopende invloed van nabijgelegen hoogspanningsmasten. De melk is voor menselijke consumptie, dus hierbij is uiterste zorgvuldigheid geboden. Cliënt acht het een ernstige omissie dat grondig onderzoek ontbreekt, nu dit een wezenlijk aspect betreft in een agrarische omgeving zoals hier aan de orde. Hierin schiet het besluit reeds tekort.

8. De – door het realiseren van een bovengrondse hoogspanningslijn - sterk verminderde uitstraling van dit gebied heeft bovendien negatieve gevolgen voor de waarde van de woning van cliënt. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Cliënt lijdt hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënt reeds veel hinder en schade ondervindt en in de toekomst nog zal gaan ondervinden. Hij wenst deze schade gecompenseerd te zien.

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënt. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

en enige compensatie richting cliënt is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënt onacceptabel.

11. Cliënt verzoekt u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënt en andere omwonden te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds. Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënt betwist dit. Met betrekking tot het tweede kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënt bestrijdt echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënt is van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is. Nederland wil zich graag als innovatief land laten kennen. De uitslagen van de onderzoeken naar ondergrondse aanleg van hoogspanningsleidingen met wisselstroom worden uiterlijk in 2018 verwacht. Vooraf zijn waarschijnlijk al resultaten bekend. Het ondergronds aanleggen van het traject Doetinchem-Wesel is gelet op de grondgesteldheid eenvoudiger dan in het westen van het land. Naar de mening van cliënt is het mogelijk – en cliënt wenst hier uitdrukkelijk voor te pleiten – dat ook de variant *wisselstroom* ondergronds nader wordt onderzocht.

14. Cliënt is dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden. Cliënt heeft destijds Tennet uitdrukkelijk verzocht om een financiële onderbouwing van het project (zie [bijlage 2](#)). Cliënt heeft hierop echter nimmer een reactie gekregen. Cliënt is van mening dat de informatie naar de bevolking toe hierdoor niet volledig en niet transparant is. Er wordt wel aangegeven dat ondergrondse aanleg veel duurder is dan bovengrond, maar specificatie van de kosten ontbreekt. Naast de investeringen zijn immers de kosten van instandhouding gedurende de levensduur (100 jaar!) zo mogelijk van nog groter belang.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënt zich uitdrukkelijk het recht voorbehoudt om - eventueel in collectief verband - de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en hij behoudt zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënt is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënt zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënt om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonerings. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

20. Cliënt is echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling heeft voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan het melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24. De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25. Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het voorzorgsbeginsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft zeer nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënt.

Horizonvervuiling

27.

Cliënt heeft bij aankoop van zijn woning gekozen voor rustig en landelijk wonen. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading.

Cliënt acht het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. Eventuele hogere kosten wegen niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënt onbegrijpelijk dat juist dit landschap wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In het onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels - jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
8

termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedeling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkomend verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stelt cliënt dan ook de betrokken (overheids)instanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hem geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Hoogachtend,

BIJLAGE	/
----------------	---

Inspraakpunt Doetinchem – Wesel 380 kV
Bureau Energieprojecten
Postbus 304
2270 AH Voorburg

Etten, 20 oktober 2009.

Betreft: Inspraak startnotitie m.e.r. Project Doetinchem – Wesel 380 kV.

Geachte heer/mevrouw,

Naar aanleiding van het voornemen om een 380 kV hoogspanningsverbinding aan te leggen van Doetinchem naar het Duitse Wesel maak ik hierbij gebruik van het mij geboden recht om aan te geven wat er in het MER onderzocht moet worden.

Dat is in de eerste plaats wat is aangegeven in de startnotitie.

Daarnaast wil ik uw speciale aandacht vragen voor een drietal onderwerpen, te weten:

Aspecten rondom in de startnotitie gebezigde bewoordingen.

Aspecten rondom het te kiezen tracé in verband met een ander plan of initiatief daartoe.

Aspecten rondom de te kiezen masten.

Ad 1. Aspecten rondom in de startnotitie gebezigde bewoordingen.

Er wordt in de startnotitie op twee verschillende manieren gesproken over bundeling.

Op bladzijde 16 *: staat: "Bovenstaande uitleg van bundeling is generiek. Voor het tracé Doetinchem – Duitse grens zullen er naar verwachting geen twee masten naast elkaar komen. Bundeling bestaat uit bundelen met bovenregionale infrastructuur."

Het principe van bundeling door twee masten naast elkaar te plaatsen is op bladzijde 16 ongewenst verklaard in punt 4. "Voorts is in het SEV III vastgelegd dat een toename van het totaal bovengrondse ruimtebeslag uitgedrukt in kilometers tracélengte van hoogspanningsverbindingen met een spanning vanaf 110 kV zo veel mogelijk moet worden voorkomen."

Voor het MER lijkt het mij,

òf overbodig om verder op dit punt studie te verrichten, de op deze wijze gebezigde term komt dan niet meer voor, waardoor mogelijke wazigheden in het MER worden voorkomen, òf een nadere uitwerking van dit punt in het MER moet de eenduidige conclusie opleveren dat bundeling op deze wijze niet zal plaatsvinden.

Ad 2. Aspecten rondom het te kiezen tracé in verband met een ander plan of initiatief daartoe.

Op bladzijde 25 en 37 van de startnotitie wordt melding gemaakt van het *Ruimtelijk beleid in het zoekgebied*.

*In het MER moet duidelijk tot uiting komen, dat het tracé van de nieuwe hoogspanningsverbinding rekening houdt met het gemeenschappelijke landschapsontwikkelingsplan (LOP) van de gemeenten Doetinchem, Montferland en Oude IJsselstreek, met name met * de ontwikkeling van zowel een 'droge' als een 'natte' ecologische verbindingzone in het gebied dat in het LOP wordt aangeduid als het knooppuntgebied, waarin zich, naast de bestaande 150 kv-verbinding Doetinchem – Ulft – Winterswijk, ook historische waarden bevinden.*

Dit gebied is klein van schaal en omvang maar wordt nu, in eerste instantie, uitgebreid met ca 30 hectaren.

De foto op de kaft van de startnotitie m.e.r. is middenin het gebied gemaakt. U moet zich voorstellen wat het vervangen van de huidige transparante masten (hoogte ca 28 m) door setjes van twee massieve Wintrackmasten met een dubbele hoogte (50 á 55 m) doet met de beleving van dit gebied. Op termijn zal dit gebied tot het overloop gebied van Doetinchem gerekend kunnen worden. Dit houdt in, dat er naast het huidige recreatieve gebruik van lange afstandwandelaars en fietsers, ook door een toenemend aantal inwoners van Doetinchem in dit gebied gewandeld zal gaan worden en dan vooral in het weekend. Het passeren van setjes hoogspanningsmasten verhoogd de beleving van dit gebied niet. Het zogenoemde "Corona effect" (bladzijde 29 startnotitie) bestaat niet uit een "bij vochtig weer, meestal mist, licht knetterend geluid" maar uit een altijd duidelijk hoorbaar geknetter. Dit is dus een continu effect (bladzijde 33 startnotitie).

Ad 3. Aspecten rondom de te kiezen masten.

In de startnotitie m.e.r. (bladzijde 29) wordt aangegeven dat de huidige masten technische nadelen hebben ten opzichte van de Wintrackmasten (M-compactmast) en dat het uitgangspunt is om voor de laatste te kiezen bij de uitvoering van de nieuwe hoogspanningsverbinding.

Over mooi en lelijk wil ik het niet hebben. Objectief gezien is het wel zo, dat:

de huidige masten transparant zijn, vooral op geringe hoogte boven de grond en niet met twee naast elkaar staan.

de Wintrackmasten massief zijn vooral op geringe hoogte boven de grond en met twee naast elkaar staan.

Bij plaatsing van twee Wintrackmasten is er op ooghoogte sprake van twee maal 1.50 tot 3.00 m, dus 3.00 tot 6.00 m totale ondoorzichtigheid. Als je om twee van deze masten heen draait, dan kom je momenten tegen waarop de masten samenvallen. Er is dan sprake van een muur van 3 tot 6 meter in het gezichtsveld. Als dit op grote afstand plaatsvindt (een paar kilometer), dan is dat niet zo storend. Dichtbij (afstanden van bijvoorbeeld minder dan 500 meter) is het wel storend en als statisch beeld uit een bestaande woning niet acceptabel te noemen.

Het in een folder aangegeven verhaal "Ander voordeel dat de Bi-pole mast rank en strak is vormgegeven en zo goed in het landschap past" is een subjectief verkoopargument. Masten horen niet in het landschap en zijn daarom altijd storend.

In het MER moeten de visuele aspecten van de Wintrackmasten ten opzichte van de huidige masten objectief worden benoemd, inclusief voorschriften voor toepassing van de ene of andere mast. Daarnaast moeten objectieve regels worden uitgewerkt die het mogelijk maken dat er rekening gehouden kan worden met de visuele aspecten van de masten bij de toepassing en plaatsbepaling van de masten tijdens de verdere uitwerking van de plannen.

Ik heb de nader te bestuderen zaken naast cursief gedrukt, ook dwingend aangegeven. Dat leest makkelijker.

Ook bij de vervolgstappen in de procedure wil ik graag kunnen inspreken. Dat kan over dezelfde, maar ook over andere punten gaan. Dit recht behoud ik mij voor.

Voor nadere toelichting ben ik bereid.

Met vriendelijke groet,

Hoogachtend,

BIJLAGE	2
----------------	---

Bedankt voor uw bericht!

Achternaam:

Voorletters:

Bedrijfsnaam:

Geslacht:

Email:

Adres:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

Vraag: Ik ben op de informatie avond geweest en heb gevraagd of er ook een financile onderbouwing van de 380 kV lijn Doetinchem Wesel te verkrijgen is. Een medewerker van Tennet heeft mij gezegd dat er een financile onderbouwing in het inpassingsplan is opgenomen. Dit plan heb ik erop nageslagen maar ik kan geen cijfer vinden. Graag ontvang ik van u zsm een financile onderbouwing van het plan. Bij voorbaat hartelijk dank.

Nieuwsbrief: nee

Verzonden 7 oktober 2014 21.40 uur.

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

<i>Datum</i>	<i>Ons zaaknummer</i>	<i>Behandeld door</i>
5 november 2014	R208390650	
<i>Onderwerp</i>	<i>Uw kenmerk</i>	donderdag afwezig
Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel		

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënten, te dien
ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV
hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het
milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze
termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënten wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te
brengen:
 - I. Woonsituatie cliënten
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding
4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden
aangaande de woonsituatie van cliënten.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

II Woonsituatie cliënten

5. Cliënten zijn woonachtig aan de te . Het hoogspanningstraject direct naast hun woning heeft grote gevolgen voor hun woon- en leefsituatie. De aanleg van een hoogspanningstraject heeft een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect op de woning. De woning kan niet meer, danwel slechts tegen een aanzienlijk lager waarde worden verkocht. Dit drukt temeer nu cliënten – gezien hun leeftijd - mogelijk in de nabije toekomst een andere woning zouden willen betrekken. De leefomgeving van cliënten verandert aanzienlijk. Zij krijgen direct zicht op de hoge masten en de bedrading. Het weidse en groene landschap wordt geheel aangetast door de hoogspanningsmasten.

6. Cliënten zijn voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met hun woning en de andere woningen in de directe omgeving. Vooralnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het landschap. Cliënten hebben destijds bewust gekozen voor deze locatie vanwege het landelijke karakter en het weidse uitzicht. Dit uitzicht wordt thans vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding. De aanleg van een hoogspanningsverbinding heeft een zeer negatieve invloed op de woonomgeving van cliënten. Cliënten bezitten een stuk grond waarover de magneetzone valt. De lijn betekent beperkingen van de bouw- en gebruiksmogelijkheden.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Zeker wanneer er sprake is van leidingen die slechts 8 meter boven de grond zullen hangen.

Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch. In ieder geval vrezen cliënten ook de gevolgen van de hoogspanningslijn voor de kleinkinderen die op bezoek komen. Cliënten zijn van mening dat met name ten aanzien van kinderen geen enkel risico dient te worden genomen.

8. De sterk verminderde uitstraling van dit gebied heeft bovendien negatieve gevolgen voor de waarde van de woning van cliënten. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Cliënten lijden hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënten veel hinder en schade ondervinden en in de toekomst zullen gaan ondervinden. Zij wensen deze schade gecompenseerd te zien.

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënten. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie richting cliënten is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënten onacceptabel.

11. Cliënten verzoeken u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënten en andere omwonden te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds. Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënten betwisten dit. Met betrekking tot het tweede kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënten bestrijden echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënten zijn van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënten zijn dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënten zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband - de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en zij behouden zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënten is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënten zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënten om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonering. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

20. Cliënten zijn echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling hebben voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan grazend melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24. De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25. Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het verzorgingsbeginsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft zeer nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënten.

Horizonvervuiling

27.

Cliënten hebben bij aankoop van hun woning gekozen voor rustig en landelijk wonen. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading. Cliënten achten het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. Eventuele hogere kosten wegen niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënten onbegrijpelijk dat juist dit landschap wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In de onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkoming verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stellen cliënten dan ook de betrokken (overheids)instanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hen geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Hoogachtend,

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

<i>Datum</i>	<i>Ons zaaknummer</i>	<i>Behandeld door</i>
3 november 2014	R208680937	
<i>Onderwerp</i>	<i>Uw kenmerk</i>	donderdag afwezig
Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel		

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënten, , te dien ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënten wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te brengen:
 - I. Woonsituatie cliënten
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding
4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden aangaande de woonsituatie van cliënten.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

II Woonsituatie cliënten

5. Cliënten zijn woonachtig aan de te . Het hoogspanningstraject in de buurt van hun woning heeft grote gevolgen voor hun woon- en leefsituatie. Cliënten wonen in een groen weidegebied met een diversiteit aan flora en fauna. Het hoogspanningstraject staat gepland in de directe nabijheid van hun perceel. Dit zal hun woonomgeving volledig veranderen. De plannen zullen een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect hebben op de woning. De woning kan niet meer, danwel slechts tegen een aanzienlijk lager waarde worden verkocht. Cliënten krijgen zicht op de hoge masten en de bedrading. Het unieke en idyllische landschap wordt aanzienlijk aangetast door de hoogspanningsmasten.

6. Cliënten zijn voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met hun woning en andere woningen en bedrijven in de directe omgeving. Vooralsnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het natuurlandschap. Cliënten hebben destijds bewust gekozen voor deze locatie vanwege de landelijke omgeving. Hun uitzicht en de beleving wordt thans vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding. De aanleg van een hoogspanningsverbinding heeft een zeer negatieve invloed op de woonomgeving van cliënten.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

8. De sterk verminderde uitstraling van dit gebied heeft bovendien negatieve gevolgen voor de waarde van de woning van cliënten. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Cliënten lijden hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënten veel hinder en schade ondervinden en in de toekomst zullen gaan ondervinden. Zij wensen deze schade gecompenseerd te zien.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënten. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie richting cliënten is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënten onacceptabel.

11. Cliënten verzoeken u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënten en andere omwonden te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds. Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënten betwisten dit. Met betrekking tot het tweede kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé, in ieder geval in dit natuurgebied.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënten bestrijden echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënten zijn van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënten zijn dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënten zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband – de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en zij behouden zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënten is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënten zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënten om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zoning. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

20. Cliënten zijn echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling heeft voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24.

De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25.

Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het verzorgingsbeginsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënten.

Horizonvervuiling

27.

Cliënten hebben bij aankoop van hun woning gekozen voor rustig en landelijk wonen. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading. Cliënten achten het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. De volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien weegt naar de mening van cliënten niet op tegen eventuele hogere kosten.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënten onbegrijpelijk dat juist dit prachtige natuurlandschap in hun omgeving wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In het onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels - jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkomend verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stellen cliënten dan ook de betrokken overheidsinstanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hen geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

~~Hoogachtend,~~

ONTVANGEN 06 NOV 2014

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

<i>Datum</i>	<i>Ons zaaknummer</i>	<i>Behandeld door</i>
3 november 2014	R205621259	
<i>Onderwerp</i>	<i>Uw kenmerk</i>	donderdag afwezig
Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel		

Gewijzigde versie t.a.v. eerder ingediende zienswijze

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënt, _____ van de vennootschap _____, te _____ dien ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënt wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te brengen:
 - I. Woon- en bedrijfssituatie cliënt
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden aangaande de woon- en bedrijfssituatie van cliënt.

II Woon- en bedrijfssituatie cliënt

5. Cliënt exploiteert een melkveebedrijf aan de _____ en is ook bij het bedrijf woonachtig. Rondom het bedrijf ligt ongeveer 40 ha grasland dat ook gebruikt wordt voor beweiding. Het bedrijf is gelegen in een groen en weids gebied. Thans worden cliënten echter geconfronteerd met het hoogspanningstraject dat over de grond van cliënt geprojecteerd is, op korte afstand van de bedrijfsgebouwen en de woning van cliënt. De situatie voor cliënt is extra belastend omdat ook het aftakpunt van de hoogspanningslijn op het land van cliënt zal worden aangelegd. Een deel van de lijn wordt bovengronds aangelegd en een deel gaat de grond in. Het bedrijf van cliënt wordt haast letterlijk ingeklemd door de hoogspanningsverbindingen. Een situatietekening treft u bijgaand aan (./).

Het moge duidelijk zijn dat dit aanzienlijke gevolgen voor de bedrijfsvoering, de waarde van het bedrijf en de woning en toekomstplannen van de vennootschap. Het doorkruist volledig de investeringen en toekomstplannen voor deze locatie.

Indien het hoogspanningslijn en het aftakpunt op de locatie direct achter de woning en bedrijfsgebouwen zullen worden gerealiseerd zal dit situatie voor cliënt aanzienlijk veranderen. De aanleg van de lijn zal uitbreiding van het bedrijf sterk bemoeilijken, danwel onmogelijk maken. De plannen voor de lijn hebben immers nu reeds zullen een waardedrukkend effect op het bedrijf en de woning. De aanleg van de lijn heeft tot gevolg dat het bedrijf waarschijnlijk in de toekomst niet meer volwaardig kan worden geëxploiteerd waardoor investeringen op deze locatie weinig nut hebben. Het plan brengt beperkingen mee voor de bouw mogelijkheden op het terrein.

Cliënt wijst er op dat de enorme masten op zeer korte afstand van de woning en het bedrijf zullen worden geplaatst. Mede gelet op het stralingsrisico – met name ook voor het vee - vindt cliënt dat onacceptabel. In het voortraject heeft cliënt met Tennet gesproken over een schadevergoeding. Er is sprake van ingrijpende financiële gevolgen voor cliënt. Hier is helaas nog geen reële en volledige schadevergoeding uitgekomen. Tot op heden hebben de onderhandelingen tussen Tennet en cliënt, bijgestaan door zijn adviseur _____, niet tot een oplossing geleid. Cliënt heeft moeten constateren dat vooralsnog niet alle betrokken schadecomponenten door Tennet in de voorstellen worden meegenomen, waardoor deze voorstellen geen daadwerkelijke schadeloosstelling bieden voor de schrijnende situatie in welke cliënt thans buiten zijn schuld verzeild raakt.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

Cliënt begrijpt goed dat er ergens een elektriciteitsvoorziening zal moeten worden aangelegd, maar is van mening dat in de directe omgeving geschiktere alternatieve locaties zijn die veel minder belastend zijn. Voorzover er echter noodzakelijkerwijs voor de locatie van cliënt gekozen wordt, dient cliënt uiteraard volledige vergoeding te ontvangen voor de schade en kosten welke voortvloeien uit deze trajectkeuze.

Vanuit de woning, het bedrijf en het erf komt er direct zicht op de hoge masten en de bedrading. Het weidse groene landschap wordt onherstelbaar aangetast door de hoogspanningsmasten. Dit zal enerzijds elektromagnetische straling met verhoogde gezondheidsrisico's voor mens en dier betekenen en anderzijds ook invloed hebben op de aantrekkelijkheid van het gebied er daarmee op de waarde van het bedrijf voor een potentiële koper. Daarmee heeft het hoogspanningstraject directe gevolgen voor de woon- en leefsituatie, maar ook op de bedrijf- en ontwikkelingsmogelijkheden van deze locatie.

Kort gezegd betekent een bovengrondse hoogspanningslocatie zo direct geplaatst tegen het bedrijf van cliënt een schade die in de miljoenen kan gaan lopen.

6. Cliënt is voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met zijn bedrijf en de bestaande ontwikkelingsmogelijkheden van het perceel. Vooralsnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het landschap. De aantrekkelijkheid van de locatie om te wonen en te werken zal hierdoor ernstig inboeten. De groeiomogelijkheden van het bedrijf worden vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

Van groot belang is hierbij de persoonlijke situatie van cliënten. Er is gebleken dat zij zeer gevoelig zijn voor magnetische straling en daarvan pijn en belemmeringen ondervinden. De situatie waarin zij thans dreigen te komen is daarmee voor cliënten persoonlijk ook zeer onwenselijk.

Cliënt wenst uitdrukkelijk op te merken dat met name de invloed van de magnetische velden op dieren (bijvoorbeeld koeien) niet, althans volstrekt onvoldoende is onderzocht. Het gaat hier om hoogwaardige productie van melk en vlees dat bedoeld is voor menselijke consumptie. Hierbij is dus uiterste zorgvuldigheid geboden. Client zal in de toekomst mogelijk te maken krijgen met strenge eisen aan het houden van vee in nabijheid van hoogspanningsmasten. Het is niet redelijk mogelijke schade in verband hiermee voor rekening en risico van cliënt te laten. Het ontbreken van onderzoek naar de gevolgen voor vee acht cliënt een ernstige omissie, nu dit een wezenlijk aspect betreft in een agrarische omgeving zoals hier aan de orde. Hierin schiet het besluit reeds tekort.

8. De - door de hoogspanningsverbinding - sterk verminderde uitstraling van de locatie heeft grote negatieve gevolgen voor de waarde van het bedrijf van cliënt. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect tot gevolg heeft. Cliënt lijdt zoals gezegd hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënt veel hinder en schade ondervindt en in de toekomst nog zal gaan ondervinden. Cliënt wenst deze schade absoluut gecompenseerd te zien, wanneer het tracé ongewijzigd doorgang vindt.

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënt. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige reële compensatie of oplossing richting cliënt is – tot op heden - niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënt onacceptabel. Cliënt zal zich hiertegen dan ook blijven verzetten.

11. Cliënt verzoekt u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de volledige schade wordt vergoed en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënt te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds, danwel een zodanig aanpassing dat cliënt daarvan geen nadeel meer zal

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

gaan ondervinden als het gaat om de ontwikkeling van de locatie, danwel een volledige schadeloosstelling.

Cliënt betwist overigens dat de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. In Duitsland is momenteel overcapaciteit en cliënten zijn van mening dat gezien de toekomstige energieontwikkelingen de lijn feitelijk niet nodig zal zijn. Met betrekking tot het tweede punt (ondergrondse aanleg) kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé. Tenslotte heeft cliënt reeds betoogd dat er in het gebied alternatieve route's zijn die veel minder belastend zijn. Er is geen zwaarwegend en doorslaggevend belang om de thans geprojecteerde route direct langs de woning en het bedrijf van cliënt te laten lopen.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënt bestrijdt echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënt is van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënt is dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het (deels) ondergronds aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënt zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband – de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en hij behoudt zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor een deel gaat de lijn ondergronds op het terrein van cliënt ondergronds. Het overgrote deel blijft echter bovengronds. Voor cliënt is een ondergrondse aanleg van een langer tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van het bovengrondse gedeelte voor cliënt zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënt om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog over een grotere lengte ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonering. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

20. Cliënt is echter van mening dat opnemen van een huidige magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling heeft voor de gezondheid van de mens en dier (zoals bijvoorbeeld melkvee), ook buiten deze zone.

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan vee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24.

De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25.

Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het voorzorgsbeginsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Geluidsoverlast en storingen

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
8

Cliënt maakt gebruik van een melkrobot en andere storingsgevoelige apparaten. Cliënt voorziet dat de elektromagnetische straling storingen en hinder zal gaan opleveren bij deze apparatuur. In de toekomst zal het bedrijf hiervan steeds afhankelijker worden. In het plan wordt hiermee geen rekening gehouden.

Het voorgaande heeft grote nadelige gevolgen voor het bedrijf de leefomgeving van cliënt.

Horizonvervuiling

27.

Cliënt heeft bij aankoop van het bedrijf gekozen voor rustig en landelijk wonen en werken. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading. Cliënt acht het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. Eventueel hogere kosten wegen niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënten onbegrijpelijk dat juist dit prachtige natuurlandschap wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In het onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna, met name ook voor het vee op het bedrijf van cliënt.

De hoogspanningslijn zal verder tot gevolg hebben dat een deel van het land met verdroging te maken zal krijgen. Tevens voorziet cliënt inklinking van de grond bij het gedeelte dat ondergrond zal worden aangelegd. Het is voorts volstrekt onduidelijk wat de gevolgen voor de waterhuishouding zullen zijn.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
9

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen en bedrijven in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden en bedrijven hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkoming verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Reeds hiervoor is reeds betoogd dat de schade voor cliënt aanzienlijk is.

Gelet hierop blijven omwonenden en bedrijven zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stelt cliënt dan ook de betrokken (overheids)instanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hem geleden schade. Zoals reeds gezegd worden de voorheen bestaande ontwikkelings- en investeringsmogelijkheden voor de locatie teniet gedaan. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Hoogachtend,

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

<i>Datum</i>	<i>Ons zaaknummer</i>	<i>Behandeld door</i>
5 november 2014	R209694099	
<i>Onderwerp</i>	<i>Uw kenmerk</i>	donderdag afwezig
Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel		

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënte, _____, te _____, dien ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënte wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te brengen:
 - I. Woon- en bedrijfssituatie cliënte
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding
4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden aangaande de woon- en bedrijfssituatie van cliënte.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

II Woon- en bedrijfssituatie cliënte

5. Cliënte is woonachtig aan de te Bij de woning wordt een bedrijf (een tuincentrum/boomkwekerij) uitgeoefend op Het hoogspanningstraject in de buurt van haar woning en bedrijf heeft grote gevolgen voor hun woon- en leefsituatie. Cliënte woont in de directe nabijheid van de Duitse grens in een groen natuurgebied met een diversiteit aan flora en fauna. Het hoogspanningstraject staat gepland in de directe nabijheid van het woonperceel en bedrijfsperceel. Dit zal de omgeving volledig veranderen. De plannen zullen een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect hebben op de woning. De woning kan niet meer, danwel slechts tegen een aanzienlijk lagere waarde worden verkocht. Cliënte krijgt vanuit de woning direct zicht op de hoge masten en de bedrading. Het unieke en idyllische landschap wordt aanzienlijk aangetast door de hoogspanningsmasten. Dit zal zeker invloed hebben op de aantrekkelijkheid van het gebied voor toerisme en nieuwe bewoners en daarmee indirect ook op de verkoopactiviteiten van cliënte.

6. Cliënte is voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met de woning en bedrijfsactiviteiten. Vooralsnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het natuurlandschap. Cliënte heeft destijds bewust gekozen voor deze locatie om te wonen en te werken vanwege de mooie natuur en de rust. Dit uitzicht en de natuurbeleving wordt thans vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding. De aanleg van een hoogspanningsverbinding heeft een zeer negatieve invloed op de woonomgeving van cliënte.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

8. De sterk verminderde uitstraling van dit gebied heeft bovendien negatieve gevolgen voor de waarde van de woning van cliënte. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Cliënte lijdt hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënte veel hinder en schade ondervindt en in de toekomst zal gaan ondervinden. Zij wenst deze schade gecompenseerd te zien.

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënte. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie richting cliënte is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënte onacceptabel.

11. Cliënte verzoekt u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënte en andere omwonenden te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds. Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënte betwist dit. Met betrekking tot het tweede kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé, in ieder geval in dit natuurgebied.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënte bestrijdt echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënte is van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënte is dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënte zich uitdrukkelijk het recht voorbehoudt om - eventueel in collectief verband - de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en zij behoudt zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënte is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënte zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënte om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonering. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

20. Cliënte is echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling hebben voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24. De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25. Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het voorzorgsbeginsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft zeer nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënte.

Horizonvervuiling

27.

Cliënte heeft bij aankoop van de woning gekozen voor rustig en landelijk wonen. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading.

Cliënte acht het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. Eventueel hogere kosten wegen niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënte onbegrijpelijk dat juist dit prachtige natuurlandschap in haar omgeving wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In de onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden en bedrijven hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkoming verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden en bedrijven zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stelt cliënte dan ook de betrokken (overheids)instanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door haar geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Hoogachtend,

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

Datum
5 november 2014

Ons zaaknummer
R208894585

Behandeld door

Onderwerp
Zienswijze hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel

Uw kenmerk

donderdag afwezig

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënten, te dien ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënten wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te brengen:
 - I. Woonsituatie cliënten
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding
4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden aangaande de woonsituatie van cliënten.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

II Woonsituatie cliënten

5. Cliënten zijn woonachtig aan de te Het hoogspanningstraject in de directe nabijheid van hun woning heeft grote gevolgen voor hun woon- en leefsituatie. De aanleg van een hoogspanningstraject heeft een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect op de woning. De leefomgeving van cliënten verandert aanzienlijk. Zij krijgen direct zicht op de hoge masten en de bedrading. Het weidse en groene landschap wordt geheel aangetast door de hoogspanningsmasten.

6. Cliënten zijn voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met hun woning en de andere woningen in de directe omgeving. Vooral nog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het landschap. Cliënten hebben destijds bewust gekozen voor deze locatie vanwege het landelijke karakter en het weidse uitzicht. Dit uitzicht wordt thans vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding. De aanleg van een hoogspanningsverbinding heeft een zeer negatieve invloed op de woonomgeving van cliënten. Cliënten bezitten een stuk grond waarover de magneetzone valt. De lijn betekent beperkingen van de bouw- en gebruiksmogelijkheden.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Zeker wanneer er sprake is van leidingen die slechts 8 meter boven de grond zullen hangen.

Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch. In ieder geval vrezen cliënten ook de gevolgen van de hoogspanningslijn voor de kleinkinderen die op bezoek komen. Cliënten zijn van mening dat met name ten aanzien van kinderen geen enkel risico dient te worden genomen.

8. De sterk verminderde uitstraling van dit gebied heeft bovendien negatieve gevolgen voor de waarde van de woning van cliënten. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Cliënten lijden hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënten veel hinder en schade ondervinden en in de toekomst zullen gaan ondervinden. Zij wensen deze schade gecompenseerd te zien.

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënten. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie richting cliënten is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënten onacceptabel.

11. Cliënten verzoeken u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënten en andere omwonden te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds. Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënten betwisten dit. Met betrekking tot het tweede kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënten bestrijden echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënten zijn van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënten zijn dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënten zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband – de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en zij behouden zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënten is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënten zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënten om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonering. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

20. Cliënten zijn echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling hebben voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan grazend melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24. De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25. Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het verzorgingsbeginsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft zeer nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënten.

Horizonvervuiling

27.

Cliënten hebben bij aankoop van hun woning gekozen voor rustig en landelijk wonen. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading. Cliënten achten het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. Eventuele hogere kosten wegen niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënten onbegrijpelijk dat juist dit landschap wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In de onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkoming verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stellen cliënten dan ook de betrokken (overheids)instanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hen geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Hoogachtend,

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

Datum
3 november 2014

Ons zaaknummer
R208744976

Behandeld door

Onderwerp
Zienswijze hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel

Uw kenmerk

donderdag afwezig

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënten, de familie _____ te _____ dien ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënten wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te brengen:
 - I. Woonsituatie cliënten
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding
4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden aangaande de woonsituatie van cliënten.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer

2

II Woonsituatie cliënten

5. Cliënten zijn woonachtig aan te Het hoogspanningstraject in de buurt van hun woning heeft grote gevolgen voor hun woon- en leefsituatie. Cliënten wonen in een groen weidegebied met een diversiteit aan flora en fauna. Het hoogspanningstraject staat gepland in de directe nabijheid van hun perceel. Dit zal hun woonomgeving volledig veranderen. De plannen zullen een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect hebben op de woning. De woning kan niet meer, danwel slechts tegen een aanzienlijk lagere waarde worden verkocht. Cliënten krijgen vanuit de woning direct zicht op de hoge masten en de bedrading. Het unieke en idyllische landschap wordt aanzienlijk aangetast door de hoogspanningsmasten.

6. Cliënten zijn voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met hun woning in de directe omgeving. Vooralnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het natuurlandschap. Cliënten hebben destijds bewust gekozen voor deze locatie vanwege de mooie natuur en de rust. Dit uitzicht en de beleving wordt thans vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding. De aanleg van een hoogspanningsverbinding heeft een zeer negatieve invloed op de woonomgeving van cliënten.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

8. De sterk verminderde uitstraling van dit gebied heeft bovendien negatieve gevolgen voor de waarde van de woning van cliënten. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Cliënten lijden hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënten veel hinder en schade ondervinden en in de toekomst zullen gaan ondervinden. Zij wensen deze schade gecompenseerd te zien.

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënten. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie richting cliënten is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënten onacceptabel.

11. Cliënten verzoeken u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënten en andere omwonden te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds. Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënten betwisten dit. Met betrekking tot het tweede kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënten bestrijden echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënten zijn van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënten zijn dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënten zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband – de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en zij behouden zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënten is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënten zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënten om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonering. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

20. Cliënten zijn echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling heeft voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan grazend melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24. De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25. Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het zorgsbeginnsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft zeer nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënten.

Horizonvervuiling

27.

Cliënten hebben bij aankoop van hun woning gekozen voor rustig en landelijk wonen. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading. Cliënten achten het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. De eventueel hogere kosten wegen niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënten onbegrijpelijk dat juist dit prachtige natuurlandschap in hun omgeving wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In het onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan – met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkomend verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stellen cliënten dan ook de betrokken overheidsinstanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hen geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Hoogachtend,

ONTVANGEN 05 NOV 2014

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

<i>Datum</i>	<i>Ons zaaknummer</i>	<i>Behandeld door</i>
3 november 2014	R207314482	
<i>Onderwerp</i>	<i>Uw kenmerk</i>	donderdag afwezig
Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel		

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënten, van de maatschap ,
te dien ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het
ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de
hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het
milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze
termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënten wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te
brengen:
 - I. Woon- en bedrijfssituatie cliënten
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding
4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden
aangaande de woon- en bedrijfssituatie van cliënten.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

II Woon- en bedrijfssituatie cliënten

5. Cliënten, samen vormende de maatschap , exploiteren een gemengd agrarisch gemengd bedrijf aan . Momenteel wordt er op de locatie rundvee gehouden en worden de varkensschuren verhuurd aan derden. Cliënten zijn echter druk doende om het bedrijf af te bouwen en om in de nabije toekomst via de regeling “rood voor rood” woningen op deze locatie te realiseren. Met de gemeente zijn hiertoe reeds oriënterende gesprekken geweest.

Het bedrijf van cliënten is gelegen op een schitterende locatie tegen een groen natuurgebied, maar tevens met een goede ontsluiting. De locatie is daarmee zeer geschikt voor de woningbouw zoals cliënten deze voor ogen hebben en ook derde partijen zijn hier enthousiast over.

Thans worden cliënten echter geconfronteerd met het hoogspanningstraject dat pal tegen hun bedrijfsterrein geprojecteerd wordt. Dit zet bijna letterlijk een streep door de sanerings- en ontwikkelingsplannen welke cliënten met de overheid aan het uitwerken zijn. Het moge duidelijk zijn dat dit aanzienlijke gevolgen voor de bedrijfsvoering en toekomstplannen van de maatschap. Het doorkruist volledig de investeringen en toekomstplannen voor deze locatie.

Indien het hoogspanningslijn op de thans geprojecteerde locatie zal worden gerealiseerd zal de situatie ingrijpend negatief veranderen. De aanleg van de lijn zal het nieuwbouwplan onmogelijk maken. De plannen zullen een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect hebben op het bedrijf en de woning. De saneringsregeling kan niet meer worden uitgevoerd, en het bedrijf kan niet meer volwaardig worden geëxploiteerd, waardoor een vernieuwingsslag op deze locatie niet meer kan worden uitgevoerd. Dit heeft niet alleen gevolgen voor cliënten, maar ook voor de plaats Etten. Een historische kans om op deze locatie iets moois te realiseren wordt tenietgedaan.

Cliënten wijzen er op dat de enorme masten met bedrading slecht op enkele tientallen meter van de woning en het bedrijf zullen worden geplaatst. Gelet op het stralingsrisico vinden cliënten dat onacceptabel. Cliënten vinden het onbegrijpelijk dat in het voortraject niet met hen gesproken is over eventuele uitkoop, met gelet op de voor cliënten ingrijpende financiële gevolgen. Gelet op de afstand zijn ze van mening dat er alsnog met hen contact moet worden opgenomen om een oplossing te zoeken voor de schrijnende situatie die buiten de schuld van cliënten om dreigt te ontstaan.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

Cliënten begrijpen goed dat er ergens een electriciteitsvoorziening zal moeten worden aangelegd, maar zijn van mening dat in de omgeving alternatieve locaties zijn die tot veel minder belastend zijn.

Vanuit de woning, het bedrijf en het erf komt er direct zicht op de hoge masten en de bedrading. Het unieke en idyllische groene landschap wordt onherstelbaar aangetast door de hoogspanningsmasten. Dit enerzijds straling met verhoogde gezondheidsrisico's betekenen en anderzijds ook invloed hebben op de het natuurschoon en de aantrekkelijkheid van het gebied, zeker als nieuwe woningbouwlocatie. Daarmee heeft het hoogspanningstraject directe gevolgen voor de bedrijf- en ontwikkelingsmogelijkheden van deze locatie.

Kort gezegd betekent een bovengrondse hoogspanningslijn zo direct geplaatst tegen hun bedrijf een miljoenschade voor cliënten.

6. Cliënten zijn voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met hun bedrijf en de bestaande ontwikkelingsmogelijkheden voor het gebied. Vooralsnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het natuurlandschap. Cliënten zijn reeds jaren bezig met het uitwerking van de nieuwbouwplannen en hebben daarin reeds tonnen geïnvesteerd. Temeer omdat de locatie uniek is om wonen, werken en recreatie te combineren en goed ontsloten is. Het gebied wordt gekenmerkt door mooie natuur en rust. Deze toekomstvisie wordt thans volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

8. De door uw plannen sterk verminderde uitstraling van de locatie heeft bovendien grote negatieve gevolgen voor de waarde van het bedrijf van cliënten. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Cliënten lijden hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënten veel hinder en schade ondervinden en in de toekomst nog zullen gaan ondervinden. Zij wensen deze schade absoluut gecompenseerd te zien, wanneer het tracé ongewijzigd doorgang vindt.

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënten. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie op oplossing richting cliënten is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënten onacceptabel.

11. Cliënten verzoeken u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënten te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds, danwel een zodanig aanpassing dat cliënten daarvan geen hinder meer zullen ondervinden als het gaat om de ontwikkeling van hun locatie.

Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënten betwisten dit uitdrukkelijk. In Duitsland is momenteel overcapaciteit en cliënten zijn van mening dat gezien de toekomstige energieontwikkelingen de lijn feitelijk niet nodig zal zijn. Met betrekking tot het tweede punt (ondergrondse aanleg) kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé. Tenslotte hebben cliënten reeds betoogd dat er in het gebied alternatieve route's zijn die veel minder belastend zijn. Er is geen zwaarwegend en doorslaggevend belang om de thans geprojecteerde route direct langs de woning en het bedrijf van cliënten te laten lopen.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënten bestrijden echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënten zijn van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënten zijn dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënten zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband – de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en zij behouden zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënten is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënten zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënten om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonerings. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

20. Cliënten zijn echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling heeft voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24. De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25. Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het verzorgingsbeginsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft zeer nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënten.

Horizonvervuiling

27.

Cliënten hebben bij aankoop van hun woning en bedrijf gekozen voor rustig en landelijk wonen en werken. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading. Cliënten achten het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. Eventueel hogere kosten wegen niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënten onbegrijpelijk dat juist dit prachtige natuurlandschap in hun omgeving wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In het onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
8

gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen en bedrijven in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden en bedrijven hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkomend verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Reeds hiervoor is reeds betoogd dat de schade voor cliënten aanzienlijk is.

Gelet hierop blijven omwonenden en bedrijven zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stellen cliënten dan ook de betrokken (overheids)instanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hen geleden schade. Zoals reeds gezegd worden de voorheen bestaande ontwikkelings- en investeringsmogelijkheden voor de locatie teniet gedaan. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Hoogachtend

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

<i>Datum</i>	<i>Ons zaaknummer</i>	<i>Behandeld door</i>
3 november 2014	R208450804	
<i>Onderwerp</i>	<i>Uw kenmerk</i>	donderdag afwezig
Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel		

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens cliënten te dien ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënten wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te brengen:
 - I. Woonsituatie cliënten
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding
4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden aangaande de woonsituatie van cliënten.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

II Woonsituatie cliënten

5. Cliënten zijn woonachtig aan _____ te _____. Het hoogspanningstraject in de directe nabijheid van hun woning heeft grote gevolgen voor hun woon- en leefsituatie. Cliënten wonen in een groen, landelijk gebied. Het hoogspanningstraject komt dicht bij hun perceel. Dit zal hun woonomgeving volledig veranderen. De plannen zullen een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect hebben op de woning. De woning kan niet meer, danwel slechts tegen een aanzienlijk lager waarde worden verkocht. Cliënten krijgen vanuit de woning direct zicht op de hoge masten en de bedrading. Het landschap wordt aanzienlijk aangetast door de hoogspanningsmasten. Cliënten komen zo dicht tegen het traject aan, dat het hen verbaast dat zij niet voor uitkoop in aanmerking komen.

6. Cliënten zijn voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met hun woning en de andere woningen in de directe omgeving. Vooralsnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het weidse landschap. Cliënten hebben destijds bewust gekozen voor deze locatie vanwege het landelijk karakter. Het uitzicht en de beleving wordt thans vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding. De aanleg van een hoogspanningsverbinding heeft een zeer negatieve invloed op de woonomgeving van cliënten.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

8. De sterk verminderde uitstraling van dit gebied heeft bovendien negatieve gevolgen voor de waarde van de woning van cliënten. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Cliënten lijden hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënten veel hinder en schade ondervinden en in de toekomst zullen gaan ondervinden. Zij wensen deze schade gecompenseerd te zien.

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënten. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie richting cliënten is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënten onacceptabel.

11. Cliënten verzoeken u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënten en andere omwonden te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds. Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënten betwisten dit. Met betrekking tot het tweede kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé, in ieder geval in dit natuurgebied.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënten bestrijden echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënten zijn van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënten zijn dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënten zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband – de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en zij behouden zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënten is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënten zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënten om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonering. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

20. Cliënten zijn echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling heeft voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24. De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25. Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het voorzorgsbeginsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënten.

Horizonvervuiling

27.

Cliënten hebben bij aankoop van hun woning gekozen voor rustig en landelijk wonen. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading. Cliënten achten het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. Eventuele hogere kosten wegen niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënten onbegrijpelijk dat juist dit landschap in hun omgeving wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In het onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkomend verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stellen cliënten dan ook de betrokken overheidsinstanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hen geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoet gekomen wordt.

Hoogachtend,

ONTVANGEN 06 NOV 2014

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
 Postbus 23
 2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
 Postbus 10100
 5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
 Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
 Fax 088 462 2799
 klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
 www.achmearechtsbijstand.nl

<i>Datum</i>	<i>Ons zaaknummer</i>	<i>Behandeld door</i>
5 november 2014	R208587081	
<i>Onderwerp</i>	<i>Uw kenmerk</i>	donderdag afwezig
Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel		

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënten, te dien ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënten wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te brengen:
 - I. Woonsituatie cliënten
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding
4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden aangaande de woonsituatie van cliënten.

Vervolg op de brief van Bestemd voor
5 november 2014

Bladnummer
2

II Woonsituatie cliënten

5. Cliënten zijn woonachtig aan te . Het hoogspanningstraject is direct naast hun woning geprojecteerd en heeft grote gevolgen voor hun woon- en leefsituatie. De aanleg van dit hoogspanningstraject betekent een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect hebben de – nog relatief nieuwe - woning. De leefomgeving van cliënten verandert aanzienlijk. Zij krijgen direct zicht op de hoge masten en de bedrading. Het weidse en groene landschap wordt aanzienlijk aangetast door de hoogspanningsmasten.

6. Cliënten zijn voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met hun woning en de andere woningen in de directe omgeving. Vooralnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het landschap. Cliënten hebben een aantal jaren geleden bewust gekozen voor deze locatie vanwege het landelijke karakter en het weidse uitzicht. Dit uitzicht wordt thans vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding. De aanleg van een hoogspanningsverbinding heeft daarmee een zeer negatieve invloed op de woonomgeving van cliënten.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

8. De sterk verminderde uitstraling van dit gebied heeft bovendien negatieve gevolgen voor de waarde van de woning van cliënten. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Cliënten lijden hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënten veel hinder en schade ondervinden en in de toekomst nog zullen gaan ondervinden. Zij wensen deze schade gecompenseerd te zien.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënten. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie richting cliënten is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënten onacceptabel.

11. Cliënten verzoeken u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënten en andere omwonenden te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds. Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënten betwisten dit. Met betrekking tot het tweede kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënten bestrijden echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënten zijn van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënten zijn dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënten zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband – de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en zij behouden zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënten is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënten zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënten om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonering. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

20. Cliënten zijn echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling heeft voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 micortesia, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24.

De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25.

Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het verzorgsbeginsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft zeer nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënten.

Horizonvervuiling

27.

Cliënten hebben bij aankoop van hun woning gekozen voor rustig en landelijk wonen. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading. Cliënten achten het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. Deze eventueel hogere kosten wegen niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënten onbegrijpelijk dat juist dit landschap wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In de onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

Vervolg op de brief van
5 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkomend verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stellen cliënten dan ook de betrokken overheidsinstanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hen geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Hoogachtend,

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

Datum
3 november 2014

Ons zaaknummer
R208400424

Behandeld door

Onderwerp
Zienswijze hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel

Uw kenmerk

donderdag afwezig

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënten, te dien ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënten wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te brengen:
 - I. Woonsituatie cliënten
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding
4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden aangaande de woonsituatie van cliënten.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

II Woonsituatie cliënten

5. Cliënten zijn woonachtig aan _____ te _____ in een vrijstaande recentelijk geheel gerenoveerde boerderij. De boerderij bestaat uit een gedeelte waarin cliënten zelf wonen en een deel dat wordt verhuurd voor bewoning door derden.

Het hoogspanningstraject in de buurt van de woning heeft grote gevolgen voor de woon- en leefsituatie van cliënten. De aanleg van de lijn zal een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect hebben op de woning. Dit drukt temeer nu cliënten aanzienlijke investeringen hebben moeten doen om de boerderij te brengen in de staat waarin deze zich thans bevindt. De leefomgeving van cliënten verandert aanzienlijk. Zij krijgen direct zicht op de hoge masten en de bedrading. Het weidse en groene landschap wordt aanzienlijk aangetast door de hoogspanningsmasten.

6. Cliënten zijn voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met hun woning en de andere woningen in de directe omgeving. Vooralsnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het landschap. Cliënten hebben destijds bewust gekozen voor deze locatie vanwege het landelijke karakter en het weidse uitzicht. Dit uitzicht wordt thans vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding. De lijn heeft een zeer negatieve invloed op de woonomgeving van cliënten.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

8. Het realiseren van een bovengrondse verbinding heeft negatieve gevolgen voor de waarde van de woning van cliënten gelet op de sterk verminderde uitstraling van het gebied. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Bovendien zal door de plannen het verhuren van een deel van de boerderij een stuk lastiger worden, dit heeft direct gevolgen voor de huurinkomsten van

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

cliënten. Gelet hierop lijden cliënten op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënten veel hinder en schade ondervinden en in de toekomst nog zullen gaan ondervinden. Zij wensen deze schade gecompenseerd te zien.

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënten. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie richting cliënten is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënten onacceptabel.

11. Cliënten verzoeken u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënten en andere omwonden te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds. Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënten betwisten dit. Met betrekking tot het tweede kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënten bestrijden echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënten zijn van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënten zijn dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënten zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband – de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en zij behouden zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënten is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënten zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënten om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonerings. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

20. Cliënten zijn echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling heeft voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan grazend melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24. De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25. Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het verzorgsbeginsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft zeer nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënten.

Horizonvervuiling

27.

Cliënten hebben bij aankoop van hun woning gekozen voor rustig en landelijk wonen. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading. Cliënten achten het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. De eventuele hogere kosten wegen geheel niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënten onbegrijpelijk dat juist dit landschap wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In het onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkomend verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stellen cliënten dan ook de betrokken (overheids)instanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hen geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Hoogachtend,

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

<i>Datum</i>	<i>Ons zaaknummer</i>	<i>Behandeld door</i>
3 november 2014	R208587081	
<i>Onderwerp</i>	<i>Uw kenmerk</i>	donderdag afwezig
Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel		

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënten, te dien
ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV
hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het
milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze
termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënten wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te
brengen:
 - I. Woonsituatie cliënten
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding
4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden
aangaande de woonsituatie van cliënten.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

II Woonsituatie cliënten

5. Cliënten zijn woonachtig aan te Het hoogspanningstraject in de buurt van hun woning heeft grote gevolgen voor hun woon- en leefsituatie. In de huidige situatie hebben cliënten reeds te maken met een drukke autoweg in de directe nabijheid van hun woning. Wanneer er in de directe omgeving ook nog eens een hoogspanningstraject wordt aangelegd, zal dit een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect hebben op de woning. De woning kan niet meer, danwel slechts tegen een aanzienlijk lager waarde worden verkocht. Dit drukt temeer nu cliënten – gezien hun leeftijd - mogelijk in de nabije toekomst een andere woning zouden willen betrekken. De leefomgeving van cliënten verandert aanzienlijk. Zij krijgen direct zicht op de hoge masten en de bedrading, zeker in de winterperiode. Het weidse en groene landschap wordt aanzienlijk aangetast door de hoogspanningsmasten.

6. Cliënten zijn voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met hun woning en de andere woningen in de directe omgeving. Vooralsnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het landschap. Cliënten hebben destijds bewust gekozen voor deze locatie vanwege het landelijke karakter en het weidse uitzicht. Dit uitzicht wordt thans vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding. De aanleg van een hoogspanningsverbinding heeft een zeer negatieve invloed op de woonomgeving van cliënten.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

8. De sterk verminderde uitstraling van dit gebied heeft bovendien negatieve gevolgen voor de waarde van de woning van cliënten. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Cliënten lijden hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënten veel hinder en schade ondervinden en in de toekomst zullen gaan ondervinden. Zij wensen deze schade gecompenseerd te zien.

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënten. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie richting cliënten is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënten onacceptabel.

11. Cliënten verzoeken u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënten en andere omwonden te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds. Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënten betwisten dit. Met betrekking tot het tweede kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënten bestrijden echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënten zijn van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënten zijn dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
4

mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënten zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband – de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en zij behouden zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënten is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënten zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënten om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonering. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

20. Cliënten zijn echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling heeft voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan grazend melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24. De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25. Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het voorzorgsbeginsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft zeer nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënten.

Horizonvervuiling

27.

Cliënten hebben bij aankoop van hun woning gekozen voor rustig en landelijk wonen. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading. Cliënten achten het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. Eventuele hogere kosten wegen niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënten onbegrijpelijk dat juist dit landschap wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In het onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer

7

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkomend verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stellen cliënten dan ook de betrokken overheidsinstanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hen geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Hoogachtend,

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

<i>Datum</i>	<i>Ons zaaknummer</i>	<i>Behandeld door</i>
3 november 2014	R208680937	
<i>Onderwerp</i>	<i>Uw kenmerk</i>	donderdag afwezig
Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel		

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

I Inleiding

1. Namens mijn cliënten,
dien ik hierbij een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).
2. Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.
3. Namens cliënten wens ik een zienswijze in te dienen en de volgende punten naar voren te brengen:
 - I. Woonsituatie cliënten
 - II. Tracé ondergronds
 - III. Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding
 - IV. Schadevergoeding
4. Om te beginnen wil ik een korte toelichting geven op de relevante feiten en achtergronden aangaande de woonsituatie van cliënten.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

II Woonsituatie cliënten

5. Cliënten zijn woonachtig aan de

Het hoogspanningstraject in de buurt van hun woning heeft grote gevolgen voor hun woon- en leefsituatie. Cliënten wonen direct tegen de Duitse grens in een groen natuurgebied met een diversiteit aan flora en fauna. Het hoogspanningstraject staat gepland in de directe nabijheid van hun perceel. Dit zal hun woonomgeving volledig veranderen. De plannen zullen een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect hebben op de woning. De woning kan niet meer, danwel slechts tegen een aanzienlijk lager waarde worden verkocht. Cliënten krijgen vanuit de woning direct zicht op de hoge masten en de bedrading. Het unieke en idyllische landschap wordt aanzienlijk aangetast door de hoogspanningsmasten. Het hoogspanningstraject komt zeer dicht bij een perceel grond wat zij hobbymatig als tuin gebruiken. Cliënten komen zo dicht tegen het traject aan, dat vreemd is dat zij niet voor uitkoop in aanmerking komen.

6. Cliënten zijn voor alles van mening dat bij de keuze voor het traject niet, althans onvoldoende rekening is gehouden met hun woning en de andere woningen in de directe omgeving. Vooralsnog is het tracé bovengronds geprojecteerd. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van het natuurlandschap. Cliënten hebben destijds bewust gekozen voor deze locatie vanwege de mooie natuur en de rust. Dit uitzicht en de beleving wordt thans vrijwel volledig tenietgedaan door de aanleg van de hoogspanningsverbinding. De aanleg van een hoogspanningsverbinding heeft een zeer negatieve invloed op de woonomgeving van cliënten.

7. Verder zal de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de woning een sterk negatieve invloed hebben op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

8. De sterk verminderde uitstraling van dit gebied heeft bovendien negatieve gevolgen voor de waarde van de woning van cliënten. Daarbij speelt dat reeds de enkele angst voor mogelijke gezondheidsrisico's al een aanzienlijk waardedrukkend effect ten aanzien van de woning tot gevolg heeft. Cliënten lijden hierdoor op dit moment – reeds voordat het traject is gerealiseerd – al schade.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

9. Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënten veel hinder en schade ondervinden en in de toekomst zullen gaan ondervinden. Zij wensen deze schade gecompenseerd te zien.

10. Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënten. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie richting cliënten is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënten onacceptabel.

11. Cliënten verzoeken u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt. U dient zich volledig in te zetten om negatieve effecten voor cliënten en andere omwonenden te voorkomen. Dit betekent ofwel het volledig stopzetten van de plannen, danwel de aanleg van het tracé ondergronds. Voor het eerste is van belang in hoeverre de verbinding rendabel is en werkelijk voorziet in een behoefte. Cliënten betwisten dit. Met betrekking tot het tweede kan in ieder geval reeds worden opgemerkt dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van het tracé, in ieder geval in dit natuurgebied.

II Tracé ondergronds

12. In de toelichting op het Rijksinpassingsplan wordt aangegeven dat uit onderzoek zou zijn gebleken dat het ondergronds aanleggen van het tracé risico's meebrengt voor de stabiliteit van het landelijk hoogspanningsnet. Dit zou door diverse onderzoeksrapporten worden ondersteund. Cliënten bestrijden echter dat deze conclusie op grond van de rapporten gerechtvaardigd is.

13. Cliënten zijn van mening dat te snel en op onjuiste, danwel onvolledige gronden en aannames geconcludeerd is dat het tracé niet ondergronds kan worden aangelegd. Door diverse deskundigen wordt betoogd dat een ondergronds tracé – ook over een langere afstand dan 20 kilometer - technisch gezien wel tot de mogelijkheden behoort, alleen dat verder onderzoek nodig is.

14. Cliënten zijn dan ook van oordeel dat door u aanvullend (wetenschappelijk) onderzoek zal moeten worden verricht door onafhankelijk deskundigen naar de mogelijkheden van het ondergronds aanleggen van de 380 kV verbinding. In ieder geval dienen de uitkomsten van de lopende onderzoeken afgewacht te worden. Gelet op de ingrijpende ruimtelijke implicaties en de

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer

4

gezondheidsrisico's bestaat daar alle aanleiding voor. Het zorgvuldigheidsbeginsel brengt met zich mee dat u ten aanzien van dit aspect een breed en uitgebreid onderzoek dient uit te voeren, zeker gezien het grote maatschappelijke draagvlak dat voor een dergelijke ondergrondse aanleg bestaat. Bij de financiële afweging dient ook beslist de onherstelbare schade aan landschap, de waardedalingen van woningen in de omgeving van een bovengrondse leiding en de gezondheidsrisico's zwaar meegewogen te worden.

15. Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënten zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om - eventueel in collectief verband – de mogelijkheden van ondergrondse aanleg verder te laten onderzoeken door deskundigen en zij behouden zich het recht voor om aanvullend rapporten over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

16. Voor cliënten is een ondergrondse aanleg van het tracé van groot en doorslaggevend belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een bovengronds traject voor cliënten zeer groot.

17. Gelet op het voorgaande verzoek ik u namens cliënten om aanvullend onderzoek te doen en vervolgens het tracé en het rijksinpassingsplan zodanig aan te passen dat het tracé alsnog ondergronds kan worden aangelegd.

III Schadelijke gevolgen van de hoogspanningsverbinding

Gezondheidsaspecten

18. In de plantoelichting is aangegeven dat het zogenaamde voorzorgbeleid gevolgd dient te worden. Dit houdt in dat bij de vaststelling van plannen zoveel mogelijk rekening dient te worden vermeden dat er nieuwe situaties ontstaan waarbij kinderen langdurig verblijven in een gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen.

19. Bij de vaststelling van een plan ten behoeve van een nieuw tracé dient het voorzorgbeleid uitgedrukt te worden in zonering. Dit houdt in dat een magneetveldzone dient te worden vastgelegd en dat er in deze zone beperkingen zullen gaan gelden ten aanzien van gevoelige bestemmingen.

20. Cliënten zijn echter van mening dat opnemen van een magneetveldzone ontoereikend is om gezondheidsklachten te voorkomen. Het gehanteerde beleid is achterhaald in het licht van nieuwe

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
5

wetenschappelijke inzichten ten aanzien van de negatieve gevolgen die elektromagnetische straling heeft voor de gezondheid van de mens en dier, ook buiten deze zone.

22. Het beleidsadvies houdt in dat in het gebied rond bovengrondse hoogspanningslijnen waarbinnen het jaargemiddelde magneetveld hoger is dan 0,4 microtesla, voorkomen moet worden dat situaties ontstaan waarbij kinderen tot 15 jaar langdurig verblijven.

23. Uit wetenschappelijk onderzoek naar de gevolgen van elektromagnetische straling komt evenwel naar voren dat er wetenschappelijk onderbouwde aanwijzingen zijn dat blootstelling aan elektromagnetische velden van hoogspanningsverbindingen niet alleen voor kinderen, maar ook voor volwassenen en dieren (te denken valt bijvoorbeeld aan melkvee) gezondheidsrisico's meebrengen.

24.

De Gezondheidsraad heeft bijvoorbeeld geconcludeerd dat er sprake is van een 'redelijk consistente associatie' tussen het vóórkomen van leukemie bij kinderen en het wonen in de nabijheid van bovengrondse elektriciteitslijnen.

Daarnaast is uit onderzoek in Engeland naar voren gekomen dat uitstoot van fijnstofdeeltjes die vrijkomen bij het verkeer elektrisch geladen kunnen worden door hoogspanningsmasten en verkleving in de longen bevorderen.

Zwitsers onderzoek uit 2008 heeft tenslotte een statistische relatie aangetoond tussen het wonen binnen 50 meter van hoogspanningslijnen en sterfgevallen als gevolg van de ziekte van Alzheimer.

25.

Op grond van het voorgaande is in ieder geval de conclusie gerechtvaardigd dat er in die gevallen waarbij specifiek onderzoek is verricht ook daadwerkelijk gezondheidsrisico's door hoogspanningsmasten naar voren zijn gekomen. Dit noopt tot extra voorzichtigheid in het kader van het zorgsbeginnsel.

Om werkelijk de voornoemde gezondheidsrisico's te voorkomen dient dan ook het streven en de uiterste inzet van de overheid te zijn om de lijn ondergronds aan te leggen.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
6

Geluidsoverlast

26.

Een van de nadelige effecten van hoogspanningsmasten is het 'zingende' geluid van de kabels bij wind. Daarnaast bestaat het "corona-effect" (deelontladingen in de lucht), een brommend geknetter dat optreedt bij vochtig weer.

Ook dit heeft zeer nadelige gevolgen voor de leefomgeving van cliënten.

Horizonvervuiling

27.

Cliënten hebben bij aankoop van hun woning gekozen voor rustig en landelijk wonen. De leefomgeving en beleving verandert volledig door de hoge masten met bedrading. Cliënten achten het aanleggen van dergelijke, ingrijpende bovengrondse masten niet meer van deze tijd. Wanneer er alternatieve - ondergrondse - aanlegmogelijkheden zijn dient hiervoor gekozen te worden, ook al zijn de kosten hoger. Eventueel hogere kosten wegen niet op tegen de volledige aantasting van het landschap met alle gevolgen van dien.

Aantasting van natuurwaarden

28.

De Achterhoek heeft een bijzondere waarde als het gaat om natuur, rust en recreatiemogelijkheden. Het is dan ook voor cliënten onbegrijpelijk dat juist dit prachtige natuurlandschap in hun omgeving wordt aangetast door hoogspanningsmasten. In het onderzoek is geen, althans volstrekt onvoldoende rekening gehouden met de (financiële) gevolgen van de masten voor het landschapsschoon en - in het verlengde daarvan - met de recreatie. Daarbij dient nog te worden meegenomen dat vele vogels jaarlijks sneuvelen door de bedrading en de masten. Overigens is er nog veel onbekend over de gevolgen op lange termijn van de door de hoogspanningslijnen veroorzaakte magnetische straling en ionisatie van fijn stof voor de flora en fauna.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
7

IV Schadevergoeding

29.

Uit onderzoek is gebleken dat de aanleg van bovengrondse hoogspanningsverbindingen een zeer nadelig effect heeft op de waarde van de woningen in de omgeving. In het plan is voor deze waardedaling geen compensatie opgenomen. Veelal wordt verwezen naar de mogelijkheid van een planschadevergoeding, maar – voorzover omwonenden hier al voor in aanmerking komen – wordt in dit kader slechts een relatief geringe tegemoetkomend verstrekt, welke niet opweegt tegen de daadwerkelijke schade. Gelet hierop blijven omwonenden zitten met schade die niet voor vergoeding in aanmerking komt. Deze schadepost is ook niet meegewogen in de belangenafweging in het kader van dit plan.

30.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten stellen cliënten dan ook de betrokken overheidsinstanties uitdrukkelijk aansprakelijk voor de door hen geleden schade. Voorts is er dan nog de schade als gevolg van de aantasting van het landschap welke op geen enkele wijze gecompenseerd wordt, maar wel onomkeerbare en drastische gevolgen heeft.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoetgekomen wordt.

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Stichting Achmea Rechtsbijstand
Postbus 10100
5000 JC Tilburg

Lange Marktstraat 26
Leeuwarden

Telefoon 088 462 3700
Fax 088 462 2799
klantenservice@achmearechtsbijstand.nl
www.achmearechtsbijstand.nl

<i>Datum</i>	<i>Ons zaaknummer</i>	<i>Behandeld door</i>
3 november 2014	R209827865	
<i>Onderwerp</i>	<i>Uw kenmerk</i>	donderdag afwezig
Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel		

Zienswijze Rijksinpassingsplan 380 kV

Geachte heer, mevrouw,

Namens cliënt, dien ik hierbij
een zienswijze in ten aanzien van het ontwerp-rijksinpassingsplan 380 kV hoogspanningsverbinding
Doetinchem-Wesel (hierna: de hoogspanningsverbinding).

Publicatie

Van 26 september tot en met 6 november 2014 liggen het ontwerp-inpassingsplan, het milieu-effectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor dit project ter inzage. Binnen deze termijn kan een zienswijze worden ingediend.

Namens cliënt wens ik de navolgende zienswijze in te dienen.

Situatie cliënt

Cliënt heeft een agrarisch bedrijf en is woonachtig aan de . Het
hoogspanningstraject in de buurt van de woning van cliënt heeft grote gevolgen voor zijn woon- en
leefsituatie. De hoogspanningsleiding komt 80 a 100 meter van de boerderij van cliënt vandaan.

Bouwblok

Het traject is nu gepland over een stuk land van cliënt waar een bouwblok op zit. Dit bouwblok ligt tegen het bedrijf van cliënt aan. Onder een hoogspanningstraject mag niet meer gebouwd worden en dit betekent dat cliënt zijn bedrijf niet meer kan uitbreiden. Dit is voor cliënt zeer nadelig en een aanzienlijke schadepost.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
2

Verplaatsing

Om deze reden is het uitdrukkelijk verzoek van cliënt om de lijn op grotere afstand van zijn bedrijf en woning af te plaatsen. Dit verzoek is uitdrukkelijk ook aan Tennet voorgelegd. Bijgaand zend ik u een Tennet heeft aangegeven dat alleen over verplaatsing kan worden gesproken indien cliënt een zienswijze indient. Cliënt doet een uitdrukkelijk verzoek tot tracéwijziging. In verband hiermee wordt de mail van Duvekot d.d. 27 november 2012 met de voorgestelde tracéwijziging bijgevoegd (.!).

Nadeel

Wanneer het traject niet wordt aangepast betekent dit een groot nadeel voor het bedrijf. Dit heeft een onherroepelijk en aanzienlijk waardedrukkend effect op de bedrijfsgebouwen en de woning. Afgezien hiervan krijgt cliënt op zeer korte afstand direct uitzicht op de hoge masten en de bedrading. Het weidse landschap wordt daarmee aanzienlijk aangetast.

Belangenafweging

Cliënt is van mening dat bij de keuze voor de locatie van het hoogspanningstraject geen rekening is gehouden met zijn (bedrijfs)situatie en belangen. Cliënt heeft destijds rechte een bouwmogelijkheid verkregen. Het is van het grootste belang dat het bedrijf uitbreidingsmogelijkheden behoudt. De aanleg van een hoogspanningsverbinding over een perceel met een bouwblok heeft dan ook verstreckende negatieve financiële gevolgen.

Verder heeft de hoogspanningsverbinding in de directe nabijheid van de boerderij een sterk negatieve invloed op de leefbaarheid in het algemeen. Een en ander heeft uitdrukkelijk ook te maken met de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen verdeeld zijn over de aard en ernst van de effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen welzeker een negatief effect hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

Om bovengenoemde redenen vormt het hoogspanningstraject een project waarvan cliënt nu reeds veel hinder en schade ondervindt en in de toekomst zal dit nog toenemen. Primair is cliënt van mening dat de hoogspanningslijn verplaatst dient te worden. Er zijn naar de mening van cliënt geen zwaarwegende en gerechtvaardigde gronden waarom dit niet mogelijk zou zijn. Mocht verplaatsing beslist niet mogelijk zijn, dan wil cliënt subsidiair deze schade gecompenseerd te zien.

Vervolg op de brief van
3 november 2014

Bestemd voor

Bladnummer
3

Bij de voorbereiding van het inpassingsplan is ten onrechte geen rekening gehouden met de genoemde (financiële) belangen van cliënt. De belangen zijn niet, althans onvoldoende meegewogen en enige compensatie richting cliënt is niet aangeboden. Reeds dit gegeven maakt het voorliggend inpassingsplan ondeugdelijk en voor cliënt onacceptabel.

Aanpassing of schadevergoeding

Cliënt verzoekt u dan ook het inpassingsplan zodanig aan te passen dat de voornoemde belangen daarin voldoende gewaarborgd worden en de schade en negatieve gevolgen tot een minimum worden beperkt.

Het voorgaande neemt echter niet weg dat cliënt zich uitdrukkelijk het recht voorbehouden om zijn schade nader aan te tonen middels een deskundigenrapport en hij behoudt zich het recht voor om aanvullend stukken over dit aspect alsnog in procedure te brengen.

Voor cliënten is aanpassing van het tracé van zeer groot belang. Zoals hiervoor aangegeven zijn de negatieve gevolgen en de verwachte schade van een ongewijzigde situatie voor cliënt zeer groot.

Bij het onverhoopt doorzetten van de plannen met betrekking tot de bovengrondse hoogspanningsmasten kan cliënt dan ook niet anders dan de betrokken (overheids)instanties uitdrukkelijk aansprakelijk te stellen voor de door hem geleden en in de toekomst nog te lijden schade.

Conclusie

Gelet op het voorgaande wordt uw Minister verzocht het voorliggende Inpassingsplan niet vast te stellen, althans zodanig aan te passen dat aan de – in deze zienswijze naar voren gebrachte punten – tegemoet gekomen wordt.

Van:

Aan:

Verzonden: dinsdag 27 november 2012 15:44

Bijlage:

Onderwerp:

Geachte heer

BIJLAGE

- Verzoek tracé wijziging DW380.jpg

- Verzoek tracéwijziging DW380

Conform afspraak stuur ik u hierbij de kaart van de door u voorgestelde tracéwijziging.

Zoals ik op 8 november jl. heb aangegeven is uw verzoek in eerste instantie door TenneT afgewezen, aangezien het verzoek buiten het voorbereidingsbesluit valt. Dit betekent dat TenneT in dit geval niet de aangewezen partij is om hierover te beslissen. Dit heeft te maken met het feit dat het om tracering gaat. Het ministerie van EL&I is hiervoor verantwoordelijk. Zodra het ontwerp-Rijksinpassingsplan ter inzage ligt, heeft u als belanghebbende de mogelijkheid om uw zienswijze (verzoek tot tracéwijziging) in te dienen. Wanneer het Rijksinpassingsplan is vastgesteld kunt u nog bezwaar aantekenen bij de Raad van State.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Duvekot Rentmeesters b.v.

Duvekot Rentmeesters B.V.

Schoolstraat 15, 7437 AE Bathmen

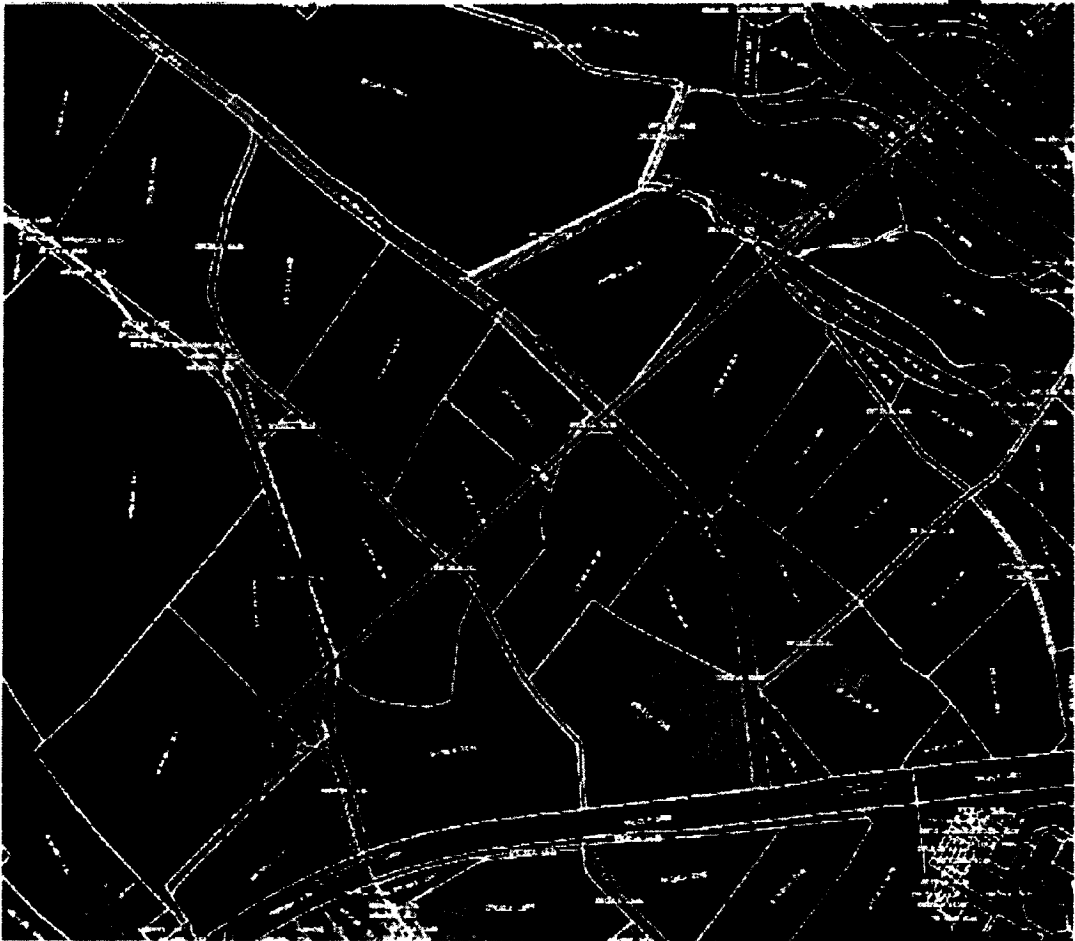
Postbus 5, 7437 ZG Bathmen

T. (0570) 540700

F. (0570) 541884

E. info@duvekotrentmeesters.nl

I. www.duvekotrentmeesters.nl

onteigeningsdeskundige
rentmeester
makelaar

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 KV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Betref: zienswijze m.b.t. het ontwerp-
inpassingsplan en ontwerpbesluiten inzake de 380 KV hoogspanningsverbinding tussen
Doetinchem en Voorst.

Ewijk, 5 november 2014

Geachte heer/mevrouw,

Als gemachtigde van maak ik gebruik van de geboden
gelegenheid om namens hen een zienswijze in te brengen m.b.t. het hierboven vermelde
ontwerp-inpassingsplan.

Vanwege de uitbreiding van Nijmegen over de Waal (Waa sprong) hebben
destijds hun woning c.a. te moeten verkopen aan de gemeente. Ze waren
bijzonder gelukkig dat zij ter vervanging daarvan in februari 2002 de huidige woning met
bijgebouw, erf, tuin en weiland, staande en gelegen aan de te
en kadastraal bekend als
, tezamen groot 1.52.20 ha, hebben kunnen kopen.

Daar familie op hoog niveau shetland pony's fokte, was de gevonden locatie te
midden in het landelijk gebied met voldoende aangrenzend weiland, voor hen de uitgelezen plek
om te dienen als vervanging van hetgeen zij in (bij Nijmegen) moesten achterlaten.

De aangehouden beschermingszônes behorende bij de in juli 2012 en juli 2013 genomen
voorbereidingsbesluiten, gaven hen nog hoop dat de hoogspanningsverbinding op voldoende
afstand van hun perceel zou komen te lopen. In het thans ter beoordeling voorliggend ontwerp-
inpassingsplan blijkt dat de as van de hoogspanningsverbinding dwars over het erf met zijtuin
loopt en dat de twee masten (33) pal achter de gebouwen op hun erfperceel zijn in te tekenend. In

verband met dit laatste zullen zij moeten gedogen dat een gedeelte van 50 x 50 meter zal worden gebruikt als werkterrein. Daarnaast zullen zij moeten gedogen dat de op het erf aanwezige bomen aanzienlijk in hoogte worden teruggesnoeid.

Uit het ontwerp tracé blijkt voorts dat de woning met tuin en bijgebouw volledig in de EM-zone ligt. De buitenste lijn t.b.v. de zakelijk recht overeenkomst loopt echter over een gedeelte van de hoofdwoning.

Ter voorlichting van een en ander heeft Tennet aan de familie _____ medegedeeld dat – nu de woning qua opstal niet pal onder de lijn valt – hier sprake is van een situatie welke wordt geduid als “categorie 2”.

Tegen deze duiding maak ik namens familie _____ ernstig bezwaar. Het gaat er niet om om alleen naar de hoofdwoning te kijken; het op korte afstand daarvan gelegen bijgebouw met afmetingen van 9 x 7,25 meter is grotendeels als woonverblijf in gebruik, zodat magneetveldzone (hoger dan 0,4 microtesla), maakt dat hier de “categorie 1” van toepassing moet worden verklaard.

Het hierboven vermelde bijgebouw heeft qua buitenaanzicht ook het karakter van een woning en is o.a. ingericht met een keuken, een W.C., bijkeuken (met wasmachine etc.) waar gewassen en gestreken wordt en een berging. In de keuken vinden regelmatig gourmet-etentjes plaats.

In het verleden is dit bijgebouw volledig als woonruimte benut geweest. Indien de voorliggende plannen zich niet hadden aangediend, dan had de nog inwonende zoon _____ dit bijgebouw verder aangepast (hetgeen planologisch is toegestaan) om los van zijn ouders hier te gaan wonen.

Tenslotte vader en zoon _____ hebben, zoals hiervoor gesteld, een hobby in het fokken van shetland pony's, welke hoog in het stamboek staan en regelmatig goedgekeurde hengsten voortbrengen. Dat betekent dat zij vele uren per dag straks onder de hoogspanningslijnen bezig zijn met de verzorging van deze pony's, hetgeen alsdan een hoog gezondheidsrisico met zich meebrengt.

Redenen waarom zij, indachtig bovenstaande feiten en omstandigheden, tezamen en in onderling verband bezien, u verzoeken de woning _____ te _____ uit een oogpunt van een betere rechtszekerheid in te delen in de “categorie 1”.

Met vriendelijke groet,

ONTVANGEN 07 NOV 2014

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA Wateringen

Bankrekening: 2465801
IBAN: NL57INGB0002465801
BIC: INGBNL2A
KvK: 41046129
BTW: 0029.89.682

Datum: 4 november 2014

Nummer: 14172-jr

Onderwerp: zienswijze ontwerp-inpassingsplan en MER 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Behandeld door:

Geachte heer, mevrouw

De Gelderse Natuur en Milieufederatie nam kennis van het ontwerp-inpassingsplan en het milieueffectrapport (MER) voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem–Wesel. Naar aanleiding van het ontwerp-inpassingsplan en het MER dienen wij onderstaande zienswijze in.

Nut en noodzaak van aanleg en keuze voor tracé Doetinchem-Wesel

De Commissie voor de m.e.r. heeft in haar advies over de Richtlijnen aangegeven dat een deugdelijke onderbouwing van nut en noodzaak van de verbinding van Doetinchem naar Wesel van essentieel belang is. Hierbij dienen ook de (ontwikkeling van de) vraag naar elektriciteit en de import- en exportstromen te worden betrokken. Wij missen echter in het MER een deugdelijke onderbouwing van met name de import- en exportstromen op de langere termijn en verzoeken u dit alsnog in het MER en het inpassingsplan op te nemen.

In het MER wordt nut en noodzaak van de aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding voor de kortere termijn onderbouwd. Hiervoor worden twee belangrijke punten aangegeven. Zo is de verbinding nodig, omdat dit bijdraagt aan de betrouwbaarheid van de elektriciteitsvoorziening in Nederland en Duitsland (en zelfs andere landen in West-Europa), indien bijvoorbeeld ergens een elektriciteitscentrale mocht uitvallen. Omdat grootschalige opslag van elektriciteit niet mogelijk is kunnen centrales elders in het buitenland dan zorgdragen voor de continuïteit van de stroomvoorziening. Verder is de verbinding nodig om ruimte te geven aan de uitwisseling van duurzame energie, bijvoorbeeld afkomstig van windparken, zowel on- als off-shore, tussen Nederland en het buitenland.

Uiteraard begrijpen wij dat onderhavige hoogspanningsverbinding bijdraagt aan de betrouwbaarheid van de continuïteit van de elektriciteitsvoorziening in Nederland en het nabije buitenland. Echter dit betekent nog niet dat deze verbinding ook strikt noodzakelijk is. Zo missen wij in het MER bijvoorbeeld een beschrijving van een trend, die nu al op gang komt, waarbij duurzaam opgewekte elektriciteit

meer grootschalig wordt opgeslagen of (vooralsnog) wordt omgezet in bijvoorbeeld warmte of waterstofgas. Immers het 'dumpen' van elektriciteit, afkomstig van duurzame bronnen, zowel vanuit als naar het buitenland, levert (financieel) weinig rendement op. Door omzetting naar warmte en/of waterstof wordt grootschalig transport van duurzaam opgewekte elektriciteit minder noodzakelijk. Een andere trend is de ontwikkeling van 'smart grids', waarbij de totale vraag en aanbod van elektriciteit op lokaal/regionaal niveau steeds meer op elkaar wordt afgestemd. Hierdoor neemt niet alleen de betrouwbaarheid van de elektriciteitsvoorziening toe, maar is ook grootschalig transport van elektriciteit tussen landen minder nodig.

Een 380 kV-verbinding wordt echter voor minstens 50 jaar wordt aangelegd. Gezien bovenstaande ontwikkelingen is het onwaarschijnlijk dat zo'n extra zware verbinding tussen Nederland en Duitsland op lange termijn noodzakelijk is. In ieder geval moet alsnog worden afgewogen of deze zware 380 kV-verbinding achterwege kan blijven of mogelijk door een minder zware verbinding kan worden vervangen. Vooral een 150 kV verbinding biedt landschappelijk grote voordelen, omdat deze verbinding dan gemakkelijker geheel ondergronds kan worden aangelegd.

Alternatief: ondergrondse aanleg (gelijkstroom)

De aanleg van een ondergronds 380 kV hoogspanningsverbinding, uitgevoerd als wisselstroom, is ten opzichte van gelijkstroom geen optie. Wij onderschrijven deze conclusie. Vervolgens geeft het MER aan waarom ook een ondergrondse aanleg als gelijkstroom ongewenst is. Als belangrijkste redenen worden genoemd: extra risico's voor storing bij omzetting van gelijkstroom naar wisselstroom en omgekeerd; extra energieverliezen ter grootte van een windpark van 130 MW; twee extra converterstations ter grootte van 9,5 hectare en op Duits grondgebied zou geen sprake van ondergrondse aanleg zijn vanwege de geldende wetgeving aldaar. Daarnaast zouden knelpunten als gevolg van het deels verwijderen van de bestaande 150 kV verbinding niet worden opgelost.

Wij betreuren het dat in het MER vooral de negatieve effecten van ondergrondse aanleg worden benoemd. Wanneer in de toekomst nergens in Nederland of in Duitsland bestaande bovengrondse wisselstroomlijnen worden omgebouwd naar ondergrondse gelijkstroomlijnen of nieuwe lijnen altijd bovengronds als wisselstroomlijnen worden aangelegd, erkennen wij dat de meerwaarde van een ondergronds tracé Doetinchem-Wesel weinig tot geen milieuvordelen met zich meebrengt. Echter ervan uitgaande dat in de toekomst de ombouw naar gelijkstroomlijnen steeds meer zal plaatsvinden, is het wenselijk om juist nu onderhavig lijn ondergronds als gelijkstroom aan te leggen.

Converterstations en energieverliezen blijven dan bij verdere ombouw van bestaande 380 kV-lijnen achterwege. Juist het bovengronds aanleggen van de verbinding Doetinchem-Wesel als 380 kV-wisselspanning frustreert in de toekomst de ombouw van bestaande 380 kV-lijnen in Nederland en Duitsland naar ondergrondse lijnen gelijkspanning.

Nu deze visie ontbreekt is het naar onze mening niet mogelijk een verantwoorde besluit te nemen over de bovengrondse aanleg van onderhavige hoogspanningslijn.

Effecten, mitigatie en compensatie fauna

In bijlage 10 "Natuurtoets Flora- en Faunawet" en bijlage 11 "Rapport Mitigatie- en compensatiemaatregelen" van het ontwerp-inpassingsplan zijn de negatieve effecten op de fauna en de te nemen maatregelen aangegeven ter compensatie en mitigatie van deze effecten tijdens de aanleg en het gebruik van de hoogspanningsverbinding. Het betreft negatieve effecten op de soorten: buizerd, steenuil, roek, vleermuis, vliegend hert, waterspitsmuis en vissen. Daarnaast zijn ook de (positieve) effecten van het verwijderen van de parallelle 150 kV-lijn aangegeven. Uit de vergelijking

van tabel 1 en tabel 4 uit bijlage 11 blijkt dat er negatieve effecten op de fauna zijn te verwachten bij de aanleg van de nieuwe 380 kV-lijn, terwijl de positieve effecten op de fauna door het verwijderen van de 150 kV-lijn er nauwelijks zijn. In hoofdstuk 5 (bijlage 11) wordt de mitigatie en compensatie per mastlocatie en diersoort beschreven.

Ofschoon de mitigatie en compensatie goed en duidelijk omschreven is, zien wij bij de uitvoering toch een aantal grote problemen. Het betreft vooral de soorten, waarvan de vaste verblijfplaatsen worden vernietigd of verstoord (vleermuis, steenuil, roek) en de soorten waarvan trekroutes worden aangetast (vleermuis). Naar onze mening dient ruim van de tevoren (al minstens één jaar voordat daadwerkelijk gestart wordt met de uitvoering van de aanleg van de hoogspanningslijn) voorzien te zijn in functionerende alternatieve vaste verblijfplaatsen en alternatieve trekroutes of herstel van deze trekroutes. Indien dit niet ruim van tevoren is gegarandeerd zijn negatieve effecten op deze zwaar beschermde diersoorten niet uit te sluiten. Wij verzoeken u dit in het inpassingplan aan te passen.

Uitbreiding hoogspanningsstation Langerak

Het ontwerp-inpassingsplan geeft aan dat de uitbreiding van het hoogspanningsstation Langerak met twee nieuwe schakelvelden geen extra negatief geluidseffect veroorzaakt naar de omgeving, omdat deze installaties als zodanig geen geluid produceren. In de huidige situatie treden echter toch al geluidklachten op en Tennet is voornemens de geluidniveaus op de dichtstbij gelegen woningen te verminderen door aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Volgens het ontwerp-inpassingsplan betreft het hier bovenwettelijke maatregelen.

Wij constateren dat in de huidige situatie, ondanks dat aan alle wettelijke normen wordt voldaan, er geluidsoverlast is. Het betreft hier met name een lage bromtoon. Blijkbaar veroorzaakt het hoogspanningsstation toch hinderlijke negatieve effecten. Wij zijn dan ook van mening dat duidelijk moet worden onderbouwd dat uitbreiding van het station met twee schakelvelden geen enkel negatief geluid- of trillingseffect zal veroorzaken.

Wij verzoeken u om bij het vaststellen van het inpassingsplan geheel aan onze zienswijze tegemoet te komen.

Met vriendelijke groet,

Gelderse Natuur en Milieufederatie

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV,
Postbus 23,
2290 AA Wateringen.

ONTVANGEN 06 NOV 2014

Bezwaarschrift tegen Rijksinpassingsplan en Milieueffectrapport DW380.

Hierbij maak ik bezwaar tegen bovengrondse aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De reden van mijn bezwaar is:

1. angst voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof;
2. kans op ongelukken zoals omwaaien, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke;
3. geluidoverlast (corona-effect);
4. gezichtshinder en aantasting van het landschap;
5. extra vogelsterfte;
6. groot ruimtebeslag;
7. daling van de waarde van huizen en grond;
8. negatieve invloed op recreatieve functie van het gebied;
9. gedwongen verhuizing van medeburgers.
10. angst voor beschadiging van elektronische apparatuur of storing op mobiele communicatie netwerken door magnetische straling.

Om deze nadelen zoveel mogelijk te beperken pleit ik voor ondergrondse aanleg van deze verbinding door middel van gelijkstroom. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen magnetisch straling en fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft geen nadelige economische effecten op de waarde van grond en huizen en op recreatie.

Vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding acht ik het onacceptabel, dat dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht. De aangegeven redenen, waarom dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht, zijn niet steekhoudend. Er is alleen een onderzoek gedaan naar de aanleg van een gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied, en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zowel voor het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

Ik verzoek u daarom met klem alsnog het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding van de gehele verbinding te onderzoeken en in het Milieueffectrapport op te nemen.

Naam:

Adres:

PC & Woonplaats:

Datum: 02-11-14

Handtekening:

RIJSINPLANNINGSBESLUIT 380 KV Doetinchem-Wesel.

Zienswijze

e

Deze zienswijze richt zich met name op het gestelde in Hoofdstuk 6: "Milieu en Waarden" van het besluit.

Algemeen

Het landgoed de Kemnade wordt direkt nadelig beïnvloed door de aanleg van een bovengrondse verbinding langs het voorziene tracé: fysiek, visueel, cultuur-historisch.

Fysiek omdat hiermee het Waalse Water (SED, EHS-begrensd), een onlosmakelijk deel van het landgoed, wordt aangetast. Visueel omdat de historische (vanaf 1860) zichtassen vanuit de Kemnade hiermee worden doorsneden. Daarnaast voorziet het besluit in aantasting van de monumentale Kruisallee, een eeuwenoude (nog ongerepte) verbindingsweg tussen Doetinchem en het zuiden, en via die route met de Kemnade.

De betekenis en cultuur-historische waarde van de Kemnade wordt overigens niet alleen bepaald door het gebouw en het onmiddellijk daarom heen gelegen terrein. Die betekenis is evenzeer ontleend aan zijn inbedding in een waardevol landschap, waarbij Waalse Water, Bleumerhoeve, Kruisallee en ook het zicht vanuit de riviervlakte op de prachtige Montferlandse horizon, sterk met elkaar vervlochten zijn. De aanleg van de 380 KV-verbinding zal hieraan afbreuk doen. Het betoog dat het aantal bestaande 150KV-masten zal worden vervangen door een minder aantal 380KV-masten (ook binnen de EHS), en dat daarmee een verbetering zal optreden ten opzichte van de huidige situatie, lijkt weinig overtuigend. De enorme afmetingen van de nieuwe masten wijken zodanig af van de bestaande, dat van vergelijkbare grootheden naar mijn mening nauwelijks sprake kan zijn.

Waalse Water

Ik stel vast dat het tracé het Waalse Water doorkruist. Het Waalse Water is een SED- water en EHS-begrensd. Zowel in het besluit als in de MER wordt naaar mijn opvatting onvoldoende recht gedaan aan de daar aanwezige bijzondere flora en fauna, als gesignaleerd door het Staring-Instituut en de Vogelwerkgroepen van IVN-Oude IJsselstreek. In het besluit lees ik tevens dat nieuwe masten niet in de direkte nabijheid van SED-wateren zullen worden geplaatst en dat plaatsing dichtbij waardevolle beplanting en oevers van watergangen niet wenselijk is, omdat dit tot een "sterk contrast" zou leiden. Toch zie ik dat het plan wel degelijk voorziet in de plaatsing van een mastvoet (22) in de nabijheid van het Waalse Water. Ik zie ook dat er een tijdelijke kabel over het Waalse Water zal worden gelegd voor de duur van de werkzaamheden. Dit betekent dat mijn eigendom -hoe tijdelijk ook- ontoegankelijk zal zijn, waardoor ik daarnaast mijn taak als toezichthouder op (en beschermer van) deze unieke, ongerepte watergang niet zal kunnen uitoefenen.

Zichtassen

Ten aanzien van zichtassen, stel ik in de eerste plaats vast dat het tracé in het zichtveld van de Kemnade komt te staan. De in het kaartje in figuur 31 ingetekende historische zichttas ten noord-oosten van de Kemnade was tot anno 1860 correct, maar is nu volkomen achterhaald. Het zicht richt zich op het zuiden en zuid-westen, en juist daar komt het tracé van de nieuwe verbinding te staan.

Daarnaast is er nog een ander aspect. Toen de bestaande 150KV vakwerkmasten in de jaren 60 van de vorige eeuw werden geplaatst, hebben wij als familie, zelf “mitigerende” maatregelen getroffen. Wij namen de spade ter hand en gingen op strategische plaatsen bomen planten. Het heeft uiteraard enkele decennia geduurd voordat deze defensieve ingrepen het nodige effect sorteerde en de 150KV-masten grotendeels aan het zicht waren onttrokken. Ook nu zal ik mij daarvoor inspannen, en de nodige uitgaven moeten doen, zij het met de moed der wanhoop. Want mét de opstellers van het MER-rapport stel ik vast dat niet één Nederlandse boomsoort (letterlijk “in de verste verte”) qua hoogte met een Wintrack kan wedijveren.

Over zichtassen, tenslotte, nog een enkel woord. Het zicht vanuit de riviervlakte ter hoogte van het westen van Steenderen tot de A18, wordt in westelijke en zuidwestelijke richting in sterke mate bepaald door de beleving van het schitterende uitzicht op het heuvel-silhouet van Montferland, met zijn molen en kerk. De daar lopende, bestaande 150KV-verbinding is niet een storende factor. Dit is te danken aan het feit dat het zicht op die verbinding op vele plaatsen wordt gemaskeerd en doorbroken door onregelmatige begroeiing (bomen), die qua hoogte wél kan concurreren met de bestaande masten. Met de komst van de nieuwe verbinding zal ook deze brede, ca. 5 km lange zichtas zeer ernstig worden verstoord.

Kruisallee

Ten aanzien van de Kruisallee, stel ik vast dat er in het stuk ook herhaaldelijk (terecht) melding wordt gemaakt van de bijzondere betekenis en karakteristieke eigenschappen van deze monumentale laan. Dit vormt kennelijk echter geen beletsel de laan in het kader van het 380KV project aan te tasten. In het plan komt m.i. niet duidelijk naar voren op welke wijze dit gaat gebeuren. Er is sprake van “bomenkap”, zonder dat daarbij wordt vermeld om welke bomen het gaat. Gaat het om het aanbrengen van een betrekkelijk kleine opening in de korte bomenrij die in westelijke richting doorloopt, of betreft het het grootschalig rooien van de Allee als zodanig? In het laatste geval teken ik hiertegen ernstige bezwaren aan. Voor een goed begrip: de Kruisallee is méér dan een honderd meter-lange laan vóór de Kemnade. De Kruisallee is ca. 400 meter lang. Deze prachtige laan wordt ten onrechte in figuur 31 niet aangemerkt als een historische weg. Als er zich één weg in het plangebied bevindt met cultuur-historische waarde, is dit de Kruisallee wel.

Wijnbergen

3 november 2014

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV,
Postbus 23,
2290 AA Wateringen.

Bezwaarschrift tegen Rijksinpassingsplan en Milieueffectrapport DW380.

Hierbij maak ik bezwaar tegen bovengrondse aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

De reden van mijn bezwaar is:

1. angst voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof;
2. **Onze school bevindt zich op 351 meter van de nog aan te leggen kabel. Wij zijn bang dat ouders hun kinderen om die reden niet op onze school aanmelden.**
3. kans op ongelukken zoals omwaaien, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke;
4. geluidoverlast (corona-effect);
5. gezichtshinder en aantasting van het landschap;
6. extra vogelsterfte;
7. groot ruimtebeslag;
8. daling van de waarde van huizen en grond;
9. negatieve invloed op recreatieve functie van het gebied;
10. gedwongen verhuizing van medeburgers.

Om deze nadelen zoveel mogelijk te beperken pleit ik voor ondergrondse aanleg van deze verbinding door middel van gelijkstroom. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen magnetisch straling en fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft geen nadelige economische effecten op de waarde van grond en huizen en op recreatie.

Vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding acht ik het onacceptabel, dat dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht. De aangegeven redenen, waarom dit alternatief niet in het Milieueffectrapport is onderzocht, zijn niet steekhoudend. Er is alleen een onderzoek gedaan naar de aanleg van een gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied, en niet van de gehele verbinding van Doetinchem naar Wesel. Dit geldt zowel voor het onderzoek op het gebied van de techniek als dat van het milieu.

Ik verzoek u daarom met klem alsnog het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding van de gehele verbinding te onderzoeken en in het Milieueffectrapport op te nemen.

Naam: Bontebrugschool

Adres: Bontebrug 52

PC & Woonplaats: 7064 LM Silvolde

Datum: 3 november 2014

Handtekening:

ONTVANGEN 06 NOV 2014

Bureau Energieprojecten,
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV,
Postbus 23,
2290 AA Wateringen.

Breedenbroek, 3 november 2014

Betreft: Zienswijze 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel (ontwerpinpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel)

Geachte heer, mevrouw,

1. Langs deze weg willen wij kenbaar maken dat wij kennis hebben genomen van het ontwerpinpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel die gezamenlijk ter inzage liggen van vrijdag 26 september 2014 tot en met donderdag 6 november 2014, verder te noemen de *ontwerpbesluiten*.
2. Als bewoners en belanghebbenden kunnen wij ons met deze ontwerpbesluiten niet verenigen en dienen daarom tijdig hierbij onze zienswijze in tegen voornoemde ontwerpbesluiten.
3. Naast de inhoudelijke punten in het vervolg van deze brief maken wij bezwaar tegen de ontwerpbesluiten voor de bovengrondse aanleg van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel en wel om de volgende algemene redenen;
 - a. angst voor gezondheidsrisico's op lange termijn voor mens en dier door magnetische straling en fijnstof;
 - b. kans op ongelukken zoals omwaaien, kabelbreuk, aanvaring en dergelijke;
 - c. geluidoverlast (corona-effect);
 - d. zichthinder en aantasting van het landschap;
 - e. extra vogelsterfte;
 - f. groot ruimtebeslag;
 - g. daling van de waarde van huizen en grond;
 - h. negatieve invloed op recreatieve functie van het gebied;
 - i. gedwongen verhuizing van medeburgers.
4. Als belanghebbende wens ik een zienswijze in te dienen en wel op de volgende punten:
 - a. Woonsituatie
 - b. Ondergrondse variant
 - c. Waardevermindering woning

Woonsituatie

5. Wij wonen sinds 2005 op onze huidige woonlocatie welke landelijk en afgelegen ligt in het buitengebied van Breedenbroek. Onze woonboerderij is in 1900 gebouwd en sinds die tijd in bezit van de familie. In 1974 is mijn grootvader gestorven en sindsdien stond de boerderij leeg. De boerderij is van het type "Hallehuis" en kwam in 1986 in aanmerking als gemeentelijk monument. In 1995 hebben wij de eerste bouwplannen ingediend bij de gemeente Gendringen (nu Oude IJsselstreek). Mede door gewijzigde bestemmingsplannen werd een (ver)bouwvergunning in eerste instantie afgewezen. Na een lange weg van 8 jaar met procedures, plannen maken (waarbij maar liefst 13 varianten van ontwerpen zijn ingediend), en veelvuldig overleg met de lokale en provinciale overheid is uiteindelijk in 2003 een bouwvergunning verleend op grond van de monumentenstatus. Een traject wat tot aan de bouwvergunning ons reeds privé circa € 35.000,- heeft gekost.
6. Wij wonen in een groene weideomgeving met vergezichten en een grote diversiteit aan flora en fauna. De komst van de geplande hoogspanningsverbinding zal – bij doorgang van de plannen – grote gevolgen hebben voor onze woon- en leefsituatie. De nieuwe hoogspanningsverbinding staat op circa 700 meter van onze woning gepland. Aangezien onze leefomgeving zich volledig afspeelt aan de achterzijde van de woning (keuken en huiskamer) zullen wij de hoogspanningsverbinding over een traject van circa 2.500 meter volledig kunnen zien staan tussen de grensovergang bij Voorst en de "Kroezenhoek".
7. In navolging tot het voorgaande punt willen wij u tevens wijzen op een passage uit de door u ter inzage gelegde plantoelichting:
 - *Landschappelijke overwegingen. Dit is een gecompliceerde afweging. Aan de ene kant zullen hogere masten over het algemeen in een groter gebied zichtbaar zijn. Aan de andere kant betekent meer (maar lagere) masten in het landschap dat men ze vaker tegenkomt. Daarbij wordt in overweging genomen dat de hoogte van een mast, zonder referentie in de directe omgeving van de mast, niet tot nauwelijks is in te schatten. Bovendien worden smalle, hoge objecten in het landschap (kerktorens, flatgebouwen en dus ook hoogspanningsmasten) op een afstand van meer dan circa 1.500 m (afhankelijk van het weer) opgenomen in het geheel van de horizon. De hoogte speelt dan dus nog minder een rol.*

Wij lezen hieruit dat u erkent dat bij een afstand van 700 meter, waar binnen onze woning ten opzichte van de geplande hoogspanningsverbinding bevindt, dus er zeker sprake zal zijn van zichthinder. In ons open landschap zijn geen enkele smalle of hoge objecten te vinden die ook maar in de buurt komt van de geplande 60 meter hoge wintrack masten.

8. Concluderend stellen wij daarom vast dat bij de keuze van het huidige traject onvoldoende rekening is gehouden met onze woning in de directe omgeving. De hoogspanningsverbinding vormt daarmee een ernstige aantasting van ons unieke uitzicht en wordt daardoor een ernstige aantasting van ons leefgenot en heeft een zeer negatieve invloed op onze woonomgeving.

9. Naast de zichthinder hebben wij tevens de sterke verwachting dat ook geluidshinder een belangrijke rol gaat spelen. Door onder andere het Corona-effect zal bij bepaalde weersomstandigheden het geluid, die in de huidige situatie laag genoemd mag worden, sterk toenemen uitgaande van de vele (nieuws)berichten hierover bij reeds bestaande hoogspanningsverbindingen.

In het inpassingsplan wordt daarover nog het volgende opgemerkt:

De intensiteit van coronageluid neemt namelijk toe onder natte weersomstandigheden. Opgemerkt moet worden dat deze natte omstandigheden zich in Nederland slechts gedurende 7- 8% van de tijd voordoen.

Uitgaande van de verwachting zoals die met enige regelmaat in nieuwsberichten voorbij komt neemt de klimaatveranderingen toe en moeten we naast grotere stormen ook steeds meer rekening houden met natte en warmere periodes. Daarbij is het dus denkbaar dat de genoemde 7-8% in de toekomst zal toenemen en de geluidshinder daarmee ook toeneemt.

10. Een laatste argument die wij op willen voeren betreft de aangetoonde negatieve gezondheidseffecten van magnetische velden rondom hoogspanningsverbindingen. Hoewel de meningen hierover nog zijn verdeeld over ernst van deze effecten voor de gezondheid, is inmiddels wel algemeen wetenschappelijk aangetoond en aanvaard dat hoogspanningsverbindingen wel degelijk een negatief effect kunnen hebben op de gezondheid van zowel mens als dier, zowel fysiek als psychisch.

Ondergrondse variant

11. Om deze nadelen zoveel mogelijk te beperken pleiten wij daarom voor ondergrondse aanleg van deze geplande hoogspanningsverbinding door middel van gelijkstroom. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is immers onzichtbaar, geluidloos, veilig, kent geen gezondheidsrisico's voor mens en dier (geen magnetisch straling en fijnstof), neemt aanzienlijk minder ruimte in beslag en heeft geen nadelige economische effecten op de waarde van grond en huizen en op recreatie.
12. Vanwege de enorme milieuvoordelen van een ondergrondse gelijkstroomverbinding achten wij het onacceptabel, dat dit alternatief niet in het Milieueffectrapport (MER) is onderzocht.
13. In de MER moeten alle redelijke alternatieven worden meegenomen in het onderzoek. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is naar onze mening een redelijk alternatief dat onderzocht had moeten worden.
14. De Stichting Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds heeft minister Kamp in oktober 2012 een nota, getiteld 'Het meest milieuvriendelijke alternatief voor de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding van Doetinchem naar Wesel' toegezonden.
15. In reactie hierop heeft minister Kamp een onderzoek naar de technische mogelijkheid van een gelijkstroomverbinding tussen Doetinchem en Wesel laten verrichten door het Belgische ingenieursbureau Tractebel.
16. In de loop van 2013 heeft minister Kamp de Tweede Kamer geïnformeerd over de uitkomsten van dit onderzoek. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding is kort gezegd technisch mogelijk, maar niet geadviseerd.

17. Op 5 december 2013 heeft de Stichting Achterhoek voor 380 kV ondergronds een brief aan de minister gestuurd waarbij nadrukkelijk is vastgesteld dat het onderzoek en bijbehorende rapport van Tractebel op onjuiste uitgangspunten is uitgevoerd.
18. Uit de startnotitie blijkt dat de gewenste transportcapaciteit 2000 MW moet bedragen terwijl het rapport van Tractebel is opgesteld op grond van een transportcapaciteit van 5000 MW.
19. Daarnaast is het rapport van Tractebel uitgevoerd voor alleen het Nederlandse grondgebied terwijl gevraagd is om een onderzoek te laten uitvoeren voor de ondergrondse aanleg middels gelijkspanningstechniek voor het gehele tracé.
20. Uit de ontwerpbesluiten blijkt ook dat er alleen een MER onderzoek is gedaan naar de aanleg van een gelijkstroom verbinding op Nederlands grondgebied, en niet als gehele hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel. Deze beperking van het MER klopt niet met de doelstelling zoals vastgelegd in EU richtlijnen om de MER grensoverschrijdend als één totaal project te beschouwen.
21. Daarbij willen wij ook verwijzen naar het project Inelfe. Dit betreft een hoogspanningsverbinding welke is aangelegd tussen Spanje en Frankrijk. Ook in dit project is vanwege de milieuvoordelen gekozen voor het aanleggen van een ondergrondse verbinding welke in capaciteit zoals vermeld in de startnotitie (2000 MW) vergelijkbaar is met de verbinding tussen Doetinchem en Wesel.
22. Kijkend naar de exploitatieopbrengsten van een hoogspanningsverbinding zoals tussen Doetinchem en Wesel kan de lijn op zeer korte termijn worden terugverdiend. Als voorbeeld nemen wij de NorNed lijn tussen Noorwegen en Nederland waarvan Tennet in haar jaarverslag heeft geschreven dat deze lijn in 2 maanden al 50 miljoen heeft opgebracht terwijl de lijn op dat moment nog niet vol in bedrijf was. Uitgaande van de investering van een ondergrondse verbinding Doetinchem –Wesel moet deze investering in circa 5 jaar kunnen worden terug verdiend terwijl de bovengrondse masten voor 50-60 jaar zijn gepositioneerd. Het kostenargument kan om deze reden niet van doorslaggevend belang zijn in deze eindbeslissing.
23. Zoals nu de MER is uitgevoerd is tot op heden naar onze mening, en met mij vele medebewoners, alleen na de financiële belangen gekeken terwijl de ruimtelijke planologische en milieutechnische belangen doorslaggevend hadden moeten zijn in het nemen van de juiste beslissing.
24. Wij stellen daarom vast dat de huidige motivatie in de MER voor de aanleg van een bovengrondse verbinding Doetinchem,-Wesel volstrekt eenzijdig en louter op financiële aspecten berust. Dit is ten opzichte van de belanghebbenden en ons persoonlijk volstrekt niet acceptabel. Een ondergrondse aanleg in gelijkstroomverbinding brengt ons inziens enorme milieuvoordelen met zich mee en voorkomt een aantasting van onze belangen inzake woon- en leefklimaat.
25. Ik verzoek u daarom met klem om alsnog het alternatief van een ondergrondse gelijkstroomverbinding voor de gehele verbinding Doetinchem-Wesel te onderzoeken en in het MER op te nemen.

Waardevermindering woning

26. De geplande hoogspanningsverbinding –als deze doorgang vindt– zal naast de emotionele waarde ook onherroepelijk een ernstige financiële waardedaling met zich meebrengen op onze woning. De woning zal, mocht dit aan de orde komen, niet meer tegen een reële marktwaarde zoals deze recent nog is vastgesteld kunnen worden verkocht.
27. Eerdere uitspraken, tijdens voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd door het ministerie en Tennet, brachten naar voren dat waardevermindering door planschade alleen geclaimd kan worden door een procedure en binnen 200 meter van de geplande hoogspanningsverbinding. Wij achten deze uitspraken met inachtneming van bovenstaande erg kort door de bocht en juridisch niet steekhoudend. Tegenwoordig wordt planschade gezien als een tegemoetkoming in de schade waarbij in ieder geval de eerste twee procent planschade voor rekening blijft van de aanvrager. Op grond hiervan zal iedere belanghebbende bij aanleg van de geplande hoogspanningsverbinding in ieder geval een deel van zijn schade dus niet vergoed krijgen.
28. Aangezien er tot op heden is geweigerd een volwaardig alternatief, zoals een ondergrondse aanleg, als variant op te nemen waarbij van waardevermindering van de woning en geluid- en zichthinder geen sprake zal zijn achten wij dit zeer onrechtmatig.
29. Wij stellen vast dat tot op heden ten onrechte geen rekening is gehouden met de genoemde (financiële) belangen van ons en medebewoners. Er is tot op heden geen enkel contact geweest tussen belanghebbenden waarbij sprake is van zichthinder en waardedaling van het onroerend goed en is er tot op heden geen enkele compensatie aangeboden. Ons inziens maakt dit het ontwerpbesluit ondeugdelijk en onacceptabel.
30. Wij wensen eventuele schade –bij aanleg van een bovengrondse hoogspanningsverbinding– en in welke vorm deze ontstaat dan ook gecompenseerd te zien. Daarbij pleiten wij, net als vele medebewoners, voor een zelfstandige schaderegeling waarin wordt voorzien in een volledige schadevergoeding voor de waardedaling van de woningen van de belanghebbenden van deze geplande hoogspanningsverbinding.
31. Wij verzoeken u daarom om het inpassingsplan dusdanig te wijzigen dat de hierboven genoemde belangen voldoende zijn gewaarborgd en de schade en negatieve gevolgen van de aanleg van deze hoogspanningsverbinding tot een minimum wordt beperkt. Mede door de aanleg van een ondergronds tracé is dit te voorkomen waarbij tevens opgemerkt moet worden dat er een breed maatschappelijk draagvlak bestaat voor het ondergronds aanleggen van de hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verzoek ik u hierbij om bovenstaande zienswijzen gegrond te verklaren en af te zien van de verlening van de voor de uitvoering van het project vereiste (omgevings-)vergunningen en ontheffingsvaststelling behorende bij het inpassingsplan en het MER van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel.

Behoudens rechten en weren,

Hoogachtend namens

> Retouradres Postbus 20003, 3502 LA Utrecht

Bureau Energieprojecten
Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380kV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Productgroep Grond

Rosendaalsestraat 64
6824 CM Arnhem
Postbus 9079
6800 ED Arnhem
www.dienstlandelijkgebied.nl

Contactpersoon

T
M
F

Datum 3 november 2014
Betreft zienswijze nieuwe 380kV lijn Doetinchem-Wesel

Onze referentie
pggrond/2014/33935

Bijlagen

Geachte heer, mevrouw,

Met referte aan de van 26 september 2014 tot en met 6 november 2014 ter inzage liggende "Kennisgeving 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel, bericht het Bureau Beheer Landbouwgronden u hierbij als volgt.

Middels dit schrijven dienen wij per heden, derhalve tijdig, onze zienswijze in op voormelde kennisgeving.

Daar het door u, zoals u zelf in uw onderhavige kennisgeving vermeldt, op prijs wordt gesteld dat een zienswijze wordt onderbouwd met argumenten, willen wij u wijzen op onderstaande punten.

Allereerst kan een zienswijze door een ieder worden ingediend. Daarbij willen we aangeven dat het Bureau Beheer Landbouwgronden (BBL) in deze een direct betrokken partij is. Alle nadelen, die ontstaan door de aanleg van onderhavige hoogspanningsverbinding, zijn niet op voorhand volledig in beeld te brengen, danwel aan te geven.

Wetende met onderstaande opsomming dan ook niet volledig en uitputtend te zijn, noemen wij u de volgende zaken/kwesties:

1. Op perceel, kadastraal bekend gemeente Wehl, sectie L, nummer 265, welke in eigendom is bij het BBL, is een "hoekmast" (lees zwaardere mast) gepland. Hieraan hangt niet alleen een 380 kV, maar hier hangt tevens een 150 kV tussen;
2. Het BBL perceel zal op grondniveau "doorsneden" worden door een 150 kV die daar vervolgens nog als extra lijn in de grond is gepland;

3. De bestaande afrasteringsystemen zijn allen voorzien van schrikdraad. Dit zal in de toekomst niet meer mogelijk zijn, omdat deze niet onder een hoogspanningsleiding geplaatst mogen worden;

4. Diepe grondbewerking en/of irrigatie door middel van een haspel met kanonkar is onder een hoogspanningslijn niet meer mogelijk op het betreffende perceel, hierdoor ontstaat een inkomstenderving op het getroffen perceel;

5. Aangegeven is, dat tijdens de bouw/plaatsing van de masten etc. er meer bomen (oude knotwilgen) gerooid moeten worden, dan voor de hoogspanningslijn fysiek nodig is. Er is daarbij geen rekening gehouden met hoge landschappelijke waarde ervan, staande aan een hoekpunt van het lierveld;

6. Het perceel is door BBL aangekocht om de bedrijfsverplaatsing van de melkveehouderij naar de Broekhuizerstraat 2 te Wehl rond te krijgen. Het BBL perceel is een belangrijk onderdeel van de huiskavel. Het perceel zal binnen enkele jaren verkocht worden aan de agrariër op deze locatie. Het BBL is van mening dat de bouw/plaatsing van de masten etc. een groot waardedrukkend effect heeft op perceel, doordat:

- o door de geplande aanleg zal dit melkveebedrijf ernstig beperkt worden in haar gebruik- en uitbreidingsmogelijkheden. Het bedrijf is, door de aanwezige gasleiding, uitsluitend richting de geplande hoekmast uit te breiden. Die hoekmast en de daar tussen hangende 380 kV met een 150 kV, alsmede de 150 kV in de grond, zal de uitbreiding in de weg staan.
- o door de geplande aanleg zullen de ontstane magneetvelden een groot probleem worden. Het veeregistratie- en veebewakingssysteem van de melkveehouderij is volledig elektronisch en communiceert draadloos op het computersysteem. Dergelijke gevoelige apparatuur kan niet worden blootgesteld aan magneetstraling.

Hierdoor zal het BBL, of haar rechtsopvolgers, ernstig in haar vermogenspositie worden aangetast.

Wij vertrouwen dat met het vorenstaande voldoende duidelijk te zijn.

Wetende u hiermee voldoende te hebben bericht, en verblijven wij onder voorbehouden van rechten.

BUREAU BEHEER LANDBOUWGRONDEN

Namens deze

Productgroep Grond

Datum

3 november 2014

Onze referentie

pggrond/2014/33935

Bureau Energieprojecten
 Inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
 Postbus 23
 2290 AA WATERINGEN

Bezoekadres:
 Staringstraat 25, Gendringen
 Postbus 42
 7080 AA Gendringen
 Telefoon: (0315) 292 292
 Fax: (0315) 292 293
 E-mail: info@oude-ijsselstreek.nl
 Internet: www.oude-ijsselstreek.nl

Uw kenmerk: _____ Verzenddatum: _____
 Ons kenmerk: 14uit42160

Onderwerp: Zienswijze hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel 380kV

Geachte heer/mevrouw,

In het kader van het project Hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel 380kV liggen van 26 september tot en met 6 november 2014 het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten voor het project ter inzage. Hiervan heeft u kennisgegeven in lokale kranten en in de Staatscourant van 25 september 2014 (nr. 26796). Bij deze onze zienswijze.

Belangenafweging

De gemeenteraad van de gemeente Oude IJsselstreek heeft tijdens de raadsvergadering op 4 november 2014 een motie (zie [bijlage 1](#)) ingediend die door een meerderheid van de raad is aangenomen. Via deze motie hebben zij ons opdracht gegeven om een zienswijze in te dienen tegen de bovengrondse hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel 380kV.

Een groot deel van de gemeenteraad heeft een voorlichting bijgewoond van het Ministerie van Economische Zaken en TenneT tijdens de raadsrotonde van 2 oktober 2014 over de realisatie van de bovengrondse hoogspanningsverbinding Doetinchem – Wesel 380kV. Daarnaast heeft een deel van de raadsleden de inloopavond bijgewoond op dinsdag 7 oktober 2014 in de DRU Cultuurfabriek te Ulft.

Naast bovenstaande informatiemomenten hebben de raadsleden de volgende stukken gebruikt om te bepalen of zij al dan niet het college van burgemeester en wethouders willen verzoeken om een zienswijze in te dienen:

- Memo van 28 oktober 2014 (kenmerk 14ini02855) van het college van burgemeester en wethouders aan de raadsleden over de 380kV-lijn (zie [bijlage 2](#));
- Rapport "Het meest Milieuvriendelijke Alternatief voor de geplande 380kV hoogspanningsverbinding van Doetinchem naar Wezel" van de Stichting Achterhoek voor 380kV ondergronds uit oktober 2012;
- Een brief van 21 mei 2013 van de Minister van Economische Zaken aan de voorzitter van de Tweede Kamer met als onderwerp "380 kV verbinding Doetinchem - Wesel" (kenmerk EZ: DGETM-EM / 13086021);
- Alle college en raadsstukken over de 380kV-lijn vanaf 2010.

Op basis van bovenstaande informatie heeft de gemeenteraad besloten om een zienswijze in te dienen.

Zienswijze

In lijn met eerdere correspondentie vinden wij een ondergrondse gelijkstroom hoogspanningsverbinding - mede op basis van het rapport "Het meest Milieuvriendelijke Alternatief voor de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding van Doetinchem naar Wezel" uit 2012 - een beter alternatief dan de beoogde bovengrondse variant. Daarom blijven wij pleiten voor het meest milieuvriendelijke alternatief: een ondergrondse gelijkstroom hoogspanningsverbinding en dienen wij een zienswijze in.

Deze zienswijze is gericht tegen alle onderdelen van het ontwerp-inpassingsplan, de overige ontwerpbesluiten, het MER en de overige onderliggende stukken die betrekking hebben op de keuze voor het realiseren van een bovengrondse hoogspanningsverbinding ten koste van een ondergrondse hoogspanningsverbinding door de gemeente Oude IJsselstreek.

Nader onderzoek

Via deze weg pleiten wij voor uitstel van de realisatie van de bovengrondse hoogspanningsverbinding. In onze ogen is er een zeer uitgebreid Nederlands - Duits onderzoek nodig naar een ondergrondse verbinding dan alle verrichte onderzoeken tot op heden. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek kan het vervolgtraject voor de hoogspanningsverbinding worden bepaald.

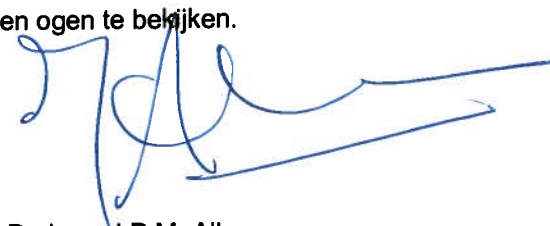
Uitnodiging

Bij deze nodigen wij de Minister van Economische Zaken van harte uit om de effecten van een bovengronds tracé door de gemeente Oude IJsselstreek met eigen ogen te bekijken.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

Mevrouw G.H. Tamminga
secretaris

De heer J.P.M. Alberse
burgemeester

Bijlage 1 Raadsnotie

14 mei 02963

Motie

Onderwerp: 380 kV-lijn ondergronds (RIS 13A.1.)

Motie op grond van art. 42 Reglement van Orde.

Indiener(s):

Raadsvergadering d.d. 4 november 2014

 conform voorstel zonder hoofdelijke stemming met algemene stemmen

20 stemmen voor ..4 stemmen tegen

 aangenomen (VVD & D66 tegen) aangenomen met amendement..... aangehouden verworpen ter vergadering uitgereikt bij agendapunt..... in handen B&W gesteld (SP) ~~.....~~ /toezeggingen: college zalzenuwrijke indienen in
lijn met deze motie.

De gemeenteraad van Oude IJsselstreek, in vergadering bijeen op 4 november 2014,

Gehoord de plannen van TenneT en het Ministerie van Economische Zaken (EL&I) tijdens de raadsrotonde van 2 oktober jl. m.b.t. de aanleg van een bovengrondse 380 kV-lijn;

Gelezen

- de vervolgmemo van het college over de 380kV-lijn en de memo over de landschappelijke inpassing van de 380 kV-lijn in relatie tot het DRU Park;
- het rapport "Het meest Milieuvriendelijke Alternatief voor de geplande 380 kV hoogspanningsverbinding van Doetinchem naar Wezel" van de St. Achterhoek voor 380 kV ondergronds;
- de behandelingen in de gemeenteraad vanaf 2010, antwoorden en correspondenties van het college van B en W en de reactie van EZ. 21 mei 2013 inzake 380kV verbinding.

Van mening dat:

1. Een ondergrondse gelijkstroomverbinding een beter alternatief is omdat blijktens genoemd rapport:
 - a) Er geen magnetisch veld is, dat sterker is dan dat van de aarde;
 - b) Zij is onzichtbaar en geluidloos;
 - c) De veiligheid en gezondheidsaspecten beter gewaarborgd zijn;
 - d) Er zijn geen nadelige economische effecten zoals op de waarde van huizen en grond, onroerendezaakbelasting en op het toerisme;
 - e) Het ruimtebeslag is minstens 25 maal minder.
2. Het onderzoek naar de alternatieven moet worden uitgebreid met het Duitse deel van het traject;

Roept het college op

- bezwaar te (blijven) maken en invloed uit te oefenen tegen de bovengrondse aanleg van de 380 kV-lijn;
- minister van EZ (op locatie) uit te nodigen;
- te pleiten voor het meest milieuvriendelijke alternatief, zijnde gelijkstroom ondergronds;
- aan te dringen op uitbreiding van het onderzoek op het Duitse deel van het traject;

en gaat over tot de orde van de dag.

Ondertekening:

(PvdA)

(Lokaal Belang)

(SP)

~~.....~~~~.....~~

(CDA)

Bijlage 2 Raadsmemo

 gemeente
Oude IJsselstreek
Memo

Aan:	Gemeenteraad
Cc:	College van burgemeester en wethouders
Van:	
Datum:	28 oktober 2014
Kenmerk:	14ini02855
Onderwerp:	Hoogspanningslijn 380kV Doetinchem-Wesel

Inleiding

Het Ministerie van Economische Zaken (EZ) en TenneT werken samen aan het project om een hoogspanningsverbinding 380kV Doetinchem-Wesel te realiseren. De 380kV-lijn loopt voor een groot deel door de gemeente Oude IJsselstreek. Deze memo sluit aan op de raadsmemo met kenmerk 13ini00882 die is uitgereikt aan de gemeenteraad op 25 april 2013 ([bijlage 1](#)).

Ondergronds of bovengronds

De gemeente Oude IJsselstreek heeft vanaf het begin van het hoogspanningsproject getracht invloed uit te oefenen op het tracé van de 380kV-lijn. Mede hierdoor is een zuidwestelijk tracé door Oude IJsselstreek onderzocht maar niet haalbaar gebleken. Daarnaast is herhaaldelijk aangestuurd op het ondergronds aanleggen van de hoogspanningsverbinding ([bijlage 2 en 3](#)). Mede door deze inspanningen heeft de Minister van EZ een aanvullend onderzoek uitgezet:

"In het buitenland is er ondertussen sprake van grensoverschrijdende ondergrondse gelijkstroomverbindingen van vergelijkbare afstand als die van de verbinding Doetinchem-Wesel. Met het oog hierop en gelet op verzoeken uit de regio om ondergronds gelijkstroom ook in de procedure van besluitvorming mee te nemen heb ik (Minister EZ, red.) de Belgische consultant Tractebel opdracht gegeven een inventariserend onderzoek uit te voeren naar de verschillende uitvoeringsvarianten van de 380 kV Doetinchem-Wesel verbinding. Onderzocht zijn de technische aspecten van een bovengrondse 380 kV wisselstroomverbinding en van een boven- en ondergrondse 380 kV gelijkstroomverbinding."

De Minister van EZ heeft de Tweede Kamer per brief op 21 mei 2013 geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek (zie [bijlage 4](#)):

"Uit de conclusie van het onderzoek blijkt dat aanleg van de 380 kV Doetinchem-Wesel met gelijkstroomtechniek technisch weliswaar mogelijk is, maar wordt afgeraden om deze techniek bij deze verbinding toe te passen. (...) Gelet op de bovenstaande conclusies van Tractebel – risico voor de netstabiliteit en grote energieverliezen - vind ik het vanuit nettechnische optiek niet wenselijk om het alternatief van bovengronds of ondergronds gelijkstroom als volwaardig alternatief in de procedure van besluitvorming mee te nemen."

Het college van burgemeester en wethouders heeft er in de afgelopen jaren zo veel mogelijk aan gedaan om de consequenties van de 380kV-lijn zo klein mogelijk te laten zijn. Het heeft helaas niet geleid tot een ondergrondse lijn. Het college beschikt niet over nieuwe argumenten om nogmaals voor een ondergrondse 380kV-lijn te pleiten.

Vervolgproces

Het ministerie van EZ en TenneT zijn op basis van de uitkomsten van het Tractebel-onderzoek doorgaan met het vervolgproces voor een bovengrondse 380kV-lijn Doetinchem-Wesel. Hiervoor liggen stukken ter inzage van 26 september tot en met 6 november 2014, zowel digitaal (www.rvo.nl/subsidies-regelingen/doetinchem-wesel-380-kv-fase-1) als fysiek bij de bouwbalie van het gemeentehuis in Gendringen. Ter inzage ligt het ontwerp-inpassingsplan, het milieueffectrapport (MER) en de ontwerpbesluiten. Deze inspraaktermijn vormt het moment waarop de formele inspraak start voor een ieder.

De gemeente kan een zienswijze indienen, maar mag vervolgens niet in beroep gaan. Het 380kV-project valt namelijk onder de Crisis- en herstelwet, waardoor lagere overheden geen beroep mogen instellen (artikel 1.4 Crisis- en herstelwet). Het college van burgemeester en wethouders wil vanwege het ontbreken van nieuwe argumenten geen zienswijze indienen. Indien de gemeenteraad nieuwe argumenten aandraagt, kan het college dit standpunt herzien.

Duurzame energie

Het Nederlandse elektriciteitsnetwerk is met drie verbindingen met Duitsland, twee met België, een met Noorwegen en Engeland een belangrijke schakel in het Noord-Europese elektriciteitsnetwerk. Het gebruik van elektriciteit en het transport over de grens neemt toe. Een nieuwe verbinding tussen Nederland en Duitsland is volgens het Ministerie van Economische Zaken nodig om drie redenen:

- *"De verdere ontwikkeling naar één Noordwest-Europese elektriciteitsmarkt: Zo'n markt is een belangrijk doel van de Europese Commissie, maar ook de minister van EZ, omdat de stroom dan opgewekt wordt op de plek waar dat het goedkoopst kan. De nieuwe verbinding is nodig om Nederland daarin optimaal te kunnen laten meespelen.*
- *Het handhaven van de betrouwbaarheid van het elektriciteitssysteem: Als in Nederland bijvoorbeeld een grote energiecentrale uitvalt, moeten andere centrales dat direct opvangen. Vaak gebeurt dat door een centrale in Nederland en het buitenland. Daarom is het van belang dat er voldoende hoogspanningsverbindingen tussen landen bestaan.*
- *Meer ruimte voor duurzame elektriciteit: De laatste jaren wordt steeds meer stroom opgewekt via windturbines. Dat is een goede zaak. Maar als het niet waait, of juist te hard, komen windturbines stil te staan. Dan moet snel op een andere manier aan de vraag naar stroom worden voldaan. Ook daarvoor is het nodig het bestaande aantal grensoverschrijdende hoogspanningsverbindingen te vergroten."*

De lijn Doetinchem-Wesel wordt de vierde verbinding (interconnector) tussen het Nederlandse en Duitse hoogspanningsnet. Het belang van de verbinding is onderkend door de EU, die het als een 'Project of Common Interest' heeft aangemerkt.

Het college van burgemeester en wethouders begrijpt het argument van EZ dat de 380kV-lijn Doetinchem-Wesel meer ruimte zal bieden voor uitwisseling van duurzame elektriciteit. Daarnaast is het college zich ervan bewust dat een ondergrondse 380kV-lijn grote energieverliezen met zich meebrengt. Het realiseren van een bovengrondse 380kV-lijn Doetinchem-Wesel kan dus bijdragen aan het verder stimuleren van duurzame energieprojecten in Nederland en andere Europese landen. Hierdoor kan Nederland bijvoorbeeld meer groene stroom afnemen uit het buitenland.

Landschappelijke Inpassing

Vanuit het (Ontwerp) Rijksinpassingsplan van het Ministerie van EZ ligt er een verplichting om de hoogspanningslijn 380kV goed landschappelijk in te passen, onder meer ter hoogte van het DRU Park. Het realiseren van de landschappelijke maatregelen (inclusief de afkoop van beheer en onderhoud) wordt gefinancierd door het Ministerie van EZ. Het is in Nederland gebruikelijk dat zij de uitvoering overlaten aan de betrokken gemeente die in dat geval de beschikking krijgt over bijbehorend budget. Het Ministerie van EZ en TenneT maken met direct betrokken grondelgenaren afspraken via een zakelijk recht overeenkomst indien het 380kV-tracé of de beoogde landschappelijke inpassingsmaatregelen op hun eigendom ligt.

Meer informatie

Informatie over de 380kV-hoogspanningslijn wordt op korte termijn gecommuniceerd via de gemeentelijke website en de gemeentepagina's. Kijk voor meer informatie op onderstaande websites:

- www.doetinchem-wesel380kv.nl
- www.rvo.nl/subsidies-ropelincen/doetinchem-wesel-380-kv
- www.rvo.nl/subsidies-ropelincen/doetinchem-wesel-380-kv-fase-1
- <http://wskten.coverheid.nl/EWBF0027431/>

Daarnaast kunt u met vragen terecht bij

Raadsvergadering o.o.

04 NOV 2014

- conform voorstel
- zonder hoofdelijke stemming
- met algemene stemmen
- stemmen voor stemmen tegen
- aangenomen
- aangenomen met amendement.
- aangehouden
- verworpen
- ter vergadering uitgerolkt bij agendapunt.....
- in handen B&V gesteld

opgenomen in raadsbesluit met aangenomen motie -

A. G. G. G.

Bijlage 1

 gemeente
Oude IJsselstreek

Memo	
Aan	Gemeenteraadsleden Oude IJsselstreek
Van	College van burgemeester en wethouders
Datum	23 april 2013
Kenmerk:	13ln00882
Onderwerp	380 kV-lijn Doetinchem - Wesel

Inleiding

In deze memo informeren wij u in het kader van de actieve informatieplicht graag over de 380 kilovolt (kV) hoogspanningsverbinding Doetinchem - Wesel. Deze sluit aan bij de vorige memo (13ln00428).

Verzoek om onderzoek

Wij hebben bij het ministerie van Economische Zaken (EL&I) al jarenlang aangedrongen op onderzoek naar een ondergrondse 380 kV-lijn. Op 14 april 2010 (10uh03925) hebben we bijvoorbeeld gepleit voor het onderzoeken en realiseren van een (gedeeltelijk) ondergrondse 380 kV-lijn. Daarnaast hebben we op 6 december 2012 nadrukkelijk aangedrongen op serieuze en gemotiveerde aandacht voor de ondergrondse aanleg van de 380 kV-lijn. Mede naar aanleiding hiervan is onderzoek gestart.

Onderzoek

Inmiddels zit het onderzoek in de afrondende fase. In mei 2013 zullen de resultaten naar buiten worden gebracht. Minister Kamp wil te weten komen of er mogelijk aanleiding is om een ondergronds gelijkstroomalternatief in de verdere besluitvorming over de 380 kV-lijn Doetinchem - Wesel mee te nemen. Tractebel Engineering heeft daarom eind 2012 opdracht gekregen de technische aspecten van onder meer de toepassing van ondergronds gelijkstroom in beeld te brengen.

Onderzoekresultaten

Zodra de resultaten van het onderzoek bekend zijn, moet worden bezien of en zo ja, in hoeverre dit leidt tot aanvullende technische alternatieven naast bovengronds wisselstroom. Mocht dit laatste het geval zijn, dan zal er door het ministerie van EL&I opnieuw een integrale afweging worden gemaakt waarbij alle relevante aspecten – zoals kosten en ruimtelijke effecten – meegenomen zullen worden in de uiteindelijke besluitvorming.

Voorbereidingen bovengronds tracé

De voorbereidingen door TenneT voor het inpassingsplan voor een bovengronds tracé gaan in de komende periode door. Onderdeel van de voorbereidingen vormen besprekingen tussen TenneT en diverse grondeigenaren waarvan de woning verplaatst moet worden, omdat de bovengronds 380 kV-lijn over verschillende woningen komt te liggen. Daarnaast vindt afstemming plaats met de Provincie Gelderland, die de weg N317 Doetinchem – Dinxperlo in 2014 gaat reconstrueren. Inclusief het aanleggen en vergroten van rotondes. Daarnaast dienen bouw- en onderhoudswegen van de 380 kV-lijn op een verkeersveilige wijze op de N317 aan te takken. Binnenkort laat de gemeente een tracéstudie uitvoeren naar de rondweg Silvalde, die goed aan dient te sluiten op de rotonde in de N317 ten zuiden van Silvalde.

Ontwikkelingsperspectief

Mocht het ministerie van EL&I toch besluiten om een bovengronds 380 kV-lijn te realiseren, dan biedt dit ontwikkelingsperspectief. Niet alleen voor de toekomst van de agrarische bedrijven in het gebied tussen de N317 en de Oude IJssel, maar ook voor provinciale en gemeentelijke infrastructurele ontwikkelingen. Daarnaast kan een start worden gemaakt met het realiseren van wegen en parkeerplaatsen in het DRU Park. Om het ontwikkelingsperspectief nader uit te werken, vinden op ambtelijk niveau verkennende gesprekken plaats. Deze gesprekken met het ministerie van EL&I, TenneT, de betrokken agrariërs en de Provincie Gelderland verlopen constructief. In dit kader verkennen we onder meer de mogelijkheid of in dit proces gemeentelijke gronden ingezet kunnen worden om de verbetering van de landbouwkundige structuur te bewerkstelligen.

Meer informatie

Meer informatie over gelijkstroom en wisselstroom en betakens voor de verbinding is te vinden op de website www.doetinchem-wesel380kv.nl.

alg. vergadering o.d.

25 APR 2013

- conform voorstel
- zonder hoofdelijke stemming
- met algemene stemmen
 - stemmen voor..... stemmen tegen
- aangenomen
- aangenomen met amendement.....
- aangehouden
- verworpen
- ter vergadering uitgereikt bij agendapunt.....
- in landen B3W gesteld
- opmerkingen/toezeggingen.....

X uitgereikt 25-4-2013

VKA na besluit

keuze van de leden

Bijlage 2

Gemeente Oude IJsselstreek

11ult23669

gemeente
Oude IJsselstreek

Tweede Kamer
t a v. Vaste Kamercommissie E L & I
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Biroeladres
Starlogstraat 25 Gendringen
Postbus 42
7080 AA Gendringen
Telefoon: (0315) 292 292
Fax: (0315) 292 293
E-mail: info@oude-ijsselstreek.nl
Internet: www.oude-ijsselstreek.nl

Uw kenmerk
Ons kenmerk

11ult23669

Verzenddatum: 17 NOV. 2011

Onderwerp: 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel

Geachte commissieleden,

Door de Belangenvereniging Breedenbroek-Voorst bent u op 21 september 2011 opmerkelijk gemaakt op het ontbreken van een serieus onderzoek naar de mogelijkheden van het uitvoeren van de 380 kV hoogspanningsverbinding Doetinchem-Wesel door middel van een ondergrondse gelijkstroomverbinding, in de richtlijnen voor het hiervoor op te stellen milieueffectrapport

Elders in Europa wordt deze bewezen techniek inmiddels wel toegepast en wij pleiten ervoor om ook voor de nieuwe hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel hier onderzoek naar te laten verrichten

Wij zijn nadrukkelijk niet tegen de aanleg van een noodzakelijke nieuwe hoogspanningsverbinding. Indien een dergelijke verbinding bovengronds moet worden aangelegd, dienen echter ter motivering van een dergelijke ingrijpende infrastructurele ingreep in het gebied, alle mogelijk ondergrondse alternatieven te worden onderzocht. Het achterwegen laten van onderzoek naar een ondergronds alternatief brengt de draagkracht voor het project onnodig in gevaar.

Wij doen daarom een dringend beroep op u als commissie lid om nadrukkelijk en serieus onderzoek te laten uitvoeren naar de aanleg van deze hoogspanningsverbinding door middel van een ondergrondse gelijkstroomverbinding en daarbij de door de Belangenvereniging aangedragen gegevens te betrekken.

Met vriendelijke groet
burgemeester en wethouders.

Mevrouw G.H. Tamminga
secretaris

De heer J.P.M. Alberse
burgemeester

Bijlage 4

Ministerie van Economische Zaken

↳ Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA 's-GRAVENHAGE

Datum 21 mei 2013
Betreft 380 kV verbinding Doetinchem-Wesel

Geachte Voorzitter,

Bij brief van 14 maart 2013 (Kamerstuk 2012/2013, 31 574, nr. 28) heb ik u geïnformeerd over de stand van zaken van de voorbereidingen van de besluitvorming van de 380 kV verbinding tussen Doetinchem en Wesel.

De verbinding zal 57 km lang worden, waarvan 22 km op Nederlands grondgebied. Het gaat om een nieuwe internationale 380 kV verbinding die ten doel heeft de internationale uitwisseling van elektriciteit in Noord-West Europa te faciliteren. Deze verbinding kan ook de fluctuaties in het transport van duurzame energie als bijvoorbeeld windenergie helpen opvangen.

De verbinding koppelt het Nederlandse en Duitse wisselstroomnet aan elkaar. Uitgangspunt is een bovengrondse wisselstroomverbinding.

In het buitenland is er ondertussen sprake van grensoverschrijdende ondergrondse gelijkstroomverbindingen van vergelijkbare afstand als die van de verbinding Doetinchem-Wesel. Met het oog hierop en geleid op verzoeken uit de regio om ondergronds gelijkstroom ook in de procedure van besluitvorming mee te nemen heb ik de Belgische consultant Tractebel opdracht gegeven een inventariserend onderzoek uit te voeren naar de verschillende uitvoerings-varianten van de 380 kV Doetinchem-Wesel verbinding. Onderzocht zijn de technische aspecten van een bovengrondse 380 kV wisselstroomverbinding en van een boven- en ondergrondse 380 kV gelijkstroomverbinding.

Bij deze treft u het bedoelde technische onderzoek aan.

Uit de conclusie van het onderzoek blijkt dat aanleg van de 380 kV Doetinchem-Wesel met gelijkstroomtechniek technisch weliswaar mogelijk is, maar wordt afgeraden om deze techniek bij deze verbinding toe te passen.

De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

- Toepassing van gelijkstroom vergt in tegenstelling tot wisselstroom onder meer actieve sturing van transportstromen en meer technische componenten zoals converterstations in de verbinding. Converterstations zijn bij een gelijkstroomverbinding nodig om wissel- in gelijkstroom en omgekeerd om te zetten, aangezien het Nederlandse en Duitse op wisselstroom bedreven worden. Zowel de sturing als deze componenten bergen reële risico's in zich niet alleen voor de stabiliteit van de verbinding Doetinchem-Wesel zelf maar ook voor de netstabiliteit in zijn geheel.

Directoraat-generaal Energie,
Telecom & Mededinging
Directie Energiemarkt

Bezoekadres
Bezuiderhoutsaweg 73
2504 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres
Postbus 18190
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatie
00000001003214389000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Ons kenmerk
DGETM-EM / 13096021

Bijlage(n)
1

Directoraat-generaal Energie,
Telecom & Mediastrategie
Directie Energiemarkt

OGETM-EM / 13065021

- De omzetting van wisselstroom in gelijkstroom en omgekeerd in de converterstations leidt tot grote energieverliezen. Tractebel heeft berekend dat deze verliezen jaarlijks gelijk staan aan de elektriciteitsproductie van een windpark van 130 MW of het elektriciteitsverbruik van 150.000 huishoudens.
- Bij toepassing van ondergronds gelijkstroom is de bouw van twee converterstations op Nederlands grondgebied nodig, één bij station Doetinchem Langerak en één bij de Duitse grens. De Duitse netbeheerder Amprion heeft namelijk aangegeven op Duits grondgebied niet tot toepassing van gelijkstroom over te gaan. De bouw van deze converterstations gaat gepaard met een aanzienlijk ruimtebeslag. Elk van deze twee benodigde stations met 5 converters bij ondergronds gelijkstroom neemt een oppervlakte ter grootte van 9,5 ha (circa 9 voetbalvelden) in beslag.

Tractebel heeft ook een vergelijking gemaakt tussen twee buitenlandse projecten waar sprake is van ondergronds gelijkstroom (België-Duitsland en Frankrijk-Spanje) en de 380 kV verbinding Doetinchem-Wesel. Het blijkt dat het project Doetinchem-Wesel vanwege zijn omvang en zijn aard niet vergelijkbaar is met de genoemde buitenlandse projecten. Waar voor die buitenlandse projecten toe-passing van gelijkstroom verklaarbaar is vanwege hun positie in het netwerk en hun geringere omvang geldt dat niet voor de 380 kV verbinding Doetinchem-Wesel.

Gelet op de bovenstaande conclusies van Tractebel – risico voor de netstabiliteit en grote energieverliezen - vind ik het vanuit technische optiek niet wenselijk om het alternatief van bovengronds of ondergronds gelijkstroom als volwaardig alternatief in de procedure van besluitvorming mee te nemen.

Naar verwachting zal het ontwerp-inpassingsplan van het tracé van de 380 kV verbinding Doetinchem-Wesel met het milieueffectrapport eind 2013/begin 2014 gepubliceerd kunnen worden. Doel is dat de verbinding eind 2015/begin 2016 in gebruik genomen wordt.

(w.g.)

H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken,

ONTVANGEN 07 NOV 2014

R3

Bureau Energieprojecten
inspraakpunt Doetinchem-Wesel 380 kV
Postbus 23
2290 AA WATERINGEN

Gemeentehuis	Bergvredestraat 10 6942 GK Didam
Postadres	Postbus 47 6940 BA Didam
T	(0316) 291 391
F	(0316) 291 388
I	www.montferland.info
E	gemeente@montferland.info

Behandeld door:		Telefoonnummer:	L
Ons kenmerk:	14uit04194	Behorend bij:	14ink18594
Uw kenmerk:	-	Datum:	5 november 2014
Bijlage(n):	-	Uw brief van:	
Onderwerp:	zienswijze DW 380 kV		

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij maken wij gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen omtrent het ontwerp-inpassingsplan '380 kV doetinchem-Voorst grens' en het bijbehorende milieueffectrapport.

Bij schrijven van 20 oktober 2009 hebben wij een inspraakreactie gegeven in het kader van de startnotitie MER. Onder meer hebben wij verzocht om een alternatief tracé ten oosten van Doetinchem, vanaf de A18 tot de bestaande verbinding Hengelo-Doetinchem, in het MER te betrekken. Naar aanleiding daarvan is gesteld dat het niet wenselijk/zinvol om een alternatief te onderzoeken, aangezien er in dat geval over een langere afstand sprake zou zijn van een volledig nieuwe doorsnijding van het landschap.

Wij kunnen niet instemmen met die reactie. Het gegeven dat de bestaande 150 kV verbinding kan worden opgeheven heeft blijkbaar geen enkele rol in die beantwoording gespeeld. Wij wijzen u er op dat bij -nagenoeg- elk alternatief er sprake is van een volledig nieuwe doorkruising van het landschap aangezien bij elke alternatief de bestaande 150 kV verbinding gecombineerd wordt met de nieuwe 380 kV verbinding. Wij verzoeken u dan ook in het milieueffectrapport alsnog het door ons voorgestelde alternatief in het onderzoek te betrekken.

Het MER is, met het oog hierop, op onzorgvuldige wijze tot stand gekomen.

In het inpassingsplan en het MER wordt ingegaan op het feit dat de nieuwe verbinding niet ondergronds tot stand kan worden gebracht. Wij zijn van mening dat, gelet op de ingrijpende en onomkeerbare inbreuk op het kleinschalige Achterhoekse coulisselandschap, de wens tot verkabeling serieus moet worden genomen. Al eerder hebben wij gepleit om de uitkomsten van de proef van verkabeling in het westen van het land af te wachten, voordat in de Achterhoek een nieuwe bovengrondse verbinding wordt gerealiseerd. Wij krijgen de indruk, gelet op het gestelde in het inpassingsplan en het MER, dat de conclusies van die proef al getrokken zijn voordat de proef is gestart. Dit achten wij onjuist. Aangezien de bovengrondse verbinding voor lange tijd wordt gerealiseerd, verzoeken wij u de wijze van nieuwe verbinding afhankelijk te stellen van de uitkomsten van de proef en tot dat moment geen nieuwe, althans geen nieuwe bovengrondse, verbinding te realiseren.

- 5 NOV 2014

Verzonden:

Wij verzoeken u gelet op het bovenstaande, het inpassingsplan met het bijbehorende MER in voorliggende zin niet vast te stellen.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Montferland,
De secretaris,

T.M.J.M. Evers

De burgemeester,

A handwritten signature in black ink, which appears to read "Leppink-Schuitema".

mw. C.C. Leppink-Schuitema

ONTVANGEN 11 NOV 2014

Bureau Energieprojecten
Inpraakpunt Doetinchem – Wesel 380 kV

Postbus 23

2290 AA Wateringen

datum:	4 november 2014	onderwerp:	Zienswijze inpassingsplan 380 kV Doetinchem-Voorst (grens)
ons kenmerk:	14u0020834 / 14zk026710	uw kenmerk:	DGETM-EM/14160278
inlichtingen bij:		uw brief van:	30 september 2014
telefoonnummer:		bijlagen:	--

Geachte heer/mevrouw,

Op 30 september 2014 stuurde u ons het ontwerp-inpassingsplan 380 kV Doetinchem – Voorst grens (DW380). Dit plan maakt, samen met de planvorming in Duitsland, een nieuwe hoogspanningsverbinding mogelijk tussen hoogspanningsstation Langerak en hoogspanningsstation Wesel in Duitsland. U stelt ons in de gelegenheid om een zienswijze in te dienen op dit plan. Hierbij ontvangt u onze zienswijze.

Nota van Antwoord

In maart 2014 stuurden wij u onze vooroverlegreactie in het kader van het artikel 3.1.1 Bro vooroverleg. In de Nota van Antwoord beantwoordt u onze reacties. Het valt ons echter op dat u in uw samenvatting en beantwoording niet onze reactie meeneemt wat betreft de percelen Mussenhorstweg 4 en Broekstraat 5 in Wehl.

Wijziging van de bestemming op de percelen Mussenhorstweg 4 en Broekstraat 5

Voor de percelen Mussenhorstweg 4 en Broekstraat 5 is in ons bestemmingsplan Buitengebied - 2012 de bestemming 'Wonen' opgenomen. Deze bestemming valt binnen de specifieke magneetveldzone van de nieuwe verbinding. Volgens u horen deze percelen juist net buiten de specifieke magneetveldzone te vallen. Wij hebben hierover een meningsverschil dat in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied - 2012 bij de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State verder wordt uitgezocht. Zoals bekend heeft de Afdeling nog geen uitspraak gedaan.

In uw ontwerp-inpassingsplan hebt u de bestemming van de percelen Mussenhorstweg 4 en Broekstraat 5 gewijzigd in de bestemming 'Agrarisch – I'. In de versie van het plan dat u ons heeft toegezonden in het kader van vooroverleg was dit nog niet het geval. Het verbaast ons dat u, gezien de regelmatige contactmomenten met onze ambtenaren, hierover niet met ons hebt gesproken. Het verbaast ons in deze ook dat u niet de uitspraak van de Raad van State afwacht met betrekking tot ons meningsverschil in deze kwestie.

4 november 2014
Zienswijze inpassingsplan 380 kV Doetinchem-Voorst (grens)

2

I4zk026710

Het belangrijkste bezwaar tegen wijziging van de bestemming van deze percelen is dat door deze wijziging de bewoners van Mussenhorstweg 4 en Broekstraat 5, niet in aanmerking kunnen komen voor een aankoopregeling.

De bestemming Agrarisch – I

Wij constateren overigens dat de in het ontwerp-inpassingsplan opgenomen bestemming 'Agrarisch – I' niet overeenkomt met de bestemming 'Agrarisch' zoals wij deze kennen in ons bestemmingsplan Buitengebied - 2012.

Zoals eerder aangegeven zijn wij van mening dat deze bestemming niet op de genoemde locaties hoort. Mocht u onverhoopt toch besluiten dit wel te doen, vragen wij u om in het kader van rechtszekerheid en rechtsgelijkheid van onze burgers de bestemming 'Agrarisch-I' gelijk te laten luiden met de bestemming 'Agrarisch' zoals wij deze kennen in ons bestemmingsplan Buitengebied - 2012.

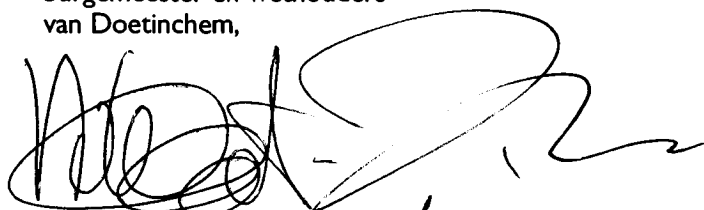
Wij verwijzen u voor deze regels naar de website van de gemeente Doetinchem en/of de website van ruimtelijke plannen.

Vragen

Mocht u vragen hebben over de inhoud van deze brief, dan kunt u contact opnemen met op het nummer

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben en zien uw reactie met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders
van Doetinchem,

secretaris burgemeester